

KOMENTAR ZADNJE DESETINE ČASNOG KUR'ANA I PROPISSI VAŽNI ZA SVAKOG MUSLIMANA

I PROPISSI VAŽNI ZA
SVAKOG MUSLIMANA

Uvod

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

Neka je hvala Allahu, Gospodaru svih svjetova. Neka je mir i spas na Allahovog Poslanika. Uvaženi brate i cijenjena sestro, obavezni smo učiniti četiri stvari.

Prvo, naučiti sve što treba znati o Allahu, Njegovom Vjerovjesniku i vjeri islamu; ovo je zato jer je Svevišnjeg Allaha dopušteno obožavati samo na osnovu ispravnog znanja. Onaj ko Allaha, dželle šanuhu, obožava na osnovu neznanja, takav je zalutao i poistovijetio se s kršćanima.

Drugo, postupanje prema naučenom; onaj ko nešto nauči pa to ne primjenjuje u praksi već se poistovijetio sa židovima. Oni su znali istinu, ali nisu postupali prema njoj. Jedna od šejtanskih spletki kada je riječ o odvraćanju od stjecanja znanja jeste ubacivanje sumnje da će čovjek pred Sveznajućim Allahom imati opravdanje ako ne bude znao. Ovdje se zapostavlja činjenica da je protiv onoga ko ima mogućnosti da nauči pa to ne učini već uspostavljen dokaz. Tom istom spletkom služio se Nuhov, alejhis-selam, narod: u uši bi stavljali prste i pokrivali se odjećom kako ne bi čuli dokaz, i, odatle, preuzeli obavezu.

Treće, pozivanje u naučeno; učenjaci i misionari su nasljednici vjerovjesnika. Allah, dželle šanuhu, prokleo je Izraeliće jer jedni druge nisu odvraćali od grešnih postupaka koje su činili, a ružno li je zaista bilo kako su postupali! Stjecanje znanja i pozivanje u njegovu primjenu jeste farzi-kifaje: ako to učini dovoljan broj ljudi, odgovornost i grijeh spada s njih, a ako to zapostave, svi su grešni.

Četvrto, strpljivo podnošenje neprilika; dok stječe znanje, radi prema njemu i poziva u njegovu primjenu, čovjek treba biti strpljiv.

Htijući uzeti učešće u otklanjanju neznanja i olakšavanju stjecanja znanja, u ovoj smo knjizi objedinili određene šerijatske znanosti, govoreći o njima u kratkim crtama jer je samo toliko dovoljno običnom muslimanu. Uz to smo naveli tumačenje samo posljednja tri džuza časnog Kur'ana zato što se oni pretežno čitaju i ponavljaju u namazu.

Nastojali smo spomenuti osnovne informacije i vjerodostojne hadise; ne tvrdimo da smo postigli savršenstvo, njega je Allah, dželle šanuhu, zadržao isključivo za Sebe. Uložili smo malo truda, pa ako smo pogodili, to je Allahova dobrota, a ako smo pogriješili, to je od nas samih i od šejtana; Allah, dželle šanuhu, i Njegov Poslanik, sallallahu alejhi ve sellem, čisti su od naših greški. Neka se Svevišnji Allah smiluje svakom čovjeku koji nam na lijep način ukaže na slabosti i nedostatke, a Allah, dželle šanuhu, opet, najbolje zna.

(email) bos@tafseer.info (internet) www.tafseer.info

- Imam Ahmed, rahimehullah, izjavio je: „*Nisam zapisao nijedan hadis, a da ga nisam primjenio, i tako sam jednom prilikom pročitao predanje u kojem je stajalo da je Ebu Tajjiba izvadio Vjerovjesniku, (sallallahu alejbi ve sellem), krv (bidžama) i on mu je dao dinar, pa sam krupičaru dao dinar kada mi je izvadio krv.*”
- Imam El-Buhari, rahimehullah, rekao je: „*Otkako sam saznao da je ogovaranje zabranjeno, nikoga nisam ogovorio. Doista želim sresti Allaha, a da sa mnom ne svodi obračun što sam nekoga ogovorio.*”
- U hadisu stoji: „**Onoga ko poslije svakog obaveznog namaza prouči Ajetul-Kursiju od ulaska u Džennet sprečava samo smrt.**” (El-Bejheki u djelu Es-Sunenul-kubraj)
- Ibnul-Kajjim, rahimehullah, rekao je: „Do mene je doprijelo da je šejhul-islam Ibn Tejmija izjavio: 'Učenje Ajetul-Kursije nisam izostavio ni poslije jednog namaza, osim ako bih zaboravio.'”
- Nakon što stekne znanje i postupa prema njemu, čovjek mora pozivati u ono čime ga je Allah, dželle šanuhu, počastio i ne smije dopustiti da sebi uskrati nagradu, a drugima dobro. Vjerovjesnik, (sallallahu alejbi ve sellem), rekao je: „**Ko ukaže na dobro imat će istu nagradu kao onaj koji ga uradi.**” (Muslim); „**Najbolji među vama jeste onaj ko nauči Kur'an i druge podučava Kur'anu.**” (El-Buhari); „**Dostavite od mene, makar jedan ajet.**” (El-Buhari i Muslim) Srazmjerno čovjekovom širenju dobra povećavat će se njegova nagrada i pristizat će mu dobra djela u životu i poslije smrti: „**Kada čovjek umre prestaju se pisati njegova djela, osim u sljedeća tri slučaja: trajna milostinja, korisno znanje i dobro dijete koje moli za njega.**” (Muslim)

Prosvjetljenje

El-Fatihu učimo više od sedamnaest puta svakog dana i utječemo se njome moleći: ...*a ne na put onih na koje se srdžba izlila i onih koji su zalutali*, a nakon toga se poistovjećujemo s njima u djelima: *izbjegavamo učenje da bismo postupali prema neznanju* i tako se poistovjetili s kršćanima, zalatalim, ili učimo, ali ne *postupamo prema tome* i time se poistovjećujemo sa židovima, na koje se izlila Allahova, dželle šanuhu, srdžba. Molimo Allaha da i nas i tebe opskrbi korisnim znanjem i dobrim djelima!

A Allah, dželle šanuhu, i Njegov Poslanik, (sallallahu alejbi ve sellem), najbolje znaju.

Neka je mir i spas na našeg uglednika i miljenika Muhammeda, njegovu porodicu i sve ashabe.

Imami Ebu Hanifa i Šafi, rahimehumullah, govorili su: „Ako je određeni hadis autentičan, on je moj pravac (mezheb).”

Imam Malik, rahimehullah, rekao je: „Poslije Vjerovjesnika, (sallallahu alejbi ve sellem), ne postoji niko, a da njegove riječi nisu podložne prihvatanju i odbacivanju, samo se od Resulullaha, (sallallahu alejbi ve sellem), bezuvjetno prihvata.”

SADRŽAJ

1.	Vrijednost i odlike časnog Kur'ana	2
2.	KOMENTAR ZADNJE DESETINE časnog Kur'ana	4
3.	VAŽNA PITANJA U ŽIVOTU SVAKOG MUSLIMANA	83
4.	DJELA SRCA	99
5.	MIRNI DIJALOG	110
6.	SVJEDOČENJE LA ILAHE ILLALLAH	124
7.	SVJEDOČENJE MUHAMEDU-R- RESULULLAH	125
8.	TAHARET – ČISTOĆA	127
9.	PROPISI VEZANI ZA ŽENU PROPISI PRIRODNE KRVI	132
10.	Žena u islamu	134
11.	Neki propisi vezani za žene	135
12.	NAMAZ	138
13.	Zekat	145
14.	Post	149
15.	HADŽDŽ I UMRA	152
16.	U nastavku skraćeno spominjemo obrede hadždža	156
17.	RAZNE KORISTI	157
18.	Rukja u islamu	163
19.	Dova	170
20.	Važne dove koje treba upamtiti	172
21.	UNOSNA TRGOVINA	176
22.	JUTARNJI I VEČERNJI ZIKR (VIRD)	178
23.	IZREKE I DJELA ZA KOJE SE SPOMINJU VELIKE NAGRADE	181
24.	DJELA KOJA SU ZABRANJENA	186
25.	NAŠE VJEĆNO PUTOVANJE U DŽENNET ILI U VATRU	190
26.	Način uzimanja abdesta	193
27.	NAČIN OBAVLJANJA NAMAZA	194
28.	Podudarnost riječi i djela	196

Vrijednost i odlike časnog Kur'ana

Neka je hvala Allahu. Neka je mir i spas na Allahovog Poslanika, njegovu porodicu i sve ashabe. Kur'an je Allahov govor. Nad ostalim govorima on se odlikuje kao što se Allah, dželle šanuhu, odlikuje nad stvorenjima. Učenje Kur'ana najbolje je djelo koje čovjek može upražnjavati svojim jezikom.

Neke vrijednosti čitanja, učenja i poučavanja Kur'anu

● Podučavanje Kur'anu:

Poslanik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*), je rekao: „*Najbolji od vas jeste onaj ko nauči Kur'an i druge poučava Kur'anu.*“ (El-Buhari)

„*Ko poduci nekoga ajetu iz Kur'ana, imat će nagradu sve dok se taj ajet uči.*“

● Čitanje Kur'ana:

Resulullah, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*), jednom prilikom je rekao: „*Ko pročita jedno slovo iz Allahove Knjige imat će za to jedno dobro djelo, a to dobro djelo se udeseterostručava.*“ (Et-Tirmizi)

Ibn Redžeb veli: „Uvećavanje sevapa deset puta je vezano za bilo koje dobro djelo, na što ukazuje ajet: *Ko uradi dobro djelo, računa mu se kao da je deset takvih uradio.* A što se tiče uvećavanja sevapa za više od deset puta, ono je vezano samo za one kojima to Uzvišeni Allah bude želio uvećati.“

Ovo uvećavanje može da dosegne cifru od sedam stotina puta, pa i više od toga, što zavisi od skrušenosti srca, razmišljanja, razumijevanja i sl.

● Učenje, pamćenje i vješto čitanje Kur'ana:

Resulullah, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*), kaže: „*Onaj ko vješto čita Kur'an bit će u društvu časnih čestitih pisara, a ko ga redovno čita, ali s poteškoćom imat će dvostruku nagradu.*“ (El-Buhari i Muslim)

Vjerovjesnik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*), također kaže: „*Učaću Kur'ana bit će rečeno: 'Uči i penji se; uči lijepo i pravilno kao što si na dunjaluku učio, twoje mjesto u Džennetu bit će tamo gdje proučiš posljednji ajet.*“ (Et-Tirmizi)

Komentirajući ovaj hadis, imam El-Hattabi zapisao je: „U predanjima stoji da broj kur'anskih ajeta odgovara broju džennetskih stepeni. Učaću Kur'ana bit će rečeno: 'Penji se uz onoliko stepenica koliko si proučio ajeta.' Ko tada prouči cijeli Kur'an, popet će se na najvišu stepenicu u Džennetu; ko prouči dio Kur'ana, njegov će stupanj, a, otuda i veličina nagrade, biti tamo gdje završi svoje učenje.“

● Poučavanje djece Kur'anu:

Poslanik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*), kaže: „*Ko bude učio Kur'an, poučavao njemu i radio prema njemu, na Sudnjem će danu njegovim roditeljima na glavu biti stavljena kruna od svjetlosti koja će sijati kao Sunce, i bit će obučeni u dva ogrtića vrijednija nego cijeli dunjaluk. Oni će upitati: 'Zbog čega smo obučeni u ovo?' Bit će im odgovoreno: 'Zbog toga što je vaše dijete prihvatile Kur'an.'*“ (El-Hakim)

● Zauzimanje Kur'ana na onom svijetu:

Poslanik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*), podsticao je ummet govoreći: „*Čitajte Kur'an, uistinu će on na Sudnjem danu doći da se zauzima za one koji su ga čitali.*“ (Muslim)

A u drugom hadisu stoji: „*Post i Kur'an će se zauzimati za čovjeka na Sudnjem danu...*“ (Ahmed i El-Hakim)

● Okupljanje radi čitanja Kur'ana i njegovog proučavanja:

Poslanik, (*sallallahu alejbi ve sellem.*), kaže: „*Kada god se ljudi iskupe u džamiji radi učenja Kur'ana i njegovog zajedničkog proučavanja na njih se spusti smiraj, obavije ih milost i okruže ih meleki, a Allah ih spomene kod onih koji su Mu bliski.*” (Muslim)

Neki od propisa vezanih za učenje Kur'ana

Adabi učenja Kur'ana

Ibn Kesir je govorio o adabima učenja Kur'ana. Neki od tih adaba su sljedeći: ne prihvpati Kur'an niti ga učiti osim čist, prije učenja usta očisti misvakom (oprati zube), obući najljepšu odjeću, okrenuti se prema Kibli, prilikom zijevanja prekinuti učenje, učenje ne prekidati bespotrebnim govorom, biti priseban, prekinuti učenje i moliti za milost kod ajeta koji govore o milosti, prekinuti učenje i tražiti utočište kod ajeta koji govore o kazni, mushaf ne ostavljati otvoren, na njega ništa ne stavljati, ne učiti glasno u prisustvu drugih učača (to ih ometa) i ne učiti po tržnicama i bučnim mjestima.

Način učenja

Učenje Kur'ana, zikr i namaz se računaju samo ako čovjek izgovara riječi tako da čuje sam sebe, ali pri tome ne treba uznemiravati druge. Treba učiti lagahno.

Enes, radijallahu 'anhu, upitan o Vjerovjesnikovom, (*sallallahu alejbi ve sellem.*), učenju Kur'ana, pa je odgovorio: „*Otegnuo bi izgovaranje bismillabi-r-rabmani-r-rabim, tj. otegnuo bi svaku od tih riječi.*” (El-Buhari)

U koliko dana završiti hatmu

Vjerovjesnikovi, (*sallallahu alejbi ve sellem.*), ashabi svakodnevno su učili Kur'an, ali hatmu pretežno nisu završavali u periodu kraćem od sedam dana. Štaviše, Resulullah, (*sallallahu alejbi ve sellem.*), zabranio je da se cijeli Kur'an prouči u periodu kraćem od tri dana.

Učenje Kur'ana napamet

Ako učač zna Kur'an napamet, te na takav način ima mogućnost da razmišlja o Kur'anu i njegovim porukama, više nego što bi razmišljao kada bi učio gledajući, onda mu je učenje napamet bolje, a ako mu je stanje isto, bez obzira učio napamet ili gledajući, onda je bolje da uči gledajući.

Oporka

Plemeniti brate, nastoj svoje vrijeme provesti u učenju Kur'ana. Stavi sebi u obavezu dio koji ćeš svakodnevno proučiti, i koji nipošto nećeš propustiti. Kratko ali ustrajno učenje bolje je od dugog ali povremenog. Ako prespavaš ili zaboraviš, taj dio možeš drugi dan nadoknaditi. Poslanik, (*sallallahu alejbi ve sellem.*), kaže: „*Ko zaspie, a ne prouči svoj vird, odnosno dio vilda koji je obično učio, neka to nadoknati između sabaha i podne-namaza, jer će mu biti upisano kao da je taj svoj vird proučio noću.*” (Muslim)

Ne budi jedan od onih koji su okrenuli Kur'anu leđa i zapostavili ga na bilo koji način: zanemarili njegovo učenje, pravilno izgovaranje, razmišljanje o njegovim porukama, rad prema njemu, liječenje njime...

SURA EL-FATIHA (PRISTUP)

Sura Fatiha nazvana je "Uvodnicom Knjige" jer je Kur'an otpočet njome, a prilikom pisanja Mushafa, kaligraf uvijek prvo piše ovu suru. Dakle, ona je prvo što učač uči iz ove dostojeće Knjige, ali ova sura nije prva objavljena u odnosu na ostali dio Kur'ana. Neki su rekli da je objavljena u Mekki, a neki da je objavljena u Medini. Naziva se Fatihatul-Kitab (Uvodnica Knjige), Ummul-Kitab (Srž Knjige), Es-Seb'ul-mesani (Sedam jasnih ajeta, a neki su to preveli "Sedam ajeta koji se ponavlaju"), Suretul-hamd (Sura zahvale), Suretus-salati (Sura molitve), El-Vakijeh (Zaštitnica). O njenim vrijednostima navode se mnogi hadisi, a u jednom od njih navodi se da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "El-hamdu lillahi rabbil-alemin (hvala Allahu, Gospodaru svih svjetova) je Es-Seb'ul-mesani – Sedam jasnih ajeta i veliki Kur'an koji mi je dat." (El-Buhari, Ahmed)

① "U ime Allaha, Svetilosnog, Milostivog" – Bismilla nije ajet na početku svih kur'anskih sura, već ajet koji razdvaja sure jedne od drugih. Pohvalno je da se prouči, osim u suri Et-Tevbe, kada je to pokuđeno. Allah je ime kojim se naziva samo Uzvišeni. U osnovi dolazi od riječi "El-Ilah". Prije sažimanja, ova riječi se koristila za sve što se obožava, ispravno ili neispravno, ali je kasnije preovladala upotreba ovog naziva za Onoga Ko se istinski obožava. **"Svetilosnog, Milostivog"** – ove riječi su izvedenice iz riječi er-rahmeh (milost).

Er-Rahman je hiperboličnije od Er-Rahim, a upotrebljava se samo za Allaha Uzvišenog.

② "Hvala Allahu" – zahvala (hamd) označava iznošenje pohvale jezikom za nešto

što je dobrovoljno, prefinjeno. Hamd se isključivo očituje jezikom, a šukr, koji također označava zahvalu, biva jezikom, srcem, tjelesnim udovima. Šukr se iznosi radi blagodati, a hamd radi savršenstva onoga ko se hvali, pa makar i ne bilo određene blagodati. Allahu Uzvišenom pripadaju i hamd i šukr. **..."Gospodaru svjetova"** – Er-Rabb (Gospodar) je jedno od Allahovih uzvišenih imena i ovim imenom ne oslovljavaju se ljudi osim u genitivnoj vezi, kao kada se kaže: "Ovaj čovjek je gospodar kuće." Gospodar je posjednik, Gospodar je vlasnik, Gospodar je koji sve održava i uređuje, Gospodar je onaj koji se obožava.

..."El-Alemin" – je množina od riječi el-alem (svijet), a označava sve što postoji mimo Allaha Uzvišenog. Ova riječ se koristi kao izražaj za sve što ima razum, a to su četiri kategorije: ljudi, džinni, meleki i šejtni.

③ "Svetilosnom, Milostivom" – pošto se Uzvišeni opisao Gospodarom svjetova, što je jedan vid zastrašivanja, vezao je to za "Svetilosni i Milostivi", što u sebi sadrži afirmaciju i podsticaj kako bi u svojim svojstvima objedinio strah od Njega i želju za Njim, a to se postiže većom pokornošću Njemu.

④ "Vladaru Dana sudnjeg" – El-Malik (Vladar) je i djelatno Allahovo svojstvo. Od Katade se prenosi da je rekao: "Jevmud-din (Sudnji dan) je dan u kojem će Allah suditi robovima prema njihovim djelima, tj. nagrađivati ih prema zaslugama."

⑤ "Samo Tebi ibadet činimo i samo od Tebe pomoć tražimo" – tj. samo Tebe izdvajamo i određujemo za ibadet i za traženje pomoći. Ne obožavamo nikog mimo Tebe, niti od nekog drugog pomoć tražimo. Ibadet označava najviše ciljeve poniznosti i pokornosti, a u šerijatskoj terminologiji njime se izražava ono čime se objedinjuje savršenstvo ljubavi, poniznosti i straha. Ibadet je spomenut prije traženja pomoći zato što predstavlja sredstvo do traženja pomoći. Od Ibn Abbasa prenosi se da je za riječi "samo od Tebe pomoć tražimo", rekao da znače: "Samo Tebi jednoču isповijedamo i Tebe se pribojavamo, naš Gospodaru. Samo od Tebe tražimo pomoć za pokornost Tebi i za sve ostale naše stvari."

⑥ "Uputi nas na Pravi put" – uputa je dvovrsna: uputa uspjeha koja isključivo pripada Allahu Uzvišenom. Tako Uzvišeni Allah kaže: "Ti ne možeš uputiti koga voliš,

već Allah upućuje koga On želi." Druga vrsta upute je uputa ukazivanja i usmjeravanja koja je pripadala vjerovjesnicima i njihovim sljedbenicima iz reda uleme i daija. Tako Uzvišeni kaže: "I ti upućuješ na Pravi put." Ovaj ajet ukazuje na ove dvije vrste upute, jer jedino Allah daje konačni uspjeh, a poslao je Svoje poslanike da nam ukazuju na njega. Pravi put (es-siratul-mustekim) u jeziku označava put na kojem nema iskrivljenja, a pod njim se misli na put islama.

"Na put onih kojima si blagodati podario" – oni su spomenuti u riječima Uzvišenog: "Oni koji se pokoravaju Allahu i Poslaniku bit će sa onima kojima je Allah blagodati podario od vjerovjesnika, iskrenih, šehida, dobrih – a divno li je to društvo!"

"...a ne onih na koje se srdžba izlila" – oni su židovi, jer su poznavali istinu, a onda je ostavili. Zato su zaslužili Allahovu srdžbu. Ahmed i Ibn Madže od Vjerovjesnika, s.a.v.s., prenose da je rekao: "Ni na čemu vam više židovi ne zavide kao što vam zavide na selamu i izgovaranju riječi amin."

"...i koji su zalutali" – oni su kršćani, zato što su iz neznanja zastranili i udaljili se od istine, pa su otišli u jasnu zabludu vezano za Isaa, alejhis-selam. Riječi "amin" znači: Allahu, odazovi nam se.

SURA EL-MUDŽADELE (RASPRAVA)

"Allah je čuo riječi one koja se s tobom o mužu svome raspravljalja", tj. s tobom govorila o njemu. **"...i Allahu se jadala"** – od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je rekla. "Neka je Uzvišen Onaj Čiji je sluh sve obuhvatio. Čula sam govor Havle bint Sa'lebe, ali dio tog govora mi je ostao skriven. Žalila se na svoga muža Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., govoreći: 'Allahov Poslovič, on je moju mladost potrošio. U svojoj utrobi sam mu zaredom nosila djecu sve dok nisam zašla u godine, a rađanje djece prestalo, da bi mi onda rekao: Ti si mi kao leđa moje majke. Allahu, ja se Tebi na njega žalim.' Nije mnogo prošlo, a Džibril dode sa ovim ajetima: 'Allah je čuo riječi one koja se s tobom o mužu svome raspravljalja.'" On je Evs b. Es-Samit, jedan ensarija. **"...a Allah čuje razgovor vaš međusobni"**, tj. ono o čemu vi pričate.

"Oni od vas koji ženama svojim reknu da im nisu dopuštene", a zihar znači da muž kaže ženi: "Ti si mi kao leđa moje majke", i nema razilaženja da se ova formulacija

smatra ziharom. **"...a one nisu majke njihove"**, tj. njihove žene im nisu majke i to je laž koja je proistekla od njih. Ovim riječima oštro se prekoravaju i osuđuju oni koji čine zihar. **"...majke njihove su samo one koje su ih rodile"**, tj. niko im drugi nije mati osim one koje su ih rodile. **"...oni zaista govore ružne riječi i neistinu"**, tj. oni koji to svojim ženama kažu iznose ružan govor, tj. ogavan govor koji serijat niječe zato što su usporedili svoje supruge, s kojima imaju spolni odnos, sa svojim majkama, a to je jedan od najgorih oblika poniranja majke. Neistina ovde označava laž. **"...a Allah sigurno briše grijehe i prašta"**, tj. uveliko prelazi preko grijeha i opršta zato što je iskup koji im je propisao učinio načinom spašavanja od grijeha.

"Oni koji svojim ženama reknu da im nisu dopuštene, a onda odluče da se povrate u onome što su rekli" – povrate se onome što su htjeli, tj. spolnom odnosu sa njima. **"...jednog roba ropstva oslobođiti"** – dužni su da oslobole roba, ropkin ili roba

koji je u nečijem posjedstvu zbog onoga što su već rekli. "**prije nego što jedno drugo dodirnu**" – ovdje se misli na spolni odnos. Onome ko učini zihar nije dozvoljeno spolno općiti sve dok se ne iskupi. "**To vam je**" – spomenuti propis; "**čime se opominjete**", tj. što vam se naređuje, čime se sprečavate da počinite zihar.

④ "Onaj ko ne nađe, dužan je dva mjeseca postiti, uzastopno, prije nego što jedno drugo dodirnu" – tj. ko ne nađe i ne bude imao roba u svome posjedstvu, niti ima imetka u vrijednosti roba za otkup, ili ne nađe roba kojeg bi otkupio, dužan je postiti dva mjeseca uzastopno, bez prekida. Ako bude prekinuo (jedan dan), ponovno će početi postiti, ako je prekidanje posta bilo bez opravdanja. Ako bude spolno općio sa ženom, namjerno, danju ili noću, dužan je ponovno početi postiti šezdeset dana. "**A onaj ko ne može**" – postiti dva mjeseca uzastopno; "**dužan je šezdeset siromaha nahraniti**" – za svakoga siromašnoga jedan pregršt (pola sa'a) pšenice ili hurmi, ili riže i sl. Nahranit će ih zgotovljenom hranom sve dok se ne zasite ili dok im ne uruči ono što će ih učiniti sitima. "**...zato da biste potvrdili da u Allaha i Poslanika Njegova vjerujete**" – tj. tako smo presudili da biste potvrdili ono što je Allah naredio i propisao i da biste zastali na granicama šerijata, ne prelazeći ih, te da se ne biste vraćali ovakvom postupku (ziharu) koji predstavlja ružan govor i neistinu. "**...to su**" – spomenuti propisi, "**Allahove granice**" – stoga nemojte prelaziti Njegove granice kršeći propise koje vam je On propisao. Allah vam je pojasnio da je zihar grijeh, te da spomenuti iskup za njega povlači oprost i prelazak preko grijeha. "**A nevjernike**" – koji ne zastaju kod Allahovih granica; "**čeka bolna kazna**" – tj. patnja u Džehennemu.

⑤ "Doista oni koji su neposlušni Allahu i Poslaniku Njegovu" – a neposlušnost označava suprotstavljanje, sporene i neprijateljstvo; "**...bit će osramoćeni kao što su bili osramoćeni i oni prije njih**" – tj. bit će poniženi i obrukani.

⑥ "Na dan kada ih Allah sve oživi" – tj. kada se okupe na jednom prostranstvu i kada niko od njih ne ostane neproživljen; "**...pa ih obavijesti o onome što su radili**" – tj. obavijesti ih o ružnim djelima koja su radili na dunjaluku, kako bi upotpunio Svoj argument protiv njih. "**...Allah je o tome račun sveo**" –

tj. Allah je sve to skupio i Njemu nije ništa promaklo. "**...a oni su to zaboravili**" – tj. nisu to upamtili, pa će to naći izloženo i zapisano na Listovima. "**Allah je svemu svjedok**" – sve nadzire i gleda.

⑦ "Zar ne znaš da Allah zna sve što je na nebesima i što je na Zemlji?" – tj. Njegovo znanje obuhvata sve što je na njima tako da mu nije ništa skriveno. "**Nema tajnih razgovora među trojicom**" – tj. ako se desi razgovor između tri čovjeka; "**...a da On nije četvrti**", tj. učestvuje sa njima nadziranjem tog tajnog razgovora; "**...niti petericom, a da On nije šesti**" – jer je Allah Uzvišeni sa svakim brojem, bio on veliki ili mali, zna skriveno i javno, Njemu nije ništa skriveno. "**...ni kada ih je manje, ni kada ih je više**" – tj. niti manje od spomenutog broja, kao što su jedan, dvojica, a niti više od tog broja, kao što su šesterica, sedmerica. "**...a da On nije sa njima**" – On zna ono oko čega se sašaptavaju i od toga Mu nije ništa skriveno. "**...gdje god oni bili**" – na bilo kojem mjestu. "**...On će ih potom obavijestiti**" – tj. iznijeti informacije; "**...o onome što su radili na Sudnjem danu**" – kako bi znali da njihovo sašaptavanje nije bilo skriveno i kako bi Njegovo javno prozivanje onih koji se sašaptavaju o lošim postupcima bilo prijekor, poniženje i obavezivanje argumentom.

⑧ "Zar ne vidiš one kojima je zabranjeno da se sašaptavaju kako se zatim vraćaju onome što im je zabranjeno" – židovi su, kada bi kakav vjernik pored njih prošao, sašaptavali se između sebe tako da bi vjernik pomiclao na kakvo zlo. Allah im je zabranio, ali se oni toga nisu prošli. Potom je objavljen ajet: "**Sašaptavaju se u grijehu**" – tj. ogovaranju i uznemiravanju vjernika i sl., kao što su laž i nepravda. "**...i neprijateljstvu**", tj. onome čime se vjernici napadaju, "**...i neposlušnosti Poslaniku**" – suprotstavljanju njemu. "**A kada ti dolaze, pozdravljaju te onako kako te Allah nikada nije pozdravio**" – pod ovim se misli na židove koji su dolazili Vjerovjesniku, s.a.v.s., govoreći: "Es-samu alejkum!" (neka vas smrt snađe), pretvarajući se da žele reći: es-selamu alejkum, a skrivajući da žele smrt. Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao je: "I na vas." "**...i medu sobom govore**" – tj. jedni drugima; "**...trebalo bi da nas Allah već jednom kazni za ono što gorovimo**" – gorovili su: "Da je Muhammed vjerovjesnik, Allah bi nas

već kaznio zbog toga što ga omalovažavamo u našem govoru." Neki su rekli da ovo znači: da je on Vjerovjesnik, njemu bi se dova za nas uslišala, jer bi govorio: "Neka je i na vas", tj. već bi nas pritom smrt zadesila. **"Dovoljan će im biti Džehennem"** – tj. dovoljna im je patnja u Džehennemu u odnosu na trenutnu smrt (koju izazivaju). **"...u njemu će gorjeti"** – u njega će ući; **"...a grozno je on prebivalište"** – tj. utočište i stanište.

"O vjernici, kada među sobom tajno razgovarate, ne razgovarajte o grijehu i neprijateljstvu i neposlušnosti prema Poslaniku" – kao što čine židovi i licemjeri; **"...već razgovarajte o dobročinstvu i bogobojazznosti"** – tj. pokornosti i ostavljanju nepokornosti; **"...i bojte se Allaha pred Kojim ćete skupljeni biti"** – pa će vas nagraditi prema vašim djelima.

(10) "Sašaptavanje je" – misli se na sašaptavanje u grijehu, neprijateljstvu i nepokornosti Poslaniku, s.a.v.s.; **"...posao šejtanski"** – a ne od nekoga drugoga, tj. šeđtan ga ukrašava i lijepim dočarava; **"...da bi rastužio one koji vjeruju"** – kako bi ih odveo u žalost i tugu koja nastaje iz nesmotrenosti, a ustvari je spletka koju kuju. **"...a to njima nimalo ne može naudititi"** – tj. šeđtan ili sašaptavanje koje šeđtan uljepšava neće vjernicima nanijeti nikavu štetu; **"...osim ako Allah dopusti"** – tj. Njegovim htijenjem. **"A vjernici neka se samo u Allaha pouzdaju"** – tj. neka se Njemu predaju u svim svojim pitanjima i zatraže zaštitu kod Allaha od šeđtana. Neka se ne obaziru na sašaptavanje i tajne razgovore koje šeđtan uljepšava. El-Buhari, Muslim i drugi bilježe od Ibn Mes'uda da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Kada se trojica sastanu, neka se dvojica ne sašaptavaju bez trećega, jer ga to rastužuje."

(11) "O vjernici, kada vam se kaže: Načinite mjesta drugima tamo gdje se sjedi" – Uzvišeni Allah im naređuje da se jedni prema drugima lijepo ponašaju tako što će na mjestima sjedenja dati dovoljno prostora drugima izbjegavajući guranje i stješnjavanje. Katađe i Mudžahid kažu: "Takmičili su se oko mjesta na kojem je sjedio Vjerovjesnik, s.a.v.s., pa im je naređeno da jedni drugima daju prostora." **"...vi načinite mjesto, pa i vama će Allaha mjesta načiniti"** – tj. napravite dovoljno prostora, a Allah će vam dati prostora u Džennetu. Ovaj ajet odnosi se na svako mjesto sastajanja na kojem se muslimanu

الَّمْ تَرَ أَنَّ اللَّهَ يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ مَا يَكُونُ
مِنْ نَجْوَىٰ ثَلَاثَةٍ إِلَّا هُوَ رَاعِيهِمْ وَلَا حَسَنَةٌ إِلَّا هُوَ سَادِسُهُمْ
وَلَا أَذَنَّ مِنْ ذَلِكَ وَلَا أَكْرَرَ إِلَّا هُوَ عَمِّهِمْ إِنَّمَا كَانُوا مُبْتَشِّرُهُمْ
بِمَا عَمِلُوا يَوْمَ الْقِيَمَةِ إِنَّ اللَّهَ يُكْلِلُ شَقِيقَ عَلِيمٍ ٧ إِنَّمَا تَرَىٰ إِلَى الَّذِينَ
هُوَا عَنِ النَّجْوَىٰ مُبْعَدٌ لَمَّا هُوَ عَنْهُ وَيَنْجُونَ بِالْأَثْرَ
وَالْعَدُوِينَ وَمَعَصِيَتِ الرَّسُولِ وَإِذَا جَاءُوكَ حَيَوَانَ بِمَا لَمْ يَعْمَلْ
يَهُ اللَّهُ وَيَقُولُونَ فِي أَنفُسِهِمْ لَوْلَا يَعْذِبُنَا اللَّهُ بِمَا فَعَلُوا حَسَبُهُمْ
جَهَنَّمُ يَصْلُوُنَّهَا فِيْهَا الْمُصِيرُ ٨ يَنْكِبُهُمُ الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا
تَنْجِمُ فَلَا تَنْجُونَ بِالْأَثْرَ وَالْعَدُوِينَ وَمَعَصِيَتِ الرَّسُولِ وَتَنْجُونَ
بِالْأَيْرَ وَالنَّقْوَىٰ وَأَنْقُوا اللَّهَ الَّذِي إِلَيْهِ يَخْشُونَ ٩ إِنَّمَا النَّجْوَىٰ
مِنَ الشَّيْطَانِ لِيَحْزُنَ الَّذِينَ ءَامَنُوا وَلَيَسْ يَضْرَبُهُمْ شَيْئًا
إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَعَلَى اللَّهِ فَلَيَسْ تَوْكِيدُ الْمُؤْمِنُونَ ١٠ يَنْكِبُهُمُ الَّذِينَ
ءَامَنُوا إِذَا قِيلَ لَكُمْ نَفَسَحُوا فِي الْمَجَالِسِ فَأَفْسَحُوا يَسْجَسَ
الَّهُ لَكُمْ وَإِذَا قِيلَ أَنْشُرُوا فَأَنْشُرُوا يَرْفَعَ اللَّهُ الَّذِينَ ءَامَنُوا
مِنْكُمْ وَالَّذِينَ أَوْتُوا الْعَلَمَ دَرَجَتٍ وَاللَّهُ يَعْلَمُ خَيْرَ ١١

nađu radi dobra i nagrade, svejedno bilo to u okolnostima rata, zikra ili džumanske hutbe. Onaj ko je prije došao i sjeo na mjesto, ima prednost da sjedi na tom mjestu u odnosu na druge koji dođu poslije. Međutim, dat će prostora i svome bratu. Poslanik, s.a.v.s., kaže: "Neka čovjek ne podiže čovjeka sa njegovog mjestra sjedenja, a zatim on sjede na njega, već napravite mjesta i proširite se."

"...a kada vam se rekne: 'Dignite se', vi se dignite" – tj. kada neki koji sjede na mjestu okupljanja žele ustati sa svojih mjesta kako bi na njih sjeli ljudi poznati po svojoj vrijednosti u vjeri i svome znanju o Allahu, neka onda ustanu oni koji sjede. **"...i Allah će na visoke stepene uzdignuti one među vama koji vjeruju i kojima je dato znanje"** – podići će one kojima je dato znanje na visoke stepene počasti na dunjaluku i nagrade na ahiretu. Ko objedini ispravno vjerovanje i znanje, Allah će ga podići zbog njegovog vjerovanja na stepene, a zatim i zbog njegovog znanja na stepene, a u sve to spada i ustupanje mjesta drugome.

بَاتِئُهَا الَّذِينَ ءَامَنُوا إِذَا نَجَّمُ الرَّسُولَ فَقَدِمُوا بَيْنَ يَدَيْ بَعْوَدَكُوكَ
 صَدَقَةً ذَلِكَ خَيْرٌ لَكُمْ وَأَطْهَرٌ فَإِنَّمَا تَحْدِدُوا فِيمَنَ اللَّهُ غَورٌ رَحِيمٌ
 أَشْفَفْتُمْ أَنْ تُقْدِمُوا بَيْنَ يَدَيْ بَعْوَدَكُوكَ صَدَقَتِ فَإِذَا مَا قَعَلُوا
 وَتَابَ اللَّهُ عَلَيْكُمْ فَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَاعْثُوا الزَّكُورَةَ وَأَطْبِعُوا اللَّهَ
 وَرَسُولَهُ وَاللَّهُ خَيْرٌ بِمَا تَعَمَّلُونَ ۝ ۱۲ ۱۳ الْمُتَرَدِّلُ الَّذِينَ تَوَلَّوْا قَوْمًا
 غَضَبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ مَا هُمْ بِمِنْ كُفَّارٍ وَلَا مِنْهُمْ وَيَحْلِفُونَ عَلَى الْكَذِبِ
 وَهُمْ يَعْلَمُونَ ۝ ۱۴ أَعْدَ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا إِنَّهُمْ سَاءَ مَا كَانُوا
 يَعْمَلُونَ ۝ ۱۵ أَخْذَدُوا أَيْمَنَهُمْ جُنَاحَهُ فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ فَلَهُمْ
 عَذَابٌ مُهِينٌ ۝ ۱۶ أَنْ تَغْنِيَ عَنْهُمْ أُمُّهُمْ وَلَا أُولُدُهُمْ مِنَ اللَّهِ
 شَيْئًا أُولَئِكَ أَصْحَابُ الظَّرْفِ هُمْ فِيهَا حَذَّلِدُونَ ۝ ۱۷ يَوْمَ يَعْلَمُونَ
 اللَّهُ جَمِيعًا فَيَحْلِفُونَ لَهُ كَمَا يَحْلِفُونَ لَكُمْ وَيَحْسِبُونَ أَهْمَمَ عَلَىٰ شَيْءٍ أَلَا
 إِنَّهُمْ هُمُ الْكَذِبُونَ ۝ ۱۸ أَسْتَحْوِدُ عَلَيْهِمُ الشَّيْطَانُ فَأَنْسَاهُمْ ذَكْرَ
 اللَّهِ أُولَئِكَ حِزْبُ الشَّيْطَانِ إِلَّا إِنَّ حِزْبَ الشَّيْطَانِ هُمُ الْخَاسِرُونَ
 إِنَّ الَّذِينَ يَحْمَدُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ أُولَئِكَ فِي الْأَذْلَىٰ ۝ ۱۹
 كَتَبَ اللَّهُ لَا غَلَبَنَّ أَنَا وَرَسُولِي إِنَّ اللَّهَ قَوِيٌ عَزِيزٌ ۝ ۲۰

12) "O vjernici, kada hoćete da s Poslanikom tajno razgovarate, prije vašeg tajnog razgovora milostinju udijelite" – tj. kada želite tajno obraćanje Poslaniku, s.a.v.s., za neko vaše pitanje, prije toga udijelite sadaku. Kada je Allah objavio ovaj ajet, pokvarenjaci su se sustegnuli od tajnih razgovora sa Vjerovjesnikom, s.a.v.s., zato što nisu prije razgovora udjeljivali sadaku. To je teško palo vjernicima, pa su se i oni sustegnuli od ovih razgovora, jer mnogi od njih nisu mogli dati sadaku. Zatim im je Allah olakšao ajetom koji dolazi poslije ovoga. "**To je**" – davanje sadake prije tajnog razgovora; "**...za vas bolje i čistije**" – jer je u tome pokornost Allahu. "**Ako ne nađete ništa, pa Allah zaista prašta i milostiv je**" – ovo znači da onaj koji ne može naći sadaku, nema smetnje da bez udjeljivanja sadake tajno razgovora.

13) "Zar vas je strah da prije razgovora svoga milostinju udijelite" – tj. zar se bojite siromaštva i neimaštine ako to udijelite. Mukatil kaže: "To je bilo deset dana, a potom je poništeno. "**A ako ne udijelite**" – ono što

vam je naređeno od sadake prije tajnog razgovora zbog njene težine kod vas; "**...i Allah vam oprosti**" – tako što vam je dao olakšicu izostavljanja sadake; "**...onda namaz obavljajte i zekat dajite**" – ovo znači: Ako vam bude tegobno davati sadaku prije tajnog razgovora, onda budite čvrsti u obavljanju namaza, davanju zekata i pokornosti Allahu i Njegovom Poslaniku. "**Allah dobro zna ono što vi radite**" – pa će vas prema tome ili nagraditi ili kazniti.

14) "**Zar ne vidiš one koji prijateljuju s ljudima**" – tj. one koji su prihvatali kao zaštitnike, a to su licemjeri koji su uzeli židove za zaštitnike; "**...na koje se Allah rasrdio**", oni na koje se Allahova srdžba izlila su židovi; "**...oni nisu ni vaši ni njihovi**" – kao što Allah Uzvišeni o njima kaže: "Kolebaju se između toga. Niti su sa ovima, niti su sa onima." Moguće je da se ovo odnosi na židove, tj. On kaže vjernicima: "Židovi nisu ni od vas, niti od licemjera, pa zašto ih onda licemjeri ne uzmu kao zaštitnike." "**...i oni se lažno zaklinju**" – tj. zaklinju se da su muslimani, ili se zaklinju na ono što su prenijeli od vijesti židovima. "**...a oni znaju**" – tj. znaju da je laž i bez ikakve osnove ono na što su se zakleli.

15) "**Allah je njima pripremio tešku kaznu**" – zbog ovoga uzimanja u zaštitu i zaklinjanja na neistinu. "**...jer je zaista ružno ono što rade**" – od tih ogavnih djela.

16) "**Uzeli su svoje zakletve štitom**" – tj. zakletve na neistinu koju su iznijeli tvrdeći da su muslimani i štiteći se tako od ubijanja zbog nevjere. Ove zakletve su načinili zaštitom i pregradom za svoje životne. Njihovi jezici su povjerovali iz bojazni od ubijanja, ali njihova srca nisu. "**...pa odvraćaju od Allahovog puta**" – tj. ljude su sprečavali da uđu u islam zbog demoralisanja koje su iznosili, te omalovažavanja muslimana i slabljenja njihove snage. "**...njih čeka sramna kazna**" – tj. On će ih poniziti i obrukati.

18) "**Na Dan u kojem će ih Allah sve ozivjeti i oni će se Njemu zaklinjati kao što se vama zaklinju**" – tj. zaklinjat će se Allahu na Sudnjem danu lažno, kao što se vama zaklinju na dunjaluku. Govorit će: "Tako nam Allaha, našeg Gospodara, mi to nismo činili." Ovo će činiti zbog teške svoje nesreće. Stvarne činjenice na Sudnjem danu će se otkriti, a sve stvari će biti poznate zbog

nužnosti očitovanja. "...misleći da će im to nešto koristiti" – tj. misle da će na budućem svijetu tim lažnim zakletvama zadobiti korist ili odbiti štetu, kao što su mislili da je tako na dunjaluku.

(19) "Njima je ovladao šejtan" – tj. nadvladao ih je, okupirao i sve obuzeo; "...i učinio da zaborave spominjati Allaha" – tj. ostavili su Njegove naredbe i postupanje po načelima Njegove pokornosti; "...oni su šeitanova stranka" – tj. njegova vojska, sljedbenici i skupina; "...a zbilja, stranka šeitanova gubitnici su pravi" – zato što su prodali Džennet za Vatru, uputu za zabludu. Slagali su na Allahu i Njegovog Vjerovjesnika, pa će propasti i na dunjaluku i na ahiretu.

(20) "Oni koji se suprotstavljuju Allahu i Poslaniku Njegovu" – značenje suprotstavljanja Allahu i Njegovom Poslaniku navedeno je na početku ove sure; "...bit će sigurno među onim najponiženijim" – u skupini onih iz reda različitih naroda koje Allah ponižava i na dunjaluku i na ahiretu.

(21) "Allah je zapisao: 'Ja i poslanici Moji sigurno ćemo pobijediti'" – tj. u Svome znanju koje je prethodilo odredio je: Ja i poslanici Moji sigurno ćemo nadvladati argumentom i snagom. **"Allah je zaista moćan i silan"** – snažan da pomogne Svoje štićenike i nadvrlada Svoje neprijatelje, a Njega ne može niko nadvladati.

(22) "Nećeš naći da ljudi koji u Allahu i onaj svijet vjeruju budu u ljubavi s onima koji se Allahu i Poslaniku Njegovu suprotstavljuju" – budu u ljubavi znači: vole i uzimaju za prijatelje one koji neprijateljuju i opiru se Allahu i Njegovom Poslaniku; **"...makar oni bili očevi njihovi, ili sinovi njihovi, ili braća njihova, ili rođaci njihovi"** – tj. ako oni koji se suprotstavljuju Allahu i Njegovom Poslaniku budu očevi (i druga rodbina) onih koji vole Allaha i Njegovog Poslanika, ispravno vjerovanje to sprečava i odbija. Čuvanje ovog vjerovanja je jače od pažnje prema očevima, sinovima, braći i rođacima. **"Njima je"** – tj. onima koji ne vole one koji se opiru Allahu i Njegovom Poslaniku; **"...u srca njihova vjerovanje usadio"** – tj. učvrstio ga, a neki su rekli načinio ga, a neki objedinio ga; **"...i svjetлом Svojim ih osnažio"** – tj. osnažio ih Svojom pomoći protiv njihovih neprijatelja na dunjaluku. Svoju pomoć njima nazvao je

"ruhom", jer time oni opstaju. "...i On će uvesti u džennetske bašće, kroz koje će rijeke teći da u njima vječno ostanu" – tj. zauvijek. **"Allah je njima zadovoljan"** – tj. primio je njihova djela i izlio na njih tragove Svoje ubrzane i odgodene milosti. **"...a i oni su zadovoljni Njime"** – tj. radosni su zbog onoga što im je Allah dao ubrzano i odgodeno. **"Oni su Allahova stranka"** – tj. Njegova vojska koja izvršava Njegove naredbe, bori se protiv Njegovih neprijatelja i pomaže Njegove prijatelje. **"...a doista, Allahova su stranka oni koji će sigurno uspjeti"** – oni koji su zadobili sreću dunjaluka i ahireta. Ibn Ebi Hatim, Et-Taberani i El-Hakim prenose: "Ovac Ebu Ubejde b. El-Džerraha namjeravao je ubiti Ebu Ubejdu na dan Bedra. Ebu Ubejde se izmicao od njega. Međutim, kako je njegov otac to uporno nastojao, Ebu Ubejde ga je ubio. Potom je objavljen ovaj ajet."

SURA EL-HAŠR (PROGONSTVO)

(1) "On je prilikom prvog progonstva iz domova njihovih protjerao one sljedbenike Knjige koji nisu vjerovali" – tj. pleme Benu En-Nadir, skupina židova iz Harunovog potomstva. Nastanili su se u Medini za vrijeme smutnji među sinovima Israfilovim. Iznevjerili su Vjerovjesnika, s.a.v.s., nakon što je sa njima sklopio ugovor. Urotili su se protiv njega sa idolopoklonicima. Allahov Poslanik, s.a.v.s., napravio je obruč oko njih da bi se na kraju pomirili sa protjerivanjem. El-Kelbi kaže: "Oni su prvi sljedbenici Knjige koji su protjerani sa Arabijskog poluotoka, a zadnji su protjerani u doba Omara. Njihovo protjerivanje bilo je prvo progonstvo iz Medine, a zadnje je Omerovo. Neki su rekli da je zadnje progonstvo ustvari iskupljanje svih ljudi na Danu skupljanja. **"Vi niste mislili da će otići"** – tj. o muslimani, vi niste misili da će Benu Nadir izaći iz svojih domova zbog svoje snage i zaštite, jer su imali čvrste tvrđave, nekretnine i prostrane palmovike, ljudstvo i opremu. **"...oni su mislili da će ih utvrde njihove od Allaha odbraniti"** – pripadnici plemena Benu Nadir mislili su da će ih njihove tvrđave zaštititi od Allahove snage; **"...ali im je Allahova kazna došla odakle se nisu nadali"** – tj. došla im je Allahova odredba sa strane o kojoj nisu ni razmišljali, a to je da je Uzvišeni naredio Vjerovjesniku, s.a.v.s., da se protiv njih bori i da ih protjera. Mislili su da situacija neće doći

لَا يَحْدُثُ فَوْمًا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ يُوَادُّونَ مَنْ
خَادَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ، وَلَوْ كَانُوا أَبَاءَهُمْ أَوْ أَبْنَاءَهُمْ
أَوْ أَخْوَنَهُمْ أَوْ عَشِيرَتُهُمْ أُولَئِكَ كَتَبَ فِي قُلُوبِهِمْ
إِلَيْمَنَ وَأَيَّدَهُمْ بِرُوحٍ مِّنْهُ وَيُدْخِلُهُمْ جَنَّتٍ تَجْرِي
مِنْ تَحْنَاهَا الْأَنْهَرُ خَلَدِينَ فِيهَا رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا
عَنْهُ أُولَئِكَ حِزْبُ اللَّهِ أَلَا إِنَّ حِزْبَ اللَّهِ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

سُورَةُ الْجَيْحَةِ

سَبَّحَ لِلَّهِ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ
هُوَ الَّذِي أَخْرَجَ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ مِنَ دِيرِهِمْ
لِأَوْلَى الْحَسَرِ مَا ظَنَّتُمْ أَنْ يَخْرُجُوا وَظَنَّوْا أَنَّهُمْ مَانَعُوهُمْ
حُصُونُهُمْ مِّنْ اللَّهِ فَأَنَّهُمْ أَنَّهُمْ مِّنْ حَيَّثُ مَا يَحْسِبُوا وَقَدْ
فِي قُلُوبِهِمُ الرُّغْبَةُ يَخِرُّجُونَ بِعِوْتَمْ يَأْتِيهِمْ وَأَيْدِي الْمُؤْمِنِينَ
فَاعْتَرُوهُ وَأَتْفُوا الْأَبْصَرِ ۝ وَلَوْلَا أَنْ كَنْبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ
الْجَلَاءَ لَعَذَّبُوهُمْ فِي الدُّنْيَا وَلَمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ أَنَّارَ

na taj stepen, već su zapravo sebe smatrali najponosnijima i najjačima. "...i On je u srca njihova strah ulio" – "er-r'ub" koji se spominje u ovom ajetu je najžešći oblik straha. Poslanik, s.a.v.s., kaže: "Pomognut sam strahom na udaljenosti od jednog mjeseca." "...vlastitim rukama i rukama vjernika svoje domove su rušili" – kada su se uvjerili da moraju biti protjerani, bili su zavidni muslimanima što će se nastaniti u njihovim domovima, pa su ih počeli iznutra rušiti, a muslimani izvana. Ez-Zuhri i Urve b. Ez-Zubejr kažu: "Kada je Vjerovjesnik, s.a.v.s., sa njima postigao sporazum da im pripada ono što ponesu deve, dopadale su im se drvene grede i stubovi, pa su rušili svoje kuće i stavljali (te grede i stubove) na svoje deve, a vjernici su rušili ostatke tih kuća." "Zato uzmite iz toga pouku, o vi uvidavni" – tj. znajte da Allah čini tako sa onima koji iznevjere i Njemu se suprotstavljuju.

③ "A da Allah nije bio već propisao njima izgnanstvo" – tj. da im Allah nije propisao izlazak iz njihovih domova na već spomenuti način i da već nije bio to

predodredio, kaznio bi ih ubistvom, porobljavanjem na dunjaluku, kao što je učinio sa Benu Kurejzom.

④ "Zato što su se Allahu i Poslaniku Njegovu suprotstavljali" – tj. zbog svog neprijateljstva prema Allahu i Njegovom Poslaniku, s.a.v.s., i prekidanja ugovora, zaslužili su kaznu.

⑤ "To što ste neke palme posjekli ili ih, da uspravno stoje, ostavili – sa Allahovim dopuštenjem ste to učinili" – neki muslimani, tokom bitke protiv Benu Nadira, počeli su odsjecati palme nevjernika da bi ih ozlojedili. Benu Nadir, a oni su sljedbenici Knjige, rekli su: "Muhammede, zar ne tvrdiš da si ti vjerovjesnik koji želi red i mir? Zar u uspostavljanje reda spada posijecanje palmi i spaljivanje stabala? Jesi li našao u onome što ti je objavljen da je dozvoljeno činiti nered na Zemlji?" To je teško palo Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., a i muslimanima. Zatim je objavljen ajet: "I zato da On grješnike, neposlušne ponizi" – tj. da ponizi one koji su nepokorni, a oni su židovi, i da ih ozlojedi posijecanjem ili ostavljanjem palmi, jer kada vide vjernike da upravljaju njihovim imecima kako žele, to će im povećati još više njihovu ozlojedenost i brušu.

⑥ "A vi niste kasom tjerali konje ni kamile radi onoga što je Allah od njih kao pljen darovao Poslaniku Svome." Kas označava da jahač požuruje svoga konja. Ajetom se aludira na ono što je Allah vratio Svome Poslaniku, s.a.v.s., od imetaka Benu Nadira, jer muslimani nisu za njegovo osvajanje jahali ni konje ni deve, niti su osjetili tegobu u tome, niti u rat ušli. Ovo mjesto bilo je udaljeno dvije milje od Medine. Zato je Allah Uzvišeni imetak Benu Nadira dodijelio Svome Poslaniku ovim povodom. On je sporazumno osvojio njihovo naselje i uzeo njihove imetke, i nije ratni pljen dijelio između boraca.

⑦ "Pljen od stanovnika sela i gradova koje Allah Poslaniku Svome daruje" – ovo je pojašnjenje za načine raspodjele ratnog plijena koji se dobiva bez borbe nakon što je pojašnjeno da on isključivo pripada Allahovom Poslaniku, s.a.v.s. Ovaj propis je važeći za svako naselje koje Allahov Poslanik, s.a.v.s., i muslimani osvoje do Sudnjega dana sporazumno, bez borbe, a muslimani ne budu krenuli na njih tjerajući svoje konje i deve – "...pripada Allahu" – a

On presuđuje u pogledu ovog plijena kako želi; "...i Poslaniku Njegovu" – to je njegovo vlasništvo, a potom za koristi muslimana; "...i bližnjim njegovima" – Benu Hašimu i Benu El-Mutalibu, tj. njihovim siromasima, jer im je zabranjeno da uzimaju sadaku, ali im je dao pravo u ratnom plijenu; "...i siročadi" – maloljetnicima kojima su očevi umrli prije nego što su dostigli punoljetstvo; "...i siromasima" – onima koji nemaju dovoljno; "...i putnicima" – strancima kojima je nestalo putne opskrbe; "...da ne bi prelazio iz ruku u ruke bogataša vaših" – pa da tako bogati nadvladaju siromašne i imetak bude samo među njima kružio. **"Ono što vam Poslanik dadne kao nagradu, to uzmite, a ono što vam zabrani, to ostavite"** – tj. ono što vam dadne iz ratnog plijena, to uzmite, a ono što vam zabrani uzeti, prodite se i ne uzimajte.

❸ "I siromašnim muhadžirima koji su iz rodnoga svoga kraja protjerani" – tj. iz Mekke. Prisili su ih na izlazak iz Mekke, pa su izašli. Dao im je pravo u ratnom plijenu kako bi ih obogatio. "...koji žele Allahovu dobrotu i zadovoljstvo steći" – opskrbom na dunjaluku i zadovoljstvom na ahiretu. "...i Allahu i Poslaniku Njegovu pomažu" – borborom protiv nevjernika. **"To su zaista pravi vjernici"** – tj. uveliko iskreni i istinoljubivi.

❹ "I oni koji su prije njih Medinu nastanili i iman prihvatali" – to su ensarije koje su nastanile Medinu prije muhadžira i povjerovali u Allaha i Njegovog Poslanika, s.a.v.s. "...oni vole one koji im doseljavaju" – lijepo su postupali prema muhadžirima i dali im učešće u svojim imecima i domovima. **"...i u grudima svojim nikakvu tegobu zato što im se daje ne osjećaju"** – tj. ne osjećaju zlobu, pakost ili mržnju. **"...zato što im se daje"** – tj. zato što se muhadžirima dalo iz ratnog plijena. Zapravo, njihove duše su osjetile u tome dobrostivost. Muhadžiri su bili u kućama ensarija, a kada je Vjerovjesnik, s.a.v.s., zadobio imetke Benu Nadira, pozvao je ensarije i zahvalio im na njihovom lijepom ophodenju prema muhadžirima zato što su ih nastanili u svoje kuće i dali im učešće u svojim imecima, a potom je rekao: "Ako želite, razdijelit ću ratni plijen od Benu Nadira, koji mi je Allah dao, između vas i muhadžira. Muhadžiri su živjeli u vašim domovima i učestvovali u vašim imecima.

ذَلِكَ بِأَنَّهُمْ شَاءُوا اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَمَنْ يُشَاءُ اللَّهُ فَإِنَّ اللَّهَ شَدِيدٌ
الْعَقَابٌ ١ مَا قَطَعْتُمْ مِنْ لِسَنَةٍ أَوْ تَرَكْتُمْ هَا قَبِيلَةً
 عَلَىٰ أُصُولِهَا فَإِذَا ذَهَبَ اللَّهُ وَلَيُخْرِجَ الْفَسِيقِينَ ٥ وَمَا أَفَاءَ اللَّهُ
 عَلَىٰ رَسُولِهِ مِنْهُمْ فَمَا أَوْجَفْتُمْ عَلَيْهِ مِنْ حَيْلٍ وَلَارِكَابٍ
 وَلِكَنَّ اللَّهَ يُسَاطِرُ رُسُلَهُ عَلَىٰ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ
 قَدِيرٌ ٦ مَا أَفَاءَ اللَّهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ مِنْ أَهْلِ الْقَرْيَةِ فَلِلَّهِ وَلِرَسُولِهِ
 وَلِذِنْهِ الْقَرْيَةِ وَالْيَتَمَّ وَالْمَسْكِينَ وَأَبْنَى السَّبِيلِ كَيْ لَا يَكُونَ
 دُولَةٌ بَيْنَ أَلْغَيْنَا وَمِنْكُمْ وَمَا أَنْشَأَكُمُ الرَّسُولُ فَحَذَّرُوهُ وَمَا
 نَهَاكُمْ عَنْهُ فَانْهَوْا وَتَقَوَّلَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ شَدِيدُ الْعَقَابٍ ٧
 لِلْفَقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أَخْرَجُوا مِنْ دِيْرِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ
 يَتَعَفَّنُونَ فَضْلًا مِنْ اللَّهِ وَرَضُونَا وَيَصْرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَأُولَئِكَ
 هُمُ الصَّنِدِيقُونَ ٨ وَالَّذِينَ تَبَوَّءُ وَالْدَارَ وَالْأَيْمَانَ مِنْ قِبْلِهِمْ
 يَحْبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَمْدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً
 مَمَّا أَوْتُوا وَيُؤْثِرُونَ عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ
 وَمَنْ يُوقَ سُحْنَ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ٩

Ako želite, dat ću im to i oni će izaći iz vaših kuća." Bili su zadovoljni da to pripadne muhadžirima i zbog toga su se lagodno osjećali. **"...i više vole njima nego sebi"** – daju prednost muhadžirima nad sobom u ovosvjetskim pitanjima. **"...mada im je i samima potrebno"** – tj. u nasušnoj su potrebi i siromaštvu. **"a oni koji se uščuvaju lahkosti i tvrdičluka, oni će sigurno uspjeti"** – tj. kome je Allah dao dovoljno u odnosu na njegove duševne ambicije i škrtost duše, pa izvrši ono čime ga šerijat obavezuje u pogledu imetka, kao što je zekat ili kakvo drugo pravo, takav je uspije. A neće uspjeti onaj koji bude time škrtario i tvrdičio.

❽ "A oni koji poslige njih dolaze" – to su njihovi sljedbenici po dobru sve do Sudnjeg dana. **"...govore: Gospodaru naš, oprosti nama i našoj braći koja su nas u vjeri pretekla..."** – koji vole prethodnike iz reda muhadžira i ensarija i traže oprosta za njih. **"...i ne dopusti da u srcima našim bude imalo zlobe prema vjernicima"** – tj. prevare, mržnje, pakosti. Tu prioritetno spadaju ashabi

فَكَانَ عَنْ قِبَلِهِمَا أَنَّهُمَا فِي الْأَنَارِ خَلِدِينَ فِيهَا وَذَلِكَ جَزَّ رَوْحًا
 الظَّالِمِينَ ١٧ يَكْتُبُهَا الَّذِينَ أَمْنَوْا أَنَّهُمْ لَمْ يَنْتَهُوا
 نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ لِغَيْرٍ وَأَنَّهُمْ لَمْ يَرَوْهُ إِنَّ اللَّهَ خَيْرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ
 ١٨ وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ سَوَّا اللَّهَ فَأَنْسَاهُمْ أَنْفُسُهُمْ أُولَئِكَ
 هُمُ الْفَاسِقُونَ ١٩ لَا يَسْتَوِي أَصْحَابُ الْأَنَارِ وَأَصْحَابُ
 الْجَنَّةِ أَصْحَابُ الْجَنَّةِ هُمُ الْفَائِزُونَ ٢٠ لَوْ أَنَّ رَبَّنَا هَذَا
 الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَرَأَيْتُهُ خَشِعًا مُتَصَدِّعًا مِنْ خَشْيَةِ
 اللَّهِ وَتَلَاقَ الْأَمْثَلُ نَصَرَهُمَا لِلنَّاسِ لَعَلَّهُمْ يَنْفَكِرُونَ
 ٢١ هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ الْغَيْبُ وَالشَّهادَةُ
 هُوَ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ ٢٢ هُوَ اللَّهُ الَّذِي لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ
 الْمَلِكُ الْقَدُوسُ السَّلَامُ الْمُؤْمِنُ الْمُهَمِّنُ الْعَزِيزُ
 الْجَبَارُ الْمُتَكَبِّرُ سُبْحَانَ اللَّهِ عَمَّا يُشَرِّكُونَ
 ٢٣ هُوَ اللَّهُ الْخَلِقُ الْبَارِئُ الْمُصَوِّرُ لَهُ الْأَسْمَاءُ الْحُسْنَى
 يُسَمِّحُ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَهُوَ الْعَزِيزُ الْكَبِيرُ ٢٤

شُورَةُ الْمُبَتَّعِينَ

kao najčasniji vjernici, jer i kontekst se odnosi na njih. Onaj koji u svome srcu osjeti zlobu prema njima, poput rafidija, obuzelo ga je šejtansko došaptavanje i obuzeo ga je veliki udio u nepokornosti Allahu zbog neprijateljstva prema Njegovim štićenicima i najboljim pripadnicima ummeta Njegovog Vjerovjesnika, s.a.v.s. Takvi nemaju pravo u ratnom plijenu. Isto se odnosi na one koji ih vrijedaju, uz nemiravaju ili umanjuju njihove vrijednosti.

11 "Zar ne vidiš kako licemjeri govore" – a oni su Abdullah b. Ubejj i njegovi istomišljenici. Poslali su poruku Benu Nadiru: "Budite čvrsti i zaštiti se, nećemo vas predati. Ako se budu protiv vas borili, mi ćemo se sa vama boriti. **"Ako budete protjerani, i mi ćemo sa vama sigurno poći"** – tj. krenut ćemo iz naših domova u vašem društvu. **"...kada se bude ticalo vas, nećemo se nikome pokoriti"** – tj. vezano za vas i zbog vas. **"...nikome"** – od onih koji nas žele spriječiti da krenemo sa vama. **"...nikada"** – bez obzira koliko se vremenski odužilo. **"...a ako budete napadnuti, sigurno ćemo vam u**

pomoć priteći" – tj. protiv vašeg neprijatelja, a potom je Allah Uzvišeni iznio njihove laži i rekao: **"A Allah je svjedok da su oni zaista lašci"** – tj. slagali su kada su im obećali da će krenuti sa njima i pomoći im.

12 "Ako bi bili protjerani, oni ne bi s njima pošli, a ako bi bili napadnuti, oni im ne bi u pomoć pritekli" – situacija je takva i bila. Munafici nisu krenuli sa onima koji su protjerani iz reda židova, a oni su Benu Nadir i svi koji su bili sa njima. Nisu pomagali židove koji su pobijeni, a oni su Benu Kurejza i stanovnici Hajbera. **"...a ako bi im u pomoć pritekli, sigurno bi pobjegli"** – tj. kao poraženi. **"...i oni bi bez pomoći ostali"** – licemjeri neće poslije toga biti pomognuti, već će ih Allah poniziti i njima njihovo licemjerstvo neće koristiti.

13 "A oni se više boje vas nego Allaha" – tj. skupino muslimana, munafici ili židovi više se boje i plaše vas u svojim prsim nego što strahuju od Allaha. **"...zato što su oni ljudi nerazumni"** – jer da ispravno poimaju, znali bi da je Allah Uzvišeni Taj koji ih je nadredio nad vama i da je On preči da od Njega strahuјete, nego da strahuju od vas.

14 "Oni se protiv vas smiju skupa boriti" – objedinjeni u borbi protiv vas; **"...samo u utvrđenim gradovima"** – tj. tvrdavama i kućama; **"...ili iza zidina"** – iza zidova iza kojih se kriju zbog svog kukavičluka i straha. **"Njihovo neprijateljstvo je žestoko među njima"** – tj. jedni prema drugima su okrutni i nemilosrdni. **"Ti misliš da su oni složni, a njihova srca su razjedinjena"** – tj. njihovo jedinstvo je samo u vanjštini, a u suštini su njihova srca razjedinjena, kao što su razjedinjeni njihovi pogledi i streljenja.

"...zato što su oni ljudi koji nemaju pameti" – jer da je imaju, spoznali bi istinu, sljedili je, ujedinili bi se i ne bi se razilazili.

15 "Slični su onima prije njih" – tj. nevjernicima, mušricima. **"...nedavno"** – tj. u bližem vremenskom periodu. **"...svu pogubnost postupaka svojih iskusili"** – loše posljedice svoga nevjerstva na dunjaluku, kada su pobijeni na dan Bedra, a to je bilo šest mjeseci prije pohoda na Benu Nadir.

16 "Slični su šeđtanu kada kaže čovjeku: Budi nevjernik!" – tj. istovjetni su sa njim u odbačenosti i međusobnom nepotpomaganju, kao što je primjer šeđtana i čovjeka kojeg je zaveo u nevjerstvo, uljepšao mu ga i na njega privolio. **"...pa kada postade**

nevjernik, on onda rekne: Ti se mene više ne tičeš – tj. kada čovjek uznevjeruje nagovaranjem šejtana i prihvatajući njegovo uljepšavanje, šejtan mu kaže: "Ja te se odričem." "**...ja se, zaista, Allaha, Gospodara svjetova, bojim**" – ovo je šejanov govor kojim se odriče čovjeka.

(18) "O vjernici, Allaha se bojte" – tj. čuvajte se Njegove kazne činjenjem onoga što vam je naredio i ostavljanjem onoga što vam je zabranio. "**...i neka svaki čovjek gleda šta je za sutra pripremio**" – tj. neka gleda kakva je djela pripremio za Sudnji dan.

(19) "I ne budite kao oni koji su zaboravili Allaha" – tj. ostavili su Njegove naredbe i nisu razmišljali o pokornosti Njemu. "**...pa je On učinio da sami sebe zaborave**" – tj. zato što su Njega zaboravili, učinio je da budu nemarni prema sebi, pa tako nisu bili zaokupirani djelima koja će ih sačuvati od patnje. Rečeno je: "Zaboravili su Allaha u izobilju, pa je On na njih zaboravio u nedaćama." "**...to su pravi grješnici neposlušni**" – tj. izašli su iz pokornosti Allahu.

(20) "Stanovnici Dženneta će ono što žele pôstići" – tj. dobit će sve što traže i spasiti se svake neugodnosti.

(21) "Da ovaj Kur'an kakvom brdu objavimo, ti bi vidio kako je strahopoštovanja puno i kako bi se od straha pred Allahom raspalo" – tj. ovaj Kur'an je postigao stepene, veličinu, rječitost i sadržava poruke od kojih se srca smekšavaju. A kada bi bio objavljen nekome brdu, video bi, iako je krajnje čvrsto i ogromno, kako bi se rascijepilo iz bojazni od Allaha, bojeći se Njegove kazne i strahujući da ne izvrši ono što je obavezno u vidu veličanja Allahovog govora. "**Tako primjere navodimo ljudima da bi razmislili**" – vezano za ono o čemu im je dužnost da razmišljaju kako bi pouke i poruke prihvatali i kako bi se putem zabrana ustegnuli od griješenja.

(22) "On je poznavalac nevidljivog i vidljivog svijeta" – tj. On poznaje ono što je izvan dometa čula, a ono što je prisutno, ono je i očevidno.

(23) "On je Allah, nema drugog boga osim Njega" – ponovio je ove riječi radi potvrde. "**...Vladar, Sveti**" – tj. čist od svake mahane i lišen svake manjkavosti. Neki su rekli da "Sveti" znači: Onaj od čije su nepravde lišena stvorenja. "**...Onaj Koji svakog osigurava**" – tj. koji je Svojim robovima darovao

sigurnost od nepravde. Također je rečeno: Onaj Koji potvrđuje istinitost Svojih poslanika iznošenjem nadnaravnih djela. "**...Onaj Koji nad svim bdi**" – tj. Koji će svjedočiti Svojim robovima njihova djela i Koji ih kontroliše. "**...Silni**" – Koji superiorno nadvladava i Koji ne može biti nadvladan.

...Gordi" – Allahova gordost označava Njegovu veličinu. Neki su rekli da je El-Džebbar (Gordi) onaj čija se sila ne može podnijeti. "**...Uzvišeni**" – tj. Onaj Koji je uzvišen od svake mahane, Koji je iznad svega onoga što Mu ne dolikuje. Uzvišenost kao Allahovo svojstvo predstavlja pohvalu, a kao svojstvo stvorenja pokudu.

(24) "On je Allah, Tvorac" – tj. Onaj Koji određuje sve stvari shodno Svojoj volji i htijenu. "**...Onaj Koji iz ničega stvara**" – Koji stvara sve postojeće stvari bez prethodnog primjera. "**...Onaj Koji svemu oblik daje**" – tj. Onaj Koji stvara, oblikuje i sastavlja u različitim formama i oblicima. "**Njega slavi i veliča sve što je na nebesima i na Zemlji**" – tj. o Njegovoj čistoti govori svojim postupcima ili jezicima sve što je na nebu i Zemlji.

SURA EL-MUMTEHINE (PROVJERENA)

(1) "O vjernici, ne uzimajte Moje neprijatelje i svoje neprijatelje za prijatelje" – Ovaj ajet objavljen je o Hatibu b. Ebi Belteu kada je mušricima Kurejša odaslao pismo u kojem ih obavještava da će im Vjerovjesnik, s.a.v.s., doći u pohodu oslobođenja Mekke 8. h.g. Ajet ukazuje da je zabranjeno na bilo koji način uzimati nevjernike za prijatelje. "**...ljubav im darivajući**" – tj. vi njima dostavljate obavijesti o Vjerovjesniku, s.a.v.s., zbog ljubavi koja je između vas i njih. "**...a oni poriču Istину koja je доšла вама**" – tj. ne vjeruju u Allaha, Poslanika, s.a.v.s., i ono što vam je došlo od Kur'ana i Božanske upute.

...i izgone Poslanika i vas" – tj. protjerali su i njega i vas iz Mekke zbog nevjerovanja u Istinu koja vam došla, pa kako ćete ih onda voljeti? "**...zato što vjerujete u Allah, vašeg Gospodara**" – tj. protjeruju vas zato što vjerujete u Allaha ili prijezira prema vašem vjerovanju. "**Ako ste već izašli radi džihada na putu Mojemu i tražeći zadovoljstvo Moje**" – tj. ako ste već takvi, ne uzimajte Moga i vašega neprijatelja za zaštitnika. "**...a vi njima ljubav tajno iskazuјете**" – tj. tajno im donosite obavijesti zbog ljubavi koju

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تَتَنَحَّدُوا عَدُوِّي وَعَدُوكُمْ أُولَئِكَ الظَّفَّارُونَ
 إِنَّهُم بِالْمَوْدَةِ وَقَدْ كَفَرُوا بِمَا جَاءَكُم مِّنَ الْحَقِّ يُخْرِجُونَ الرَّسُولَ
 وَإِيَّاكُمْ أَنْ تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ رَبِّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ خَرْجَتُمْ جَهَنَّمَ فِي سَيِّلٍ
 وَأَيْنَعَاهُ مَرْضَانِي لِسُونَ إِلَيْهِم بِالْمَوْدَةِ وَأَنَا أَعْلَمُ بِمَا أَخْفَيْتُمْ
 وَمَا أَعْلَمُتُمْ وَمَنْ يَفْعَلُهُ مِنْكُمْ فَقَدْ ضَلَّ سَوَاءً السَّيِّلُ ۱
 يَشْفَوْكُمْ يَكُونُوا لَكُمْ أَعْدَاءٍ وَيَسْطُو إِلَيْكُمْ أَيْدِيهِمْ وَاللَّسْنَهُمْ
 بِالسُّوءِ وَوَدُوا لَوْ تَكْفُرُونَ ۲ لَنْ تَفْعَلُكُمْ أَرْحَامُكُمْ وَلَا أَرْلَدُكُمْ
 يَوْمَ الْقِيَمَةِ يَفْصُلُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ۳ قَدْ
 كَانَتْ لَكُمْ سُوَءَةٌ حَسَنَةٌ فِي إِنْزَهِيمِ الَّذِينَ مَعَهُ إِذْ قَالُوا لِقَوْمِهِمْ
 إِنَّا بَرِءُوا فَوْأُ مِنْكُمْ وَمَا تَعْبُدُونَ مِنْ دُونِ اللَّهِ كَفَرْنَا بِكُمْ وَرَدَّا بِنَنَا
 وَبَنَنَا الْعَذَابُ وَالْبَعْضَاءُ أَبْدًا حَتَّى تُؤْمِنُوا بِاللَّهِ وَحْدَهُ إِلَّا
 قَوْلُ إِبْرَاهِيمَ لَأَيْهِ لَا سَتَغْفِرُنَّ لَكَ وَمَا أَمْلَكُ لَكَ مِنَ اللَّهِ مِنْ شَيْءٍ
 رَبَّنَا عَلَيْكَ تَوْكِنَنَا وَإِلَيْكَ أَنْبَنَا وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ ۴ رَبَّنَا لَا يَجْعَلْنَا
 فِتْنَةً لِلَّذِينَ كَفَرُوا وَأَعْفِرْنَا رَبَّنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَزِيزُ الْعَكِيدُ ۵

osjećate prema njima. "**...a Ja najbolje znam
što vi skrivate i što obznanjujete**" – tj. više
znam od svakoga o onome što vi radite, o
obavijestima koje im šaljete. "**...a ko to bude
od vas činio, pa taj je zalutao sa Pravoga
puta**" – tj. promašio je put istine i ispravnosti
i zalutao sa ciljanog puta.

۶ "**Ako vas se oni domognu, bit će
neprijatelji vaši**" – tj. oni vas neće susresti
ili zateći a da vam neće iskazati
neprijateljstvo koje je u njihovim srcima.
**...i pružit će prema vama u zloj namjeri
ruke svoje i jezičine svoje**" – pružit će ruke
da vas udaraju i sl., a jezike da vas vrijeđaju
i psuju i sl. "**...i jedva će dočekati da
postanete nevjernici**" – priželjkivat će da
se odmetnete i vratite u nevjerstvo.

۷ "**Ni rodbina vaša, ni djeca vaša neće
vam biti od koristi**" – vaša djeca i vaša
rodbina neće vam koristiti na Sudnjem danu
da biste zbog toga bili prijatelji nevjernicima,
kao što se desilo u priči o Hatibu, već će
vam koristiti postupanje po Allahovim
naredbama da iskazuju neprijateljstvo
prema nevjernicima, borite se protiv njih i

ostavljate prijateljstvo sa njima. "**...na
Sudnjem danu On će vas razdvojiti**" – tj.
pokorni će ući u Džennet, a nepokorni u
Džehennem.

۸ "**Bio vam je dobar uzor**" – tj. pohvalan
primjer za kojim se trebate povoditi. "**...u
Ibrahimu i onima koji su s njim**" – rekao
je: "O Hatibe, zašto ne uzmeš za uzora
Ibrahima, pa se ne odrekneš svoje porodice,
kao što se Ibrahim odrekao svoga oca i
naroda." "**...kada su svome narodu rekli:
Mi s vama nemamo ništa**" – tj. mi vas se
odričemo, niste vi naši, niti mi vaši zbog
vašeg nevjerovanja u Allaha. "**...a ni s onim
što vi umjesto Allaha obožavate**" – tj.
kipove. "**Mi ne vjerujemo u vas**" – tj. u
vašu vjeru i vaša djela. "**...i mržnja će se
između nas stalno javljati**" – tj. ovako
ćemo postupati sa vama dok ste vi u vašem
nevjerstvu. "**...sve dok ne budete u Allaha,
Njega Jedinoga, vjerovali**" – i ne ostavite
svoje idolopoklonstvo koje isповijedate, a
ako to učinite, onda će se to neprijateljstvo
pretvoriti u prijateljstvo, a mržnja u ljubav.
**...ne i u Ibrahimovim riječima ocu
svome: Ja ču se moliti da ti se oprosti...**" –
tj. imate lijep uzor u govoru Ibrahima, ali ne
i u onome što je rekao ocu. Zato se nemojte
povoditi za njim i tražiti oprosta za
idolopoklonike, jer je to bilo do određenog
roka koji mu je obećao: "**...a kada mu se
očitovalo da je on Allahov neprijatelj,
odrekao ga se.**" "**...ali te ne mogu od
Allaha odbraniti**" – ne mogu od tebe ničim
odbiti Allahovu kaznu.

۹ "**Ne dopusti, Gospodaru naš, da nas
nevjernicima staviš u iskušenje**" –
Mudžahid je rekao: "Ne kazni nas njihovim
rukama, niti kaznom od Sebe, pa da kažu:
"Da su ovi bili na istini, ovo ih ne bi
zadesilo."

۱۰ "**Bio vam je u njima dobar uzor**" – tj.
imali ste lijep uzor u Ibrahimu i onima sa
njim. "**...onima koji se nadaju Allahu i
onome svijetu**" – tj. ovaj uzor je za one koji
čeznu za dobrom od Allaha na dunjaluku i
ahiretu. "**...a onaj koji se okrene**" – tj.
udalji od toga; "**...pa Allah zaista ni o kome
nije ovisan**" – tj. od Svojih stvorenja; "**...i On
je hvale dostojan**" – tj. od Svojih štićenika.

۱۱ "**Allah će sigurno uspostaviti ljubav
između vas i onih s kojima ste u zavadi**" –
između vas i idolopoklonika u Mekki, tako
što će oni prijeći na islam i postati sljedbenici

vaše vjere. Mnogi idolopoklonici prešli su na islam poslije oslobođenja Mekke i lijepo su ga do kraja života isповijedali. Tako je između njih i onih koji su prednjačili u prihvatanju islama nastala ljubav. Borili su se i činili djela koja približavaju Allahu. Vjerovjesnik, s.a.v.s., oženio je Ummu Habibu, kćerku Ebu Sufjana, a ljubav između njih nastupila je tek kada je Ebu Sufjan primio islam na dan oslobođenja Mekke i ostavio iskazivanje neprijateljstva prema Allahovom Poslaniku, s.a.v.s. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Prvi koji se borio protiv otpadnika uzdižući Allahovu vjeru bio je Ebu Sufjan b. Harb, a o njemu je objavljen ovaj ajet: '**Allah će sigurno uspostaviti ljubav između vas i onih s kojima ste u zavadi.**'" "...**Allah je svemoćan**" – tj. krajnje moćan da prihvati srca protivnika kako bi ih uveo u okrilje Svoga oprosta i milosti.

"Allah vam ne zabranjuje da činite dobro i da budete pravedni prema onima koji ne ratuju protiv vas zbog vjere i koji vas iz zavičaja vaših ne izgone" – tj. ne zabranjuje vam: "**da im dobro činite**" – da postupate prema njima u svemu što je dobročinstvo, kao što su održavanje rodbinskih odnosa, pažnja prema komisiji i ugošćavanje. "...**i da budete pravedni prema njima**" – da budete pravedni u odnosima između vas i njih izvršavanjem prava koja zaslužuju, kao što su ispunjavanje obećanja, isplaćivanje povjerenog, isplaćivanje novca za ono što kupujete od njih bez ikakvog umanjivanja. "...**a Allah zaista voli one koji su pravični**" – tj. one koji pravedno postupaju, što znači da Allah ne zabranjuje činjenje dobra nevjernicima s kojima je sklopljen ugovor i koji su dali obećanje vjernicima da se protiv njih neće boriti, pod uvjetom da ti nevjernici ne budu superiorni nad njima, On ne zabranjuje da se prema njima pravedno postupa.

"Ali vam zabranjuje da prijateljujete s onima koji ratuju protiv vas zbog vjere i koji vas iz zavičaja vašeg izgone" – to su predvodnici kufra iz plemena Kurejš i njima slični koji su se borili protiv muslimana. "...**i koji pomažu da budete prognani**" – tj. oni koji su pomogli onima koji se bore protiv vas i tako vas istjerali. Ovo se odnosi na ostale stanovnike Mekke i one koji su bili sa njima u dogовору. "...**da prijateljujete**" –

لَقَدْ كَانَ لِكُفَّيْهِمْ أُشْوَةٌ حَسَنَةٌ لَمْ يَنْ كَانْ يَرْجُوا اللَّهَ وَالْيَوْمَ الْآخِرَ
وَمَنْ يَتُولَّ فَإِنَّ اللَّهَ هُوَ الْغَنِيُّ الْحَمِيدُ ٦ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَجْعَلَ
يَسْتَحْوِيَنَّ الَّذِينَ عَادَيْتُمْ مِنْهُمْ تَوْدَةً وَاللَّهُ قَرِيرٌ وَاللَّهُ عَفُورٌ رَّحِيمٌ
لَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ لَمْ يُقْتَلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَا مُنْجِحُوكُمْ
مِنْ دِينِكُمْ أَنْ تَبْرُوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الْمُقْسِطِينَ
إِنَّمَا يَنْهَاكُمُ اللَّهُ عَنِ الَّذِينَ قُتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَا خُرُوجُوكُمْ
مِنْ دِينِكُمْ وَظَاهِرُهُوَ أَعْلَى إِخْرَاجِكُمْ أَنْ تَرْوَهُمْ وَمَنْ يَنْلَمِعُ فَأُولَئِكَ
هُمُ الظَّالِمُونَ ٧ يَأْتِيهِمُ الَّذِينَ أَمْنَوْا إِذَا جَاءَكُمُ الْمُؤْمِنُونَ
مُهَاجِرَاتٍ فَأَتَجْزَوُهُنَّ اللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِهِنَّ فَإِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ مُؤْمِنُونَ
فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ لَا هُنَّ جُنُاحٌ لَهُمْ وَلَا هُمْ يَحْلُونَ هُنَّ وَأَتُوْهُمْ
مَا آنَفُوا وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ أَنْ تَنكِحُوهُنَّ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ
وَلَا تُنْسِكُو أَعْصَمَ الْكُوَافِرَ وَسَلَوَامًا آنْفَقُتُمْ وَلَيَسْتُلُو مَا آنْفَقُتُمْ
ذَلِكُمْ حُكْمُ اللَّهِ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ ٨ وَإِنْ فَاتَكُمْ
شَيْءٌ مِمَّ إِنْ زَوَّجْتُمُ إِلَى الْكُفَّارِ فَعَاقِبَتُمْ فَإِنَّمَا الَّذِينَ ذَهَبُتْ
أَزْوَاجُهُمْ مِثْلُ مَا آنَفُوا وَأَنْقُو اللَّهُ أَلَّا إِنْتُ بِهِ مُؤْمِنُونَ ٩

tj. da ih uzimate za zaštitnike i pomažete. "...**oni koji sa njima prijateljuju, sami sebi čine nepravdu**" – jer su prihvatali one koji zaslužuju neprijateljstvo kao neprijatelji Allaha, Njegovog Poslanika i Njegove Knjige. **"O vjernici, kada vam vjernice kao muhadžirke dodu"** – prelazeći od nevjernika, jer kada se Vjerovjesnik, s.a.v.s., dogovorio sporazumno na dan Hudejbije sa Kurejšijama da im vratre one koji im dođu kao muslimani, neke žene učinile su hidžru, pa je Allah odbio da budu vraćene idolopoklonicima i naredio da budu ispitane. "...**ispitajte ih**" – tj. provjerite ih da biste znali veličinu njihove želje za islamom. Od njih se tražila zakletva Allahom da nisu dolazile zbog mržnje prema muževima, ili želje da se samo presele iz jednog mjesta u drugo, kao ni iz želje za ovojsvjetskim dobrima, već isključivo iz ljubavi prema Allahu, Njegovom Poslaniku i želje za Njegovom vjerom. Pošto bi se na to zaklele, Vjerovjesnik, s.a.v.s., vratio bi njihovim supružnicima vjenčane darove i ono što su na

njih trošili, a ne bi ih vraćao njima. "**...a Allah dobro zna kakvo je vjerovanje njihovo**" – da bi pojasnio stvarnost njihovog stanja koje zna samo Allah Uzvišeni. On vam to ne uzima kao vid robovanja Njemu, već vas obavezuje djelom robovanja u vidu njihovog ispitivanja sve dok vam se ne očituje ono što ukazuje na iskrenost njihovih tvrdnji o želji prema islamu. "**...pa ako se uvjerite da su vjernice**" – prema vanjštini, nakon što ste sproveli ispitivanje koje vam je naređeno. "**...onda ih ne vraćajte nevjernicima**" – tj. njihovim supružnicima nevjernicima. "**...one nisu njima dopuštene, niti su oni njima dopušteni**" – vjernica nije dopuštena nevjerniku, a prelazak žene na islam povlači obavezu njenog razdvajanja od muža nevjernika, a ne samo zbog hidžre koju učine. "**...a njima podajte ono što su potrošili**" – dajte supružnicima ovih žena koje su učinile hidžru i prešle na islam isto onoliko koliko su na njih utrošili u svrhu vjenčanih darova. Eš-Šafii kaže: "Ako bi dotičnu ženu tražio neko drugi iz njene porodice osim muža, ne bi je dobio niti bi dobio protunaknadu. **"Nije vam grijeh da se sa njima ženite"**" – tj. poslige propisanog pričeka, jer su one postale pripadnice vaše vjere. "**...kada im vjenčane darove njihove date**" – tj. mehrove, nakon što isteknu propisani pričeci. "**U braku nevjernice ne zadržavajte**" – ovo znači: onaj koji je imao suprugu nevjernicu, ona mu nije više supruga zbog prekida njene kreposti koja je dokinuta različitošću njene i muževe vjere. Nevjernici su ženili muslimane svojim kćerkama, a muslimani su se ženili mušrikinjama. Potom je ovaj propis poništen ovim ajetom. Ovo se odnosi na mnogoboškinje, za razliku od nevjernica iz reda sljedbenika Knjige. "**Tražite ono što ste potrošili**" – tj. tražite vjenčane darove vaših žena ako se odmetnu. "**...a neka i oni traže ono što su potrošili**" – mufessiri kažu: Muslimanka koja bi kao odmetnica prešla nevjernicima koji su bili pod ugovorom sa muslimanima, tim nevjernicima bi se reklo: 'Dajte njen vjenčani dar.' A muslimanima, kada bi im došla žena iz reda nevjernika pa prešla na islam, reklo bi se: 'Vratite njen vjenčani dar njenom suprugu nevjerniku.' "**To je**" – tj. obostrano vraćanje vjenčanih darova. "**...Allahov sud**" – tj. propis koji se odnosi na mušrike poslige ugovora na Hudejbiji, za razliku od mušrika

s kojima nije bilo nikakvog ugovora. Ovaj propis je također derogiran. El-Kurtubi kaže: "Ovo je bilo specifično za dotično vrijeme i za tu novonastalu situaciju, tj. vezano za vraćanje vjenčanih darova, a nije se odnosilo na razdvajanje supružnika kada jedno od njih pređe na islam.

(11) "A ako neka od žena vaših nevjernicima umakne" – tako što se odmetne i vrati u podneblje kufra, pa makar i sljedbenicima Knjige; "**...i ako vi poslige u borbi pljen zarobite**" – tj. ratni pljen; "**...onda onima čije su žene umakle, vjenčane darove koje su im dali namirite**" – tj. naređeno im je da onima čije su supruge otiskele dadnu vjenčane darove iz ratnog plijena koji se dobiva sporazumno ili borbom ukoliko mušrici ne vrate njihove vjenčane darove. "**...i bojte se Allaha, u Koga vjerujete**" – tj. pazite da se ne izložite onome zbog čega ćete biti kažnjeni.

(12) "O Vjerovjesniče, kada ti dodu vjernice da ti polože prisegu" – tj. s namjerom da ti daju prisegu na islam. "**...da neće Allahu nikoga ravnim smatrati**" – o bilo kome da se radi. Ovo je bilo na dan oslobođenja Mekke. Mekkanske žene su došle Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i davale mu prisegu, pa mu je Allah naredio da uzme od njih prisegu da neće činiti širk. "**...i da neće ubijati svoju djecu**" – u paganstvu su zakopavali živu žensku djecu. "**...i da neće muževima tuđu djecu podmetati**" – tj. svojim muževima neće tuđu djecu priključivati, a ta djeca nisu njihova. El-Fera kaže: "Žena bi našla dijete, pa bi rekla svome suprugu: 'Ovo je moje dijete s tobom.'" Ibn Abbas kaže: "Žena bi rodila djevojčicu, pa bi umjesto nje donosila dječaka." "**...i da ti neće ni u čemu što je dobro poslušnost odbijati**" – ovo se odnosi na sve što je pokornost Allahu, kao što su: zabrana naricanja, deranje odjeće, čupanje kose, cijepanje odjeće na prsima, grebanje lica, prizivanje propasti i jaukanje. "**...ti prisegu njihovu prihvati i moli Allaha da im oprosti**" – tj. traži od Allaha da im oprosti nakon ove prisegе koju su ti dale.

(13) "O vjernici, ne prijateljujte s ljudima na koje se Allah rasrdio" – a to su sve grupacije nevjernika. Neki su rekli da se to posebno odnosi na židove. "**...oni su izgubili nadu da će bilo kakvu nagradu na onom svijetu imati**" – tj. oni nisu nikako

ubijeđeni u budući svijet zbog svoga nevjerstva. "...isto kao što su izgubili nadu nevjernici da će se njihovi umrli živi vratiti" – tj. kao što su izgubili nadu da će njihovi mrtvi biti proživljeni, jer su uvjereni da nema proživljena.

SURA ES-SAFF (BOJNI RED)

"O vjernici zašto govorite ono što ne činite" – od Ibn Abbasa prenosi se da je rekao: "Prije propisivanja džihada kao obavezognog, neki vjernici su govorili: 'Voljeli bismo kada bi nas Allah obavijestio o najdražim djelima pa da ih činimo.' Kada ih je obavijestio da Mu je najdraže djelo džihad, neki vjernici su to prezreli i teško im je palo, pa je objavljen ovaj ajet."

"Veoma je prezreno kod Allaha da govorite ono što ne činite" – tj. Allah to gleda s velikim prijezirom. Neki su rekli da se ovo odnosi na ljude koji su dolazili Vjerovjesniku, s.a.v.s., pa bi jedan od njih govorio: "Borio sam se svojom sabljom, udarao sam tako i tako", a oni to ustvari nisu činili.

"Allah voli one koji se bore na Njegovom putu" – Uzvišeni Allah pojašnjava da je borba na Allahovom putu nešto najuzvišenije što Allah voli od Svojih robova. U hadisu se kaže: "Osnova vjere je islam. Njegov stub je namaz, a njegov vrhunac je borba na Allahovom putu." "...u redovima" – tj. koji se redaju u bojne redove. "...kao da su zdanje čvrsto, spojeno" – priljepljeni su jedni za druge, pa su poput jedne cjeline zbog svoje žestine i snage u sprovođenju Allahove naredbe. Kod njih u tome nema oklijevanja, niti neprijatelj njihove bojne redove može probiti.

"Kada Musa reče narodu svome" – nakon što je Uzvišeni spomenuo da voli one koji se bore na Njegovom putu, pojasnio je da je Musau i Isaau također bio naređen tevhid i da su se borili na Allahovom putu, te da je kazna snašla one koji su im se suprotstavljeni. Tako Muhammedov ummet treba biti na oprezu da prema svome Vjerovjesniku ne bi učinili ono što su učinili Musaov i Isaov narod prema njima. "**O narode moj, zašto me uzinemiravate?**" – opiranjem propisima koje sam vam naredio, a koje vam je Allah stavio u obavezu. Ili, zašto me uzinemiravate uvredama i potcjenzivanjem? "**...dobro znate da sam ja Allahov poslanik vama**" – ovo znači: Zašto

بِنَاهُمَا أَنَّى إِذَا جَاءَهُمْ كَمَا يُعْنِكُ عَلَيْهِ أَن لَا يُشْرِكُنَ
بِاللَّهِ شَيْئًا وَلَا يُسْرِقُنَ وَلَا يَرْزِقُنَ وَلَا يَقْتُلُنَ أَوْلَادَهُنَ وَلَا يَأْتِنَ
بِهِمْ تِنْ فَقْرَرْتِهِ، بَيْنَ أَيْدِيهِنَ وَأَرْجُلِهِنَ وَلَا يَعْصِيْنَكَ
فِي مَعْرُوفٍ فَبَأْعَاهُنَ وَاسْتَغْفِرْهُنَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ
يَكَاهُمُ الَّذِينَ ءاْمَنُوا لَا تَنْتَلُوا قَوْمًا مَّا عَصَبَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ
قَدْ يُسِّوْمُونَ الْآخِرَةَ كَمَا يَسِّيْسُ الْكُفَّارُ مِنْ أَصْحَابِ الْقُبُوْرِ

سُورَةُ الصَّافَّ

سَبَّحَ اللَّهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ وَهُوَ أَعْلَمُ الْحَكَمُ
يَكَاهُمُ الَّذِينَ ءاْمَنُوا لَمْ تَقُولُوهُنَ مَا لَا تَقْعُلُونَ
كَبُرُ مُقْتَنِعًا عِنْدَ اللَّهِ أَن تَقُولُوا مَا لَا تَقْعُلُونَ إِنَّ
الَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقْتَلُوْنَ كَمَا كَانُوكُمْ
بُنَيَّنَ وَمَرْصُوصُ وَإِذَا كَالَ مُوسَى لِقَوْمِهِ يَقُولُونَ
تُؤْذِنُنِي وَقَدْ تَعْلَمُونَ أَنِّي رَسُولُ اللَّهِ إِلَيْكُمْ فَلَمَّا
رَأَوُهُ أَزَّعَ اللَّهَ قُلْوَبُهُمْ وَاللَّهُ لَيَهْدِي الْقَوْمَ الظَّفِيقِينَ

me uzinemiravate kada znate da sam Allahov poslanik, a poslanik biva poštovan i uvažavan? Vi nemate ni najmanje sumnje u poslanicu, kada ste već vidjeli nadnaravnim djela koja vas obavezuju da priznate moju poslanicu, a znanje o tim nadnaravnim djelima donosi vam sigurno ubjedjenje. "...i kad oni skrenuše ustranu, Allah njihova srca skrenu" – kada su ostavili istinu uzinemiravanjem svoga vjerovjesnika, Allah im je kao kaznu za ono što su počinili dao da se njihova srca udalje od istine.

"A kada Isa, sin Merjemin, reče: O sinovi Israfilovi, ja sam vam Allahov poslanik da vam potvrdim prije mene objavljeni Tevrat" – tj. ja sam Allahov poslanik vama koji je došao sa Indžilom i nisam vam donio nešto što se suprotstavlja Tevratu. Zapravo, Tevrat sadržava radosnu vijest o mome dolasku, pa kako onda bježite od mene i meni se opirete? "...i da vam donesem radosnu vijest o poslaniku čije je ime Ahmed" – pošto je tako, onda nema nikakve potrebe da me utjerujete u laž.

Ahmed je ime našega vjerovjesnika, s.a.v.s., a u osnovi ovaj naziv znači hvaljeni, zbg odlika dobra, koji biva hvaljen više nego drugi. "...i kada im je donio jasne dokaze, oni rekoše: Ovo je jasna vradžbina" – tj. kada im je došao Isa, alejhis-selam, sa nadnaravnostima, rekli su: "Ovo s čime nam je došao, čista je i očita magija." Neki su rekli da se pod ovim misli na Muhammeda, s.a.v.s., tj. kada im je došao sa nadnaravnim djelima, rekli su da je čarobnjak.

7 "A ima li nepravednijeg od onoga koji o Allahu iznosi laž dok se u islam poziva?" – a islam je najbolja i najčasnija vjera, jer onaj ko je u ovakvome stanju, obavezan je da ne iznosi o drugima laži, a kako će ih tek iznositi o svome Gospodaru. **"...a Allah neće ukazati na Pravi put narodu nasilničkom"** – onima koji su već spomenuti iz mnoštva drugih.

8 "Oni želete utrnuti Allahovo svjetlo uštima svojim" – tj. njihovo stanje podrazumijeva pokušaje poniženja islama, sprečavanje njegove upute raznim izmišljotinama, kao što je stanje onih koji želete da ugase veliko svjetlo puhajući svojim ustima. **"...a Allah upotpunjuje svjetlo Svoje"** – iznoseći vjeru islam na horizonte i uzdižući je nad drugima.

9 "On je Onaj Koji je poslao Svoga poslanika s uputom i vjerom istine da bi je uzdigao iznad svih vjera" – da bi je učinio superiornom, pobjednosnom, uzvišenom i vladajućom nad svim vjerama. **"...makar to mrzili mnogobošci"** – a to postoji i ne može se izbjegći.

10 "O vjernici, hoćete li da vam ukažem na trgovinu koja će vas iz bolne patnje spasiti?" – djelovanje je usporedio sa trgovinom, jer oni putem njega zarađuju kao što zarađuju putem trgovine, tako što će ući u Džennet i spasiti se Vatre. Ova trgovina pojašnjena je sa sljedeća dva ajeta, a njihovo zajedničko značenje glasi: iman i džihad imaju cijenu kod Allaha, a ona je Džennet. To je unosna kupoprodaja.

11 "On će vam oprostiti" – tj. Allah Uzvišeni. **"...vaše grijeha"** – najprije je spomenuo robu kojom trguju, a ovdje spominje cijenu koju im je obećao za nju, tj. ako budete vjerovali, oprostit će vam. **"...i u divne dvorove u vrtovima Adna"** – tj. stanovat ćete zauvijek u džennetima, a taj boravak neće biti prekinut smrću, niti

ولَمَّا قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ يَقِنًّا إِسْرَئِيلَ إِلَيْهِ رَسُولُ اللَّهِ إِلَّا كُمْ مُصْدِقاً
لِمَا بَيْنَ يَدَيْهِ مِنَ الْتَّوْرَةِ وَبِئْسٌ أَرْبُوْلِيَّاتُ يَأْتِي مِنْ بَعْدِي أَسْمَهُ أَمْ حَدَّ فَلَمَّا
جَاءَهُمْ بِالْبَيِّنَاتِ قَالُوا هَذَا سِحْرٌ مُّؤْمِنُونَ ٦ وَمَنْ أَطْلَمُ مِنْ أَفْتَرِي
عَلَى اللَّهِ الْكَذَبُ وَهُوَ يُدْعَى إِلَى الإِسْلَامِ وَاللَّهُ لَا يَهِيدُ الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ
بِرْ يُدْعُونَ لِيُطْغِيُّنَّ أُنُورَ اللَّهِ يَأْفَوْهُمْ وَاللَّهُ مُمْتَنِنُ عَلَيْهِمْ وَلَوْ كَرِهَ
الْكُفَّارُونَ ٧ هُوَ الَّذِي أَرْسَلَ رَسُولَهُ مُّهَمَّدًا وَدِينَ الْحَقِّ لِيُظْهِرُهُ
عَلَى الْأَدِينِ كُلِّهِ وَلَوْ كَرِهَ الْمُشْرِكُونَ ٨ يَأْتِيهَا الَّذِينَ أَسْنَاهُمْ
عَلَى تَحْزِيرٍ تُنْجِيُّكُمْ مِنْ عَذَابِ الْجِنَّةِ ٩ تُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمُجْهِدُونَ
فِي سَيِّلِ اللَّهِ يَا أَمْوَالَكُمْ وَأَنْسِسَكُمْ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَذَكَّرُونَ
يَغْفِرُ لَكُمْ ذُنُوبُكُمْ وَيُدْخِلُكُمْ جَنَّتَنِي بَعْدِي مِنْ تَحْمِلِ الْأَثْرَرِ وَمُسْكِنَ
طَبَيْبَةَ فِي جَنَّتِي عَدَنِي ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ ١٠ وَلَخَرَى مُجْبِنِي نَصَرَ
مِنْ أَنَّ اللَّهَ وَفَحَّرَ فِرِيقَ وَبَشَّرَ الْمُؤْمِنِينَ ١١ يَأْتِيهَا الَّذِينَ أَمْنَوْا كُنْوَا
أَنْصَارَ اللَّهِ كَمَا قَالَ عِيسَى ابْنُ مَرْيَمَ لِلْحَوَارِيْنَ مِنْ أَنْصَارِيَ إِلَيْهِ
قَالَ الْمَوَارِيْوُنَ تَحْنَ أَنْصَارَ اللَّهِ فَعَانَتْ طَابِيْقَةً مِنْ بَوْيَ إِسْرَائِيلَ
وَكَفَرَتْ طَابِيْقَةً فَأَيْدِيَ الَّذِينَ أَمْنَوْا عَلَى عَدُوِّهِمْ فَاصْبَحُوا ظَاهِرِيْنَ ١٢

izlaskom iz njih. **"...to će biti uspjeh veliki"** – tj. spomenuti oprost i uvođenje u Džennet su uspjeh poslije kojeg nema uspjeha, te pobjeda poslije koje nema slične pobjede.

13 "...koju volite" – tj. drugu blagodat koja izaziva vaše divljenje. **"Allahovu pomoć"** – tj. Allahovu pobjedu za vas. **"...i skoro oslobođenje"** – tj. dat će vam pobjedu nad Kurejsijama i oslobođenje Mekke. 'Ata je rekao da se pod ovim misli na oslobođenje Perzije i Bizantije. **"...zato obraduj radosnom viješću vjernike"** – to znači: Muhammed, obraduj vjernike pobjedom i oslobođenjem na dunjaluku, te Džennetom na ahiretu.

14 "O vjernici, budite pomagači Allahovi" – tj. ustrajavajte na onome što činite, a to je pomaganje vjere. **"...kao što je rekao Isa, sin Merjemin, prisnim sljedbenicima: Ko su moji pomagači u pozivanju ka Allahu?"** – tj. pomozite Allahovu vjeru kao što su Isaovi sljedbenici pomogli Isaa kada im je rekao: **"Ko su moji pomagači u pozivanju ka Allahu?",** pa rekoše: **"Mi smo Allahovi**

pomagači" – ovo znači: Ko će od vas na sebe preuzeti da mi pomogne u onome što približava Allahu. Havarijjuni (Isaovi prisni sljedbenici) su Mesihovi pomagači i odabranici između ostalih njegovih sljedbenika, koji su prvi povjerivali u njega, a bilo je dvanaest. "**Pa je jedna skupina iz Beni Israila povjerovala**" – u Isaa; "...**a druga skupina je uznevjerovala**" – tj. u njega, Isaa; "...**pa smo one koji su vjerovali protiv njihovih neprijatelja osnažili**" – tj. pomogli smo one od njih koji su bili na istini protiv onih koji su bili na neistini; "...**pa su postali pobednici**" – tj. superiorima koji su nadvladali protivnike. Od Katade se o riječima Uzvišenog: "**O vjernici, budite Allahovi pomagači**", prenosi da je rekao: "To se i dogodilo, hvala Allahu. Došlo mu je sedamdeset ljudi, pa su na Akabi dali prisegu, a zatim ga dočekali, pružili mu utočište, pomagali ga sve dok Allah nije uzvisio ovu vjeru. Rekao je Allahov Poslanik, s.a.v.s., skupini koja se sa njim susrela na Akabi: 'Odaberite mi dvanaest ljudi od vas koji će biti zastupnici svoga naroda, kao što su havarijjni dali garancije Isau, sinu Merjeminom.' Zatim je rekao odabranicima: 'Vi ste povjerenici svoga naroda kao što su havarijjni bili povjerenici Isaa, sina Merjeminog. Ja sam povjerenik svoga naroda', pa su rekli: 'Da.'"

SURA EL-DZUMU'A (PETAK)

1 "Vladara Svetoga" – El-Kuddus – Sveti je onaj koji je čist od svake manjkavosti.

2 "On je nepismenima poslao poslanika, jednog između njih" – pod nepismenima se misli na Arape, na one koji su znali pisati, ali i na one koji nisu znali pisati, zato što nisu bili sljedbenici Knjige. Nepismeni (umij) ne zna pisati, niti čitati napisano. Većina Arapa bila je takva. "**...da im ajete Njegove kazuje**" – tj. Kur'an. Iako je nepismen, niti čita niti piše, a nije ga niko ni podučavao. "**...i da ih očisti**" – tj. da ih očisti od prljavštine kufra, grijeha i ružnog morala. Neki su rekli da to znači da ispravnim vjerovanjem očisti njihova srca. "**...i da ih Knjizi i mudrosti nauči**" – tj. knjizi Kur'anu i mudrosti sunneta. Neki su rekli da se Knjiga odnosi na pisanje perom, a mudrost na shvatanje u vjeri, kao što je rekao Malik b. Enes. "**...iako su prije bili u očitoj zabludi**" – tj. u idolopoklonstvu i udaljenosti od istine.

سُورَةُ الْزُّكْرَفِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
يُسَيِّدُ لَهُ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ الْكَلِيلُونَ الْعَزِيزُ
الْحَكِيمُ ۚ ۝ هُوَ الَّذِي بَعَثَ فِي الْأُمَمِ كَنْزًا رَسُولًا مِنْهُمْ يَشْلُوْنَ
عَلَيْهِمْ إِيمَانَهُ وَرِزْكَهُمْ وَيَعْلَمُهُمْ الْكِتَابُ وَالْحُكْمُ وَإِنْ كَانُوا
مِنْ قَبْلِ لَفْيِ صَلَالِ مُبِينٍ ۝ وَإِخْرَجَنَ مِنْهُمْ لَمَّا يَلْحَقُوهُمْ
وَهُوَ أَعْزَى الرَّحِيمُ ۝ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ
ذُو الْفَضْلِ الْعَظِيمِ ۝ مَثْلُ الَّذِينَ حُمِلُوا التَّوْرِيدَةَ ثُمَّ لَمْ
يَحْمِلُوهَا كَمْثُلَ الْحِمَارِ يَحْمِلُ أَسْفَارًا بِسَمْ مَثْلَ الْقَوْمِ
الَّذِينَ كَذَبُوا بِعِيَادَتِ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهِيءِ الْقَوْمَ أَطْلَاجِينَ ۝
قُلْ يَأَيُّهَا الَّذِينَ هَادُوا إِنْ زَعَمْتُ أَنْكُمْ أَوْلَئِكَهُمْ مِنْ
دُونِ النَّاسِ فَتَمْنَوْنَ الْمَوْتَ إِنْ كُنْتُمْ صَادِقِينَ ۝ وَلَا يَشْمَوْنَهُ
أَبَدًا يَمَدَّدَمْتُ أَيْدِيهِمْ وَاللَّهُ عَلِمُ بِمَا أَطْلَبِيَمْ ۝ قُلْ إِنَّ
الْمَوْتَ الَّذِي تَفْرُونَ مِنْهُ إِنَّهُ مُلْقِيَكُمْ ثُمَّ تَرْدُونَ
إِلَى عَلَيِّ الْغَيْبِ وَالشَّهَدَةُ فَيُبَيِّنُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ ۝

3 "I drugima koji im se još nisu priključili" – tj. onima koji im se nisu priključili u tom vremenu, ali će im se priključiti naknadno, odnosno da ih očisti i da očisti druge od njih, a to su generacije poslije ashaba iz reda Arapa koji su prešli na islam i drugi ljudi sve do Sudnjeg dana. El-Buhari od Ēbu Hurejre navodi da je rekao: "Sjedili smo kod Vjerovjesnika, s.a.v.s., kada je objavljena sura El-Džumu'a. Proučio ju je, a kada je došao do riječi '**i drugima koji im se još nisu priključili**', neki čovjek reče: 'Allahov Poslaniče, ko su ti koji nam se još nisu priključili?' Poslanik, s.a.v.s., stavi ruku na Selmana el-Farisija i reče: 'Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša, kada bi vjerovanje bilo na zvijezdi Danici, dostigli bi ga ovi ljudi.'" "**...On je Silni i Mudri**" – tj. krajnje snažan, ponosan i mudar.

4 "Primjer onih kojima je Tevat u breme dat" – ovo je primjer koji Allah Uzvišeni navodi za židove koji su ostavili postupanje po Tevratu, tj. zaduženi su bili da ga čuvaju i da postupaju po njemu. "**...pa ga**

potom ne nose" – tj. nisu postupali po nakon što imam sjedne ma minber petkom, onome čime on obavezuje, niti su se zato što u doba Allahovog Poslanika, s.a.v.s., pokoravali onome što im je naređeno u njemu. "**...slični su magarcu koji knjige nosi**" – esfar su ogromne knjige, a magarac nije bilo drugog ezana mimo ovoga. Ezan prije ne zna da li mu je kakva knjiga ili dubrivo na ledima. "**O, kako su loši oni koji poriču Allahove ajete!**" – tj. kako je loše ono s ovoga postojećeg petkom uveo je Osman, radjallahu anhu, uz prisustvo i svjedočenje ostalih ashaba, nakon što se Medina proširila. "**...požurite ka spominjanju Allaha**" – tj. na ledima. "tj. radite na tome da krenete ka spomenu Allaha, a taj spomen su hutba i džuma-namaz u džamijama. Zaokupirajte se pripremama za ovaj namaz kao što su kupanje, abdest i usmjerenost ka njemu. "**...i kupoprodaju ostavite**" – tj. ostavite kupoprodaju, a tome se pridodaju sve ostale vrste ophodenja među ljudima u ovo vrijeme. Kada mujezin zauči ezan petkom za džumu, nije dozvoljeno kupovati i prodavati. "**...to vam je**" – požurivanje ka spomenu Allaha i ostavljanje kupoprodaje; "**...bolje**" – bolje od kupoprodaje i ostavljanja požurivanja, jer za izvršenje ovoga dobiva se nagrada.

⑩ "Reci: O jevreji, ako tvrdite da ste vi od svih ljudi jedini Allahovi miljenici" – pod izrazom "hadu" misli se na one koji su se požidovili, jer su židovi tvrdili da imaju posebne odlike nad drugim ljudima i da su Allahovi štićenici u odnosu na druge ljude, Allahovi sinovi i Njegovi miljenici. Zato je Allah Uzvišeni naredio Svome Poslaniku, nakon što su židovi iznosiли ове neistinite tvrdnje, da kaže: "**...onda smrt poželite**" – kako biste zadobili počast zbog svojih tvrdnji. "**...ako istinu gorovite**" – iznoseći ovu tvrdnju, jer onaj koji zna da će biti stanovnik Dženneta, nastoji da se riješi ovoga svijeta.

⑪ "A zbog onoga što ruke njihove čine neće je nikada poželjeti" – zbog činjenja nevjernstva, grijeha, iskrivljavanja i izmjene.

⑫ "Reci: Smrt od koje bježite zaista će vas stići" – tj. doći će vam iz pravca ka kojem vi bježite i licem u lice suočit ćete se sa njom. "**Zatim ćete Onome Koji poznaje i nevidljivi i vidljivi svijet vraćeni biti**" – na Sudnjem danu. "**...i On će vas o onome što ste radili obavijestiti**" – o ogavnim djelima za koja će vas kazniti.

⑬ "O vjernici, kada se u petak na namaz pozovete" – pod pozivanjem se misli na ezan

nije bilo drugog ezana mimo ovoga. Ezan prije ovoga postojećeg petkom uveo je Osman, radjallahu anhu, uz prisustvo i svjedočenje ostalih ashaba, nakon što se Medina proširila. "**...požurite ka spominjanju Allaha**" – tj. radite na tome da krenete ka spomenu Allaha, a taj spomen su hutba i džuma-namaz u džamijama. Zaokupirajte se pripremama za ovaj namaz kao što su kupanje, abdest i usmjerenost ka njemu. "**...i kupoprodaju ostavite**" – tj. ostavite kupoprodaju, a tome se pridodaju sve ostale vrste ophodenja među ljudima u ovo vrijeme. Kada mujezin zauči ezan petkom za džumu, nije dozvoljeno kupovati i prodavati. "**...to vam je**" – požurivanje ka spomenu Allaha i ostavljanje kupoprodaje; "**...bolje**" – bolje od kupoprodaje i ostavljanja požurivanja, jer za izvršenje ovoga dobiva se nagrada.

⑩ "A kada se namaz obavi" – tj. kada obavite, izvršite i završite sa namazom – "**...onda se po zemlji razidite**" – radi trgovine i raspolaganja onim što vam je potrebno za vašu egzistenciju. "**...i Allahovu blagodat tražite**" – tj. Njegovu opskrbu koju On u obilju daje Svojim robovima u vidu zarada iz kupoprodaje i ostalih transakcija. "**...i Allaha mnogo spominjite**" – tj. nemojte tokom vaše trgovine zaboraviti da Ga mnogo spominjete zahvaljujući Mu što vas je uputio na dobro ovoga i budućeg svijeta. Isto tako, spominjite Ga zikrovima kojim se Njemu približavate, kao što su izgovaranje elhamdulillahi, subhanallah, Allahu ekber, estagfirullah i sl. "**...da biste postigli ono što želite**" – tj. kako biste zadobili dobra oba svijeta.

⑪ "A kada oni kakvu robu trgovačku ili zabavu ugledaju, pohrle joj" – povod objave ovog ajeta jeste da su stanovnici Medine bili u siromaštvu i prijekoj potrebi, pa je došla jedna karavana iz Šama, a Vjerovjesnik, s.a.v.s., držao je džumansku hutbu. Ljudi su pohrliki ka toj karavani i samo dvanaest ljudi ostalo je u mesdžidu. U drugoj predaji: i još sedam žena. Značenje rijeći "**pohrle joj**" – tj. razidu se izlazeći pred nju i dočekujući je. "**...i tebe ostave sama da stojиш**" – tj. na minberu. "**Reci: Ono što je u Allaha**" – u vidu velike nagrade, a ona je Džennet. "**...bolje je i od zabave i od trgovine**" – za kojima ste otisli iz mesdžida,

¹ Šejh Albani ovaj hadis je smatrao slabim-daif, Daif Et-Tergib br. 440, op.rec.

ostavljujući slušanje Vjerovjesnikove, s.a.v.s., hutbe. "...a Allah je Opskrbitelj najbolji."

SURA EL-MUNAFIKUN (LICEMJERI)

1 "Kada ti licemjeri dolaze" – tj. kada ti dođu i prisustvuju mjestu okupljanja. "...oni govore: Mi svjedočimo, uistinu, da si ti Allahov poslanik" – tj. potvrđuju svoje svjedočenje kako bi dali do znanja da to proizilazi iz dubine njihovih srca uz iskrenost u vjerovanju. Riječi "svjedočimo" znače: znamo. "...i Allah zna da si ti zaista Njegov poslanik" – ovo je potvrda od Allaha za govor koji oni iznose svjedočeći Muhammedu, s.a.v.s., poslanstvo kako se ne bi shvatio povratak sljedećem nijekanju: "...a Allah tvrdi da su licemjeri pravi lašci", tj. kada licemjeri dođu Poslaniku izjašnjavaju se kao muslimani, međutim, njihovo unutarnje uvjerenje potpuno je suprotno njihovim riječima, i njihovo izjašnjavanje samo je isprazni govor.

2 "Oni su svoje zakletve štitom uzeli" – tj. zakletve kojima su vam se zakleli uzeli su kao zaštitu od vas i zastor kojim se čuvaju od ubistva i porobljavanja. "...pa od Allahova puta odvraćaju" – tj. spriječili su ljude da vjeruju, da se bore i da rade djela pokornosti tako što su sumnjičili i umanjivali vrijednost vjerovjesništva. **"Ružno je, doista, kako postupaju"** – licemjerno i odvraćaju od Allahovog puta.

3 "To je zato što su vjernici bili" – tj. iz svoga licemjera. "...pa nevjernici postali" – tj. u svojoj nutrini. Rečeno je da je ovaj ajet objavljen o ljudima koji su vjerovali, a zatim se odmetnuli. **"...i onda su im srca zapečaćena"** – tj. na njih je udaren pečat zbog njihovog nevjerovanja i poslije toga iman neće ući u njih. **"...pa ne shvaćaju"** – ono što je za njih ispravno i razborito.

4 "Kada ih pogledaš, njihov te izgled ushiće" – njihovi izgledi i pozicije zadive onoga ko ih gleda zbog sjaja i pedantnosti. **"...i kada progovore, ti slušaš riječi njihove"** – pa misliš da je njihov govor istinit i istinoljubiv zbog njihove rječitosti i elokvencije. Abdullah b. Ubejj, voda licemjera, bio je rječit, krupan i lijepog izgleda. **"...oni su kao šuplji, naslonjeni balvani"** – usporedeni su sa šupljim, naslonjenim balvanima na zidove, kada su u prisustvu Allahovog Poslanika, s.a.v.s., ti balvani ne shvaćaju i ne znaju, jer ne sadrže

يَكُنُّهَا الَّذِينَ ءاْمَنُوا إِذَا نُودِي لِلصَّلَاةِ مِنْ يَوْمِ الْجُمُعَةِ
فَأَسْعَوْا إِلَى ذِكْرِ اللَّهِ وَذَرُوا الْبَيْعَ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ
تَعْلَمُونَ ١ فَإِذَا قُضِيَتِ الصَّلَاةُ فَانْتَشِرُوا فِي الْأَرْضِ
وَابْتَغُوا مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَإِذْ كُرُوا أَهْلَهَا كَيْرًا لَّعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ
وَإِذَا رَأَوْتُمْ حَرَّةً أَوْ هَوَاءً فَنَصُوْلُ إِلَيْهَا وَتَرْكُوكُ فَإِيمَانُكُمْ
مَا عِنْدَ اللَّهِ خَيْرٌ مِّنَ الْهُوَءِ وَمِنَ الْتَّجَزَّرِ وَاللَّهُ خَيْرُ الرَّازِقِينَ ٢

سُورَةُ الْمُنَافِقِينَ
أَيَّامُهَا
تَرْبِيَةٌ

سُورَةُ الْمُنَافِقِينَ
إِذَا جَاءَهُ الْمُنَافِقُونَ قَالُوا نَشَدُّ إِنَّكَ لَرَسُولُ اللَّهِ وَاللَّهُ يَعْلَمُ
إِنَّكَ لَرَسُولُهُ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ لَكَذِبُونَ ١
أَنْهَدُوا يَمِنَهُمْ جُنَاحَهُ فَصَدُّوا عَنْ سَبِيلِ اللَّهِ بِعَهْمَ سَاهَ ما كَانُوا
يَعْمَلُونَ ٢ ذَلِكَ يَأْتِيهِمْ مَا مَنَّا شَمَ كَفَرُوا فَطَبَعَ عَلَىٰ قُلُوبِهِمْ
فَهُمْ لَا يَقْهَرُونَ ٣ وَإِذَا رَأَيْتُمْهُمْ تَعْجِبُكَ أَجْسَامُهُمْ
وَإِنْ يَقُولُوا تَسْمَعُ لِقَوْلِهِمْ كَاتِبُهُمْ حُسْبٌ مُّسَنَّدٌ يَحْسُبُونَ ٤
صَيْحَةً عَلَيْهِمْ هُوَ الْعَدُوُ فَلَادِرُهُمْ فَنَاهِمُ اللَّهُ أَنِّي يَوْمَ كُونُ

korisno shvatanje i znanje kojim će se okoristiti onaj ko ga nosi. **"...i misle da je svaki povik protiv njih"** – rečeno je: Licemjeri su se pribojavali objave koja bi ih raskrinkala ukazujući na njihovo nevjerovanje koje kriju, čime bi muslimanima postali dozvoljeni njihovi životi i imeci. **"Oni su pravi neprijatelji, pa ih se pričuvaj"** – da ne dobiju priliku pa da te se domognu, ili da saznaju nešto od tvojih tajni, jer su oni špijuni koji rade za tvoje neprijatelje nevjernike. **"Allah ih ubio"** – tj. prokleo, a ovo je vid podučavanja vjernika da to govore. **"...kuda se odmeću?"** – tj. kako se odmiču od istine i postaju naklonjeni nevjerstvu.

5 "A kada im se rekne: Dodite! Allahov Poslanik će moliti da vam se oprosti, oni svojim glavama tresu" – tj. pomiču glavama ismijavajući se sa tim i udaljavajući se od traženja oprosta. **"...i vidiš ih kako odbijaju"** – udaljavaju se od Allahovog Poslanika, s.a.v.s. **"...nadmeno"** – oholeći se nad dolaskom Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., tražeći da zatraži oprosta za njih, tj.

oni sebe smatraju većim od toga, a na takav postupak gledaju sa podozrenjem.

6 "Isto im je, molio ti oprosta za njih ili ne molio" – to im neće koristiti jer ustrajavaju u licemjerstvu i ostaju na nevjerstvu. **"...Allah im zaista neće oprostiti"** – tj. sve dok su u licemjerstvu. **"...Allah doista narodu neposlušnom neće na Pravi put ukazati"** – tj. onima koji u potpunosti izlaze iz pokornosti i koji su duboko zagazili u nepokornosti Allahu, a prioritetno se u ovu kategoriju ubrajaju i dvoličnjaci.

7 "Oni govore: Ne udjelujite ništa onima koji su uz Allahovog Poslanika ne bi li ga napustili" – tj. kako bi se od njega razišli, a pod tim su mislili na siromašne muhadžire. **"A riznice nebesa i Zemlje su Allahove"** – tj. On je opskrbitelj ovih muhadžira. **"...ali licemjeri ne shvataju"** – da su riznice opskrbe u Allahovoj ruci, misleći da Allah neće dati obilje vjernicima.

8 "Oni govore: Ako se vratimo u Medinu, sigurno će jači istjerati iz nje slabije" – ovo je rekao Abdullah b. Ubejj, poglavac dvoličnjaka. Pod jačim misli na sebe i svoje sljedbenike, a pod slabijim na Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i njegove sljedbenike. Pod vraćanjem u Medinu misli na povratak iz tog pohoda. Od Zejda b. Erkama prenosi se da je rekao: "Bio sam sa Vjerovjesnikom, s.a.v.s., u jednom pohodu, a Abdullah b. Ubejj reče: "Ako se vratimo u Medinu, jači će istjerati slabijeg." Otišao sam potom Vjerovjesniku, s.a.v.s., i obavijestio ga o tome, a Abdullah b. Ubejj zakleo se da takvo nešto nije rekao." Zejd reče: "Moji ljudi su me prekorili i upitali: 'Šta si htio od ovoga?' Otišao sam i zaspao tužan i potišten, a zatim Allahov Vjerovjesnik, s.a.v.s., posla po mene i reče: 'Allah Uzvišeni objavio je opravdanje za tebe i potvrdio ono što si govorio. Objavio je ovaj ajet...'"

9 "O vjernici, neka vas imanja vaša i djeca vaša ne zabave od sjećanja na Allaha"

– Allah upozorava vjernike na ponašanje licemjera koje su zabavili njihovi imeci i djeca od spominjanja Allaha, a to su obaveze islamsa. Neki su rekli da se to odnosi na učenje Kur'ana. **"A oni koji to učine"** – tako što se zabave dunjalukom pored vjere. **"...bit će izgubljeni"** – tj. u potpunosti će propasti.

10 "I od onoga čime vas Mi opskrbljujemo udjelujite" – tj. udjelujite na putevima dobra dio onoga što smo vam

Mi dali kao opskrbu. Neki su rekli da se pod ovim misli na obavezni zekat. **"...prije nego nekom od vas smrt dođe"** – tako što dođu njeni povodi ili se pojave njeni znakovi. **"...a onda rekne: Gospodaru moj, da me još samo kratko vrijeme zadržiš"** – tj. zašto mi još nisi dao roka i odgodio moju smrt nakratko. **"...pa da milostinju udijelim"** – tj. da dadnem sadaku iz svoga imetka. **"...i da dobar budem".**

11 "Allah sigurno neće ostaviti u životu nikoga kome smrtni čas njegov dođe" – tj. kada dođe zapisani rok i završi se život. **"...a Allah dobro zna ono što vi radite"** – Njemu nije ništa skriveno i On će vas nagraditi ili kazniti shodno vašim djelima.

SURA ET-TEGABUN (SAMOOBMANA)

2 "On je Onaj Koji vas stvara, pa ima među vama i nevjernika, a ima i vjernika" – Allah je stvorio nevjernika, njegovo nevjerstvo, njegova djela i ono što stječe. Stvorio je vjernika i njegovo vjerovanje, djelovanje i stjecanje. Nevjernik ne vjeruje odabirući nevjerstvo, a vjernik vjeruje odabirući vjeru. Sve se dešava Allahovom dozvolom. Uzvišeni Allah kaže: **"A nećete poželjeti, a da to i Allah, Gospodar svih svjetova, ne želi."**

3 "I On vama obliće daje i likove vaše čini lijepim" – tj. On Uzvišeni vas je stvorio u najljepšem liku, najljepšem obliku. Nije skriveno odlikovanje ljudi po izgledu i lijepom stasu. To je jasni dokaz ljudima koji shvataju moć, mudrost i veličinu Stvoritelja. Isto se odnosi na psihološku sliku čovjeka i njegove ogromne intelektualne potencijale, što predstavlja još veći dokaz od prethodnog. Tako Uzvišeni kaže: **"Na Zemlji su dokazi za one koji su ubijedeni, a i u samim vama. Zar ne vidite!?"**

4 "Zar do vas nije doprla vijest o onima koji još davno nisu vjerovali?" – a to su nevjernici iz prijašnjih naroda, poput Nuhova naroda, Ada i Semuda. Uzvišeni Allah kaže: **"Došla vam je obavijest o njima u Kur'anu"**, tj. obaviješteni ste kako su ih njihovi poslanici pozivali u Allahovu jednoču i robovanje, te ostavljanje robovanja onima koje su uzimali za bogove mimo Njega, kako su završili u propasti oni koji su laži iznosili, te kako su poslanici i vjernici bili spašeni. **"...pa kobnost postupka svoga iskusili"** – kobnost ovdje označava težinu i žestinu, a to

su nedaće koje su im date u vidu patnje na dunjaluku. "...još ih kazna bolna čeka" – tj. patnja u Džehennemu.

6 "Zato što" – tj. patnja na oba svijeta ih je snašla. "...kada su im poslanici njihovi jasne dokaze donosili" – zato što su im dolazili izaslanici sa očitim nadnaravnostima, pa su govorili: "**Zar da nas ljudi upućuju?**", tj. svaki narod rekao je ovo svome poslaniku, niječeći da poslanik može biti ljudskoga roda i izražavajući čuđenje tome. "**Pa nisu vjerovali i okretali su se**" – tj. nisu vjerovali u poslanike i ono s čime su dolazili. Udaljavali su se od njih i nisu razmišljali o objavi koju su im donosili. "**Allahu nije niko potreban**" – tj. nije Mu potrebno njihovo vjerovanje i robovanje. "**Allah nije ni o kome ovisan. On je jedini hvale dostojan**" – tj. Njemu ne trebaju ljudi, niti njihov ibadet Njemu, a hvale Ga sva stvorena, riječima i djelima.

7 "Reci: Hoćete, Gospodara mi mogu, proživljeni biti" – Uzvišeni Allah naređuje Svome Vjerovjesniku da ih obavijesti da će ih Allah proživjeti poslije smrti i da im se zakune na to, tj. tako mi Allaha, bit ćeće izvedeni iz svojih grobova. "**...pa ćete o onome što ste radili**" – tj. bit ćeće obaviješteni o tome, što predstavlja podizanje argumenta protiv vas, a zatim će biti kažnjeni. "...a to je" – tj. proživljenje i kazna; "**Allahu lahko**".

8 "...i u svjetlo koje objavljujemo" – a ono je Kur'an, jer predstavlja svjetlo koje se uzima kao uputa iz tamne zablude.

9 "Na Dan kada vas On sakupi, na Dan zbora" – tj. radi Sudnjeg dana. Toga dana skupit će se ljudi radi nagrade i kazne, u njemu će se sastaviti svaki djelatnik i njegovo djelo, svaki vjerovjesnik i njegov narod, svaki diskriminirani i njegov diskriminator, svi prvi i zadnji. "**...to je dan obmane**" – okupljeni će na tog dana jedni druge obmanjivati, sljedbenici istine obmanjivat će sljedbenike neistine. Neće biti veće obmane od obmane kojom će stanovnici Dženneta obmanuti stanovnike Džehennema, jer stanovnici Džehennema zamijenit će dobro lošim, blagodat patnjom, a stanovnici Dženneta suprotno tome. Kaže se: Obmanuo sam nekoga kada mu prodajem ili od njega kupujem i onda ga zakinem. Obmanjen i zakinut bit će onaj čija porodica i stanište ne budu u Džennetu. **"Ko bude**

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ
 يُسَبِّحُ لِلّٰهِ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ لَهُ الْعِلْمُ وَلَهُ الْحَمْدُ
 وَهُوَ عَلٰى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ١ هُوَ الَّذِي خَلَقَكُمْ فَإِنَّكُمْ كَافِرُونَ
 وَمِنْكُمْ مُّؤْمِنٌ ٢ وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ ٣ خَلَقَ السَّمَوَاتِ
 وَالْأَرْضَ بِالْحَقِّ وَصَوَرَكُمْ فَلَهُ حَسْنَ صُورَكُمْ وَإِلَيْهِ الْمَصِيرُ
 يَعْلَمُ مَا فِي السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَيَعْلَمُ مَا شَرُونَ وَمَا مَعْلِمُونَ وَاللّٰهُ
 عَلِمُ بِذَاتِ الصُّدُورِ ٤ الْمُجَاهِدُونَ ٥ كَبُوْرُ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ قَبْلٍ
 فَذَاقُوا وَبَالْأَمْرِ هُمْ وَلَهُمْ عِذَابٌ أَلِيمٌ ٦ ذَلِكَ بِأَنَّهُ كَانَتْ تَائِبَةً
 رُسُلُهُمْ بِالْيَتِيمَ ٧ فَقَالُوا إِبْرَهِيْمَ وَهُنَّ دُونَنَا فَكَفَرُوا وَتَوَلُّوا وَاسْتَغْنَى
 اللّٰهُ وَاللّٰهُ عَنِ الْحِيدَ ٨ رَعَمَ الَّذِينَ كَفَرُوا أَنَّ لَنْ يَبْعَثُنَا بَلْ وَرَبِّ
 لَنْ يَعْلَمُنَا مِنْ لِنْبَرِنَ بِمَا عَمَلْنَا وَذَلِكَ عَلَى اللّٰهِ لِسَيِّرٌ ٩ فَعَلَمْنَا بِاللّٰهِ
 وَرَسُولِهِ ١٠ وَالنُّورُ الَّذِي أَنْزَلْنَا وَاللّٰهُ بِمَا تَعْمَلُونَ حَبِيرٌ ١١ يَوْمَ
 يَجْمِعُكُمْ لِيَوْمِ الْجَمِيعِ ذَلِكَ يَوْمُ الْنَّغَابَنِ ١٢ وَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللّٰهِ وَيَعْمَلُ
 صَلَحاً يُكَفَرُ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ ١٣ وَيُدْخَلُهُ جَنَّتِ تَجْرِي مِنْ تَحْنَّنِهَا
 الْآنَهَرُ خَلِيلِكَ فِيهَا أَبْدًا ١٤ ذَلِكَ الْغَوْزُ الْعَظِيمُ ١٥

vjerovao i dobra djela činio, On će mu prekriti loša djela njegova" – tj. ko bude potvrđivao istinu uz činjenje dobrih djela zasluzit će oprost grijeha.

11 "Nikakva nevolja ne pogoda osim sa Allahovom dozvolom" – tj. Njegovom presudom i određenjem. Rečeno je da je povod objave ovog ajeta to da su nevjernici govorili: "Da je ono na čemu su muslimani istina, Allah bi ih sačuvao od ovo svjetskih nedaća." **...a ko u Allaha vjeruje, On će uputiti njegovo srce**" – tj. ko potvrđuje istinu i ko bude znao da će ga zadesiti samo ono što je Allah odredio, bit će mu upućeno srce prilikom nedaće i znat će da je to od Allah-a, te da ga nije moglo zaobići ono što ga je zadesilo, a nije ga moglo zadesiti ono što ga je zaobišlo. Tako se preda Njegovoju presudi i izgovara riječi: Svi smo Allahovi i Njemu se vraćamo. Kada bude iskušan – strpi se, a kada mu se dadne blagodat – zahvali. **...a Allah sve dobro zna**" – tj. posjeduje krajnje znanje i od toga mu nije skriveno ništa.

وَالَّذِينَ كَفَرُوا وَكَذَّبُوا بِمَا يَأْتِنَا أُولَئِكَ أَصْحَبُ
النَّارِ حَلِيلِنَ فِيهَا وَبَسَّ الْمَصِيرُ ١٠ مَا أَصَابَ مِنْ
مُصِيبَةٍ إِلَّا بِإِذْنِ اللَّهِ وَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ يَهْدَى قَبْلَهُ وَاللَّهُ يُكَلِّ
شَيْءٌ عَلَيْهِمْ ١١ وَأَطْبَعُوا اللَّهَ وَأَطْبَعُوا الرَّسُولَ فَإِنْ
تَوْلَيْتُمْ فَإِنَّمَا عَلَى رَسُولِنَا الْبَلَاغُ الْمُبِينُ ١٢ اللَّهُ لَا إِلَهَ
إِلَّاهُوَعَلَى اللَّهِ فَلِتَوَكَّلْ الْمُؤْمِنُونَ ١٣ يَا أَيُّهَا
الَّذِينَ آمَنُوا إِنَّمَا أَنْزَلْنَاكُمْ وَأَوْلَادَكُمْ دُعَاءً
لَكُمْ فَاحْذَرُوهُمْ وَإِنْ تَعْفُوا وَتَصْفَحُوا وَتَغْفِرُوا
فَإِنَّ اللَّهَ غَفُورٌ رَّحِيمٌ ١٤ إِنَّمَا آتَنَاكُمْ وَأَوْلَادَكُمْ
فِتْنَةٌ وَاللَّهُ عِنْدَهُ أَجْرٌ عَظِيمٌ ١٥ فَانْتَقِلُوا إِلَيْهِ مَا أَسْتَطْعُمُ
وَأَسْمَعُوا وَأَطْبِعُوا وَأَنْفَقُوا خَيْرًا لَا نُقْسِمُ كُمْ وَمَنْ
يُوقَ شَحَّ نَفْسِهِ فَأُفَرِّئُكُمْ هُمُ الْمُفْلِحُونَ ١٦ إِنْ تُقْرِضُوا
اللَّهَ فَرَضَ حَسَنًا يَضْعِفُهُ لَكُمْ وَيَغْرِي لَكُمْ وَاللَّهُ شَكُورٌ
حَلِيمٌ ١٧ عَذَمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَدَةُ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

سُورَةُ الظَّلَاقِ

١٢ "I pokoravajte se Allahu i Poslaniku" - tj. posvetite se pokornosti Allahu i pokornosti Njegovom Poslaniku. "...a ako se okrenete" - tj. ako se udaljite od pokornosti, grijeh čete vi snositi, a Poslanik nije ništa kriv. "...pa Naš Poslanik dužan je samo da jasno obznani" - tj. on nema nikakve druge dužnosti, a poznato je da je to i učinio.

١٤ "Imate neprijatelja" - tj. oni vas zaokupiraju od dobra, a povod objave ovog ajeta su ljudi iz Mekke koji su prešli na islam i željeli su da se iz nje isele, ali nisu ih ostavljale njihove supruge i djeca. Mudžahid kaže: "Tako mi Allaha, oni im nisu bili neprijatelji na dunjaluku, nego ih je ljubav prema njima natjerala da za njih uzimaju zabranjeno, a onda im ga dadnu." "...pa ih se pričuvajte" - tj. čuvajte se supružnika i djece da im ne biste dali prednost u ljubavi vašoj i brižnosti prema njima u odnosu na Allahovu pokornost. Neka vas dobro koje im želite ne natjera da im zaradite opskrbu u Allahovoj nepokornosti. "...a ako preko toga pređete i ne korite i oprostite" - tj.

ako pređete preko njihovih ispada koje su počinili i ne prekoravate ih, te im te grijeha prekrijete. "...pa i Allah prašta i milostiv je" - prema vama i prema njima. Rečeno je: Kada bi čovjek, kojeg bi njegove supruge i djeca odvratile od hidžre, ugledao ljude koji su ga pretekli u tome i podučili se vjeri, htio bi kazniti svoje supruge i djecu.

١٥ "Imanja vaša i djeca vaša su samo iskušenje" - tj. belaj, ispit i kušnja. Podstiću vas da zarađujete na nedozvoljen način i da uskraćujete Allahovo pravo. "...a u Allaha je nagrada velika" - onome ko dadne prednost pokornosti Allahu, ostavi nepokornost Njemu i pored ljubavi prema imetku i djetetu.

١٦ "Pa Allaha se bojte koliko god možete" - tj. onoliko koliko podnosite i u čemu ulažete maksimalan trud. "...i slušajte i pokoravajte se" - tj. slušajte i pokoravajte se Allahovim i Poslanikovim naredbama i "...udjelujte za svoje dobro" - tj. udjelujte iz svojih imetaka kojima vas je Allah opskrbio u različite vidove dobra i nemojte u njima škrtariti i dajite radi svoga dobra. **"A oni koji budu sačuvani gramzljivosti i tvrdičluka, bit će ti koji će uspjeti"** - tj. onaj koga Allah sačuva od bolesti škrnosti i ko bude trošio na Allahovom putu i u razne vidove dobra, takvi će postići svako dobro i dobiti sve ono što traže.

١٧ "A ako Allahu lijep zajam date" - tj. usmjerite svoje imetke u razne vidove dobra uz iskrenu namjeru i dragovoljno. "...On će vam ga uvećati" - jedno dobro djelo će udeseterostručiti, ili uvećati do sedamsto puta. "...i oprostiti će vam" - tj. uz to uvećavanje dobrih djela oprostit će vam i grijehu. "...jer Allah je zahvalan i blag" - jer višestruko nagrađuje onoga ko Mu se pokorava, a ne kažnjava ishitreno onoga ko Mu je nepokoran.

SURA ET-TALAK (RAZVOD BRAKA)

١ "O Vjerovjesniče, kada želite žene pustiti" - Uzvišeni, kao prvo, doziva Vjerovjesnika, s.a.v.s., posebno ga izdvajajući, a potom se zajedno obraća njemu i njegovom ummetu. Ajet znači: Kada ih želite razvesti i čvrstu odluku o tome donešete. "...vi ih u vrijeme kada su čiste pustite" - tj. dok čekaju period čekanja ili prije njega. Ovim se želi reći: razvedite ih za vrijeme čistoće u kojoj nije bilo spolnog

donosa, a zatim se ostavljaju (u smislu spolnog odnosa) sve dok ne istekne njihov priček. Kada ih razvedu na ovakav način, onda su ih razveli u propisanom periodu. Od Ibn Omara se prenosi da je razveo svoju ženu, a bila je u menstrualnom ciklusu. Omer je to spomenuo Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., pa se Poslanik, s.a.v.s., razlutio i rekao: "Neka je vratí, a zatim zadrži sve dok ne bude čista, zatim dobije mjesecnicu, a potom ponovo bude čista. Ako bude htio da je razvede, neka je razvede čistu, prije nego što sa njom bude imao spolni odnos. To je priček u kojem je Allah naredio da se žene puštaju." **"...i brojte to vrijeme"** – tj. pamtite ga i pamtite vrijeme u kome je došlo do puštanja žene sve dok se taj period ne ispluni. Taj period iznosi tri čistoće ili tri mjesecnice. Ovo obraćanje odnosi se na muževe. **"...i Allaha, Gospodara svoga, bojte se"** – nemojte Mu činiti nepokornost u onome što vam je naredio, niti svojim ženama nanositi štetu. **"Ne izgonite ih iz kuća njihovih"** – tj. u kojima su bile prilikom puštanja sve dok su u periodu pričeka. Kuće je njima pripisao da bi pojasnio njihovo potpuno pravo na smještaj i stanovanje tokom ovog perioda. Također, zabranio je suprugama da izlaze rekavši: **"...a ni one neka ne izlaze"** – tj. neka ne izlaze iz tih kuća dok su u periodu pričeka, osim zbog opravdane nužde. **"...osim ako očito sramno djelo učine"** – tj. neka ne izlaze iz svojih kuća osim ako počine razvrat zinaluka. Neki su rekli da se to odnosi na ružan govor, te da se žena okomi na one koje sa njom stanuju u kući. **"To su Allahovi propisi"** – ovo znači: ovo su propisi koje je Allah pojasnio Svojim robovima, tj. postavio im je zacrtane granice koje im nije dozvoljeno prelaziti. **"Onaj koji Allahove propise krši, sam sebi nepravdu čini"** – zato što se sam vodi u propast. **"Ti ne znaš, Allah poslije toga može priliku pružiti"** – tj. ako ona ostane u kući, možda Allah sjedini njihova srca i suprug je i dalje zadrži. **﴿Pa kada one dostignu vrijeme svoga čekanja﴾** – tj. kada bude blizu istek propisanog pričeka i budu nadomak njihovog završetka. **"...vi ih na lijep način zadržite"** – tj. vratite ih lijepo se ophodeći prema njima iz želje da im donesete dobro, bez namjere za nanošenjem štete. **"...ili se velikodušno od njih konačno rastavite"** –

سَمِعَ رَبُّهُ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ
يَأَيُّهَا الَّذِي إِذَا طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ فَطَلَقُوهُنَّ لِعَدَتِهِنَّ وَاحْصُوْا
الْعَدَةَ وَاتَّقُوا اللَّهَ رَبَّكُمْ لَا تُخْرِجُوهُنَّ مِنْ بُيُوتِهِنَّ
وَلَا يَخْرُجُنَّ إِلَّا أَنْ يَأْتِيَنَّ بِفَحْشَةٍ مُّبِينَةٍ وَتَلَكَ حُدُودَ
الَّهُ وَمَنْ يَعْدَ حُدُودَ اللَّهِ فَقَدْ ظَلَمَ نَفْسَهُ لَا تَدْرِي لَعْنَهُ
يُعَرَّفُ أَوْ فَارَقُوهُنَّ بِمَعْرُوفٍ وَأَشْهَدُوا دَوْيٍ عَدْلٍ مِّنْكُمْ
وَاقِمُوا الشَّهَدَةَ لِلَّهِ ذَلِكُمْ يُوعَظُ بِهِ مَنْ كَانَ يُؤْمِنُ
بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَمَنْ يَنْقِضَ اللَّهَ هُوَ محْرَمٌ
مِّنْ حَيْثُ لَا يَحْتَسِبُ وَمَنْ يَتَوَكَّلْ عَلَى اللَّهِ فَهُوَ حَسِبُهُ وَإِنَّ اللَّهَ
بِكُلِّ أَمْرٍ قَدْ جَعَلَ اللَّهُ لِكُلِّ شَيْءٍ قَدْرًا ﴿١﴾ وَأَتَيْتُ بِيَسِنَ
مِنَ الْمَحِيطِ مِنْ سَابِيكُمْ إِنْ أَتَيْتُمْ فَعَدْتُهُنَّ ثَلَاثَةَ أَشْهُرٍ
وَالَّتِي لَمْ يَحْصُنْ وَأَوْلَتُ الْأَمْمَالَ أَجْمَعِهِنَّ أَنْ يَضْعَنْ حَمَالَهُنَّ
وَمَنْ يَنْقِضَ اللَّهَ يَعْلَمُ لَهُ مِنْ أَمْرٍ
إِلَيْكُمْ وَمَنْ يَنْقِضَ اللَّهَ يُكَفِّرُ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُغْنِمُ لَهُ وَأَجْرًا ﴿٢﴾
وَأَتَيْتُ بِيَسِنَ
﴿٣﴾ ذَلِكَ أَمْرُ اللَّهِ أَنْزَلَهُ
إِلَيْكُمْ وَمَنْ يَنْقِضَ اللَّهَ يُكَفِّرُ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُغْنِمُ لَهُ وَأَجْرًا ﴿٤﴾
إِلَيْكُمْ وَمَنْ يَنْقِضَ اللَّهَ يُكَفِّرُ عَنْهُ سَيِّئَاتِهِ وَيُغْنِمُ لَهُ وَأَجْرًا ﴿٥﴾

ostavite ih sve dok priček ne istekne, a onda će one same o sebi odlučivati, uz isplatu prava njima kojima ste vi zaduženi i ostavljanja nanošenja štete, tj. vi nemate prilikom završetka pričeka pravo ni na što drugo osim da ih zadržite ili da ih lijepo pustite. Zadržavanje radi nanošenja štete ili puštanje uz provokacije i uskraćivanje prava, nije vama dozvoljeno. **"...i kao svjedočke dvojicu vaših pravednih ljudi uzmite"** – kada želite da ih vratite ili da ih u potpunosti ostavite, a time presijecate spor i dokidate predmet razmirica. **"...i svjedočenje Allaha radi obavite"** – ovo je naredba svjedocima da svoje svjedočenje iznesu na istinit način kao vid približavanja Allahu. **"To je savjet za onoga koji u Allaha i onaj svjet vjeruje"** – ovdje je posebno spomenuto vjernike, jer će se samo oni ovime okoristiti, za razliku od drugih. **"...a onome koji se Allaha boji"** – tj. ko se pribojava Allahu zastajući na Njegovim granicama koje je odredio Svojim robovima; **"...On će izlaz dati"** – iz onoga u šta je zapao.

أَسْكُنُوهُنَّ مِنْ حَيْثُ سَكَنُوكُمْ مِنْ وُجُودِكُمْ وَلَا نَضَارَوْهُنَّ لِنَضَرِقُوا
عَلَيْهِنَّ وَإِنْ كُنَّ أُولَئِكَ حَمَلٌ فَانْفَقُوا عَلَيْهِنَّ حَتَّى يَصَعَّنَ حَلَاهُنَّ
فَإِنْ أَرَضَعُنَّ لَكُمْ فَنَأْوُهُنَّ أَجُورُهُنَّ وَأَتَرْوَاهُنَّكُمْ بِمَعْرُوفٍ وَإِنْ
تَعَسَّرُمْ فَسَدِّمْ رُضْمُ لَهُ أَخْرَى ٦ لِيُنْقُضُ ذُو سَعَةً مِنْ سَعَتِهِ
وَمَنْ قُدِرَ عَلَيْهِ رِزْقٌ فَلَيُنْقُضَ مَا أَنْشَأَ اللَّهُ لَا يُكِفِّرُ اللَّهُ نَفْسًا
إِلَّا مَا أَتَاهَا سَيِّجَعُ الَّلَّهُ بَعْدَ عُسْرٍ سُرًا ٧ وَكَيْنَ مِنْ قَرِيبَةِ
عَنْتَ عَنْ أَمْرِ رَبِّهَا وَرُسُلِهِ فَحَاسِبَنَّهَا حِسَابًا شَدِيدًا وَعَذَّبَنَّهَا
عَذَابًا لَّكَ ٨ فَدَاقَتْ وَبَالَ أَمْرِهَا وَكَانَ عَيْنَهُ أَمْرًا حَمْسَرًا
أَعَدَ اللَّهُ لَهُمْ عَذَابًا شَدِيدًا فَاتَّقُوا اللَّهَ يَتَأْوِلُ إِلَيْكُمْ الَّذِينَ آمَنُوا
قَدْ أَنْزَلَ اللَّهُ إِلَيْكُمْ ذَكْرًا ٩ رَسُولًا يَنْهَا عَيْنَكُمْ كَمَا يَنْهَا عَيْنَهُمْ يُنْتَهِ
لِيُخْرُجَ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ مِنَ الظُّلُمَاتِ إِلَى النُّورِ
وَمَنْ يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَيَعْمَلْ صَالِحًا يُدْخَلُهُ جَنَّتَ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا
الْأَنْهَرُ خَلَائِينَ فِيهَا أَبْدَأَهُ أَحْسَنَ اللَّهُ لَهُ رُرُقًا ١٠ اللَّهُ الَّذِي خَلَقَ
سَبْعَ سَمَاوَاتٍ وَمِنَ الْأَرْضِ مِثْلَهُنَّ يَنْزَلُ الْأَمْرُ بَيْنَهُنَّ لِتَعْلَمُوا أَنَّ
الَّلَّهُ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ وَأَنَّ اللَّهَ قَدْ أَحْاطَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلَمًا ١١

٣ "I opskribit će ga odakle se i ne nada"

– tj. na način koji mu nije ni naumpao, niti je na njega računao. Onaj ko pusti ženu, a zatim dovede svjedoke prilikom rastave za istek pričeka, ili prilikom vraćanja žene u brak, Allah će mu dati izlaz. Tegobu će samo osjetiti onaj ko se bude suprotstavljaо Alahovim propisima puštanja i povrata žene.

"...onome koji se u Allaha uzda, On mu je dosta" – tj. ko bude izgradio povjerenje u Allaha u svojoj nedaci, Allah će mu biti dovoljan u odnosu na ono što ga brine.

"Allah će, zaista, ispuniti ono što je odlučio" – tj. Njemu ništa neće moći promaći i On je moćan sve traženo ispuniti.

"...Allah je svemu već rok odredio" – tj. Allah je nedaci dao određeni rok kako bi se završila, kao što je dao rok i blagostanju u kojem se završava. Es-Suddi kaže da se ovo odnosi na vremenski period menstruacije i pričeka poslije puštanja.

"٤ "A one žene vaše koje su nadu u mjesечно pranje izgubile" – to su stare žene čiji je mjesечni ciklus prestao i izgubile su svaku nadu u njega. "...ako sumnjate vi"

– tj. ako sumnjate i ne znate kakav je priček za njih. "...one trebaju čekati tri mjeseca, a i one koje ga nisu dobile" – zbog svoje maloljetnosti zato što još nisu dostigle godine šerijatskog punoljetstva – njihov priček je tri mjeseca. "Vrijeme čekanja trudnih žena jeste da rode" – tj. njihov priček završava se sa porodajem. "A onoga ko se Allaha boji, On će mu samo lakoću dati" – Ed-Dahhak kaže: "Ko se bude bojao Allaha i pusti ženu kako je sunnetom propisano, Allah će mu u njegovom stanju dati olakšanje da je povrati.

٥ "...i još mu veliku nagradu dati" – tj. na budućem svijetu će mu dati veliku nagradu, a ona je Džennet.

٦ "Vi ih ostavite da stanuju gdje i vi stanujete" – ovo je pojašnjenje obaveznog smještaja puštenih žena, tj. nastanite ih u dijelu prostora u kojem vi stanujete.

"...prema svojim mogućnostima" – tj. zavisno od vaših materijalnih mogućnosti. To se odnosi na razvedenu ženu koja ima pravo da se vrati, a ona koja je razvedena treći put, nema pravo na izdržavanje niti na stan. "...i ne činite im teškoće zato da biste na njih pritisak izvršili" – u pitanjima smještaja ili izdržavanja. "A ako su trudne, dajte im izdržavanje sve dok se ne porode" – nema razilaženja među učenjacima u pogledu obaveznosti izdržavanja razvedene žene i obezbjeđenja stanovanja tokom njene trudnoće. "...a ako vam djecu doje" – doje vašu djecu poslije svega ovoga; "...onda im dajte zasluženu nagradu" – tj. naknadu za njihovo dojenje. "...i sporazumite se međusobno na lijep način" – ovo je obraćanje muževima i ženama između kojih je došlo do razvoda putem šerijatskog puštanja žene. Ajet znači: savjetujte se međusobno u dobru, a ne u zlu. Neka jedni od drugih prihvate dobro i sve što je lijepo vezano za dijete. O tome Uzvišeni kaže: "A ako budu htjeli rastavu uz obostrano zadovoljstvo i dogovor, onda nisu grješni." "...a ako nastanu razmirice" – tj. oko nagrade za dojenje, tako da suprug odbije supruzi dati nagradu koju ona želi, a majka odbije da doji dijete, osim sa traženom naknadom: "...neka mu onda druga doji dijete" – tj. unajmit će drugu dojilju koja će mu dojiti dijete.

٧ "Neka imućan prema bogatstvu svome troši" – ovo je naredba bogatijim

Ijudima da u obilju dadnu dojiljama, svojim ženama, prema svojim mogućnostima. "...a onaj koji je u oskudici" – tj. koji ne bude imućan i u teškom stanju. "...prema tome koliko mu je Allah dao" – tj. onoliko koliko mu je Allah dao od opskrbe, i on nije dužan više od toga. "...jer Allah nikoga ne zadužuje više nego što mu je dao" – tj. što je dao od opskrbe, pa tako siromašnog ne zadužuje da udjeljuje više od svojih mogućnosti, kao što ne zadužuje bogatoga.

"...Allah će sigurno poslije toga last dati"

– tj. poslije poteškoće dat će obilje i bogatstvo.

8 "A koliko se samo sela oglušilo o zapovijed Gospodara njihova i poslanika Njegovih" – tj. stanovnici mnogih naselja bili su nepokorni naredbi Allaha i Njegovog Poslanika i okrenuli su se. "...pa smo s njima žestok račun sveli" – Allah ih je obraćunao prema njihovim djelima koja su činili na dunjaluku. "...i kaznili ih patnjom užasnom" – tj. kaznit ćemo velikom kaznom na ahiretu one koji to budu činili, a na dunjaluku glađu, sušom, propadanjem u zemlju i izobličavanjem. "...oni su pogubnost postupaka svojih okusili" – tj. ružne posljedice i teret patnje kao kaznu za svoje nevjerojanje. "...a propast je bila njihov kraj" – tj. propast na dunjaluku i patnja na ahiretu. Izgubili su svoje imetke, porodice i živote.

9 10 "Allah je za njih neizdržljivu patnju pripremio" – tj. kaznu u Džehennemu. "...zato se bojte Allaha, o vi koji ste razumom obdareni" – tj. vi koji imate razume koji znaju vagati i raspoznati dobro, a to je muhammedanski ummet. "...vi koji vjerujete" – tj. oni koji su se pokorili Allahu i slijede Muhammeda, s.a.v.s. "Budite iskreni u vašem vjerovanju i ne budite poput onih nepokornih naroda prije vas." Sa njima se račun žestoko sveo i iskusili su užasnu patnju. **"Allah vam je već poslao opomenu"** – opomena je časni Kur'an, a neki su rekli da je to Poslanik, s.a.v.s. Zato je Uzvišeni rekao: **"...poslanika"** – tj. objavio vam je Kur'an i poslao Poslanika sa ovim Kur'andom. **"...koji vam Allahove jasne ajete kazuje"** – pojašnjava Ijudima propise koji su im potrebni. **"...kako bi one koji vjeruju i rade dobra djela iz tmina izveo na svjetlo"** – kako bi Allah, putem dokaza, one koji vjeruju i čine dobra djela izveo iz tame zablude na

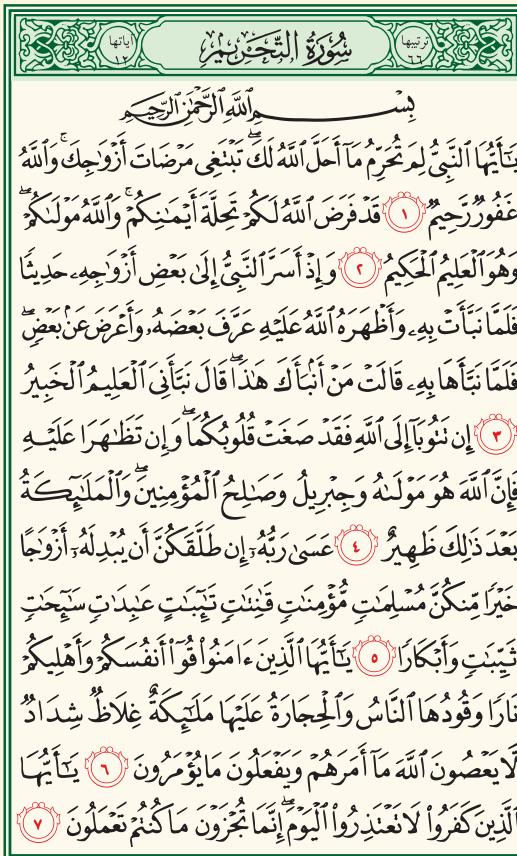
svjetlo upute, te iz tame nevjeroštva na svjetlo imana.

12 "Allah je sedam nebesa i isto tako zemalja stvorio" – tj. isti broj je stvorio od zemalja – njih sedam. To se potvrđuje u vjerodostojnom hadisu jer u dijelu Vjerovjesnikovog, s.a.v.s., govora stoji: "Ko nepravedno otudi pedalj zemlje, bit će natovaren sa sedam zemalja." **"...Njegovo naređenje do svih njih dospijeva"** – tj. naređenje sa sedam nebesa dospijeva na sedam zemalja – spušta se kiša, niče rastinje, nastupaju dan i noć, ljeto i zima.

SURA ET-TAHRIM (ZABRANA)

1 "O Vjerovjesniče, zašto sebi zabranjuješ ono što ti je Allah dozvolio" – Rečeno je: Vjerovjesnik, s.a.v.s., pio je med kod Zejnebe bint Džahš, a Aiša i Hafsa su se iz ljubomore prema Zejneb dogovorile da kažu, kada im dode Poslanik, s.a.v.s.: "Osjetimo da od tebe dolazi ružan miris." Poslanik, s.a.v.s., tada je sebi zabranio med: **"...žečeći zadovoljstvo žena svojih"** – tako što si sebi zabranio ono što ti je Allah dozvolio. **"A Allah mnogo prašta i milostiv je"** – zbog tvoga propusta. Neki su rekli da je to bio mali grijeh, pa ga je Allah zbog njega prekorio.

2 "Allah vam je propisao kako da svoje zakletve iskupite" – tj. propisao vam je da se razriješite svojih zakletvi davanjem propisanog iskupa, kao što Uzvišeni kaže: *"Iskup za prekršenu zakletvu je da deset siromaha običnom hranom kojom hranite čeljad svoju nahranite, ili da ih odjenete ili da roba ropstva oslobojidite. Onaj ko ne bude mogao neka tri dana posti."* Niko nema pravo da zabrani ono što je Allah dozvolio, a ako to učini, takva zakletva neće biti validna, niti će obavezivati onoga ko se njome zakleo. Proglasiti nešto dozvoljenim ili zabranjenim je isključivo Allahova nadležnost. Međutim, ako to osoba učini, neki islamski pravnici smatraju da ukoliko sebi zabrani odjeću, hranu, piće ili bilo šta drugo što je Allah dozvolio, da to ima status zakletve, pa ukoliko se bude vratio onome što je sebi zabranio (oblačio, konzumirao), dužan je dati iskup za prekršenu zakletvu. Ako se tada iskupi, njegova zakletva prestaje važiti. Ovo se odnosi na sve, pa čak i ako sebi zabrani spolni odnos sa ženom. Neki su rekli: Ako sebi zabrani ženu i tom zabranom bude imao

namjeru njenog puštanje, onda se to tretira kao puštanje. Allah najbolje zna. "...**Allah je vaš Gospodar**" – tj. zaštitnik i pomagač. "...**On sve zna**" – u čemu je dobro za vas. "...**i Mudar je**" – u svojim djelima i govoru.

3 "A kada Poslanik jednoj svojoj ženi tajno govor povjeri" – a ona je Hafsa, kao što je prethodno rečeno u govoru o zabrani meda. El-Kelbi kaže: "Povjerio joj je tajnu da će njen i Aišin otac biti njegove halife poslje njega, s.a.v.s. "...**a on obavijesti o njemu**" – tj. obavijestio je o onome što je ona prenijela od tog govora. "...**ona reče: Ko tebe o tome izvijesti?**" – tj. ko ti je donio vijest o tome. "...**on reče: Obavijestio me je Sveznajući i o svemu obaviješteni**" – tj. obavijestio me je o tome Allah kome nije ništa skriveno.

4 "Ako vas dvije učinite pokajanje Allahu, pa vi ste bile učinile ono zbog čega je trebalo da se pokajete" – ovo se odnosi na Aišu i Hafsu, tj. ako se pokajete Allahu za ono zbog čega ste se udružile protiv Poslanika, s.a.v.s. "...**a ako se protiv njega udružite**" – tj. ako se udružite i budete

sarađivale iz ljubomore prema njemu širenjem njegove tajne. "...**pa Allah je zaštitnik njegov, i Džibril i čestiti vjernici**" – tj. Allah će na Sebe preuzeti pomoć njemu, a također i Džibril i dobri ljudi vjernici, kao što su Ebu Bekr i Omer. On neće ostati bez pomoćnika. "...**i svi meleki**" – poslije Allahove pomoći, Džibrilove i dobrih vjernika. "...**će mu na pomoći biti**" – tj. pomoćnici koji ga pomažu. Neki su rekli: Aiša i Hafsa su se udružile s namjerom da Poslanika, sallallahu alejhi ve sellem, podstaknu na korist (a ne na zlo ili štetu), iako su kasnije ukorene..

5 "Ako vas on pusti, Gospodar njegov će mu dati, umjesto vas, boljih žena od vas" – Uzvišeni Allah obavještava Vjerovjesnikove, s.a.v.s., žene da je moćan da, ukoliko ih Poslanik pusti, da mu ih zamijeni boljim ženama nego što su one, što je jedan vid njihovog zastrašivanja. "...**muslimanki, mu'minki**" – koje izvršavaju obaveze islama i koje potvrđuju istinski Allaha, Njegove meleke, knjige i poslanike. "...**poslušnih Allahu**" – tj. pokornih Allahu i Njegovom Poslaniku. "...**pokajnjica**" – tj. od grijeha. "...**koje Allahu robuju**" – tj. koje su pred Njim ponizne. "...**koje poste, udovica i djevica**" – udovica je žena koja je bila udata, a zatim ju je razveo njen muž (puštenica), ili je njen muž umro. Djevica je još neudata žena.

6 "O vi koji vjerujete, čuvajte sebe" – tj. čuvajte se izvršavanjem onoga što vam je naredio i ostavljanjem onoga što vam je zabranio. "...**i porodice svoje**" – tako što će im naređivati pokornost Allahu i zabranjivati im nepokornosti. "...**od Vatre čije će gorivo ljudi i kamenje biti**" – tj. velike vatre koja će biti potpaljena i čije će gorivo biti ljudi i kamenje, kao što se druge vatre potpaljuju i gore na suhom pruću. Ibn Džerir kaže: "Dužnost nam je da podučimo svoju djecu vjeri i dobru, te lijepom ponašanju kojim se moraju odlikovati. "...**i o kojoj će se meleki strogi i snažni brinuti**" – tj. za Vatru će biti zaduženi meleki koji se brinu, te kažnjavaju njene stanovnike. Bit će grubi i žestoki prema njenim stanovnicima. Neće im se smilovati kada od njih budu tražili milost, jer su stvoreni za patnju. "...**koji se onome što im Allah naredi neće opirati**", tj. – ne suprotstavljaju se Njegovoj naredbi. "...**i koji će ono što im se naredi izvršiti**" – tj.

blagovremeno to obavljaju bez odlaganja, pa niti ga odgađaju, a oni su to kadri učiniti, niti su nemoćni da bilo šta ne učine, bez obzira šta to bilo.

7 "O vi koji niste vjerovali, danas se ne pravdajte" – tj. ovo će im se reći kada budu uvedeni u Vatru, kako bi ih obuzeli žalost i očaj, i kako bi se prekinule sve njihove želje. "...kažnjavate se samo za ono što ste zasluzili" – radeći djela na dunjaluku.

8 "O vi koji vjerujete, učinite pokajanje Allahu iskreno" – "tevbei-nesuh" označava istinito i iskreno pokajanje, a označava kajanje u srcu za prethodne grijeha, traženje oprosta jezikom i potpuno ostavljanje činjenja grijeha tijelom, uz čvrstu namjeru da se grijehu neće vratiti. "...svjetlo njihovo će ići ispred njih i s njihove desne strane" – tj. svjetlo će biti sa njima kada budu isli preko Sirat-čuprije.

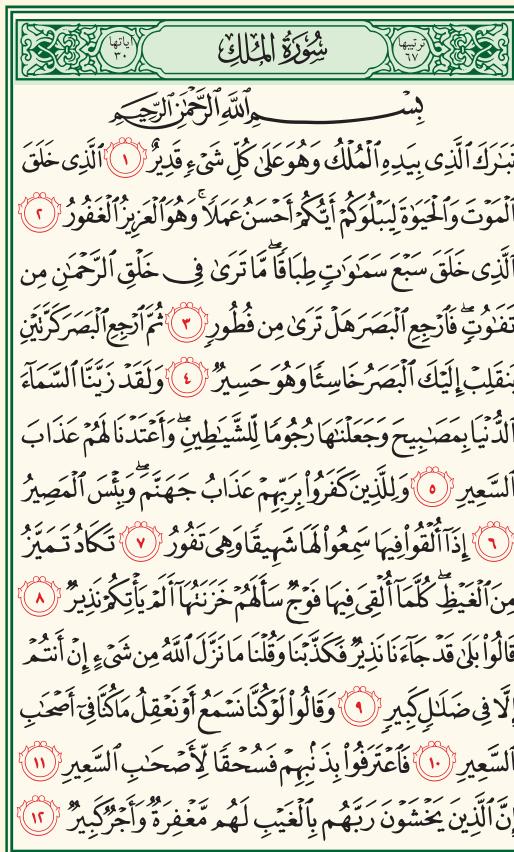
9 "O Vjetrovjesniče, bori se protiv nevjernika..." – tj. bori se ratovanjem protiv nevjernika. "...i licemjera" – tako što ćeš sprovoditi šerijatske kazne – oni su činili grijeha koji su obavezivali izvršavanje tih kazni – "...i budi strog prema njima", kako bi vladalo strahopoštovanje.

10 "...pa su ih prevarili" – tj. iznevjerili su ih. Rečeno je: Nuhova žena govorila je ljudima da je Nuh lud, a Lutova žena obavještavala je svoj narod o njegovim gostima. "...njih dvojica im neće ništa moći kod Allaha pomoći" – tj. neće im ništa koristiti Nuh i Lut, iako su bili njihovi muževi, niti će moći otkloniti Allahovu patnju od njih, iako su ova dva poslanika ugledna kod Allaha. "...i reći će se: Ulezite u Vatru vas dvije s onima koji ulaze" – jer su u njoj nevjernici i grješnici.

11 "A onima koji vjeruju – Allah kao pouku navodi ženu faraonovu" – tj. utjecaj nevjerstva im nije naštetio, kao što nije naštetio faraonovoj ženi koja je bila pod vladavinom najvećeg nevjernika. Ona je zbog svoga vjerovanja postala stanovnica Dženneta. "...kada je rekla: Gospodaru moj, sagradi mi kod Sebe kuću u Džennetu" – tj. sagradi mi kuću u blizini Svoje milosti, na stepenima onih koji su Tebi privrženi. "...i spasi me od faraona i njegovih postupaka" – tj. od njega, njegovih zlih djela. "...i izbavi me od naroda nepravednog" – to su nevjernici iz reda Kopta.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ إِنَّمَا الَّذِينَ أَمْنَوْتُمُوا إِلَى اللَّهِ تَوْبَةً نَصُوحاً عَسَى رَبُّكُم مِّنْ تَحْتَهَا الْأَنْهَرِ يَوْمَ لَا يُخْزِي اللَّهُ النَّاسِ وَالَّذِينَ أَمْنَوْا مَعَهُمْ نُورٌ هُمْ يَسْعَى بَيْنَ أَيْدِيهِمْ وَبِأَيْمَانِهِمْ يَقُولُونَ رَبَّنَا أَتَحْمَمْ لَنَا نَارُنَا وَأَغْفِرْ لَنَا إِنَّكَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَرِيرٌ
يَأَيُّهَا النَّاسُ جَهَدُ الْكُفَّارِ وَالْمُنْكَرِقِينَ وَأَغْلَطُ عَلَيْهِمْ وَمَا أَوْنَاهُمْ جَهَنَّمُ وَبِشَّ الْمَصِيرُ ۖ ۗ ضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ كَفَرُوا أَمْرَاتٌ نُوحٌ وَأَمْرَاتٌ لُوطٌ كَانَتَا نَعْتَ عَبْدَيْنِ مِنْ عَبْدَادٍ نَاصِلٍ حَبِّينَ فَخَانَتْ هُمَا فَلَمْ يُغْنِيَا عَنْهُمَا مِنْ أَنَّ اللَّهَ شَيْئًا وَقَيْلَ أَدْخُلَا السَّارَّ مَعَ الدَّاخِلِينَ ۖ ۗ وَضَرَبَ اللَّهُ مَثَلًا لِّلَّذِينَ أَمْنَوْتُمْ فَرَعَوْتَ إِذْ قَالَتْ رَبِّ أَبْنَ لِي عِنْدَكَ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ وَبَخِيَّ مِنْ فِرَعَوْنَ وَعَمَلَهُ وَبَخِيَّ مِنْ الْقَوْمَ الظَّلَمِينَ ۖ ۗ وَرَمَمْ أَبْنَتْ عَمَرَنَ الَّتِي أَحْصَتَ فِرَجَهَا فَنَفَخْنَا فِيهِ مِنْ رُوْحِنَا وَصَدَّقَتْ بِكَلِمَتِ رَبِّهَا وَكَتُبْهُ وَكَانَتْ مِنَ الْقَانِتِينَ ۖ ۗ

12 "I Merjemu, kér Imranovu" – Allah joj je podario počast i dunjaluka i ahireta, i odabrao je u odnosu na sve ostale žene svijeta, iako je bila iz neposlušnog naroda. "...koja je nevinost svoju sačuvala" – tj. od razvrata. "...a Mi smo udahnuli u nju život" – Džibril, alejhis-selam, puhtuo je u otvor na njenom ogrtaču, pa je zanijela Isaa, alejhis-selam. "...i ona je u riječi Gospodara svoga vjerovala" – tj. u Njegove propise koje je postavio Svojim robovima i u ono s čime joj se obratio melek, kada joj je Džibril rekao: "Ja sam samo izaslanik tvoga Gospodara", vjerovala je u radosne vijesti o Isau, alejhis-selam, o kojima je bila obaviještena, te da će on biti poslanik Njemu privrženi. "...i knjige Njegove" – tj. knjige objavljene vjetrovjesnicima. "...i od onih koji provode vrijeme u molitvi bila" – tj. od ljudi koji se pokoravaju svome Gospodaru. Njena porodica bila je poznata po ispravnosti, čednosti i pokornosti.

SURA EL-MULK (VLAST)

1 "Uzvišen je Onaj u Čijoj ruci je vlast" – riječ "tebareke" u originalnom tekstu znači mnogobrojno je i veliko Allahovo dobro, a On je vladar nebesa i Zemlje, na ovom i budućem svijetu.

2 "Onaj Koji je dao smrt i život" – smrt označava prekid veze duše sa tijelom i njeno napuštanje tijela, dok život označava vezanje duše za tijelo. Život ovdje označava Njegovo stvaranje čovjeka i duše u njemu. "...da bi iskušao koji će od vas bolje postupati" – tj. da vas zaduži, a zatim ispita, a onda vas prema tome nagradi ili kazni. Osnovni cilj iskušenja je iskazivanje savršenstva, savršenog dobročinstva, dobroštivih i pokornosti pokornih.

3 "Onaj Koji je sedam nebesa, jedne iznad drugih stvorio" – tj. jedno povrh drugoga. "...ti u tome što Sve milosni stvara ne vidiš nikakva nesklada" – tj. oprečnosti i različitosti, iskrivljenja i razilaženja, već je sve podjednako ispravno i

ukazuje na svoga Gospodara. "...pa ponovo pogledaj, vidiš li kakav nedostatak" – tj. vрати svoj pogled na nebo i razmisli da li u njegovoj veličini i prostranstvu vidiš kakav rascjep ili nepravilnost.

4 "Zatim ponovo više puta pogledaj" – jedan za drugim pogledom, bez obzira koliko tih pogleda bilo. Ovo upućuje na snažniji i jači motiv za podizanje dokaza i veći razlog za dokidanje svake vrste isprike. "...pogled će ti se vratiti klonuo" – tj. malen i isuviše ponisan da bi vido kakav nedostatak u stvaranju neba. "...i umoran" – tj. klonuo i presječen.

5 "Učinili smo ih vatrom za gadanje šejtana" – tj. ove svjetiljke učinili smo predmetom kojim se gađaju šejtani. Ovo je druga korist zvijezda, pored toga što su ukras ovodunjalučkog neba. Katade kaže: "Allah je stvorio zvijezde s tri cilja: ukras za nebo, gađanje šejtana i znakove koji se uzimaju za putokaz na kopnu i moru." "...za koje smo patnju u ognju pripremili" – tj. šejtanima smo na ahiretu pripremili, nakon spaljivanja na dunjaluku gorućim iskrama, vatru Džehennema.

6 "A kada budu u nju bačeni" – tj. kada budu u nju bacani kao što se baca suho granje u vatu. "...bučanje će njegovo čuti" – tj. glas poput magarećeg kada počne da riče. "...i on će ključati" – tj. u toj vodi će ključati kao što ključa kazan.

7 "...gotovo da se od bijesa raspadne" – tj. samo što se ne iskomada i ne rastavi u dijelove od žestine srdžbe prema nevjernicima. **"Kad se god koja gomila u nju baci"** – tj. skupina ljudi: "...stražari u njemu će je upitati" – tj. meleki, a to pitanje će biti pitanje prijekora i osude: **"Zar nije niko dolazio"** – na dunjaluku; **"...da vas opominje"** – tj. da vas upozorava na ovaj dan i zastrašuje njime.

8 "I reći će: Jeste, dolazio nam je onaj koji nas je opominjao" – tj. izaslanik od Allah-a, našeg Gospodara koji nas je opominjao, zastrašivao i obavijestio o ovome danu. **"...a mi smo poricali"** – tj. toga opominjača. "...i govorili: Allah nije ništa objavio" – tj. svojim jezicima negirali smo da je išta objavljeno o nevidljivom svijetu, budućem svijetu i propisima koji sadrže pojašnjenje onoga što Allah od nas želi. **"Vi ste u velikoj zabludi"** – tj.

govorili smo poslanicima: "Vi ste skrenuli sa istine i udaljeni ste od ispravnosti."

⑩ "I reći će: Da smo slušali ili razmišljali, ne bismo među stanovnicima ognja bili" – da smo slušali kao što slušaju oni koji poimaju, ili shvatali kao što shvataju oni koji žele razlikovati istinu od neistine i promatrati, ne bismo bili od stanovnika Vatre, već bismo vjerovali u ono što je Allah objavio i slijedili bismo poslanika.

⑪ "...i oni će priznati grijeha svoje" – zbog kojih su zaslužili patnju u Vatri, a ti grijesi su nevjerstvo i poricanje Vjerovjesnika. **"...pa stanovnici Džehennema ognjenog daleko bili"** – tj. neka su udaljeni od Allaha i Njegove milosti. Uzvišeni Allah obavezao ih je kaznom nakon što su priznali grijeh, jer time se nad njima uspostavlja argument i ne preostaje im nikakvo opravdanje.

⑫ "Govorili vi tiko ili glasno" – sve to Allah zna. Njemu nije ništa skriveno. **"...On zna sigurno šta grudi kriju"** – tj. šta se nalazi u srcima.

⑬ "A kako i ne bi znao Onaj Koji stvara" – kako ne bi znao tajne i ono što srca duboko skrivaju Onaj Koji je to stvorio i doveo u postojanje. Uzvišeni je stvorio čovjeka Svojom rukom, a stvoreno najbolje poznaće Onaj Koji ga je stvorio. **"...Onaj Koji sve potanko zna i Koji je o svemu potanko obaviješten"** – tj. Koji zna i najskrivenije činjenice u srcima i Koji je obaviješten precizno o svim stvarima koja srca kriju, Njemu o tome nije skrivena ni najmanja činjenica.

⑭ "On vam je Zemlju pogodnom učinio" – tj. lahkom i ugodnom i na njoj se nastanjujete. Nije je učinio grubom tako da se na njoj ne možete nastaniti i po njoj hodati. **"...pa hodajte predjelima njezinim"** – tj. njenim putevima i krajevima i hranite se onim što On daje, tj. od onoga što vam je dao kao opskrbu i što vam je stvorio na Zemlji. Uzvišeni Allah ljudima daje blagodat njihovog učvršćenja na Zemlji, te mogućnosti za dobijanje njenih dobara. Međutim, oni moraju znati da će se Njemu konačno vratiti. Zato je Uzvišeni rekao na kraju: **"Njemu ćete poslije oživljavanja odgovarati"** – tj. Njemu ćete odgovarati poslije proživljjenja iz vaših kabura, a ne nekome drugom.

⑮ "Jeste li vi sigurni da vas Onaj Koji je na nebesima" – a On je Allah Uzvišeni. **"...neće u zemlju utjerati"** – tj. satjerati vas

وَأَسْرُوا قَوْلَكُمْ أَوْ جَهَرُوا بِهِ إِنَّهُ عَلِيمٌ بِذَاتِ الصَّدُورِ **١٣**
 يَعْلَمُ مِنْ خَلَقَ وَهُوَ الظَّفِيفُ الْحَيْرُ **١٤** هُوَ الَّذِي جَعَلَ لَكُمْ
 الْأَرْضَ ذُلُولاً فَامْشُوا فِي مَنَاكِبِهَا وَلَا كُوْنَمِنْ رَزْقِهِ وَإِلَيْهِ السُّهُورُ
١٥ إِنَّمَا مِنْكُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يَخْسِفَ بِكُمُ الْأَرْضَ فَإِذَا هُرِّ
 تَعُورُ **١٦** إِنَّمَا أَنْتُمْ مَنْ فِي السَّمَاءِ أَنْ يُرْسِلَ عَلَيْكُمْ حَاصِبًا
 فَسَتَعْلَمُونَ كَيْفَ نَذِيرٍ **١٧** وَلَقَدْ كَذَّبَ الَّذِينَ مِنْ قَبْلِهِمْ فَكَيْفَ
 كَانَ نَكِيرٌ **١٨** أَوْ لَمْ يَرَوْا إِلَى الظَّبَرِ فَوْقَهُمْ صَفَّتِي وَيَقِضِنَ مَا
 يُعْسِكُهُنَّ إِلَّا الرَّحْمَنُ إِنَّهُ بِكُلِّ شَيْءٍ بَصِيرٌ **١٩** أَمْ هَذَا الَّذِي
 هُوَ جَنْدُ لَكُمْ يَنْصُرُكُمْ مِنْ دُونِ الْأَرْضِ إِنَّ الْكُفَّارَ إِلَّا فِي غُرُورٍ
٢٠ أَمْ هَذَا الَّذِي يَرْزُقُكُمْ إِنْ أَمْسَكَ رِزْقَهُ بَلْ لَجَأُوا فِي عَوْتَىٰ
 وَنَقُورٍ **٢١** أَفَنْ يَعْشِي بُرْكَبًا عَلَىٰ وَجْهِهِ أَهْدَىٰ أَمَّنْ يَمْشِي سُوَّىٰ
 عَلَىٰ صَرَاطِ مُسْقَيْمٍ **٢٢** قُلْ هُوَ الَّذِي أَنْشَأَكُمْ وَجَعَلَ لَكُمُ الْأَسْمَعَ
 وَالْأَصْنَرَ وَالْأَعْدَةَ قَلِيلًا مَا تَشْكُرُونَ **٢٣** قُلْ هُوَ الَّذِي ذَرَكُمْ
 فِي الْأَرْضِ وَإِلَيْهِ تُحْشَرُونَ **٢٤** وَيَقُولُونَ مَتَىٰ هَذَا الْوَعْدُ إِنْ كُنْتُمْ
 صَدِيقِينَ **٢٥** قُلْ إِنَّمَا الْعِلْمُ عِنْ دُنْلَوْ وَإِنَّمَا أَنْذِيرُ مُبِينِ
٢٦

kao što je učinio sa Karunom, nakon što vam je tu zemlju učinio pogodnom da hodate po njenim predjelima. **"...kada se ona počne iznenada tresti"** – tj. podrhtavati i pomjerati se, za razliku od prijašnjih stanja mirovanja i pogodnosti.

⑯ "Ili, jeste li sigurni da Onaj Koji je na nebesima na vas neće vjetar s kamenjem poslati" – tj. kamenje s neba kao što ga je poslao na Lutov narod i vlasnike slonova. Neki su rekli da se to odnosi na vjetar koji nosi kamenje. **"...tada biste saznali kakva je prijetnja Moja"** – tj. Moje upozorenje kada vidite ovu patnju, ali vam to tada ne bi koristilo.

⑰ "Pa kakva je bila samo kazna Moja" – tj. kaznio sam ih zastrašujućom patnjom. **⑱ "Zar ne vide ptice iznad sebe kako rasirenh krila lete"** – kako svoja krila u zraku šire prilikom letenja. **"...i skupljaju ih"** – tj. savijaju svoja krila. **"...samo ih drži"**, tj. prilikom njihovog letenja u zraku, širenja i skupljanja krila. **"...Milostivi"** – Koji je moćan da sve učini. On je pticama

فَلَمَّا رَأَوْهُ زُلْفَةَ سِقَتْ وُجُوهُ الَّذِينَ كَفَرُوا وَقَلَ هَذَا الَّذِي
كُثُّمْ بِهِ تَدْعُونَ ٢٧ قُلْ أَرَءَيْتَ إِنْ أَهْلَكَنِي اللَّهُ وَمَنْ مَعَهُ
أَوْ رَحْمَنًا فَمَنْ يُحِيرُ الْكُفَّارِ مِنْ عَذَابِ أَلِيمٍ ٢٨ قُلْ هُوَ
الرَّحْمَنُ أَمَّا نَايْهِ وَعَلَيْهِ تَوَكَّلَنَا فَسَتَعْلَمُونَ مَنْ هُوَ فِي ضَلَالٍ شَيْئِنَ
قُلْ أَرَءَيْتَ إِنْ أَصْبَحَ مَا فِي أَرْضٍ غَوَّافِ مَنْ يَاتِيْكُمْ بِمَا عَمِّنَ ٢٩ ٣٠

شِعْرُوكَ الْقَاتِمَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
تَ وَالْقَوْمُ وَمَا يَسْطُرُونَ ١ مَا أَنْتَ بِنَعْمَةِ رَبِّكَ بِمَجْنُونٍ
وَإِنَّكَ لَأَجْرًا عَيْرَ مَمْنُونٍ ٢ وَإِنَّكَ لَعَلَى حُلُقِ عَظِيمٍ
فَسُبْرُ وَيَصْرُونَ ٣ يَا يَاهُكُمُ الْمَفْتُونُ ٤ إِنْ رَبَّكَ هُوَ
أَعْلَمُ بِمَنْ ضَلَّ عَنْ سَبِيلِهِ وَهُوَ أَعْلَمُ بِالْمُهَتَّدِينَ ٥ فَلَا تُطِعُ
الْمُكَدِّينَ ٦ وَدُوَّا لَوْدَهُنْ فِي دُهْنَهُونَ ٧ وَلَا تُطِعُ كُلَّ
حَلَافِ مَهَيْنِ ٨ هَيَّا زَمَنَتِيْمِ ٩ مَنَاعَ لِلْحَمِيرِ مُعَنِّدِ
أَشِيمِ ١٠ عُتْلِمْ بَعْدَ لَكَ زَنِيمِ ١١ أَنْ كَانَ دَامَالِ وَبَنِيَنِ
إِذَا تُلْمِنَ عَيْهِهِ أَيْنَنَا فَالْأَسْطَرِيُّ الْأَوْلَيْنِ ١٢ ١٣ ١٤

precizan oblik dao, tijela su im lahka, presvućene su perjem koje je poredano na poseban način i koje, kada se nađe pod udarom zraka, pticu podiže naviše i ona leti naprijed. Neka je slavljen Onaj Koji ju je stvorio. "...On zaista sve dobro vidi" – Njemu nije ništa skriveno.

٢٠ "Ili, ko je taj koji će biti vojska vaša i vama pomoći osim Svetilosni?" – ovo znači da vi nemate vojske koja će vas zaštiti od Allahove kazne. Zapravo, ko će na sebe preuzeti da vam pomogne ako to Allah ne učini iz Svoje milosti i pomoći. "**Nevjernici su samo u zabludi**" – velikoj zabludi u koju šejtan odvodi i njome ih obmanjuje.

٢١ "Ili, ko je taj ko će vas nahraniti ako On hrana Svoju uskrati?" – tj. ko će vam u obilju dati opskrbu u vidu kiše i drugoga ako vam to Allah uskrati. "...a oni su uporni u bahatosti i bježanju od istine" – ogrezli su u inatu i oholosti, bježe od istine, ne uzimaju pouke niti razmišljaju.

٢٢ "Da li je na ispravnijem putu onaj koji se idući spotiče" – to je nevjernik koji se odaje nepokornostima na dunjaluku, pa će ga Allah na Sudnjem danu proživjeti licem okrenutim ka zemlji. "...ili onaj koji uspravno ide" – uspravno hodeći i gledajući što je ispred njega. "...Pravim putem" – tj. ravnim putem na kome nema uvijanja niti skretanja, a ovo se odnosi na vjernika koji ide Allahovim putem na dunjaluku uz punu uputu i znanje. Na Sudnjem danu će ga Allah proživjeti uspravnim na ispravnom putu koji ga vodi u Džennet.

٢٤ "Reci: On vas je po Zemlji razasuo" – stvorio ih na Zemlji, raširio ih i razdijelio po njenoj površini.

٢٥ "Reci: Samo Allah zna" – tj. vrijeme nastupanja Sudnjeg dana je u znanju kod Allaha i niko ga drugi ne zna. "...a ja sam dužan samo javno opominjati" – da vas opominjem, zastrašujem na posljedice vašega nevjerstva i pojašnjavam ono što mi je Allah naredio da pred vama iznesem, a nije mi naredio da vas obavijestim o vremenu nastupanja Sudnjeg dana.

٢٦ "I kada ga izbliza ugledaju" – tj. kada izbliza vide patnju. "...jad će prekrit lica onih koji nisu vjerovali" – tj. pocrnet će, past će u depresiju i prekrit će ih svako poniranje. "...i bit će rečeno: Evo, ovo je ono što ste požurivali" – tj. ono što ste na dunjaluku tražili i ismijavajući se ubrzavali.

٢٧ "Reci: Kažite vi meni, ako Allah pošalje smrt meni" – u vidu obične smrti ili ubistva, kao što mi vi to želite i iščekujete da me snađu nedaće i propast. "...i onima koji su sa mnom" – tj. vjernici. "...ili ako nam se smiluje" – tako što će to odgoditi do određenog roka, pa ako se prepostavi da će se to nama desiti: "...ko će onda nevjernike od neizdržljive patnje zaštiti" – tj. od toga ih niko neće zaštiti bez obzira da li Allah dao smrt Poslaniku i vjernicima, kao što su nevjernici željni, ili im dao još određenog roka da požive.

٢٨ "Reci: Šta mislite ako vam vode presuše" – tj. obavijestite me što će biti ako se vaša voda, koju vam je Allah dao u vidu izvora, bunara i rijeka, povuče u zemlju tako da u potpunosti nestane, ili da se povuče na velike dubine tako da je više ne možete crpiti ili pumpati. "...ko će vam tekuću vodu dati" – tj. obilnu vodu koja se nikada ne prekida, a neće vam je dati niko osim

Allah Uzvišeni putem kiša i rijeka, da biste vi njenu blagodat iskoristivali.

SURA EL-KALEM (PERO)

1) "Nun" – jedno od slova arapske abecede, a status mu je kao i status ostalih slova na počecima nekih sura. **"Tako mi kalema"** – Allah se kune perom, jer se perom također izražava. Ova zakletva odnosi se na svaku pero kojim se piše. **"...i onoga što oni pišu"** – tj. različite nauke koje ljudi perom zapisuju.

2) "Ti nisi, milošću Gospodara svoga, lud" – tj. Muhammed, ti si Allahovom milošću koju ti je dao, a ona je vjerovjesništvo i opće vođstvo, čist od ludila.

3) "Ti ćeš sigurno nagradu neprekidnu döbiti" – tj. stalnu nagradu ili onu za koju ti ljudi neće prigovarati.

4) "I zaista si ti na velikom stepenu eudoređa" – tj. ti imaš moral koji ti je Allah naredio u Kur'anu. U vjerodostojnoj predaji od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je upitana o moralu Vjerovjesnika, s.a.v.s., pa je rekla. "Njegov moral bio je Kur'an."

5) 6) "I ti ćeš vidjeti, a i oni će vidjeti, ko je od vas zaveden" – tj. vidjet ćeš, Muhammeda, a vidjet će i nevjernici, kada se očituje istina i skine koprena i to na Sudnjem danu, ko je od ove dvije strane iskušan ludilom. Ovo je replika na njihovu tvrdnju da je Muhammed, s.a.v.s., bio zaveden i zalistao. Zato je rekao:

7) "Gospodar tvoj dobro zna onoga ko je zalistao s puta Njegova" – tj. zna ko je u suštini zalistao, ti ili oni koji te optužuju za zabludu. Ovo znači: zapravo, oni su zalistali zato što se suprotstavljaju onome u čemu im je korist u bližem i daljem vremenskom periodu i zato što su odabrali ono što im šteti u oba ova perioda. **"...i On dobro zna one koji su na Pravom putu"** – tj. koji su upućeni na put koji vodi do te trenutne i buduće sreće.

8) "Oni bi jedva dočekali da popustiš, pa bi i oni popustili" – ovo znači: Voljeli bi da postaneš blag prema njima, a i oni prema tebi. Rečeno je da ovo znači: Voljeli bi da im budeš naklonjen i da ostaviš istinu koju zastupaš, a oni bi onda tebi iskazali blagost kako bi sa njima zajedno skrenuo.

9) "I ne slušaj nijednog krivokletnika prezrena" – tj. onoga koji se mnogo zaklinje i koji je omražen.

10) "klevetnika, onoga koji tuđe riječi prenosi" – klevetnik je onaj koji ljude spominje po zlu iznoseći im to direktno, a ogovarač ih spominje kada su oni odsutni, onaj koji tuđe riječi prenosi je onaj koji raznosi tuđe navode kako bi napravio smutnju među ljudima.

11) "...surova" – to je čovjek jaka tijela, razvratna ponašanja. Ez-Zedždžadž kaže: "To je okrutni grubijan."

12) "...i osim toga, u tuđe pleme uljeza" – tj. onaj koji se pripisuje jednom narodu, a nije od njih.

13) "samo zato što je bogat i što ima mnogo sinova" – tj. nemoj mu se pokoravati zbog imetka, a ni zbog njegovih sinova. Neki su rekli da ovo znači jednu vrstu prijekora zato što je nagradu za blagodati koje mu je Allah dao u vidu imetka i sinova preinacijo u nevjeru u Njega, Njegovog Poslanika i Njegove dokaze.

14) "Na nos čemo Mi njemu biljeg utisnuti" – tj. na njegov nos utisnut će se crna pjega zato što će se njegovo lice vatrom zacrmiti prije nego što uđe u Džehennem i na svome nosu imat će znak koji će mu biti obilježje i koji se od njega neće razdvajati kako bi se po njemu prepoznavao.

15) "Mi smo ih na kušnju stavili" – tj. stanovnike Mekke. Allah ih je iskušao gladi i sušom jer je Allahov Poslanik, s.a.v.s., protiv njih molio. **"...kao što smo vlasnike jedne bašće na kušnju stavili"** – a priča o njima bila je poznata Kurejšijama. Neki su rekli: "Na području Jemena u blizini grada San'a bio je jedan vrt čiji je vlasnik uskraćivao siromasima pravo koje im je Allah dao. On je umro, pa je vrt pripao njegovoj djeci koja su uskraćivala drugim ljudima dobro ovog vrta i uskraćivala Allahovo pravo iz njega. Govorili su: "Imetka je malo, porodice su velike i mi ne možemo činiti kao što je činio naš otac." Čvrsto su odlučili da uskrate pravo siromahu. Njihovi završeci bili su onako kako je Allah ispričao u Svojoj Knjizi. **"...kada su se zakleli da će sigurno rano izjutra obrati"** – tj. zakleli su se da će ubrati plodove ranim jutrom.

16) "i nisu rekli: Ako Allah da" – tj. nisu govorili "inšallah", a neki kažu da ove riječi znače da nisu ništa odvajali siromasima od mnoštva koje im je njihov otac davao.

17) "I dok su oni spavalji, nju od Gospodara tvoga zadesi nesreća" – tj. od Allaha je u

سَيْسِمُهُ عَلَى الْحُكْمِ طُورٌ ۖ إِنَّا بَلَوْنَاهُمْ كَمَا بَلَوْنَا أَصْحَابَ الْحَجَةَ إِذَا أَفْصَمْوْا
لَيَصِرُّ مِنْهَا أَمْصِبِحَنَ ۗ وَلَا يَسْتَوْنَ ۗ فَطَافَ عَلَيْهَا طَافٍ مِنْ رَبِّكَ
وَهُنَّ نَارٌ يُوْنُ ۗ فَأَصْبَحَتْ كَالصَّرِيمِ ۗ فَنَادَهُمْ أَمْصِبِحَنَ ۗ أَنْ
أَغْدُوا أَنَّا عَلَى حَرَثِكُمْ إِنْ كُنْتُ صَدِّيقِنَ ۗ فَانْتَلَقُوا وَهُنَّ بَخْفَنُونَ
أَنْ لَآيْدِحْنَاهُمْ إِلَيْهِمْ عَلَيْكُمْ وَسِكِّنَ ۗ وَدَنَدَوْعُ عَلَى حَرَقَدِرِينَ ۗ فَلَمَّا
رَأَوْهَا قَالُوا إِنَّا لِضَالُولَنَ ۗ بَلْ مَنْ مَحْرُومُونَ ۗ قَالَ أَوْسَطْهُمُ الْمُرْأَقُ
لَكُلُّهُ لَادْسِتُهُونَ ۗ قَالُوا سَبِّحْنَاهُ رَبِّنَا كَلْكَلَلِمِينَ ۗ فَاقْلَ
بِعْصُمِهِ عَلَى بَعْضِ سَلَامُونَ ۗ قَالُوا إِنَّا كَانَتْلَغِينَ ۗ عَسَنَ
رَبِّنَا أَنْ سِيدَلَلَخَرَدَتِهِنَّاهَا إِلَى رِتَارَغَبِونَ ۗ كَذَلِكَ الْعَدَابُ وَلَعَذَابُ
الْآخِرَةِ أَشْبَلُوكَنَا يَعْلَمُونَ ۗ إِنَّ لِلْمُمْقَنَّ عِنْدَهُمْ جَنَّتُ النَّعِيمِ
أَفْنَجَلُلَلَسْلِيلِينَ كَلْلَجَرِمِينَ ۗ مَالَكُوكَفَتِهِنُونَ ۗ أَمَّ
لَكُوكِنْبِفِيَهِ تَدَرُّسُونَ ۗ إِنَّ لَكُمْ فِي الْمَاخَرِونَ ۗ أَمَّ لَكُوكَأَيْمَنَ
عَلَيْتَنَا بَلَغَةً إِلَى يَوْمِ الْقِسْمَةِ إِنَّ لَكُمَا تَحْكُمُونَ ۗ سَلَهُمْ أَيْهُمْ
بَنَذِلَكَزَعِيمُ ۗ أَمَّ لَهُمْ شَرَكَاءُ فَلَيَأْتُو إِشْكَارَكَاهِمْ إِنَّ كَلُوْأَصْدِرِيَنَ
يَوْمَ يُكَشَّفُ عَنْ سَاقِ وَيُدَعَونَ إِلَى أَسْجُودَ فَلَأَيْسَطِعُونَ
ۗ

taj vrt došla vatra koja je sve ugljenisala.

20 "i ona osvanu opustošena" – tj. poput vrta u kojem su plodovi obrani, tj. posjećeni i od njih nije ništa ostalo.

21 "A u zoru oni su jedni druge dozivali" – tj. kada su osvanuli jedni drugima su rekli:

22 "Poranite u bašču svoju ako mislite obrati!" – tj. podite rano ujutro do plodova i usjeva prije nego što dođu siromasi.

24 "Neka vam danas u nju nikako nijedan siromah ne ulazi" – jedni drugima su šaptali ove riječi: Neka vam danas u ovaj vrt ne uđe nijedan siromah da ne bi od vas zatražili da im dadnete ono što im je davao naš otac.

25 "I oni poraniše uvjereni" – tj. krenuli su pojedinačno od svoga naroda ne pazeci na njih. "...da će moći to provesti"- tj. misleći da će sami vrt obrati.

26 "i kada je ugledaše, povikaše: Mi smo zálatali!" – tj. jedni drugima su rekli: "Zalatali smo s puta koji vodi u naš vrt, ovo nije taj vrt." Zatim su zastali, razmislili i shvatili su da je to njihov vrt i da ih je Allah Uzvišeni kaznio i uništio plodove i usjeve. Rekli su:

27 "ali ne – svega smo lišeni" – tj. Allah nam je uskratio plodove naše bašće zbog naše čvrste odluke da siromasima uskratimo njen dobro.

28 "Ponajbolji između njih reče" – tj. najprimjerniji, najpametniji i najdostojniji: **"Nisam li vam ja govorio da je trebalo na Allaha misliti?"** – tj. zar vam nisam rekao da je nepravedan ovaj vaš postupak, tj. uskrćivanje siromasima njihovog prava. Zašto sada ne slavite Allaha kada ste uvjereni da On u zasjedi čeka nepravedne?

29 "Slavljen i Uzvišen je Gospodar naš – rekoše. Mi smo uistinu nepravedni bili" – tj. izrazili su Mu čistotu od nepravde zbog onoga što se desilo sa njihovom bašćom. Razlog tome je naš grijeh koji smo učinili kada smo uskratili siromasima njihovo pravo.

32 "...samo od Gospodara našeg mi se nadamo naknadu" – tj. tražimo od Njega dobro i nadamo se oprostu.

33 "Eto takva je bila kazna" – tj. takvom sličnom kaznom, kojom smo njih iskušali, kažnjavamo nevjernike na dunjaluku. "...a na onom svijetu je, neka znaju, kazna još veća" – tj. ali oni ne znaju.

35 "...zar čemo muslimane sa zločincima izjednačiti?" – Predvodnici kurejskih nevjernika govorili su: "Ako je istina ono što tvrdi Muhammed, naš status u odnosu na muslimane bit će kao na dunjaluku. Nama će na ahiretu pripadati blagodati Dženneta koje će pripadati i njima. Uzvišeni obavještava da nije pravedno izjednačiti one koji se drže Njegove pokornosti i one koji su razvratni zločinci, koji ne razmišljaju kada čine Njemu nepokornost.

36 "Šta vam je, kako rasuđujete?" – tj. vaš zaključak je neispravan, kao da je pitanje nagrade i kazne prepušteno vama.

37 "Zar vi imate knjigu, pa u njoj čitate" – tj. u njoj čitate pa nalazite da su grješni i pokorni jednaki.

38 "da ćete imati ono što vi izaberete" – tj. da li u toj knjizi stoji da vama na budućem svijetu pripada ono što vi odaberete.

39 "Zar smo vam se zakleli zakletvama koje će do Sudnjeg dana vrijediti da će ono što vi odredite imati?" – ovo znači: Zar vi imate ugovor na koji vam se Allah zakleo zakletvama kojim ste pouzdano stekli uvjerenje da će ući u Džennet i to vam je potvrđeno do Sudnjeg dana, da se taj ugovor ne može razvrgnuti, tako da će vam se shodno njemu dati status toga dana.

40 "Upitaj ih ko je od njih jamac za to" – tj. Muhammed, upitaj nevjernike, prekoravajući ih, ko od njih garantuje za to.

41 "Ili, imaju li oni saučesnika, pa neka saučesnike svoje dovedu ako govore istinu" – ovo znači: Zar oni imaju drugove koje Allahu pripisuju i za koje tvrde da će ih staviti na poziciju sličnu poziciji muslimana na budućem svijetu.

42 "Na Dan kada se noga otkrije" – tj. Uzvišeni Allah otkrit će Svoju potkoljenicu, što ukazuje na tegobnost stanja. El-Buhari i drugi od Ebu Seida prenose da je rekao: "Čuo sam Allahovog Poslanika, s.a.v.s., kako govorи: 'Naš Gospodar će otkriti Svoju potkoljenicu i Njemu će ničice pasti svaki vjernik i vjernica. Zadržat će se oni koji su na dunjaluku padali ničice iz pretvaranja. Krenut će da učine sedždu, a leđa će im biti nesavitljiva i ukočena.'" "...kada budu pozvani da licem na tlo padnu, pa ne budu mogli" – sva stvorena će učiniti Allahu sedždu. Nevjernici i dvoličnjaci htjet će da učine sedždu, ali to neće moći i ostati će stojati. Njihove kičme će se ukočiti i neće biti savitljive za sedždu. Oni nisu vjerovali u Allaha na dunjaluku, niti Mu sedždu činili.

43 "...poklopit će ih poniženje" – tj. prekrat će ih žestoko poniženje, žalost i kajanje. "...bili su pozvani da licem na tlo padaju" – tj. na dunjaluku; "...dok su zdravi bili" – kada nisu bili bolesni i kada su bili u mogućnosti da to učine. Ibrahim et-Tejmi kaže: "Bili su pozivani ezanom i ikametom, ali su to odbijali."

44 "Pa ostavi Meni one koji ovaj govor poviču" – tj. ostavi Me sa njim i prepusti ga Meni. Neka se tvoje srce njime ne okupira. Ja ću ti biti dovoljan za njegovo stanje. Pod ovim govorom misli se na Kur'an. "...Mi ćemo ih postepeno, odakle se i ne nadaju, patnji približavati" – vodit ćemo ih u patnju stepen po stepen sve dok ih u nju ne uvedemo, tako da ne budu znali da je to postepeno uvođenje. Oni misle da je to blagodat, a ne razmišljaju o posljedicama onoga što će ih snaći na kraju.

45 "i vremena im Ja ću davati" – tj. dat ću im roka da uvećaju svoje grijeha. "...jer je obmana Moja zaista jaka" – tj. Moj plan da ih odvedem u patnju je jak i žestok i Meni ništa ne može izmaći.

46 "Zar ti tražiš od njih nagradu" – tj. zar od njih tražiš nagradu zato što ih pozivaš

خَيْشَةً أَبْصَرُهُنَّ ذَلِكَ وَقَدْ كَانُوا يُدعَونَ إِلَى السُّجُودِ وَمُسَلِّمُونَ
فَذَرُوهُنَّ وَمَن يُكَذِّبُ بِهِذَا الْحَدِيثِ سَنَسْتَرِجُهُم مِّنْ حَيْثِ
لَا يَعْلَمُونَ**٤٤** وَأَمْلَأُهُمْ إِنْ كَيْدِي مَيْتَنَ**٤٥** أَمْ تَسْتَأْلِمُهُمْ أَحْرَافُهُمْ
مِّنْ مَغْرِبِ مُشْلُوْنَ**٤٦** أَمْ عِنْدَهُمْ الْعَيْبُ فَهُمْ يَكْبُوْنَ**٤٧** فَاصْرِفْ
لَهُ كُرْبَرِيَّكَ وَلَا تَكُنْ كَصَاحِبِ الْحُوتِ إِذْ نَادَى وَهُوَ مَكْظُومٌ**٤٨** أَوْ لَا
أَنْ تَذَرْكَهُ نِعْمَةُ مِنْ رَبِّهِ لَئِذْ بِالْعَرَابِ وَهُوَ مَذْمُومٌ**٤٩** فَاجْنِبْهُ رَبِّهِ
فَجَعَلَهُ مِنَ الصَّالِحِينَ**٥٠** وَإِنْ يَكُادَ الَّذِينَ كَفَرُوا لِيُؤْنِكَ بِأَصْبَرِهِ
لَا سَمْعًا لِذِكْرِ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ لَمَجْنُونٌ**٥١** وَمَا هُوَ لَا ذِكْرٌ لِلْعَالَمِينَ**٥٢**

سُورَةُ الْمُتَّقِيْةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْحَقَّةُ**١** مَا الْحَقَّةُ**٢** وَمَا أَدَرَيْكَ مَا الْحَقَّةُ**٣** كَذَبَ شَهُودُ
وَعَادُ بِالْتَّارِعَةِ**٤** فَمَا ثَمُودُ فَاهْلِكُوا بِالْطَّاغِيْةِ**٥** وَلَمَّا
عَادَ فَاهْلِكُوا بِرِيحِ صَرَرٍ عَاتِيَّةٍ**٦** سَرَرَهَا عَلَيْهِمْ
سَعَيْلَىٰ وَثَمَنِيَّةٍ أَيَّامٍ حُسُومًا فَتَرَى الْقَوْمَ فِيهَا صَرَعَىٰ
كَانُوكُمْ أَعْجَازٌ تَخْلِ خَارِقَيْهِ**٧** فَهُلْ تَرَى لَهُمْ مِنْ بَاقِيَّةٍ

na vjerovanje u Allaha. "...pa su nametom opterećeni?" – opterećen nametom je onaj ko snosi tu nagradu, tj. njima je teško da to ponesu, jer škrtare na imetku. To znači: Da li si od njih tražio nagradu, pa se oni okrenuše ne odazivajući ti se tim povodom.

47 "Ili je kod njih znanje gajba, pa ga oni prepisuju" – tj. zar je kod njih znanje o nevidljivom svijetu, pa pišu dokaze koje žele i za koje tvrde da su dokazi, pa se s tobom raspravljuju i parniče onim što pripisuju iz toga.

48 "...i ne budi kao onaj što u kitu bi" – Junus, alejhis-selam, tj. ne budi srdit i nemoj negodovati kao on. "...kada je zavapio" – tj. Uzvišeni Allah Svoga vjerovjesnika Muhammeda, s.a.v.s., tješi i nareduje mu strpljenje, i savjetuje mu da ne požuruje kao što je požurivao onaj koji je u utrobu kita stigao. U suri El-Enbiya navodi se priča o njemu, kao i u surama Junus i Es-Saffat. On je dozivao sljedećim riječima: "Nema drugog boga osim Tebe, neka je slava Tebi, ja sam uistinu od nepravednih." "...a ogorčen

je bio" – tj. potišten i u brigama. Moguće je takoder da se pod ovim izrazom (mekzum) misli da je bio pritvoren u kitovoj utrobi.

49 "I da ga nije stigla Allahova milost" – tj. da ga nije stigla Allahova uputa da se pokaje, a kada je to učinio, Allah mu je oprostio. **"...na pusto mjesto bi izbačen bio"** – tj. iz utrobe kita bio bi izbačen na površinu zemlje na kojoj nema nikakvog rastinja. **"...i prijekor bi zasluzio"** – tj. bio bio kritikovan zbog grijeha koji je počinio i udaljen od Allahove milosti.

50 "Ali Gospodar njegov ga je odabrao" – tj. odabrao ga je između ostalih za vjerovjesništvo; **"...i učinio ga od onih koji su dobri"** – tj. koji su potpuno ispravni. Rečeno je da mu je vjerovjesništvo vraćeno i da ga je Allah učinio zalagačem za sebe i za svoj narod, a potom ga učinio poslanikom koji je poslan stotini hiljada ili više ljudi, pa su svi povjerovali.

51 "Gotovo da te nevjernici pogledima svojim obore" – tj. gledaju u tebe dok učiš Kur'an žestokim pogledom neprijateljstva i mržnje, samo što te ne obore na zemlju.

SURA EL-HAKKAH (ČAS NEIZBJEŽNI)

1 "Čas neizbježni" – to je Sudnji dan na kojem će se pokazati stvarne činjenice.

4 "Semud i Ad su Smak svijeta poricali" – tj. Sudnji dan, a nazvan je Smakom svijeta jer će zateći ljude svojim strahotama.

5 "pa je Semud uništen glasom strahovitim" – Semud je Salihov narod, a glas strašni je povik koji prelazi sve granice vikanja.

6 "a Ad je uništen vjetrom ledenim, silovitim" – Ad je Hudov narod. Ledeni vjetar je izuzetno hladan vjetar, a silovit znači okrutan zato što je nadmašio sve granice udara, dugo je trajao i jako hladan bio.

7 "kome je On vlast nad njima sedam noći i osam dana uzastopnih bio prepustio" – tj. poslao ga je na njih tokom cijelog ovog perioda, konstantno, bez prekida, nije se smirivao. Vjetar ih je ubijao krupnim pijeskom i uništavao ih.

8 "pa si u njima ljude vidio" – tj. u njihovim kućama, **"...povaljane"** – oborene, mrtve na zemlji. **"...kao šuplja datulina debla"** – tj. popadalili šupljim trupcima palminog drveća.

9 "i vidiš li da je iko od njih ostao?" – tj. vidiš li kakvu skupinu njihovu da je ostala, ili nekog pojedinca, odnosno, od njih niko nije ostao.

9 "A došli su faraon i oni prije njega" – tj. prijašnji nevjernički narodi. **"...i izvrnuta naselja"** – tj. naselja Lutovog naroda. **"...i zbog odvratnih postupaka"** – tj. zbog grješnih djela, a to su širk i ostale vrste nepokornosti.

10 "i protiv poslanika Gospodara svoga se dizali, pa ih je On ne može biti teže kaznio" – tj. kaznio ih je velikom nesrećom i patnjom.

11 "Mi smo vas, kada je voda preplavila sve" – tj. prešla granicu podizanja; **"...u lađi nosili"** – tj. dok ste bili u kičmama vaših predaka, a lađa je Nuhova lađa, jer ih je nosila po vodi koja je sve preplavila.

12 "da vam je učinimo" – tj. priču o propasti Nuhovog naroda, ummete Muhammedov, **"...poukom"** – tj. opomenom i lekcijom kojom dokazujete veliku Allahovu moć i žestinu Njegove osvete. **"...i da to od zaborava sačuva uho koje pamti"** – tj. da ga sačuva nakon slušanja.

14 "...i od jednog udara zdrobe" – tj. najedanput će se slomiti, bez dodatnog lomljenja. Neki su rekli da će se najedanput rasprostrijeti.

15 "tog dana će se Smak svijeta dogoditi" – tj. nastupit će Sudnji dan.

16 "i nebo će se razdvojiti, tada će labavo biti" – tj. rascijepit će se silaskom meleka koji su na njemu i u tom danu bit će slabo i opušteno.

17 "i meleki će na krajevima njegovim stajati" – tj. meleki će biti na obroncima, pa kada im naredi Gospodar, oni će sići na Zemlju i obuhvatiti Zemlju i one koji su na njoj. **"...Arš Gospodara tvoga će toga dana iznad njih osmerica držati"** – tj. osmerica odabranih i Allahu privrženih meleka.

18 "Toga dana izloženi bit će" – robovi će stajati pred svojim Gospodarom radi obračuna. **"...i nijedna vaša tajna skrivena neće ostati"** – tj. Allahu neće ostati skrivena vaša bića, vaš govor, vaša djela, bez obzira o čemu se radilo.

19 "Reći će: Evo vam" – tj. uzmite. **"...čitajte knjigu moju"** – reći će to radosno, jer je video u svojoj knjizi ispravna uvjerenja i djela.

20 "ja sam zbilja i mislio da će račun svoj polagati" – tj. znao sam i bio uvjeren na dunjaluku da će račun polagati na budućem svijetu.

(21) "I oni će biti u životu zadovoljni" – tj. živjet će zadovoljno, a ne pokuđeno ili prezreno.

(22) "u Džennetu visokom" – tj. na uzvišenom mjestu, jer je Džennet na nebu, ili se misli da su staništa u njemu uzvišena u smislu njihove visoke vrijednosti.

(23) "čiji će plodovi nadohvat ruke biti" – tj. plodovi će biti nadohvat onima koji žele da ih uzmu, bez obzira da li oni stajali, sjedili ili ležali.

(24) "Jedite i pijte radosni za ono što ste u dâmina minulim zaradili" – tj. zbog dobrih djela koja ste činili na dunjaluku.

(25) "A onaj kome se knjiga dâ u lijevu ruku" – iz žalosti i tuge zbog svojih loših postupaka koje će vidjeti. "...reći će: Kamo sreće da mi knjiga moja ni data nije" – tj. kamo sreće da je nisam ni dobio.

(26) "i da ni saznao nisam za obračun svoj" – tj. da nisam znao ni za što u vezi sa svojim obračunom, jer je sav protiv njega.

(27) "Kamo sreće da me je smrt dôkrajčila" – tj. kamo sreće da sam završio sa tom smrću i da nisam proživljen, želeti stalnu smrt i neproživljenje nakon što je vidoj svoja loša djela i kaznu do koje je došao.

(28) "imetak moj mi nije od koristi" – tj. neće me od Allahove kazne nimalo odbraniti imetak koji sam stekao.

(29) "snage moje više nema" – tj. svi moji argumenti su propali. Neki su rekli da se pod ovim podrazumijeva pozicija, ugled i vlast. Tada će Allah Uzvišeni reći:

(30) "Zgrabite ga i u okove okujte" – tj. njegove ruke svežite u predjelu vrata stavivši ih u okove.

(31) "zatim ga u vatri pržite" – tj. bacite ga u Džehennem u čijoj će se vrućini pržiti.

(32) "a onda ga u sindžire sedamdeset lakata duge vežite" – sindžiri su lanci. Lakti su njihova dužina. Sufjan kaže: "Do nas je došla obavijest da će ulaziti na njegov zadnji dio i izlaziti na njegova usta."

(33) "...zato on danas ovdje nema prisna prijatelja" – tj. na Sudnjem danu neće imati bližnjega koji će mu pomoći ili zalagati se za njega, jer je to dan u kojem će bližnji od bližnjega bježati, kao i prijatelj od prijatelja.

(34) "ni drugog jela osim pomija" – a to su gnoj i sukrvica koja će se cijediti sa njihovih tijela.

(35) "koje će samo nevjernici jesti" – tj. grješnici i nepokorni.

(36) "A Ja se kunem onim što vidite, i

وَجَاءَ فِرْعَوْنُ وَمَنْ قَبْلَهُ، وَالْمُؤْتَفَكُتُ بِالْخَاطِئَةِ ١ فَصَوَّرَ رَسُولٌ
رَّبِّهِمْ فَأَخْذَهُمْ أَحَدَهُ دَرَيْهَ ٢ إِنَّا لَنَا طَغَا الْمَاءُ مَهْلِكٌ فِي الْجَارِيَةِ
نَجْعَلُهَا الْكُرْنَكَرَةَ وَتَقْبَهَا أَذْنُ وَعَيْهَ ٣ لَا دَانِفَخَ فِي الصُّورِ
نَفْخَةٌ وَحْدَةٌ ٤ وَجَمِيلَ الْأَرْضِ وَالْجَبَلِ فَكَادَهُ وَحْدَةٌ
فَوَمِيزَ وَقَعَتِ الْوَاقِعَةُ ٥ وَانْشَقَتِ السَّمَاءُ فَهِيَ بَوْمَيْزَ وَاهِهَ ٦
وَالْمَلَكُ عَلَى أَرْجَائِهَا وَيَحْمِلُ عَرَشَ رَبِّكَ فَوَقَهُمْ يَوْمِيْزَ ثَمَنِيَةً ٧
يَوْمِيْزَ تَعْرُضُونَ لَا تَخْفَى مِنْ كُمْ حَافِيَةً ٨ فَامَّا مِنْ أُوقَ
رَكْبَيْهِ بِيَمِينِهِ فَيَقُولُ هَافِمْ أَقْرُهُ وَأَكِنِيَّةَ ٩ إِنِّي ظَنَّتُ أَنِّي مُلِقٌ
حَسَابِيَّةَ ١٠ فَهُوَ فِي عِشَّةِ رَاضِيَّةِ ١١ فِي جَنَاحَةِ عَالِيَّةِ ١٢
قُطْوَفَهَا دَانِيَةً ١٣ كُلُّوا وَأَشْرِبُوا هَنِيْسَيَا مَا أَسْلَفَمُدَ فِي الْأَيَّامِ
الْخَالِيَةِ ١٤ وَمَآ مِنْ أُوقَ رَكْبَهُ بِشَكَلِهِ فَيَقُولُ يَلِيَّتَنِي لَرَوْتَ كِنِيَّةَ ١٥
وَلَمْ أَدْرِ مَا حَسَابِيَّهَ ١٦ يَلِيَّتَهَا كَاتِ الْفَاضِيَّةَ ١٧ مَا أَعْنَى ١٨
عَنِي مَالِيَّةَ ١٩ هَلَكَ عَنِ سُلْطَنِيَّهُ ٢٠ خُذْوَهْ قَلْوَهُ ٢١ تَرْكَلْجِحَمْ
صَلْوَهُ ٢٢ ثُرَّفِ سِلْسِلَةِ ذَرْعَهَا سَعْوَنْ ذَرَاعَهَا فَاسْلُكُوهُ ٢٣ إِنَّهُ
كَانَ لَا يَؤْمِنُ بِاللَّهِ الْعَظِيمِ ٢٤ وَلَا يَحْضُرُ عَلَى طَعَامِ الْمِسْكِينِ ٢٥

onim što ne vidite" – tj. zaklinjem se svim stvarima, vidljivim i nevidljivim.

(40) "Kur'an je, doista, govor objavljen piemenitom Poslaniku" – tj. Kur'an je citiran od plemenitog Poslanika, a misli se na Muhammeda, s.a.v.s., ili se misli da je Kur'an govor koji dostavlja časni izaslanik Džibril, alehjis-selam.

(41) "a nije govor nikakva pjesnika" – kao što tvrdite, zato što nije jedan od oblika pjesništva. "...kako vi malo vjerujete" – tj. vaše vjerovanje je maleno i malo potvrđujete istinu.

(42) "I nisu riječi nikakva proroka" – kao što vi tvrdite, jer je proročanstvo sasvim druga stvar koja nema ništa zajedničko sa poslanstvom. "...kako vi malo razmišljate."

(43) "Objava je on od Gospodara svjetova!" – ovo znači da je Kur'an govor koji prenosi časni izaslanik, a objavljuje se od Gospodara svjetova jezikom tog izaslanika.

(44) "A da je on o Nama kojekakve riječi iznosio" – tj. da je Poslanik kakve riječi izmišljao. Ovo se odnosi na Muhammeda ili Džibrila, prema onome što je već prethodno

فَلَيْسَ لَهُ الْيَوْمَ هُنَاحِمٌ ۝ وَلَا طَعَامٌ إِلَّا مَنْ غَسَّلَهُ ۝ لَا يَأْكُلُهُ ۝
 إِلَّا لَحْقُهُ ۝ لَا أَقِيمُ بِمَا تُبَصِّرُونَ ۝ وَمَا لَا يُبَصِّرُونَ ۝
 إِنَّهُ لَقُولُ رَسُولٍ كَرِيمٍ ۝ وَمَا هُوَ بِقُولٍ شَاعِرٍ قَلِيلًا مَا ثُمُونَ ۝
 وَلَا يَقُولُ كَاهِنٌ قَلِيلًا مَانِذُكُونَ ۝ نَزَّلْنَا عَلَيْهِنَّ ۝ وَلَا
 نَقُولُ عَلَيْنَا بَعْضُ الْأَقَاوِيلِ ۝ لَا خَدْنَا مِنْهُ بِالْيَمِينِ ۝ شَمْ لَقَطَعَنَا
 مِنْهُ الْوَتَنِ ۝ فَمَا مِنْ كُوْنٍ مِنْ حَدِيدَةٍ حَجَرِينَ ۝ وَإِنَّهُ لَذَكْرٌ
 لِلْمُمْقِنِينَ ۝ وَإِنَّ الْعَلَمَ أَنَّ مِنْكُمُ الْمُكْذِبِينَ ۝ وَإِنَّهُ لَحَسْرَةٌ عَلَى
 الْكَافِرِينَ ۝ وَإِنَّهُ لَحَقُّ الْيَقِينِ ۝ فَسَيَّرْ بِاسْمِ رَبِّكَ الْعَظِيمِ ۝
 سُبْحَانَ رَبِّ الْعَالَمِينَ ۝

سَلَّمَ اللَّهُ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ
 سَأَلَ سَابِلٌ بَدَابٌ وَاقِعٌ ۝ لِلْكَافِرِينَ لَيْسَ لَهُ دَافِعٌ ۝ مَنْ
 اللَّهِ ذِي الْمَعَارِجِ ۝ تَقْرُبُ الْمَلَائِكَةَ وَالرُّوحُ إِلَيْهِ فِي
 يَوْمٍ كَانَ مَقْدَارُهُ خَيْرٌ ۝ فَاصْدِرْ صَبَرَاجِيلًا ۝
 إِنَّهُمْ بِرَوْنَهُ بَعِيدٌ ۝ وَنَرِنَهُ قَرِيبٌ ۝ يَوْمٌ تَكُونُ السَّمَاءُ كَلْمَهُلٌ
 وَتَكُونُ الْجَهَنَّمُ كَلْعَهُنِ ۝ لَا يَسْتَغْنُ الْجَيْلُ كَالْعَهْنِ ۝ حَيْمًا ۝

rečeno. Da su nešto od toga učinili ili od sebe nešto donijeli, ili to pripisali Allahu:

45 "Mi bismo ga desnicom kaznili" – tj. dešnom rukom.

46 "a onda mu žilu kucavicu presjekli" – žila kucavica je arterija koja se proteže preko leđa i spaja se direktno sa srcem. Ovo je primjer ubijanja na najokrutniji način koji primjenjuju kraljevi kada se rasrde na nekoga.

47 "i niko ga izmedu vas ne bi mogao od toga odbraniti" – tj. niko od vas ne može se postaviti kao prepreka ili ga spasiti, pa kako onda može iznjediti laž na Allaha radi vas.

48 "Zaista je Kur'an pouka bogobojsznima" – tj. Kur'an je opomena bogobojsznima zato što se oni njime okorištavaju.

49 "I Mi sigurno znamo da neki od vas neće u njeg vjerovati" – tj. neki od vas niječu Kur'an, a Mi ćemo ih kazniti za to.

50 "I on je zbilja uzrok jadu nevjernika" – tj. Kur'an je uzrok očaja i kajanja za nevjernike na Sudnjem danu.

51 "a on je doista sama istina" – zato što dolazi od Allaha i oko njega ne kruže

nikakve sumnje, niti mu se približava kakva nedoumica.

SURA EL-ME'ARIDŽ (STEPENI)

1 "Neko je zatražio da se kazna izvrši"

– ovo znači: Neko je zamolio da se nad njim izvrši kazna. Rečeno je da je to bio En-Nadr b. El-Haris kada je rekao: "Allahu, ako je ovo istina od Tebe, Ti nas obaspi kišom kamenja sa neba ili nam donesi bolnu kaznu."

2 "nad nevjernicima" – tj. koja će se dogoditi nevjernicima. "...niko to ne može spriječiti" – tj. niko ne može spriječiti izvršenje nastupajuće kazne.

3 "da to Allah, Gospodar uzvišenosti i stepeni, ne učini" – tj. On je posjednik stepena na koje se uzdižu meleki. Neki su rekli da ovi stepeni označavaju veličinu i uzvišenost.

4 "Njemu se penju meleki i Džibril" – tj. penju se ka Allahu po tim stepenima koje im je Allah načinio. Riječ "er-ruh" u originalnom tekstu označava Džibrila, alejhis-selam. "...u danu koji pedeset hiljada godina traje" – misli se na Sudnji dan. Sve ovo vrijeme ljudi će stajati radi obračuna, a zatim će se stanovnici Dženneta konačno nastaniti u Džennetu, a stanovnici Vatre u Vatri.

5 "Ti se strpi strpljenjem lijepim" – tj. bez očaja i pritužbi drugima mimo Allahu.

6 "Oni misle da se dogoditi neće" – misle da je to daleko i nemoguće.

7 "A onoga dana kada nebo bude kao talog od zejtina" – "el-muhl" u originalnom tekstu je rastopljeni bakar, olov ili srebro. Neki su rekli da je to talog ulja.

8 "a brda kao vuna raščupana" – tj. kao vuna koja u boju bude zamočena.

9 "kada bližnji neće bližnjega ništa pitati" – tj. kada srodnici u tom danu neće jedni druge pitati zbog žestokih strahota toga dana.

10 "iako će jedni druge vidjeti" – tj. svaki čovjek će vidjeti svoga bližnjega kojeg je poštovao, pa će ga prepoznati. Niko nikome neće biti skriven, ali se i međusobno neće raspitivati niti jedni s drugima govoriti, jer će svako biti zaokupiran vlastitom brigom.

11 "zlikovac bi jedva dočekao" – tj. svaki onaj koji je činio grijeh zbog kojeg zasljužuje Vatru.

12 "...da se od patnje toga dana iskupi" – tj. na Sudnjem danu snaći će ga patnja.

13 "...sinovima svojim", "i ženom svojom" – tj. suprugom,

14 "i bratom svojim"

– to su ljudi koji najviše zaslužuju poštovanje i koji su najčasniji kod njega, pa kada bi se od njega primio iskup, iskupio bi se putem njih i spasio se od patnje koja mu je došla.

(13) "i porodicom svojom koja ga štiti" – tj. najbližim srodnicima koji ga stavlaju u svoje rodoslovje, pa prilikom nedaća nalazi utočišta kod njih.

(14) "i svima ostalima na Zemlji" – tj. voljet će zlikovac kada bi se mogao iskupiti svima koji su na Zemlji, od džinna, ljudi i drugih stvorenja. **"...samo da se izbavi"** – tim iskupljenjem od patnje u Džehennemu.

(15) "Nikada! Ona će buktinja sama biti" – "leza" u originalnom tekstu je jedno od imena Džehennema, a izvedenica je od riječi "telezi" koja označava gorenje i spaljivanje.

(16) "koja će udove čupati" – neki su rekli da je "ševa" koža na glavi.

(17) "zvat će onoga ko je glavu okretao" – tj. Džehennem će zvati one koji su se okrenuli od istine na dunjaluku. **"...i izbjegavao"** – tj. udaljavao se od istine.

(18) "i zgrtao i skrivaо" – tj. sabirao imetak i skrivaо ga u vreću ne dijeleći ga na Allahovom putu.

(19) "Čovjek je, uistinu, stvoren lakouman" – lakoumnost ovdje označava veliko nastojanje i najružniji oblik očaja i najteži oblik želje da se zadobije dunjaluk.

(20) (21) "kada ga nevolja snađe – očajan je, a kada ga zadesi dobro, onda uskraćuje" – tj. kada ga snađe siromaštvo, potreba, bolest i sl., onda on mnogo očajava, a kada ga snađe dobro u vidu bogatstva, uroda plodova, obilja i sl., on mnogo uskraćuje i škrta.

(22) "osim klanjača" – tj. onih koji obavljaju namaz, jer oni nemaju te osobine lakoumnosti, očaja i uskraćivanja.

(23) "koji su u svojim namazima ustrajni" – tj. ne može ih ništa zaokupirati, jer obavljaju propisane namaze u njihovim vremenima.

(24) "i oni u čijim imecima bude odredeni dio" – ovdje se misli na propisani zekat, a neki su rekli na održavanje rodbinskih veza.

(25) "za onoga koji prosi i za onoga koji ne prosi" – ovo je pojašnjeno prethodno u suri Ez-Zarijat.

(26) "i oni koji budu u Sudnji dan vjerovali" – to je Dan obračuna u koji neće sumnjati niti ga poricati.

يَصْرُونَهُمْ بِوَدِ الْمُجْرِمِ لَوْ يَقْنَدِي مِنْ عَذَابِ يَوْمِ الْحِسْبَانِ
وَصَاحِبَتِهِ، وَأَخِيهِ^{١٢} وَضَيْلَتِهِ الَّتِي تُغْيِي
جَمِيعَهُمْ بِنَجْيِهِ^{١٣} كَلَّا إِنَّهَا أَطْفَلٌ^{١٤} نَزَاعَةً لِلشَّوَّى^{١٥} تَدْعُوا
مِنْ أَذْبَرٍ وَتَوْلَى^{١٦} وَجْمَعَ فَاقْعَعَ^{١٧} إِنَّ الْإِنْسَنَ حَلْقَ هَلْوَاعًا
إِذَا مَسَّهُ الشَّرْبُوزُ عَاءًا^{١٨} وَإِذَا سَسَهُ الْحَيْرُ مِنْ عَاءًا^{١٩} إِلَّا
الْمُصْلِينَ^{٢٠} الَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ دَائِمُونَ^{٢١} وَالَّذِينَ فِي
أَمْوَالِهِمْ حَقٌّ مَعْلُومٌ^{٢٢} لِلْسَّائِلِ وَالْمَحْرُومُ^{٢٣} وَالَّذِينَ يُصَدِّقُونَ
بِيَوْمِ الْلَّيْلِ^{٢٤} وَالَّذِينَ هُمْ مِنْ عَذَابِ رَبِّهِمْ مُسْفِقُونَ^{٢٥} إِنَّ عَذَابَ
رَبِّهِمْ عَيْرٌ مَأْمُونٌ^{٢٦} وَالَّذِينَ هُوَ لِرُؤُوسِهِمْ حَفَظُونَ^{٢٧} إِلَّا عَلَىٰ
أَرْوَاهُمْ أَوْ مَا مَلَكُتْ أَيْمَانُهُمْ فَإِنَّهُمْ عَيْرٌ مَأْمُونٌ^{٢٨} فَنِّي أَبْغَى وَرَأَهُ
ذَلِكَ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمَاعُدُونَ^{٢٩} وَالَّذِينَ هُمْ لَا مَتَّهُمْ وَهَمْ رَعُونَ^{٣٠}
وَالَّذِينَ هُمْ شَهِدَتِهِمْ قَاتِلُونَ^{٣١} وَالَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ^{٣٢}
وَأُولَئِكَ فِي جَنَّتٍ مَكْرُمُونَ^{٣٣} فَالَّذِينَ هُرُوْرٌ وَأَبْكَلَ^{٣٤} مُهَطِّعُونَ
عَنِ الْيَمِينِ وَعَنِ الْشَّمَالِ عَزِيزُونَ^{٣٥} أَيْطَمَعُ كُلُّ أُمَّرَىٰ مَعْهُمْ^{٣٦}
أَنْ يُدْخَلَ جَنَّةَ نَعِيْرٍ^{٣٧} كَلَّا إِنَّا خَلَقْنَاهُمْ مَمَّا يَعْلَمُونَ^{٣٨}

(27) "i oni koji od kazne Allahove budu strahovali" – tj. koji se plaše i pribjavaju, iako kod sebe imaju djela pokornosti.

(28) "a od kazne Gospodara svoga niko nije siguran" – tj. niko ne treba da bude siguran od kazne i svako je dužan da je se pribjjava.

(29) "i oni koji stidna mjesta svoja budu čuvali" – do riječi Uzvišenog: **"oni u grijeh upadaju"** – tumačenje ovog ajeta je na početku sure El-Mu'minu.

(30) "i oni koji povjerene im emanete budu čuvali" – tj. oni ne iznevjeravaju povjerene stvari koje im se dadnu na čuvanje, niti prekidaju ugovore kojima se obavežu.

(31) "i oni koji svjedočenja svoja budu izvršavali" – tj. svjedoče onako kako je bilo, svejedno radilo se o bližnjem srodniku, ili nesrodniku, uglednom ili neuglednom. Oni svjedočenje ne sakrivaju niti ga mijenjaju.

(32) "i oni koji namaze svoje budu revnosno obavljali" – tj. ne zaokupiraju ih neke druge stvari u odnosu na namaz, niti čine ono što poništava nagradu za njih.

فَلَا أُقْسِمُ بِرِبِّ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ إِنَّا لَقَدْ رَوْنَ^{٤٠} عَلَىٰ أَنْ تَنْدَلَ خَرَامَهُمْ
وَمَا نَحْنُ بِمُسْتَوْقِنٍ^{٤١} فَذَرْهُمْ بِخَوْضَوْأَيْلَمْبَوْأَحَىٰ يَلْقَوْأَهُمْ الَّذِي
بُوْعَدُونَ^{٤٢} يَوْمَ بَخْرُجُونَ مِنَ الْأَجْمَادِ سِرَاعًا كَمَّهُمْ إِلَىٰ نُصْبِ بُوْفَصُونَ^{٤٣}
خَيْشَعَةً أَنْصَرْهُمْ تَرْهَقُهُمْ ذَلِكَ الْيَوْمُ الَّذِي كَانُوا يُوعَدُونَ^{٤٤}

سُوكُوكُ بُوْلُجَعْ
إِنَّا لَهُمْ بِالْأَنْزَلِ لَتَّجَهَّجُ
لِلَّهِ الْأَنْزَلِ لَتَّجَهَّجُ

إِنَّا أَرْسَلْنَا نُوحًا إِلَيْ قَوْمِهِ أَنَّ أَنْذِرْ قَوْمَكَ مِنْ قَبْلِ أَنْ يَأْتِيهِمْ
عَذَابَ أَلِيمٍ^{٤٥} قَالَ يَقُومُ إِنِّي لَكُمْ بَنِيرٌ مُّبِينٌ^{٤٦} أَنَّ أَعْبُدُوْا
اللَّهَ وَأَنْقُوهُ وَأَطِيعُونَ^{٤٧} يَعْفُرُ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيَوْخَرُكُمْ
إِنَّ أَجْلَ مُسْمَىٰ إِنَّ أَجْلَ اللَّهِ إِذَا جَاءَ لَا يُؤْخَرُ لَوْكُنْتُمْ تَعْلَمُونَ^{٤٨}
قَالَ رَبِّي إِنِّي دَعَوْتُ قَوْمِي لِيَلَا وَنَهَارًا^{٤٩} فَلَمْ يَرْدَهُمْ دَعَائِي إِلَّا
فِرَارًا^{٥٠} وَإِنِّي كَلَمَادَ عَوْتَهُمْ لِغَفَرَلَهُمْ جَعْلُوا صَدِعَهُمْ
فِي عَادَانَهُمْ وَأَسْتَغْشَوْ شَاهِبَهُمْ وَأَصْرَوْهُمْ وَأَسْتَكْبَرُوا وَأَسْتَكَبَارًا^{٥١}
ثُمَّ إِنِّي دَعَوْتُهُمْ جَهَارًا^{٥٢} ثُمَّ إِنِّي أَعْلَمُ لَهُمْ وَأَسْرَرُتُ
هُمْ إِسْرَارًا^{٥٣} فَقُلْتُ أَسْتَغْفِرُوْ أَرْبَكُمْ إِنَّهُ كَانَ غَفَارًا^{٥٤}

35 "oni će u džennetskim baščama biti počašćeni" – tj. u njima će se nastaniti i biti počašćeni raznim vrstama počasti.

36 "Šta je onima oko tebe koji ne vjeruju, pa žure" – tj. oko tebe žure da poreknu istinu i ismijavaju se s tobom. Neki su rekli da originalna riječi "muhti'in" znači: proteži svoje vratove s dugim pogledima u tebe.

37 "zdesna i slijeva u gomilama" – tj. zdesna i slijeva Vjerovjesnika, s.a.v.s., u različitim skupinama.

39 "Nikada! Mi ih stvaramo, od čega – oni znaju" – tj. od prljave sperme koju znaju. Zato nije potrebno da se ohole. Ahmed, Ibn Madže, Ibn S'ad od Allahovog Poslanika, s.a.v.s., prenose da je proučio ajete "šta je s onima oko tebe pa žure" do "Nikada, Mi ih stvaramo od čega – oni znaju", pa je Allahov Poslanik, s.a.v.s., pljucnuo u svoju šaku i na nju stavio svoj prst rekavši: "Allah kaže: 'Čovječe, kako ćeš Mi umaći, a Ja sam te stvorio od nečega poput ovoga.'"

40 "Ja se kunem" – tj. zaklinjem se; "...Gospodarom istoka i zapada" – ovo

znači mjestima izlaska i zalaska sunca svakog dana tokom godine. "...da ih možemo..."

41 "...boljim od njih zamijeniti" – tj. pokornijima Allahu od onih koji su Mu nepokorni, tako što ćemo prethodne uništiti. "...i niko Nas u tome ne može spriječiti" – tj. niko Nas ne može savladati i obuzdati ukoliko to Mi želimo učiniti.

42 "I zato ih ostavi neka se oni u besposlice udubljuju" – tj. u svoje neistine.

"...i zabavljuju" – na svome dunjaluku, a ti se okupiraj onim što ti je naređeno i neka ti teško ne pada ono što oni čine. Na tebi je samo da dostaviš istinu. "...dok Dan koji im se obećava ne dočekaju" – to je Sudnji dan.

43 "Dan u kome će izaći iz grobova" – tj. iz svojih kabura. "...žurno" – tj. ubrzano;

"...kao da kumirima" – neki su rekli da "nusub" u originalnom tekstu znači postavljeni znak ili zastava. "...hrle" – tj. požurjuju takmičeći se.

44 "oborenih pogleda" – tj. s poniženjem, ne dižući poglede i u iščekivanju patnje. "...i poniženjem ophrvani" – tj. prekrit će ih strašno poniženje.

SURA NUH (NUH)

1 "Mi smo Nuha poslali narodu njegovu" – prije smo govorili da je Nuh prvi poslanik kojeg je Allah poslao sa poslanicom, kao i period njegovog boravka među svojim narodom i to u suri El-Ankebut. "...Opominji narod svoj" – tj. rekli smo mu da ih upozorava. "...prije nego što im stigne patnja nesnosna" – tj. bolna patnja, a to je patnja u Vatri, ili se odnosi na veliku poplavu koja ih je zadesila.

4 "On će vam vaše grijeha oprostiti" – tj. dio vaših grijeha, tj. prethodne grijeha, prije nego što se pokore poslaniku i odazovu njegovom pozivu. "...i u životu vas do određenog časa ostaviti" – tj. odgodit će vašu smrt do krajnjeg vremenskog perioda koji mu Allah odredi. Ovim se želi reći da će oduziti život svoga naroda i njihov ostanak na Zemlji sve dok izvršavaju obaveznu pokornost. "...a kada Allahov određeni čas dode, zaista se neće odgoditi" – tj. čas koji vam je određen, pa vam dode, a vi budete još u svome nevjerstvu. On se neće odgoditi, nego će se neminovno zbiti, pa zato požurite ka vjerovanju i pokornosti. "...neka znate" – tj. da znate da se Allahov određeni čas, kada dođe, neće odgoditi.

6 "Ali ga je moje pozivanje još više udaljilo" – tj. od onoga u što sam ih pozivao, pa su se oni udaljili.

7 "i kada god sam ih pozivao da im oprostiš" – tj. kada god sam ih pozivao da učine ono čime će dobiti Tvoj oprost, a to je vjerovanje u Tebe i pokornost Tebi. **"...prste su svoje u uši stavljali"** – kako ne bi čuli moj glas. **"...i haljinama se svojim pokrivali"** – tj. pokrivali su svoja lica kako me ne bi vidjeli i kako ne bi slušali moj govor. **"...i bili su uporni"** – tj. ustrajali su u nevjerstvu. **"...i pretjerano oholi"** – tj. nad riječima istine.

8 "Zatim, ja sam ih otvoreno pozivao" – tj. javno sam ih pozivao upućujući poziv glasno.

9 "i u povjerenju im šaputao" – tj. poziv više puta tajno. Pozivao bi jednog po jednog čovjeka i u tajnosti sa njim razgovarao. Pozivao ih je na različite načine i različitim metodama. Rečeno je da riječi "i u povjerenju im šaputao" znače: išao sam nijihovim kućama i u njima ih pozivao.

10 "On će vam kišu obilnu dati" – tj. neprestanu i obilnu. U ovom ajetu je dokaz da je traženje oprosta jedan od najvećih povoda spuštanja kiše i zadobijanja različitih vrsta opskrbe.

11 "Šta vam je, zašto se Allahove sile ne bojite?" – tj. zašto se ne bojite Allahove veličine.

12 "a On vas postepeno stvara" – od sjemena, zatim od embrija, zatim od zakvačka, do potpunog oblikovanja, kao što je pojašnjeno u suri El-Mu'minun. Zatim bivate djeca, mladići, a potom starci. Kako ste nakon svega nemarni prema izražavanju poštovanja prema Onome Koji vas je stvorio u ovim fascinantnim etapama.

13 "I na njima Mjesec" – tj. na nebesima, a od njih je i ovodunjalučko nebo. **"...svijetlim dao"** – tj. koji osvjetjava površinu Zemlje, ali je ne zagrijava. **"...a Sunce svjetiljkom učinio"** – tj. poput svjetiljke koju koriste stanovnici Zemlje.

14 "Allah vas od zemlje poput bilja stvara" – tj. Adema, kojeg je stvorio od ilovače, a zatim je dao da njegovi potomci rastu konzumirajući hranu iz dijelova te zemlje, nakon što se ona pretvoriti u biljke i životinje.

15 "zatim vas u nju врача" – tj. umirete na zemlji i u njoj se vaša tijela raspadaju, pa postanu ponovno prašina koja se izmiješa sa

بررسيل السماء عليكم مدرارا ١١ وينددكم بأموال وبنين يجعل
لكل جنت ويجعل لكوأهلا ١٢ مالك لازر جون الله وقارا
وقد خلقكم أطوارا ١٣ لترؤ كيف خلق الله سبع سمون
طباقا ١٤ وجع الضرفهن نورا وجعل الشمس سراجا
وآلهة أنتكم من الأرض بناها ١٥ ثم يعبدكم فيها وتحرجكم
إخرجا ١٦ والله جعل لكم الأرض ساطا لتسلكوا منها
سلا فجاجا ١٧ قال نوح رب إبّهم عصونى وأتبّعوا من لم يزد
ماله وولده إلى الأحسار ١٨ ومكركم كبارا وقالوا
لأنذرن إلهتكم ولأنذرن ودا لا سواغ ولا يغوث ويعوق
وشررا ١٩ وقد أصلوا كيرا ولا زر الأظلمين إلا ضلالا
مما خططتم ٢٠ أغرقو فأدخلوا نارا فلم يجدوا لهم من دون
الله أنصارا ٢١ وقال نوح رب لأنذر على الأرض من الكفرين
ديارا ٢٢ إنك إن نذرهم يصلوا عبادك ولا يلدوا إلا فاجرا
كفارا ٢٣ رب أغرقني ولو لدئي ولم دخل بيتو
مؤمنا وللمؤمن والمؤمنة ولا زر الأظلمين إلا لأنزارا ٢٤

zemljom. **"...i iz nje će vas sigurno izvesti"** – tj. proživljenjem će vas izvesti iz zemlje na Sudnjem danu i to najedanput, a ne da rastete postepeno kao prvi put.

20 "da biste po njoj hodili putevima prostranim" – tj. širokim putevima, a pod "fidžadžen" u originalnom tekstu misli se na puteve između brda i planina.

21 "i povode se za onima čija bogatstva i dječa samo njihovu propast uvećavaju" – tj. poniženi slijede svoje glavešine i bogataše, ali im mnoštvo imetka i djece nije povećalo osim zabludu na dunjaluku i kaznu na ahiretu.

22 "i spletke velike sniju" – tj. veliku zavjeru, a ona predstavlja njihovo spletkarenje da najgori od njih ubiju Nuha.

23 "i govore..." – tj. glavešine su gororile svojim sljedbenicima obmanjujući ih nepokornošću Nuhu: **"...Nikako božanstva svoja ne ostavljajte"** – tj. nemojte ostavljati i napuštati obožavanje svojih božanstava, a to su kipovi i slike koje su imali, koje su Arapi poslje njih obožavali. **"...i nikako ni Vedula, ni Suva, a ni Jegusa, ni Jeuka, ni Nesra ne napuštajte"** – tj. ne ostavljajte

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قُلْ أَوْحَىٰ إِلَيْنَا أَنَّهُ أَسْتَعِنُ بِرَبِّنِي نَفَرْمِنَ الْجِنِّ فَقَالُوا إِنَّا سَيَعْنَا قُرْءَانًا
عَجِيبًا١ يَهْدِي إِلَى الرُّشْدِ فَأَمَّا بِاهٌ وَلَنْ تُشْرِكَ بِرِبِّنَا أَحَدًا٢
 وَآتَهُنَّ تَعْلِيَةً جَدِيرَةً مَا أَخْذَ صَرْبَجاً وَلَا وَلَدًا٣ وَآتَهُنَّ كَانَ
 يَقُولُ سَفِهِنَا عَلَى اللَّهِ شَطَطًا٤ وَآتَاهُنَّ أَنَّ لَنْ نَقُولُ إِلَّا إِنْسٌ
 وَالْجِنْ عَلَى اللَّهِ كَذَبَأ٥ وَآتَهُنَّ كَانَ رِجَالٌ مِنَ الْإِنْسِ يَعُوذُونَ بِرِجَالٍ
 مِنَ الْجِنِّ فَرَادُوهُمْ رَهْقًا٦ وَآتَهُنَّ طَوْأًا كَما ظَنَنُتُمْ أَنَّ لَنْ يَبْعَثَ
 اللَّهُ أَحَدًا٧ وَآتَاهُنَّ أَلْسَنَاءَ فَوْجَدَنَّهَا مُلْتَبِتَ حَرَسًا
 شَدِيدًا وَشَهِيًّا٨ وَآتَاهُنَّ كَانَ قَعْدَهُ مِنْهَا مَقْعَدٌ لِلسَّمْعِ فَمَنْ
 يَسْمَعُ أَلَّا نَيْجِدَهُ شَهِيًّا رَصَدًا٩ وَآتَاهُنَّ لَادَرِيًّا أَشَرَّ أَرِيدَ
 يَمْنَ فِي الْأَرْضِ أَمْ أَرَادَهُمْ دِيْمَرْشَدًا١٠ وَآتَاهُنَّ أَصْلَبَهُنَّ
 وَمَنَادُونَ ذَلِكَ كَنَّا طَرَابِقَ قَدَدًا١١ وَآتَاهُنَّ أَنَّ لَنْ تَعْجِزَ
 اللَّهُ فِي الْأَرْضِ وَلَنْ تَعْجِزَهُ هَرَبًا١٢ وَآتَاهُنَّ لَمَّا سَمِعْنَا أَهْمَدَأ١٣
 أَمَانَاتِهِ فَمَنْ يُؤْمِنُ بِرِبِّهِ فَلَا يَخَافُ بَخْسَأَوْلَارَهَقَ١٤

ibadet ovim kipovima. Ovo su imena dobrih ljudi koji su živjeli između Adema i Nuha. U svojim hramovima postavili su njihove slike, a zatim su došle generacije poslije njih. Iblis im je rekao: "Oni koji su bili prije vas obožavali su ove slike, pa ih i vi obožavajte." Počeli su ih obožavati, a obožavanje kipova datira od tog vremena. Potom su te statue i kipovi preneseni na Arabijski poluotok i neka plemena su ih počela, također, obožavati.

24) "i već su mnoge u zabludu odveli" – tj. njihovi poglavari i gavešine zaveli su mnoge ljude. Neki su rekli da se pod ovim misli na kipove koji su zaveli mnoge ljude. **"...pa ti njima inadžijama samo propast povećaj"** – neki su rekli da se to odnosi na njihovu zabludu u kovanju spletki.

25) "i oni su zbog svojih grijehova potopljeni" – tj. zbog njih i njihovim povodom su potopljeni u Velikom potopu. **"...i u Vatru će biti uvedeni"** – poslije toga, tj. na budućem svijetu. Rečeno je također da se to odnosi na patnju u kaburu.

26) "I Nuh reče: Gospodaru moj, ne ostavi na Zemlji nijednog nevjernika" – kada je Nuh izgubio nadu u njihovo vjerovanje, molio je Allaha protiv njih nakon što mu je objavljen: "Iz tvoga naroda neće vjerovati osim oni koji već vjeruju." Allah je uslišao njegovu molbu i potopio ih. "Dejjar" u originalnom tekstu označava one kojii stanuju u kućama.

27) "jer ako ih ostaviš, oni će Tvoje rôbove u zabludu zavoditi" – tj. sa puta istine. "...i samo će grješnika rađati" – tj. grješnika koji ostavlja pokornost. "...i nevjernika" – tj. onoga koji nijeće Tvoje blagodati i nezahvalnika.

28) "a nevjernicima samo propast povećaj" – tj. propast i gubitak, a njegova dova podrazumijeva svakog nepravednog do Sudnjeg dana.

SURA EL-DŽINN (DŽINNI)

1) "Reci: Meni je objavljen" – ovo znači: Reci, Muhammed, svome umetu: Allah mi je objavio jezikom Džibrila: "...da je nekoliko džinna prisluškivalo" – tj. jedan određen broj džinna slušao je učenje Kur'ana. Rečeno je da je sura koju je Vjerovjesnik, s.a.v.s., učio bila sura Ikre: "Citaj u ime Gospodara svoga koji stvara." Allah im nije poslao poslanike iz njihovog roda, već su svi poslanici iz reda ljudi, sinova Ademovih. "...i reklo: Mi smo doista Kur'an koji izaziva divljenje slušali" – tj. rekli su drugim džinnima kada su im se vratili: "Čuli smo govor koji se citira i zadivljujući je po svojoj retoričnosti i stilistici. Rečeno je da je bio zadivljujući po svojim poukama ili svojim blagoslovima.

3) "...a On, neka uzvišeno bude dôstojanstvo Gospodara našeg" – tj. neka je uzvišena Allahova veličina, a neki su rekli da se to odnosi na Njegovu moć.

4) "...jedan naš bezumnik je o Allahu laži govorio" – ovdje džinni negiraju govor svojih idolopoklonika i ludaka koji iznose laž na Allaha tvrdeći da On ima drugu, dijete i drugo. "Eš-šetat" u originalnom tekstu označava pretjerivanje u nevjerstvu i udaljavanje od cilja, te prelazak granica.

5) "I mi smo mislili da ni ljudi ni džinni o Allahu laži ne govore" – tj. mislili smo da ljudi i džinni ne lažu na Allaha kada kažu da On ima sudruga, drugu ili dijete, pa smo potvrđivali njihov govor.

8 "I bilo je ljudi koji su pomoć od džinna tražili" – neki su rekli da kada bi se neko od Arapa našao u nekoj dolini, govorio bi: "Tražim utočište kod poglavara ove doline od zla njegovih neuračunljivih sunarodnika." Tako bi prenoćio u blizini njihovog predvodnika džinna sve dok ne bi osvanuo.

"...pa su im tako obijest povečali" – tj. traženje utočišta kod džinna povećavalo je insanskom rodu neprijateljstvo i tiraniju, odnosno sami džinni su se okomili na ljude koji su tražili od njih zaštitu, ili su im povečali iskušenje, slabost i strah.

9 "i mi smo nastojali da nebo dōtaknemo" – tj. tražili smo obavijesti sa neba kako je to već naš običaj i: **"...utrvdili smo da je čuvara"** – tj. meleka koji čuvaju da se ne ukradu nebeske obavijesti. **"...moćnih"** – tj. jakih. **"...i zvijezda padalica mnogo"** – a to su usijani meteori. Čuvanje neba počelo je sa poslanstvom Vjerovjesnika, s.a.v.s., Allah ga čuva zapaljivim zvijezdama (meteorima).

9 "i sjedili smo oko njega po busijama dā bismo što čuli" – tj. da bi čuli od meleka nebeske obavijesti i prenosili ih vraćarima. **"...ko sada prisluškuje, na zvijezdu padalicu koja vreba, će naići"** – tj. onome ko prisluškuje u zasjedi postavljenu mu je zvijezda kojom biva gadan kako bi bio spriječen da sluša.

10 "i mi ne znamo da li se onima na Žemlji želi zlo" – tj. povodom ovog čuvanja nebesa. **"...ili im Gospodar njihov želi dobro"** – Ibn Zejd kaže: "Iblis je rekao: 'Ne znamo da li Allah ovim sprečavanjem želi stanovnicima Zemlje poslati kaznu ili im želi poslati poslanika.'

11 "a među nama ima i dobrih" – tj. džinni su jedni drugima, nakon što su se međusobno pozivali u vjerovanje u Muhammeda, rekli, poslije slušanja Kur'ana: Ima onih koji imaju osobine ispravnosti. **"...i onih koji to nisu"** – tj. nevjernika. **"...ima nas vrsta različitih"** – tj. različitih skupina, kategorija, sa različitim stremljenjima. Seid kaže: "Bili su muslimani, židovi kršćani i vatropoklonici."

12 "i mi znamo da ne možemo Allahu na Žemlji umaći" – tj. mi znamo da Mu ne možemo umaći ako nam želi šta učiniti.

"...i od Njega ne možemo pobjeći."

13 "...a ko u Gospodara svoga vjeruje, ni štete ni nepravde ne treba se bojati" – "bahs" u originalnom tekstu znači umanjivanje, a "rehek" znači neprijateljstvo i tiraniju.

وَأَنَا مِنَ الْمُسْلِمُونَ وَمِنَ الْقَنِصُطُونَ فَمَنْ أَسْلَمَ فَأُولَئِكَ تَحْرُقُ أَرْشَادًا **١٤** وَمَا الْقَنِصُطُونَ فَكَانُوا لِجَهَّمَ حَطَبًا **١٥** وَأَلَّا أَسْتَقْدِمُ عَلَى الْطَّرِيقَةِ لَا سَقَيْتُهُمْ مَاءً غَدَقًا **١٦** يَقْنِيْهُمْ فِيْهِ وَمَنْ يَعْرِضْ عَنْ ذِكْرِ رَبِّهِ يَسْلُكُهُ عَذَابًا صَدَعَادًا **١٧** وَأَنَّ الْمَسْجِدَ جَدَلَ اللَّهَ فَلَا تَدْعُوا مَعَ اللَّهِ أَحَدًا **١٨** وَأَنَّهُ لَا قَامَ عَبْدُ اللَّهِ يَدْعُوهُ كَادُوا يُكَوِّنُونَ عَلَيْهِ لِيَدًا **١٩** قُلْ إِنَّمَا أَدْعُوْرَبِيْ لَا أَشْرُكُ بِهِ أَحَدًا **٢٠** قُلْ إِنِّي لَا أَمْلِكُ لَكُمْ ضَرًا وَلَا رَشَادًا **٢١** قُلْ إِنِّي لَنْ يُخْرِيْنِي مِنَ اللَّهِ أَحَدًا وَلَنْ يَجْدِمَنِ دُونِهِ مُتَحَدًا **٢٢** إِلَّا بِالْعَلَيْهِ مِنَ اللَّهِ وَرَسُولِهِ وَمَنْ يَعْصِ اللَّهَ وَرَسُولَهُ فَإِنَّ لَهُ نَارَ جَهَنَّمَ خَلَدِيْنَ فِيهَا أَبَدًا **٢٣** حَقَّ إِذَا رَأَوْا مَا يُوعَدُونَ فَسَيَعْلَمُونَ مِنْ أَضْعَافُ نَاصِرًا وَأَقْلَعَ عَدَدًا **٢٤** قُلْ إِنِّي أَدْرِيْتُ أَقْبَيْتُ مَا تُوعَدُونَ أَمْ يَجْعَلُ لَهُ رَبِّ أَمَدًا **٢٥** عَلِمْ الْغَيْبَ فَلَا يُظْهِرُ عَلَى عِنْيِهِ أَحَدًا **٢٦** إِلَّا مَنْ أَرْضَى مِنْ رَسُولِ فَإِنَّهُ يَسْلُكُ مِنْ بَيْنِ يَدَيْهِ وَمِنْ خَلْفِهِ رَصَادًا **٢٧** لِيَعْلَمَ أَنَّ قَدْ أَبْلَغُوا رَسَلَتَ رَبِّهِمْ وَلَاحَاطَ بِمَا لَدَيْهِمْ وَلَاحْصَى كُلَّ شَيْءٍ عَدَدًا **٢٨**

14 "i ima nas zalatalih" – tj. nepravednih násilnika koji su skrenuli sa puta istine. **"...oni koji islam prihvate, Pravi put su izabrali"** – tj. krenuli su putem istine i zalačili se u traganju za njim sve dok na njega nisu upućeni.

15 "a nevjernici će u Džehennemu gorivo biti" – tj. džehennemsко gorivo kojim će se potpaljavati, kao što će se i ljudskim nevjernicima potpaljavati vatra.

16 "A da se Pravog puta drže" – ovo znači: Meni je objavljeno da bi ustrajnošću na pravom putu džinni ili ljudi, ili svi oni, postigli: **"Mi bismo ih vodom obilnom pojili"** – tj. Allah bi ih napojio mnogom vodom.

17 "da bismo ih time na kušnju stavili" – tj. da ih ispitamo i da znamo kako će zahvaljivati na tim blagodatima. **"...a onoga ko neće da se Gospodaru svome klanja, On će u patnju tešku uvesti"** – tj. ko se udalji od Kur'ana ili opomene, uvest će ga u tešku i nesnošljivu patnju.

18 "Džamije su Allaha radi" – tj. objavljeno mi je da su džamije određene samo za klanjanje Allahu, a ne kipovima.

"...i ne molite se pored Allah-a nikome" – tj. ne tražite pomoć od nekoga drugoga stvorenja u onome što može samo Allah, bez obzira o kome se radilo, jer je dova ibadet.

19 "A kada je Allahov rob ustao" – a to je Vjerovjesnik, s.a.v.s. **"...da Mu se pomoli"** – tj. da Ga doziva i obožava Ga, i to unutar jedne palme, kao što je prethodno rečeno.

"...oni su se u gomilama oko njega tiskati stali" – tj. džinni su se gotovo slijepili jedni uz druge oko Allahovog Poslanika, s.a.v.s., i stisnuli u gužvi, slušajući Kur'an od njega.

21 "Reci: Ja nisam u stanju da od vas kákvu štetu otklonim, niti da nekom od vas neku korist pribavim" – tj. ja od vas ne mogu odagnati zlo, niti vam donijeti dobro na dunjaluku ili u vjeri.

22 "...samo u Njega ja mogu utočište naći" – tj. zaštitu i sklonište.

23 "samo mogu da oglasim ono što je od Allah-a i Poslanika Njegova" – tj. ja dostavljam od Allah-a i postupam prema Njegovim poslanicama. Ja činim ono što i

drugima naređujem. Ako to učinim, spašen sam, a u suprotnom ču propasti.

24 "...saznat će ko je slabiji" – tj. vojskom s kojom pobjeđujem; **"...i brojem manji"** – tj. oni ili vjernici.

25 "...ili je Gospodar moj odredio da će to poslije dugo vremena biti" – tj. kada će nastupiti Sudnji dan zna samo Allah Uzvišeni.

27 "osim onome koga On za poslanika odabere" – ovdje je izdvojio one poslanike kojima je zadovoljan i povjerio im putem objave neke tajne nevidljivog svijeta koje je htio. To im je dao kao nadnaravnost i jasni dokaz njihovog vjerovjesništva. A ne poznaju nevidljivo oni koji proriču na osnovu zvijezda i oni koji u tome oponašaju bacajući strelice i kamenciće, gledajući u crte šake, tjeranje ptica itd. Jer ko to učini, on ne vjeruje u Allaha i na Njega iznosi potvore i laž. **"...On i ispred njega i iza njega postavlja one koji će ga čuvati"** – Uzvišeni ispred i iza Poslanika postavlja zaštitu meleka koji ga čuvaju od šejtana zato što mu je On otkrio dio nevidljivog svijeta. Oni ga okružuju kako šejtani ne bi potkradali te obavijesti i prenosili ih vračarima.

28 "da bi pokazao da su poslanice Gospodara svoga dostavili" – tj. da bi Allah znao da su Njegovi poslanici dostavili Njegove poslanice, odnosno da bi to znao očevidno, kao što zna tajne o nevidljivom svijetu. **"...On u tančine zna ono što je u njih"** – tj. šta meleki čuvaju i paze, ili ono što se nalazi kod poslanika koji dostavljaju Njegove poslanice, te kroz kakva stanja prolaze.

SURA EL-MUZZEMMIL (UMOTANI)

1 "O ti umotani! – ovo je obraćanje Vjerovjesniku, s.a.v.s., koji se umotavao svojom odjećom kada mu je Džibril počeo dolaziti s objavom, bojeći se njega. Kada bi čuo glas meleka i pogledao u njega, spopala bi ga drhtavica. Došao je svojoj porodici i rekao: "Umotajte me, pokrijte me." Poslije toga mu se Džibril obratio s poslanstvom i vjerovjesništvom, pa je na njega i navikao.

2 "Probrij noć, osim malog dijela" – tj. ustani noću radi namaza i cijelu je provedi u namazu, osim njenog malog dijela.

3 4 "polovinu njezinu ili malo manje od nje; ili malo više od nje" – kao da je rekao: Klanjaj dvije trećine noći ili njenu polovinu, ili jednu trećinu. Ahmed i Muslim od Sa'da b. Hišama prenose da je rekao:

Rekao sam Aiši: "Obavijesti me o Poslanikovom, s.a.v.s., namazu", pa mi je rekla: "Zar nisi učio ovu suru: 'O ti umotani?' Rekao sam: 'Svakako.' Reče: 'Allah je propisao strogo klanjanje noćnog namaza na početku ove sure, pa je Allahov Poslanik, s.a.v.s., sa ashabima tako klanjao cijelu godinu sve dok njihove noge nisu natekle. Uzvišen Allah zadržao je kraj ove sure na nebu dvanaest mjeseci, a potom je objavio olakšanje na njenom kraju. Tako je noćni namaz postao dobrovoljni namaz, nakon što je bio obavezni. **"...i izgovaraj Kur'an pažljivo"** – tj. uči ga polahko, sa razmišljanjem, slovo po slovo. Tertil označava jasno izgovaranje svakoga harfa, tako da se dadne pravo svakom od njih, bez pretjerivanja ili vještačenja u izgovoru.

"Mi čemo ti, doista, teške riječi slati" – tj. objavit čemo ti Kur'an, a to je težak govor s obzirom na njegove obavezne propise, granice, halal i haram. Podnosi ga samo srce kojem je Allah dao uputu i duša koja je okićena ispovijedanjem Allahove jednoće.

"tā ustajanje noću" – za noćni namaz se također kaže i "naši'e" (ustajanje) ukoliko biva poslije sna. **"...zaista, jače djeluje"** – tj. teže je klanjaču da klanja noćni namaz nego dnevni namaz, jer je noć inače određena za san. **"...i izgovara se jasnije"** – tj. preciznije se govori i potvrđenje uči zbog prisustva srca, te bolje je za ustrajnost i ispravnost, jer su glasovi u noći smireni, a dunjaluk spokojan.

"a ti danju imaš, doista, mnogo posla" – tj. ti danju ideš za svojim potrebama, dolaziš i odlaziš, pa zato klanjam noću.

"I spominji ime Gospodara svoga i Njemu se potpuno posveti" – tj. posveti se Allahu potpuno se zaokupirajući ibadetom Njemu i traganjem za nagradom i dobrom koji su kod Njega.

"Njega uzmi za zaštitnika!" – tj. izvršavajući svoje dužnosti, ti se u potpunosti u svemu na Njega osloni.

"I otpri ono što oni govore" – tj. budi strpljiv kada ti upućuju psovke, ismijavaju i utjeruju u laž, i nemoj očajavati zbog toga. **"...i izbjegavaj ih na prikladan način"** – tj. njima se ne izlaži, niti se okupiraj uzvraćanjem na ono što oni govore. Neki su rekli da lijepo izbjegavanje u ovom ajetu označava neočajavanje. Ovo je bilo prije naredbe o borbi.

"a Mene ostavi i one koji te u laž ugone" – tj. ostavi Mene i njih i nemoj da vodiš brigu o njima. Ja ću ti biti dovoljan po njihovom pitanju i za tebe ću se njima osvetiti. **"...koji raskošno žive"** – tj. bogataši i rasipnici koji žive u ovodunjalučkim nasladama. **"...i daj im malo vremena"** – do isteka rokova njihovih ovodunjalučkih života. Neki su rekli da to znači dok im se ne spusti ovodunjalučka kazna.

"bit će u Nas, doista, okova" – "enkal" u originalnom tekstu označava različite vrste teških kazni. **"...i ognja"** – tj. vatre potpaljene.

"i jela koje u grlu zastaje" – tj. hrana koja nije predviđena za gutanje, već se zaglavljuje u grlu, pa niti prolazi niti izlazi iz grla.

"na dan kada se Zemlja i planine zatresu" – pomjerat će se i potresati, a i oni koji su na njima. "Redžfe" u originalnom tekstu označava silni zemljotres. **"...i planine – mehke pješčane dine budu"** – tj. brda će postati tečni pijesak zbog žestine potresa.

"Mi smo vam zaista poslali Poslanika da bi svjedočio protiv vas" – tj. svjedočit će protiv vas na Sudnjem danu iznoseći vaša djela, tj. vi ste mu činili nepokornost. **"...isto onako kao što smo i faraonu poslanika poslali"** – tj. Musaa.

"ali faraon nije poslušao poslanika" – tj. utjerao ga je u laž i nije vjerovao u objavu koju je donio. **"...pa smo ga teškom kaznom kaznili"** – tj. teškom i okrutnom kaznom, a to znači: "Faraona smo kaznili teškom i okrutnom kaznom – utopljenjem."

"Kako ćete se sačuvati" – tj. kako ćete zaštiti sebe; **"...ako ostanete nevjernici"** – tj. ako i dalje budete u svome nevjernstvu. **"...Dana"** – tj. patnje na taj dan; **"...koji će djecu sijedom učiniti?!"** – zbog ogromnog užasa i strahota, tj. malodobna djeca će toga dana pobijjeti, a ovim se u prenesenom značenju izražava žestina straha.

"Nebo će se toga dana rascijepiti" – rascijepit će se nakon svoje čvrstine i gracioznosti radi silaska meleka. **"...i obećanje će se Njegovo ispuniti"** – tj. neminovno će se dogoditi.

"Ovo je" – ovo se odnosi na prethodne ajete; **"...doista pouka"** – tj. opomena za vjernike. **"...i ko hoće, put ka Gospodaru svome prihvatić će!"** – tj. putem pokornosti Allahu, ispovijedanjem jednoće Njemu i

إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ قَوْمٌ أَدْنَى مِنْ ثُلُثِ الْيَالِ وَنَصْفَهُ، وَلَئِنْ شَاءَ، وَطَافِةً
مِنَ الَّذِينَ مَعَكَ وَاللَّهُ يُقْدِرُ الْيَالَ وَالنَّهَارَ عِلْمَ أَنَّ لَنْ تُخْصُّهُ فَنَابَ
عَلَيْكُمْ فَاقْرِبُوا مَا تَيَسَّرَ مِنَ الْقُرْبَةِ إِنَّ اللَّهَ عَلَيْمٌ أَنْ سَيَكُونُ مِنْكُمْ مَرْضٌ
وَآخَرُونَ يَضْرِبُونَ فِي الْأَرْضِ يَلْتَمِسُونَ مِنْ فَضْلِ اللَّهِ وَآخَرُونَ
يُقْتَلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَاقْرِبُوا مَا تَيَسَّرَ مِنْهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا
الزَّكُوةَ وَأَقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا وَمَا نُقِيمُوا لِنَفْسِكُمْ مِنْ عَيْرٍ يَحْمُدُوهُ
عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرٌ وَأَعْظَمُ أَجْرًا وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ عَفُورٌ رَّحِيمٌ
٢٥

سُورَةُ الْمُدْرَسَةِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
يَأَيُّهَا الْمُدْرِسَةُ ۝ قُرْفَانِدَر ۝ وَرَبِّكَ فَكِيرٌ ۝ وَشَابِكَ فَظَاهِرٌ ۝
وَالْحَرْجَ فَاهْجَرٌ ۝ وَلَا تَمْنَنْ تَسْكِنْ ۝ وَلَرِبِّكَ فَاصْبِرْ ۝
فَإِذَا نُقْرَفَ إِلَى النَّاقُورِ ۝ فَذَلِكَ يَوْمَ يُبَيِّنُ ۝ عَلَى الْكُفَّارِ ۝
عَيْنَ سَرِيرٍ ۝ ذَرْفٍ وَمَنْ حَلَقَتْ وَحِيدًا ۝ وَجَعَلَتْ لَهُ مَالًا
مَمْدُودًا ۝ وَبَنْ شَهُودًا ۝ وَمَهَدَتْ لَهُ تَمَهِيدًا ۝ شَمْ طَمْعٍ
أَنْ زَيْدَ ۝ كَلَّا إِنَّهُ كَانَ لِيَنْتَاعِنِدَ ۝ سَارِقَةً، صَعُودًا ۝

drugim dobrim djelima uzima put koji ga vodi Allahovom zadovoljstvu u Džennetu.

٢٦ "Gospodar tvoj sigurno zna da ti klanajući provodiš manje od dvije trećine noći, polovinu njezinu ili trećinu njezinu" – ovo znači da Allah zna da Njegov Poslanik klanja nekada manje od dvije trećine noći, a nekada polovinu, a nekada jednu trećinu, kao što mu je to naredio na početku ove sure.

"...a i skupina od onih koji su uz tebe" – tj. isto toliko klanja i skupina tvojih ashaba.

"Allah određuje dužinu noći i dana" – tj. zna dužinu dana i noći u njihovoj stvarnoj suštini i zna koliko vi klanjate noću.

"...On zna da vi to nećete moći izdržati" – tj. da nećete moći podnijeti znanje o suštinskoj dužini dana i noći. Rečeno je da ovo također znači: Allah zna da nećete podnijeti noćni namaz.

"...pa vam prašta" – tj. olakšao vam je tako što možete izostaviti noćni namaz ako niste u mogućnosti i tako vam teškoću vratilo na olakšanje, tj. poteškoću ka lahkocći.

"...a vi iz Kur'ana učite ono što je lahko" – tj. učite ono što vam je lahko, ne određujući posebno

vrijeme za to. Ovaj ajet poništio je obavezu klanjanja noćnog namaza ovom ummetu.

"...On zna da će među vama biti bolesnih" – pa ne mogu podnijeti noćni namaz. **"...i onih koji će po svijetu putovati, i Allahove blagodati tražiti"** – tj. putuju radi trgovine i zarade, tražeći opskrbu od Allaha koja im je potrebna za život, pa ne mogu podnijeti noćni namaz. **"...i onih koji će se na Allahovu putu boriti"** – ovo se odnosi na mudžahide, borce koji ne mogu podnijeti noćni namaz. Ovaj ajet objavljen je prije obavezivanja džihadom u Medini. Uzvišeni je ovdje spomenuo tri povoda koja iziskuju olakšicu. Ovu olakšicu dao je na raspolaganje cijelom ummetu zbog ovih opravdanja koja neke ljude mogu zateći.

"...pa učite iz njega ono što je lahko, i namaz obavljajte" – tj. obavezni namaz. **"...i zekat dajite"** – tj. obavezno izdvajanje zekata iz imovine. Rečeno je da se ovo odnosi na sva djela dobra. **"...i Allahu lijep zajam dajte!"**

– tj. dijelite na putevima dobra iz svojih imetaka na lijep način tako što ćete trošiti na svoju porodicu, džihad i obavezni zekat. **"A dobro koje za sebe unaprijed date"** – tj. dobro koje je spomenuto i koje nije spomenuto. **"...nači ćete kod Allaha još boljim i većim po nagradi"** – od onoga koje odgadate dati do kraja života, tj. prilikom smrti ili ostavljate oporuku da se izdvoji iz vašeg imetka poslije vaše smrti.

SURA EL-MUDESSIR (POKRIVENI)

Mufessiri kažu: "Kada je Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., otpočela objava, došao mu je Džibril. Allahov Poslanik, s.a.v.s., vidio ga je na stolici između nebesa i Zemlje i bio je poput presijevajućeg svjetla. Poslanik se uplašio i onesvijestio. Kada je došao sebi, otisao je Hadidži i rekao joj da mu doneše vodu koju je prolio po sebi. Govorio je: "Pokrijte me! Pokrijte me!" Pokrili su ga pokrivačem.

١ "O ti pokriveni!" – o ti koji si se pokrio svojom odjećom, tj. njome prekrio.

٢ "Ustani i opominji" – tj. ustani i zastrašuj stanovnike Mekke i upozoravaj ih na patnju ako ne pređu na islam.

٣ "i Gospodara svoga veličaj!" – tj. posebno svoga Gospodara, Vladara i Onoga Koji održava sve, izdvoji za veličanje, jer Uzvišeni Allah ima osobinu veličanstvenosti i veličine. On je daleko veći od toga da bi imao sudruga.

④ "I haljine svoje očisti!" – Uzvišeni Allah mu je naredio da očisti svoju odjeću i čuva je od prljavština. Katade je rekao: "Očisti svoju dušu od grijeha."

⑤ "I kumira se kloni!" – Ostavi kumire i idole i nemoj ih obožavati, jer su oni razlog patnje.

⑥ "I ne prigovaraj da je mnogo!" – također ovo znači: Nemoj prigovarati svome Gospodaru za nedaće koje podnosiš na putu vjerovjesništva. To je poput onoga koji zbog drugih čini mnogo štota što ne može podnijeti. Neki su rekli da ovo znači: Kada nekome nešto daješ, dadni to radi Allaha i Njegovog zadovoljstva, i kada dadneš ljudima, nemoj prigovarati.

⑦ "I radi Gospodara svoga trpi!" – tj. tebi je stavljena na pleća velika stvar. Protiv tebe će se boriti Arapi i nearapi. Strpi se zbog toga radi Allaha.

⑧ "A kada se u rog puhne" – ovdje se misli na puhanje u sur, kao da je rečeno: Strpi se na njihovom uzinemiravanju, jer je pred njima zastrašujući dan u kojem će ih zateći posljedice onoga što su činili.

⑨ "Ostavi Mene i onoga koga sam Jasamog stvorio" – Ostavi Mene i onoga koga sam stvorio dok je bio sam u utrobi svoje majke. Nije imao ni imetka ni djece. Ili ovo znači: Ostavi Me nasamo sa njim, Ja sam ti dovoljan u pogledu osvete njemu. Mufessiri kažu da se ovo odnosi na El-Velida b. Mugiru.

⑩ "i imetak mu ogroman dao" – tj. mnogo imetka.

⑪ "i sinove koji su s njim" – tj. dao sam mu sinove koji žive u Mekki sa njim, ne putuju i nemaju potrebu da se razidu radi potrage za opskrbom, zato što njihov otac ima mnogo imetka.

⑫ "i život mu ugodnim učinio" – tj. dao sam mu obilje u životu, dug život i vođstvo u Kurejšu.

⑬ "Nikako!" – tj. neću mu povećati.

...On, doista, prkosи ajetima Našim" – tj. bio je inadžija prema našim ajetima i nevjernik u dokaze koje smo objavili našem Poslaniku.

⑭ "a Ja ēu opteretiti njega usponom i patnjom" – tj. opteretit ēu ga poteškoćom u vidu patnje. "Irak" u originalnom tekstu označava da se čovjek natovari teretom koji ne može podnijeti.

⑮ "jer je smišljao i računao" – razmišljaо je o Vjerovjesniku, s.a.v.s., i u

إِنَّهُ فَكَرَ وَفَدَرَ ١٦ فَقْتَلَ كَفَرَ قَدَرَ ١٧ مُمْقَلَ كَفَرَ قَدَرَ ١٨ مُمْنَظَرَ
 إِنَّمَّا عَبَسَ وَبَسَرَ ١٩ مُمْقَلَ كَفَرَ قَدَرَ ٢٠ فَقَالَ إِنَّ هَذَا إِلَّا أَسْعَرَ
 يُؤْثِرَ ٢١ إِنَّ هَذَا إِلَّا لَوْقُ الْشَّرِّ ٢٢ سَأَصْلِيهِ سَقَرَ ٢٣ وَمَا ذَرَنَا
 مَاسَقَرَ ٢٤ لَا يُنْجِي وَلَا نَذِرَ ٢٥ لَوَاهَةً لِلْبَسَرِ ٢٦ عَلَيْهَا تَسْعَةَ عَشَرَ
 وَمَا جَعَلْنَا أَصْحَابَ النَّارِ إِلَّا مَاتِكَهُ ٢٧ وَمَا جَعَلْنَا عَدَّهُمْ إِلَّا فَتَنَّهُ
 لِلَّذِينَ كَفَرُوا لِيَسْتَيْقِنَ الدِّينَ أُوتُوا الْكِتَبَ وَبِزَادَ الدِّينَ أَمْنَوْا بِهَا ٢٨
 وَلَا يَرَبَّنَابَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَبَ وَالْمُؤْمِنُونَ وَلِيَقُولُ الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ مَرْضٌ
 وَالْكُفَّارُ مَاذَا أَرَادَ اللَّهُ بِهِنَا مَثَلًا ٢٩ كَذَلِكَ يُعْلِمُ اللَّهُ مِنْ يَشَاءُ وَهُدِيَ
 مِنْ يَشَاءُ وَمَا يَعْلَمُ جُنُورِكَ إِلَّا هُوَ وَمَا هِيَ إِلَّا ذَكْرٌ لِلشَّرِّ ٣٠ كَلَّا
 وَالْقَمَرِ ٣١ وَأَيْلَلِ إِذْ أَدَبَرَ ٣٢ وَالصَّبْعِ إِذَا أَسْفَرَ ٣٣ إِنَّهَا لِإِحْدَى
 الْكَبِيرَ ٣٤ نَذِيرٌ لِلشَّرِّ ٣٥ لِمَنْ شَاءَ مِنْكُمْ أَنْ يَقْدِمَ أَوْ يَنْهَا ٣٦ كُلُّ
 نَفْسٍ بِمَا كَسَبَتْ رَهِينَةً ٣٧ إِلَّا أَصْحَابُ الْيَمِينِ ٣٨ فِي جَنَّتِ يَسَامَ لَوْنَ
 عَنِ الْمُجْرِمِينَ ٣٩ مَاسَلَكَ كُلُّهُ سَقَرَ ٤٠ قَالُوا لَمْ تَنَأِ مِنْ
 الْمُصَلَّيَنَ ٤١ وَلَمْ تَنَأِ نُطْعُمُ الْيَسِكِينَ ٤٢ وَكُنَّا نَحْنُ مَوْصَعَ
 الْخَلَاضِينَ ٤٣ وَكُنَّا نَذَرُ بِيَوْمِ الْيَمِينِ ٤٤ حَقَّ أَنَّا الْيَقِينُ ٤٥

sebi smišljaо govor koji će iznijeti, pa ga je Allah zbog toga pokudio.

⑯ "i, proklet bio" – tj. proklet i patnji izložen.

⑰ "Zatim je sagledao" – tj. smišljaо je kako će odbaciti i omalovažiti Kur'an.

⑱ "pa se onda smrknuo" – tj. namrgodio se zato što nije našao propust kojim bi omalovažio Kur'an. "...i namršto" – tj. njegovo se lice izopačilo.

⑲ "i rekao: Ovo nije ništa drugo do vrādžbina koja se nasljeđuje" – tj. rekao je: "Ovaj Kur'an nije ništa drugo do magija koju Muhammed prenosi od drugih."

⑳ "ovo su samo čovjekove riječi" – tj. rekao je da je to ljudski govor, a ne Allahov.

㉑ "U Sekar ēu Ja njega baciti" – tj. uvest ēu ga u vatru Džehennema.

㉒ "...kože će crnim učiniti" - tj. plamjet će pokazujući se pred ljudima, tako da će ga vidjeti svojim očima, a neki su rekli da to znači da će mijenjati njihova lica sve dok ih ne učini crnima.

㉓ "nad njima su devetnaesterica" – tj. nad vatrom Džehennema bit će devetnaest

meleka čuvara. Rečeno je da je to devetnaest vrsta meleka. Kada je Allah objavio riječi "**nad njima su devetnaesterica**", Ebu Džehl je rekao: "Zar Muhammed ima samo devetnaest pomagača? Zar je stotinu ljudi nemoćno da jednog od njih uhvate, a zatim izade iz Džehennema." Tada je objavljen ovaj ajet:

31) "Mi smo čuvarama Vatre samo meleke postavili" – to podnose meleki i niko ih ne može savladati. Oni najbolje izvršavaju ono što Allah naredi, najviše se radi Njega srde, najjači su i najsilniji. **"...i odredili njihov broj kao iskušenje onima koji ne vjeruju"** – tj. mi smo njihov spomenuti broj učinili povodom zablude i iskušenja za nevjernike, pa su rekli ono što su rekli kako bi se povećala njihova kazna i umnogostručila se Allahova srdžba protiv njih. **"...da se oni kojima je Knjiga data uvjere"** – kršćani i židovi, jer je broj meleka čuvara koji se navodi u Kur'anu u saglasnosti sa brojem čuvara Pakla, čiji je broj devetnaest također u njihovim knjigama. **"...i da se onima koji vjeruju vjerovanje poveća"** – tj. kada vide da su sljedbenici Knjige u saglasnosti sa njima. **"...i da oni čija su srca bolesna"** – a to su dvoličnjaci.

"...i oni koji su nevjernici kažu" – stanovnici Mekke i drugi. **"...Sta je Allah htio ovim primjerom?"** – tj. Šta je Allah htio navodenjem kao primjera ovog čudnog broja.

"A vojske Gospodara tvoga samo On zna" – čuvari Vatre, iako ih je samo devetnaest, imaju pomagače – vojsku meleka, koju samo zna Allah Uzvišeni. **"I ona – Vatra, ljudima je samo opomena"** – tj. Sekar i broj njegovih čuvara su pouka i opomena za ljude kako bi znali savršenu Allahovu moć, te da Njemu nisu potrebni pomagači.

32) "I tako Mi Mjeseca" – na to se zakleo Mjesecom i onim što dolazi poslije.

33) "i noći kada mine" – tj. kada nestane.

34) "i zore kada svane" – tj. kada osvijetli i postane sasvim jasna.

35) "ona je, zaista, jedna od najvećih nevolja" – tj. Sekar je jedno od velikih iskušenja i nedaća. Rečeno je također da je njihovo utjerivanje u laž Muhammeda, s.a.v.s., jedna od najvećih nedaća.

36) "koji želi Istini pristupiti" – s vjerovanjem; **"...ili izostati"** – s nevjерom.

38) "Svaka duša zalog je onoga što je stekla" – tj. odgovarat će za svoja djela i time je založena, ili će doživjeti spas ili će vječno ostati u Vatri.

39) "osim onih na desnoj strani" – to su vjernici koji neće biti založeni svojim grijesima, već će biti slobodni zbog svojih dobrih djela koja su činili.

42) "Šta vas je u Sekar dovelo?" – govorit će im: "Šta vas je uvelo u Džehennem?"

45) "...i u besposlice smo se sa besposlenjacima upuštali" – tj. mijesali smo se sa pokvarenjacima kada su svoju neistinu iznosili. Kada god bi neko zalutao i mi bismo sa njim bili.

47) "...sve dok nam smrt nije došla" – "jekin" u originalnom tekstu označava smrt, a ne ubjedjenje.

49) "Pa zašto se oni okreću od opomene?" – tj. što im se desilo pa se okreću od Kur'ana koji sadrži veliku opomenu i najveće pouke.

50) "kao da su divlji magarci preplašeni" – tj. poput magaraca koji su se oštro dali u bijeg.

51) "pobjegli od lavova!" – tj. pobegli su od strijelaca koji ih gađaju. Neki su rekli da "kasvereh" u jeziku Arapa označava lava – oni su poput divljih magaraca koji se dadnu u bijeg kada im priđe lav da nekog od njih ulovi.

52) "Da! Svaki bi čovjek od njih htio da mu se daju listovi rašireni" – mufessiri kažu: "Kurejševički nevjernici rekli su Muhammedu, s.a.v.s.: 'Neka kod glave svakog od nas osvane rašireno pismo ili list od Allaha da si ti Njegov poslanik.'"

56) "...i na umu će ga imati samo ako Allah bude htio" – osim ako im Allah bude htio uputu. **"...On je jedini dostojan da Ga se boje"** – tj. On jedino zasluzuje da Ga se pribojavaju bogobojazni ostavljanjem nepokornosti i činjenjem pokornosti. **"...i On jedini prašta"** – tj. On jedino zasluzuje da oprosti vjernicima počinjene grijehе.

SURA EL-KIJAMEH (SMAK SVIJETA)

1) "Kunem se Danom kada Smak svijeta nastupi" – zaklinjanje Uzvišenog Sudnjim danom označava ukazivanje na Njegovu veličinu, a Allah ima pravo da se kune čime želi od Svojih stvorenja.

2) "i kunem se dušom koja sebe kori" – to je duša vjernika koja se kaje za ono što je prošlo, kori samu sebe za зло kada ga počini, a i za dobro zašto ga više nije učinila. Kaže Mukatil: "To se odnosi na dušu nevjernika koji će sebe koriti i žalostiti se na ahiretu zbog svoga nemara prema Allahu. Ili, Allah

se kune u oba slučaja da će sabrati ljudske kosti i onda svakoga čovjeka proživjeti radi obračuna, a onda ga kazniti ili nagraditi.

③ "Zar čovjek misli da kosti njegove nećemo sakupiti?!" – nakon što su se pretvorile u prah, a onda će ih Allah nanovo oživjeti. Ovakvo razmišljanje čovjeka je neispravno.

④ "Naprotiv, Mi možemo" – tj. Mi ćemo ih skupiti, Moćni. "...izravnati jagodice prstiju njegovih" – tj. moćni smo da objedinimo njegove prste i učinimo ih jednim dijelom, poput papaka. Međutim, Mi smo ipak čovjeku dali blagodat ovih prstiju koji su maleni, istančani i sadrže zglobove, nokte, krvne sudove. Također, rečeno je da se jagodice prstiju kod svakoga čovjeka razlikuju od jagodica drugoga čovjeka po svojim otiscima. Da je Allah htio, učinio bi ih jednakim.

⑤ "Ali, čovjek hoće dok je živ da griješi" – tj. da počini grijehu u vremenu koje predstoji pred njim. On čini grijeh, a odgada pokajanje. Želi da griješi tokom života ne prisjećajući se smrti.

⑥ "pa pita: Kada će Smak svijeta biti?" – upitat će kada će nastupiti Sudnji dan, a ovakvo pitanje postavlja sumnjajući u njegovu vjerovatnoću i ismijavajući se.

⑦ "Kada se pogled ukoči" – kada ostane uzasnut i zbumen zbog žestine ukočenosti prilikom smrti ili proživljjenja.

⑧ "i Mjesec pomrači" – tj. kada nestane čitave njegove svjetlosti i neće se vratiti kao što se vraćao prilikom pomračenja na dunjaluku.

⑨ "i Sunce i Mjesec spoje, pa sjaj izgube" – tj. nestane u potpunosti sunčeve svjetlosti pa će se Sunce i Mjesec sastaviti i neće biti smjene dana i noći.

⑩ "toga dana čovjek će povikati: Kuda da se bjezi?" – gdje pobjeći od Allaha, od obračuna sa Njim i Njegove kazne.

⑪ "Ne, nema sklonista!" – tj. neće biti ni brda, ni tvrdave, ni utočišta koja će vas toga dana zaštiti od Allaha.

⑫ "Toga dana tvome je Gospodaru povratak" – tj. povratak, konačno ishodište i završetak.

⑬ "sam će čovjek protiv sebe svjedočiti" – zna suštinu i stvarno stanje da li je u imanu ili nevjernstvu, pokornosti ili nepokornosti, na pravom ili krivom putu. Neki su rekli da to znači: čovjekovi dijelovi tijela svjedočiti će protiv njega.

فَمَا نَعْلَمُ شَفَاعَةً لِّلشَّفِيعِينَ ١٨ فَمَا لَهُمْ عَنِ التَّذَكُّرِ مُعْرِضُينَ

كَانُوكُمْ حُمُرٌ مُسْتَنْفِرَةٌ ١٩ فَرَأَتِ مِنْ قَسْوَرَمْ بَلْ يُرِيدُ

كُلُّ أَمْرٍ مِنْهُمْ أَنْ يُؤْقَنْ صُحُفًا مُنْشَرَةً ٢٠ كَلَّا بَلْ لَا يَخَافُونَ

الْآخِرَةَ ٢١ كَلَّا إِنَّهُ تَذَكَّرٌ ٢٢ فَمَنْ شَاءَ ذَكَرَهُ ٢٣

وَمَا يَذَكُرُونَ إِلَّا أَنَّ بَشَاءَ اللَّهُ هُوَ أَهْلُ النَّقْوَىٰ وَأَهْلُ الْمَغْفِرَةِ ٢٤

سُورَةُ الْقَيَامَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

لَا أَقِيمُ يَوْمَ الْقِيَمَةِ ١ وَلَا أَقِيمُ بِالنَّفْسِ الْلَّوَامَةِ ٢ يَحْسَبُ

إِلَيْنَا أَنَّ الْمَجْمَعَ عَظَمَهُ ٣ كَلَّا قَدْرِنَا عَلَىَّ أَنْ شُوَّهَ بَانَهُ ٤ كَلَّا

يُرِيدُ إِلَيْنَا لِيَتَحْرِرُ أَمَاهُ ٥ يَسْتَأْلِيَنَا يَوْمَ الْقِيَمَةِ ٦ فَإِلَّا بِقَبْصَرِ

وَحَسْفَ الْقَمَرِ ٧ وَجَمْعَ الشَّمْسِ وَالْقَمَرِ ٨ يَقُولُ إِلَيْنَا سُوءِيْزَمْبَرِ

أَنَّ الْمَفْرُرَ ٩ كَلَّا لَا وَرَزَ ١٠ إِلَيْ رَلَكَ يُوَمِّدُ الْمَسْقَرَ ١١ يُبَيَّنُ إِلَيْنَا

يُوَمِّدُ بِمَا قَدَمَ وَلَا خَرَ ١٢ كَلَّا إِلَيْنَا عَلَىَّ نَفْسِيْهِ بَصِيرَةٌ ١٣ وَلَوْلَقَنَ

مَعَاذِرَهُ ١٤ لَا تَخْرُكَ بِهِ لِسَانَكَ لَتَعْجَلَ بِهِ ١٥ إِنَّ عَلَيْنَا جَمَعَهُ وَ

وَقْرَهُ أَنَّهُ ١٦ فَإِذَا قَرَأْنَاهُ فَأَنْجَعَ قُرْءَانَهُ ١٧ كَمْ إِنَّ عَلَيْنَا بِإِنَانَهُ ١٨

⑯ "makar iznosio svoja opravdanja" – tj. opravdavao i raspravlja boreći se za sebe. To mu neće koristiti, jer će postojati ono što će poricati njegova opravdanja.

⑯ "Ne izgovaraj Kur'an jezikom svojim dā bi ga što prije zapamtio" – Allahov Poslanik, s.a.v.s., pomjerao je svoje usne i jezik učeći Kur'an kada bi mu bio objavljuvan, i to prije nego što bi Džibril završio sa učenjem objave, želeteći tako da ga dobro upamti. Potom je objavljen ovaj ajet koji znači: Nemoj pokretati svoj jezik dok ti se spušta Objava kako bi ga što brže preuzeo bojeći se da ti što ne promakne.

⑯ "Mi smo ga dužni skupiti" – tj. u tvojim prsim tako da od Kur'ana ništa tebi ne promakne. "...da bi ga ti čitao" – tj. potvrda njegovog učenja tvojim jezikom na ispravan način.

⑯ "A kada ga čitamo" – tj. upotpunili smo njegovo učenje tebi jezikom Džibrila. "...ti prati čitanje njegovo" – tj. slušaj ga i pomno prati njegovo učenje.

كَلَدَلْ تُحِسِّنُونَ الْعَالِمَةَ ٢١ وَتَذَرُّونَ الْآخِرَةَ ٢٢ وَجُوَوْ بِوْ مَهِيْ نَاصِرَةَ ٢٣
 إِلَى الرَّهَمَةِ نَاظِرَةَ ٢٤ وَجُوَوْ بِوْ مَهِيْ بَاسِرَةَ ٢٥ تَطْلُّنَ نَفْعَلَهَا فَاقِرَةَ ٢٦
 كَلَإِذَا بَلَغَتِ الْتَّرَاقِ ٢٧ وَقِيلَ مَنْ رَاقِ ٢٨ وَطَنَّ أَنَّهُ الْفَرَاقُ ٢٩ وَالْفَنَّتَ
 الْسَّافِ بِالسَّافِ ٢٩ إِلَى رَبِّكَ يُوْمِيْ الْمَسَافِ ٢٧ فَلَا صَدَقَ وَلَا لَصَانَ ٢٨
 وَلَذِكْنَ كَذَبَ وَتَوْلَى ٢٩ شَمَّهَ إِلَى أَهْلِهِ بِسَطَّنِيْ ٢٩ أَوْلَى لَكَ ٢٩
 فَأَوْلَى ٢٩ شَمَّ أَوْلَى لَكَ فَأَوْلَى ٢٩ أَيْحَسَّ إِلَيْنَنَ أَنْ يَرَكَ سُدَّيْ ٢٩
 الْوَرِيْكَ نُطْفَةَ قَمَّ تَمَيَّزَنِيْ ٢٩ شَمَّ كَانَ عَلَقَةً فَحَلَقَ فَسَوَّيْ ٢٩ فَجَعَلَ مِنْهُ
 الْوَرَجَيْنَ الْذَّكَرُ وَالْأُنْثَى ٢٩ الْلَّيْسَ ذَلِكَ يَقِيرُ عَلَى أَنْ يَحْكُمَ الْمُؤْنَى ٢٩

شُوكَّهُ الْاَسْنَلِكَ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

هَلْ أَنَّ عَلَى إِلَيْسَنِ حِينٌ مِّنَ الدَّهْرِ لَمْ يَكُنْ شَيْئًا مَذَكُورًا ١
 إِنَّا لَخَلَقْنَا إِلَيْسَنَ مِنْ نُطْفَةٍ أَمْشَاجَ بَتَّلِيهِ فَجَعَلْنَاهُ سَمِيعًا ٢
 بَصِيرًا ٣ إِنَّا هَدَيْنَاهُ السَّبِيلَ إِمَّا شَاكِرًا وَإِمَّا كَفُورًا ٤
 إِنَّا أَعْنَدْنَا لِلْكَفَرِينَ سَلَسِلًا وَأَعْلَلَّا وَسَعَيْرًا ٥ إِنَّا
 الْأَثْرَارَ يَشْرُونَ مِنْ كَائِسٍ كَانَ مِنَاجَهَا كَافُورًا ٦

١٩ "a poslije, Mi smo ga dužni objasniti" – tj. pojašnjenje i tumačenje, kur'anske dozvole i zabrane, te razjašnjenje manje jasnih stvari. Allahov Poslanik, s.a.v.s., nakon objave ovoga ajeta, šutio je prilikom dolaska Džibrila, a kada bi otišao, učio bi kako mu je Allah obećao.

٢٢ "Toga dana će neka lica blistava biti" – tj. lijepa i svijetla.

٢٣ "u Gospodara će svoga gledati" – tj. gledat će u Njega. Prenosi se veliki broj vjerodostojnih hadisa čija brojnost isključuje svaku vrstu sumnje da će vjernici gledati u svoga Gospodra na Sudnjem danu kao što gledaju Mjesec u noći uštapa.

٢٤ "Toga dana neka će lica smrknuta biti" – tj. bit će namrgođena i potištена.

٢٥ "znat će da će ih snaći velika nesreća!" – tj. ogromna iznenađujuća nedaća, a nazvana je "fakire" jer kao da lomi kićmene pršljenove.

٢٦ "Pazi, kada duša dopre do ključnih kostiju" – tj. kada duša dođe do ključnih kostiju. Ključna kost je kost između vrata i

ramena. Pod dolaskom duše do ključne kosti misli se, u prenesenom značenju, na blizinu smrti.

٢٧ "i vikne se: Ima li vidara" – tj. onaj ko bude u prisustvu onoga koji je na izdisaju kaže: "Ko će mu učiti rukju i izlijeviti ga rukjom." Traže mu ljekare, ali mu oni ne mogu u odnosu na Allahovo određenje ništa pomoći.

٢٨ "i on se uvjeri da je to čas rastanka" – tj. uvjeri se onaj kome je duša došla do ključnih kostiju da je to vrijeme napuštanja dunjaluka, porodice, imetka i djece.

٢٩ "noga se uz nogu savije" – tj. kada se potkoljenice čovjeka sastave prilikom dolaska smrti, njegove noge odumru, potkoljenice se sasuše i ne mogu ga više nositi. Prije je na njima mnogo hodao. Ljudi opremaju njegovo tijelo, a meleki opremaju njegovu dušu.

٣٠ "Toga dana će Gospodaru tvome privodenje biti" – tj. tvome Stvoritelju će biti povedene duše nakon što su uzete iz tijela.

٣١ "Nije vjerovao i nije klanjao" – tj. nije potvrđivao poslanstvo niti Kur'an, a nije se ni klanjao svome Gospodaru. Nije vjerovao srcem, niti je vjeru prakticirao svojim tijelom.

٣٢ "nego je poricao i okretao se" – tj. poricao je Poslanika i ono s čime je došao okrećući se od pokornosti i vjerovanja.

٣٣ "a onda je svojima oholo odlazio" – tj. silno se ponašao i veličao u svome hodu izražavajući tako svoju gordost. Ili ovo znači da se lijeno i nemarno odnosio prema onome koji je pozivao u istinu.

٣٤ ٣٥ "Teško tebi! Teško tebi! i još jednom: Teško tebi! Teško tebi!" – tj. ovo u osnovi znači: Neka ti Allah dadne ono što mrziš i neka ti se to stalno ponavlja.

٣٦ "Zar čovjek misli da će zaludu ostavljen biti?!" – tj. da će biti ignorisan, da mu se neće naredivati i zabranjivati, te da neće biti obračunat i kažnen.

٣٧ "Zar nije bio kap sjemena koja se ubaci" – tj. zar taj čovjek nije bio kapljica sjemena koja se ubaci u maternicu.

٣٨ "...i zar Taj nije" – tj. zar nije Onaj Koji je stvorio ova fascinantna stvorena i Koji je moćan nad njima; "...kadar mrtve oživjeti?"

٣٩ "...i zar Taj nije" – tj. da povrati njihova tijela proživljenjem kao što su bila na dunjaluku, jer je povratak proživljenjem lakši od prvog stvaranja.

SURA EL-INSAN (COVJEK)

1 "Zar ne dode čovjeku" – tj. Ijudima u liku njihovog oca Adema. **"...jedan dio vremena"** – rečeno je četrdeset godina prije nego što mu se udahne duša. Stvoren je od zemlje, a zatim od blata ustajalog, a zatim od ilovače. **"...u kojem nije bio spomena vrijedan"** – tj. prije nego što mu je udahnuta duša. Rečeno je. "Prošlo je mnogo vremena a Adem nije bio ništa, niti je stvoren niti je spomenut i jednom drugom stvorenju."

2 "...smjese sjemena" – tj. sjemena žene i muškarca kada se pomiješaju. Neki su rekli da ova smjesa označava više vrsta pomiješanih elemenata od kojih se stvara čovjek, kao i više vrsta priroda. **"...da bismo ga na kušnju stavili"** – tj. stvorili smo ga želeteći ga iskušati dobrim i zlim, te zaduženjima. **"...činimo da on čuje i vidi"** – tj. dali smo mu čula kako bi mogao više poimati i saznavati, kako bi ga bilo moguće iskupiti.

3 "Mi mu na Pravi put ukazujemo, pa ili je zahvalan ili nezahvalan" – tj. pojasnili smo mu i upoznali ga sa putem upute i zablude, dobra i zla. Upoznali smo ga sa njegovim koristima i štetama kojima pristupa svojom prirodom i savršenstvom svoga razuma, svejedno bio zahvalan ili nezahvalan.

4 "Mi smo za nevjernike okove i sindžire i oganj razbuktali pripremili" – tj. pripremili smo im to da bismo ih kaznili, a okovi (gil) označavaju ono čime se vežu ruke za vratove, a oganj označava žestoku vatru.

5 "Čestiti će iz pehara piti kamforom začinjeno piće" – tj. bit će pomiješano sa tim pićem kako bi se upotpunio miris, okus vina i kako bi bilo ukusno.

6 "sa izvora iz kog će samo Allahovi štićenici piti" – tj. pit će sa njega vino, a moguće je da ovo znači: pit će vino pomiješano sa vodom toga izvora. **"...i koji će kuda hoće bez muke razvoditi"** – oni će ga rascijepiti kao što se rascijepi rijeka i izvire na raznim stranama.

7 "Oni su zavjet ispunili" – tj. njima je data ova velika nagrada zato što su izvršavali svoje zavjete, a zavjet označava ono čime se čovjek obaveže u vidu namaza, posta i dr., što za njega šerijatski nije obavezno. **"...i plašili se Dana čija će kob**

عَيْنَتَ يَسِرُّكُ بَعْدَ أَعْبَادَ اللَّهِ يَفْجُرُونَهَا تَفْجِيرًا ٦ يُوْفُونَ بِالنَّذْرِ وَمَا حَلُّوا
يَوْمًا كَانَ شَرُّهُ مُسْتَطِيرًا ٧ وَيُطْعَمُونَ الظَّعَامَ عَلَى حُشْبٍ مُسْكِنًا
وَيَتَسَاوِسُونَ ٨ إِقْنَاطُلْمُوكُ لِوَجْهِ اللَّهِ لَا رَبِّ مِنْكُمْ جَزَاءٌ وَلَا شُكُورًا
إِلَّا نَخَافُ مِنْ رَبِّنَا بِوْمَ اغْفَطِيرًا ٩ فَوْقَهُمُ اللَّهُ سَرَّهُ لَكَ
الْبَيْوَرُ وَلَقَّهُمْ نَصْرَةً وَسُورَةً ١٠ وَجَرَّهُمْ بِمَا صَرَبُوا حَنَّةً وَحَرِيرًا
مُتَكَبِّرُينَ فَهَا عَلَى الْأَرْكَابِ لَا يَرَوْنَ فِيهَا شَمَسًا وَلَا زَمْهَرِيرًا ١٢
وَدَانَيْهِ عَيْنَهُمْ طَلَّاهَا وَدَلَّلَتْ قَطْوَفُهَا نَذْلِيلًا ١٤ وَيُطَافُ عَلَيْهِمْ ثَانِيَةً
مِنْ فَضْيَةٍ وَأَكْوَابٍ كَانَتْ قَوَارِيرًا ١٥ قَوَارِيرَانِ فَضْيَةً قَدْرُهَا هَانَقِيرًا ١٦
وَيُسْقَوْنَ فِيهَا كَاسًا كَانَ مِنْ أَجْهَمَ زَجْبِيلًا ١٧ سَيَّاهَهَا تَسْمَى سَلَسِيلًا
وَيَطْوُفُ عَلَيْهِمْ وَلَدَنْ مُحَلَّدُونَ إِذَا رَأَيْهُمْ حَسَنَهُمْ لَوْلَوْأَمْشُورًا ١٨
وَذَارَيْتَ ثُمَّ رَأَيْتَ نَعِيَّا وَمُلَكَّكِيرًا ١٩ عَلَيْهِمْ يَابْ سَنْدُسٍ
خُضْرُو وَسَتْبِرُقْ وَحَلْوَانَسَارُو مِنْ فَضْيَةٍ وَسَقَنَهُمْ رَبِّهِمْ شَرَابًا
طَهُورًا ٢١ إِنَّ هَذَا كَانَ لَكُمْ جَزَاءً وَكَانَ سَعِيُّكُمْ مَشْكُورًا ٢٢ إِنَّا
نَخْنُ نَرَلَنَا عَيْنَكَ الْقُرْمَةَ نَتَزِيلًا ٢٣ فَاصْبِرْ لِحَكْرِ رَبِّكَ وَلَا تَنْطِعْ
مِنْهُمْ إِثْمًا وَلَا كُفُورًا ٢٤ وَإِذْ كُرْ أَسْمَ رَبِّكَ بِسَكَرَهُ وَأَصِيلًا ٢٥

svuda prisutna biti" – ovim se želi reći: Boje se Sudnjega dana. Toga Dana će zlo biti svuda prisutno, pa će ispuniti nebesa i Zemlju. Nebo će se rascijepiti, zvijezde popadati, zemlja smrviti, a brda zdrobiti.

7 "i hranu su davalii, mada su je i sami željeli, siromahu, siročetu i sužnju" – tj. oni hrane ove tri vrste ljudi, iako i oni nemaju dovoljno, iako vole hranu i žude za njom. Neki su rekli da ovo znači: Oni hrane gladne iz ljubavi prema Allahu.

8 "Mi vas samo zarad Allahova lica hranimo" – tj. ne nadaju se protunaknadi, niti žele pohvalu ljudi za to. Allah zna što se nalazi u njihovim srcima, pa ih je zato pohvalio.

9 "Mi se Gospodara našeg bojimo, onoga Dana kada će lica smrknuta" – tj. tog dana će neka lica biti smrknuta zbog njegove žestine i strahota. **"...i**

namrgodenia biti" – tj. namrštiti će se oči sužavanjem kapaka i obrva. Rečeno je također da "kamtarir" u originalnom tekstu označava najgore i najduže dane u iskušenju.

- 11** "...i blistavost i radost im darovati" – tj. umjesto namrštenosti kod nevjernika, dat će im blistavost lica i radost u srcima. "Nadre" u originalnom tekstu označava milinu i čistoću na licima kao posljedicu blagodati koja se uživa.
- 13** "**naslonjeni na divanima**" – nagradit će ih Džennetom u kojem će biti naslonjeni na svoje ležaljke i naslonjače na kojima će biti vijenci od cvijeća. "...**oni u njemu ni žegu ni mraz neće osjetiti**" – tj. u Džennetu neće osjetiti žestoku topotu sunca, niti hladnoću zime.
- 14** "**...a plodovi njegovi će im nadohvat ruke stajati**" – plodovi će biti podređeni onima koji budu dohvatali sa lakoćom, svejedno radilo se o onima koji sjede ili leže. Njihove ruke neće od tih plodova odvraćati ni udaljenost ni trnje.
- 15** "**Služit će ih iz srebrenih posuda i čaša prozirnih**" – tj. oko njih će kružiti sluge kada budu htjeli piti iz srebrenog posuđa i čaša.
- 16** "**prozirnih, od srebra**" – "kavarir" u originalnom tekstu su staklene čaše. Staklo se pravi od pijeska na dunjaluku. Allah je obavijestio da će te prozirne čaše biti od srebra tako da će se vidjeti izvana ono što se nalazi u njima. "...**čiju će veličinu prema željama njihovim odrediti**" – tj. dolazit će kao što budu željeli njihov precizni izgled i oblik, bez uvećavanja ili umanjivanja.
- 17** "**U njemu će se iz čaše piće inbirom začinjeno piti**" – ke's je posuda koja se koristi za vino, tj. bit će pomiješano sa dumbirom.
- 18** "**sa izvora u Džennetu, koji će se Selsebil zvati**" – Selsebil u jeziku označava vodu koja je krajnje blago tečna i izuzetno pitka.
- 19** "**Služit će ih vječno mlada posluga**" – koji će vječno ostati u svojoj mladosti, blistavosti i svježini. Neće oronuti, promijeniti se ili umrijeti. "...**da ih vidiš, pomislio bi da su biser prosuti**" – zbog njihove velike ljepote, čistoće njihove boje i blistavosti njihovih lica. Usporedio ih je sa prosutim biserom zato što žurno nastoje da služe.
- 20** "**I kud god pogledaš**" – tj. gdje god uperiš svoj pogled tamu u Džennetu. "...**vidjet ćeš udobnost**" – tj. blagodat koja se ne može opisati. "...**i carstvo prostrano**" – čija se veličina ne može zamisliti.
- 21** "**Na njima će biti odijela od tanke zelene svile i od brokata**" – "sundus" u originalnom tekstu označava tanku svilu, a "istebrek" označava grublji brokat. "**...nakićeni narukvicama od srebra**" – dok se u suri Fatir navodi: "U njemu će biti nakićeni narukvicama od zlata", tj. svako će oblačiti ono prema čemu njegova duša osjeća naklonost. "...**dat će im Gospodar njihov da piju čisto piće**" – Ebu Kilabe i Ibrahim en-Nehai kažu: "Dat će im se hrana, pa kada budu pri kraju jela, dat će im se čisto piće. Oni će piti i to će biti u njihovim želucima, a onda će znoj poteći sa njihovih tijela poput mirisa mošusa."
- 22** "**...vaš trud je dostojan zahvale**" – tj. Allah će zahvaliti za djelo Svoga roba, a ta zahvala označava da će mu primiti njegovu pokornost i da će ga pohvaliti.
- 23** "**Mi objavljujemo Kur'an tebi**" – tj. Mi smo njegovu objavu raspodijelili i nismo ga spustili najedanput i nisi ga ti donio od sebe, kao što tvrde idolopoklonici.
- 24** "**...i ne slušaj ni grješnika ni nevjernika njihova**" – tj. nemoj se nikome od njih pokoravati, onima koji čine grijehu ili pretjeruju u svome nevjerstvu.
- 25** "**I spominji ime Gospodara svoga ujutro i predvečer**" – klanjaj se svome Gospodaru početkom i krajem dana. Početak dana je sabah-namaz, a kraj dana je ikindija-namaz.
- 27** "**A ovi, oni život na ovom svijetu vole doista**" – tj. vole ovaj dunjaluk. "...**a ništa ih se ne tiče Dan tegobni koji ih čeka**" – a to je Sudnji dan. Nazvan je Tegobnim danom zato što će u njemu biti nedaće i strahote. Oni se za njega ne pripremaju, niti ikako za njega mare.
- 28** "**...i zglobove im povezujemo**" – tj. povezali smo njihove dijelove tijela jedne za druge krvotokom i živcima. "...**a ako htjednemo, zamijenit ćemo ih njima sličnim**" – tj. kada bismo željeli, uništili bismo ih i doveli bismo one koji bi Allahu bili pokorniji.
- 30** "**a vi ćete htjeti samo ono što Allah, dž.š., hoće**" – tj. ne možete željeti da ka Allahu nađete puta osim kada to Allah želi. Allahu pripada ta odluka, a ne njima. Dobro i zlo su u Njegovoj ruci. Htijenje roba samo po sebi ne može donijeti ni dobro niti odbiti zlo, osim kada to Allah odobri.

EL-MURSELAT (POSLAND)

1 - 5 "Tako mi onih koji se jedan za drugim šalju", do: "...i Objavu dostavljaju"

- Uzvišeni Allah kune se melekima koje šalje s objavom Svojim vjerovjesnicima koji kao vihor idu zato što brzo lete i šire svoja krila donoseći ono čime se pravi razlika između istine i neistine, halala i harama, pa tako sve dok ne dostave objavu vjerovjesnicima.

6 "...opravdanje ili opomenu" – ovo znači da meleki dostavljaju objavu tako što Allah time čini opravdanje prema stvorenjima i upozorava ih na Svoju patnju i kaznu. Rečeno je da ovo znači opravdanje za one koji su na istini, a upozorenje za one koji su na neistini.

7 "Kada zvijezde sjaj izgube" – tj. kada se pobriše i ode njihova svjetlost.

8 "i kada se nebo otvorí" – tj. kada se otvori i rascijepi.

9 "i kada se planine u prah zdrobe" – tj. kada se iščupaju sa svojih mesta i počnu letjeti u zraku raspršene, a mjesto na kojem su bile na Zemlji poravnat će se.

10 "i kada se poslanici u određeno vrijeme skupe..." – tj. poslanicima će se precizno odrediti vrijeme za konačnu presudu između njih i njihovih naroda.

11 "Do kojeg je to dana odloženo?" – tj. radi Velikog dana kojem se robovi čude zbog njegove žestine i dodatnih strahota. Poslanicima je određen rok da ih sakupe, pa će u tom danu doći kako bi svjedočili protiv svojih naroda.

12 "Do Dana sudnjeg!" – presudit će se ljudima konačno prema njihovim djelima i bit će raspoređeni za Džennet ili Džehennem.

13 "A znaš li ti šta je Dan sudnji?" – tj. stā ti je dalo znanje o ovome danu? Ovo znači: ovo je zastrašujuće pitanje koje se ne može procijeniti i odrediti zbog svoje ogromne veličine.

14 "Zar Mi nismo drevne narode uništili?" – tj. nevjernike iz prethodnih naroda od Adema do Muhammeda, s.a.v.s., i to kaznom na dunjaluku kada su u laž utjerivali svoje poslanike.

15 "i poslije njih i one koji su za njima dolazili?" – tj. stanovnike Mekke i one koji su sa njima bili u saglasnosti kada su poricali Muhammeda, s.a.v.s.

16 "Zar vas od neznatne tekućine ne stvaramo?" – od slabe i prezrene vode, a to

وَمِنَ الْأَنْلَى فَاسْجُدْ لَهُ وَسَيَحْمَهُ نَيْلًا طَوِيلًا ﴿٦﴾ إِذْ
هُوَ لَا يُحِبُّونَ الْعَاجِلَةَ وَيَذْرُونَ وَرَاءَهُمْ يَوْمًا قِيلًا ﴿٧﴾ تَحْتَ
خَلْقَهُمْ وَشَدَّدُوا أَشْرَهُمْ وَإِذَا شَتَّا بَدَلْنَا أَمْثَلَهُمْ تَبَدِيلًا
إِنَّ هَذِهِ تَذَكِّرَةٌ فَمَنْ شَاءَ اخْتَدِلْ رَبِّهِ سَيِّلًا ﴿٨﴾
وَمَا شَاءَ مِنْ إِلَّا أَنْ يَشَاءَ اللَّهُ إِنَّ اللَّهَ كَانَ عَلَيْمًا حَكِيمًا
يُدْخِلُ مَنْ يَشَاءُ فِي رَحْمَتِهِ وَالظَّالِمِينَ أَعْدَلُهُمْ عَذَابًا أَلِيمًا ﴿٩﴾

شُورَكُ الْمُرْسَلَاتِ

سُبْرَةِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالْمُرْسَلَاتِ عُرْفًا ﴿١﴾ فَالْعَصْفَةَ عَصْفًا ﴿٢﴾ وَالنَّتِيرَةَ نَتِيرًا ﴿٣﴾
فَالْفَرِيقَةَ فَرِيقًا ﴿٤﴾ فَالْمُلْقَيْتَ ذِكْرًا ﴿٥﴾ عُذْرًا وَنَذْرًا ﴿٦﴾ إِنَّمَا
يُوعَدُونَ لَوْقَعًا ﴿٧﴾ فَإِذَا النَّجُومُ طُمِسَتْ ﴿٨﴾ وَإِذَا السَّمَاءُ فُرِجَتْ
وَإِذَا الْجَبَلُ شُيَّفَتْ ﴿٩﴾ وَإِذَا الرَّسُولُ أُفْتَنَ ﴿١٠﴾ لَا يَوْمَ أُجْلَتْ
لِيَوْمِ الْفَصْلِ ﴿١١﴾ وَمَا أَدَرَنَكَ مَا يَوْمُ الْفَصْلِ ﴿١٢﴾ وَلِلْيَوْمِ مِيزَانٌ
لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿١٣﴾ إِلَّا هُنَّكِلُ أَلْأَوَّلِينَ ﴿١٤﴾ ثُمَّ نَتِعَمُهُمْ أَلْآخِرِينَ
كَذَلِكَ نَفْعَلُ بِالْمُجْرِمِينَ ﴿١٥﴾ وَلِلْيَوْمِ مِيزَانٌ لِلْمُكَذِّبِينَ ﴿١٦﴾

je sjemena tekućina.

21 "koju na pouzdano mjesto stavljamo?"

– tj. u zaštićeno mjesto, a to je maternica.

22 "do roka određenoga?" – to je period trudnoće, a trudnoća kod ljudi traje devet mjeseci.

23 "Tako smo odredili, a divni li smo odreditelji?" – tj. odredili smo organe i osobine čovjeka i svako od njegovih stanja stvorili smo prema opisu koji smo željeli. Divan li je Allah koji određuje i daje oblik i mjeru!

25 – 26 "Zar Mi nismo učinili Zemlju sabiralištem živih i mrtvih?" – tj. učinili smo Zemlju da vas čuva i živite na njenoj površini, a mrtvi u njenoj utrobi.

27 "...i zar vam Mi ne dajemo da slatku vodu pijete?" – tj. pitkom i prefirjenom vodom, a ovo je sve čudnije od proživljjenja.

28 "Idite prema onome što ste neistinom smatrali" – reći će im se: "Idite ka onome što ste poricali u vidu kazne."

29 "Idite prema dimu u tri prama razdvojenom" – tj. ka sjeni od dima

أَنْخَلَقُوكُمْ مِّنْ مَّا وَهِيَنَ ٢١ فَجَعَلَهُ فِي قَرَارٍ مَّكِينٍ ٢٠ إِلَى قَدْرٍ ٢٤
 مَعْلُومٌ ٢٢ فَقَدْرَنَا فِيمَعَ الْقَدْرُونَ ٢٣ وَلَيْلٌ يَوْمٌ لِّلْمُكَذِّبِينَ ٢٤
 أَنْتَخَلَعُ الْأَرْضَ كَفَانًا ٢٥ أَخْيَاءً وَأَمْوَاتًا ٢٦ وَجَعَلَنَافَهَا رَوْسَيَ ٢٧
 شَمِخَتٍ وَاسْقَيْتُكُمْ مَاءً فُرَاتًا ٢٨ وَلَيْلٌ يَوْمٌ لِّلْمُكَذِّبِينَ ٢٩
 أَنْظَلَقُوكُمْ إِلَى مَا كُشِّرَ بِهِ تَكَذِّبُونَ ٣٠ أَنْطَلَقُوكُمْ إِلَى ظَلِيلٍ ذَى ثَلَاثَ ٣١
 شَعْبٍ ٣٢ لَا ظَلِيلٌ وَلَا يَغْنِي مِنَ الْهَبِ ٣٣ إِنَّهَا تَرْبَى بِشَكَرٍ ٣٤
 كَالْقَصْرِ ٣٥ كَانَهُ جَمَلَتْ صَفَرٍ ٣٦ وَلَيْلٌ يَوْمٌ لِّلْمُكَذِّبِينَ ٣٧
 هَذَا يَوْمٌ لَا يَنْطَقُونَ ٣٨ وَلَا يَوْذَنُ لَهُمْ فَيَعْنَدُونَ ٣٩ وَلَيْلٌ يَوْمٌ لِّلْمُكَذِّبِينَ ٤٠
 لِلْمُكَذِّبِينَ ٤١ هَذَا يَوْمٌ الْحَصْلَ جَمِيعُكُمْ وَالْأَوَّلِينَ ٤٢ فَإِنْ كَانَ
 لِلْمُكَذِّبِينَ ٤٣ فَكَذِيدُونَ ٤٤ وَلَيْلٌ يَوْمٌ لِّلْمُكَذِّبِينَ ٤٥ إِنَّ الْمُنْتَقَنَ فِ
 طَلَالٍ وَعَيْنَوْنَ ٤٦ وَفَوْكَاهَ مَنَائِشَهُونَ ٤٧ كُلُوا وَاشْرُبُوا هَيْئَةً
 بِمَا كَذَّبُتُمْ تَعْمَلُونَ ٤٨ إِنَّا كَذَّلِكَ تَجْزِي الْمُحْسِنِينَ ٤٩ وَلَيْلٌ يَوْمٌ لِّلْمُكَذِّبِينَ ٥٠
 كُلُوا وَمَنْعِلُوا قَلِيلًا إِنَّكُمْ بُجُورُونَ ٥١ وَلَيْلٌ يَوْمٌ لِّلْمُكَذِّبِينَ ٥٢ وَلَيْلٌ
 لِّلْمُكَذِّبِينَ ٥٣ وَإِذَا قِيلَ لَهُمْ أَرْجِعُوهُ لَا يَرْكُونَ ٥٤ وَلَيْلٌ
 يَوْمٌ لِّلْمُكَذِّبِينَ ٥٥ فَإِنَّهُ حَدِيثٌ بَعْدَهُ يَوْمُنُونَ ٥٦

Džehennema koji svjetli, a onda se razide na tri dijela.

٣١ "koji hleta neće davati i koji od plamena neće zaklanjati" – tj. u njemu nema hleta kao u dunjalučkim sjenama niti od vas može odbiti toplinu Džehennema. U njemu ćete biti sve dok se obraćun ne završi.

٣٢ "On će kao kule bacati iskre" – svaka iskra koja se bude bacala bit će velika poput tvrdave.

٣٣ "kao da su kamile ride" – tj. bit će ogromni poput deva. Arapi nazivaju crne deve riđima. Rečeno je da će ove iskre, kada se rasapu i padnu, na sebi imati boju vatre sličnu boji pojedinih crnih deva.

٣٨ "Ovo je Dan sudnji, i vas i narode drevne ćemo sakupiti" – tj. reći će im se: Ovo je Dan konačnog razrješenja u kome će se izreći konačni sud među stvorenjima. U njemu će se odvojiti istina od neistine i Mi ćemo vas, o skupino kurejševičkih nevjernika, sastaviti sa prvim nevjernicima od potonjih naroda.

٣٩ "pa ako se lukavstvom kakvim budete znali poslužiti, dovijte se protiv Mene" –

reći će: Ako imate kakvu smicalicu, onda je upotrijebite protiv Mene.

٤٦ "Jedite i naslađujte se, ali zakratko! – Vi ste zaista zločinci!" – tj. reći će im se ovo na dunjaluku, a zločinci su nepokorni idolopoklonici koji pripisuju druga Allahu.

٤٨ "A kad im se kaže: 'Namaz obavlajte!', oni namaz ne obavlaju" – kada im se naredi namaz, oni ne klanaju.

٥٠ "Pa u koji će govor, ako ne u Kur'an, vjerovati?!" – tj. ako ne vjeruju u Kur'an, pa u koji će govor poslije Kur'ana vjerovati.

SURA EN-NEBE' (VIJEST)

١ "O čemu oni jedni druge pitaju?" – kada je poslan Allahov Poslanik, s.a.v.s., obavijestio ih je o Allahovoju jednoći i proživljenju poslije smrti, učio im je Kur'an, pa su se međusobno počeli pitati govoreći: Šta se desilo Muhammedu, s čime je došao? Potom je Allah objavio ovaj ajet.

٢ "O Vijesti velikoj" – tj. o velikoj informaciji, a ona je veliki Kur'an, jer on obavještava o tevhidu, potvrđuje ono što govore poslanici, te da će se desiti proživljene.

٣ "o kojoj oni različita mišljenja imaju" – razišli su se oko Kur'ana. Neki su rekli da je magija, neki poezija, neki da je djelo vradžbine, a neki legende prijašnjih naroda.

٤ "Tako ne treba, oni će saznati sigurno!" – tj. saznat će posljedice svoje laži, a zatim Allah ponavlja ovaj ukor, rekavši:

٥ "I još jednom, tako ne treba, oni će saznati sigurno!" – a ovo označava povećanu potvrdu.

٦ "Zar Zemlju posteljom nismo učinili" – riječ "mihad" u originalnom tekstu označava postelju poput dječije kolijevke koja se pripremi djetetu, pa se na njoj uspavljuje.

٧ "i planine stupovima" – učinili smo ih poput kolaca (koji čuvaju šatore, nap. prev.) kako bi Zemlja bila mirna i ne bi se tresla.

٨ "i vas kao parove stvorili" – tj. muškarcima i ženama.

٩ "i vaš san smirajem učinili" – "subat" u originalnom arapskom jeziku označava prekid aktivnosti i pokretanja kako bi se tijelo odmorilo.

١٠ "i noć odjećom učinili" – tj. noć vas oblači u svoju tamu i prekriva vas njome kao što vas prekriva odjeća.

١١ "i dan za privređivanje odredili" – tj. svijetlim kako bi bili u mogućnosti da izvrše

ono što im je potrebno za život i ono što im je Allah dodijelio od opskrbe.

12 "i iznad vas sedam silnih sazda" – želi reći sedam nebesa koja su snažno stvorena i u gradnji dobro utvrđena.

13 "i svjetiljku plamteću postavili?" – pod ovim se misli na Sunce. Vehhadž podrazumijeva ono što daje i svjetlost i toplotu.

14 "I Mi iz kišnih oblaka vodu obilnu spuštamo" – to su oblaci puni vode koji još nisu kišu dali. "Sedždžadž" u originalnom tekstu označava oblak koji daje kišu u obilju.

15 "da njome žito i bilje izvedemo" – kao što su pšenica, ječam i sl. "Nebat" u originalnom tekstu označava ono što jedu životinje, trave i ostalo bilje.

16 "i bašće guste" – tj. vrtove i bašće koji su međusobno povezani i isprepleteni svojim granama i lozama.

17 "Dan sudnji je, zaista, već određen" – to će biti ročište za prve i zadnje. Dobit će obećanu nagradu ili kaznu na ahiretu. Ovaj dan nazvan je Sudnjim jer će Allah u njemu presuditi među Svojim robovima.

18 "Dan kada će se u rog puhnuti" – to je rog u koji će puhnuti Israfil; "...pa ćete vi dolaziti" – tj. na mjesto vašeg izlaganja; "...sve skupina po skupina" – tj. grupe jedne iza drugih.

19 "i nebo će se otvoriti" – radi silaska meleka; "...i mnogo kapija imati" – tj. na njemu će biti mnogobrojni otvori.

20 "i planine će se zdrobiti i priviđenje će biti" – tj. bit će pomjerene sa svojih mjesta u atmosferu i iščupane iz svojih temelja, pa će postati raspršeni prah, a onaj ko ih bude gledao mislit će da su fatamorgana.

21 "Džehennem će doista zasjeda biti" – tj. u njemu džehennemske čuvari prave zasjedu za nevjernike kako bi ih kažnjavali i patili.

22 "silnicima mjesto povratka" – tj. pribježište.

23 "u kome će zauvijek ostati" – tj. ostat će u Vatri sve dok je vremena. "Hukub" u originalnom tekstu označava dugi vremenski period, kada jedan prođe, nastupit će drugi i tako u vječnost.

25 "osim vrele vode" – tj. ključale vode; "...i hladne kapljevine" – gnoj i sukrvica stanovnika Džehennema.

26 "kazne prikladne" – tj. kazna odgovara grijehu, a nema većeg grijeha od širka, niti kazne veće od vatre. Njihova djela bila su loša, pa im je Allah dao ono što će im zlo činiti.

سُبُّوْلُهُ الْحَمْدُ لِلّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِيْمِ

عَمَّ يَسَّأَءُ لَوْنَ ۖ عَنِ النَّبِيِّ الْعَظِيْمِ ۖ أَلَّذِي هُنْ فِي مُخْلِفَوْنَ ۚ ۱

كَلَّا سَيْعَلَوْنَ ۖ ثُمَّ كَلَّا سَيْعَلَوْنَ ۖ أَلَّا تَنْجُمُ الْأَطْرَافُ مَهْدَأً ۖ ۲

وَالْجَمَالُ أَوْتَادَأَ ۖ وَخَلَقْنَاكُمْ أَزْوَاجًا ۖ وَجَعَلْنَا نَوْمَكُمْ سُبَانًا ۖ ۳

وَجَعَلْنَا الْأَيْلَلِ بِإِسَابَا ۖ وَجَعَلْنَا الْنَّهَارَ مَعَاشًا ۖ وَبَيَّنَنَا ۶

فَوْقَكُمْ سَعَاعَ شَدَادًا ۖ وَجَعَلْنَا سِرَاجًا وَهَاجَاءَ ۖ وَأَنْزَلْنَا ۷

مِنَ الْمُعْصِرَاتِ مَاءً ثَبَاجًا ۖ لَتَنْجُوحَ يَهُ حَبَّا وَبَنَانًا ۸

أَلْفَافًا ۖ إِنَّ يَوْمَ الْفَصْلِ كَانَ مِيقَاتَ ۖ يَوْمٌ يُنَفَّحُ فِي الصُّورِ ۹

فَنَأْتُونَ أَفْوَاجًا ۖ وَفُثِّحَتِ السَّمَاءُ فَكَانَتْ أَبُو بَابَا ۖ وَسُرِّيَتِ ۱۰

الْجَهَالُ فَكَانَتْ سَرَابًا ۖ إِنَّ جَهَنَّمَ كَانَتْ مِرْصَادًا ۖ لِلْطَّاغِينَ ۱۱

مَثَابًا ۖ لِلشِّينِ فِيهَا أَحْقَابًا ۖ لَا يَذُوقُونَ فِيهَا بَرْدًا وَلَا شَرَابًا ۱۲

إِلَّا حَبِيْمًا وَغَسَافًا ۖ جَرَاءَ وَفَاقًا ۖ إِنَّهُمْ كَانُوا ۱۳

لَا يَرْجُونَ حَسَابًا ۖ وَكَذَبُوا إِيمَانَنَا كَذَابًا ۖ وَكُلُّ شَيْءٍ ۱۴

أَحْسَيْنَاهُ كِتَابًا ۖ فَذُوقُوا فَلَنْ تَزِيدُكُمْ إِلَّا عَذَابًا ۱۵

27 "Zaista se oni nisu nadali polaganju räčuna" – oni nisu imali želje za nagradom, niti su se bojali obračuna zato što nisu vjerovali u proživljenje.

28 "a Mi smo sve pobrojali i zapisali" – tj. zapisali smo u Ploči čuvanoj. Rečeno je također da to znači: Djela robova koja zapisuju Njegovi časni pisari.

31 "Zaista bogobojaznima mjesto spašavanja pripada" – "mefaz" u originalnom tekstu označava uspjeh, zadobijanje traženog i spas od Vatre.

33 "i djevice mlade" – tj. "kevaib" u originalnom tekstu označava žene čije grudi nisu opuštene. One su djevice, čvrstih grudi; "...godina istih" – tj. podjednake životne dobi.

34 "i pehari puni" – tj. ispunjeni vinom.

35 "Tamo prazne besjede i laži neće slušati" – tj. neće slušati u Džennetu besposlice i besmislice koje označavaju neistinit govor, niti će jedni drugima lagati.

36 "To im je nagrada od Gospodara tvoga, dar dovoljni" – shodno obaveznom

إِنَّ لِلْمُتَقِينَ مَفَانٍ^{٢١} حَدَائِقَ وَأَعْتَابًا^{٢٢} وَكَوَاعِبَ أَنْزَالًا^{٢٣} وَكَانَا
دِهَافًا^{٢٤} لَا يَسْعَوْنَ فِيهَا الْغَوَّا وَلَا كِذَابًا^{٢٥} جَرَاءَ مِنْ رَيْكَ عَطَاءَ
جَسَابَا^{٢٦} رَبِّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا إِلَّا مَكُونٌ
مِنْهُ خَطَابًا^{٢٧} يَوْمَ يَقُومُ الرُّوحُ وَالْمَلَائِكَةُ صَفَا لَا يَتَكَوَّنُ
إِلَّا مَنْ أَذْنَ لَهُ الرَّحْمَنُ وَقَالَ صَوَايَا^{٢٨} ذَلِكَ الْيَوْمُ الْحَقُّ فَمَنْ
شَاءَ أَخْذَ إِلَى رَبِّهِ مَثَابًا^{٢٩} إِنَّا أَنْذَرْنَاكُمْ عَذَابًا قَرِيبًا يَوْمَ
يَنْظُرُ الْمُرْءُ مَا قَدَّمَتْ يَدَاهُ وَيَقُولُ الْكَافُرُ يَلْتَئِمُ كُثُرًا^{٣٠}

سُورَةُ النَّازِعَاتِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَالنَّزَعَتْ عَرْقًا^١ وَالنَّشَطَتِ نَشَطًا^٢ وَالنَّسِيْحَتِ سَبَحَا^٣
فَالنَّسِيْقَتْ سَبَقَا^٤ فَالْمُدْبِرَاتِ أَمَرَا^٥ يَوْمَ تَرْجُفُ الْأَرْجُفَةُ^٦
تَبَعَّهَا الرَّادِفَةُ^٧ قُلُوبُ يَوْمِذِ وَاحِفَةُ^٨ أَبْصَرُهَا^٩
خَشْعَةُ^{١٠} يَقُولُونَ أَنَا أَمْرُ دُودُونَ فِي الْحَافَةِ^{١١} أَءَ ذَا كُنَّا^{١٢}
عَظِيْمًا مُخْرَجَةً^{١٣} قَالُوا إِنَّكَ إِذَا كَرَّهَ خَاسِرَةً^{١٤} فَإِنَّمَا هِيَ زَجَرَةٌ^{١٥}
وَحْدَةٌ^{١٦} فَإِذَا هُمْ بِالسَّاهِرَةِ^{١٧} هَلْ أَنْكَ حَدَيثُ مُوسَى^{١٨}

obećanju od Gospodara Uzvišenog. On je za jedno dobro djelo obećao deset, a nekima i sedamsto puta. Isto tako nekim ljudima je obećao neograničenu nagradu.

(37) "Gospodara nebesa i Zemlje i onoga što je između njih, Sve milosnoga, kome neće moći zboriti" – tj. neće moći da otpočnu govor sa Njim osim kada im se dozvoli, niti će se zalagati osim sa Njegovom dozvolom.

(38) "na Dan kada Džibril i meleki budu u redove poredani" – tj. poredat će se u safove. Ruh u originalnom tekstu označava nekog od meleka, a neki kažu da se to odnosi na Džibrila. Također, rečeno je da ova riječ označava neku Allahovu vojsku u kojoj nisu meleki. **"...kada će samo onaj kome Sve milosni dozvoli govoriti"** – tj. kome dozvoli zalaganje. Ili to znači da neće govoriti osim kome Milostivi dozvoli. **"...a istinu će reći"** – tj. ta osoba je na dunjaluku svjedočila tevhid – Allahovu jednoću.

(39) "To je" – tj. njihovo stajanje na takav način je: **"...istinu dan"** – tj. koji će se zasigurno i neminovno desiti; **"...pa ko**

hoće, povratak Gospodaru svome prihvatić će" – tj. pribježište s dobrim djelima.

(40) "...na Dan u kome će čovjek djela ruku svojih vidjeti" – tj. kada bude gledao šta je učinio od dobra i zla; **"...a nevjernik uzviknuti: 'Kamo sreće da sam prašina bio!'"** – tj. poželjet će da je bio zemlja kada vidi sve vrste patnji koje mu je Allah pripremio.

SURA EN-NAZI'AT (ONI KOJI ČUPAJU)

1 "Tako Mi onih koji čupaju" – Uzvišeni Allah kune se melekima koji vade duše robova iz njihovih tijela, kao što strijelac navlači strijelu do krajne granice. **"...grubo"** – garkan u originalnom tekstu označava čupanje iz dubina, tj. duša se vadi iz najdubljih dijelova tijela.

2 "onih koji vade blago" – tj. onih koji blago vade duše iz tijela. "Nešt" u arapskom jeziku označava povlačenje bunarske kofe konopcem.

3 "i onih koji plove brzo" – meleki silaze s neba hitro izvršavajući Allahovu naredbu. Oni plove u zraku kao što plove ronioci u vodi.

4 "pa duše u odredišta nose žurno" – to su meleki koji prednjače u sprovođenju Allahove naredbe. U ovo spada i to da će duše vjernika prednjačiti u ulasku u Džennet.

5 "i sreduju stvari s Allahovom dozvolom" – sređivanje stvari od strane meleka označava njihov silazak sa propisima halala i harama i njihovim pojedinostima, kao i uređivanje stanja stanovnicima Zemlje u smislu vremenskih prilika, kao što su vjetrovi, kiše i sl.

6 "na Dan kada se Zemlja zvukom roga zatrese" – to je prvo puhanje u sur kada će pomrijeti sva stvorena.

7 "za kojim će doći sljedeći" – to je drugo puhanje u sur kada će sve proživjeti.

8 "sreća toga dana bit će uplašena" – zato što će vidjeti strahote Sudnjeg dana i bit će zabrinuti i uzrujani.

9 "a pogledi njihovi oboreni" – u njihovim očima će se pojavit poniznost kada ugledaju strahote Sudnjeg dana. Pod ovim se misli na poglede onih koji će umrijeti kao nemuslimani.

10 "Govorit će: Zar ćemo, zaista, biti povraćeni u prvobitno stanje?" – ovo govore oni koji nijekaju proživljenje kada im se kaže da će biti proživljeni, tj. da li ćemo biti vraćeni u naše prvobitno stanje, pa

postati živi poslije smrti, nakon što smo bili u grobovima.

12) "I još kažu: E, to je, dakle, štetan povratak" – tj. ako budemo povraćeni poslije smrti, doživjet ćemo propast onim što će nas zadesiti, shodno onome što govori Muhammed.

13) "A bit će to samo povik jedan" – ovo je drugo puhanje u sur kojim će doći do proživljenja i nije potrebno da Uzvišeni uradi nešto drugo mimo naredbe o puhanju zato što je Njegova moć velika.

14) "a oni već na površini Zemlje" – "sahireh" u originalnom tekstu označava čisto prostranstvo koje će Allah dati, pa će se na njemu svoditi obračun stvorenjima.

15) "Da li je doprla do tebe vijest o Musau" – tj. došle su ti priče o faraonu i Musau pouzdanim putem.

16) "kad ga je Gospodar njegov u svetoj dolini zovnuo" – tj. blagoslovljenoj i čistoj; **"Tuva"** – je dolina na Sinajskoj gori na kojoj je pozvan Musa.

18) "...i reci:" – tj. njemu; **"Da li bi ti da se očistiš?"** – tj. kada mu dodeš, reci mu: "Imaš li želju da se očistiš od idolopoklonstva?" Musau je naređeno da se prema njemu lijepo ophodi.

19) "da te Gospodaru tvome uputim, pa da Ga se bojiš?" – tj. uputit ću te na robovanje i ispovijedanje jednoće Allahu, pa ćeš se bojati Njegove kazne. Ova vrsta pribavljanja "hašje" biva samo kod onih koji su upućeni i razboriti.

20) "I onda mu je najveće čudo pokazao" – rečeno je da je to štap, a također i njegova ruka.

22) "...već se okrenuo" – tj. okrenuo se od vjerovanja; **"...i potradio"** – tj. čineći nered na Zemlji i ulažući trud u suprotstavljanju Musaovom pozivu.

23) "i sabrao" – tj. objedinio je svoju vojsku za borbu, ili je sabrao svoje sihirbaze kako bi se suprotstavili, ili je sabrao ljudе da bi prisustvovali i gledali što će se desiti.

24) "Ja sam gospodar vaš najveći!, on je rekao" – ovaj prokletnik želio je reći da nema boga iznad njega.

25) "i Allah ga je, i na ovom i na drugom svijetu, kaznio" – tj. Allah ga je uzeo i kaznio ga kao primjer drugima na budućem svijetu, tj. vatrom Džehennema, a ovo svjetska kazna je za njega bila potapanje kako bi pouku uzeli oni koji slušaju ovo kazivanje.

إِذْ نَادَهُ رَبُّهُ بِالْوَادِ الْمَقِيسِ طَوْيَ ١٦ إِذْهَبْ إِلَى فِرْعَوْنَ إِلَهَ لَعْنَ ١٧
فَقُلْ هَلْ لَكَ إِلَيْنَا أَنْ تَرْكَ ١٨ وَاهْدِيْكَ إِلَى رَبِّكَ فَنَحْشَنَ ١٩ فَارْأَهُ
الْآَلَاهَ الْكَبِيرَ ٢٠ عَذَابَ وَعْصَيْنَ ٢١ كُمْ أَدْبِرِيْسَعَنَ ٢٢ فَحَسْرَ
فَنَادَى ٢٣ فَقَالَ أَتَأْرِيْكُمُ الْأَعْلَى ٢٤ فَأَخَذَهُ اللَّهُ تَعَالَى الْأَخْرَةَ وَالْأُولَى
إِنَّ فِي ذَلِكَ لَعْرَةً لَمَنْ يَنْهَايَ ٢٥ إِنَّمَا أَشَدَّ حَلْقَأَ السَّمَاءِ بَنَهَا
رَغْ سَمَكَهَا فَسَوَّنَهَا ٢٦ وَأَغْطَشَ لَيْلَهَا وَأَخْرَجَ ضَحْنَهَا ٢٧
وَالْأَرْضَ بَعْدَ ذَلِكَ دَحَنَهَا ٢٨ أَخْرَجَ مِنَهَا وَمَرَّعَهَا ٢٩
وَالْجَبَالَ أَرْسَهَا ٢٩ مَنْعَالَكُمْ وَلَا تَنْعِمُكُمْ ٣٠ فَإِذَا جَاءَتِ الْطَّائِمَةُ
الْكَبِيرَ ٣١ يَوْمَ يَتَذَكَّرُ الْإِنْسَنُ مَا سَعَى ٣٢ وَبَرَزَتِ الْجَحِيمُ
لِمَنْ رَأَى ٣٣ فَمَانَ طَغَى ٣٤ وَإِذَا الْحَيَاةُ الدُّنْيَا ٣٥ فَإِنَّ الْجَحِيمَ
هِيَ الْمَأْوَى ٣٦ وَمَانَ خَافَ مَقَامَ رَبِّهِ وَنَهَى النَّفَسُ عَنْ أَهْوَى
فَإِنَّ الْجَنَّةَ هِيَ الْمَأْوَى ٣٧ يَنْتَهُونَكَ عَنِ السَّاعَةِ إِنَّ مُرْسَهَهَا
فِيمَ أَنْتَ مِنْ ذَكَرَهَا ٣٨ إِلَى رَبِّكَ مُنْهَهَا ٣٩ إِلَيْمَانَتْ مُنْذَرٌ
مَنْ يَنْهَايَ ٤٠ كَأَيْمَهُمْ يَوْمَ يَرْوَهَا الْمَلَبِسُونُ الْأَعْشَيَةُ أَوْ صَحَّهَا ٤١

سُورَةُ عَبْرَكَ

26) "To je pouka za onoga koji se bude Allaha bojao!" – u ovome što je spomenuto u kazivanju o faraonu i onome što je sa njim, bila je velika pouka onome ko se pribavlja Allahu.

27) "A šta je teže: vas ili nebo stvoriti? On ga je sazdao" – zar je vaše proživljenje poslije smrti teže, po vašem mišljenju i procjeni, ili stvaranje nebesa. To je graciozna gradevina sa svim čudesima stvaranja i izvanrednim manifestima moći, što je i očevidno onima koji to promatruju.

28) "svod njegov visoko digao" – tj. učinio ga kao visoku gradevinu iznad zemlje. **"...i usavršio"** – tj. učinio je ovu gradevinu podjednakom i skladnom bez ikakvih propusta ili iskrivljenja, te rascjepa.

29) "noći njegove mračnim" – tj. noć je učinio mrklom; **"...a dane svijetlim učinio"** – tj. dan je osvjetlio sunčevom svjetlošću.

30) "Poslije toga je Zemljу" – tj. poslije stvaranja neba; **"...rasprostro"** – tj. učinio je ravnom.

31 "iz nje je vodu i pašnjake izveo" – tj. dao je da na Zemlji izviru rijeke i izvori i dao je da na njoj niknu pašnjaci sa biljkama kojima se napasaju životinje.

32 "i planine nepomičnim učinio" – tj. učinio ih kao učvršćivače za Zemlju kako stanovnici na njoj ne bi bili izloženi potresima.

33 "A kad dode nevolja najveća" – tj. iznenadujuća nedaća koja će dokinuti sve ostale. To je drugo puhanje u sur koje će stanovnike Dženneta predati Džennetu, a stanovnike Vatre predat će Vatri.

36 "i kad se Džehennem svakome ko vidi bude ukazao" – tj. pokazat će se jasno i neće nikome biti skriven.

37 "onda će onome koji je obijestan bio" – tj. prelazio granicu u nevjerstvu i nepokornosti.

38 "i život na ovom svijetu više volio" – tj. dadne mu prednost nad ahiretom ne pripremajući se za budući svijet, niti radeći djela za njega.

39 "Džehennem prebivalište postati sigurno" – tj. mjesto koje će im biti pribježište, osim kojeg drugog nema.

40 "A onome koji je od stajanja pred Gospodarom svojim strepio" – tj. ko se

bude pribojavao stajanja pred svojim Gospodarom na Sudnjem danu; "...i dušu od prohtjeva uzdržao" – tj. ko je bude odvraćao da bude naklonjena nepokornostima i zabranama za kojima žudi.

41 "Džennet će boravište biti sigurno" – tj. mjesto na kojem će se nastaniti i u kojem će naći utocište, osim kojeg neće drugog biti.

42 "Pitaju te o Smaku svijeta: Kada će se dogoditi?" – tj. kada će doći i desiti se.

43 "Ti ne znaš, pa kako da o njemu zboris" – tj. ti o njemu ništa ne znaš, već ga zna samo Allah Uzvišeni.

44 "o njemu samo Gospodar tvoj zna" – tj. konačno znanje o njemu je kod Allaha i niko drugi ga ne poznaje.

45 "Tvoja opomena će koristiti samo onome koji Ga se bude bojao" – tj. ti zastrašuješ one koji se pribojavaju Sudnjeg dana.

46 "a njima će se učiniti, onoga Dana kada ga dožive, da su samo jedno veče ili jedno jutro njezino ostali" – tj. koliko je početak ili kraj dana, ili koliko traje jutro koje dolazi nakon te večeri.

SURA 'ABESE (NAMRŠTIO SE)

1 "On se namrštio i okrenuo" – tj. Poslanik, s.a.v.s., namrgodio je lice i udaljio se.

2 "zato što je slijepac njemu prišao" – tj. zato što mu je došao slijepac, a povod objave ove sure bio je sljedeći: Uglednici Kurejsija bili su kod Vjerovjesnika, s.a.v.s., i on je želio da oni prime islam. Tada mu se obratio jedan slijepi čovjek, a on je Abdullah b. Ummi Mektum, a bio je (kasnije) jedan od najboljih ashaba. Poslaniku, s.a.v.s., nije se svidjelo da mu Ibn Ummi Mektum prekida govor, pa se od njega okrenuo.

3 "A šta ti znaš" – tj. Muhammed, "...možda će se on očistiti" – tj. možda će se slijepac očistiti od grijeha dobrim djelima zato što uči od tebe.

4 "ili opomenuti" – tj. uzeti pouke iz onoga čemu ga ti podučavaš. "...pa da mu opomena koristi" – tj. pouka.

6 "ti se njemu okrećeš" – tj. njemu okrećeš svoje lice i upućuješ svoj govor, a on ne pokazuje potrebu za tobom i udaljava se od onoga čemu pozivaš.

7 "a ti nisi odgovoran ako se on ne očisti" – tj. ti nećeš biti opterećen ako on ne pređe na islam i ne bude upućen. Tebi je

dužnost samo da dostaviš i nemoj voditi brigu o stanju ovakvih nevjernika.

8 "A što se tiče onoga koji ti je došao žureći" – tj. ko ti dode žurno tražeći od tebe da ga uputiš na dobro i posavjetuješ ga Allahovim poukama.

9 "ti njega zanemaruješ" – tj. ti si zaokupiran u odnosu na njega, udaljavaš se i zadocnjavaš.

10 "Né čini tako! Zbilja je to pouka" – tj. ovi ajeti, ili ova sura je pouka. Iz nje treba uzeti pouke, prihvati ih i raditi prema onome što one nalažu.

11 "na listovima" – tj. to je opomena koja se nalazi na listovima. **"...je cijenjenim"** – tj. časnim kod Allaha zbog znanja i mudrosti koje se nalaze u njima, ili zato što su prenesene iz Levhi-Mahfuza.

12 "uzvišenim" – tj. visoke vrijednosti kod Allaha, **"...čistim"** – tj. čisti jer ih dodiruju samo oni koji su čisti i zaštićeni od šejtana i nevjernika.

13 "u rukama izaslanika" – a to su meleki nösoci objave između Allaha i poslanika.

14 "časnih" – tj. časnih kod svoga Gospodara; **"...čestitih"** – tj. bogobojaznih, koji se pokoravaju svome Gospodaru i koji su iskreni u svome vjerovanju.

15 "Proklet neka je čovjek! Koliko je samo on nezahvalan!" – tj. proklet neka je čovjek nevjernik, kako je samo njegovo nevjerovanje teško.

16 "Od čega ga On stvara?" – tj. od čega je Allah stvorio ovog nevjernika.

17 "Od kapi sjemena ga stvara" – tj. beznačajne vode, pa kako se može oholiti onaj koji je izašao dva puta kroz mokraćne kanale? **"...pa mu određuje ono što hoće"**

– tj. stvorio ga je ispravnim i pripremio ga za stjecanje vlastitih koristi. Stvorio mu je ruke, noge, oči i ostala čula.

18 "I Pravi put mu dostupnim učini" – tj. olakšao mu je put za činjenje dobra ili zla.

19 "zatim mu život oduzme i učini da bude sahranjen" – tj. dao je da bude pokopan u svoj kabur koji ga prekriva iz počasti prema njemu, a nije dao da bude bačen na zemlju da ga jedu divlje životinje i ptice.

20 "i poslige će ga, kada On bude htio, oživjeti" – tj. oživjet će ga poslige smrti u vremenu kada Allah bude htio.

21 "Uistinu! On još nije ispunio ono što mu je On naredio!" – zapravo, neki to nisu

uradili čineći kufr, a neki nepokornost. Malo je onih koji su izvršili ono što je Allah naredio.

22 "Neka čovjek pogleda u hranu svoju" – tj. neka pogleda kako mu je Allah stvorio hranu koju je učinio povodom njegovog života.

23 "zatim zemlju pukotinama cijepamo" – tj. rascijepi se pred zrnom na početku njegova rasta, iako je ono malo i isuviše slabo da bi je rascijepilo.

24 "i činimo da iz nje žito izrasta" – tj. žitarice koje se uzimaju kao hrana, a ovo znači: biljke neprestano rastu i povećavaju se sve dok ne postanu žitarice sa zrnevljem.

25 "...i povrće" – "kad'b' u originalnom tekstu označava syježe bilje kojim se hrane životinje.

26 "i bače guste" – to su prefijenjeni palmovici sa velikim deblima.

27 "i voće i trave" – pod travama se ovdje podrazumijeva sve što niče iz zemlje, a što ne jedu ljudi, niti ga siju, a raste na livadama i ostalim mjestima za ispašu.

28 "A kad dođe glas zaglušujući" – tj. povik na Sudnjem danu koji će zaglušiti uši, pa neće čuti.

29 "na Dan kada će čovjek od brata svoga pobjeći";

30 "i od majke svoje, i od oca svoga";

31 "i od druge svoje i sinova svojih" – oni su najbliži srodnici i najpreči da prema njima budu blagi i brižni. Od njih će se bježati samo zbog velike strahote i užasa.

32 "Toga Dana će se svaki čovjek samo o sebi brunuti" – tj. koji će ga zaokupirati od bližnjih srodnika i od njih odvratiti. Bježat će od njih bojeći se da ne budu od njega potraživali međusobna prava i kako ne bi gledali žestinu stanja u kome se nalazi.

33 "neka lica toga Dana bit će blistava" – tj. svijetla.

34 "a na nekim licima toga Dana bit će prašina" – tj. prašina i pomučenost.

35 "tama će ih prekrivati" – prekrivat će ih crnilo, zatamnjenje i žestina.

36 "to će" – tj. ljudi sa zaprašenim licima; **"...zbilja, nevjernici, razvratnici biti"** – očiti grješnici i lažovi.

SURA ET-TEKVIR (PRESTANAK SJAJA)

37 "Kada se Sunce smota i izgubi sjaj" – tj. kada bude poput lopte koja se smota, savije i baci.

38 "i kada zvijezde popadaju" – tj. kada se prospu i rasprše. Rečeno je također: Kada

se ugasi njihov sjaj.

3 "i kada se planine pokrenu" – nakon što se razore u zraku.

4 "i kada steone kamile bez pastira ostanu" – steone kamile su ovdje posebno navedene, jer se smatraju najvrednijim imetkom kod Arapa, "uttilet" u arapskom označava: kada budu ostavljene bez pastira zato što će vidjeti veliku strahotu.

5 "i kada se divlje životinje saberu" – tj. kada se prožive da jedni nad drugima odmazdu izvrše. Neki kažu da to označava njihovu smrt.

6 "i kada se mora vatrom napune" – tj. kada se potpale i budu goruća vatra.

7 "i kada se duše s tijelima spoje" – tj. sastat će se duše vjernika sa hurijama, a duše nevjernika sa šejtanima. El-Hasen kaže: "Svako će biti priključen svojoj skupini: židovi židovima, kršćani kršćanima, medžusije medžusijama, licemjeri licemjerima, a vjernici vjernicima.

8 "i kada živa sahranjena djevojčica bude upitana..."

9 "...zbog kakve krvice je umorena!" – Kada bi se Arapima rodila kćerka ukopavali bi je živu bojeći se bruke ili neimaštine. Uzvišeni je prekorio ovdje njenoga ubicu tako što će ona biti pitana zato što je ubijena a nikakav grijeh nije učinila.

10 "i kada se listovi razdijele" – tj. kada se rašire i otvore knjige djela radi obračuna.

11 "i kada se nebo ukloni" – tj. rascijepi i nestane.

12 "i kada se Džehennem raspali" – tj. kada se potpali Allahovom srdžbom i grijesima ljudi.

13 "i kada se Džennet približi" – tj. kada se približi bogobojaznima. Rečeno je također: ovih dvanaest ajeta je dvanaest stvari; šest od njih je na dunjaluku, od početka sure do riječi: "Kada se mora potpale", a šest je na ahiretu od: "Kada se duše s tijelima spoje" do ovog ajeta.

14 "svako će saznati ono što je pripremio" – ovime se želi reći: Svaka duša će znati što je radila od dobra ili zla kada se knjige otvore.

15 "I kunem se zvijezdama koje se skrivaju" – Uzvišeni se kune zvijezdama koje se skrivaju danju pod svjetlošću Sunca i tako nisu vidljive.

16 "i koje se kreću" – tj. plove u svojim sazvježđima; **17 "...i iz vida gube"** – tj. koje se skrivaju do zalaska sunca. Riječ "kunnes" u originalnom tekstu dolazi od "el-kinas", a označava skrovište divljači, poput gazela i sl.

18 "i noći kad ona veo spušta" – tj. kada odi i prestane njena tama.

19 "i zorom kad diše" – tj. kada dođe sa jutarnjim povjetarcem.

20 "Samo je on" – tj. Kur'an; **21 "...kazivanje Izaslanika plemenitog"** – a to je Džibril koji se spustio sa Kur'anom od Allaha Uzvišenog Allahovom Poslaniku, s.a.v.s.

22 "moćnog, od Gospodara Arša cijenjenog" – tj. on je moćan, njegova moć je uzvišena i ima uvaženu poziciju kod Allaha, subhanehu ve te'ala.

23 "Kome se drugi potčinjavaju, tamo pouzdanog!" – tj. njemu se ostali meleki pokoravaju. Njemu se obraćaju i poslušni su mu. On je povjerenik Objave i drugih stvari.

24 "A drug vaš nije lud" – Muhammeda, s.a.v.s., opisao je prijateljem i drugom da bi dao do znanja da oni poznaju njegovo stanje, a on je najpametniji i najsavršeniji od svih njih.

25 "on ga je na obzoru jasnom video" –

tj. Muhammed, s.a.v.s., video je Džibrila u njegovom pravom liku. Imao je šest stotina krila. Mudžahid kaže: "Vidio ga je u pravcu Edžjada, a to je istok Mekke."

(24) "...on nije" – tj. Muhammed, s.a.v.s.; **"...kada je u pitanju objava"** – tj. vijesti koje dolaze sa neba; **"...škrт"** – tj. ne tvrdiči na objavi, niti je nemaran u njenoj dostavi, već ljude podučava Allahovom govoru i propisima.

(25) "i Kur'an nije prokletog šejtana govor" – tj. Kur'an nije govor nekoga šejtana koji potkrada informacije i koji biva kamenovan gorućim nebeskim zvjezdama.

(26) "pa kuda onda idete?" – tj. kojim ćete jasnjim putem ići od ovoga koji sam vam pojasnio.

(27) "Kur'an je samo pouka svjetovima" – tj. Kur'an nije ništa drugo do pouka i opomena svim stvorenjima.

(28) "a vi ne možete ništa htjeti ako to Allah, Gospodar svjetova, neće!" – vi ne možete željeti ispravnost, niti ste je moćni zadobiti, osim ako to Allah želi i na to vas uputi.

SURA EL-INFITAR (RASCJEPLJENJE)

(1) "Kada se nebo rascijepi" – tj. kada se rascijepi radi silaska meleka.

(2) "i kada zvijezde popadaju" – tj. kada različito popadaju.

(3) "i kada se mora izliju" – želi se reći: Kada se jedna u druga uliju i spoje pa postanu jedno more, ili kada eksplodiraju kao što eksplodiraju vulkani. Ovo će se desiti prije Sudnjeg dana.

(4) "i kada se grobovi ispreturaju" – tj. kada se izvrne njihova zemlja i mrtvi iz njih izbace.

(5) "svako će saznati šta je pripremio, a šta propustio" – saznat će prilikom otvaranja listova šta je uradio od dobra ili zla, ili šta je zapostavio od dobra ili zla.

(6) "O čovječe, šta te je obmanulo pa si nepokoran svome Plemenitom Gospodaru?" – tj. šta te je prevarilo i obmanulo pa si postao nevjernik u svoga Časnog Gospodara. Rečeno je: obmanuo ga je Allahov oprost zato što ga nije kažnjavao.

(7) "Koji te je stvorio" – od kapi vode i nisi bio ništa; **"...pa učinio da si skladan"** – čovjek koji vidi, čuje i shvata; **"...i da si uspravan"** – tj. učinio te uspravnim i lijepoga izgleda. Tvoje tjelesne udove učinio je u skladnim i odgovarajućim.

سَمِّ اللَّهُ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ
إِذَا السَّمَاءُ أَنْفَطَرَتْ ١٠ وَإِذَا الْكَوَافِرُ أَنْتَرَتْ ١١ وَإِذَا الْحَارِثُ
فُجِرَتْ ١٢ وَإِذَا الْقُبُورُ بُعْرَتْ ١٣ عَلِمَتْ نَفْسٌ مَا قَدَّمَتْ
وَأَخْرَتْ ١٤ يَنْهَا إِلَيْنَا إِلَيْنَاهُ مَا غَرَبَ فِي الْكَبِيرِ ١٥ الَّذِي
خَلَقَكَ سَوْنَكَ فَعَدَلَكَ ١٦ فِي أَيِّ صُورَةٍ مَا شَاءَ رَبُّكَ ١٧
كَلَّا لَيُكَذِّبُونَ بِاللَّهِ ١٨ وَإِنَّ عَيْنَكُمْ لَتَحْفَظُنَّ ١٩ كَرَامًا
كَثِيرًا ٢٠ يَعْلَمُونَ مَا تَفْعَلُونَ ٢١ إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي تَعْمِيرٍ ٢٢ وَإِنَّ
الْفُجَارَ لَفِي حَيَّمٍ ٢٣ يَصْلُوْنَهَا يَوْمَ الْدِينِ ٢٤ وَمَا هُمْ عَنْهَا بِغَافِيْنَ
وَمَا أَدْرِنَاكَ مَا يَوْمُ الْدِينِ ٢٥ ثُمَّ مَا أَدْرِنَاكَ مَا يَوْمُ الْدِينِ
يَوْمَ لَا تَمْلِكُ نَفْسٌ لِنَفْسٍ شَيْئًا ٢٦ وَالْأَمْرُ يَوْمَ مِيزَانٍ ٢٧
لِلَّهِ ٢٨

سُورَةُ الْمَطْفَفِينَ

سَمِّ اللَّهُ الرَّحْمَنُ الرَّحِيمُ
وَبِإِلَهٍ لِلْمَطْفَفِينَ ١٠ الَّذِينَ إِذَا أَكَلُوا عَلَى النَّاسِ يَسْتَوْفُونَ ١١
وَإِذَا كَالُوهُمْ أَوْ زَرَوْهُمْ يُخْسِرُونَ ١٢ لَا يَظْنُنَّ أَنَّ لَهُمْ
مَبْعُوثُونَ ١٣ يَوْمَ يَقُومُ النَّاسُ لِرَبِّ الْعَالَمِينَ ١٤

(1) "i kakav je htio, lik ti dao" – tj. stvorio te u liku u kojem je htio, između ostalih likova. Ti nisi sam odabralo svoj lik.

(2) "A ne valja takо!" – ovo je odvraćanje od obmanjenosti Allahovom plemenitošću, te od uzimanja obmane kao puta ka nevjerstvu u Njega. **"Vi u Sudnji dan ne vierujete"** – a ovo je kazna.

(3) "koji znaju ono što radite" – On kaže: Vi nijećete Sudnji dan, a Allahovi meleki su za vas zaduženi, oni pišu vaša djela, vaš govor, pa ćete tako biti obračunati radi njih na Sudnjem danu.

(4) "Na Sudnjem danu u njemu će gorjeti" – tj. na Dan nagrade i kazne koji su poricali. Bit će prisiljeni na ulazak u Vatru trpeći njenu žestinu i vrućinu toga dana.

(5) "i više iz njega neće izvedeni biti" – tj. nikada ga neće napustiti ili se udaljiti od njega, u njemu će ostati zauvijek.

(6) "i još jednom: znaš li ti šta je Sudnji dan?" – tj. Dan nagrade i kazne, obračuna. Ovaj ajet ponovio je izražavajući njime veličinu ovoga dana i uveličavajući njegovu

كَلَّا إِنْ كَتَبَ الْفُجَارُ لَفِي سِيَّمِينَ ٧ وَمَا أَذْرَىكَ مَاسِحِينَ ٨ كَتَبَ
 مَرْفُومٌ ٩ وَبِئْ يَوْمِدِلَّمُكَذِّبِينَ ١٠ الَّذِينَ يُكَذِّبُونَ يَوْمَ الدِّينِ ١١
 وَمَا يَكْذِبُ بِهِ إِلَّا كُلُّ مُعْدَثٍ ١٢ إِذَا نَلَّ عَلَيْهِ ابْتِلَاقَ الْسَّطْرِ
 الْأَوَّلِينَ ١٣ كَلَّا لِلَّذِينَ عَلَى قُلُوبِهِمْ مَا كَانُوا يُكَسِّبُونَ ١٤ كَلَّا لَهُمْ
 عَنْ رَبِّهِمْ يَوْمَ لَحْجَوْنَ ١٥ شَمَّ لَهُمْ لَصَالُ الْجَحْمِ ١٦ كَمْ يَهَالُ
 هَذَا الَّذِي كُتُبَ لَهُمْ ١٧ كَلَّا إِنْ كَتَبَ الْأَبْرَارُ لَفِي عَيْنَيْنَ
 وَمَا أَذْرَىكَ مَا عَلَيْتُمْ ١٨ كَتَبَ مَرْفُومٌ ١٩ شَهَدَهُ الْمَقْرُونُ
 إِنَّ الْأَبْرَارَ لَفِي نَعِيمٍ ٢٠ عَلَى الْأَرَابِكِ يَنْظُرُونَ ٢١ تَعْرِفُ فِي
 وُجُوهِهِمْ نَضْرَةُ النَّعِيمِ ٢٢ يَسْقُونَ مِنْ رَحِيقِ مَخْوُمٍ
 خَنْمَهُ مِسْكٌ وَفِي ذَلِكَ فَلَيْتَنَافِسُ الْمُنْتَفِسُونَ ٢٣ وَمِنْ رَاجِهِ
 مِنْ تَسْنِيمٍ ٢٤ عَيْنَاهَا يَشْرُبُ بَهَا الْمَقْرُورُونَ ٢٥ إِنَّ الَّذِينَ
 أَجْرَمُوا كَانُوا مِنَ الَّذِينَ أَمْنَوْا يَضْحَكُونَ ٢٦ وَإِذَا أَمْرَوْا بِهِمْ
 يَنْغَازُونَ ٢٧ وَإِذَا أَنْقَلَبُوا إِلَى أَهْلِهِمْ أَنْقَبُوا فَكَهَيْنَ
 وَإِذَا رَأَوْهُمْ قَالُوا إِنَّهُؤُلَاءِ لَضَالُوْنَ ٢٨ وَمَا أَرْسَلُوا عَلَيْهِمْ
 حَفَظِيْنَ ٢٩ فَالْيَوْمَ الَّذِينَ أَمْنَوْا مِنَ الْكُفَّارِ يَضْحَكُونَ ٣٠

vajnost, te ukazujući na njegove strahote.

19 "Dan kada niko nikome neće moći nimalo pomoći, toga Dana će vlast jedino Allah imati." – niko ništa neće presuditi ili učiniti osim Allaha, Gospodara svjetova. Allah na taj dan neće nikome dati prava ni u čemu, kao što je to davao na dunjaluku.

**SURA EL-MUTAFFIFIN
(ONI KOJI PRI MJERENJU ZAKIDAJU)**
Od Ibn Abbasa, radijallahu anhu, prenosi se da je rekao: "Kada je Vjerovjesnik, s.a.v.s., došao u Medinu, Medinjani su bili najgori u pitanjima vaganja i mjerjenja. Uzvišeni Allah objavio je ajet: 'Teško onima koji zakidaju na vagi i kantaru', pa su poslije toga lijepo postupali u ovom pitanju."

20 "Teško onima koji pri mjerenu zakidaju" – zakidanje označava umanjivanje prilikom mjerjenja ili vaganja i to u manjim količinama. Neko od njih bi imao dva sa'a (tj. dvije mjere za sa'a), ljudima bi mjerio po jednoj, a za sebe po drugoj.

21 "koji punu mjeru uzimaju kad od drugih kupuju" – tj. kada za sebe kupuju,

traže punu mjeru i tačno vaganje.

3 "a kad drugima mjeru na litar ili na kantar – zakidaju." – tj. kada drugima mjeru umanjuju mjeru, a kada vagaju umanjuju težinu.

4 "Zar ne misle takvi da će oživljeni biti" – Ovo znači: Oni ne razmišljaju da će biti proživljeni i biti upitani za ono što čine. Zar nisu razmisili o tome kako bi bolje razmotrili i istražili, te ostavili ono čijih se posljedica pribjavaju.

5 "na Dan kada će se ljudi Gospodaru svjetova dići!" – tj. kada će stajati i čekati naredbu Gospodara svjetova radi nagrade ili kazne, ili obračuna. Ovo je dokaz veličine grijeha zakidanja i kobnosti i strašne kazne za njih, zato što se njime pronevjerava povjerenje i usurpira pravo drugoga.

6 "Uistinu! Knjiga grješnika je u Sidždžinu" – grješnici, a takvi su i oni koji zakidaju, bit će zapisani u evidenciju stanovnika Vatre, ili to znači da će biti zatočeni i pritišeđnjeni.

7 "Knjiga grješnika je ispisana" – tj. to je knjiga u kojoj su zabilježena njihova imena u rodovima. Neki su rekli da Sidždžin u osnovi označava sidždžil, što je izvedenica od riječi "sidžil", a označava knjigu evidencije.

8 "a njega poriče samo prijestupnik, grješnik" – tj. nasilni grješnik koji prelazi granice u grijesnjenju i ne razmišljajući zapada u njegove povode.

9 "koji je, kada su mu ajeti Naši kazivani" – objavljeni Muhammedu, s.a.v.s.; "...govorio: Izmišljotine naroda drevnih!" – priče i neistinite bajke u njihovim knjigama.

10 "Ne, nije tako!" – ovo je vid odvraćanja nasilnika od tog neispravnog govora i poricanja toga. **"Ono što su radili prekrilo je srca njihova"** – kod njih su se nepokornosti i grijesi namnožili, pa su okružili njihova srca i to označava prekrivanje njihovih srca. Od Ebu Hurejre, radijallahu anhu, prenosi se da je Allahov Poslanik, s.a.v.s., rekao: "Kada rob počini grijeh, na njegovom srcu se pojavi crna tačka, a kada se pokaje, ostavi grijeh i zatraži oprosta, srce mu se očisti. Ako se vrati u činjenje grijeha, onda se tačka poveća sve dok u potpunosti ne obavije njegovo srce, a to je 'ran' – prekrivanje koje je Allah spomenuo u Kur'anu."

11 "Ne, (nije kao što govore)! Uistinu, oni će toga Dana zastrti biti od svoga

Gospodara" – tj. od svoga Gospodara na Sudnjem danu. Neće u Njega gledati kao što će gledati vjernici, kao što im je na dunjaluku stavio pregradu u pogledu ispoljavanja Njegove jednoće, tako će im staviti pregradu na ahiretu pa Ga neće vidjeti.

16 "zatim će sigurno u oganj ući" – tj. ući će u Vatru i iskušavati njenu vrelinu.

18 "Uistinu! Knjiga čestitih je u Illijunu" – tj. oni će biti upisani među stanovnike Illijina, a to je Džennet ili najviši dio Dženneta. "Ebrar" u originalnom tekstu označava pokorni.

19 "a znaš li ti šta je Illijun?" – tj. znaš li Muhammede šta su Illijuni? Ovo je rečeno u smislu uveličavanja i pridavanja važnosti Illijinu.

20 "Knjiga čestitih je ispisana!" – tj. knjiga u kojoj su imena u redovima popisana.

21 "nad njom bdiju oni Allahu bliski" – tj. meleki koji prisustvuju čitanju te knjige u kojoj su imena poredana i gledaju u nju. Rečeno je: Koji će na Sudnjem danu svjedočiti o onome što je u njima.

23 "sa divana" – to su ugodne sjedaljke u sobama sa tankim zastorima; "...gledati" – u počasti koje im je Allah pripremio. Rečeno je: Gledat će u lice Allaha, azze ve dželle.

24 "na licima njihovim prepoznat ćeš radošt sretna života" – tj. kada ih vidiš, uočit ćeš da im je data blagodat, jer na licima im vidiš svjetlo, ljepotu, sjaj, krasotu.

25 "pićem zapečaćenim bit će napajani" – "er-rehik" je zapečaćeno piće od vina u kojem neće biti prevare, niti nečega što će ga pokvariti. Zapečaćeni označava da ga neće dotaći ruka sve dok se njegov pečat ne otvorit ćeštite.

26 "čiji će pečat mošus biti" – tj. njegov posljednji ukus bit će poput mirisa miska – mošusa, kada onaj koji piće otvorit usta na kraju pijenja, osjetiti će miris poput mirisa mošusa. Rečeno je da ovo također znači da će posude biti zapečaćene mošusom; "...i neka se za to natječu oni koji hoće da se natječu!" – tj. neka oni koji to žele za tim žude. Natjecanje označava sporenje i borbu oko nečega. Svaki to želi za sebe zadobiti i drugoga preteći.

27 "a bit će pomiješano s Tesnimom" – tj. taj napitak će se mijesati sa Tesnimom, a Tesnim je piće koje će njima biti sipano sa visine. To je najplemenitije džennetsko piće.

28 "vrela iz kojeg će Allahu bliski piti" – bit će napajani napitkom sa izvora Tesnim i

miješati ga u svojim čašama.

29 "Zaista su grješnici" – to su nevjernici; "...ismijavali one koji vjeruju" – ismijavali su se i izrugivali vjernicima.

30 "i kada su pored njih prolazili, jedni drugima su namigivali" – namigivanje označava gestikulaciju očnim kapcima ili obrvama. Zbog islama su ih vrijeđali i brukali.

31 "a kad su se vraćali" – tj. nevjernici; "...porodicama svojim" – sa mjesta svojih okupljanja; "...vraćali su se šale zbijajući" – tj. začuđeni i naslađujući se, te omalovažavajući i potcjenujući vjernike zbijanjem šala.

33 "...a oni nisu poslani da ih čuvaju" – tj. nisu poslani muslimanima od Allaha, niti su zaduženi da im čuvaju njihova djela.

34 "Danas će se oni koji su vjerovali podsmijavati nevjernicima" – smijat će se nevjernicima kada ih vide ponijenim i potčinenim, kao što su se njima nevjernici smijali na dunjaluku.

35 "sa divana će gledati" – gledat će u Allahove neprijatelje dok budu kažnjavani, a vjernici će biti u blagodatima na ugodnim sjedaljkama.

36 "Da li su nevjernici nagrađeni za ono što su radili!?" – nevjernici će biti kažnjeni na dunjaluku zato što su se ismijavali vjernicima i potcjenvivali ih.

SURA EL-INSIKAK (CIJEPANJE)

1 "Kad se nebo rascijepi" – rascijep nebesa je jedan od znakova nastupanja Sudnjeg dana.

2 "i posluša Gospodara svoga" – tj. pokorit će se svome Gospodaru i slušati šta mu naređuje; "...a ono će to dužno biti" – tj. bit će dužno da se pokori, podredi i sluša.

3 "i kada se Zemlja rastegne" – tj. rasprostre, a njena brda rasprše pa postanu ravna ledina.

4 "i izbaci ono što je u njoj" – tj. izbaci mrtve iz sebe i baci ih na svoju površinu; "...i potpuno se isprazni" – tj. njih se odrekne i ostavi ih Allahu da sproveđe Svoju odredbu nad njima.

5 "O čovječe" – ovdje se misli na ljudski rod, vjernike i nevjernike; "...ti se mnogo trudiš (idući) svome Gospodaru" – tj. ti žurno nastojiš da susretneš svoga Gospodara; "...pa ćeš svoj trud naći" – tj. ti ćeš susresti svoga Gospodaa sa svojim djelima.

6 "Onaj kome bude knjiga njegova data u desnu ruku njegovu" – a to su vjernici

kojima će sa desne strane biti dati listovi na kojima su im pojašnjena njihova djela.

٨ "lahak račun će polagati" – to označava da će mu se prikazati njegovi loši postupci, a zatim će ih Allah oprostiti bez rasprave i obračuna. Od Aiše, radijallahu anha, prenosi se da je Vjerovjesnik, s.a.v.s., rekao: "O čijem obračunu bude povedena rasprava, bit će kažnen." Rekla je: "Zar Allah ne kaže: 'Lahak račun će polagati?'" Odgovorio je: "Nije to taj obračun, već je to izlaganje, a onaj o čijem se obračunu povede rasprava na Sudnjem danu, bit će kažnen."

٩ "i svojima će se vratiti" – tj. oni koji su u Džennetu kao što su supruge i hurije; **"...radostan"** – ushićen dobrom i počašću koja mu je data.

١٠ "A onaj kome knjiga njegova bude iza leđa njegovih data" – zato što je njegova desnica okovima vezana za vrat, a lijeva ruka će mu biti pozadi – to se odnosi na nevjernike i nepokorne.

١١ "propast će prizivati" – tj. kada pročita svoju knjigu reći će: "Teško meni, propasti moja!"

١٢ "i u ognju će gorjeti" – tj. ući će u Vatru i biti izložen žestini njene vreline.

١٣ "jer je sa čeljadi svojom radostan bio" – slijedećem strasti, povođenjem za porivima oholo i nadmeno, zato što mu ahiret nije naumpadao, niti je razmišljao o njemu.

١٤ "i mislio da se nikada neće vratiti" – tj. on je mislio da se neće vratiti Allahu radi nagrade ili kazne.

١٥ "a hoće! – tj. vratit će se sigurno.

"Gospodar njegov o njemu, zaista, sve zna!" – tj. Allah je i njega i njegova djela znao i Njemu nije ništa skriveno.

١٦ "I kunem se rumenilom večernjim" – Uzvišeni se kune crvenilom nakon zalaska sunca do nastupanja jacija-namaza.

١٧ "i noći, i onim što ona sakuplja" – tj. što nosi i sakuplja, jer ona obuhvata i sakuplja ono što se danju razilazilo radi činjenja svojih poslova i zadataka, a kada noć nastupi, sve se vraća svome pribježištu.

١٨ "i Mjesecom kada se ispuni" – tj. kada se upotpuni polovinom lunarnog mjeseca.

١٩ "vi ćete sigurno na sve teže i teže prilike nailaziti!" – tj. vi ćete prelaziti iz stanja u stanje, u vidu bogatstva i siromaštva, života i smrti, a zatim ulaska u Džennet ili Džehennem.

٢٠ "Pa šta im je, da ne vjeruju" – ne vjeruju u Kur'an, iako postoje obavezujući razlozi za vjerovanje u njega.

٢١ "a kad im se Kur'an uči, na tle licem ne padaju?!" – tj. šta ih je sprječilo da čine sedždu ili se pokoravaju prilikom učenja Kur'ana. Neki su rekli da se ovim želi reći da oni ne čine poznatu sedždu prilikom učenja kada se prouči ajet u kome postoji sedžda-tilavet.

٢٢ "Naprotiv, oni koji ne vjeruju poriču" – tj. poriču Knjigu koja obuhvata i sadrži potvrdu tevhida, proživljivanja, nagrade i kazne.

٢٣ "a Allah dobro zna šta oni u sebi kriju" – tj. ono što oni kriju u svojim dušama u smislu nijekanja i poricanja.

٢٤ "zato im navijesti patnju neizdržljivu!" – tj. ironički rečeno, učini to radosnom viješću za njih.

٢٥ "imat će nagradu neprekidnu" – tj. neprekidnu nagradu ili onu zbog koje im se neće prigovarati.

SURA EL-BURUDŽ (SAZVIJEZĐA)

1 "Tako mi neba zvjezdanog" – pod "el-burudž" u originalnom tekstu misli se na staništa zvijezda, a njih je dvanaest za dyanaest zvijezda.

2 "i Dana već određenog" – tj. obećanog, a to je Sudnji dan

3 "i svjedoka" – tj. svjedoka koji će svjedočiti toga dana iz reda stvorenja. **...i posvjedočenog** – tj. onoga čime će svjedoci svjedočiti protiv zločinaca, a to su okrutni zločini koje su činili nad samim svjedocima. To su svi oni koji su ubijeni na Allahovom putu, kao što se navodi u priči o vlasnicima rovova koja će sada biti spomenuta. Allah je također svjedok protiv njih, kao što će kasnije biti navedeno.

4 "Prokleti bili vlasnici rovova" – tj. ovdje se misli na prokletstvo jednog nevjerničkog kralja i njegove vojske nakon što je povjerovao dio njegovih podanika, oni su im iskopali kanale u zemlji i u njima potpalili vatru i bacali ih u nju, pa su spaljeni. Kralj i njegova svita su to gledali.

5 "i (vlasnici) vatre s gorivom" – ovdje je gorivo suho drveće kojim je vatra potpaljena.

6 "kada su oko nje sjedili" – tj. prokleti su kada su potpalili vatu sjedeći na stolicama kod tih kanala i rovova.

7 "i bili onoga što su vjernicima radili" – tj. oni su ih izlagali vatri da bi se vratili staroj vjeri; **...svjedoci!** – svjedoci su protiv sebe na Sudnjem danu za ono što su učinili, a potom će protiv njih svjedočiti njihovi jezici, ruke i noge.

8 "A svetili su im se samo zato što su u Allaha, Silnoga i Hvale dostojnoga, vjerovali" – tj. samo zato što su vjerovali u Allaha, Superiornog i Hvale dostojnog u svakoj okolnosti, i nisu ih korili ni za kakav drugi grijeh, osim što su vjerovali.

9 "a Allah je svemu svjedok" – tj. On je svjedok onoga što su činili protiv vjernika i Njemu nije ništa skriveno. Ovo je žestoka prijetnja vlasnicima rovova i dobro obećanje za one vjernike koje su kažnjavali radi njihove vjere.

10 "Zaista oni koji su stavljali na kušnju vjernike i vjernice" – tj. koji su ih spalili vatrom i nisu im u tome davali izbora osim da ne vjeruju u Allaha. Iskušavali su ih u njihovoj vjeri da bi se povratili. **...a zatim se nisu pokajali** – tj. nisu se pokajali zbog svog ružnog postupka, ostavivši svoje

سُورَةُ الْبُرُودُجِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَأَسْكَعَ ذَاتَ الْبُرُودِ^١ وَأَنْيَوْ أَلْوَاعَدِ^٢ وَشَاهِدِ وَمَسْوِدِ
فِتْلَ أَخْبَثُ الْأَخْدُودِ^٣ أَنَّارَ ذَاتَ الْوَقْدَوْدِ^٤ إِذْ هُمْ عَنْهَا
قَعُودٌ^٥ وَهُمْ عَلَىٰ مَا يَفْعَلُونَ بِالْمُؤْمِنِينَ شَهُودٌ^٦ وَمَانَقُومُ
مِنْهُمْ إِلَّا أَنْ يُؤْمِنُوا بِاللَّهِ الْعَزِيزِ الْحَمِيدِ^٧ الَّذِي لَهُ مُلْكُ
الْأَسْمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاللَّهُ عَلَىٰ كُلِّ شَيْءٍ شَهِيدٌ^٨ إِنَّ الَّذِينَ
فَنَنُوا الْمُؤْمِنِينَ وَالْمُؤْمِنَاتِ شَهِيدُهُمْ لَمْ يَتَبَوَّأُوا فَلَهُمْ عَذَابٌ جَهَنَّمُ وَلَهُمْ
عَذَابٌ أَلِفْرِيقٌ^٩ إِنَّ الَّذِينَ أَمَّنُوا وَعَمِلُوا أَصْلَحَتْ لَهُمْ
جَنَّتٌ تَجْرِي مِنْ تَحْنِهَا الْأَنْهَرُ ذَلِكَ الْفَوْزُ الْكَبِيرُ^{١٠} إِنَّ بَطْشَ
رَيْكَ لَشَيْدِ^{١١} إِنَّهُ هُوَ يَدِي وَيَعِيدُ^{١٢} وَهُوَ الْغَفُورُ الْوَدُودُ^{١٣}
ذُو الْعَرْشِ الْمَجِيدُ^{١٤} فَالْأَلْمَاءُ يُرِيدُ^{١٥} هَلْ أَنْتَكَ حَدِيثَ الْجَنُودِ^{١٦}
بِرْعَوْنَ وَشُمُودٌ^{١٧} بِلَ الَّذِينَ كَفَرُوا فِي تَكْنِيَبٍ^{١٨} وَاللَّهُمْ
وَرَآهُمْ شُحِطٌ^{١٩} بِلَ هُوَ قَوْنَانِ مُحَمَّدٌ^{٢٠} فِي لَوْحٍ مَخْفُوظٍ^{٢١}

سُورَةُ الظَّارِقِ

nevjerovanje iskušavanjem vjernika. **...imat će kaznu u ognju** – zbog toga što su spaljivali vjernike.

12 "Odmazda Gospodara tvoga" – tj. kazna za silnike i nepravednike; **...če, zaista, žestoka biti!** – tj. uvećavat će se.

13 "On ni iz čega stvara, i ponovo će to učiniti" – tj. stvara stvorenja na dunjaluku i ponovo ih proživljava poslije smrti.

14 "i On prašta, i pun je ljubavi" – tj. opričava grijehu Svojih robova vjernika, a ne bruka ih njima, i izražava ljubav Svojim pokornim štićenicima.

15 "Gospodar Arsa" – tj. Uzvišeni posjeduje veliko Prijestolje; **...Uzvišeni** – tj. krajnje Plemenit i Blagodaran.

17 "Da li je doprla do tebe vijest o vojskama" – tj. Muhammed, došla ti je obavijest o nevjerničkim skupinama koje su poricale svoje vjerovjesnike i koje su radi toga skupljale svoju vojsku s ciljem borbe, tj. došlo ti je kazivanje kako ih je Allah kaznio.

19 "Ali, ovi koji ne vjeruju stalno poriču" – tj. ovi arapski idolopoklonici te žestoko

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

وَالسَّمَاءُ وَالظَّرِيقُ ١ **وَمَا أَذْرَكَ مَا الظَّارِقُ** ٢ **النَّجْمُ أَثَاقِبُ** ٣ **إِنْ كُلُّ**

نَفْسٍ لَا عَيْنَاهَا حَافِظٌ ٤ **فَلَيَنْظُرْ إِلَيْنَسْ مِمْ حَلْقٍ** ٥ **حَلْقٌ مِنْ مَاءٍ**

دَافِقٌ ٦ **يَخْجُو مِنْ بَيْنِ الْأَصْلِيِّ وَالثَّرَابِ** ٧ **إِنَّهُ عَلَى رَجْعِهِ لَتَابِرٌ**

يَوْمٌ بَلِي السَّرَّابِ ٩ **فَالَّهُمْ فُوقُ الْأَنَاصِرِ** ١٠ **وَاسْتَأْذِنْ رَبَّ الْمَرْجِ** ١١

وَالْأَرْضُ ذَاتُ الصَّانِعِ ١٢ **إِنَّهُ لَتَوْلُّ فَصْلِ** ١٣ **وَمَا هُوَ بِالْمُغْرِبِ** ١٤ **إِنَّهُمْ**

يَكْدُونَ يَكْدَأُ ١٥ **وَأَكْدِكَدَا** ١٦ **أَهْمَلَ الْكُفَّارِنَ أَمْهَلَهُمْ رُؤْبِداً** ١٧

سُورَةُ الْأَعْنَى

أَعْنَىٰ ١٩ تَرْسِيبَةٌ ٢٠

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

سَيِّحَ أَسْمَرِيَّكَ الْأَعْلَىٰ ١ **الَّذِي خَلَقَ فَسَوَىٰ** ٢ **وَالَّذِي قَدَرَ فَهَدَىٰ**

وَالَّذِي أَخْرَجَ الْمَرْعَىٰ ٤ **فَجَعَلَهُمْ غَنَّمَةً حَوَىٰ** ٥ **سَنَقْرُكَ**

فَلَا تَنْسَىٰ ٦ **إِلَّا مَا شَاءَ اللَّهُ إِنَّهُ يَعْلَمُ أَجْهَرَ وَمَا يَخْفِيٰ** ٧ **وَيُنَسِّرَكَ**

لِلْيُسْرَىٰ ٨ **فَذَكَرَكَ إِنْ نَعْتَبَ الدُّكَرَىٰ** ٩ **سَيِّدَكَرْ مَنْ يَخْشَىٰ** ١٠

وَيَنْجَبَهَا الْأَسْقَىٰ ١١ **الَّذِي يَصْلِي أَنَّارَ الْكَبْرَىٰ** ١٢ **ثُمَّ لَا يَمُوتُ**

فِيهَا وَلَا يَعِيٰ ١٣ **قَدْ أَفْلَحَ مَنْ تَرَىٰ** ١٤ **وَذَرَ أَسْمَرِيَّهُ فَصَلَّىٰ** ١٥

poriču, te ono s čime si došao i ne uzimaju u obzir ni za pouku nevjernike prije njih.

20 "a Allahu oni neće moći umaći" – tj. On je moćan da im spusti kaznu kakvu je spustio onima prije.

21 "a ovo je Kur'an veličanstveni" – tj. krajnje plemenit, častan i blagoslovjen, a nije, kako oni govore, pjesništvo, vradžbina i magija.

22 "na Ploči pomno čuvanoj" – tj. zapisan je na Ploči čuvanoj, a to je knjiga kod Allaha koja je sačuvana od prilaska šejtana.

SURA ET-TARIK (DANICA)

1 "Tako mi neba i noćnog posjetioca!" – Uzvišeni se kune nebom i Tarikom, a Tarik je zvijezda. Naziva se tako zato što se pojavljuje noću, a skriva danju. Ono što dolazi noću, naziva se tarikom – noćnim posjetiocem.

3 "Zvijezda blistava!" – "es-saqib" označava veoma svjetlu zvijezdu koja kao da svom svojom jačinom svjetlosti probija noćnu tminu.

4 "Nema čovjeka nad kojim neko ne

bdije" – na ovo se zakletva odnosi, a znači da nema nijedne duše a da nema čuvara. To su čuvari meleki koji pamte govor i postupke svake duše i bilježe ono što radi od dobra ili zla.

6 "Stvoren je od tekućine koja se izbací" – tj. koja se prospe u maternici, a to su sperma muškarca i žene. Čovjek je stvoren od njih. Ovdje su spomenute kao jedna voda zato što su pomiješane.

7 "koja između kičme i grudi izlazi" – misli se na kičmu muškarca i mjesta na grudima žene niz koje se spušta ogrlica. Dijete nastaje isključivo iz dvije tekućine. Rečeno je da nastaje iz svih dijelova tijela.

8 "i On ga je, zaista, kadar ponovno stvoriti" – tj. moćan ga je vratiti proživljenjem poslije smrti.

9 "onoga Dana kada tajne budu otkrivene" – tj. ispitivat će se i znati, a tajne predstavljaju ono što je skriveno u srcima u vidu uvjerenja, nakana i dr. Tada će se razvrstati dobro od lošeg.

10 "kada čovjek ni snage ni branioca neće imati" – čovjek neće imati vlastite snage kojom će se zaštiti od Allahove kazne, niti pomagača koji će ga spasiti od onoga što ga je snašlo.

11 "I tako mi neba kišnoga" – "er-redž" u originalnom tekstu označava kišu koja dolazi i odlazi.

12 "i Zemlje koja se otvara da rastinje nikne" – tj. zemlja se otvara i rascijepi kada iz nje niču bilje, plodovi i drveće.

13 "Kur'an je, doista, govor koji rastavlja istinu od neistine" – tj. Kur'an je govor koji pravi razliku između istine i neistine.

15 "Oni zbilja prave spletke" – tj. prave spletke da bi obesnažili istinsku vjeru s kojom je došao Allahov Poslanik, s.a.v.s.

16 "a i Ja pravim spletke onima koji to Meni rade" – tj. postepeno ih navodi odakle i ne znaju i kaznit će ih za njihovo spletkašenje još većom spletkom.

17 "...vremena dadni" – tj. sačekaj ih; **...još koji trenutak ih ostavi"** – tj. još malo im roka dadni.

SURA EL-A'LA (SVEVIŠNJI)

1 "Slavi ime Gospodara svoga Svevišnjeg" – tj. smatralj Ga čistim od svega što Mu ne priliči izgovaranjem riječi: subhane rabbijel-e'ala (neka je slavljen moj Uzvišeni Gospodar).

2 "Koji sve stvara i čini skladnim" – Koji stvara čovjeka u skladu, uspravnog stasa,

pravilnog shvatanja i kojeg je pripremio za obavezivanje.

③ "i Koji sve s mjerom određuje i upućuje" – tj. odredio je kategorije stvari, te njihove vrste, opise, djela, govore, rok boravka na Zemlji. Svaku od njih uputio je na ono što iz nje proizlazi i što joj je potrebno.

⑤ "a potom čini da postanu suhi" – tj. učinio ga, nakon što je bio zelen, suhim i zdrobljenim; "...potamnjeli" – tj. crnim nakon zelene boje, jer rastinje postane crno kada se osuši.

⑥ "Mi ćemo te naučiti da učiš" – tj. Kur'an. "...pa ništa nećeš zaboraviti" – ono što učiš. Kada bi Vjerovjesniku, s.a.v.s., dolazio Džibril sa Objavom, on bi prije Džibrilovog završetka izgovarao ono što je donio na početku bojeći se da to ne zaboravi. Potom je objavljen ajet "**Mi ćemo te naučiti da učiš pa ništa nećeš zaboraviti**". Allah ga je nadahnuo i zaštitio od zaborava Kur'ana.

⑦ "osim onoga što Allah hoće" – tj. da zaboraviš; "...jer, On zna i ono što na javu iznosite i ono što tajite" – tj. zna šta je javno i šta je skriveno.

⑧ "i sve što je dobro Mi ćemo tebi dostupnim učiniti" – tj. olakšat ćemo ti djela za Džennet.

⑨ "pa ti opominji ako opomena bude koristila!" – tj. Muhammed, opominji ljude onim što smo ti objavili, uputi ih na puteve dobra i usmjeri ka propisima vjere, jer opomena koristi. Onaj ko bude opomenut i pojasni mu se istina, na sasvim jasan način, pa bude slijedio svoju strast i ustrajao na nepokornosti, nema potrebe da se opominje. Ovo se odnosi na uzastopno pozivanje, a što se tiče prvog poziva, on je općenit.

⑩ "dozvat će se onaj koji se Allaha boji" – tj. tvojim opominjanjem pouku će uzeti onaj ko se boji Allaha, pa će se opomenom povećati njegova bogobojaznost i ispravnost.

⑪ "a izbjegavat će je onaj najgori" – tj. izbjegava opomenu i udaljava se od nje najnesretniji nevjernik.

⑫ "koji će u vatru velikoj gorjeti" – tj. ogromnoj i okrutnoj, a mala vatra je dunjalučka vatra.

⑬ "pa u njoj neće ni umrijeti" – tj. neće se odmoriti od patnji u kojima se nalazi; "...ni živjeti" – životom koji donosi korist.

⑭ "Postići će šta želi onaj koji se očisti" – tj. ko se očisti od širka i bude vjerovao u Allaha, isповijedao Mu jednoču i postupao po Njegovim propisima.

كُلُّ تُؤْثِرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا ١٦ وَالْآخِرَةُ خَيْرٌ وَأَبْقَى ١٧ إِنَّ هَذَا فِي الْكِتَابِ أَوَّلَى ١٨ كِتَابٍ إِبْرَاهِيمَ وَمُوسَى ١٩

سُورَةُ الْعَاشِرَةِ ٢٠

سُبْحَانَ رَبِّ الْجَمِيعِ ٢١
هَلْ أَنْكَ حَدِيثُ الْفَنِشَيَةِ ٢٢ ١ وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ خَشَعَةٌ
عَامِلَةٌ نَاصِبَةٌ ٢ نَصْلَى نَارًا حَمِيمَةٌ ٣ شَقَى مِنْ عَيْنٍ كَانِيَةٌ ٤
لَيْسَ لَهُمْ طَعَامٌ إِلَّا مِنْ ضَرِيعٍ ٥ لَا يُسِّمُّ وَلَا يُغْنِي مِنْ جُوعٍ
وُجُوهٌ يَوْمَئِذٍ تَأْعِةٌ ٦ لِسَعْيَهَا رَاضِيَةٌ ٧ فِي جَهَنَّمَ عَالِيَةٌ
لَا تَسْمَعُ فِيهَا الْغَيْةَ ٨ فِيهَا عَيْنٌ جَارِيَةٌ ٩ فِيهَا سُرُورٌ مَرْفُوعَةٌ
وَأَكْوَابٌ مَوْضُوعَةٌ ١٠ وَغَارَقٌ مَصْفُوفَةٌ ١١ وَزَرَادِيٌّ مُبْشَوَّةٌ ١٢
أَفَلَا يَنْظُرُونَ إِلَى الْأَيْلَ ١٣ كَيْفَ خَلُقْتَ ١٤ وَإِلَى الْمَلَائِكَ كَيْفَ
رُفِعْتَ ١٥ وَإِلَى الْجِبَالِ كَيْفَ نُصِبَتْ ١٦ وَإِلَى الْأَرْضِ كَيْفَ
سُطِحَتْ ١٧ فَذَرْكَ إِنَّمَا أَنْتَ مُذَكَّرٌ ١٨ لَسْتَ عَلَيْهِمْ
يُمْصَيِّطِرٌ ١٩ إِلَّا مَنْ تَوَلَّ وَرَكَفَ ٢٠ فَيُعَذَّبَهُ اللَّهُ الْعَذَابَ
أَلَا كَبَرٌ ٢١ إِنَّ إِلَيْنَا إِيَّاهُمْ ٢٢ شَمِّ إِنَّ عَلَيْنَا حِسَابُهُمْ ٢٣

⑯ "i spomene ime Gospodara svoga" – ovo znači: I spominje ime Gospodara svoga jezikom; "...pa klanja!" – tj. obavlja pet obaveznih namaza.

⑰ "Ovo, doista" – sve što je spomenuto, a što će biti spas za onoga ko se očisti, a i poslije; "...ima u listovima prvim" - tj. u njima potvrđeno.

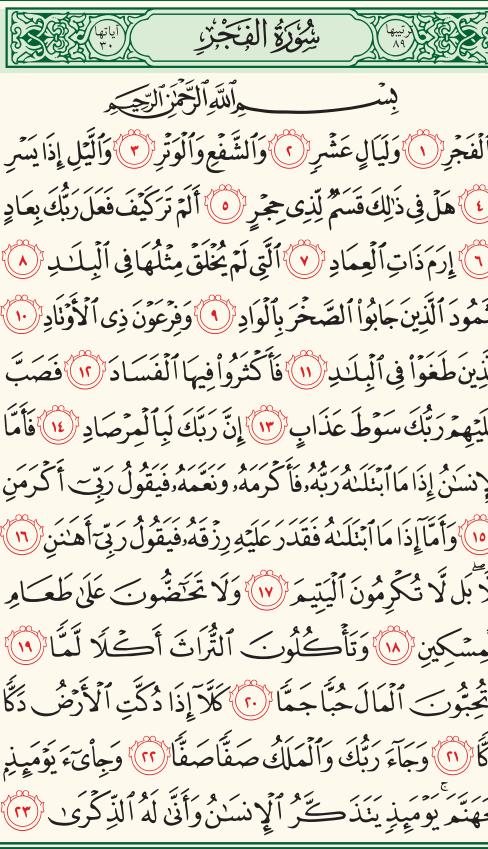
⑲ "listovima Ibrahimovim i Musaovim" – Allahove knjige su jedne za drugima govorile da je budući svijet bolji i vječan u odnosu na dunjaluk.

SURA EL-GAŠIJA (TEŠKA NEVOLJA)

⑳ "Da li je doprla do tebe vijest o Gašiji?" – Muhammed, do tebe je došlo kazivanje o Sudnjem danu. Nazvan je Gašiom jer će prekriti stvorena svojim strahotama.

㉑ "Neka lica toga dana bit će potištena" – tj. ljudi će na Sudnjem danu biti razvrstani u dvije skupine: prva, lica će im biti ponizna i ponižena zbog patnje u kojoj će biti.

㉒ "premorena, napačena" – sebe su zamarali u ibadetu, ali nemaju nagradu za to

zbog nevjerstva i zablude u kojoj su bili.

5 "sa vrela uzavrelog napajana" – tj. izvor sa jako vrelom vodom.

6 "kada drugog jela osim trnja neće imati" – dari'a je jedna vrsta trnja, a za njega se u jeziku Kurejšija kaže "šebrak" ukoliko je sirovo, a kada se osuši naziva se dari'a.

8 "Neka lica toga dana bit će radosna" – tj. bit će lijepa i svijetla, a to su lica druge skupine nakon što vide svoje posljedice i ishode.

9 "trudom svojim zadovoljna" – tj. zbog djela koja su činili na dunjaluku zadovoljni, jer im je data nagrada koja će ih zadovoljiti.

15 "i jastuci poredani" – poredani jastuci za naslanjanje jedan do drugog.

16 "i čilimi rašireni" – tj. čilimi tankog tkanja i vlakana koji će biti raspoređeni uveliko na mjestima sjedenja.

17 "Pa zašto oni ne gledaju kamilu kako je stvorena" – tj. kako je savršeno stvorena, velikog tijela, snage i izvanrednih osobina.

18 "i nebo kako je uzdignuto" – tj. iznad zemlje bez stubova, na način koji razum ne

može shvatiti.

19 "i planine kako su postavljene" – tj. kako su uzdignute iznad zemlje, a ujedno učvršćene i duboko u zemlji, ne potresaju se, ne nagingu, niti nestaju.

21 "Ti opominji" – tj. Muhammed, opomeni ih i zastraši; "...tvoje je da opominješ" – tj. ti nemaš druge dužnosti osim toga.

22 "ti vlasti nad njima nemaš!" – da bi ih prisilio na vjerovanje.

23 "A onoga koji glavu okreće i neće da vjeruje" – tj. onoga ko se okreće od opomene i pouke.

24 "njega će Allah najvećom kaznom kazniti" – a to je vječna patnja u Džehennemu.

25 "Nama će se oni, zaista, vratiti" – tj. povratak nakon smrti.

26 "i pred Nama će, doista, račun polagati!" – tj. Mi ćemo ih obračunati, te nagraditi ili kazniti shodno djelima, kada se Allahu vrate nakon proživljena.

SURA EL-FEDZR (ZORA)

1 "Tako mi zore" – Uzvišeni se kune zorom jer je to vrijeme razbijanja tame danom. Kaže Mudžahid: "Pod ovim Uzvišeni misli na zoru prvog dana Kurban-bajrama."

2 "i deset noći" – deset noći mjeseca zulhidždžeta.

3 "i parnog i neparnog" – tj. par i nepar svih stvari. Rečeno je da se pod parom misli na prva dva dana tešrika (drugi i treći dan Kurban-bajrama) u kojima je dozvoljeno požuriti izlazak iz Mekke, a pod neparom se misli na treći dan tešrika (četvrti dan Kurban-bajrama).

4 "i noći kada nastaje" – kada dođe, približi se, traje, a zatim ode.

5 "zar to pametnom zakletva nije?" – hidžr označava razum. Ko bude imao pameti, znat će da Allah ima pravo da se zakune ovim stvarima kojima se zakleo.

6 "s Iremom, posjednicima stupova" – Irem je drugi naziv za Ad. Rečeno je da to označava njihovog pradjeda, a također se navodi da je to mjesto njihovog stanovanja, a to je Damask ili neki drugi grad sa pećinama i dugim isklesanim stubovima.

8 "kojima slični nisu stvorenii" – tj. nije stvoren sličan grad po čvrstini svojih zdanja.

9 "i Semud, koji su stijene u dolini klesali" – oni su klesali brda i od njih pravili kuće u kojima su stanovali. Njihova dolina

je Hidžr, ili dolina Kura na putu prema Šamu iz Medine.

10 "i faraonom, koji je vojsku imao" – "evtad" u originalnom tekstu označava piramide koje su faraoni napravili za svoje grobnice. Za njihovu gradnju potčinili su svoje narode. Neki su rekli da evtad označava vojsku koja ima mnoštvo šatora koje razapinju učvršćujući ih kolićima.

11 "koji su na zemlji zulum provodili" – Ad, Semud i faraon, tj. svaka skupina od ovih bila je tiranska u svojim zemljama, bili su oholi i okrutni.

12 "i smutnje na njoj umnožili" – nevjерstvom, nepokornošću Allahu i tiranijom nad Njegovim robovima.

13 "pa je Gospodar tvoj bić patnje na njih spustio" – tj. Allah je na sve te skupine izlio Svoju srdžbu.

14 "Gospodar tvoj motri stalno" – djelo svakoga čovjeka bilježi se sve dok za njega ne bude nagrađen, ako je djelo dobro, ili kažnjen, ako je počinio zlo. El-Hasen kaže da ovo znači da On prati puteve Svojih robova i niko Mu ne može umaći.

15 "A čovjek, kada ga Gospodar njegov iskuša pa mu počast ukaže i blagodatima ga obaspe" – ukazao mu je počast imetkom i dao mu obilnu opskrbu; "...rekne: Gospodar moj mene je počastovao!" – tj. bude uvjeren da je to počast iz radosti onim što je zadobio.

16 "A kad ga iskuša" – tj. iskuša ga i ispita; "...i opskrbu njegovu oskudnom učini" – tj. umanji mu opskrbu i ne da mu je u obilju; "...onda rekne: Gospodar moj me je ponizio!" – tj. dao mi je poniženje i zapostavio me. Ovo je osobina nevjernika. A kod vjernika počast znači da ga Allah počasti pokornošću i uputi na djela koja će mu koristiti na budućem svijetu. Poniženje za vjernika znači da ga Allah ne uputi na pokornost i djela stanovnika Dženneta.

17 "A nije tako!" – ovo je odgovor i pobijanje onoga što čovjek kaže u obje situacije. **"Vi pažnju siročetu ne ukazujete"** – onim što vam je Allah dao od bogatstva, a da ste ga počastili, to bi vam bila počast kod Allaha.

18 "i da se puki siromah nahrani – jedan drugoga ne podstičete" – tj. ne podstičete sebe ili jedni druge na to, ne naređujete niti na to upućujete, pa tako siromah ostane jadan i potčinjen među vama i ne pruža mu se ruka pomoći.

19 "a nasljedstvo jedete" – tj. imetke siročadi, žena i slabih. **"...pohlepno"** – tj. uvelikoj.

20 "Uistinu!" – tj. takva ne treba da budu vaša djela; **"Kada se Zemlja u komadiće zdrobi"** – kada se Zemlja zadrma, pokrene u intervalima, ili ovo znači da će se brda urušavati sve dok se ne sravnaju sa zemljom.

21 "i kada dode Gospodar tvoj" – tj. da bi konačno presudio medu Svojim robovima; **"...a meleki budu sve red do reda"** – tj. kada dođu poredani u redove.

22 "i kada se tog Dana primakne Džehennem" – tj. bit će doveden povocima, a meleki će ga vući.

23 "A toga Dana niko neće kao On kažnjavati" – tj. niko neće kazniti kao što Allah kažnjava.

24 "i niko neće kao On u okove okivati" – tj. nevjernika neće niko staviti u okove i lance kao što Allah stavlja.

25 "A ti, o dušo smirenja" – tj. ubijedena u vjerovanje i Allahovu jednoću s kojom se ne miješa nikakva sumnja.

26 "vratiti se Gospodaru svome zadovoljna, a i On tobom zadovoljan" – sa nagradom koju ti je dao.

27 "pa udi među robe Moje" – tj. u skupinu Mojih dobrih robova i budi jedna od njih.

28 "i udi u Džennet Moj!" – sa njima, a to je ta počast osim koje druge počasti nema.

SURA EL-BELED (GRAD)

1 "Kunem se gradom ovim" – ovo znači: Zaklinjem se svetim gradom Mekkom da bi pokazao na počast majke svih gradova kod Sebe. U njemu je Njegova sveta kuća, a to je grad Ismaila i Muhammeda, s.a.v.s. U njemu se obavljaju obredi hadždža.

2 "a tebi će biti dopušteno sve u gradu ovom" – ovo znači. Allah se kune ovim gradom u kojem ti boraviš izražavajući počast prema tebi i respektujući tvoj ugled, jer zbog tvog življena u ovom gradu, on je postao velik i častan.

3 "i roditeljem i onim koga je rodio" – Uzvišeni se kune roditeljem i njegovom djecom, kao što su Adem i njegovo potomstvo. Svaki roditelj ima svoje dijete, o bilo kojoj živoj vrsti da se radi. Uzvišeni ovim skreće pažnju na dokaz rađanja, time ukazuje na Svoju moć, mudrost i znanje. Rađanje i oplodnja radi nastavka života svake vrste.

4 "Mi čovjeka stvaramo da se trudi" – tj.

٢٥ يَقُولُ يَلَئِتْنَى قَدَمَتْ لِيَاقِي ٢٦ فَوَمَيْدَلَا بَعْذُ عَذَابَهُ أَحَدُ
 ٢٧ وَلَا يُوْثُقُ وَتَأْفِهُ أَحَدُ ٢٨ يَتَائِمَهَا النَّفْسُ الْمُطْمَئِنَةُ ٢٩ أَرْجِعِي
 إِلَى رَبِّكَ رَاضِيَةً مَرْهُونَةً ٣٠ فَادْخُلِي حَنَنِي

شُورَقُ الشَّكَلِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
 لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ١ وَأَنَّ جَلَّ هَذَا الْبَلَدُ ٢ وَوَالِدٌ وَمَوْلَدٌ
 لَقَدْ خَلَقْنَا الْإِنْسَنَ فِي كَيْدٍ ٣ أَخْحَسْبَ أَنَّ لَنْ يَعْدِرَ عَلَيْهِ
 يَقُولُ أَهْلَكْتُ مَا لَأَبْدَأَ ٤ أَخْحَسْبَ أَنَّ لَمْ يَرِهِ أَحَدٌ
 أَلَّا تَجْعَلْ لَهُ عَيْنَيْنِ ٥ وَلَسَانًا وَشَفَتَيْنِ ٦ وَهَدِيَّهُ
 النَّجَدَيْنِ ٧ فَلَا أَنْحَمْ الْعَقَبَةَ ٨ وَمَا أَدَرَنَكَ مَا الْعَقَبَةُ ٩
 فَكَرْبَةٌ ١٠ أَوْ طَعْدَةٌ فِي يَوْمَ ذِي مَسْعَةٍ ١١ يَتَمَادَّا مَذْقُبَةٌ
 أَوْ مُشَكِّنَةً أَمْرَبَةٌ ١٢ شَدَّ كَانَ مِنَ الَّذِينَ أَمْنَوْ وَنَوَاصَوْ
 يَالصَّبَرِ وَنَوَاصَوْ بِالْمَرْحَةِ ١٣ أُولَئِكَ أَحَبَّ لَيْسَةً ١٤ وَالَّذِينَ
 كَفَرُوا يَأْتِيَنَاهُمْ أَصْحَبُ الْمُشْمَعَةَ ١٥ عَلَيْهِمْ نَارٌ مُوْصَدَهُ ١٦

شُورَقُ الشَّفَتَيْنِ

neprestano se bori sa dunjalukom i podnosi njegove teškoće sve dok ne umre. Kada umre, bori se sa nedaćama u kaburu i berzehom i njihovim strahotama, a potom slijede nedaće ahireta.

٥ "Misli li on da mu niko ništa ne može?" – da li čovjek (sin Ademov) misli da niko nad njim nije moćan, niti mu se iko može osvetiti bez obzira koliko grijeha počini, pa čak i njegov Gospodar.

٦ "'Utrošio sam blago nebrojeno!', reći će" – tj. mnogo skupljenog imetka.

٧ "Zar misli da ga niko video nije?" – zar misli da ga Allah nije video i da ga neće pitati za imetak odakle ga je stekao i u što ga je potrošio.

٨ "i na dobro i na zlo mu ukazali?" – ovo znači: Zar ga nismo upoznali sa jasnim putem dobra i putem zla.

٩ "Pa zašto on nije savladao teškoću?" – tj. zar nije aktivran i zar nije prebrodio sve zapreke koje stoje između njega i pokornosti Allahu, kao što je samoobmana, slijedenje strasti i šejtana.

١٣ "...roba ropstva oslobođiti" – tj. oslobođanje roba ili ropkinje.

١٤ "ili, u vrijeme gladi, nahraniti" – tj. za vrijeme gladi kada hrana ima izuzetnu vrijednost.

١٥ "siroče bliska roda" – tj. da nahrani siroče, maloljetno dijete koje nema oca, a ovo siroče bude od njegovih bližnjih srodnika.

١٦ "ili ubogoga nevoljnika" – tj. onoga koji nema ništa, kao da se za zemlju prilijepio od neimaštine. Mudžahid kaže da "zâ metrebeh" označava siromaha kojeg od prašine ne štiti odjeća i drugo.

١٧ "a usto da je od onih koji vjeruju" – sví ovi vidovi približavanja Allahu koriste ukoliko postoji vjerovanje i kada se učine radi Allahovog zadovoljstva. **"...koji jedni drugima strpljivost preporučuju"** – tj. Allahovu pokornost, strpljivost u nečinjenju nepokornosti Njemu, strpljivost u nedaćama koje ih zadeset; **"...i koji jedni drugima milosrde preporučuju"** – tj. milost prema Allahovim robovima.

١٨ "oni će biti – dešnjaci!" – tj. oni koji će biti zdesna – sretnici.

١٩ "oni će biti – ljevaci" – tj. bit će sa lijeve strane, a ona označava zluradu vatru i ovo je pojašnjenje onoga što je pripremljeno za one koji su bili na lijevoj strani – nesretnici.

٢٠ "iznad njih će vatra zatvorena biti" – tj. bit će odozgo zaklopljena.

SURA ES-SEMS (SUNCE)

١ "Tako mi Sunca i svjetla njegova!" – "duha" u originalnom tekstu označava vrijeme uspinjanja sunčevog diska nakon što svjetlost upotpuni.

٢ "i Mjeseca kada ga prati" – tj. kada ga prati poslije zalaska Sunca.

٣ "i dana kada ga vidljivim učini" – tj. kada vidljivim učini Sunce, jer se Sunce danju u potpunosti razjasni i razbistri.

٤ "i Zemlje i Onoga Koji je rasprostrijе" – tj. učinio je prostranom na svim krajevima.

٥ "i duše i Onoga Koji je stvorи" – tj. stvorio je dušu, a organe tijela u kojem se nalazi učinio skladnim, te dušu u to tijelo postavio. Čovjeku je dao ogromnu intelektualnu snagu i učinio je ispravnom shodno prirodnoj urođenosti. Poslanik, s.a.v.s., kaže. "Svako dijete se rađa u svojoj prirodnosti, pa ga njegovi roditelji učine židovom, kršćaninom ili vatropoklonikom."

❸ "pa je nadahnu da zna šta je grijšeњe, a šta bogobojažnost" – tj. upoznao je i pojasnio joj stanje grijšeњa i bogobojažnosti, te njihovu ljestvu i ogavnost.

❹ "uspjet će samo onaj ko je očisti" – tj. ko očisti svoju dušu, unaprijedi je i uzviši bogobojažnošću. Takav je zadobio sve što traži i uzeo sve što voli.

❺ "a bit će izgubljen onaj ko je na stranputicu odvodi!" – tj. propao je onaj ko je odvede u zabludu, zavede i zapostavi kod Allaha, a ne bude joj ukazivao na pokornost i dobra djela.

❻ "Semud je zbog obijesti svoje poricao" – tj. povodom nepravde i tiranije, što ih je podstaklo na poricanje. Obijest označava prelazak granice u nepokornost.

❼ "Kad se jedan nesretnik između njih podigao" – tj. kada je ustao najnesretniji čovjek iz Semuda, a on se zove Kaddar b. Salif, zaklao je devu. "Bease" u originalnom tekstu označava krenuti i izvršiti.

❽ "Allahov poslanik im je doviknuo" – tj. Salih; **"Pustite Allahovu devu"** – tj. ostavite Allahovu devu upozoravajući ih na nju. **"...i njen red pojenja!"** – tj. pojenja vodom, pa nemojte joj se približavati na dan njenog pojenja.

❾ "i Gospodar njihov ih je, zbog grijeha njihovih, uništio" – tj. uništio ih je poklopivši ih kaznom; **"...i kaznom sve obuhvatio"** – tj. poravnao je zemlju sa njima, zatravši ih u zemlju.

❿ "ne strahujući zbog toga od odgovornosti" – tj. Allah je to učinio, a On se ne pribjedava nikakve posljedice ili popratnog ishoda.

SURA EL-LEJL (NOĆ)

❶ "...i Onoga Koji muško i žensko stvara" – ovo je Allahovo zaklinjanje Njegovim stvorenjima, tj. muškim i ženskim spolom, ljudskog i drugih rodova.

❷ "vaš trud je, zaista, razlikit" – tj. vaša se djela razlikuju, neka su za Džennet, a neka za Džehennem, neko nastoji da razbije okove svoje duše, a neko joj otežava.

❸ "onome koji udjeljuje i bogobojažan" – tj. uloži svoj imetak u ono što će polučiti dobrom i bude se čuvalo Allahovih zabrana.

❹ "i ono najljepše smatra istinitim" – tj. ono što mu je dato od Allaha ili potvrdi ono što mu je Allah obećao kao naknadu za ono što je utrošio.

سُورَةُ الْلَّيْلِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَالسَّمَاءِ وَمَا مَبَثَنَاهَا ١٠ وَالْأَرْضَ وَمَا مَلَكَهَا ١١ وَالْإِنْسَانَ إِذَا يَعْشَنَاهَا ١٢ وَالنَّبَاتَ إِذَا جَلَّهَا ١٣ وَالنَّمَاءَ إِذَا نَسَنَاهَا ١٤ فَلَهُمَا غُبُورًا وَقَنَوْنَاهَا ١٥ قَدْ ١٦ أَفْلَحَ مَنْ زَكَّهَا ١٧ وَقَدْ خَابَ مَنْ دَسَنَاهَا ١٨ كَذَبَتْ ثَمُودُ ١٩ بِطَعْنَوْنَاهَا ٢٠ إِذَا أَبْعَثَ أَشْقَنَاهَا ٢١ فَقَالَ فَلَمْ رَسُولُ اللَّهِ ٢٢ نَاقَةَ اللَّهِ وَسُقِينَاهَا ٢٣ فَكَذَبُوهُ فَغَرَوْهَا فَدَمَدَمَ ٢٤ عَلَيْهِمْ رَبُّهُمْ بِذَنْبِهِمْ فَسَوَنَاهَا ٢٥ وَلَا يَخَافُ عَقَبَهَا ٢٦

سُورَةُ الْلَّيْلِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَالْإِنْسَانَ إِذَا يَعْشَنَ ١٠ وَالنَّبَاتَ إِذَا جَلَّ ١١ وَمَا لَكُوكُ الدُّكُورُ وَالْأَنْتَ ١٢ إِنْ سَعَيْكَ لِشَقَّ ١٣ فَمَامَنْ أَعْطَنِي وَلَقَنِي ١٤ وَصَدَقَ بِالْحُسْنَى ١٥ فَسَيِّرْهُ بِالْيُسْرَى ١٦ وَمَامَنْ بَحَلَ وَأَسْتَعْنَى ١٧ وَكَذَبَ بِالْحُسْنَى ١٨ فَسَيِّرْهُ بِالْعُسْرَى ١٩ وَمَا يَعْنِي عَنْهُ مَالُهُ وَإِذَا أَرَدَ ٢٠ إِنْ عَيْتَ ٢١ لَهُدَى ٢٢ وَإِنْ لَنَا لَلَّا حُرَّةٌ وَالْأُولَى ٢٣ فَانْدَرْتُكُوكَ نَارًا تَلَطَّلَى ٢٤

❷ "njemu čemo put dobra olakšati" – tj. olakšat čemo mu dijeljenje na putevima dobra i rad u skladu sa pokornošću Allaha. Ovi ajeti objavljeni su o Ebu Bekru es-Siddiku kada je kupio šest robova vjernika koji su bili u vlasništvu idolopoklonika Mekkelija. Kažnjavali su ih zbog vjerovanja u Allaha, pa ih je on oslobodio.

❸ "njemu čemo put zla olakšati" – tj. pripremit čemo ga za najtežu osobinu i njemu je olakšati tako da mu budu otežani povodi dobra i ispravnosti i bude nemoćan da ih čini, a to će ga onda odvesti u Vatru.

❹ "i imetak njegov mu neće koristiti" – tj. njemu neće ništa koristiti imetak na kojem je tvrdišio. **"...kad se strovali"** – tj. kada umre, propadne i strovali se u Džehennem.

❺ "Mi smo dužni ukazati na Pravi put" – Nama je dužnost da pojasnimo put upute u odnosu na put zablude. El-Ferra kaže: "Ko kreće za uputom, Allah na Sebe preuzima usmjereno na taj put." On kaže: "Ko bude želio Allaha, Allah će mu biti na putu, koga On bude želio, bit će upućen ka Njemu."

لَا يَصِلُّهُ إِلَّا الْأَسْفَقُ ١٥ الَّذِي كَذَبَ وَتَوَلَّ ١٦ وَسَجَنَهَا
الْأَنْقَى ١٧ الَّذِي يُؤْتَى مَالُهُ يَرْزَقُ ١٨ وَمَا لِلْحَدِّ عِنْدُهُ مِنْ
يَعْمَلَةٍ بَخْرَى ١٩ إِلَّا بَثَاءٌ وَجْهِ رَبِّ الْأَكْلِ ٢٠ وَلَسَوْفَ يَرَضِي ٢١

سُورَةُ الضَّحْجَى

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَالصَّحْنِ ١ وَالْيَلَى إِذَا سَجَنَ ٢ مَا وَدَ عَنْ رَبِّكَ وَمَا فَلَى ٣
وَلِلآخِرَةِ حِزْبُكَ مِنَ الْأَوَّلِ ٤ وَلَسَوْفَ يُعْطِيَكَ رَبُّكَ
فَرَضَنِ ٥ الَّمْ يَحْدُكَ يَتَسَمَّا فَعَوَى ٦ وَوَجَدَكَ ضَالًا
فَهَدَى ٧ وَوَجَدَكَ عَالِيًّا فَأَغْنَى ٨ فَمَا لِيَمْفَلَّ نَهَرٌ
وَأَمَّا السَّابِلُ فَلَا نَهَرٌ ٩ وَمَا بِعْمَةٍ رَبِّكَ فَحَدَّثَ ١٠
وَأَمَّا السَّابِلُ فَلَا نَهَرٌ ١١ وَمَا بِعْمَةٍ رَبِّكَ فَحَدَّثَ ١٢

سُورَةُ الشَّرْحِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
أَمَّا شَرَحٌ لَكَ صَدْرَكَ ١ وَوَضَعْنَا عَنْكَ وِزْرَكَ ٢ الَّذِي
أَنْقَضَ ظَهْرَكَ ٣ وَرَفَعْنَا لَكَ ذِرْكَ ٤ فَإِنَّ مَعَ الْعُسْرِ سُرْرًا ٥ إِنَّ
مَعَ الْعُسْرِ سُرْرًا ٦ فَإِذَا فَرَغْتَ فَأَنْسِبْ ٧ وَإِلَيْ رَبِّكَ فَارْجِبْ ٨

13 "i jedino Nama pripada i onaj i ovaj svijet" – tj. Nama pripada sve što je na budućem i ovom svijetu, Mi postupamo kako želimo.

14 "Zato vas opominjem razbuktalom vratom" – koja će se potpaliti i usijati.

15 "u koju će ući samo najveći nesretnik" – a to je kafir koji će osjetiti njenu žestinu i vrelinu.

16 "onaj koji bude poricao i okretao se" – tj. koji bude poricao istinu s kojom su dolazili poslanici i udalji se od pokornosti i vjerovanja.

17 "a od nje će daleko biti onaj najbogobjazniji" – tj. od nje će biti udaljen onaj ko se uveliko čuva nevjernstva. El-Vahidi kaže: "Bogobjazni je ovdje Ebu Bekr es-Siddik, prema mišljenju svih mufessira", tj. ova sura je objavljena o njemu, a u suprotnom je njen propis općenit. Allah najbolje zna.

18 "onaj koji bude dio imetka svoga udjeljivao" – tj. koji ga daje i troši u svrhe dobra. "...da bi se očistio" – tražeći time da bude čist kod Allaha.

19 "ne očekujući da mu se zahvalošću užvratiti" – tj. nije udijelio imetak kako bi svojim udjeljivanjem zadobio blagodat nekoga od ljudi, i da bi dobio protunaknadu za to.

20 "i on će, zbilja, zadovoljan biti!" – tj. tako nam Allah, on će biti sigurno zadovoljan počastima i velikom nagradom koju će dobiti.

SURA ED-DUHA (JUTRO)

Vjerovjesnik, s.a.v.s., jednom je obolio pa nije klanjao noćni namaz dvije ili tri noći. Neka žena mu je došla i rekla: "Vidim da te je tvoj šeđtan ostavio i nije ti se približavao dvije li tri noći." Potom je Allah objavio ovaj ajet.

1 "Tako mi jutra" – jutro (ed-duha) je vremenski period kada se Sunce podiže ka zenitu.

2 "i noći kad se utiša" – El-Asmei kaže da "sedža" u originalnom tekstu označava prekrivanje dana, kao što se čovjek prekrije odjećom.

3 "Gospodar tvoj nije te ni napustio" – nije te ostavio kao što napušta onaj koji odlazi na putovanje, niti ti je prekinuo objavu; "...ni omrznuo!" – nije te ni zamrzio.

4 "Onaj svijet je, zaista, bolji za tebe od ovog svijeta" – Džennet ti je bolji od dunjaluka, iako mu je na dunjaluku data počast vjerovjesništva.

5 "a Gospodar tvoj će tebi sigurno dati" – tj. pobedu u vjeri, nagradu, Havd – izvor i zalaganje za ummet na ahiretu; "...pa ćeš zadovoljan biti."

6 "Zar te siročetom ne nađe, pa ti utočište dade" – tj. bio si siroče bez oca, pa ti je dao utočište kojem si pribjegao.

7 "i zalatalim te nađe, pa te uputi" – tj. nije poznavao Kur'an niti propise pa ga je Allah na to uputio.

8 "i siromahom te nađe, pa te bogatim učini?" – tj. bio si siromašan i nisi imao imetka, pa ti je dao bogatstvo u opskrbi koju ti je podario.

9 "Zato siroče ne ucvili" – tj. nemoj nepravedno postupati prema njemu zbog njegove slabosti, već mu podaj njegovo pravo i prisjeti se kada si ti bio siroče.

10 "i onoga ko traži ne odbij" – nemoj ga otjerati kada te za nešto zamoli, jer si i ti siromašan, ili ćeš ga nahraniti, ili ćeš ga blago odbiti.

11 "i o blagodati Gospodara svoga kazuj!" – Uzvišeni Allah mu je naredio da kazuje o

Allahovim blagodatima koje mu je dao. Pričanje o Allahovim blagodatima je vid zahvale. Neki su rekli da blagodat ovdje označava Kur'an koji mu je naredio da uči i po njemu govori.

SURA EL-INSIRAH (SIROKOGRUDNOST)

1 "Zar grudi tvoje nismo prostranim učinili" – Muhammed, mi smo ti prsa prostranim učinili da bi prihvatio vjerovjesništvo. Odavde je krenuo sa svojim pozivom i mogao je da podnese teškoće vjerovjesništva i sačuva Objavu.

2 "i breme tvoje s tebe skinuli" – oslobođili smo te posljedica iz paganstva.

3 "koje je pleća tvoja pritiskalo" – ovo znači da je to bio teret koji je nosio i čulo se škripanje u njegovim ledima.

4 "i spomen na tebe visoko uzdigli!" – na dunjaluku i ahiretu s nekoliko stvari, a od njih su: zaduženje vjernika da kada kažu: Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha i svjedočim da je Muhammed Allahov poslanik, zatim spomen njegovog imena u ezanu, kao i naredba o donošenju salavata i selama na njega, s.a.v.s.

5 "Ta, zaista, s mukom je last" – tj. sa tom teškoćom koja je prethodno spomenuta dolazi olakšanje, a oboje je od Allaha Uzvišenog.

6 "A kad završiš, molitvi se predaj" – tj. kada završiš svoj namaz ili dostavu Objave, ili borbu, uloži trud u dovi i traženju svoje potrebe od Allaha. Ili, ovo znači posveti se ibadetu.

7 "i Gospodaru svome teži!" – tj. budi ponižan pred Njim bojeći se Vatre i želeći Džennet.

SURA ET-TIN (SMOKVA)

1 "Tako mi smokve" – Uzvišeni se kune smokvom koju ljudi jedu; **"...i masline"** – iz koje cijede ulje. U prenesenom značenju ovdje se misli na Palestinu, jer je ona zemlja smokve i mašline.

2 "i Sinajske gore" – to je brdo na kojem je Allah razgovarao sa Musaom.

3 "i grada ovog, sigurnog" – tj. Mekke. Nazvao ga je emin zato što je bezbjedan; Uzvišeni Allah kune se ovim trima mjestima jer se na njih spustila Allahova objava Isau, Musau i Muhammedu, s.a.v.s. U njima su objavljene tri nebeske knjige i iz njih je prosvijetlila uputa za ljude.

4 "Mi čovjeka stvaramo u skladu najljepšem" – Allah ga je stvorio visoka

سُورَةُ الْتَّيْمَنِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
وَاللَّئِنَ وَالرَّئْنُونَ ١ طُورُ سِينَ ٢ وَهَذَا الْبَلَدُ الْأَمِينُ ٣
لَقَدْ خَلَقَ الْإِنْسَنَ فِي أَحْسَنِ تَقْوِيمٍ ٤ ثُمَّ رَدَدَهُ أَسْفَلَ سَفَلَيْنَ ٥
إِلَّا الَّذِينَ إِمْسَأُوا وَعَمِلُوا أَصْلِحَاتٍ فَلَهُمْ أَجْرٌ عَيْنُ مُتَوْنُونَ ٦
فَمَا يَكْرِبُكُمْ بَعْدَ بِالَّرْبِينَ ٧ أَلَيْسَ اللَّهُ بِأَحْكَمُ الْخَدِيمِ ٨

سُورَةُ الْخَلْقِ
بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
أَقْرَأْنَا يَسِيرَ رَبِّكَ الَّذِي خَلَقَ ١ حَلَقَ الْإِنْسَنَ مِنْ عَلَىٰ ٢ أَقْرَأْنَا رَبِّكَ
الْأَكْرَمُ ٣ الَّذِي عَلَمَ بِالْقَلْمَنِ ٤ عَلَمَ الْإِنْسَنَ مَا لَمْ يَعْلَمْ ٥ كَلَّا إِنَّ
الْإِنْسَنَ لَيَطْغِي ٦ أَنَّ رَبَّهُ أَكْسَفَعَ ٧ إِنَّمَا لِرَبِّكَ الْجَمِيعِ أَرْبَعَةَ
الَّذِي يَنْهَا ٨ عَبْدًا إِذَا صَلَّى ٩ أَرْبَأْتَ إِنْ كَانَ عَلَىٰ هَذَيِ ١٠ وَأَمَرَ
بِالنَّقْوَى١١ أَرْبَأْتَ إِنْ كَذَبَ وَنَوَّى١٢ إِنَّمَا تَعْلَمُ بِأَنَّ اللَّهَ يَرَى١٣ كَلَّا لِي
أَمْبَثَنَّ لَكَ سُفْعًا بِالنَّاصِيَةِ ١٤ نَاصِيَةٌ كَدَبَيْهِ خَاطِئَةٌ ١٥ فَلِيدُنْ نَادِيَةٌ
سَدَنَّ الْرَّبَّانِيَةَ ١٦ كَلَّا لَأُنْظُمَهُ وَأَسْجُدَ وَأَقْرَبَ ١٧

stasa tako da dohvata hranu svojom rukom. Stvorio ga je kao onoga koji ima znanje, govori, upravlja, ima mudrost. Time mu je dao mogućnost da bude Njegov namjesnik na Zemlji kako je on sam želio.

5 "zatim čemo ga u najniže nizine vratiti" – tj. vratiti ga u najponizniji život, a to su oronulost, slabost poslije mladosti i snage. Rečeno je da ovo znači: Čovjek koga je Allah stvorio u najljepšim okolnostima i liku, biva povraćen gorim od svake životinje i u stanju koje je gore od svakoga stanja, jer se vraća na najniže stepene i najdublje dijelove Džehennema.

6 "samo ne one koji budu vjerovali i dobra djela činili" – oni ne bivaju враћeni na najniže stepene, već je Allahov Džennet prostran u svojim Ilrijjinima; **"...njima pripada nagrada neprekidna"** – za pokornosti, koja se nikada neće prekinuti.

7 "Pa šta te onda navodi da poričeš obračun?" – tj. kada znaš, čovječe, da te je Allah stvorio u najljepšem liku i da će te vratiti na najniže stepene, šta te tjera da

poričeš proživljenje i kaznu?

3 "Zar Allah nije sudija najpravedniji?" – u Svojim presudama i pravdi, jer je lijepo stvorio čovjeka, a potom će one koji ne budu vjerovali u Njega, u najnižu vatrnu Džehennemu strovaliti, a one koji budu vjerovali u Njega podići na stepene.

SURA EL-'ALEK (UGRUŠAK)

Ovo je prva sura koja je objavljena od Kur'ana.

1-2 "Citaj, u ime Gospodara" – tj. Muhammed, uči otpočinjući imenom svoga Gospodara. Rečeno je: Tražeći pomoć od svoga Gospodara. **"...tvoga Koji stvara, stvara čovjeka od ugruška"** – Njegovo stvaranje počinje od sjemena, a zatim se uz Allahovu moć pretvara u ugrušak koji je poput zgrušanog komada krvi.

3 "Citaj, plemenit je Gospodar tvoj" – u Njegovu plemenitost spada da ti je omogućio da učiš, a inače si nepismen.

4 "Koji poučava peru" – naučio je čovjeka da piše perom. Uzvišeni je otpočeo poziv u islam pozivom u čitanje i pisanje, i podsticanjem na njih, jer je u njima ogromna korist.

5 "Koji čovjeka poučava onome što ne zna" – s perom ga je poučio stvarima koje nije znao.

6-7 "Uistinu, čovjek se uzobijesti čim se neovisnim osjeti" – tj. postaje tiranin kada vidi sebe neovisnim u imetku i snazi.

8 "a Gospodaru tvome će se, doista, svi vratiti!" – tj. povratak Njemu, a ne nekome drugome.

9-10 "Vidje li ti onoga koji sprečava* roba kad klanja?" – onaj koji je sprečavao bio je Ebu Džehl, a pod "robom" ovdje se misli na Muhammeda, s.a.v.s.

11 "Reci mi, ako on misli da je na Pravom putu" – ovo znači rob kome se zabranjivalo klanjanje je Muhammed, s.a.v.s., a bio je na Pravome putu, a bili su upućeni i oni koji su ga slijedili.

12 "ili ako bogobojaznost naređuje" – tj. iskrenost, tevhid i dobra djela kojima se štiti od Džehennema.

13 "reci mi, ako on poriče i okreće se" – tj. Ebu Džehl, poricao je ono što je došlo Allahovom Poslaniku, s.a.v.s., i okretao se od vjerovanja.

14 "zar on ne zna da Allah sve vidi?" – tj. On gleda njegova stanja i okolnosti, pa će ga kazniti prema njima. Kako se usudio da učini ovo što je učinio.

15 "Ne valja to! Ako se ne okani" – ovo je vid njegovog odvraćanja i pokude ako se ne bude prošao poricanja i nevjerstva, i ne odustane; **"...ocrnit čemo mu čelo"** – tj. uzet čemo ga za njegov prednji dio kose kako bi bio odvučen u Vatrnu.

16 "čelo lažno i grješno" – tj. vlasnik te kike je lažov, grješnik koji olahko čini grijeha.

17 "pa neka on pozove društvo svoje" – tj. njegovo društvo su tadašnji uglednici iz raznih plemena koji su zajedno s njim bili u vijeću. Ebu Džehl je rekao Allahovom Poslaniku, s.a.v.s.: "Zar mi prijetiš, a ja najviše od svih ostalih u ovoj dolini mogu sazvati (ljudi i konjice)", pa je objavljen ovaj ajet.

18 "Mi čemo pozvati zebanije" – tj. okrutne i žestoke meleke da ga uzmu i bace u vatrnu Džehennemu.

19 "Ne valja to! Ti se njemu ne pokoravaj" – tj. nemoj mu se pokoravati kada te poziva na ostavljanje namaza; **"...već čini sedždu"** – tj. klanjaj se Allahu ne uzimajući ga u obzir niti razmišljajući o njegovoj zabrani; **"...i približi se Gospodaru svome!"** – Uzvišenom Allahu pokornošću i ibadetom.

SURA EL-KADR (NOĆ KADR)

1 "Mi smo ga objavili u Noći kadr" – tj. objavili smo Kur'an, najedanput je objavljen u Noći kadra do dunjalučkog neba u iz Levhi-Mahfuza. Objavljen je Vjerovjesniku, s.a.v.s., u prekidima, prema potrebi tokom dvadeset i tri godine. Noć kadra je noć u deset zadnjih dana mjeseca ramazana u kojima je objavljen Kur'an. Hadisi se razilaze oko njenog tačnog preciziranja.

2 "a šta ti znaš šta je Noć kadr?" – Rečeno je: Ova noć je nazvana Noć kadra jer Uzvišeni Allah u njoj određuje stvari onako kako On želi do sljedeće godine. Rečeno je: Nazvana je ovim imenom zbog svoje veličine i počasti.

3 "Noć kadr bolja je od hiljadu mjeseci" – tj. djela u njoj su bolja, to je samo jedna noć u kojoj je djelo bolje nego djela u hiljadu drugih mjeseci.

4 "meleki i Džibril, s dozvolom Gospodara svoga, sruštaju se u njoj " – silaze sa neba na Zemlju, a Ruh je Džibril.

"...zbog odluke svake" – tj. sa odlukom svakom.

5 "spas je u njoj" – tj. ona isključivo predstavlja spas i dobro, i u njoj nema zla.

Šejtan u njoj ne može uraditi nikakvo zlo ili uznemiravanje. "**...sve dok zora ne svane**" – tj. sve dok se ne pojavi zora, a meleki silaze u skupinama do pojave zore.

SURA EL-BEJJINE (DOKAZ JASNI)

1 "Nisu se nevjerinci između sljedbenika Knjige" – židovi i kršćani; "**...i mnogobošci**" – arapski idolopoklonici, obožavaoci kipova; "**...odvojili od zablude**" – tj. odvojili se od svog nevjerstva, niti sa njim završili; "**...sve dok im nije došao dokaz jasni**" – tj. Muhammed i ono s čime je došao. On im je pojasnio njihovu zabludu, neznanje, te ih pozivao u vjerovanje.

2 "od Allaha poslanik" – Muhammed, s.a.v.s.; "**...koji čita listove čiste**" – zaštićene od iskriviljivanja i pomutnje. To su istinske Allahove riječi.

3 "u kojima su propisi ispravni" – ajeti i propisi koji su zapisani u tim listovima. Ispravni (kajjimeh) označavaju čvrste i pouzdane u kojima nema skretanja sa istine, već sve što je u njima predstavlja ispravnost, uputu, prisebnost i mudrost. Uzvišeni kaže: "Zahvala pripada Allahu koji je Svome robu objavio Knjigu i nije je iskriviljenom učinio, već ispravnom, da opominje." Ko ih bude slijedio, bit će na pravom Allahovom putu.

4 "A podvojili su se oni kojima je data Knjiga baš onda kad im je došao dokaz jasni" – tj. njihovo razilaženje nije bilo zbog nejasnoće, već nakon što se istina razjasnila i ukazala ispravnost. Potom je Allah poslao Muhammeda, s.a.v.s., neki su u njega povjerivali, a neki nisu. Dužnost im je bila da budu na jednom putu slijedeći Allahovu vjeru i prateći u stopu Poslanika, s.a.v.s., koji im je došao od Allaha da potvrdi ono što već imaju od istine.

5 "a naredeno im je" – tj. u objavljenim knjigama, a također i u Kur'anu; "**...da samo Allahu ibadet čine, da Mu iskreno vjeru isповijedaju**" – tj. da se pridržavaju ibadeta Allahu i da taj ibadet bude čist, Allahu ništa ne pripisujući, te da svoje duše učine iskrenima u vjeri; "**...kao pravovjerni**" – odstupajući od svih vjera ka vjeri islamu; "**...i da namaz obavljam, i da zekat udjeljuju**" – tj. da obavljam namaze onako kako Allah želi da budu obavljeni u propisanim vremenima i da daju zekat kada ga treba dati; "**...a to je – ispravna vjera**" – to je vjera naroda koji je na ispravnom putu, pa zato nije potrebno razilaženje u njoj.

إِنَّا أَنْزَلْنَا فِي لَيْلَةِ الْقَدْرِ ١ وَمَا أَدْرَاكَ مَا لَيْلَةُ الْقَدْرِ ٢ لَيْلَةُ الْقَدْرِ خَيْرٌ مِّنْ أَنْفَ شَهْرٍ ٣ نَزَّلَ اللَّهُكَهُ وَالرُّوحُ ٤ فِيهَا دَاءِنَ رَبِّهِمْ مِّنْ كُلِّ أَمْرٍ ٥ سَلَّمَ هِيَ حَقٌّ طَلَعَ الْمَجْرِ ٦

لَمْ يَكُنْ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ مُنْفَكِينَ ١ حَتَّى تَأْتِيهِمُ الْبَيِّنَاتُ ٢ رَسُولٌ مِّنَ اللَّهِ يَنْهَاوُ عَصَمَاطَهُرَةً ٣ فِيهَا كُتُبٌ قِيمَةٌ ٤ وَمَا فَرَقَ اللَّهُ أَوْتُوا الْكِتَابَ إِلَّا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ ٥ وَمَا أَرْسَلَ إِلَّا لِيَعْدِدُوا اللَّهُ مُحْصِنِي لَهُ الَّذِينَ حَنَّفَاءُ وَيَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَبَيُونُوا الرَّكْوَةَ وَذَلِكَ دِينُ الْقِيمَةِ ٦ إِنَّ الَّذِينَ كَفَرُوا مِنْ أَهْلِ الْكِتَابِ وَالْمُشْرِكِينَ فِي نَارِ جَهَنَّمَ حَلَّدِينَ فِيهَا أُولَئِكَ هُمْ شَرُّ الْبَرِيَّةِ ٧ إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ أُولَئِكَ هُنْ حِلْمُ الْبَرِيَّةِ ٨

6 "...oni su najgora stvorenja" – najgora stvorenja zato što su ostavili istinu iz pakosti i nepravde i zato će njihova ishodišta biti ishodišta najgorih stvorenja.

7 "Njihova nagrada kod Njihova Gospodara je" – shodno onome što su imali od vjerovanja i dobrih djela; "**...vrtovi Adna kroz koje će rijeke teći**" – tj. ispod drveća i odaja; "**...u kojima će vječno i zauvijek boraviti**" – nikada iz njega neće izaći, otputovati ili umrijjeti.

SURA EZ-ZELZELE (ZEMLJOTRES)

8 "Kad se Zemlja najžešćim potresom svojim zatrese" – tj. kada se žestoko počne pomjerati i podrhtavati tako da se izlomi sve što je na njoj.

9 "i kada Zemlja izbaci terete svoje" – tj. kada iz sebe i svoje unutrašnjosti izbaci mrtve, sve što je u njoj pohranjeno i što je na njoj činjeno. Mrtve će Zemlja izbaciti prilikom drugog puhanja u sur.

10 "i čovjek uzvikne: 'Šta joj je?'" – tj. reći će iznenaden njenim postupkom i

جَرَأْهُمْ عِنْدَ رَبِّهِمْ جَنَتُ عِنْدَنِ تَجْرِي مِنْ تَحْنِهَا الْأَنْهَرُ خَلَدِينَ
فِيهَا أَبْدَارُ رَبِّيَ اللَّهِ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ ذَلِكَ لِمَنْ خَشِيَ رَبُّهُ
٨

سُورَةُ الْعَنكَبُوتِ

سُورَةُ الْعَنكَبُوتِ

إِذَا زَلَّتِ الْأَرْضُ زَلَّا لَهَا ١ وَأَخْرَجَتِ الْأَرْضُ أَنْفَالَهَا
٤ وَقَالَ إِلَيْهِ أَنْسَنُ مَالِهَا ٢ يَوْمَئِذٍ تُحَدِّثُ أَخْبَارَهَا
يَا رَبَّكَ أَوْحَى لَهَا ٥ يَوْمَئِذٍ يَصْدُرُ النَّاسُ أَشْنَانًا
لَيَرَوُا أَعْمَلَهُمْ ٦ فَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ حَيْرًا
يَرَهُ ٧ وَمَنْ يَعْمَلْ مِثْقَالَ ذَرَّةٍ شَرًا يَرَهُ
٨

سُورَةُ الْعَنكَبُوتِ

وَالْعَدِيَّتِ ضَبَحًا ١ فَالْمُؤْبَنَتِ قَدْحًا ٢ فَالْمُغَيْرَتِ صُبْحًا
٧ فَأَثْرَنَ يَهُونَقْعًا ٤ فَوْسَطْنَ يَهُونَجَعًا ٥ إِنَّ إِلَيْهِ أَنْسَنَ
لَرِبِّهِ لَكَنُودٌ ٦ وَإِنَّهُ عَلَى ذَلِكَ لَشَهِيدٌ ٧ وَإِنَّهُ لِحَبٌّ
الْخَيْرِ لَشَدِيدٌ ٨ أَفَلَا يَعْلَمُ إِذَا بُعْرَمَا فِي الْقُبُوْرِ

zaprepašten njenom nedaćom, zašto se potresla i izbacila svoje terete.

٤ "toga Dana će ona vijesti svoje kazivati" – tj. obavijestit će o svojim vijestima i govoriti o zlu i dobru koji su na njoj rađeni. Allah će joj dati moć govora da svjedoči protiv robova.

٥ "jer će joj Gospodar tvoj narediti" – iznosit će svoje obavijesti objavom od Allaha i Njegovom naredbom da govor i svjedoci.

٦ "Toga Dana ljudi će se odvojeno pojaviti" – tj. izaći će ljudi iz svojih kabura na stajalište gdje će se izvršiti obračun u skupinama, jedni će biti skrenuti na desnu, a drugi na lijevu stranu, kako su se razlikovali po svojim vjerama i razilazili u svojim djelima. "...da im se pokažu djela njihova" – tj. da im Allah pokaže njihova djela. Rečeno je također: da vide kaznu ili nagradu za svoja djela.

٧ "Onaj ko bude uradio" – na dunjaluku; "...koliko trun dobra – vidjet će ga" – na Sudnjem danu u svojoj knjizi, pa će se

obradovati, ili će to vidjeti svojim okom kako mu je izloženo.

٨ "a onaj ko bude uradio" – na dunjaluku; "...i koliko trun zla – vidjet će ga" – na Sudnjem danu, pa će mu to donijeti nesreću. Trun označava prašinu koja se vidi pod zrakama Sunca.

SURA EL-ADIJAT (ONI KOJI JURE)

١ "Tako mi onih koji jure" – konjica koja rano ujutro sa mudžahidima kreće na Allahu put ka neprijateljima nevjernicima, a čeznu za Allahom i Njegovim Poslanikom. "...dahćuci" – "dab" u originalnom tekstu označava glas koji se čuje disanjem konjice u napadu.

٢ "pa varnice vrcaju" – to je konjica kada napravi vatrene varnice tako što iskre izlaze ispod njenih kopita (potkovica) kada udaraju o tvrdnu zemlju i kamenje, kao kada kremen udari o kresivo.

٣ "i zorom napadaju" – tj. koji jutrom napadaju neprijatelja.

٤ "i dižu tada prašinu" – tj. prašinu koju dize konjica prilikom borbe sa neprijateljem.

٥ "pa u njoj u gomilu upadaju" – tj. svojim napadom upadnu usred neprijatelja nakon njihovog poraza i tako se na tom mjestu u skupini nadu.

٦ "čovjek je, zaista, Gospodaru svome nezahvalan" – tj. uveliko nijeće Njegovu blagodat i poriče.

٧ "i sam je on, doista, svjedok toga" – on protiv sebe svjedoči poricanjem i nezahvalnošću zbog pojave posljedica toga na njemu.

٨ "i on je, zbilja za imetkom pohlepan" – tj. on uveliko voli imetak, za njim revnosno traga i prikuplja ga i krajnje se žrtvuje za njega.

٩ "A zar on ne zna da će, kada budu oživljeni oni koji su u grobovima" – tj. koji su se kao mrtvi raspali u svojim kaburima, pa će biti izvedeni iz njih.

١٠ "i kada izade na vidjelo ono što je u grudima" – tj. kada se napravi razlika između dobra i zla koje se nalazi u prsim.

١١ "Gospodar njihov toga Dana sigurno sve znati o njima" – tj. čovjek mora znati da Gospodar onih koji će biti proživljeni zna sve o njima i da Njemu nije ništa skriveno, u tome danu, a i u ostalim. On će ih na taj dan nagraditi ili kazniti, a kada znaju to, ne treba ih zaokupirati ljubav prema imetku od zahvale njihovom Gospodaru, ibadeta Njemu i djelovanja za Dan proživljenja.

SURA EL-KARI'A (SMAK SVIJETA)

① "Smak svijeta" – El-kari'a u originalnom tekstu je jedno od imena Sudnjega dana, jer na srca udara užasom ili znači da Allahove neprijatelje udara patnjom.

④ "Toga dana će ljudi biti kao leptiri rastrkani" – tj. bezglavo će ići u svakome pravcu zbog velike strahote sve dok se ne okupe na mjestu stajanja.

⑤ "a planine kao šarena vuna iščupana" – poput vune koja je obojena različitim bojama i koja se češljevima raščešljava, jer će se raspasti i razletjeti.

⑥ "Onaj u koga njegova dobra djela budu teška" – potom je Uzvišeni spomenuo stanja ljudi poslije obračuna na mjestu stajanja, te da će se razići općenito na dvije skupine: "onaj u koga njegova dobra djela budu teška", tj. ovim se želi reći kada budu teška pa nadvladaju njegova loša djela.

⑦ "u ugodnom životu će živjeti" – tj. takav će biti zadovoljan. El-'iše u originalnom tekstu označava sve blagodati u Džennetu.

⑨ "boravište će mu bezdan biti" – tj. njegovo stanište će biti Džehennem, a nazvan je ummuhu (majkom) jer će mu on biti utočište kao što dijete nalazi utočište kod majke. Ovdje je Džehennem nazvan "havijeh" jer će u njega biti strovaljen na velike dubine.

⑩ "A znaš li ti šta će to biti?" – ovdje se pitanje postavlja radi zastrašivanja što ukazuje da patnja u Džehennemu nije nešto ubičajeno, jer se ne poznaje njegova srž i suština.

⑪ "Vatra užarena!" – tj. njena vrelina je prešla u krajnju žestinu.

SURA ET-TEKASUR (NADMETANJE)

① "Zaokuplja vas nadmetanje u umnožavanju imetka" – tj. zaokupiralo vas je nagomilavanje imetka i djece, i nadmetanje u njegovom mnoštvu, i nastojanje da se što više stekne, od pokornosti Allahu i djelovanja za budući svijet.

② "sve dok grobove ne naselite" – sve dok vas ne sustigne smrt, a vi budete u takvom stanju.

③ "A ne valja tako, saznat ćete svakako!" – ovo je vid odvraćanja ljudi od nagomilavanja imetka i upozorenje da će oni znati posljedice toga na Sudnjem danu.

④ "Ne valja tako, kad biste vi znali pouzdano" – tj. da poznajete stanje ka kojem idete sa čvrstim ubjedenjem, kao što

وَحُصِّلَ مَا فِي الصُّدُورِ ١٠ إِنَّ رَبَّهُمْ يَوْمَئِذٍ لَّخَيْرٌ

سُورَةُ الْقَارِعَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْقَارِعَةُ ١ مَا الْقَارِعَةُ ٢ وَمَا أَدْرَكَكَ مَا الْقَارِعَةُ

يَوْمَ يَكُونُ النَّاسُ كَأَفْرَادٍ مُّبَثُوثٍ ٣ وَتَكُونُ الْجِبَالُ كَأَعْمَنِ الْمَنْفُوشِ ٤ فَإِنَّمَا

مَنْ ثَقَلَتْ مَوَازِبُهُ ٥ فَهُوَ فِي عِشْكُو رَاضِيَةٍ
وَمَمَّا مَنَ حَفَّتْ مَوَازِبُهُ ٦ فَأَمْمَهُ هَاوِيَةٍ

وَمَا أَدْرَكَكَ مَا هِيَةٌ ٧ نَارٌ حَمِيمٌ ٨

سُورَةُ التَّكَاثُرِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
الْكَاثُرُ ١ حَتَّىٰ رَأَمَ الْمَعَابِرَ ٢ كَلَّا سَوْفَ

تَعْلَمُونَ ٣ ثُمَّ كَلَّا سَوْفَ تَعْلَمُونَ ٤ كَلَّا لَوْ تَعْلَمُونَ

عِلْمَ الْيَقِينِ ٥ لَرَوَتِ الْجَحِيمَ ٦ ثُمَّ لَرَوَهَا

عَيْنَ الْيَقِينِ ٧ ثُمَّ لَتَسْكُنَنَ يَوْمَئِذٍ عَنِ التَّعْسِيرِ ٨

poznajete ono u što ste ubijedeni na dunjaluku, to bi vas odvratio od nagomilavanja imetka i nadmetanja u njemu, i ne bi vas to zaokupiralo od ovog velikog pitanja.

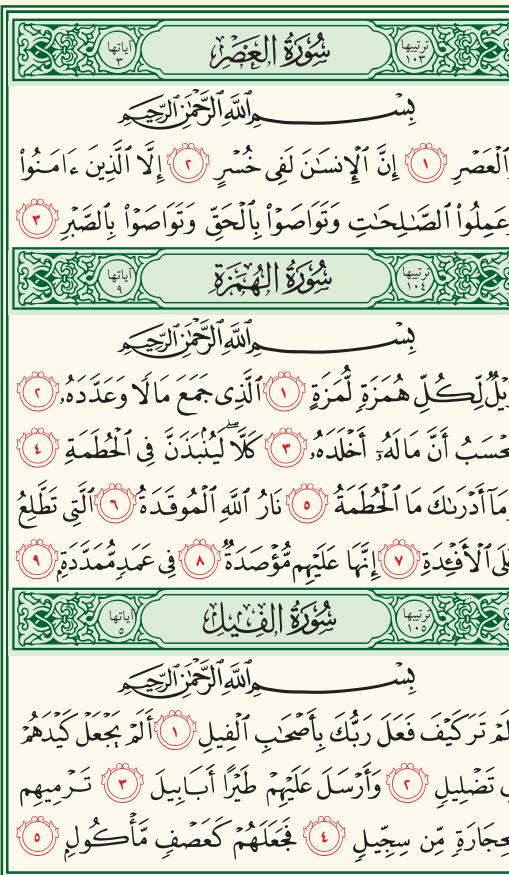
⑥ "Džehennem ćete vidjeti jasno!" – tj. na budućem svijetu.

⑦ "I još jednom, doista ćete ga vidjeti očigledno!" – tj. potom ćete sigurno vidjeti Džehennem, a to viđenje je poput samog ubjedenja, tj. vidjet ćete ga svojim očima.

⑧ "Zatim ćete toga dana o blagodatima biti pitani sigurno!" – o blagodatima dunjaluka koje su vas zaokupirale od djelovanja za ahiret. Čovjek će biti pitan za sigurnost, zdravlje, slobodno vrijeme, ukusna jela, pića, pijenje hladne vode kada je bio žedan, mjesta stanovanja i dr.

SURA EL-'ASR (VRIJEME)

① "Tako mi vremena" – Uzvišeni Allah kune se vremenom jer su u njemu pouke sa aspekta određenja smjene dana i noći, te smjene tame i svjetlosti, jer se na takav način održava život i u tome je korist za živa

bića. To je jasan dokaz o postojanju Tvorca Uzvišenog i Njegove jednoće. Mukatil kaže: "Ovdje se misli na vrijeme ikindija-namaza."

2 "čovjek je na gubitku, doista" – propast (husr) označava pomanjkanje i nestanak kapitala.

3 "...i koji jedni drugima istinu preporučuju" – jedni drugima preporučuju istinu koju trebaju izvršavati, a to je vjerovanje u Allaha, tevhid i izvršavanje onoga što je Allah propisao, te izbjegavanje onoga što je zabranio. **...i koji jedni drugima preporučuju strpljenje"** – da ne počine nepokornost Allahu, strpljenje u izvršenju Njegovih obaveza, te strpljenje u bolnoj sodbini koju On daje.

SURA EL-HUMEZE (KLEVETNIK)

1 "Teško svakom klevetniku – podrugljivcu" – tj. ponižen je, kažnen i propao. Klevetnik je onaj koji ogovara ljudе u njihovom prisustvu, a podrugljivac je onaj koji ogovara iza leđa.

2 "koji blago gomila i prebrojava ga" –

ovo je pojašnjenje povoda njegove klevete i podrugivanja, a to je zadivljenost imetkom koji sakuplja i mišljenje da on zbog toga ima posebnu vrijednost, i zbog toga druge potcenjuje i omalovažava.

3 "i misli da će ga blago njegovo besmrtnim učiniti" – tj. misli da će ga imetak zadržati živim i vječnim i da neće umrijeti zbog ogromne zadivljenosti njegovim skupljanjem, tako da ne razmišlja o onome što dolazi poslije smrti.

4 "A ne valja tako!" – nije tako kako on misli, već: **"On će sigurno biti bačen u Hutamu!"** – tj. bit će bačen i on i njegov imetak u Vatru koja drobi i satire sve što se u njoj nade.

7 "koja će do srca dopirati" – tj. koja svoju vrelinu pruža prema srcima, pa ih ona okruži i prekrije. Srca su izvorište tih prljavih namjera i ciljeva, ružnog ponašanja koje se iskazuje ohološću i potcenjivanjem onih koji imaju vrijednosti.

8 "Ona će za njima biti zatvorena" – tj. ona će ih preklopiti i nad njima se zatvoriti svim svojim prolazima i vratima i iz nje neće moći izaći.

9 "plamenim izduženim stupovima" – tj. bit će za njih vezani. Mukatil kaže: "Zatvorit će se vrata iznad njih, a zatim će biti dobro učvršćena željeznim polugama. Nijedna im se neće više otvoriti, niti će im ući kakav povjetarac."

SURA EL-FIL (SLON)

1 "Zar nisi čuo šta je s vlasnicima slona Gospodar tvoj uradio!" – Vlasnici slona su etiopski kršćani koji su zavladali Jemenom, a zatim su iz njega krenuli želeći srušiti Kabu. Kada su se približili Mekki, Allah je na njih poslao ptice spomenute u ovoj suri, pa su ih uništile. To je bio veliki dokaz. Ovo se dogodilo četrdeset godina prije Vjerovjesnikovog, s.a.v.s., poslanstva. Neki koji su bili očevici ovog događaja bili su živi prilikom Muhammedovog, s.a.v.s., poslanstva.

2 "Zar lukavstvo njihovo nije upropastio" – tj. zar Allah njihovu zavjeru i nastojanje da sruše Kabu nije učinio njihovom zabludom koja ih je odvela u propast.

3 "i protiv njih jata ptica poslao" – to su crne ptice koje su došle s mora u skupinama. Svaka ptica imala je tri kamena: dva je nosila u nogama, a jedan u kljunu. Što god bi pogodile, to bi i smrvile.

﴿ "koje su na njih grumenje od gline pećene bacale" – rekli su da je to kamenje bilo od blata pomiješanog sa vatrom Džehennema na kojima su bila ispisana imena tih ljudi. Kada bi jednog od njih pogodio taj kamen, na njemu bi se pojavile ospice. Kamen je bio veličine leblebije, veći od leće.

﴿ "pa ih kao izjedeno lišće učinio?" – tj. poput listova usjeva kada ih životinje pojedu, a zatim ih izbace. Rečeno je: To znači da su bili poput lišća usjeva koje pojedu životinje i ostane samo trina.

SURA KUREJS (KUREJSIJE)

Ova sura se naziva još i "El-Ilaf".

﴿ "...navike njihove da zimi i ljeti putuju" – bila su dva putovanja: jedno ka Jemenu, zimi, zato što je to veoma toplo područje, a drugo je bilo ka Šamu, ljeti, jer je to hladnije područje. Kurejsije su živjele od trgovine i da nisu imali tih putovanja, ne bi imali nikakve pozicije. Da nije sigurnosti zbog njihovog stanovanja blizu Kabe, ne bi mogli tako slobodno djelovati. Ajet znači: Allah je dao da se naviknu na ta dva putovanja i olakšao im ih, pa zato neka samo Allahu ibadet čine.

﴿ "neka oni Gospodaru ove Kuće u ibadetu budu" – Uzvišeni ih je upoznao da je On Gospodar ove Svetе kuće, jer su oni u njoj imali kipove koje su obožavali, pa je napravio razliku između Sebe i njih. Ovom Kućom su počašćeni u odnosu na ostale Arape.

﴿ "Koji ih gladne hrani" – tj. ovim dvama putovanjima sačuvao ih je od teške gladi u kojoj su bili prije; "...i od straha brani" – Arapi su jedni druge napadali i porobljavali. Kurejsije su bile sigurne od toga zbog pozicije Harema. On ih je sačuvao i od straha od Etiopljana koji su došli sa slonovima.

SURA EL-MAUN (DAVANJE U NARUČ)

﴿ "Znaš li ti onoga koji onaj svijet poriče?" – tj. jesli li vidio onoga koji niječe obračun i kaznu?

﴿ "Pa to je onaj koji grubo odbija siroče" – tj. ako razmisliš ili budeš tražio, on je taj koji uveliko odbija siročetu dati njegovo pravo. Arapi u paganskom dobu nisu ostavljali imetak ženama i djeci.

﴿ "i koji da se nahrani siromah – ne podstiće" – tj. ne podstiću sebe ni svoju porodicu, ni druge na to, škrtareći svojim imetkom.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
لَا يَكُفُرُ قُرَيْشٌ ۝ إِلَّا فَهُمْ رِجَالُ الشَّتَاءِ وَأَصْبَابُ
فَلَيَعْبُدُوا رَبَّ هَذَا الْبَيْتِ ۝ أَلَّا ذَيْ أَطْعَمَهُمْ
مَنْ جُوعَ وَأَمَّنَهُمْ مَنْ حَوْفٌ ۝

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
أَرَأَيْتَ الَّذِي يُكَذِّبُ بِالْآيَاتِ ۝ فَذَلِكَ الَّذِي
يُدْعُ الْيَتَمَّةَ ۝ وَلَا يَمْكُثُ عَلَى طَعَامِ الْمُسْكِنِينَ
فَوَيْلٌ لِلْمُصَلِّيْكَ ۝ الَّذِينَ هُمْ عَنْ صَلَاتِهِمْ سَاهُونَ
الَّذِينَ هُمْ يُرَاءُونَ ۝ وَيَمْغُونُ الْمَاعُونَ ۝

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ
إِنَّا أَعْطَيْنَاكَ الْكَوْثَرَ ۝ فَصَلِّ لِرَبِّكَ وَاحْمِرْ
إِنَّكَ شَانِعٌ كَهُوَ الْأَبْرَارُ ۝

﴿ "koji su nemarni prema svome namazu" – tj. koji su nemarni i nesmotreni prema namazu, ne nadaju se nagradi za obavljanje svoga namaza, niti se pribojavaju kazne ako ga ostave. Oni su prema njemu nemarni, tako da prođe propisano vrijeme za njegovo obavljanje.

﴿ "koji se samo pretvaraju" – pretvaraju se pred ljudima u svojim namazima kada ih obavljuju, ili se pretvaraju pred ljudima u svim djelima dobra kada ih čine, kako bi bili poхvaljeni.

﴿ "i nikome ništa u naruč ne daju!" – "ma'un" u originalnom tekstu označava ono što ljudi međusobno posjeduju, kao što su kofe, lonci i što se inače drugima ne uskraćuje kao što su voda i so. Neki su rekli da ma'un označava zekat, tj. ne daju zekat na svoje imetke.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

فُلَّا يَأْتِيهَا الْكَفَرُونَ ١ لَا أَعْبُدُ مَا أَعْبُدُونَ
وَلَا أَسْتَعْبُدُونَ مَا أَعْبُدُ ٢ وَلَا أَنَا عَابِدٌ مَا عَبَدْتُمْ
وَلَا أَسْتَعْبُدُونَ مَا أَعْبُدُ ٣ لَكُمْ دِيْنُكُمْ وَلِيْ دِيْنِ
٤ ٥ ٦

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

إِذَا جَاءَهُمْ نَصْرٌ مِّنَ اللَّهِ وَالْفَتْحُ ١ وَرَأَيْتَ النَّاسَ
يَدْخُلُونَ فِي دِيْنِ اللَّهِ أَفْوَاجًا ٢ فَسَيَّرْ بِهِمْ حَمْدَ رَبِّكَ
وَاسْتَغْفِرْ لَهُمْ ٣ كَانُوا تَوَّابِينَ ٤

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

تَبَّأَتْ يَدَاهُ إِلَيْهِ وَتَبَّأَ ١ مَا أَغْنَى عَنْهُ مَا لَهُ وَمَا
كَسَبَ ٢ سَيَّصْلِي نَارًا ذَاتَ هَبَ ٣ وَأَمْرَاتُهُ
حَمَالَةً الْحَطَبِ ٤ فِي جِيدِهَا حَبْلٌ مِّنْ مَسَدِ ٥

SURA EL-KEVSER (KEVSER)

① "Mi smo ti, uistinu, Kevser dali" – Kevser je rijeka u Džennetu koju je Allah učinio počašću za Svoga Poslanika i ummet.

② "pa klanjaj Gospodaru svome" – naređuje se obavljanje propisanih namaza; "...i kurban kolji" – ljudi su se klanjali drugima mimo Allaha i prinosili žrtve drugima mimo Njemu. Allah je naredio Vjerovjesniku, s.a.v.s., da njegov namaz i klanje budu jedino radi Njega. Katađe, Ikrime i Ata kažu: "To je bajram-namaz i klanje kurbana."

③ "onaj koji tebe mrzi – sigurno će on bez spomena ostati" – tj. onaj koji te mrzi i prezire neće imati spomena poslije svoje smrti. Ebter u arapskom označava čovjeka koji nema djeteta. Kada je umro Poslanik, s.a.v.s., sin, jedan od mnogobožaca je rekao: "On je ebter (ostao bez nasljednika)", pa je objavljen ovaj ajet.

SURA EL-KAFIRUN (NEVJERNICI)

① - ② "Reci: 'O vi nevjernici' – povod objave ove sure je da su nevjernici pitali Allahovog Poslanika, s.a.v.s., da obožava njihova božanstva jednu godinu, a da će i oni obožavati njegovog Boga jednu godinu. Tada je Allah naredio da im kaže: "Ja ne robujem onome čemu vi robujete" – tj. neću učiniti ono što tražite od mene, tj. neću obožavati vaše kipove – ja ne obožavam vaša božanstva.

③ "niti ste vi robovi onome Kome ja robujem" – a ni vi, sve dok ste u vašem širku i kufru, nećete obožavati Allaha kojeg ja obožavam.

④ "niti sam ja rob onome čemu vi robujete" – u budućim danima i preostalom mome životu neću obožavati ništa od vaših božanstava.

⑤ "niti ste vi robovi Onome Kome ja robujem" – tj. vi nećete obožavati Allaha u budućnosti sve dok ste u vašem nevjerstvu i robovanju kipovima. Robovanje nevjernika Allahu i onih koji Mu druga pripisuju je odbačeno i ne uzima se u obzir. Rečeno je: Ovi ajeti se ponavljaju radi potvrde i prekidanja nevjerničkih ambicija da im se Allahov Poslanik, s.a.v.s., odazove u obožavanje njihovih božanstava, što su od njega tražili.

⑥ "Vama – vaša vjera, a meni – moja" – Ako ste zadovoljni svojom vjerom i ja sam zadovoljan svojom vjerom, a vaša vjera je pripisivanje Allahu druga. Ona vama pripada i neće prijeći meni. Moja vjera, koja predstavlja čisti tevhid, ograničena je na mene i neće vam prijeći da biste je vi zadobili (dok ste u takvom stanju).

SURA EN-NASR (POMOĆ)

Ova sura se naziva i Et-Tevdi' (Oproštaj). Od Ibn Abbasa prenosi se da je rekao: "Kada je objavljena sura 'Iza dž'aе nasrullahi vel feth', Poslanik, s.a.v.s., rekao je: "Sebi sam objavio dolazak smrti."

① "Kada Allahova pomoć i pobjeda dođu" – tj. kada ti, Muhammed, dođe Allahova pobjeda nad neprijateljima, a oni su Kurejšije – dato ti je oslobođenje Mekke. "Nasr" u originalnom tekstu označava podršku za slamanje neprijatelja, pobedu nad njima i ovladavanje njima. "Feth" označava otvaranje i ulazak u kuće neprijatelja, te otvaranje njihovih srca za primanje istine.

② "i vidiš ljudi kako u skupinama u Allahovu vjeru ulaze" – tj. u skupinama jedne iza drugih. Kada je Allahov Poslanik,

s.a.v.s., oslobođio Mekku, Arapi su rekli: "Ako Muhammed pridobije stanovnike Harema, a Allah ih je zaštitio od vlasnika slona, onda je on na istini. Vi onda protiv njega nemate nikakve snage." Uzlazili su u islam u skupinama nakon što su uzlazili kao pojedinci.

Tako bi čitavo pleme prelazilo na islam.

3) "ti slavi i veličaj Gospodara svoga hvaleći Ga" – ovdje su objedinjeni slava Allahu koja oglašava zadivljenost onim što mu je Allah olakšao, a što mu na um nije padalo, ili nekom drugom od ljudi, te zahvala Njemu na lijepom postupku i velikoj blagodati u vidu pobjede i oslobođenja Majke svih gradova (Mekka) i ulaska ljudi u islam u skupinama; **"...i moli Ga da ti oprosti"** – od Njega traži oprost za svoj grijeh bivajući ponizan Allahu i smatrajući svoja djela manjkavim; **"...On zaista pokajanje prima"**

– tj. on je takav da opršta onima koji traže oprosta od Njega, prima pokajanje od njih i daje im Svoju milost njegovim primanjem. El-Buhari i drugi prenose od Ibn Abbasa da je za ovu suru rekao: "Ovo je rok smrtnog časa za Allahovog Poslanika, s.a.v.s., koji mu je Allah objavio." Rekao je: **"Kada Allahova pomoć i pobjeda dodu"**, ovo je znak dolaska njegovog smrtnog časa, **"ti slavi i veličaj Gospodara svoga hvaleći Ga, i moli Ga da ti oprosti, On zaista pokajanje prima."**

SURA EL-MESED (PLAMEN)

3) "Neka propadnu ruke Ebu Lehebove"
– tj. neka su propale njegove ruke, neka su na gubitku i neka su stradale. **"...i propao je"** – tj. propao je on, jer se dogodilo ono za što je protiv njega bila upućena dova. Ebu Leheb je Vjerovjesnikov amidža, a pravo ime mu je Abduluzza.

3) "Neće mu biti od koristi blago njegovo, a ni ono što je stekao" – tj. neće mu koristiti niti ga spasiti njegovo sabiranje imetka, niti ono što je stekao, niti ugled u odnosu na prokletstvo i propast koji su ga snašli, te Allahovu kaznu koja se na njega spustila.

3) "ući će on sigurno u Vatru rasplamsalu"
– bit će kažnjeno u vatri plamtećoj koja će pržiti i spaljivati njegovu kožu, ona će plamtjeti, a to je vatra Džehennema.

3) "i žena njegova što drvlje nosi" – tj. njegova žena će se pržiti u plamtjeloj vatri, a ona je Ummu Džemil, kćerka Harbova, sestra Ebu Sufjana. Ona je nosila trnje i

bodlje i bacala ih noću na put kojim je išao Vjerovjesnik, s.a.v.s.

3) "o vratu njenu bit će uže od ličine usukane" – "el-mesed" u arapskom jeziku označava vlakno od kojeg se plete konopac. Ona je imala ogrlicu od dragulja, pa je rekla. "Tako mi Lata i Uzaa, žrtvovat će je za neprijateljstvo prema Muhammedu." Kazna za nju će biti da joj se o vrat stavi konopac na Sudnjem danu umjesto njene ogrlice.

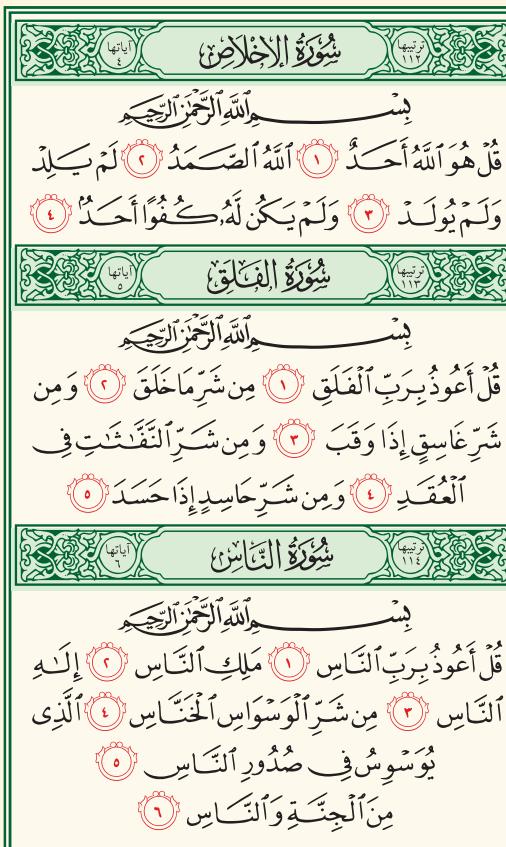
SURA EL-IHLAS (ISKRENOST)

3) "Reci: On je Allah – Jedan!" – Idolopoklonici su rekli: "Muhammed, spomeni nam rodoslov svoga Gospodara", pa je objavljen ovaj ajet u značenju: Ako pitate da se pojasni Njegov rodoslov, on glasi: Allah je Jedan i sudruga nema.

3) "Allah je utočište svakom!" – Es-Samed u originalnom tekstu označava onoga kome se ljudi usmjeravaju u svojim potrebama, a on je u mogućnosti da ih izvrši. Od Ibn Abbasa se prenosi da je rekao: "Es-Samed je Gospodar čije je gospodarstvo upotpunjeno, ugledni, čija je velicina potpuna, te pametni sa potpunom pameću, bogati sa potpunim bogatstvom, silni i jaki sa potpunom snagom, učeni sa potpunim znanjem, mudri sa potpunom mudrošću – a to je Uzvišeni Allah. Ova osobina ne treba da se pripše nikome osim Njemu."

3) "Nije rodio i rođen nije" – tj. On nema djeteta, niti je On iz nečega proizašao zato što Mu nije ništa slično i zato što je nemoguće pripisati ono što ne postoji u prošlosti ili budućnosti. Dijete je bilo nepostojeće prije nego što je rođeno, tj. Allah nema oca kojem bi se pripisao. Katade kaže: "Arapski idolopoklonici su rekli: "Meleki su Allahove kćerke", a židovi su rekli: "Uzejr je Allahov sin", kršćani su rekli: "Mesih je sin Božiji", pa im je Allah to porekao rekavši: **"Nije rodio i rođen nije."**

3) "i niko Mu ravan nije!" – tj. niko Mu nije jednak niti sličan i nema učešća sa Njim ni u jednoj od osobina Njegovog savršenstva.

SURA EL-FELEK (SVITANJE)

1 "Reci: Utječem se Gospodaru svitanja" – "felek" u originalnom tekstu označava jutro, jer se jutro rascijepi iz noći. Rečeno je: To je sve što nastane rascijepom svega što je Allah stvorio, kao što su životinje, zrnevlje, košpice, sve vrste bilja i sl. Rečeno je: Ovim se želi ukazati da je On moćan ukloniti ove velike tmine od čitavog svijeta, te da je moćan da od onoga ko se Njemu utječe odvratí sve čega se plaši i pribrojava.

2 "od zla onoga što On stvara" – tj. utječem se Allahu od zla svega onoga što je stvorio od svih stvorenja.

3 "i od zla mrkle noći kad razastre tmine" – tj. utječem se Njemu od zla noći kada ona dođe. Rekli su: Noću izlaze divlje životinje iz svojih skloništa, kao i gmizavci iz svojih staništa, te sljedbenici zla kreću u igru i zabavu i nered.

4 "i od zla onih koji u čvorove pušu" – tj. utječem se Njemu od žena koje se bave

magijom zato što one pušu u končane čvorove kada njima žele opsihriti.

5 "i od zla zavidljivca kad zavist ne krije" – zavist označava želju da nestane blagodati koju je Allah dao onome kome se zavidi.

SURA EN-NAS (LJUDI)

1 "Reci: Tražim zaštitu Gospodara ljudi" – Gospodar ljudi je njihov Stvoritelj, uređivač svih njihovih pitanja, te Onaj Koji popravlja sva njihova stanja.

2 "Vladara ljudi" – Njemu pripada potpuno carstvo i superiorna vlast.

3 "Boga ljudi" – tj. Onaj Koga oni obožavaju. Određeni vladar može neispravno biti uzet za božanstvo, a može i da ne bude, dok naziv „El-ilah“ pripada samo Njemu i niko nema učešća sa Njim u njemu.

4 "od zla šejtana koji nanosi zle misli" – věvas u originalnom tekstu označava šejtana; "...pa se skrije" – kada se spomene Allah, on se povuče i izgubi, a kada se Allah ne spomene, on se pojavi i na zlo nagovara.

5 "koji zle misli unosi u srca ljudi" – tj. on poziva na pokornost njemu skrivenim govorom koji dolazi do srca, ali se njegov glas ne čuje. Potom je Uzvišeni pojasnio da su oni koji na zlo nagovaraju dvojaki: džinni i ljudi, pa kaže:

6 "od džinna i od ljudi" – džinski šejtan nagovara na zlo u prsima ljudi, a ljudski zavodi ljudi tako što im se prikazuje kao brižni savjetodavac, a onda u prsa ubaci riječi koje je izrekao u formi savjeta, pa to dadne džinskom šejtanu povoda da ga nagovori na zlo. Rečeno je također: Iblis nagovara na zlo u ljudskim prsima. Od Ibn Abbasa se prenosi da je rekao: "Svako dijete se rodi a na njegovom srcu je šejtan koji ga nagovara na zlo, pa kada spomene Allaha, on se povuče, a kada bude nesmotren, on ga nagovara. Utječemo se Allahu od njegovog nagovaranja na zlo."

VAŽNA PITANJA U ŽIVOTU SVAKOG MUSLIMANA

1. Odakle musliman preuzima načela svoga vjerovanja? Preuzima ih iz Allahove Knjige i vjerodostojnog sunneta Allahovog Poslanika, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*) koji ne govori po svome hiru: **To je samo Objava koja mu se obznanjuje**, i sve to u skladu sa shvatanjima ashaba i ispravnih prethodnika.

2. Kako i na koji način trebamo postupiti kada se među nama desi neslaganje? Trebamo pogledati šta se nalazi u nuašoj čistoj vjeri, u Kur'antu i Sunnetu, jer Uzvišeni veli: **A ako se u nečemu ne slažete, obratite se Allahu i Poslaniku.** A Poslanik, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*) veli: „*Ostavljam vam dvije stvari i ako ih se budete držali nikada nećete zahutati: Allahovu Knjigu i Sunnet Njegova Poslanika.*” (*sallallabu 'alejbi ve sellem*)

3. Ko je spašena skupina na Sudnjem danu? Poslanik, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*), kaže: „*Moj ummet će se razići na sedamdeset i tri skupine, a sve će biti u Vatri osim jedne.*“ Upitaše: „*A koja je to skupina, Allahov Poslaniče?*“ Reče: „*Ona koja bude slijedila mene i moje ashabe.*“ (Ahmed)

Istina je u onome čemu su pozivali i što su prakticirali Vjerovjesnik, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*) i njegovi ashabi. Stoga se drži dosljednog slijedenja, a izbjegavaj uvođenje novotarija u vjeru ako želiš biti spašen i ako želiš da tvoja djela budu primljena.

4. Koji su uslovi da bi određeno dobro djelo bilo primljeno?

1. Vjerovanje u Jednog Allaha: Djelo se ne prihata od mušrika.

2. Iskrenost: Djelo mora biti urađeno isključivo radi Allaha.

3. Slijedenje Poslanika, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*): Djelo mora biti u skladu sa Poslanikovom, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*) praksom.

Ukoliko jedan od ovih uslova bude nedostajao, djelo neće biti primljeno. Allah Uzvišeni veli: **I Mi ćemo pristupiti djelima njihovim koja su učinili i u prahu i pepeo ih pretvoriti.**

5. Koliko ima stepena vjere? Tri su stepena vjere: islam, iman i ihsan.

6. Šta je islam i koliko ima temelja? Islam znači predanost Allahu u isповijedanju jednoće (tevhida), podređenost Njemu pokornošću i odricanje od idolopoklonstva i njegovih sljedbenika. Pet je temelja islama, kako ih spominje Vjerovjesnik, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*) u svome govoru: „*Islam je sazdan na pet stvari: svjedočenju da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik, obavljanju namaza, davanju zekata, hadždu i postu ramazana.*“ (Muttefekun 'alejhi)

7. Šta je iman i koliko ima svojih temelja? Iman znači vjerovanje srcem, izgovaranje jezikom i prakticiranje tjelesnim udovima. Povećava se sa pokornošću, a smanjuje sa nepokornošću. Uzvišeni kaže: **Da povećaju svoje vjerovanje uz ono koje već imaju.** Poslanik, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*) kaže: „*Iman se sastoji od sedamdeset i više dijelova; najviši dio imana jeste posvjedočiti da nema drugog boga osim Allaha, a najmanji je otkloniti s puta ono što smeta ljudima. I stid je dio imana.*“ (Muslim) Na opadanje i povećanje imana ukazuje i to što musliman zapaža u svojoj duši: entuzijazam u pokornosti kada dođu sezone dobrih djela, te malaksalost u tim dobrim djelima kada se čine nepokornosti. Uzvišeni kaže: **Uistinu, dobra djela brišu loša.** Šest je temelja imana koje Vjerovjesnik, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*) spominje u svome govoru: „...*Da vjeruješ u Allaha, Njegove meleke, Njegove kitabe, Njegove poslanike, Sudnji dan i određenje dobra i zla.*“ (El-Buhari)

8. Šta znače riječi lāilāhe illāllāh? Znače negaciju da iko drugi zaslužuje ibadet mimo Allaha i sadrži potvrdu da ibadet zaslužuje samo Allaha Jedini.

9. Da li je Allah sa nama? Da, Uzvišeni Allah je sa nama Svojim znanjem, sluhom, vidom, čuvanjem, obuhvatanjem, moću i htijenjem. Njegovo biće nije pomiješano sa bićima stvorenja. Nijedno stvorenje Njega ne može obuhvatiti.

10. Da li se Allah vidi okom? Muslimani su se usaglasili da se Allah neće vidjeti na dunjaluku, a da će Ga vjernici na budućem svijetu vidjeti na mjestu okupljanja (Mahšeru) i u Džennetu. Uzvišeni kaže: *Neka lica toga dana će biti blistava, u svoga Gospodara će gledati.*

11. Koja je korist poznавања Allahovih imena i svojstava? Prva obaveza koju je Allah propisao Svojim stvorenjima jeste da Ga spoznaju, a kada Ga spoznaju, onda će Ga istinski obožavati. Uzvišeni kaže: *Znaj da nema drugog boga osim Allaha.* Kada se Allah spominje po Svojoj obilnoj milosti, to izaziva nadu, a kada se spominje po žestokoj kazni, to izaziva strah, a kada se spominje po davanju blagodati, to nalaže zahvalu.

Pod pojmom ibadeta Allahu Njegovim imenima i svojstvima misli se na sljedeće: realizacija znanja o njima, shvatanje njihovih značenja i postupanje po njima. Postoje Allahova imena i svojstva za koja rob biva pohvaljen ukoliko postanu njegove osobine, kao što su znanje, milost, pravednost. Isto tako rob biva prekoren ukoliko sebi pripše neka druga svojstva kao što su božanstvenost, veličina, sila. Rob ima osobine za koje biva pohvaljen i koje su mu naređene, kao što su robovanje, ovisnost, potreba, poniznost, moljenje i sl. Međutim, nemoguće je da Gospodar bude opisan tim osobinama. Najdraža stvorenja Allahu su ona koja imaju osobine koje On voli, a najmrža su Mu ona koja imaju osobine koje On prezire.

12. Koja su to Allahova lijepa imena? Uzvišeni Allah kaže: *I Allab ima lijepa imena, pa Ga njima dozivajte.* Vjerodostojno se prenosi od Allahovog Poslanika, (sallallahu 'alejhi ve sellem,) da je rekao: „*Allah ima devedeset i devet imena, stotinu manje jedno. Ko ih nauči, uči će u Džennet.*” (Muttefekun 'alejhi)

Pod učenjem tih imena se podrazumijevaju tri stvari:

1. Učenje tih imena i njihovog broja. 2. Razumijevanje značenja tih imena i na šta ona ukazuju, te vjerovanje u njih. Kada se npr. kaže Allahovo ime El-Hakim (Mudri), treba prihvatići sve Allahovo naredbe, jer su sve one zasnovane na Njegovoj mudrosti.

3. Dozivanje Allaha tim imenima, kao npr. da se kaže: *O Sittir (Koji prekrivaš), prekrij moje sramote, ili O Kerim (Plemeniti), počasti me.* U Kur'anu se kao dova navodi: *Podari mi vlast koju nećeš nikom nakon mene dati, Ti, uistinu, mnogo daruješ.*

Onaj ko iščitava Kur'an i vjerodostojni sunnet može objediniti Allahova imena, a ona su:

 Allah	Onaj koji je Bog, Koji zaslužuje da Ga sva stvorenja obožavaju, da budu pokorna i ponizna, da mu sedždu i ruku' čine, te da samo Njemu sve vrste ibadeta upućuju.
Er-Rahmān <small>(الرَّحْمَنُ)</small>	Svemilosni. To je ime koje ukazuje da Njegova milost obuhvata sva stvorenja i to je ime koje posjeduje samo Allah Uzvišeni i nije nikome dozvoljeno da se nazove ovim imenom.
Er-Rahīm <small>(الرَّحِيمُ)</small>	Milostivi koji Svoju milost i oprost pruža samo vjernicima na ovome i na budućem svijetu. On je vjernike uputio da Mu budu pokorni i zbog toga će ih na onome svijetu nagraditi Džennetom.

El-Afuvv (العفُو)	Koji briše grijeha i ne kažnjava Svoga roba, iako on zaslužuje da bude kažnjen.
El-Gafūru (الغَفُورُ)	Koji prekriva grijeha onome ko ih je učinio, ne sramoti ga zbog toga i ne kažnjava ga.
El-Gaffāru (الغَافِرُ)	Koji mnogo opršta onome ko oprosta za svoje grijeha traži.
Er-Re'ūfu (الرَّعُوفُ)	Ime izvedeno iz riječi <i>er-re'etu</i> , što znači najviši stupanj milosti koja važi za sva stvorena na ovome svijetu, a na onome samo za evlje, posebne vjernike.
El-Halīmu (الحَلِيمُ)	Onaj Koji ne žuri da kazni robeve, iako je u mogućnosti da ih kazni, nego im prašta ukoliko se pokaju.
Et-Tevvābu (التَّوَابُ)	Onaj Koji pruža mogućnost kome hoće da se pokaje, i nakon toga prima pokajanja.
Es-Sittīru (السَّيِّرُ)	Koji pokriva mahane Svojih stvorenja i ne sramoti ih. On voli da rob prekrije svoje i sramote drugog ida prekrije svoj avret.
El-Ganijju (الغَنِيٰ)	Onaj kome niko nije potreban, jer je savršen, a sva stvorenja su potrebna Njega i Njegove pomoći.
El-Kerimu (الْكَرِيمُ)	Koji mnogo daje i daruje šta hoće onome kome hoće, bez obzira da li se to traži od Njega ili ne, prašta grijeha i prikriva mahane.
El-Ekrem (الْأَكْرَمُ)	Onaj Koji mnogo dobra daje i niko se sa Njim u tome ne može poreediti. Svako dobro potiče od Njega. On Svojom dobrotom nagrađuje vjernike, a one koji se okreću ostavlja do roka određenog i pravedno im sudi.
El-Vehħābu (الْوَهَابُ)	Koji mnogo daruje bez bilo kakve nadoknade i obilno blagodati spušta i kada se to ne traži.
El-Dževādū (الْجَوَادُ)	Onaj koji obilno daje Svojim stvorenjima, a vjernicima iz Svoje dobrote daje mnogo više.
El-Vedūdu (الْوَدُودُ)	Koji voli Svoje evlje, posebne vjernike i iz ljubavi prema njima im opršta i obasipa ih blagodatima, zadovoljan je njima i prima njihova dobra djela, te im daje da budu prihvaćeni na ovome svijetu.
El-Mu'ti (الْمَعْطِي)	Kome hoće od svojih robeva daje ono šta hoće iz Svojih riznica, a Svojim evljama, posebnim vjernicima, daje još više. On je svemu što postoji dao izgled i stvorio ga.
El-Vāsi'u (الْوَاسِعُ)	Onaj Koji ima takva svojstva da ih niko ne može dovoljno pohvaliti, čija su veličina, vlast, oprost, samilost i dobrota ogromne.
El-Muḥsinu (الْمُحْسِنُ)	Onaj koji je savršeno dobar i lijep u Svome Biću, imenima, osobina i postupcima, Onaj Koji je sve u najljepšem liku stvorio i prema njima dobro čini.
Er-Rāziku (الرَّازِقُ)	Koji opskrbljuje sva stvorenja i opskrbu im je odredio prije nego što je svijetove stvorio i Koji će im opskrbu do kraja upotpuniti, pa makar to bilo i nakon nekog perioda.
Er-Rezzāku (الرَّزِّاقُ)	Koji mnogo opskrbljuje Svoja stvorenja. On ih opskrbljuje prije nego Ga za opskrbu zamole i opskrbljuje ih i pored toga što oni grijše.
El-Latīf (اللطِيفُ)	On zna i najskrivenije stvari, ništa mu nije skriveno, čini dobročinstvo prema robevima i blag je prema njima kada se oni i ne nadaju i odakle i ne očekuju.
El-Habīr (الخَبِيرُ)	To je Onaj Čije znanje obuhvata suštine i tajne svih stvari kao što obuhvata njihovu formu i vanjštinu.
El-Fettāh (الفَتَّاحُ)	Koji otvara riznice milosti, i opskrbljuje koga hoće, a sve to radi na osnovu Svoje mudrosti Svoga znanja.
El-Alīmu (الْعَلِيمُ)	Onaj Koji zna unutarnje i vanjsko, tajno i javno, zna ono što je prošlo, što je trenutno i što će biti u budućnosti i ništa mu skriveno nije.
El-Berru	Onaj Koji mnogo dobra čini Svojim stvorenjima, tako da niko od njih nije u

البَرُّ	stanju pobrojati Njegove blagodati. Njegova su obećanja istinita, on prelazi preko ružnih postupaka roba, pomaže ga i čuva. Od robova prihvata i djela koja su mala, pa ih uvećava.
El-Hakīmu (الْحَكِيمُ)	Onaj Koji sve radi u pravo vrijeme i sve stavlja na njegovo pravo mjesto, kada On uređuje ne pravi propuste.
El-Hakemu (الْحَكَمُ)	Onaj Koji pravedno sudi Svojim robovima, nikome ne čini nepravdu. On je objavio Knjigu koja treba biti sudija u međusobnim sporovima.
Eš-Šākiru (الشَّاكِرُ)	Koji je blagodaran prema onome ko Mu je pokoran, nagrađuje za dobro djelo, pa makar bilo i malo. Za zahvalnost na blagodatima daje još više na ovome svijetu, i nagrađuje na onome.
Eš-Šekūru (الشَّكُورُ)	Onaj Koji umnogostručava dobra djela i uvećava ih, pa makar bila i mala. Allah je blagodaran prema onima koji Mu zahvaljuju i prima im pokornost.
El-Džemīl (الْجَمِيلُ)	Onaj Koji je apsolutno lijep Svojim Bićem, imenima, svojstvima, i čiji su postupci lijepi. Svaka ljepota koja postoji je proizašla iz Njegove ljepote.
El-Medžīd (الْمَجِيدُ)	Onaj kome pripada ponos, slava i veličina i na nebesima i na Zemlji.
El-Velijju (الْوَلِيُّ)	Onaj Koji upravlja stvarima vezanim za stvorenjima i uređuje ih, te pomaže Svoje dobre robeve.
El-Hamīdu (الْحَمِيدُ)	On je hvaljen zbog Svojih imena, svojstava i postupaka. Zahvaljuje mu se i kada je izobilje i kada je oskudica, kada je teško stanje i kada je blagostanje. On zaslužuje svaku zahvalu, jer je opisan svojstvima savršenstva.
El-Mevlā (الْمَوْلَى)	Gospodar, Vladar, Onaj Koji je savršen u Svojoj slavi, Onaj Koji pomaže Svoje posebne robeve.
En-Nāṣir (النَّصِيرُ)	Onaj Koji pomaže koga hoće. Niko ne može nadvladati onoga koga On pomogne, i niko ne može pomoći onoga koga On bez podrške ostavi.
Es-Semī'u (السَّمِيعُ)	Koji čuje sve što je javno i tajno. Čuje svaki glas, bez obzira koliko bio tih ili glasan i odaziva se pozivu.
El-Besīr (البَصِيرُ)	Koji vidi sve što postoji, bilo da je u nama vidljivom ili nevidljivom svijetu, bilo da je javno ili skriveno, malo ili veliko.
Eš-Šehīdu (الشَّهِيدُ)	Onaj Koji bdi nad stvorenjima, Koji svjedoči Svoju jednoću i pravednost, Koji svjedoči iskrenost vjernika koji Ga vjeruju i Koji je svjedok Svojim poslanicima i melekima.
Er-Rekību (الرَّفِيقُ)	Koji nadgleda i poznaje šta stvorenja rade, Njemu nije skriven ničiji pogled, niti su mu skrivene bilo kakve misli.
Er-Refīku (الرَّفِيقُ)	Onaj Koji je blag u Svojim postupcima. Onaj Koji stvara i uređuje postepeno, Koji se prema robovima odnosi s blagošću, ne optereće ih sa onim što ne mogu podnijeti. Onaj Koji voli Svoje blage robeve.
El-Karību (القَرِيبُ)	Koji je Svojim znanjem i moći blizu svim stvorenjima, a Svojim dobrim i iskrenim vjernicima je blizu Svojom pomoći i podrškom. I pored toga On je iznad Arša i Njegovo Biće nije među stvorenjima.
El-Mudžību (المُجِيبُ)	Koji se odaziva onima koji Ga mole, na osnovu Svoga znanja i mudrosti.
El-Mukītu (المُكِيتُ)	Koji je stvorio i uredio opskrbu, dostavlja je stvorenjima. On čuva opskrbu i djela koja robovi čine, neumanjujući ih nimalo.
El-Hasību (الحَسِيبُ)	Koji je dovoljan Svojim stvorenjima i Koji im je osigurao sve što im je potrebno za život na ovome svijetu i za njihovu vjeru, a vjernicima u odnosu na druga stvorenja je osigurao još više. On će im suditi i za njihova djela koja su činili na ovome svijetu će ih obračunati.

El-Mu'min (المؤمن)	Onaj Koji svjedoči istinitost Svojih poslanika i njihovih sljedbenika, istinitost dokaza koji ukazuju na njihovu iskrenost. Samo On daje sigurnost i na ovome i na budućem svijetu, On daje sigurnost vjernicima, ne čini im nepravdu, štiti ih od kazne i straha na Sudnjem danu.
El-Mennān (المنان)	Koji daje mnoge blagodati i dobročinitelj je prema stvorenjima.
Et-Tajjibu (الطيب)	Onaj Koji je čist od svih mahana i nedostataka, Koji posjeduje potpunu ljepotu i savršen je, Onaj Koji mnogo dobra čini stvorenjima i od njih ne prima osim ono što je čisto, halal i učinjeno samo radi Njega.
Eš-Šafī (الشافى)	Onaj Koji lijeći srce i tijelo od svake bolesti, a robovi ne posjeduju osim ono što im on podari kao lijek, a izlijеčenje daje samo On.
El-Hafizu (الحافظ)	Koji čuva iz Svoje dobrote svoje robeve koji vjeruju Njega i čuva njihova dobra djela koja učine, a Svojom snagom pazi i brine se o svemu što je stvoreno.
El-Vekīlu (الوکیل)	Zaštitnik svjetova i njihov stvoritelj i uređivač. On stvara stvorenja i daje im da žive i da traju. On je zaštitnik vjernika koji su sve što imaju Njemu prepustili, koji od Njega traže pomoć kada nešto rade i koji Mu zahvaljuju nakon što im podari uspjeh i koji su zadovoljni sa onim što im On podari kada ih iskuša.
El-Hallāk (الخلاق)	Koji mnogo stvara; On je Taj Koji je i prije mnoga stvarao i koji još uvijek mnogo stvara
El-Halik (الخالق)	Stvoritelj Koji je sva stvorenja stvorio, bez bilo kakvog primjera od prije.
El-Bāri' (الباري)	Tvorac Koji je sve što je odredio za stvaranje stvorio i dao mu da postoji.
El-Musavvir (المصور)	Koji daje oblik svemu što je stvoriona osnovu Svoje mudrosti, znanja i milosti.
Er-Rabbu (الربُّ)	Gospodar; Koji odgaja Svoja stvorenja, i brine se o njima. Odgaja Svoje posebne robeve i daje im ono što je korisno za njihova srca. On je Stvoritelj, Vladar i Uptavitelj.
El-'Azīmu (العظيمُ)	Onaj Koji posjeduje potpunu veličinu u Svome Biću, osobinama i imenima. Upravo zbog toga je obavezao Svoje robeve da Ga veličaju i da sprovode Njegove naredbe.
El-Kāhiru (القاهرُ)	Onaj pred Kojim su robevi ponizni i pred kim se pokoravaju, Koji je Uzvišen nad stvorenjima, Kojem se pokorava i pred Kim se stoji ponizno.
El-Kahhāru (القهارُ)	Hiperbola imena El-Kahir. (Ime El-Kahhar dodatno naglašava ono što je spomenuto u vezi imena El-Kahir. Op.prev.)
El-Muhejmīn (المهينُ)	Koji sve nadgleda, čuva, pazi i obuhvata.
El-'Azīz (العزيزُ)	Onaj Koji posjeduje svaki vid slave, ponosa i snage. Njega niko ne može nadvladati, niti Mu je iko potreban. On ima snagu i nadmoćan je, tako da se niko ne može pokrenuti bez Njegove dozvole.
El-Džebbār (الجبارُ)	Ona Čija se volja izvršava, pod Njegovom moći su sva stvorenja, ponizna su pred Njegovom veličinom, potčinjavaju se Njegovom zakonu, On upotpunjuje ono što ima nedostatak, daje bogatstvo siromašnima, olakšava ono što je teško, čuva i pazi bolesnog i pogodenog nedaćom.
El-Mutekebbir (المتكبرُ)	Veličanstveni, Onaj Koji ne može imati mahane i nedostatke, daleko je uzvišen od toga da robovima čini nepravdu, Nadmoćni koji sprečava nepravdu, On je Gordi i Uzvišeni i ko se pored Njega bude htio opisati ovim svojstvima, On će ga kazniti.
El-Kebīru (الكبيرُ)	Onaj Koji je veliki Svojim bićem, svojstvima i djelima. Niko i ništa nije veće od Njega. Sve je u poređenju sa Njim neznatno i sićušno.

El-Hajjiju <i>(الحجُّ)</i>	Koji se stidi onako kako Njemu i Njegovo veličini priliči. Allahov stid je iskazan u Njegovo plemenitosti, dobroti i uzvišenosti.
El-Hajju <i>(الحجُّ)</i>	Vječno Živi, Koji postoji oduvijek i postojće zauvijek, i sve što je stvoreno i živi poteklo je od Njega.
El-Kājjūm <i>(القيومُ)</i>	Koji sam po sebi opstoji, neovisan je od stvorenja, On održava sve što postoji i sva stvorenja su ovisna o Njemu.
El-Vārisu <i>(الوارثُ)</i>	Onaj Koji ostaje nakon što stvorenja nestanu, sve se vraća Njemu nakon što prođe, sve što je u našim rukama je samo nama dato na korištenje, ali će se jednog dana sve to vratiti stvarnom Vlasniku.
Ed-Dejjānu <i>(الديانُ)</i>	Onaj pred Kim su stvorenja ponizna, Koji ljudi nagrađuje ili kažnjava srazmjerno njihovim djelima. Ako su stvorenja radila dobra djela, On će ih umnogostručiti, a ako su radila loša djela, On će ih kazniti ili im oprostiti.
El-Melik <i>(المَلِكُ)</i>	Onaj Koji izdaje naredbe i zabrane i Koji je nadmoćan u svemu. On upravlja stvorenjima onako kako želi na osnovu Svojih naredbi. Niko ne može da upravlja onim čime On upravlja i vlada.
El-Mālik <i>(الْمَالِكُ)</i>	Vladar Koji ima poptunu i stvarnu vlast i Koji je zaslужuje. Samo je On imao vlast prilikom stvaranja i niko drugi i samo će On imati vlast prilikom smaka svega što je stvoreno.
El-Meliku <i>(المُلِيكُ)</i>	Ime koje ukazuje na potpunu vlast i ima jače i sveobuhvatnije značenje od imena El-Melik.
Es-Subbūh <i>(السُّبُوحُ)</i>	Ona Koji je čist od svih nedostataka, iz razloga što su Njegova svojstva i ljepota potpuni i savšeni.
El-Kuddūs <i>(القُدُّوسُ)</i>	On je jedini Koji posjeduje apsolutno savršenstvo i niko Mu u tome nije sličan, te zato On nema nikakvih mahana i manjkavosti.
Es-Selām <i>(السَّلَامُ)</i>	Koji je bez nedostatka u Svome Biću, svojstvima, imenima i postupcima, i svaki vid poptunosti na ovome svijetu potiče od Njega.
El-Hakku <i>(الْحَقُّ)</i>	Istinski u kojeg nema sumnje, niti ima sumnje u Njegova imena, svojstva, postupke, Njegovu božansku prirodu. On je Taj Koji se istinski obožava i niko se pored Njega ne obožava.
El-Mubīnu <i>(الْمُبِينُ)</i>	Onaj čije su radnje jasne, Njegova jednoća, mudrost i milost su jasni i vidljivi, On Svojim robovima pojašnjava puteve koji vode do upute kako bi je slijedili i puteve zablude kako bi ih se klonili.
El-Kavijju <i>(الْقَوِيُّ)</i>	Onaj Koji je apsolutno moćan i koji posjeduje savršenu i potpunu volju.
El-Metīnu <i>(الْمُتَّيِّنُ)</i>	Jaki i Snažni, Onaj Kojem ništa nije teško niti se umara kada nešto čini.
El-Kādir <i>(الْقَادِرُ)</i>	On je Svemoćni koji sve može da učini i On sve određuje.
El-Kadīr <i>(الْقَادِيرُ)</i>	Ima isto značenje kao i El-Kādir pod br. 79, samo što je ovo ime veći vid iznošenja pohvale i veličanja Allaha.
El-Muktedir <i>(الْمُقْتَدِرُ)</i>	Ime koje na još izrazitiji način ukazuje na Allahovu moć i sproveđenje onoga što je odredio i stvorio još ranije po Svom znanju.
El-Alīj <i>(الْأَعْلَى،)</i>	Onaj Koji je uzvišen Svojim položajem, nadmoći i Bićem. On je nadmoćan nad svim što postoji i njime vlada, i ništa nije iznad Njega.
El-E'alā <i>(الْأَعْلَى)</i>	
El-Mute'ālu <i>(الْمُتَعَالُ)</i>	Onaj pored Čije uzvišenosti sve izgleda neznatno, ništa nije iznad Njega, On je nadmoćan, iznad svega je što postoji i njime vlada.

El-Mukaddimu <small>(المقدّم)</small>	Koji daje prednost onome čemu želi, i sve što čini je u skladu sa Njegovom mudrošću. Nekim stvorenjima daje prednost nad drugim u skladu sa Svojim znanjem i dobrotom.
El-Mu'ehhiru <small>(المؤخر)</small>	Onaj koji stvarima daje mjesto koje im pripada, jednima daje prednost i čini da budu napredni, dok drugima to odgađa, i to sve u skladu sa Svojom mudrošću. On odgađa kaznu od Svojih robova kako bi se pokajali.
El-Muse'iru <small>(المُسْرِر)</small>	Koji povećava i smanjuje vrijednost stvarima, njihov položaj i uticaj, tako da nešto bude vrijedno, a nešto ne bude, i to sve u skladu sa svojim znanjem i mudrošću.
El-Kābidu <small>(النَّابِضُ)</small>	Koji uzima dušu, uskraćuje nafaku onome kome želi, u skladu sa Svojim znanjem i mudrošću, kako bi ih time iskušao.
El-Bāsitu <small>(البَاسِطُ)</small>	Koji dajeobilnu opkrbu Svojim robovima i dijeli im iz Svoje milosti i dobrote, te ih na takav način iskušava. Onaj Koji pruža ruke Svojim robovima ne bi li se pokajali.
El-Evvelu <small>(الاَوْلَى)</small>	Prvi, prije Kojeg ništa nije bilo, već su sva stvorenja nastala time što ih je On stvorio, dok On nema početka.
El-Ahiru <small>(الاَخِرُ)</small>	Posljednji; poslije Kojeg nema ništa, On je vječan, a sve što je na Zemlji prolazi, a zatim će se njemu vratiti. On je zauvijek.
Ez-Zāhiru <small>(الظَّاهِرُ)</small>	Onaj Koji je iznad svega i ništa nije iznad Njega, On je nad svim nadmoćan i obuhvata sve.
El-Bātinu <small>(البَاطِنُ)</small>	Onaj Koji je blizu, sve obuhvata, i pogledi stvorenja ga ne vide na ovom svijetu.
El-Vitru <small>(الوَتْرُ)</small>	Jedan, Koji nema sudruga, On je neparan i jedini Kojem nema sličnog.
Es-Sejjidu <small>(السَّيِّدُ)</small>	Gospodar Koji u potpunosti vlada stvorenjima, On je njihov Tvorac i Vlasnik, a oni su stvorenja i Njegovi robovi.
Es-Samedu <small>(الصَّمَدُ)</small>	On je Gospodar koji savršeno vlada i upravlja, Njemu sve stremi i On je utočište svima, i stvorenja su Ga potrebna, On je Taj koji hranu daje, a Njemu hranu niko ne daje.
El-Vāhidu <small>(الواحِدُ)</small>	On jedini posjeduje sva svojstva savršenstva i niko Mu nije u tome sudrug, Njemu ništa nije slično. Iz ovoga proizilazi obaveza da se samo On mora obožavati, jer On nema sudruga.
El-Ilāhu <small>(الإِلَهُ)</small>	Jedini Bog koji zaslužuje da se obožava.

13. Kakva je razlika između Allahovih imena i svojstava? Allahova imena i svojstva imaju zajedničku odliku dozvoljenosti njihove upotrebe prilikom traženja utočišta i zaklinjanja.

Međutim, među njima imaju određene razlike, a najvažnije od njih su:

Prvo: Dozvoljeno je da se ta imena upotrebljavaju prilikom dove, kao što je dozvoljeno poslije naziva *abd* (rob) staviti neko od ovih Allahovih imena, za razliku od Njegovih svojstava gdje ovaj postupak nije dozvoljen.

Npr.dozvoljeno je da se osoba naziva *Abdu-l-Kerim* (rob Plemenitog), međutim, nazvati nekog *Abdu-l-Kerem* (rob plemenitost) nije dozvoljeno. Dozvoljeno je u dovi reći: *Ja Kerim*, što znači: *O Plemeniti*, a nije dozvoljeno reći: *Ja Keremellah*, što znači: *O Allahova plemenitost*.

Drugo: Iz Allahovih imena izvode se Njegova svojstva, pa npr. iz imena *Er-Rahman* izvodi se Njegovo svojstvo rahmeta – milosti. Dok se iz Njegovih svojstava ne izvode imena koja se ne navode u šerijatskim tekstovima. Iz osobine uzdignuća – *el-istiva'* ne izvodi se ime *el-mustevi* – Onaj koji se uzdiže.

Treće: Iz Allahovih postupaka ne izvode se imena koja nisu navedena u šerijatskim tekstovima. Allah se srđi, ali se ne kaže da je jedno od Allahovih imena *el-gadib* – srditi. Iz Njegovih postupaka se izvode Njegova svojstva. Potvrđujemo svojstvo srdžbe Allahu Uzvišenom, jer je srdžba jedno od Njegovih djela.

14. Šta znači vjerovanje u meleke? To je čvrsto vjerovanje da oni postoje i da ih je Uzvišeni Allah stvorio kako bi Mu ibadet činili, te da sprovode Njegove naredbe. Allah Uzvišeni veli: *Oni su časni robovi. Ne pretječu Ga svojim govorom i po Njegovoj naredbi postupaju.*

Vjerovanje u njih podrazumijeva nekoliko stvari: 1. vjerovanje da postoje; 2. posebnovjerovanje u one čija imena smo saznali, poput Džibrila; 3. vjerovanje u njihove osobine koje smo saznali, kao npr. da su veliki; 4. vjerovanje u njihove dužnosti koje smo saznali, koje su im posebno svima date, kao što je Melek smrti.

15. Šta je Kur'an? Kur'an je Allahov govor, a Njegovo učenje je ibadet. Od Njega je potekao i Njemu se vraća. On ga je izgovorio istinski, slovom i glasom. Džibril ga je od Njega čuo, a zatim ga dostavio vjerovjesniku Muhammedu, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*). Sve nebeske objave su Allahov govor.

16. Da li nam jedovoljan samo Kur'an i trebali nam pored njega i Sunnet? Nije se dozvoljeno oslanjati samo na Kur'an. Uzvišeni je Svojim riječima u Kur'antu naredio da se držimo i sunneta: *Ono što vam dadne Poslanik – uzmite, a što vam zabrani – prodite se toga.* Sunnet je došao kao tumač Kur'ana i pojašnjava pojedinosti vjere, kao npr. propise o namazu.

Poslanik, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*) kaže: „*Data mi je Knjiga i još nešto poput nje. Ubrzo će se desiti da čovjek sjedi na svojoj ugodnoj sjedaljci i kaže: 'Držite se ovog Kur'ana! Što u njemu nadete od dozvoljenog, smatrajte to dozvoljenim, a što u njemu nadete od zabranjenog, smatrajte to zabranjenim.'*” (Ebu Davud)

17. Šta znači vjerovanje u poslanike? Čvrsto vjerovanje da je Allah svakom narodu poslao poslanika, jednog od njih, koji ih je pozivao u robovanje Allahu Jedinome i nevjerovanje u ono što se obožava mimo Njega. Svi oni su iskreni i potvrđeni kao istiniti, razboriti, plemeniti, dobrostivi, bogobojazni, povjerljivi, upućivači, upućeni, i oni koji su dostavili svoje poslanice. Oni su najbolja stvorenja i čisti su od pripisivanja Allahu druga, od svog rođenja do smrti.

18. Koje su vrste šefata (zauzimanja) na Sudnjem danu? Više je vrsta šefata, a najveći od njih je **prva vrsta**, tj. veliki šefat. Dogodit će se na mjestu stajanja na Sudnjem danu, nakon što ljudi budu čekali pedeset hiljada godina da im se svede račun, tj. da im se presudi. Vjerovjesnik, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*) zalagat će se kod svoga Gospodara i moliti Ga da presudi među ljudima. Ovaj šefat je specifičan samo za našeg predvodnika Muhammeda, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*), a to je *el-mekamu-l-mahmud* – pohvalni stepen koji mu je obećan.

Druga vrsta šefata: Zalaganje prilikom traženja otvaranja džennetskih vrata. Prvi koji će to zatražiti je naš vjerovjesnik Muhammed, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*) a prvi ummet koji će od svih ući u Džennet je njegov ummet.

Treća vrsta: Zalaganje za ljude za koje je naređeno da idu u Džehennem da ne uđu u njega.

Četvrta vrsta: Zalaganje za griješne muvehhide (koji su isповijedali jednoču Allahu) koji uđu u Vatru kako bi izašli iz nje.

Peta vrsta: Zalaganje za podizanje stepena određenih ljudi od stanovnika Dženneta.

Šesta vrsta: Zalaganje za ljude da uđu u Džennet bez polaganja računa.

Sedma vrsta: Zalaganje za olakšavanje patnje nekim nevjernicima, a ono je specifično samo za našeg Vjerovjesnika, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*) kada se zalagao za svoga amidžu Ebu Taliba da mu se olakša kazna.

Osma vrsta: Allah će bez zalaganja, Svojom milošću, izvesti iz Džehennema ljude koji su umrli, a isповijedali su jednoču Allahu – tevhid, njihov broj zna samo Allah i Svojom milošću uvest će ih u Džennet.

19. Da li je dozvoljeno tražiti pomoć ili šefat od živih? Da, dozvoljeno je, jer šerijat podstiče na pomaganje drugih. Allah kaže: *Pomažite se u dobru i bogobojaznosti*. Poslanik, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*) kaže: „*Allah pomaže Svome robu sve dok rob pomaže svome bratu.*” (Muslim) Vrijednost šefata je velika i ona označava jednu vrstu posredovanja, jer Uzvišeni kaže: *Ko se bude za dobro zalagao imat će udio u tome*. Poslanik, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*) kaže: „*Zalažite se, pa ćete biti nagrađeni.*” (El-Buhari)

Prethodno rečeno ima svoje uvjete:

1. Da traženje pomoći bude od živog, a ne od mrtvog koji ne čuje. Allah Uzvišeni veli: *Ako ih dozivate, oni vaš poziv ne čuju, a i kada bi ga čuli, ne bi mu se mogli odazvati*. Kako da se nešto traži od umrloga kada je i on sam u potrebi za živim. Djelo umrloga se prekidanjegovom smrću, osim kada su u pitanju sevapi od djela poput dove živih za njega i dr. Poslanik, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*) veli: „*Kada čovjek umre, prekida mu se djelo osim u tri slučaja: ako je ostavio trajnusadaku, znanje kojim se ljudi koriste i dobro dijete koje dovu čini za njega.*” (Muslim)

2. Da shvata ono čime mu se obraća;
3. Da traženo bude prisutno;
4. Da bude vezano za ono što je ostvarivo;
5. Da bude vezano za pitanja ovog svijeta;
6. Da bude vezano za nešto što je dozvoljeno i u čemu nema štete.

20. Koliko ima vrsta tevessula (uzimanje nečega za sredstvo približavanja Allahu u dovi)? Dvije su vrste tevessula:

Prva vrsta je dozvoljeni tevessul, a on je trojak:

1. tevessul Allahu Njegovim imenima i svojstvima;
2. tevessul Allahu nekim dobrim djelima, poput tevessula trojice koja su bila zatočena u pećini;
3. tevessul Allahu dovom dobrog muslimana koji je živ, prisutan i za kojeg se smatra da će mu dova biti uslišana.

Druga vrsta je zabranjeni tevessul, a on je dvojak:

1. Moliti Allaha, azze ve dželle, ugledom Vjerovjesnika, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*) ili kakvog evlije, kao da se kaže: *Allahu, ja Te molim ugledom Tvoga Vjerovjesnika*, ili npr. *ugledom Husejna*.

Tačno je da su ugled Vjerovjesnika, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*), i njegova pozicija kod Allaha veliki, a isto je i sa ugledom i pozicijom dobrih ljudi. Međutim, ashabi, a oni su najviše nastojali da zadobiju dobro, kada su doživjeli sušu, nisu činili tevessul ugledom Vjerovjesnika, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*), iako je njegov kabur bio u njihovoј blizini, već su činili tevessul dovom njegovog amidže El-Abbasa, (*radijallabu 'anbu*);

2. da rob moli svoga Gospodara za kakvu potrebu zaklinjući Ga Njegovim Vjerovjesnikom ili evlijom, kao da kaže: *Allahu, molim Te za to i to, tako Ti Tvoga evlje tog i tog*, ili: *Molim Te, tako Ti Tvoga Vjerovjesnika*. Ovakva vrsta zaklinjanje je zabranjena i kada je u pitanju odnos među ljudima, a zaklinjanje Allaha je još više zabranjeno. Potom, rob ne polaže nikakvo pravo nad Allahom samo zato što Mu čini pokornost.

21. Šta znači vjerovanje u budući svijet? Znači čvrstu potvrdu da će se on dogoditi. U to spada i vjerovanje u smrt, a i vjerovanje u ono što dolazi poslije nje, kao što su iskušenje u kaburu, patnja, i uživanje u njemu. Zatim, vjerovanje u puhanje u sur, da će ljudi biti proživiljeni iz svojih kabura radi stajanja pred Allahom, vjerovanje u raspodjelu listova sa djelima, postavljanje Vage, Sirat-ćuprije, Havda – izvora, šefata – zalaganja, te odlazak u Džennet ili Džehennem.

22. Koji su to veliki predznaci Sudnjeg dana? Rekao je Allahov Poslanik, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*): „*Posljednji dan neće nastupiti sve dok prije njega ne vidite deset predznaka: Duban (dim), Dedždžala, Ed-Dabe (životinju koja će izaći iz zemlje), izlazak Sunca sa zapada, silazak 'Isā, 'alejbisselam, sina Merjemina, Je'džudž i Me'džudž, tri potresa: na istoku, na zapadu i na arapskom poluotoku, a zadnji od njih će biti vatrica koja će se pojaviti u Jemenu i potjerati ljude na mjesto obračuna.*“ (Muslim)

23. Koje je najveće iskušenje koje će zadesiti ljudi? Rekao je Allahov Poslanik, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*): „*Od stvaranja Adema do Sudnjeg dana neće biti većeg iskušenja od Dedždžala.*“ (Muslim)

Dedždžal je ljudskog roda koji će se pojaviti pred Sudnji dan, na čelu će mu pisati kafir (*nevjernik*), a to će svaki vjernik moći pročitati. Desno oko mu je sasušeno, bez sjaja, ispušćeno. Kada se pojavi, prvo će se nazvati dobrim čovjekom, zatim poslanikom, a onda bogom. Doći će nekim ljudima i pozvati ih, a oni se neće odazvati, nego će ga nazvati lašcem, a on će se od njih okrenuti i njihov imetak će krenuti za njim, tako da će ovi ljudi ostati bez ičega. Zatim će doći kod drugih ljudi, pozvati ih i oni će mu se odazvati. Naredit će oblacima da spuštaju kišu, i zemlji da daje plodove, pa će se to i desiti. Sa sobom će imati vodu i vatru, ali njegova voda će biti ustvari biti vatrica, dok će vatrica biti voda. Zato bi trebalo da vjernik, na kraju svakog namaza, na zadnjem sjedenju, nakon salavata, a prije selama, traži spas od Dedždždala i da, ukoliko doživi Dedždžala, uči suru El-Kehf, te da bježi od susreta sa njim, kako ne bi potpao pod iskušenje. Rekao je Poslanik, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*): „*Ko bude čuo da se pojavio Dedža neka bježi što dalle od njega, jer je on tako mi Allaha, (toliko opasan) da će mu doći čovjek koji za sebe misli da je vjernik, pa će ga slijediti zbog njegovih sposobnosti kojima će kod njega izazvati dileme.*“ (Ebu Davud).

Na Zemlji će ostati četrdeset dana, a jedan dan će biti kao godina, drugi kao mjesec, treći kao sedmica, a ostali dani će biti uobičajeni. Uči će u svako mjesto, osim Mekke i Medine. Nakon svih tih događaja, Allah će poslati Isā, koji će ga ubiti.

24. Da li Džennet i Džehennem trenutno postoje? Da. Allah ih je stvorio prije nego što je stvorio ljude, oni nikada neće nestati. Allah je stvorio, iz Svoje blagodati, stanovnike za Džennet, a iz Svoje pravednosti stanovnike za Džehennem. Svakome je olakšano da čini ono za što je stvoren.

25. Šta znači vjerovaje u kader (određenje i sudbinu)? Ovo vjerovanje znači čvrstu potvrdu da se sve dobro i зло dešavaju Allahovom presudom i određenjem i da Allah čini ono što želi. Poslanik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) kaže: „*Kada bi Allah kaznio stanovnike Svojih nebesa i Svoje Zemlje, kaznio bi ih, a ne bi prema njima nepravedan bio. A kada bi im se smilovao, Njegova milost bila bi bolja za njih od njihovih djela. Kada bi udijelio zlata koliko je brdo Uhud na Allahovom putu, Allah od tebe to ne bi primio sve dok ne budeš vjerovao u određenje i sve dok ne budeš znao da ono što te je zadesilo, nije te moglo mimoći, a ono što te je mimošlo, nije te moglo zadesiti. Ako umreš uvjeren u nešto drugo mimo ovoga, ući ćeš u Vatru.*“ (Ahmed i Ebu Davud)

Vjerovanje u određenje podrazumijeva četiri stvari:

1. uvjerenje da Allah zna sve, općenito i detaljno;
  2. vjerovanje da je sve to zapisao u Levhi-Mahfuzu. Poslanik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) kaže: „*Allah je zapisao određenje stvorenja pedeset hiljada godina prije nego što je stvorio nebesa i Zemlju.*“ (Muslim);
  3. vjerovanje da se Allahovo htijenje i volja sprovode i da ih ništa ne može sprječiti. Ono što je htio, to će i biti, a što nije htio, neće biti;
  4. vjerovanje da je Allah Stvoritelj svih stvari, a sve što je mimo Njega su stvorenja.
- 26. Da li stvorenja istinski i stvarno imaju moć, htijenje i volju?** Da. Čovjek ima htijenje, volju i odabir, ali oni ne izlaze van okvira Allahove volje. Uzvišeni kaže: *Nećete nešto željeti, a da to i Allah ne želi.* Poslanik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) kaže: „*Vi radite i trudite se, a svakom je olakšano ono za što je stvoren.*“ (Muttefukun 'alejhi)

Allah nam je dao razum, sluh, vid, kako bismo napravili razliku između ispravnog i neispravnog. Da li postoji razuman čovjek koji bi nešto ukrao, a potom rekao: *Allah mi je to propisao.* Kada bi to i rekao, ljudi mu ne bi za to našli opravdanja, već bi bio kažnjen i reklo bi se: *Allah ti je također propisao da za to budeš kažnjen.* Opravdavanje svojih djela Allahovim određenjem nije dozvoljeno, već ustvari predstavlja ugonjenje u laž. Uzvišeni kaže: *Oni koji Allahu druga pripisuju reći će: „Da je Allah htio, ne bismo širk činili, a ni naši preci, niti bismo išta zabranili.“ Tako su poricali oni koji su bili prije njih.*

27. Šta je ihsan? Vjerovjesnik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) odgovarajući onome ko ga je upitao o ihsanu, kaže: *“Da obožavaš Allaha kao da Ga vidiš, jer ako ti Njega ne vidiš, On tebe vidi.”* (Muslim) Ihsan je najveći od tri stepena vjere.

28. Koliko ima dijelova tevhida? Tevhid se sastoji iz tri dijela:

1. **Tevhidu-r-rububijje**— Allahova jednoća u gospodarstvu, a znači da se jedino Allahu pripisu djela kao što su stvaranje, opskrba, oživljavanje i dr. Nevjernici su priznavali ovaj dio tevhida prije vjerovjesništva Muhammeda, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*).
2. **Tevhidu-l-uluhijje**— Allahova jednoća u božanstvenosti, a znači da se jedino Allahu čine ibadeti, kao što su namaz, zavjetovanje, sadaka i sl. Zbog Allahove

jednoće u ibadetu, tj. s ciljem usađivanja ove vrste tevhida u srca, poslani su vjerovjesnici i objavljene su knjige.

3. Tevhidu-l-esmai ves-sifat – jednoća Allahovih imena i svojstava, a znači: potvrditi Allahu Njegova lijepa imena i svojstva savršenstva, koja su potvrdili Allah i Njegov Poslanik, bez izmjene, negiranja, određivanja kakvoće i uspoređivanja.

29. Ko je evlja (Allahov štićenik)? To je dobri, bogobojažni vjernik. Uzvišeni kaže: *Uistinu, za Allahove štićenike neće biti straha, niti će se oni žalostiti, one koji vjeruju i koji su bogobojažni.* Poslanik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem,*) veli: „*Moj zaštitnik je Allah i dobri vjernici.*” (Muttefekun ‘alejhi)

30. Kakve su naše obaveze prema Vjerovjesnikovim, (*sallallahu 'alejbi ve sellem,*) ashabima? Naše obaveze prema njima su: da ih volimo, da prilikom njihovog spominjanja kažemo: *neka je Allah sa njima zadovoljan*, da naša srca i jezici budu sačuvani njihovog spomena po lošem, da šrimo njihove vrijednosti, da se sustežemo od govora o njihovim propustima i međusobnim sporenjima. Oni nisu nepogriješivi, već su mudžtehidi – oni koji iskreno ulažu trud da dođu do dobra. Ko je od njih u tom nastojanju da dođe do dobra pogodioima dvije nagrade, a onaj koji je u tom nastojanju promašio ima jednu nagradu zbog svog iskrenog zalaganja da dođe do istine. Greška im je oproštena. Oni imaju toliko vrijednosti da one potiru loše postupke ukoliko su se desili među njima. Najbolji od njih su desetorica: *Ebu Bekr, Omer, Osman, Alija, Talha, Zubejr, Abdurrahman b. Avg, Sa'd b. Ebi Vekkas, Seid b. Zejd, Ebu Ubejde b. Džerrah*, zatim ostali muhadžiri, zatim učesnici Bedra, zatim ostale Ensarije, a zatim ostali ashabi. Poslanik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem,*) kaže: „*Nemojte vrijedati moje ashabe. Tako mi Onoga u Čijoj je ruci moja duša, kada bi neko od vas udijelio zlata koliko je brdo Uhud, ne bi dostigao jedan njihov pregršt, a ni pola pregršti.*” (Muttefekun ‘alejhi)

I kaže: „*Ko vrijeda moje ashabe, neka je na njega Allahovo prokletstvo, i prokletstvo meleka i svih ljudi.*” (Taberani)

31. Da li ćemo hvaliti Poslanika, (*sallallahu 'alejbi ve sellem,*) iznad stepena koji mu je Allah dao? Nema sumnje da je naš predvodnik Muhammed, (*sallallahu 'alejbi ve sellem,*) najčasnije i najvrijednije Allahovo stvorenje. Međutim, nije dozvoljeno da ga uzdižemo kao što su kršćani dodatno počeli slaviti i veličati Isā, sina Merjeminog. Poslanik nam je to zabranio rekvāsi: „*Nemojte me uzdizati (ar. lātutruni) kao što su kršćani uzdigli Isā, sina Merjeminog, jer ja sam samo Allahov rob. Zato govorite: Allahov rob i Njegov poslanik.*” (El-Buhari) Izraz lātutruni koji se spominje u hadisu je od riječi *el-Itra* što znači pretjerano hvaljenje.

32. Da li su ehlul-kitabije, židovi i kršćani, vjernici? Židovi, kršćani i sljedbenici ostalih vjera su nevjernici, makar slijedili njihovu vjeru čija je osnova ispravna. Ko ne napusti svoju vjeru poslije Muhammedovog, (*sallallahu 'alejbi ve sellem,*) poslanstva – **neće mu biti primljena i na Abiretu će biti od propalib.** Ukoliko musliman nije uvjeren u njihovo nevjerstvo ili sumnja u neispravnost njihove vjere, postao je nevjernik, jer se suprotstavlja Allahovoj i Poslanikovoj presudi o njihovom nevjerstvu. Uzvišeni kaže: *A ko ne vjeruje u njega od različitih stranaka (vjera), Vatra mu je ročište.* Poslanik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem,*) kaže: „*Tako mi Onoga u čijoj je ruci moja*

duša, koji god čovjek iz ovoga ummeta, kršćanin ili židov, čuje za mene, a ne povjeruje u mene – uči će u Vatru.” (Muslim)

33. Da li je dozvoljeno činiti nepravdu nevjernicima? Obavezno je postupati pravedno, jer Uzvišeni Allah veli: *Allah naređuje da pravedni budete i da dobro činite.* Nepravda je zabranjena, jer Uzvišeni u hadisi kudsiju kaže: „*Zabranio sam Sebi nepravdu i učinio sam je zabranjenom među vama, pa je nemojte jedni drugima činiti.*” (Muslim) Onaj kome je učinjena nepravda će od nepravednika tražiti svoje pravo na Sudnjem danu. Poslanik (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) je rekao: „*Znate li ko je muflis?*“ Rekoše: „Muflis je onaj koji nema novca, niti kakva imetka!“ Reče: „*Muflis mog ummeta je onaj ko dođe na Sudnjem danu s namazom, postom i zekatom, ali je opsovao i uvrijedio jednog, nepravedno pojeo imetak drugog, prolio krv trećeg, tako da će se svima njima dati od njegovih dobrih djela, pa ako mu ponestane dobrih djela, prije nego li se pravda zadovolji, uzeće se od njihovih loših djela i prebaciti njemu na pleća, nakon čega će biti bačen u vatru.*“ (Muslim)

Odmazda i vraćanje uzurpiranih prava će se desiti čak i među životinjama.

34. Šta je novotarija? Ibn Režeb kaže: „Pod novotarijom se misli na ono što je izmišljeno, a nema osnove u šerijatu koja bi ukazivala na njega. Ono što ima osnovu u šerijatu, koja ukazuje na njega, terminološki se ne naziva novotarijom, iako je jezički novotarija.“

35. Da li u vjeri postoji lijepa i ružna novotarija? Navode se ajeti i hadisi o pokudi novotarije u njenom šerijatskom smislu, a ona označava ono što je uvedeno i nema utemeljenja u šerijatu. Poslanik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) kaže: „*Ko uradi kakvo djelo koje nismo naredili (koje nije od ove naše vjere) ono mu se odbacuje.*” (muttefekun 'alejhi)

I kaže. „*Svaka uvedena stvar je novotarija, a svaka novotarija je zabluda.*” (Ebu Davud). Imam Malik, govoreći o šerijatskom značenju novotarije, kaže: „Onaj ko uvede u islam novotariju smatrajući je lijepom, tvrdi da je Muhammed, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*), iznevjerio poslanstvo, jer Allah Uzvišeni kaže: *Danas sam vam vašu vjeru upotpunio i Svoju blagodat prema vama usavršio.*”

Navode se neki hadisi koji hvale novotariju u njenom jezičkom smislu, a ona označava ono što ima utemeljenje u šerijatu, ali je vremenom zaboravljen, a onda je Vjerovjesnik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*), podsticao da se ljudi na to podsjećaju, kao što se navodi u njegovim riječima: „*Ko u islam uvede lijep običaj, imat će nagradu za njega i nagradu onih koji budu poslje njega po njemu postupali, a od njihovih nagrada neće se ništa oduzimati.*” (Muslim)

U ovom značenju su i riječi Omera, (*radjalallahu 'anhu*): „*Lijepa li je ova novotarija?*”, misleći na teravih-namaz koji je bio utemeljen u šerijatu, odnosno Vjerovjesnik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*), podsticao je na klanjanje teravih-namaza i sam ga je klanjao tri noći, međutim, jednom nije otisao u mesdžid da ga klanja iz bojazni da ne bude propisan kao obavezan. Omer ga je klanjao objedinivši ljude u džemat.

36. Koliko ima vrsta nifaka (licemjerstva, dvoličnjaštva)? Dvije su vrste nifaka: **1.Nifik vezan za vjerovanje ili veliki nifik,** a znači da osoba javno manifestuje vjerovanje, a skriva nevjerstvo. Ovo izvodi iz vjere islama. Posjednik ovog nifaka,

ukoliko umre ustrajan u njemu, umro je u nevjerstvu. Uzvišeni kaže: **Licemjeri su na najnižem stepenu Vatre.** Neka od njihovih svojstava su: oni nastoje prevariti Allaha i one koji vjeruju, ismijavaju se vjernicima, pomažu nevjernike protiv muslimana, svojim dobrim djelima žele ostvariti ovodunjalučke ambicije.

2. Nifik vezan za djela ili mali nifik. Posjednik ovog nifaka ne izlazi iz islama, ali je u opasnosti da ga ne odvede u veliki nifik ukoliko se ne pokaje. Njegov posjednik ima nekoliko svojstava, a evo nekih: kada govori – laže, kada obeća – iznevjeri, kada se prepire prelazi sve granice, kada dogovori – prevari, kada mu se nešto povjeri – iznevjeri. Zato su se ashabi bojali ove vrste nifaka. Ibn Ebi Mulejke veli: „Zatekao

sam trideset ashaba i svi oni su se bojali licemjerstva.” Ibrahim Et-Tejmi veli: „Kad god sam upoređivao svoje riječi sa svojim djelima, pobojao sam se da ne budem od onih koji poriču.” Hasan El-Basri veli: „Nifikasi se boji samo vjernik, a od njega ne strahuje samo munafik.” Omer je govorio Huzejfi: „Allahom te preklinjem da mi kažeš da li sam ja na spisku licemjera. Huzejfe mu je odgovorio: „Ne, nisi, a poslije tebe ni za kog ne garantujem.“

37. Koji je najveći grijeh kod Allaha? Najveći grijeh je širk (dati učešća nekome u onome što isključivo pripada Allahu). Uzvišeni kaže: **Uistinu je širk velika nepravda.** Kada je upitan o najvećem grijehu, Poslanik, salallahu ‘alejhi ve sellem, rekao je: „*Da Allahu pripišeš druga, a On te je stvorio.*” (Muttefekun ‘alejhi)

38. Koliko ima vrsta širka? Dvije su vrste širka:

1. Veliki širk koji izvodi iz vjere islama i Allah ga neće oprostiti onome ko ga bude činio. On kaže: **Allah neće oprostiti da Mu se drug pripisuje, a oprostit će manje od toga onome kome hoće.**

Veliki širk dijeli se na četiri dijela:

- a) širk u dovi i traženju;
- b) širk u nijjetu, želji i namjeri, tako što osoba čini dobra djela radi nekoga drugoga mimo Allaha;
- c) širk u pokornosti tako da se osoba pokorava (lošim) učenjacima kada zabranjuju ono što je Allah dozvolio i dozvoljavaju ono što je Allah zabranio.
- d) širk ljubavi, tako da nekoga voli kao što se Allah voli.

2. Mali širk koji ne izvodi iz islama, a dijeli se na dva dijela:

- a) **očiti**, svejedno vezao se za govor, poput zaklinjanja drugima mimo Allaha, ili da kaže: *Ono što Allah hoće i ti*, ili da kaže: *Da nije Allaha i tebe*; ili da se veže za djela, kao što su stavljanje narukvica i konaca za odbijanje i zaštitu od nedaća, kao što su vješanje zapisa iz straha od uroka, sujeverje i pesimizam predskazivanjem i zloslutnjom, putem ptica, imena, riječi, mjesta i dr.
- b) **skriveni širk**, a to je širk vezan za nijetne i ciljeve, te želje, kao što su pretvaranje i želja za reputacijom.

39. Kakva je razlika između velikog i malog širka? Neke od razlika su: počinilac velikog širka osuđen je na izlazak iz islama na dunjaluku, a vječno će biti u Vatri na ahiretu. Posjedniku malog širka ne presuđuje se nevjerstvo na dunjaluku, niti će vječno boraviti u Vatri na Ahiretu. Veliki širk poništava sva djela, dok mali poništava djelo u kojem se nađe. Preostaje jedno pitanje u kome ima razilaženja, a

glas: Da li se mali širk opršta isključivo pokajanjem, poput velikog širka, ili ima status kao ostali veliki grijesi tako da Allah o njima odlučuje hoće li će ih oprostiti ili ne? Bilo koje mišljenje da se prihvati, ovakva stvar je veoma opasna.

40. Da li postoji način da se čovjek zaštiti od (malog širka) pretvaranja prije nego što se desi, odnosno može li se iskupiti za njega kada se već desi? Da. Zaštita od rijaluka (pretvaranja) i drugih vidova malog širka ostvaruje se tako što osoba svojim djelima teži isključivo Allahovom zadovoljstvu. Od malih primjesa pretvaranja štiti se dovoljno. Poslanik, (sallallahu 'alejbi ve sellem) je kazao: „*O ljudi, čuvajte se ovoga širka, jer je on skriveniji od mravlјeg hoda.*“ Rečeno mu je: „*Kako ćemo ga se sačuvati kada je on skriveniji od mravlјeg hoda, Allahov Poslaniče*“ Rekoao je: „*Gоворите: 'Allahu, mi se Tebi utječemo od toga da Ti pripisemo nešto svjesno i namjerno, tražimo od Tebe oprosta za ono što učinimo iz neznanja.'*“

(Ahmed) Iskup za zaklinjanje drugima mimo Allaha navodi se u riječima Poslanika, (sallallahu 'alejbi ve sellem): „*Ko se zakune Latom i Uzaom neka kaže: 'La ilāhe illāllāh.'*“

(Muttefekun 'alejhi) Iskup za sujevjerje također se navodi u riječima Poslanika, (sallallahu 'alejbi ve sellem): „*Koga sujevjerje odvrati od izvršenja neke potrebe, učinio je širk.*“ Rekoše: „A šta je iskup za to?“ On reče: „*Allāhumme lā bajre illa bajruke ve lā tajre illa tajruke, ve lā ilāhe gajruke*“ – 'Allahu moj, nema dobra osim Twoga dobra, niti optimizma osim od Tebe, i nema drugog Boga osim Tebe.'“

41. Koliko je vrsta kufra (nevjerstva)? Dvije su vrste kufra:

1. **Veliki kufr** koji izvodi iz islama, a on se dijeli na pet dijelova: **a) kufr poricanja;** **b) kufr obolosti** uz vjerovanje i potvrdu; **c) kufr sumnje;** **d) kufr udaljavanja;** **e) kufr nifaka.**
2. **Mali kufr**, to je kufr nepokornosti koji svoga počinioca ne izvodi iz islama, poput ubijanja muslimana.

42. Kakav je propis o zavjetovanju? Vjerovjesnik, (sallallahu 'alejbi ve sellem) pokudio je zavjetovanje rekavši: „*Zavjetovanje ne donosi dobro.*“ (Muttefekun 'alejhi) Ovo je propis ukoliko se radi o zavjetovanju koje je isključivo radi Allaha. Ukoliko se radi o zavjetovanju drugima mimo Allaha, kao da se neko zavjetuje kaburu ili evlji, onda je to nije dozvoljeno, niti ga je dozvoljeno izvršiti.

43. Kakav je propis o odlasku gatarima i vračarima? To je zabranjeno. Ako neko ide njima tražeći korist, nesmatrajući da oni poznaju dešavanja nevidljivog svijeta, a koje oni sebi pripisuju, njegov namaz neće biti primljen četrdeset dana, jer je Poslanik, (sallallahu 'alejbi ve sellem) rekao: „*Ko ode gataru i upita ga za nešto, njegov namaz neće biti primljen četrdeset dana.*“ (Muslim) Ako osoba ide gatarima i potvrdi i povjeruje da oni poznaju nevidljivo, postala je nevjernik u Muhammedovu, (sallallahu 'alejbi ve sellem), vjeru, jer je on rekao: „*Ko ode gataru ili vračaru, pa povjeruje u ono što mu govori, takav je uznevjerovalo u ono što je objavljeno Muhammedu.*“ (Ebu Davud)

44. Kada traženje kiše putem zvijezda biva velikim, a kada malim širkom? Ko bude uvjeren da zvijezde imaju utjecaja bez Allahove volje, pa kišu pripše određenoj zvijezdi, vjerujući da je ona stvara i donosi, počinio je veliki širk. Ko bude uvjeren da zvijezda ima utjecaja Allahovim htijenjem i da ju je Allah učinio povodom za sruštanje kiše i da je Allah dao da se kiša uobičajeno pojavi kada se pojavi određena zvijezda, počinio je zabranjenu stvar i mali širk, jer je

pojavu zvijezde učinio uzrokom kiše, bez ikakvog dokaza iz serijata, prakse ili zdravog razuma. Međutim, dozvoljeno je dokazivanje nastupanja godišnjih doba zvijezdama i vremenima u kojima se ispitivanjem očekuje padanje kiše.

45. Koja je obaveza prema vladarima muslimana? Obaveza je da se oni slušaju i da im se pokorava u blagostanju i u teškim situacijama. Nije dozvoljeno boriti se protiv njih makar i bili nepravedni. Nećemo protiv njih upućivati dove, niti im odbijati pokornost. Molit ćemo Allaha da budu dobri, da im oprosti i da ih popravi. Smatramo da pokornost njima znači i pokornost Allahu, osim ako narede nepokornost. Ako narede nepokornost, zabranjeno je pokoravati im se, a obaveza je pokoriti se u ostalim pitanjima, mimo te nepokornosti. Poslanik, (*sallallahu alejbi ve sellem,*)veli: „*Slušaj i pokoravaj se vodi, pa makar te udarao i imetak ti uzeo. Slušaj ga i pokori mu se.*” (Muslim)

46. Da li je dozvoljeno pitati za mudrost određenih Allahovim naredbi i zabrana? Da, ali pod uvjetom da se vjerovanje ili djelo ne učini ovisnim o spoznaji mudrosti i zadovoljstvu njome, već spoznaja treba da bude dodatna potvrda istine vjerniku. Apsolutna predanost i nezapitkivanje su dokaz savršenog robovanja, vjerovanja u Allaha i Njegovu potpunu mudrost, kao što je bio slučaj ashaba.

47. Šta se želi reći riječima Uzvišenog: *Ono što te zadesi od dobra – od Allaha je, a ono što te zadesi od zla – od tebe je?* Pod *dobrom* se misli na blagodat, a pod *zлом* na iskušenje. Sve je određeno od Allaha. Dobro je pripisano Allahu, jer ga On daje kao vid dobročinstva. Zlo je Allah stvorio radi mudrosti i s obzirom na tu mudrost i ono je jedan vid Njegovog dobročinstva. Međutim, On nikada ne radi loše, već sve što radi je dobro. Poslanik, (*sallallahu alejbi ve sellem,*)u dovi je rekao: *WSvako dobro je u Tvojim rukama, a zlo se ne pripisuje Tebi.*” (Muslim) Sva ljudska djela stvorena su od Allaha, a u isto vrijeme ih robovi čine. Uzvišeni kaže: *Onome koji udjeljuje i bogobojazan je i ono najljepše smatra istinitim, njemu ćemo put dobra olakšati; a onome koji tvrdiči i osjeća se neovisnim, i ono najljepše smatra lažnim, njemu ćemo put zla olakšati.*

48. Da li je dozvoljeno reći da je određena osoba imenom i prezimenom šehid? Ako se za dotičnu osobu kaže da je šehid, to je isto kao da je rečeno da je ta osoba u Džennetu. Prvac ehli-sunneta vjeruje da se ni za jednog muslimana ne kaže da je stanovnik Dženneta ili stanovnik Džehennema, osim za onoga za koga je Vjerovjesnik, (*sallallahu alejbi ve sellem,*)rekao da će biti u jednom od to dvoje. Prava istina u ovom smislu je skrivena i ne znamo u kakvom je stanju čovjek umro. Djela se cijene prema završetku, a znanje o namjeri je kod Allaha. Međutim, nadamo se da će dobročinitelj imati nagradu, a pribujavamo se da će biti kažnen onaj koji je činio zlo.

49. Da li je dozvoljeno za određenog muslimana izreći presudu o njegovom nevjerstvu? Nije dozvoljeno da muslimana osudimo za nevjerstvo, ni širk, ni nifik, osim ako se kod njega očituje nešto što ukazuje na ta djela, tj. kada prestanu zapreke, a njegovu nutrinu prepuštamo Allahu.

50. Da li je dozvoljeno tavafiti oko nečega drugoga osim Kabe? Nema mjesta na Zemlji oko kojeg je dozvoljeno tavafiti osim oko časne Kabe. Nije dozvoljeno nijedno mjesto usporediti sa Kabom, bez obzira koliki bio ugled tog mesta. Ko učini tavaf obilazeći nešto drugo osim Kabe, iz respekta prema tom mjestu i veličajući ga, učinio je nepokornost Allahu.

DJELA SRCA

Allah je stvorio srce i učinio ga kraljem, a ostale organe njegovom vojskom. Kada je dobar kralj, dobre su i njegove vojske. Allahov Poslanik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) je rekao: „***Doista u tijelu ima parče mesa, kada je ono dobro – dobro je cijelo tijelo, a kada je ono loše – loše je cijelo tijelo. To je srce.***“ (Muttefekun ‘alejh)

U srcu su iman i bogobojažnost, ili nevjerstvo, licemjerstvo i mnogoboštvo. Allahov Poslanik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) je rekao: „***Bogobojažnost je ovdje, bogobojažnost je ovdje, bogobojažnost je ovdje.***“, pokazavši na svoja prsa. (Bilježi Muslim)

Iman se sastoji od ubjedjenja, govora i djela. Pod ubjedjenjem se misli na ubjedjenje srca, pod govorom na govor jezika, a pod djelom na djelo srca i tijela. Srce vjeruje i proizvodi svjedočenje jezikom, a zatim nastaju djela srca poput ljubavi, straha i nade, zbog čega se pokreće jezik spominjući Allaha, učeći Kur'an, i zbog čega se pokreću udovi čineći sedždu i ruku' Uzvišenom Allahu, i čineći razna dobra dela koja približavaju Njemu. Tijelo slijedi srce i kada god se nešto ustabilili u srcu – njegov produkt se pojavi na tijelu makar sa nekog aspekta.

Pod djelima srca se mislina djela čije mjesto je srce i koja su vezana za srce. Najveće djelo srca je iman u Allaha Uzvišenog koje je u srcu, a iman se sastoji od smatranih Allaha istinitim uz povodenje i pokornost Njemu i nalaženja smiraja uz Njega. Tome se dodaju i djela srca poput ljubavi, straha, nade, vraćanja Allahu, oslanjanja a Allaha, strpljivosti, skrušenosti i tako dalje.

Svako djelo srca ima svoju suprotnost koja predstavlja bolest srca. Tako iskrenost ima suprotnost, a ona je pretvaranje i pokazivanje pred ljudima, čvrsto uvjerenje ima suprotnost, a ona je sumnja, ljubavi je suprotna mržnja i tako dalje. Kada zapostavimo popravljanje srca, na njega se nagomilaju grijesi i uniše ga. Allahov Poslanik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) je rekao: „***Kada čovjek učini grijeh na njegovom srcu se pojavi crna tačka, pa ako se povrati, pokaje i zatraži oprost od Allaha, ta se tačka obriše, a ako ponovo uradi grijeh ta se tačka poveća sve dok ne obuhvati cijelo srce. To je ono što je prekrilo srca, a što je spomenuto u ajetu: Ne, naprotiv! Ono što su radili prekrilo je srca njihova...***“ (*el-Mutaffifun, 13.*) (Hadis biljži et-Tirmizi) Također je rekao: „***Smutnje napadaju na srce jedna po jedna, kao što se basura sastoji od niti, jedne po jedne, pa kad god im se srce preda – na njemu nastane crna tačka, a ako ih srce odbaci i osudi – na njemu nastane bijela tačka sve dok jedno srce ne postane bijelo potpuno bijelo i čisto, tako da mu nikakva smutnja ne može naškoditi dok je nebesa i Zemlje, a drugo srce postane crno poput izvrnutog vrča, ne zna šta je dobro niti osuđuje зло, osim shodno prohtjevima kojima je zadojeno.***“ (Bilježi Muslim)

Spoznanja srčanih ibadeta je obavezničija i bitnija od spoznanje tjelesni ibadeta, jer su srčani ibadeti osnova, a tjelesni ibadeti njihov ogrank koji ih upotpunjaju, i tjelesni ibadeti su plod srčanih ibadeta. Allahov Poslanik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) je rekao: „***Allah ne gleda u vaše likove i imetke, već gleda u vaša srca i vaša djela.***“ (Bilježi Muslim)

Srce je mjesto znanja, promišljanja i razmišljanja, i zato je razlika između stepeni ljudi kod Allaha u imanu, ubjedjenju i iskrenosti koji su se ustabilili u srcu, i tome slično. **Hasan el-Basri**, *rahimehullah*, je rekao: „Tako mi Allaha, Ebu Bekr vas nije pretekao brojnošću namaza i posta, već imanom koji se ustabilio u njegovom srcu.“

Djela srca su bolja od djela tijela sa nekoliko aspekata:

- 1) Poremećaj u ibadetu srca može poništiti ibadet tijela, kao što je nijet pretvaranja i pokazivanja pred ljudima činjenjem nekog dobrog djela.
- 2) Djela srca su osnova, pa ako čovjek nešto nenamjerno izgovori ili uradi, neće bit kažnjen za to.
- 3) Djela srca vode uzvišenim stepenima u Džennetu, poput zuhda.
- 4) Djela srca su teža od djela tijela. Ibnul-Munkedir, rahimehullah, je rekao: „Borio sam se sa svojom dušom četrdeset godina dok je nisam doveo u red.“
- 5) Djela srca imaju ljepši rezultat od djela tijela, poput ljubavi u ime Allaha.
- 6) Za djela srca se dobija veća nagrada nego za djela tijela. Ebu-d-Derda' je rekao: „Razmišljanje jedan sahat bolje je od klanjanja nafile cijele noći.“
- 7) Djela srca pokreću djela tijela.
- 8) Djela srca uvećavaju nagradu djela tijela, poput skrušenosti u namazu, a mogu je umanjiti ili poništiti.
- 9) Djela srca nekada mogu zamijenti djela tijela, kao što nijet čovjeka da udijeli imetak na Allahovom putu može uzrokovati da bude nagrađen kao da je udijelio, iako ne udijeli zbog toga što nema.
- 10) Nagrada za djela srca nema granicu, poput sabura.
- 11) Nagrada za djela srca se nastavlja iako udovi prestanu raditi¹ ili ne mogu raditi.²
- 12) Djela srca bivaju prije djela tijela, i uz djela tijela.

Srce prolazi kroz nekoliko stanja prije nego što se tijelo pokrene:

- 1) Pomisao, a to je početak misli koja uđe u srce.
- 2) Zatim se pomisao pretvara u misao i razmišljanje.
- 3) Nagovaranje duše, a to je dvoumljenje čovjeka da li da nešto uradi ili ne.
- 4) Težnja, a to je prevladavanje želje da uradi to djelo nad željom da ga ne uradi.
- 5) Čvrsta odluka, a to je snaga u želji i odlučnost da se djelo počini.

Za prvo troje se nema ni nagrada ni kazna. Što se tiče četvrtog, a to je težnja, ako se radi o težnji za dobrom djelom onda mu se piše dobro djelo, a ako se radi o težnji za lošim djelom, onda mu se ne piše loše djelo. Kada težnja postane čvrsta odlučnost, piše mu se nagrada za odlučnost činjenja dobrog djela, i piše mu se grijeh za odlučnost činjenja lošeg djela makar ga i ne uradio,³ jer želja udružena sa mogućnošću činjenja iziskuje činjenje onoga što se želi. Uzvišeni Allaha kaže: *Zaista onima koji vole da se među vjernicima širi razvrat pripada bolna patnja i na dunjaluku i na Abiretu; Allah zna, a vi neznate.* (en-Nur, 19.) I rekao je Allahov Poslanik, (ṣallallāhu ḋalebi ve sellem): „*Kada se dvojica muslimana sukobe sabljama,*

¹Mu'az, radijallahu 'anhu, je rekao: „*Ja spavam i bdijem, i za svoj san očekujem nagradu kao i za svoje bdijenje.*“ Bilježi Buhari. Kaže Ibn Hadžer: „To znači da je tražio nagradu u odmaranju kao što ju je tražio u umaranju, jer kada se odmaranjem ima za cilj potpomaganje u činjenju ibadeta, ima se nagrada.“ *Fethul-Bari*, 8/62. (op. rev.)

²Kada se Allahov Poslanik, (ṣallallāhu ḋalebi ve sellem) približio Medini u povratku sa bitke na Tebuku, rekao je: „*Doista u Medini ima ljudi koji su bili sa vama u svakom vašem kretanju i u svakoj dolini koju ste prešli.*“ Ashabi rekoše: „*O Allahov Poslaniče, zar tako iako su u Medini?*“ Reče: „*Iako su u Medini, zadržao ih je opravdan razlog.*“ Bilježi Buhari. (op. rev.)

³Poput onoga ko poduzme sebebe da učini loše djelo, ali bude spriječen da ga učini. (op. rev.)

i ubica i ubijeni će u Džebennem.“ Ebu Bekrete reče: „O Allahov Poslaniče, razumijem za ubicu, ali zašto ubijeni?“ On reče: „On je težio da ubije onog sa kojim se sukobio.“ Bilježi Buhari.

Ukoliko čovjek i nakon čvrste odlučnosti ostavi činjenje tog djela, tu imamo četiri situacije:

- 1) Ako ga je ostavio iz straha od Allaha, piše mu se nagrada.
- 2) Ako ga je ostavio iz straha od ljudi, piše mu se grijeh jer je ostavljanje grijeha ibadet, i mora biti radi Allaha.
- 3) Ako ga je ostavio jer nije u mogućnosti da ga učini, bez da poduzme sebebe koji vode činjenju tog djela, piše mu se grijeh zbog odlučnog nijeta.
- 4) Ako ga ostavi jer nije u mogućnosti da ga učini, ali je poduzeo sebebe koji vode činjenju tog djela pa bio sprječen, ovakvom se piše potpuni grijeh, jer čvrsta odluka od činjenje onoliko od djela koliko je u mogućnosti ima propis činjenja tog djela u potpunosti, kao što je spomenuto u prethodnom hadisu.

Kada se udruži djelo sa čvrstom odlukom čovjeku se piše grijeh za to bilo da činjenje djela bude prije ili kasnije, a ko učini grijeh jedanput i odluči da ga učini opet kada bude u mogućnosti, on se smatra onim koji ustrajava u grijehu i biva kažnjen za ovaj nijet makar se učinio to djelo.

Neka djela srca

➤ **Nijet:** a to znači imati želju i namjeru. Djelo nije ispravno bez nijjeta. Allahov Poslanik, (*sallallabu 'alejhi ve sellem*) je rekao: „*Doista se djela cijene prema nijjetu, i svakom čovjeku pripada ono što je nanijetio.*“ Muttefiku 'alejh. Abdullah ibnul-Mubarek, *rahimehullah*, je rekao: „Možda malo djelo postane veliko zbog nijjeti, a možda veliko djelo postane malo zbog nijjeti.“ **El-Fudajl**, *rahimehullah*, je rekao: „Allah od tebe želi tvoj nijjet i tvoju želju.“, pa ako si učinio djelo radi Allaha, to se naziva ihlasom, a to znači da bude samo radi Allaha i ni radi čega drugog. A ako djelo bude radi nekog mimo Allaha, onda se naziva rijalukom (pretvaranjem i pokazivanjem), ili nifikom (licemjerstvom) ili tome slično.

Korist: Svi ljudi su propali osim onih koji znaju, a svi oni koji znaju su propali osim onih koji rade po znanju, a svi oni su propali osim onih među njima koji su iskreni. Prvi zadatak svakog čovjeka koji želi pokornost Allahu jeste da nauči nijjet, zatim da taj nijjet učini ispravnim radeći djelo, nakon što je spoznao suštinu iskrenosti i istinoljubivosti. Činjenje djela bez nijeta je patnja, a iskrenost bez imana je beskorisna.

Djela se dijele na tri vrste:

- 1) **Prva vrsta su grijesi**, i lijep nijjet ne pretvara grijeh u pokornost, dok loš nijjet uz grijeh uvećava taj grijeh.
- 2) **Druga vrsta su dozvoljena djela**, i svako dozvoljeno djelo se čini iz jedne ili više namjera. Ova djela se lijepim nijetom mogu pretvoriti u ibadete.
- 3) **Treća vrsta u dobra djela**, djela koja približavaju Allahu, i njihova ispravnost je uslovljena nijetom, kao što je i uvećavanje njihove nagrade uslovljeno nijetom.⁴

⁴Allahov Poslanik, (*sallallabu 'alejhi ve sellem*)je rekao: „*Ko ima težnju da učini neko dobro djelo, pa ga ne učini, Allah mu kod Njega upiše potpuno dobro djelo, a ako ga uradi, Allah mu kod Njega upiše od*

Ako ima nijjet pretvaranja i pokazivanja pred ljudima, to postaje grijeh i mali širk, a nekada može dostići i stepen velikog širka. Ovdje imamo tri situacije:

- Da povod samog činjenja ibadeta bude pokazivanje pred ljudima**, i ovo je širk, i ovaj ibadet je neispravan.
- Da povod samog činjenja ibadeta bude u ime Allaha, a zatim mu se u srce uvuče nijjet za pokazivanjem.** U ovom slučaju ako se radi o ibadetu čiji kraj nije izgrađen na njegovom početku, poput sadake, onda mu je početak ibadeta ispravan a kraj neispravan. Ako se kraj ibadeta gradi na njegovom početku (tj. nerazdvojivi su početak i kraj ibadeta), poput namaza, onda imamo tri situacije:
  - Da se bori protiv tog nijjeti**, i u tom slučaju on nema uticaja na djelo.
  - Da se njegovo srce pomiri sa tim nijjetom**, i u tom slučaju taj ibadet postaje pokvaren u potpunosti.
- Da dođe do nijjeta za pokazivanjem nakon završetka djela**, i ovo su vesvese koje ne utiču na djelo niti na počinioca djela. Postoje i skrivena vrata rijaluka koja treba spoznati i čuvati ih se.

Ukoliko čovjek čini dobro djelo da bi zaradio dunjaluk, njegova nagrada ili grijeh su srazmerni tom nijjetu, i tu imaju tri situacije:

- 1) Da povod činjenja dobrog djela bude samo dunjaluk, poput onog ko predvodi ljude u namazu da bi uzeo novac. Takav je grešan. Allahov Poslanik, (salallahu 'alejbi ve sellem), je rekao: „**Ko uči znanje koje se uči radi gledanja u Allahovo Lice, želeći njime samo dunjaluk - neće osjetiti miris Dženneta na Sudnjem danu.**“

Bilježi Ebu Davud.

- 2) Da povod činjenja dobrog djela bude u ime Allaha i radi dunjaluka. Njegov iman i iskrenost su krnjavi. Primjer toga je čovjek koji ide na hadždž radi trgovine i radi hadždža. Nagradu će imati srazmerno iskrenosti.
- 3) Da povod činjenja djela bude samo Allahovo zadovoljstvo, ali uzima naknadu kojom se pomaže u činjenju tog djela. Takav ima potpunu nagradu, i na to se odnose riječi Allahovog Poslanika, (salallahu 'alejbi ve sellem): „**Najpreče je da uzmete naknadu za Allahovu Knjigu.**“ Bilježi Buharija.

*deset do sedamsto dobrih djela, ili čak više od toga. Ko ima težnju da učini loše djelo pa ga ne učini, Allah mu kod Njega upiše potpuno dobro djelo, a ako ga uradi, Allahu mu upiše jedno loše djelo.“ Muttefekun 'alejh. Također je rekao: „Primjer ovog ummeta je kao primjer četvorice ljudi: čovjek kojem je Allah dao imetak i znanje, pa postupa sa svojim imetkom shodno svom znanju, udjeljuje ga tamo gdje treba, i čovjek kojem je Allah dao znanje ali mu nije dao imetak, pa kaže: 'Da ja imam imetak poput ovog čovjeka, radio bih sa njim isto što i on.' Oni dvojica imaju istu nagradu. I čovjek kojem je Allah dao imetak a nije mu dao znanje, pa loše raspolaze sa svojim imetkom i udjeljuje ga tamo gdje ne treba, i čovjek kojem Allah nije dao ni znanje ni imetak i govori: 'Da ja imam imetak poput ovog čovjeka, radio bih sa njim isto što i on.' Oni dvojica imaju isti grijeh.“ Bilježi Tirmizi. Drugi i četvrti čovjek u hadisu su učineli ono što mogu, a to je nijjet uz priželjkivanje, što se ogleda u njihovim riječima: „**Da ja imam imetak poput ovog čovjeka, radio bih sa njim isto što i on.**“ Zato je svaki od njih priključen onome čije stanje priželjkuje, bilo u nagradi ili grijehu. Ibn Redžeb kaže u komentaru ovog hadisa: „Poslanikove riječi: 'Oni su u nagradi isti', ukazuju na to da su isti u osnovi nagrade za djelo, bez umnožavanje te nagrade, jer je umnožavanje te nagrade posebno za one koji urade djelo, a ne za one koji ga samo zanijete a ne urade ga. Ako bi bili isti sa svakog aspekta, onda bi se onome ko ima težnju za činjenjem dobrog djela pisalo deset dobrih djela, a to je suprotno svim tekstovima.“*

Znaj da oni koji čine dobra djela iskreno imaju svoje stepene:

- 1) **Najniži stepen** je da čini dobro djelo (samo) zato što se nagradi ili se boji kazne.
- 2) **Srednji stepen** je da čini dobro djelo iz zahvalnosti Allahu i odazivajući se Njegovoj naredbi.⁵

- 3) **Najviši stepen** je da čini dobro djelo iz ljubavi, veličanja i strahopoštovanja prema Allahu Uzvišenom. Ovo je stepen istinoljubivih.⁶

➤ **Et-Teuba – pokajanje** je obavezno uvijek, a upadanje u grijeh je u prirodi čovjeka. Allahov Poslanik, (*sallallahu 'alejhi ve sellem*), je rekao: „*Svaki sin Ademov puno griješi, a najbolji čovjek koji griješi jeste onaj ko se puno kaje.*“ Bilježi et-Tirmizi. Također je rekao: „*Kada ne biste griješili Allah bi vas zamijenio narodom koji griješi i traži oprost, pa da im opršta.*“⁷ Bilježi Muslim. Odlaganje pokajanja i ustrajnost na grijehu je geška, a šeđtan želi da pobijedi insana pomoću sedam prepreka, kada god jedna prepreka ne uspije šeđtan postavi drugu. Te prepreke su:

- 1) Pozivanje čovjeka da učini veliki širk.
- 2) Ako mu se čovjek ne odazove na taj poziv, šeđtan ga poziva u novotariju u akidi i ostavljanje slijedeњa Poslanika, (*sallallahu 'alejhi ve sellem*), i njegovih ashaba.
- 3) Ako čovjek ne upadne u tu zamku, šeđtan ga poziva u činjenje velikih grijeha.
- 4) Ako ni to ne uspije, šeđtan ga poziva u činjenje malih grijeha.
- 5) Ako ni to ne uspije, šeđtan ga poziva da previše konzumira mubahe.⁸

⁵ Svaki viši stepen u sebi sadrži stepen prije njega i dodatak na njega, tako da drugi stepen ne znači činjenje iz zahvalnosti ne želeti nagradu i ne bojeći se kazne, niti treći stepen znači činjenje iz ljubavi bez nadanja nagradi i strahovanja od kazne. Kaže Ibnu'l-Kajjim el-Dževzijje: „Stepeni imana ne nestaju kada se s jednog pređe na drugi stepen, već su niži stepeni obuhvaćeni višim stepenima, kao što je iman obuhvaćen ihsanom, i kao što je sabur na Allahovom određenju sadržan stepenu zadovoljstva Allahovim određenjem (koji je iznad stepena sabura), bez da sabur nestane. Tako je i zadovoljstvo Allahovim određenjem sadržano u (višem) stepenu – potpuno prepustanje svog stanja Allahu Uzvišenom, i strah i nada su sadržani u stepenu ljubavi – bez da nestanu.“ Vidjeti: Ibnu'l-Kajjim, *Uddetus-sabirin ve zehiretuš-šakirin*, 151., *Darul-ma'rife*, treće izdanje. (op. rev.)

⁶ Uzvišeni Allah u Kur'anu spominje riječi Musaa, a.s.: „*I požurio sam ti, Gospodaru moj, kako bi zadovoljan mnome bio.*“ Musa, a.s., je pohitao sresti Allaha kako bi Allah bio njime zadovoljan, a ne samo da bi se pokorio Njegovoj naredbi. Slično tome je dobročinstvo prema roditeljima: **najniži stepen** je da im činiš dobročinstvo (samo) iz straha od kazne za nepokornost roditeljima i tražeći nagradu za dobročinstvo. **Srednji stepen** je da im činiš dobročinstvo pokoravajući se Allahu, i uzvraćajući im na njihovo dobročinstvo koje su oni pružili tebi, jer su te odgojili kada si mali bio i oni su uzrok tvog postojanja na ovom svijetu. **Najviši stepen** je da im činiš dobročinstvo iz poštovanja prema Allahovoj naredbi i iz ljubavi prema Allahu i veličanja Uzvišenog Allaha.

⁷ Kaže Šerefuddin et-Tajjibi: „Ovaj hadis nije opravdanje onima koji su se utopili u grijehu i koji se puno ne ustručavaju da upadnu u grijehu, kako to misle obmanuti, jer su poslanici došli da ljudе odvrate od upadanja u grijehu. Ovaj hadis je izrečen radi objašnjenja veličine Allahovog oprosta grijehnicima, kako bi se povećala njihova želja za pokajanjem i traženjem oprosta. Poenta hadisa je to da Uzvišeni Allah kao što voli da nagrađuje dobročinitelje, voli i da opršta grijehnicima, na što ukazuje više Allahovih imena: el-Gaffar (Onaj Koji puno prašta), el-Halim (Trpeljivi), et-Tevvab (Onaj Koji puno prima pokajanje), el-'Afuvv (Onaj Koji prelazi preko pogreški). Allah nije učinio ljudе poput meleka, koji su stvoreni čisti od grijeha, već je prirodu nekih ljudi učinio sklonom slijedenju prohtjeva, a zatim ih je obavezao da se čuvaju slijedenja prohtjeva, upozorio ih na odazivanje pozivima prohtjeva i podučio ih kako da se pokaju nakon iskušenja. Ako se takav sačuva, Allah će ga nagraditi, a ako pogriješi put – pokajanje mu je dostupno. Vjerovjesnik, (*sallallahu 'alejhi ve sellem*), je htio reći: 'Da ste stvorenji po prirodi meleka Allah bi stvorio ljudе od kojih bi se desio grijeh, pa bi im se Allah manifestovao kroz svojstva oprosta shodno Njegovoj mudrosti. Svojstvo Onog Koji puno opršta iziskuje postojanje nečega što će biti oprošteno, kao što svojstvo Onog Koji opskrbljuje iziskuje postojanje onoga ko će biti opskrbljen.'“ Vidjeti: *Serhu miškatil-mesabih*, 6/1841. (op. rev.)

⁸ Tj. da čini djela za koja nema ni nagradu ni kaznu. (op. rev.)

- 6) Ako ni to ne uspije, šejtan ga poziva da čini dobra djela kojima ga zauzima od činjenja drugih dobrih djela koja su bolja od tih.
- 7) Ako ni to ne uspije, onda šejtan pokušava da protiv njega nahuška ljudske i džinske neprijatelje.

Grijeha ima više vrsta:

- 1) Veliki grijesi, a to su oni grijesi za koje je u Kur'antu ili Sunnetu spomenuta šerijatska kazna na dunjaluku ili kazna na Ahiretu, ili je spomenuto da se Allah rasrdio na počinioca tog djela, ili da je proklet, ili da nema imana.
- 2) Mali grijesi, a to su svi mimo velikih. Postoje stvari koje male grijeha pretvaraju u velike, a najvažnije od njih su: ustrajavanje na malim grijesima, potcjenjivanje malih grijeha, hvalisanje tim grijesima i njihovo javno činjenje.

Čovjek se može pokajati od svakog grijeha, i vrata pokajanja su otvorena dok Sunce ne izađe sa zapada, ili dok čovjeku ne dođe duša do grkljana. Za iskreno pokajanje nagrada je da se loša djela pretvore u dobra, makar ih bilo do neba. Primanje pokajanja ima nekoliko uslova:

- 1) Prestajanje činjenja tog grijeha.
- 2) Osjećaj kajanja za taj grijeh.
- 3) Čvrsta odluka da se ne vратi na taj grijeh u budućnosti. Ukoliko taj grijeh ima veze sa pravima drugih ljudi, onda mora podmiriti dugove i ispraviti nepravdu učinjenu drugima.

Ljudi mogu biti na jednom od četiri stepena kada je u pitanju pokajanje:

- 1) Pokajnik koji je ustrajan na svom pokajanju do kraja života, i ne priželjuje povratak tom grijehu, i jedini grijesi su mu posrtaji na koje nije imun nijedan čovjek. Ovo je ustrajnost u pokajanju, i takav čovjek se smatra od onih koji su pretekli u činjenju dobrih djela. Ovo pokajanje se naziva iskrenim pokajanjem – **et-teubetu-n-nesuh**, a njegova duša je **smirena duša**.
  - 2) Pokajnik koji ustrajava na glavnim djelima pokornosti, ali upada u neke grijeha nemamjerno, bivajući iskušan njima (s vremena na vrijeme), bez da je prethodno čvrsto odlučio (i planirao) da ih učini. Kada god učini neki od tih grijeha on ukori svoju dušu, pokaje se i čvrsto odluči da se čuva stvari koje vode tom grijehu. Ovo je **duša koja sebe kori**.
  - 3) Pokajnik koji je ustrajan u pokajanju neko vrijeme, a zatim ga savlada njegova strast pa upadne u grijehu, s tim da i dalje ustrajno čini djela pokornosti i ostavlja veliki broj grijeha iako ih je u stanju učiniti i ima strast prema njima. Takvog je (od svih tih strasti) savladala strast prema jednom ili dva grijeha, pa kada završi sa činjenjem tog grijeha osjeća kajanje (i grizu savjesti) i obećava sebi da će se učiniti iskrenu teubu (odlažući je). Ovo je **duša koja će biti odgovorna za ono što čini**, i njen završetak može biti loš zbog odlaganja iskrenog pokajanja, jer može umrijeti prije nego što se iskreno pokaje, a djela se računaju prema završecima.
  - 4) Čovjek koji se pokaje i neko vrijeme je ustrajan u pokajanju, a zatim se strastveno vратi grijehu bez da priželjuje iskreno pokajanje, i bez da osjeća grizu savjesti za taj grijeh. Ovo je **duša sklona zlu**, i bojati se je lošeg završetka za nju.
- **Sidk – istinoljubivost, istinitost.**

Ovo je temelj svih djela srca, a riječ sidk se koristi u šest značenja:

- 1) Govor istine.
- 2) Istinita želja – iskrenost.
- 3) Istinita odlučnost.
- 4) Istinitost u sprovođenju te odlučnosti.
- 5) Istinitost u djelu kroz poklapanje vanjštine tog djela sa onim što je u srcu, kao što je skrušeno obavljanje namaza.
- 6) Istinitost u ostvarivanju svih stepena vjere, a to je najviši stepen istinitosti. Primjer toga je istinitost u strahu od Allaha, u nadi Allahovoj milosti, u veličanju Allaha, u zuhdaju, u zadovoljstvu Allahovom odredbom, u oslanjanju na Allaha, u ljubavi prema Allahu, i drugim djelima srca.

Ko bude imao sidk u svim značenjima koja smo spomenuli, on je siddik – istinoljubivi, jer je ostvario vrhunac istinitosti. Allahov Poslanik, (*sallallahu alejbi ve sellem*) je rekao:

„Držite se istinitosti, jer ona vodi dobročinstvu, a dobročinstvo vodi u Džennet. Čovjek neće prestati ostvarivati istinitost sve dok kod Allaha ne bude upisan kao siddik – istinoljubivi.“ Muttefekun ‘alejh.

Ko ne bude razaznavao istinu, pa je bude istinski tražio u ime Allaha bez slijedenja prohtjeva duše, u većini slučajeva će biti upućen ka istini, a ako nekad i ne pogodi istinu – imat će opravdanje kod Allaha.

Suprotno istinitosti je lažnost, laž. Najprije laž iz srca dospije na jezik i pokvari ga, a zatim dospije do udova i pokvari njihova djela kao što je pokvarila govor jezik. Nad takvim čovjek prevlada pokvarenost.

➤ **Mehabbet – ljubav.** Ljubavlju prema Allahu, Njegovom Poslaniku i vjernicima postiže se slast imana. Allahov Poslanik, (*sallallahu alejbi ve sellem*) je rekao: „**Ko bude posjedovao tri osobine osjetiće slast imana: da mu Allah i Njegov Poslanik budu draži od svega drugog, da druge voli samo u ime Allaha, i da mrzi da se vrati u kufr kao što mrzi da bude bačen u vatru.**“ Muttefekun ‘alejh.

Kada se drvo ljubavi posadi u srce i napoji vodom iskrenosti i slijedenja Poslanika, (*sallallahu alejbi ve sellem*) daje raznovrsne plodove u svakom vremenu. Postoje četiri vrste ljubavi:

- 1) **Ljubav prema Allahu**, i ona je osnova imana.
- 2) **Ljubav u ime Allaha i mržnja u ime Allaha**, i ova ljubav je obavezna.⁹

⁹ Što se tiče ljubavi i mržnje prema ljudima, postoje tri vrste ljudi: 1) Oni koje treba voljeti potpuno, sa svakog aspekta, a to su iskreni vjernici, poput vjerovjesnika i siddika (istinoljubivih), a na njihovom čelu su Allahov Poslanik, (*sallallahu alejbi ve sellem*) njegove supruge, njegove kćeri i njegovi ashabi. 2) Oni koje treba apsolutno mrzeti, a to su nevjernici, mušrici i munafici. 3) One koje treba s nekih aspekata voljeti, a sa drugih aspekata mrzeti, a to su vjernici grijesnici. Takvi se vole zbog njihovog imana, a mrze zbog njihovog grijesnjenja. Zatim, ljubav prema nevjernicima i prijateljevanje sa njima se dijeli na dvije vrste: 1) Prijateljevanje sa njima koje izvodi iz vjere, a to je prijateljevanje sa njima zbog njihove vjere. 2) Prijateljevanje sa njima koje je haram, ali ne izvodi iz vjere, a to je ljubav prema njima zbog njihovog dunjaluka. Neki ljudi nekada ne mogu pomiriti između lijepog ophodenja prema nevjernicima koji ne ratuju protiv nas i mržnje prema njima i odricanja od njih. Tu se moraju razgraničiti stvari. Dozvoljena je pravda prema njima i lijepo ophodenje bez srčane ljubavi, poput milosti prema njihovim slabašnim, blagog obraćanja njima i samilosti. O tome Uzvišeni Allah kaže: **Allah vam ne zabranjuje da činite dobro i da budeste pravedni prema onima koj i nisu ratovali protiv vas zbog vjere i koji vas iz domova vaših nisu izgnali - Allah, zaista, voli one koji i su pravični.** (*el-Mumtehane*, 8.) Što se tiče mržnje prema njima, to je druga stvar, i to je Allah naredio riječima: **O vi koji vjerujete! Ne uzimajte**

- 3) Ljubav nekog pored Allaha**, i ova ljubav je pridruživanje nekog Allahu u obaveznoj ljubavi, kao što su mušrici voljeli svoja božanstva. Ova ljubav je temelj širka.
- 4) Prirodna ljubav**, poput ljubavi prema roditeljima i djeci, i sklonosti prema hrani. Ova ljubav je dozvoljena.

Ako želiš da te Allah zavoli – izbaci dunjaluk iz srca. Allahov Poslanik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) je rekao: „*Izbaci dunjaluk iz srca i zavoljet će te Allah*.“¹⁰ Bilježi Ibn Madže.

➤ **Tevekkul – oslanjanje na Allaha.** Tevekkul je da se srce prepusti Allahu u postizanju nečeg što želi ili odagnavanju nečega što ne želi, oslanjajući se na Njega, uzdajući se u Njega i poduzimajući propisane sebebe koji vode postizanju te željene stvari ili odagnavanju neželjene. Neoslanjanje srca na Allaha je manjkavost u tevhidu, a nepoduzimanje sebeba je manjkavost u razumu. Tevekkul biva prije postizanja nečega, i on je plod jekina – čvrstog ubjedjenja. Tri su vrste tevekkula:

1) Obavezni tevekkul, a to je oslanjanje na Allaha u onome što ne može učiniti niko osim Njega, poput izlječenja bolesnika.

2) Zabranjeni tevekkul, a on se dijeli na dvije vrste:

a. Veliki širk, a to je potpuno oslanjanje na sebebe uz vjerovanje da su oni ti koji neovisno od Allaha pribavljuju korist i odagnavaju štetu.¹¹

b. Mali širk, poput oslanjanja na nekog mimo Allaha u opskrbi bez ubjedjenja da on neovisno od Allaha opskrbljuje. Ovdje se misli na vezanost srca za njega iznad onoga što iziskuje vjerovanje da je on samo sebeb kada je u pitanju pribavljanje opskrbe.

Moje neprijatelje i svoje neprijatelje za prisne prijatelje, ljubav im darivajući... (el-Mumtehane, 1)

Moguće je biti pravedan u ophodenju prema njima bez osjećanja ljubavi prema njima, kao što je Poslanik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) radio sa jevrejima Medine.

¹⁰Doslovno: „Budi zahid od dunjaluka i zavoljet će te Allah.“ (op. rev.)

¹¹Da je poduzimanje sebeba suprotno tevekkulu? Tu imamo tri situacije:

1) Pribavljanje koristi, a ono biva sa tri vrste sebeba:

a. Sebeb za koji je sigurno uzrokuje ostvarenje koristi, kao što je brak sebeb dobijanja djeteta. Ostavljanje činjenja ove vrste sebeba je ludost, i nema veze sa tevekkulom.

b. Sebeb za koji nije sigurno da će uzrokovati pribavljanje koristi, ali se uglavnom ta korist ne dobija bez tog sebeba, poput nošenja poputpine na put kroz pustinju. Ostavljanje ovog sebeba nije tevekkul, i naređeno mu je da ponese poputbinu, jer je Allahov Poslanik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) kada je činio Hidžru, spremio poputbinu i iznajmio vodiča ka Medini.

c. Sebebi za koje se misli da uzrokuju određene stvari, ali bez jasne pouzdanosti, poput onoga ko detaljno razrađuje načine traženja zarade. Takav ne izlazi iz okvira tevekkula, već ostavljanje traženja opskrbe nema veze sa tevekkulom. Omer, radijallahu 'anhu, je rekao: „Istinsko oslanjanje na Allaha je da posadiš sjeme oslanjajući se uz to na Allaha (u prokljivanju sjemena i rastu biljke).“

2) Čuvanje koristi koju čovjek već ima, poput onoga ko skladišti halal hranu, i to ga ne izvodi iz okvira tevekkula, pogotovo ako ima porodicu. Allahov Poslanik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) bi prodavao palme plemena Benu-Nadir, a za svoju porodicu bi skladištilo hrane koja im je dovoljna za godinu dana. To bilježe Buharija i Muslim.

3) Sprečavanje štete. Nije uslov tevekkula ostavljanje sebeba kojima se preventivno sprečava šteta, poput oblačenja oklopa (pancira) i vezivanja deve (da ne pobegne). Uz sve to se srcem treba osloniti na Allaha, a ne na sebeb, i srce treba biti zadovoljno svime što mu Allah odredi.

4) Otklanjanje štete koja se već desila, i za to se vežu tri vrste sebeba:

a. Sebeb za koji je sigurno da uzrokuje odagnavanje štete, kao što voda otklanja žed. Ostavljanje ovog sebeba nema veze sa tevekkulom.

b. Sebeb za koji se smatra da uzrokuje odagnavanje štete, poput hidžame i tome slično. Činjenje ovog sebeba ne kontrira tevekkulu, jer se Poslanik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) lječio i naredio liječenje.

c. Sebeb koji je obična obmana, poput kauterizacije zdravog čovjeka kako se ne bi razbolio. Ovo kontrira potpunosti tevekkula.

3) Dozvoljeni tevekkul, a to je da čovjek opunomoći nekog da mu završi neki posao i osloni se na njega u onome što taj čovjek stvarno može učiniti, poput kupovine i prodaje. Međutim, nije dozvoljeno da kaže: „Oslonio sam se na Allaha, a zatim na tebe.“, već kaže: „Opunomočio sam te.“

➤ **Šukr – zahvalnost.** Zahvalnost Allahu jeste da čovjek – kao odgovor na Allahove blagodati – u srcu ostvari iman, na jeziku izricanje hvale, a udovima ibadete. Zahvalnost biva srcem, jezikom i tijelom, i ona znači da Allahove blagodati koristiš u pokornosti (i približavanju) Njemu.

➤ **Sabr – strpljivost.** Strpljivost je da se čovjek ne žali nekom mimo Allaha na bol, već da se žali samo Allahu. Uzvišeni Allah kaže: ...*samo će onima koji budu strpljivi nagrada njihova biti isplaćena bez obračuna*. (ez-Zumer, 10.)

Allahov Poslanik, (sallallahu 'alejhi ve sellehem), je rekao: „*Ko se trudi da bude strpljiv, Allah će ga učiniti strpljivim. Nikom ništa bolje nije dato od strpljivosti.*“ Muttefekun 'alejh.

Omer, (radjal-lahu 'anhu), je rekao: „Kada god sam bio u iskušenju imao sam četiri blagodati od Allaha: da to iskušenje nije bilo iskušenje u mojoj vjeri, da nije bilo gore nego što jeste, da mi nije uskraćeno zadovoljstvo Allahovom odredbom, i da se nadam nagradi za to.“

Strpljenje ima tri stepena:

1) Niži stepen, a to je da se čovjek ne žali ljudima na iskušenje, s tim da mu je to iskušenje mrsko.

2) Srednji stepen, a to je da se čovjek ne žali ljudima na iskušenje uz to da je zadovoljan tom Allahovom odredbom.

3) Najviši stepen, a to je izricanje hvale Allahu zbog tog iskušenja.

Kome bude učinjena nepravda pa uputi dovu protiv zulumčara takav je to uradio udovoljavajući svojoj duši i nije se strpio.

Strpljenja ima dvije vrste:

1) Tjelesno strpljenje, i o njemu ovdje ne govorimo.

2) Duševno strpljenje od onoga što prohtjevi i strasti traže.¹² Sve sa čim se čovjek suočava na ovom svijetu spada u jednu od dvije vrste:

a. Ono što se slaže sa njegovim prohtjevima (poput Allahovih blagodati) pa treba da bude strpljiv u izvršavanju Allahovog prava koje se ogleda u zahvalnosti na Allahovim blagodatima i ne korišćenju nijedne od tih blagodati u nepokornosti Allahu.

b. Ono što se ne slaže sa njegovim prohtjevima, a strpljenje se u ovom slučaju dijeli na tri vrste:

i. Strpljenje na pokornosti Allahu. Obavezno strpljenje je strpljenje u izvršavanju farzova, a pohvalno u izvršavanju nafila.

ii. Strpljenje na suzdržavanju od nepokornosti. Obavezno strpljenje je u suzdržavanju od harama, a pohvalno strpljenje je u suzdržavanju od mekruha.

¹² Ova vrsta strpljenja ako je vezana za strpljenje od slijedeњa prohtjeva stomaka i spolnog organa – naziva se čednost; ako se radi o strpljivosti u borbi – naziva se hrabrost; ako se radi o strpljivosti u suzbijanju srdžbe – naziva se trpeljivošću, ako se radi o strpljenju u skrivanju povjerene stvari – naziva se čuvanjem tajne, ako se radi o strpljenju od konzumiranja viška dozvoljenih stvari – naziva se zuhd, ako se radi o strpljenju na maloj količini dunjaluka – naziva se zadovoljstvom onim što se ima.

iii. Strpljenje na Allahovoj odredbi. Obavezno strpljenje je da se čovjek ne žali ljudima na Allahovu odredbu, da se srcem ne srdi na Allahovu odredbu i da udovima ne čini ono čime Allah nije zadovoljan, poput naricanja, cijepanja odjeće, udaranja lica i tome slično. Pohvalno strpljenje jeste srčano zadovoljstvo Allahovom odredbom.

Da li je bolji zahvalni bogataš ili strpljivi siromah? Ako bogataš udjeljuje svoj novac na činjenje dobrih djela ili ga čuva za dobra djela, takav je bolji od siromaha, a ukoliko većinom novac troši na konzumiranje nečega za šta nema nagradu (mubah), onda je strpljivi siromah bolji. Allahov Poslanik, (*sallallahu alejhi ve selllem*), je rekao: „**Onaj koji ne posti a zahvalan je ravan je postaču koji je strpljiv.**“ Bilježi Ahmed.

➤ **Er-Rida – zadovoljstvo,** a to je da čovjek bude zadovoljan onim što mu je dato, i mjesto zadovoljstva je nakon djela (ili događaja). Zadovoljstvo Allahovim određenjem je jedan od najviših stepen Allahu bliskih ljudi. Ono je plod tevekkula i ljubavi. Traženje od Allaha da otkloni nedaću ne ruši zadovoljstvo Allahovom odredbom.

➤ **El-Hušu’ – skrušenost,** a to je veličanje Allaha uz potpunu predanost i poniznost. Huzejfe, (*radijallabu anbu*), je rekao: „Čuvajte se licemjerne skrušenosti.“ Upitan je: „A šta je licemjerna skrušenost?“ On reče: „To je da vidiš kako je tijelo skrušeno, a srce nije.“ Huzejfe, (*radijallabu anbu*), je, također rekao: „Prvo što ćete izgubiti od vaše vjere je skrušenost.“ Za svaki ibadet za koji je propisana skrušenost čovjek ima nagradu srazmerno skrušenosti, poput namaza, jer je Poslanik, (*sallallahu alejhi ve selllem*), rekao da ima klanjača koji od svog namaza ima polovinu, ili četvrtinu, ili petinu, ili desetinu... Nekada nema ništa od svog namaza, ako uopšte nije bio skrušen.

➤ **Er-Redžā’ – nada.** To je gledanje u širinu Allahove milosti, a nasuprot nadi je očaj. Činjenje dobrih djela iz nade prema Allahovoj milosti je uzvišenije od činjenja dobrih djela iz straha od Allahove kazne, jer nada sadrži lijepo mišljenje o Allahu, a Uzvišeni Allah kaže: „Ja sam kod misli Mog roba o Meni.“ Bilježi Muslim. Činjenje dobrih djela iz nade u Allahovu milost ima dva stepena:

- **viši stepen**, a to je da čovjek čini dobra djela i nada se Allahovoj nagradi. ’A’iša, radijallahu ’anha, je upitala Allahovog Poslanika: „**O Allahov Poslaniče, da li se ajet: ...i oni koji od onoga što im je dato udjeljuju, a srca su im puna straha, zato što će se vratiti svome Gospodaru...**“ (*el-Mu’minun*, 60.), odnosi na one koji kradu, bludniče i piju alkohol pa se boje Allaha?“, a Poslanik, (*sallallahu alejhi ve selllem*), reče: „**Ne, o kćeri Siddikova, već su to oni koji klanjaju, poste i udjeljuju, a boje se da im to neće biti primljeno. ...oni hitaju da čine dobra djela...**“ (*el-Mu’minun*, 61.)

Bilježi et-Tirmizi.

- **Niži stepen**, a to je čovjek griješnik koji se pokajao i nada se Allahovoj milosti. Što se tiče griješnika koji ustrajava na grijehu i ne čini tehubu, a nada se Allahovoj milosti, to nije istinska nada već pusta nadanja. Pusta nadanja su pokuđena, dok je istinska nada pohvalna. Vjernik spaja između dobročinstva i osjećaja straha, dok je munafik spojio između zločinjenja i osjećaja sigurnosti od Allahove kazne.

➤ **El-Hauf – strah.** To je briga duše koja je produkt očekivanja nečega što joj je mrsko. Ako je sigurna da će joj se to desiti, onda se to naziva *el-haſje*. Suprotno strahu je osjećaj sigurnosti od Allahove kazne. Strah nije suprotnost nadi, već je strah pokretač koji djeluje kroz zastrašivanje, a nada je pokretač kroz privlačenje i buđenje

želje. Nužno je spojiti ljubav, strah i nadu. Ibnul-Kajjim kaže: „Srce na svom putu ka Allahu je poput ptice; ljubav je njena glava, strah i nada su njena krila.“ Kada se strah od Allaha nastani u srcu spali strasti u njemu i otjera dunjaluk iz njega.

Obavezni strah je onaj strah koji uzrokuje činjenje vadžiba i ostavljanje harama.

Pohvalni strah je onaj koji uzrokuje činjenje pohvalnih djela i ostavljanje pokuđenih. Strah od nekog mimo Allaha se dijeli na tri vrste:

1) Veliki širk, a to je strah u dubini srca od nečega uz obožavanje toga nečega, i to mora biti posvećeno isključivo Allahu, a to su osjećali mnogošći prema svojim božanstvima, vjerujući da im mogu naškoditi.¹³

2) Mali širk, a to je ostavljanje vadžiba ili činjenje harama iz straha od ljudi.

3) Dozvoljeni strah, poput prirodnog straha od vuka i tome slično.

➤ **Zuhd – odricanje**. To je odvraćanje svoje želje od nečega usmjerivši je ka onome što je bolje od toga. Odricanje od dunjaluka odmara srce,¹⁴ dok želja za dunjalukom uvećava brigu i tugu. Ljubav prema dunjaluku je glavnica svakog grijeha, a mržnja prema dunjaluku je uzrok svake sreće. Odricanje od dunjaluka znači da ukloniš dunjaluk iz srca, a ne da ga ukloniš iz ruke uz ostanak vezanost srca za njega. To je zuhd neznalica. Allahov Poslanik, *(sallallahu alejbi ve sellem)* je rekao: „**Divan li je dobar (halal) imetak kod dobrog čovjeka.**“ Bilježi Ahmed.

Siomah i imetak imaju pet situacija:

1) Da bježi od uzimanja imetka iz mržnje prema imetku i čuvajući se njegovog zla i zauzetosti njime. Ovakav čovjek je zahid.

2) Da se ne raduje ako mu dođe imetak, niti to mrzi na način da mu ta mržnja šteti, i ovakav čovjek je zadovoljan Allahovom odredbom.

3) Da mu bude draže da ima imetak nego da ga nema, s tim da njegova želja za imetkom nije dovoljno jaka da bi ga natjerala da se trudi u njegovom postizanju. Ako mu dođe bez da traži, uzme ga i raduje mu se, a ako treba da se umori da bi ga našao, ne zanima se time. Ovakav je zadovoljan onim što ima.

4) A ostavi traženje imetka zbog svoje nemogućnosti, uz postojanje želje za imetkom, i ako bi našao načina da dođe do imetka, iskoristio bi ga. Ovakav čovjek je željan za imetkom.

5) Da bude prinuđen da uzme imetak kojeg traži, poput gladnog koji traži imetak da bi jeo, i golog koji traži imetak da bi se obukao. Ovakav čovjek je prinuđen.

¹³ Tj. da im mogu naškoditi na tajnovit i natprirodan način, ne pokoravajući se Allahovim kosmičkim zakonima. (op. rev.)

¹⁴ Tj. odricanje od toga da dunjaluk bude u srcu i da bude čovjeku cilj, a ne odricanje od toga da dunjaluk bude u ruci i da bude čovjeku sredstvo ka činjenju dobrih djela, poput udjeljivanja na porodicu, bližnje, siromašne itd. (op. rev.)

MIRNI DIJALOG

Čovjek po imenu Abdullah (Allahov rob) susreo je drugoga koji se zove Abdun-nebijj (rob Vjerovjesnika). **Abdullah** u sebi zanegira ovo ime, pa reče: „Kako se može reći da je neko rob drugome mimo Allaha?“ Potom se obrati Abdu-n-nebijju rekvši mu: „Dali ti obožavaš nekog drugog mimo Allaha?“

Abdunnebijj: Ne, ja ne obožavam nikoga drugoga osim Allaha. Ja sam musliman i jedino obožavam Allaha.

Abdullah: Onda, kakvo ti je to ime koje uveliko nalikuje kršćanskim imenima kada se nazivaju, npr. Abdu-l-mesih (Mesijin rob) i to nije čudo, jer kršćani obožavaju Isāa. Onaj ko čuje twoje ime, odmah pomisli da obožavaš Vjerovjesnika, (*sallallabu alejbi ve sellem*) a to nije uvjerenje jednog muslimana u pogledu njegovog Vjerovjesnika, već je obaveza da musliman vjeruje da je Muhammed Allahov rob i Njegov poslanik.

Abdunnebijj: Ali, Muhammed, (*sallallabu alejbi ve sellem*) je najbolji čovjek i predvodnik svih poslanika. Mi uzimamo ta imena želeći postići berićet i približiti se Allahu ugledom i pozicijom Njegovog Vjerovjesnika kod Njega. Time tražimo od njega zalaganje. To ne treba da te čudi. Ime moga brata je Abdu-l-Husejn (Husejnov rob), a prije toga ime moga oca je Abdurreşul (Poslanikov rob). Nadjevanje ovih imena nije nešto novo i uveliko je prošireno među ljudima. Mi smo zatekli naše pretke da ovako postupaju i zato nemoj cijepilačiti po ovom pitanju, jer je ono sasvim lahko, a i vjera je lahka.

Abdullah: Ovo je zlo veće od prvog zla, a to je da od drugih, mimo Allaha, tražиш ono što samo Allah može, svejedno bio taj od koga tražiš vjerovjesnik Muhammed, (*sallallabu alejbi ve sellem*), ili drugi dobri ljudi na manjem stepenu od njega, kao što su Husejn, (*radijallahu anbu*), i drugi. To je u potpunoj suprotnosti sa tevhidom koji nam je naređen, a i sa značenjem riječi *lā ilāhe illāllāh* – nema drugog boga osim Allaha.

Postavit će ti nekoliko pitanja da bi se vidjelo koliko je uistinu ovo pitanje veliko, kao i posljedice nadjevanja ovakvog i njemu sličnih imena. Ja nemam za cilj ništa drugo do slijedeće istine, te pojašnjenje neistine i njeno izbjegavanje, naređivanje dobra, odvraćanje od zla, neka je Allah na pomoći i na Njega se oslanjam. Nema nijednog pokreta niti snage osim uz pomoć Allaha Uzvišenog i Velikog. Prije toga će te podsjetiti na riječi Uzvišenog: **Vjernici će, kada budu pozvani Allahu i Poslaniku, da im presude samo reći: „Mi slušamo i pokoravamo se.“** Također kaže: **Ako se budete oko nečega sporili, vratite to Allahu i Poslaniku, ako vjerujete u Allaha i Sudnji dan.**

Abdullah: Ti si rekao da ispovijedaš jednoču (tevhid) Allah i da nema drugog boga osim Allaha? Možeš li mi pojasniti značenje toga?

Abdunnebijj: Tevhid je da vjeruješ da Allah postoji, da je On stvorio nebesa i Zemlju, da On oživljava, usmrćuje i upravlja kosmosom, On daje opskrbu, sve zna, o svemu je obaviješten, On je moćan...

Abdullah: Da je značenje tevhida samo to što si kazao, Faraon, njegov narod, Ebu Džehl i drugi bili bi muvehhidi (oni koji ispovijedaju tevhid), jer oni su znali ovu činjenicu kao i većina ostalih idolopoklonika. Faraon, koji je sebe smatrao bogom, priznavao je i vjerovao u dubini svoje duše da Allah postoji i da On upravlja kosmosom. Dokaz za to su riječi Uzvišenog: **Oni su poricali te dokaze, nepravedno i oholo, a u svojim dušama su u njih bili duboko ubijedeni.**

Ovo priznanje se jasno očitovalo pri samom njegovom utapanju u moru.

U stvarnosti, tevhid, zbog kojeg su poslani poslanici i objavljene knjige, i zbog kojeg je povedena borba protiv Kurešija, jeste ispovijedanje jednoće Allaha u ibadetu, a ibadet označava cjelokupni naziv za sve ono što Allah voli i čime je zadovoljan od izreka i postupaka, javnih i tajnih. *El-Hlah* (Bog) u riječima *lā ilāhe illā läh* znači: Obožavani, Koga je jedino ispravno obožavati.

Abdullah: Znaš li zašto su poslanici poslati na Zemlju, a prvi od njih je Nuh?

Abdunnebrij: Da pozivaju idolopoklonike u ibadet Allahu Jedinome i da ostave obožavanje onih koje su Mu smatrali ravnim.

Abdullah: Koji je razlog pojave širka kod Nuhovog naroda?

Abdunnebrij: Ne znam.

Abdullah: Allah je poslao Nuha njegovom narodu kad su pretjerali u respektu prema dobrima, tj. prema Veddu, Suvau, Jegusu, Jeuku i Nesru.

Abdunnebrij: Je li to znači da su Vedd, Suvā i drugi imena dobrih ljudi, a ne imena silnika, kafira?

Abdullah: Da. Ovo su imena dobrih ljudi koje je Nuhov narod uzeo za božanstva. Arapi su ih slijedili u tome, a dokaz za to je predaja od Ibn Abbasa u kojoj se kaže: „*Kipovi iz Nuhovog naroda kasnije su preneseni među Arape. Vedd je bio božanstvo plemena Kelb u Dumetul-Džendelu. Suvā je bio božanstvo plemena Huzejl. Jesus je bio božanstvo plemena Murad, a zatim plemena Benu Gutajf u Dževfu kod Sabeje. Jeuk je bio božanstvo plemena Hemdan, a Nesr božanstvo plemena Himjer od Alu Zul-Kilā.* Ovo su imena dobrih ljudi iz Nuhovog naroda. Kada su pomrli, šeitan je objavio njihovom narodu da na mjestima svoga okupljanja postave njihove kipove koje su nazvali po njihovim imenima. To su učinili, ali ih nisu još obožavali. Kada je ta generacija izumrla, nestalo je znanja, pa su kipovi počeli u sljedećim generacijama biti obožavani.” (*El-Buhari*)

Abdunnebrij: To je čudan govor.

Abdullah: Hoćeš da te obavijestim o nečemu još čudnijem? Da znaš da je Allah Uzvišeni poslao pečata svih vjerovjesnika našega predvodnika Muhameda, (*sallallahu 'alejbi ve sellem,*) narodu koji je tražio oprosta, činio ibadet, tavaf, sa'j, hadždž, davao sadaku, ali su neka od stvorenja učinili posrednicima između njih i Allaha. Govorili su: „Želimo da nas oni približe Allahu, želimo njihova zalaganja kod Njega.” To su radili dozivajući meleke, Isāa, alejis-selam, i druge dobre ljude. Allah je poslao Muhameda, (*sallallahu 'alejbi ve sellem,*) da obnovi vjeru njihovog praoca Ibrahima i da ih obavijesti da je približavanje i vjerovanje Allahovo specifično pravo i da to nije ispravno činiti nikome drugom osim Njemu. On je jedini Tvorac Koji nema sudruga, On jedini opskrblije. Sedamnebesa i sve što je na njima, sedam zemalja i sve što je na njima su Njemu potčinjeni. On njima upravlja i njima vlada. Čak su i za božanstva koja su obožavali znali da su ona u Njegovoj vlasti i pod Njegovim upravljanjem.

Abdunnebrij: Ovaj govor je veoma čudan. Imaš li dokaz za to?

Abdullah: Dokazi su mnogobrojni, a evo nekih. Uzvišeni kaže: *Reci: „Ko vas opskrblije s neba i Zemlje? Ili ko posjeduje sluh i vid, i ko živo iz mrtvoga izvodi, a mrtvo iz živoga, i ko uređuje sve stvari?“ Reći će: „Allah.“ Reci: „Kako se onda Njega ne bojite?“* Također kaže: *Reci: „Kome pripada Zemlja i*

sve što je na njoj, ako zname?“ Reci će: „Allahu.“ Reci: „Zar se nećete opametiti?“ Reci: „Ko je Gospodar sedam nebesa i Gospodar Prijestolja velikog?“ Reci će: „Allah.“ Reci: „Zar se Njega nećete bojati?“ Reci: „U čijoj je ruci carstvo svega, a On daje zaštitu, a ne daje se Njemu zaštita, ako zname?“ Reci će: „Allah.“ Reci: „Kuda se onda odmećete?“ Idolopoklonici su na hadždžu izgovarali sljedeću telbiju: „Odazivam ti se, Allahu, odazivam! Odazivam Ti se, Ti sudruga nemaš, osim sudruga koji Tebi pripada, Ti ga posjeduješ, a on ništa ne posjeduje.“ Kurešijski idolopoklonici su, znači, priznavali da Allah upravlja kosmosom, a to se naziva tevhidur-rububije, Allahova jednoća gospodarstva, što ih nije uvelo u islam. Njihovo ciljano uzimanje meleka, vjerovjesnika i evlja za posrednike, od kojih su htjeli šefat i približavanje Allahu, bio je povod da se ohalale njihovi životi i njihovi imeci. Stoga je potrebno dovu usmjeriti isključivo Allahu, zavjet isključivo Allahu, prinošenje žrtava isključivo Allahu, traženje svake vrste pomoći samo od Allaha. Sve vrste ibadeta pripadaju isključivo Allahu.

Abdunnebijj: Ukoliko tevhid ne znači priznanje Allahovog postojanja i upravljanja kosmosom, kao što ti tvrdiš, šta onda on znači?

Abdullah: Tevhid zbog kojeg su poslani poslanici i koji su idolopoklonici odbili priznati jeste isповijedanje jednoće Allaha u ibadetu. Zato se nijedna vrsta ibadeta ne upućuje nikome drugome osim Njemu, kao što su dova, zavjetovanje, prinošenje žrtve, traženje pomoći i dr. Ovaj tevhid označava tvoje riječi *lāilāhe illāllāh*. Bog (božanstvo) kod kureševičkih mušrika označava onoga kojem se upućuje ibadet, svejedno bio melek, vjerovjesnik, evlja, drvo, grob, džinn. Oni nisu imali za cilj reći da je takav bog (božanstvo) tvorac, opskrbitelj, uređivač, jer oni znaju da to pripada jedino Allahu, kao što je prethodno navedeno. Vjerovjesnik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*.) došao je pozivajući ih u riječi tevhida *—lāilāhe illāllāh* i primjenu značenja ovih riječi, a ne samo njihovo puko opetovanje.

Abdunnebijj: Ti kao da hoćeš reći da su kureševički idolopoklonici bolje poznавали riječi *lāilāhe illāllāh* od mnogih muslimana današnjice?

Abdullah: Da. To je bolna stvarnost. Nevjernici neznalice znaju šta Vjerovjesnik, s.a.v.s., misli pod ovom riječju (tevhida): Ispovijedanje jednoće Allahu u ibadetu i nevjerovanje u ono što se obožava mimo Allaha, te odricanje od njega. Kada im je on, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*.) rekao da kažu *lāilāhe illāllāh* (nema drugog boga osim Allaha), oni su rekli: *Zar sva božanstva jednim Bogom načini, to je uistinu čudna stvar!*?⁵¹ Pored toga što su vjerovali da Allah upravlja kosmosom. Kada su to neznalice iz reda nevjernika poznavale, čudno je da se neko poziva na islam, a ne poznaje tumačenje ovih riječi. Zapravo, takvi smatraju da je to samo puko opetovanje i izgovaranje tih riječi bez uvjerenja. Upućeniji od njih misli da je značenje tih riječi ustvari da niko pored Njega ne stvara, ne opskrbljuje, ne uređuje. Zato nema dobra u ljudima koji se pozivaju na islam, a kureševički nevjernici i neznalice bolje od njih poznaju značenje riječi *lāilāhe illāllāh*.

Abdunnebijj: Ali, ja ne činim širk Allahu, već svjedočim da On stvara, opskrbljuje, da daje korist, donosi štetu, jedini i da u tome sudruga nema, i da Muhammed ne može sebi donijeti korist ni štetu, a kamoli Alija, Husejn,

Abdulkadîr i dr. Međutim, ja sam griješnik, a dobri ljudi imaju ugled i poziciju kod Allaha i od njih tražim da se oni svojim ugledom i pozicijom za mene zalažu.

Abdullah: Odgovorit će ti onim što je prethodno rečeno, a to je da su oni protiv kojih se Vjerovjesnik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) borio priznavali ono što spominješ. Priznavali su da njihovi kipovi ništa ne uređuju, već su samo imali za cilj njihovu poziciju i zalaganje. Prethodno smo o tome naveli dokaz iz Kur'ana.

Abdunnebijejj: Ali, ovi ajeti su objavljeni o onima koji obožavaju kipove, pa kako možete smatrati vjerovjesnike i dobre ljude poput kipova?

Abdullah: Prethodno smo se usaglasili da su ovi kipovi nazvani po imenima dobrih ljudi, kao u Nuhovo doba. Nevjernici su od njih samo željeli zalaganje kod Allaha zato što oni imaju ugled kod Allaha, a dokaz su riječi Uzvišenog: **Oni koji su uzeli mimo Allaha zaštitnike kažu: „Obožavamo ih samo da nas Allahu približe.“**

Kada kažeš: Kako možete vjerovjesnike i evlje smatrati kipovima, mi odgovaramo: Neki nevjernici kojima je poslan Vjerovjesnik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) molili su evlje za koje Allah Uzvišeni kaže: **To su oni koje dozivaju i koji ka svome Gospodaru posredstvo uzimaju gledajući ko će od njih biti bliži Njemu. Nadaju se Njegovoj milosti i plaše se Njegove patnje. A od kazne tvoga Gospodara treba se bojati.** Neki od njih molili su Isāa i njegovu majku. Uzvišeni kaže: **I kada Allab kaže: „O Isa, sine Merjemin, zar si ti rekao ljudima: 'Mene i moju majku uzmite za dva boga mimo Allaha...“** Neki od njih su molili meleke, a o njima Uzvišeni kaže: **Na Dan kada ib sve okupi, pa kaže melekima: „Jesu li to ovi koji su vas obožavali?“**

Zato razmisli o ovim ajetima, jer je Allah Uzvišeni u njima podjednako proglašio nevjernicima one koji za posrednike uzimaju kipove ili dobre ljude, vjerovjesnike, meleke i evlje. Allahov Poslanik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) borio se protiv njih i ni u kom pogledu nije pravio razlike među njima.

Abdunnebijejj: Međutim, nevjernici od njih žele korist, a ja svjedočim da Allah daje korist i štetu i da sve uređuje. To isključivo želim samo od Njega. Dobrim ljudima ne pripada nikakva odluka u tome, ali ih uzimam za posrednike želeći njihovo zalaganje kod Allaha.

Abdullah: Ove twoje riječi su u potpunosti iste kao i riječi nevjernika, a dokaz je Allahov govor: **Oni obožavaju mimo Allaha ono što im neće našteti ni korist donijeti i govore: „Oni su naši zagovornici kod Allaha.“**

Abdunnebijejj: Ali, ja samo obožavam Allaha. Utjecanje njima i dozivanje nije ibadet.

Abdullah: Ja te pitam: da li priznaješ da ti je Allah naredio da isključivo Njemu ibadet isповijedaš i da je to Njegovo pravo kod tebe, kao što Uzvišeni kaže: **I njima je naređeno da samo Allaha obožavaju, iskreno Mu vjeru isповijedajući?**

Abdunnebijejj: Da. To mi je propisano.

Abdullah: Ja od tebe tražim da mi pojasniš to što ti je Allah propisao, tj. iskreno isповijedanje ibadeta.

Abdunnebijejj: Nisam shvatio šta želiš tim pitanjem, pa mi pojasni.

Abdullah: Poslušaj me da bih ti objasnio. Uzvišeni Allah kaže: **Molite svoga Gospodara ponizno i tibo, On ne voli one koji u molitvi pretjeruju.** Da li je dova ibadet ili ne?

Abdunnebijj: Svakako, ona je osnova ibadeta, kao što se navodi u hadisu: „**Dova je ibadet.**“ (Ebu Davud)

Abdullah: Ako priznaješ da je dova ibadet Allahu, a onda dozivaš Allaha danju i noću iz straha i nade za određenu potrebu, a onda, uz to još, radi te potrebe dozivaš nekog vjerovjesnika, meleka ili dobrog čovjeka u njegovom kaburu – da li tada činiš širk u ibadetu?

Abdunnebijj: Da. Činim širk, ovo je sasvim jasan i očit govor.

Abdullah: Postoji drugi primjer, a on glasi: Kada znaš riječi Uzvišenog: **Ti se klanjam svome Gospodaru i kurban kolji**, pa se pokoriš Allahovoj naredbi i prineseš žrtvu Njemu – da li je tvoje klanje i prinošenje žrtve ibadet Njemu Uzvišenom ili ne?

Abdunnebijj: Da, ibadet je.

Abdullah: Ako prineseš žrtvu kakvom stvorenju, kao što je Vjerovjesnik, džinn i drugi, pored prinošenja Allahu, da li si druge u ovome ibadetu Allahu pripisao?

Abdunnebijj: Da. To je širk bez ikakve sumnje.

Abdullah: Ja sam ti naveo primjer dove i prinošenja žrtve, zato što je dova najpritvrđenija vrsta verbalnog ibadeta, a prinošenje žrtve je najpritvrđenija vrsta praktičnog ibadeta. Međutim, ibadet nije ograničen samo na ovo dvoje, već je daleko općenitiji. U njega spadaju zavjetovanje, zaklinjanje, traženje utočišta, pomoći i dr. Da li su idolopoklonici kojima je objavljen Kur'an obožavali meleke, dobre ljude, Lata i dr.?

Abdunnebijj: Da, oni su to činili.

Abdullah: Da li je njihov ibadet njima bio išta drugo do upućivanje dove i prinošenje žrtve, traženje utočišta, pomoći, a u isto vrijeme priznavali su da su Allahovi robovi i da su Njemu podređeni, te da Allah uređuje sve stvari? Međutim, oni su ih molili i njima se utjecali zbog njihove pozicije i zagovorništva. Ovo je sasvim očita stvar.

Abdunnebijj: Da li ti onda, **Abdullah**, poričeš šefat Allahovog Poslanika, (*sallallabu 'alejhi ve sellem*) i njega se odričeš?

Abdullah: Ne, ja ga ne poričem, niti se odričem šefata. Zapravo, Poslanik, (*sallallabu 'alejhi ve sellem*) a draži mi je i od oca i od majke, je zalagač kome će biti dato zalaganje. Ja se nadam njegovom zalaganju, ali svako zalaganje pripada isključivo Allahu, kao što kaže Uzvišeni: **Reci: „Svako zalaganje pripada Allabu.“** Zauzimanje neće biti osim kada Allah dozvoli. Isto tako Uzvišeni kaže: **Ko je taj ko će se kod Njega zalagati osim sa Njegovom dozvolom** – tj. ni za koga neće biti šefata, niti će se on sprovoditi osim kada Allah dozvoli. Uzvišeni kaže: **Oni se neće zalagati osim za onoga skime On bude zadovoljan**, a On je zadovoljan samo tevhidom.

Uzvišeni kaže: **A ko bude neku drugu vjeru mimo islama tražio, neće mu biti primljena i on će na budućem svijetu biti od propalih.** Šefat pripada Allahu, i bit će tek nakon Njegove dozvole, a Vjerovjesnik, (*sallallabu 'alejhi ve sellem*) neće se ni za koga zalagati sve dok Allah ne dozvoli. Allah neće dozvoliti zalaganje osim onima koji su imali tevhid, tj. ispravo su vjerovali u Allaha i obožavali Ga. Kada je sasvim jasno da sve zalaganje pripada Allahu, onda od Njega Uzvišenog tražim i govorim:

„Allahu, ne uskrati mi Poslanikovo zalaganje. Allahu, daj da Tvoj Poslanik bude zalagač za mene.“, i sl.

Abdunnebijj: Složili smo se da nije dozvoljeno ni od koga tražiti nešto što ne posjeduje. Allah je dao zalaganje Vjerovjesniku, (*sallallahu 'alejbi ve selləm*)a pošto mu je dato, onda ga posjeduje. Stoga je dozvoljeno da tražimo od njega ono što posjeduje i to nije širk.

Abdullah: Da. Tvoj govor bi se uzeo kao ispravan da ti Allah to nije zabranio, jer On kaže: **...i nikoga uz Allaba ne moli.** Traženje zalaganja, odnosno šefata je molitva. Allah je dao Vjerovjesniku zalaganje i On ti je zabranio da ga tražiš od nekoga drugog, bez obzira od koga ga tražio. Također, šefat je dat i drugima mimo Vjerovjesnika, (*sallallahu 'alejbi ve selləm*)jer je vjerodostojno od njega preneseno da će se meleki zalagati, a također će to činiti i djeca koja su umrla prije punoljetstva i evlije, tj. posebni Allahovi robovi. Zar ćeš reći: *Allah im je dao šefat, pa ču ja od njih tražiti?* Ako ovo kažeš, onda činiš ibadet dobrim ljudima koje Allah spominje u Svojoj Knjizi. Ako kažeš ne, onda je tvoj govor: *Allah mu je dao šefat i ja tražim od njega ono što mu je dao* – neispravan.

Abdunnebijj: Međutim, ja Allahu ništa ne pripisujem. Traženje utočišta kod dobrih nije širk.

Abdullah: Da li priznaješ i potvrđuješ da je Allah zabranio širk više nego što je zabranio blud, i da ga Allah neće oprostiti?

Abdunnebijj: Da, potvrđujem to, jer se to jasno vidi iz Allahovog govora.

Abdullah: Ti si sada rekao da ne činiš širk koji je Allah zabranio. Možeš li mi, tako ti Allaha, pojasniti šta je to širk za koji kažeš da nisi u njega zapao i da ga od sebe odbacuješ?

Abdunnebijj: Širk je obožavanje kipova, okretanje kipovima, traženje od njih, strah od njih.

Abdullah: Šta znači obožavanje kipova? Zar misliš da su kurejševički nevjernici vjerovali da drvo i kamenje daju opskrbu i uređuju stvari onih koji ih mole? Oni nisu vjerovali to, kao što sam ti već rekao.

Abdunnebijj: Ni ja ne vjerujem u to. Zapravo, onaj koji ciljano bude obožavao drvo, kamen, turbe i dr., moleći ga i prinoseći mu žrtvu, pa kaže da ga to približava još više Allahu i da Allah odvraća nesreće berićetom tih stvari, takav obožava kipove na koje ja mislim.

Abdullah: Istinu si rekao i to je ono što vi činite kod kamenja i turbeta i dr. Također, kada kažeš: *Širk je obožavanje kipova*, da li pod tim misliš da se širk odnosi samo na one koji to čine, a da oslanjanje na dobre ljude i upućivanje dove njima ne ulazi u pojam širk-a?

Abdunnebijj: Da. To sam htio reći.

Abdullah: Šta onda kažeš za mnogobrojne ajete u kojima Allah zabranjuje oslanjanje na vjerovjesnike i dobre ljude, meleke i sl.? On je proglašio nevjernicima one koji to čine. Ja sam tebi to već prije spomenuo i za to donio dokaze.

Abdunnebijj: Oni koji dozivaju meleke i vjerovjesnike nisu postali nevjernici zbog toga, već su postali nevjernici kada su rekli da su meleki Allahove kćerke, da je Isa sin Allahov. Mi ne kažemo da je Abdu-l-Kadîr Allahov sin, niti da je Zejneb Allahova kćerka.

Abdullah: Pripisivanje djeteta Allahu je zaseban kufr. Uzvišeni kaže: **Reci: „On, Allah, je jedan, On je utočište svakome, nije radio niti je rođen.“** (Izraz *Jedan* označava Onoga Koji nema sličnoga, a *Es-Samed* označava Onoga Kojem sve stremi i koji je utočište svakom). Ko ovo porekne, postao je nevjernik, pa makar ne poricao kraj ove sure. Uzvišeni kaže: **Allah nije uzeo Sebi sina, i s Njim nema drugog boga! Inače, svaki bi bog, s onim što je stvorio – radio što bi htio, i jedan drugog bi pobjedio.** Uzvišeni je napravio razliku između ova dva nevjerstva. Dokaz za to je također da oni nevjernici koji su dozivali Lata, iako je bio dobri čovjek, nisu ga smatrali Allahovim sinom, a i oni koji su postali nevjernci zbog ibadeta džinnima, nisu ih takvima smatrali. Sve četiri islamske pravne škole spominju u poglavlju o otpadništvu da musliman postaje otpadnik kada tvrdi da Allah ima dijete, i da postaje otpadnik ako Allahu pripše druga. Oni prave razliku između ove dvije vrste kufra.

Abdunnebijj: Ali Allah kaže: **Uistinu za Allahove evlike nema straha niti će se oni žalostiti.**

Abdullah: Mi vjerujemo da je to istina i također isto govorimo. Međutim, evlike se ne obožavaju. Mi samo negiramo i poričemo da se njima može činiti ibadet posebno ili ujedno kada se čini i Allahu, a inače obaveza ti je da ih slijediš (da ih voliš), da priznaješ njihove počasti (kerameti), jer počasti koje Allah ukaže Svojim evlijama poriču samo sljedbenici novotarija. Allahova vjera je sredina između dvije krajnosti, uputa između dvije zablude i istina između dvije neistine.

Abdunnebijj: Oni kojima je objavljen Kur'an nisu svjedočili da nema drugog Boga osim Allaha, poricali su Allahovog Poslanika, poricali su proživljenje, Kur'an i smatrali ga sihom. Mi svjedočimo da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik, potvrđujemo Kur'an, vjerujemo u proživljenje, klanjamo, postimo, pa kako nas smatrati istima kao što su oni?

Abdullah: Nema razilaženja među svim učenjacima da je nevjernik čovjek koji potvrđuje Allahovog Poslanika, (*sallallahu alejbi ve sellem*) u određenim stvarima, a u određenim ga poriče, i da još nije ušao u islam. Isto tako je sa onim koji vjeruje u jedan dio Kur'ana, a drugi dio poriče, ili onim koji priznaje tevhid, a poriče namaz, ili priznaje tevhid i namaz, a poriče zekat, ili priznaje sve to, a poriče post, ili priznaje sve to, a poriče hadždž. Kada se neki ljudi u doba Allahovog Poslanika, (*sallallahu alejbi ve sellem*) nisu pokorili propisu hadždža, Allah je o njima objavio: **Allaha radi, dužan je bodočastiti Njegovu Kuću ko je u mogućnosti, a onaj koji ne vjeruje, pa Allah je neovisan o svjetovima.** Ukoliko čovjek zanijeće proživljenje, postao je nevjernik po konsenzusu učenjaka. Zato je Allah jasno u Svojoj Knjizi rekao da je pravi nevjernik onaj koji vjeruje u jedan dio, a ne vjeruje u drugi dio Objave. Naredio je da se islam uzme u potpunosti, a onaj koji uzme dio, a ostavi dio, postao je nevjernik. Da li ti sada potvrđuješ da je nevjernik onaj koji vjeruje u jedan dio, a odbacuje drugi dio islama?

Abdunnebijj: Da, priznajem to. To se jasno vidi iz časnog Kur'ana.

Abdullah: Kada potvrđuješ da onaj koji prizna Poslanika, (*sallallahu alejbi ve sellem*), u nečemu, a negira obavezu namaza, ili prizna sve, a zanijeće samo proživljenje, pa je tako

postao nevjernik, prema saglasnosti svi pravnih škola, a i Kur'an o njemu govori kao što je prethodno rečeno, onda znaj da je tevhid najveća obaveza s kojom je došao Vjerovjesnik (*sallallahu 'alejbi ve sellem*). On je veći i od namaza, i od zekata, i od hadždža. Kada čovjek negira nešto od ovih stvari, tada postaje nevjernik, pa makar postupao po svemu onome što je došlo od Poslanika, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) a kako onda kada, prema tvome mišljenju, porekne tevhid s kojim su došli svi poslanici, ne biva nevjernik? Neka je slava Allahu, kako je čudno ovo neznanje.

Također, razmisli o ashabima Allahovog Poslanika, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) kada su se borili protiv Benu Hanife u Jemani koji su prešli na islam u doba Vjerovjesnika, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) i svjedočili da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik, klanjali su i postili.

Abdunnebijj: Međutim, oni su svjedočili da je Musejlema vjerovjesnik, a mi kažemo: Nema vjerovjesnika poslije Muhammuda, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*).

Abdullah: Vi neke dobre ljude, poput vjerovjesnika, meleka i ashaba i ostalih, dižete na stepen Silnog Gospodara nebesa i Zemlje. Ako onaj koji podigne nekog čovjeka na stepen vjerovjesništva postaje nevjernik, pa njegov imetak i život postaju halal, te mu ne koriste šehadet i namaz, šta je tek sa onim ko ga podigne na Allahov stepen? Naravo da je preče da i on bude nevjernik. Također, svi oni koje je Alija spalio vatrom pozivali su se na islam. Bili su njegovi sljedbenici i učili znanje od ashaba, ali su u pogledu Alije vjerovali u isto ono u što i vi vjerujete u pogledu Abdulkadīra i drugih. Kako su se ashabi onda usaglasili oko borbe protiv njih i njihovog kufra? Zar mislite da ashabi tekfire muslimane? Ili misliš da ovakvo uvjerenje vezano za vaše predvodnike i njima slične ne može štetiti, a da je prethodno uvjerenje o Aliju bio razlog da se proglaše nevjernicima.

Također će se reći: Ako ovi prvi nisu postali nevjernici osim zato što su objedinili širk, poricanje Poslanika i Kur'ana, te nijekanje proživljjenja i sl., šta onda znači poglavljje koje spominju učenjaci u svim pravnim školama – poglavljje: Propis o odmetništvu? Odmetnik je musliman koji postane nevjernik poslije svoga islama. Potom spominju mnoštvo stvari. Svaka od tih stvari izvodi iz islama onoga ko u nju zapadne. Čak su spominjali i neke nama neznatne stvari koje izvode čovjeka iz islama ukoliko ih počini, kao npr. da izgovori riječ koja izaziva Allahovu srdžbu svojim jezikom, bez srčane namjere, ili da je spomene u smislu šale i zabave. Isto se odnosi na one za koje Uzvišeni kaže: **Reci: „Zar ste se Allahu i Njegovim ajetima i Njegovom Poslanikuismijavali? Nemojte se pravdati, postali se nevjernici nakon što ste bili vjernici!“** Uzvišeni Allah jasno je rekao za ove da su postali nevjernici poslije svoga vjerovanja, a bili su sa Allahovim Poslanikom, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) u pohodu na Tebuk. Rekli su riječiza koje su tvrdili da su one bile izrečene u smislu šale.

Također će se reći: Uzvišeni Allah govori o Benu Israile, i pored njihovog znanja islama i ispravnosti, da su rekli Isau: **Načini nam boga.** Isto su rekli neki Vjerovjesnikovi ashabi: "Odredi nam *zatul-envat*, drvo na koje ćemo mi vješati svoje oružje kao što to i oni rade." Vjerovjesnik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) tada se zakleo da su te riječi iste kao riječi Benu Israila: **Načini nam boga kao što i oni imaju boga.**

Abdunnebijj: Međutim, Benu Israil i oni koji su upitali Vjerovjesnika, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*), da im odredi to drvo nisu time postali nevjernici.

Abdullah: Odgovor glasi: Benu Israelćani i oni koji su upitali Poslanika, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*), za to, nisu to učinili, a da su to učinili, postali bi nevjernici. Oni kojima je to Vjerovjesnik, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*), zabranio, da mu se nisu pokorili i da su sebi takvo drvo odredili, nakon zabrane, postali bi nevjernici.

Abdunnebijj: Međutim, ja imam jednu drugu dilemu, a to je anegdota o Usami b. Zejdu kada je ubio onoga koji je rekao lāilāheillālāh, pa ga je Poslanik, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*), prekorio riječima: „*Usama, zar si ga ubio nakon što je rekao lāilāheillālāh?*” (El-Buhari) Isto tako Poslanik, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*), rekao je: „*Naređeno mi je da se borim protiv ljudi dok ne kažu lāilāhe illālah.*” (Muslim) Kako da objedinim ono što si rekao i ova dva hadisa? Uputi me na to, Allah te uputio.

Abdullah: Poznato je da se Vjerovjesnik borio protiv židova i da ih je porobljavao, a oni su govorili *lāilāheillālāh*. Njegovi ashabi su se borili protiv plemena Benu Hanife koji su svjedočili da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Allahov poslanik i klanjali su, a isto se odnosi i na one koje je Alija spalio. Ti potvrđuješ da onaj koji negira proživljenje postaje nevjernik i dozvoljeno je boriti se protiv njega, pa makar rekao *lāilāheillālāh*, i da onaj koji negira nešto od temelja islama postaje nevjernik i biva ubijen makar ih izgovarao. Kako mu neće koristiti kada negira nešto od drugorazrednih pitanja vjere, a koriste mu kada negira tevhid koji predstavlja temelj i glavni dio vjere svih poslanika. Ti možda nisi shvatio značenje ovih hadisa.

Što se tiče Usaminog hadisa, u njemu se navodi da je ubio čovjeka koji je izgovorio šehadet, misleći da je to rekao iz straha za svoj život i imetak. Potrebno je sustegnuti se od ubijanja čovjeka koji proklamira islam sve dok se ne očituje kod njega ono što se suprotstavlja toj njegovoj izjavi. Uzvišeni kaže: *O vjernici, kada se borite na Allahovom putu, dobro provjerite!* obaveza je sustegnuti se i uvjeriti se, pa ako se kasnije očituje nešto što se suprotstavlja islamu, onda takav biva ubijen, jer Uzvišeni kaže: *dobro provjerite*. Jer, da se ne ubija nakon što se izjasni, onda provjeravanje ne bi imalo nikakve koristi.

Isto se odnosi i na drugi hadis. Njegovo značenje je onakvo kako smo već spomenuli, tj. onaj ko proklamira tevhid i islam, obaveza je sustegnuti se od napada na njega, osim ako se utvrdi nešto što se suprotstavlja tome. Dokaz za ovo je da je Allahov Poslanik, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*), rekao: „*Zar si ga ubio nakon što je rekao lāilāheillālāh?*” (El-Buhari) Također je rekao: „*Naređeno mi je da se borim protiv ljudi sve dok ne kažu lāilāheillālāh.*” (Muslim) On je, također, za haridžije rekao: „*Gdje god iz zateknete, ubijajte ih.*” (El-Buhari), iako su oni najviše ibadet činili i izgovarali lāilāheillālāh. Čak su ashabi svoj ibadet smatrali mizernim kada bi vidjeli ove haridžije i njihov ibadet. Oni su učili znanje od ashaba, ali njihovo izgovaranje riječi *lāilāheillālāh*, mnoštvo ibadeta i pozivanje na islam nije sprječilo da budu ubijani kada se kod njih očitovalo suprotstavljanje šerijatu.

Abdunnebijj: Šta kažeš za Vjerovjesnikove, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*), riječi koje su potvrđene vjerodostojnim: Da će ljudi doći na Sudnjem danu i tražiti pomoć od Adema,

potom od Nuha, a onda Ibrahima, a zatim od Musāa, a onda od Isāa, pa će se ovi poslanici opravdavati, da bi na kraju došli do Muhammeda, (*sallallabu alejbi ve sellem*).

Ovo govori da traženje pomoći od drugih, mimo Allaha, nije širk.

Abdullah: To je tvoja zbumjenost u pogledu suštine ovog pitanja. Mi ne negiramo traženje pomoći od stvorenja koje je živo i prisutno i koje je u mogućnosti učiniti traženo. Uzvišeni kaže: **Od njega je zatražio pomoć onaj iz njegove skupine protiv onoga ko je bio njegov neprijatelj.** Čovjek može da traži od svojih prijatelja pomoć u ratu i drugim okolnostima koje su u okviru njihovih mogućnosti. Mi smo ovdje porekli traženje pomoći u smislu ibadeta koji vi činite kod kabura evlja, ili kada su oni odsutni, te vezano za stvari koje može samo Allah Uzvišeni. Ljudi će tražiti pomoć od vjerovjesnika na Sudnjem danu. Tražiće da mole Allaha da počne obračun ljudi kako bi se stanovnici Dženneta riješili tegobe iščekivanja. Ovo je dozvoljeno i na dunjaluku i na Ahiretu, tj. da dođeš dobrom čovjeku i u njegovom prisustvu, kada čuje tvoj govor, kažeš: *Zamoli Allaha za mene*, kao što su Vjerovjesnikovi, (*sallallabu alejbi ve sellem*) ashabi tražili od njega to tokom njegovog života. Ali, poslije njegove smrti to nikako nisu činili. Nisu to tražili od njega kod njegovog kabura, već su ispravni prethodnici kritikovali one koji su imali za cilj upućivati dove kod njegovog kabura.

Abdunnebijj: Šta kažeš za priču o Ibrahimu kada je bačen u vatru, pa ga je presreo Džibril u zraku, i upitao: „Imaš li kakvu potrebu?” Ibrahim je rekao: ‘Što se tebe tiče, nemam.’ Da je traženje pomoći od Džibrila bilo širk, on to ne bi ponudio Ibrahimu.

Abdullah: Ova sumnja je poput prve sumnje. Prije svega, ova predaja nije ispravna, a kada bismo pretpostavili da je ispravna, Džibril mu je ponudio da mu donese korist u okviru onoga što on može, kao što Uzvišeni o njemu kaže: **Podučio ga je onaj velike snage.** Da mu je Allah dozvolio da uzme Ibrahimu vatru i sve što je oko nje na zemlji, a i brda, te da ih baci na istok ili zapad, on to ne bi bio nemoćan učiniti. To je poput bogatog čovjeka koji siromašnom ponudi imetak da bi udovoljio svoju potrebu, a ovaj odbije i strpi se sve dok mu Allah ne dadne opskrbu na kojoj mu neće niko prigovoriti. Gdje je ovdje onda traženje pomoći u ibadetu i širk koji se sada čini?

Znaj, brate, da su prvi ljudi kojima je poslan naš predvodnik Muhammed, (*sallallabu alejbi ve sellem*) činili manje širka od naših savremenika i to iz tri razloga:

1. Prvi su pripisivali Allahu druga samo u obilju, a u nedaćama su isključivo Njemu isповijedali vjeru, a dokaz za to su riječi: **Kada se popnu na lađu, Allaba mole iskreno Mu isповijedajući vjeru, a kada ih On izbavi na kopno, oni Njemu druge pripisuju.** Također kaže: **Kada ih pokriju morski valovi poput oblaka, mole Allaha, iskreno Mu isповijedajući vjeru, a kada im dadne spasa, do kopnameda njima nezabvalnika bude. A dokaze naše samo izdajnik nezabvalnik poriče.** Mušrici protiv kojih se borio Poslanik, (*sallallabu alejbi ve sellem*) su molili Allaha, a ujedno i druge u svome obilju, a u nedaćama bi molili samo Allaha, a zaboravljali bi na one koje su uzeli za svoja božanstva. Međutim, savremeni mušrici mole druge mimo Allaha u obilju i u nedaći, pa kada budu pritižešnjeni, potom kažu: *O Allahov Poslanič, o Husejne* i slične fraze. Gdje su oni koji to shvataju?

2. Prvi mušrici su uz Allaha dozivali ljudekojisu bili Njemu privrženi – vjerovjesnika, evliju, meleka, ili u najmanju ruku kamen, drvo, koji se Allahu pokoravaju i ne čine Mu grijehe. Naši savremenici uz Allaha mole ljude koji spadaju u kategoriju najvećih griješnika. Postupak onoga ko nosi takvo pogrešno uvjerenje o nečemu što je samo po sebi dobro, kao što je kamen, drvo, uveliko je blaži nego postupak onoga ko ima takvo uvjerenjekada su u pitanju oni koji otvoreno griješe.

3. Većina mušrika u doba Vjerovjesnika, (*sallallabu aleibi ve sellem*) činila je širk u tevhidul-uluhijje, a ne u tevhidur-rububijje, za razliku od širka zadnjih generacija. Danas se širk uveliko dešava u pitanjima Allahovog rububijjeta kao što se dešava i u pitanjima uluhijjeta. Npr. danas neki ljudi smatraju da priroda upravlja kosmosom, te da ona oživljuje, usmrćuje i sl.

Ovaj svoj govor će završiti jednom velikom konstatacijom koja se nazire iz ovoga što smo prethodno rekli, a glasi da nema razilaženja da tevhid neminovno mora biti realiziran uvjerenjem srca, govorom jezika i praksom. Ukoliko nešto od ovoga bude nedostajalo, čovjek neće biti musliman. Onaj ko spozna tevhid, a ne postupa po njemu, nevjernik je i inadžija, kao što su bili faraon, Iblis i dr.

Ovo je pomućeno kod mnogih ljudi, pa govore: *To je istina, ali mi to ne možemo činiti i to nije dozvoljeno kod naših sunarodnika, već je neophodno da se sa njima slažemo, da pred njima popuštamo bojeći se zla.* Ovakav siromah ne zna da većina predvodnika nevjerstva poznaje istinu i da su je ostavili samo zato što sebi nalaze opravdanja. Uzvišeni kaže: **Oni su Allahove ajete za malu cijenu prodali i od Allahovog puta odvraćali. Ružno li je ono što su oni činili.**

Onaj ko postupa po pravilima tevhida svojom vanjštinom, ali ga ne razumije, nije u njega ubijeden svojim srcem, smatra se munafikom koji je gori od pravog nevjernika. Uzvišeni kaže: **Munafici su na najnižem stepenu u Vatri i njima pomagača nećeš naći.**

Ovo pitanje će ti biti jasno kada budeš razmislio o onome što ljudi govore i uviđiš da ima onih koji poznaju istinu, ali po njoj ne postupaju iz straha da se njihov ovodunjalučka korist ne umanji, kao što je bio Karun, ili njegov pomoćnik Haman kao i njihov vladar faraon. Također, uvidjet ćeš da ima onih koji po njemu vanjštinom postupaju, ali ne i nutrinom, poput munafika. Kada upitaš kakvo im je srčano uvjerenje, odgovorit će da ne znaju.

Ti moraš dobro shvatiti dva ajeta iz Allahove Knjige:

Prvi ajet je prethodno citiran, a glasi: **Nemojte se opravdavati, postali se nevjernici nakon vašeg vjerovanja.** Kada znaš da su neki ljudi koji su krenuli u pohod protiv Rimljana sa Allahovim Poslanikom, (*sallallabu aleibi ve sellem*) postali nevjernici zbog riječi koje su izgovorili u smislu zabave i šale, onda ti postaje jasno da onaj koji izgovori riječi kufra ili postupa po njemu bojeći se umanjenja svoga imetka, ugleda, ili da bi se nekom dodvorio, čini daleko veći prijestup od onoga ko izgovori kakvu riječ iz šale. Onaj koji se šali, u većini slučajeva u svome srci ne nosi uvjerenje o onome što govori svojim jezikom, već to čini da bi nasmijao ljude. Međutim, onaj koji izgovori riječi nevjerstva ili po njemu postupa iz straha, ili iz želje da zadobije nešto što se nalazi kod stvorenja, onda je potvrđio šejtanovo obećanje: **Šejtan**

vam obećava siromaštvo i naređuje vam razvrat, ili se pribrojava njegove prijetnje: *To vam je samo šeitan koji zastrašuje svoje štićenike.* On nije potvrdio obećanje Milostivog: *A Allah vam obećava oprost od Njega i obilje.* On se nije pobojao prijetnje Gordoga: *Nemojte se njih bojati, nego se Mene bojte.* Da li, imajući u vidu sve ovo, onaj ko je u ovakovom stanju zaslužuje da bude štićenik Milostivog ili štićenik šejsanov?

Drugi ajet: Uzvišeni kaže: *Onoga koji učini kufr u Allāha, nakon što je u Njega vjerovao – osim ako bude na to primoran, a srce mu ostane smireno u īmānu – čeka Allāhova kazna. One kojima se nevjerstvo bude mililo stići će srdžba Allāhova i njih čeka patnja velika.* Uzvišeni Allah nije dao opravdanja osim onima koji su prisiljeni, a njihova srca su smirena u vjerovanju, dok su ostali postali nevjernici, svejedno činili to iz straha, želje, ili dodvoravanja nekome, ili siromaštva svoje zemlje, porodice, familije, ili zbog svog imetka, ili u smislu šale, ili iz drugih razloga, osim ako se radi o onome koji je prisiljen, jer ajet ukazuje da čovjek može biti prisiljen isključivo na govor i djela, dok na uvjerenje srca ne može niko biti prisiljen. Uzvišeni kaže: *To je zato što oni više vole ovo svjetski život od života na budućem svijetu, a Allah neće uputiti nevjernički narod.* Jasno je rekao da kazna nije zbog uvjerenja, neznanja, mržnje prema vjeri, ili ljubavi prema nevjerstvu, već zbog ovodunjalučkih ambicija i davanja prednosti dunjaluku nad vjerom, a Allah najbolje zna. Jasno je rekao da u ovome slučaju nisu kažnjeni. Poslije svega ovoga, zar ti nije došlo vrijeme, Allah te uputio, da se pokaješ svome Gospodaru, Njemu povratiš i da ostaviš ono što zastupaš. Pitanje o kojem smo govorili, kao što si čuo, veoma je opasno i važno.

Abdunnebijj: Tražim oprosta od Allaha i Njemu se kajem. Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Njegov poslanik. Sada više ne vjerujem u ono što sam obožavao mimo Allaha. Molim Allaha da mi oprosti ono što je prije bilo i da pređe preko mojih loših postupaka, te da se prema meni ophodi Svojom blagošću, oprostom i milošću, i da me učvrsti na tevhidu i ispravnom vjerovanju sve dok Ga ne susretnem. Također, molim Ga da te nagradi, brate Abdulla, dobrim za ovaj savjet, jer je vjera savjetodavni odnos, te da te nagradi za negiranje negativnosti koje sam zastupao, a prije svega to je moje ime **Abdunnebijj**. Kažem ti sada da sam ga promijenio u ime **Abdurrahman**. Molim Allaha da te također nagradi za skriveni grijeh koji sam zastupao, a ogleda se u zalatalom uvjerenju s kojim, kada bih susreo Allaha, ne bih nikada doživio uspjeh. Međutim, želim od tebe na kraju nešto zatražiti, a to je da mi spomeneš neka nedjela i loše postupke u kojima ljudi mnogo grieše.

Abdullah: Uredju, dobro poslušaj što govorim.

* Čuvaj se da tvoj slogan i znak po kojem se prepoznaješ bude ono oko čega postoji razilaženje u Knjizi, sunnetu, želeći da sljediš ono oko čega postoji sporenje, s ciljem podizanja smutnje i donošenja pogrešnog tumačenja, a u suštini tumačenje toga zna samo Allah. Neka tvoj znak po kojem se prepoznaješ bude znak onih koji imaju veliko znanje i koji o manje jasnim dokazima kažu: *Vjerujemo u to, sve je od našeg Gospodara.* O stvarima o kojima postoji

razilaženje, Poslanik, (سَلَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) je rekao: „**Ostavi ono što ti izaziva sumnju i predi na ono u što ne sumnjaš.**” (Ahmed i Et-Tirmizi) Također on je rekao: „**Ko se bude čuvaо sumnjivih stvari, sačuvat će svoju vjeru i čast, a ko bude zapao u sumnje, zapast će i u harame.**” (Muttefekun ‘alejhi) Vjerovjesnik, (سَلَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) je rekao: „**Grijeh je ono što te tišti u prsim i prezireš da to ljudi saznaјu.**” (Muslim) Vjerovjesnik, (سَلَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) također je rekao: „**Upitaj svoje srce i upitaj svoju dušu (tri puta). Dobročinstvo je ono s čime je srce smirenо, a grijeh je ono što te tišti u duši, prevrće se u tvojim prsim, pa makar ti ljudi govorili da je to ispravno.**” (Ahmed)

* Čuvaj se slijedenja strasti, jer je Allah upozorio na to Svojim riječima: **Jesi li video onoga koji je svoju strast za boga uzeo.**

* Čuvaj se pristrasnosnog slijedenja ljudi i mišljenja i onoga na čemu su bili preci, jer to su prepreke između čovjeka i istine. Istina je izgubljena stvar vjernika, pa gdje god je nađe, on je najpreći da je uzme. Uzvišeni kaže: **A kada im se kaže: „2Slijedite ono što je Allah objavio.“, kažu: „Ne, mi ćemo slijediti ono na čemu smo zatekli naše pretke.“ Zar njihovi preci ništa ne shvataju niti su upućeni.**

* Čuvaj se oponašanja nevjernika, jer je to glavni razlog nastanka svake nedaeće. Poslanik, (سَلَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) je rekao: „**Ko oponaša jedan narod, on njima i pripada.**” (Ebu Davud)

* Čuvaj se oslanjanja na nekoga drugog mimo Allaha. Uzvišeni kaže: **Ko se na Allaba osloni, On mu je dovoljan.**

* Nikome se ne pokoravaj ukoliko time činiš nepokornost Allahu. Poslanik, (سَلَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) je rekao: „**Ne pokoravaj se stvorenju ako se tom pokornošću čini nepokornost Stvoritelju.**” (Et-Tirmizi)

* Čuvaj se lošeg mišljenja o Allahu, jer On o tome u hadisi-kudsiju kaže: „**Ja se prema Svome robu ophodim onako kako o Meni misli.**” (Muttefekun ‘alejhi)

* Čuvaj se stavljanja narukvica i konaca i sličnih postupaka radi čuvanja od nesreće prije nego što se desi ili njenog otklanjanja kada se već desi.

* Čuvaj se vješanja zapisa radi čuvanja od uroka, jer je to vid širk. Poslanik, (سَلَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) veli: „**Ko nešto okači, njemu će biti i prepušten.**” (Et-Tirmizi)

* Čuvaj se traženja bereketa potiranjem kamenja, drveća, turbeta, jer je to vid širk.

* Čuvaj se sujevjerja i pesimizma u bilo kojem pogledu, jer je to vid širk. Poslanik, (سَلَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) veli: „**Sujevjerje je širk.**” (rekao je to tri puta). (Ebu Davud)

* Čuvaj se vjerovanja u ono što govore sihirbazi i astrolozi koji tvrde da znaju nevidljivi svijet, koji stavlju horoskope u novine i časopise u kojima govore o sreći i nesreći. Potvrditi nešto od toga je vid širk, jer znanje o nevidljivom svijetu pripada samo Allahu.

* Čuvaj se da ne pripšeš dolazak kiše zvijezdama i godišnjim dobima, jer je to vid širk, idolazak kiše se pripisuje samo Allahu.

* Čuvaj se zaklinjanja drugima mimo Allaha bez obzira ko bio onaj kime se zaklinješ, jer je to vid širk. U hadisu se navodi: „**Ko se zakune nekim drugim mimo Allahom, počinio je kufr ili širk.**” (Ahmed) U to npr. ulazi zaklinanje Vjerovjesnikom, povjerenjem, čašću, životom i sl.

* Čuvaj se vrijedanja i psovanja vremena, psovanja vjetra, Sunca, hladnoće, vrućine, jer se svim tim vrijedja Allah koji ih je stvorio.

✿ Čuvaj se riječi: *da je bilo tako i tako, bilo bi tako i tako*, kada te snađe kakva nedaća, jer time otvaraš djelovanje šejanu. To je jedan vid protivljenja Allahovoju odredbi, već reci: *Allah je odredio i učinio što je htio*.

✿ Čuvaj se toga da od kabura napraviš mesdžid, jer se ne klanja u mesdžidu u kome ima kabur. Od Aiše, radijallahu 'anha, prenosi se da je Vjerovjesnik, (*sallallabu 'alejhi ve sellem*) kada je bio na samrtnoj postelji, rekao: „**Allah je prokleo židove i kršćane koji su grobove svojih vjerovjesnika uzeli za bogomolje.**”, upozoravajući na ono što su učinili. Rekla je: „**Da nije ovoga što je rekao, njegov kabur bi bio uzdignut.**” (*Ebu Buhari*) Poslanik, (*sallallabu 'alejhi ve sellem*) veli: „**Oni koji su bili prije vas uzimali su grobove svojih vjerovjesnika i dobrih ljudi za bogomolje. Zato vi nemojte uzimati kabure za mesdžide, ja vam to zabranjujem.**“ (*Ebu Avane*)

✿ Čuvaj se vjerovanja u hadise koje lašci pripisuju Allahovom Poslaniku, (*sallallabu 'alejhi ve sellem*) kojima žele podstaći tevessul Poslanikovim bićem ili dobrim ljudima iz njegovog ummeta. Ti hadisi su izmišljeni i laž su na njega. Neki od tih hadisa su sljedeći:

1. “Činite tevessul mojim ugledom jer je moj ugled kod Allaha veliki.”
2. “Kada vam se stvari otežaju, držite se onih u kaburima.”
3. “Allah je zadužio meleka na kaburu svakog evlije da ispunjava potrebe ljudi.”
4. “Kada bi neko od vas imao lijepo mišljenje o kamenu, on bi mu donio korist.”

Postoji još mnogo ovakvih lažnih hadisa.

✿ Čuvaj se prisustvovanja tzv. vjerskim svečanostima kao što su mevlud, Isra i Miradž, petnaesta noć mjeseca ramazana i dr. Sve ove svečanosti su uvedene i nema dokaza za njih od Allahovog Poslanika, (*sallallabu 'alejhi ve sellem*) niti njegovih ashaba koji su ga voljeli više nego mi i koji su nastojali zadobiti dobro daleko revnosnije nego mi. A da je u tome bilo dobra, sigurno bi nas u tome pretekli.

SVJEDOČENJE LA ILAHE ILLALLAH – NEMA DRUGOG BOGA OSIM ALLAHU

Ova rečenica se sastoji od dva dijela:

Prvi: *lāilāhe* (nema boga).

Ovo označava negiranje da se iko mimo Allaha obožava na istinski način.

Drugi: *illellahu* (osim Allaha).

Ovim se potvrđuje da samo i jedino Allah zaslužuje da se istinski obožava.

Uzvišeni Allah veli: *I kada Ibrahim reče: „Ja se odričem bogova koje obožavate, ali ne i onoga koji me je stvorio i koji će me uputiti.“*

Dakle, nije dovoljno obožavati Allaha, ako se pored Njega obožavaju i drugi, nego se obožavati isključivo mora samo Allah i niko više.

Tevhid ili ispravno vjerovanje u Allaha je uredu samo ako se jedino Njemu čini ibadet i uz to se odrekne svih vidova širka i njegovih pobornika.

U predaji se navodi: „**Ključ Dženneta su riječi lāilāheillāllāh.**“ Međutim, da li svako onaj ko ih izgovori zaslužuje da mu se otvore džennetska vrata?

Vehbu b. Muneebbihu, Allah mu se smilovao, rečeno je: “Zar riječi *lāilāheillāllāh* nisu ključ za Dženet?” On odgovori: „Svakako, ali svaki ključ ima svoje zupce, pa ako doneseš ključ sa odgovarajućim zupcima, onda ćeš vrata otvoriti, a u suprotnom nećeš moći.”

Od našeg Vjerovjesnika, (*sallallahu alejbi ve selləm*) prenose se mnogobrojne predaje koje zajedno pojašnjavaju šta su zupci na tom ključu. Tako on kaže: „**Ko kaže lāilāheillāllāh iskreno...**”, „**...iz uvjerenja**”, „**...izgovori ih istinski iz svoga srca**” i sl. Ovim i drugim hadisima se pojašnjava da se ulazak u Džennet veže za znanje o značenju ovih riječi i ustrajnost u njima do same smrti, te pokornost onome na što one ukazuju.

Iz skupine dokaza učenjaci su izvadili uvjete koji se moraju ispuniti i prepreke koje se moraju ukloniti, kako bi riječi *lāilāheillāllāh* bile od koristi onome ko ih izgovara. Ovi uvjeti su zupci na ključu, a oni sljedeći:

1 ZNANJE: Pošto svaka riječ ima svoje značenje, potrebno je znati značenje riječi *lāilāheillāllāh* znanjem koje isključuje svaku vrstu neznanja, a ono glasi: negaciju da i jedno drugo božanstvo zaslužuje da se obožava ipotvrdu da je to isključivo pravo Allaha. Uzvišeni kaže: ...**osim onih koji posvjedoče istinski i znaju.** Poslanik, (*sallallahu alejbi ve selləm*) veli: „**Ko umre znajući da nema drugog boga osim Allaha, ući će u Džennet.**” (Muslim)

2 UBJEĐENJE: Ono označava da čvrsto budeš ubijeden u ono na što ove riječi ukazuju, jer one ne trpe nikakvu sumnju, dvoumljenje, naglašanje, već je obaveza da počivaju na kategoričkom uvjerenju. Uzvišeni, opisujući vjernike, kaže: *Vjernici su samo oni koji vjeruju u Allaha i Njegovog Poslanika, a potom ne sumnjaju, i bore se svojim imecima i životima na Allahovom putu. To su oni iskreni.* Nije ih dovoljno samo izgovarati, nego je potrebno biti ubijeden srcem u njihovu ispravnost i značenje, u suprotnom, to je čisto licemjerstvo. Poslanik, (*sallallahu alejbi ve selləm*) je rekao: „**Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha i da sam ja Allahov poslanik. Koji god rob dode pred Allaha, a izgovarao je ove riječi, ne sumnjujući u njih, ući će u Džennet.**” (Muslim)

3 PRIHVATANJE: Kada znaš i ubijeden si, potrebno je da ovo ubjedjenje sa znanjem ostavi svoj trag u praksi, a to je prihvatanje onoga što ove riječi nalažu, srcem i jezikom. Onaj ko odbaci poziv u tevhid i ne prihvati ga – nevjernik je, svejedno da li

to odbacivanje bilo zbog oholosti, inata, pakosti. Allah o nevjernicima koji su ove riječi odbacili iz oholosti kaže: **Kada im se kaže: lālāhe illālāh, oni se ohole.**

4 PODREĐENOST I POKORNOST: Potpuna podređenost i pokornost tevhidu. Ovo je suština i praktično manifestiranje imana. Realizira se izvršavanjem onoga što je Allah propisao i ostavljanjem onoga što je zabranio. Uzvišeni kaže: **Ko se pokori Allahu i čini dobro, prihvatio se za najčvršću vezu, a Allahu pripadaju konačni ishodi.** Ovo je potpuna podređenost.

5 ISTINOLJUBIVOST: Ove riječi se moraju iskreno izgovoriti, bez primjese bilo kakve vrste laži. Ko ove riječi izgovori svojim jezikom, a srcem ih poriče, on je munafik. Dokaz za ovo su riječi Uzvišenog kojima kori munafike: **Oni svojim jezicima govore ono što nije u njihovim srcima.**

6 LJUBAV: Vjernik voli ove riječi i voli postupanje po onome što one nalažu, te voli one koji postupaju po njima. Znak ljubavi roba prema svome Gospodaru jeste da dadne prednost onome što Allah voli, pa makar to bilo u suprotnosti sa njegovim prohtjevima. Također, znakovi toga su priateljstvo sa onima koji su Allaha i Poslanika uzeli za prijatelje, i neprijateljstvo prema onima koji iskazuju neprijateljstvo prema Njemu, slijedenje Njegovog Poslanika, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) povođenje za njegovom praksom i prihvatanje njegove upute.

7 ISKRENOST: Znači da se izgovaranjem ovih riječi želi isključivo Allahovo zadovoljstvo, jer Uzvišeni kaže: **I naređeno im je da obožavaju Allaha, iskreno Mu vjeru isповijedajući.** Poslanik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) veli: „**Allah je zabranio Vatri da prži onogako kaže lālāhe illālāh, žečeći time iskreno Allahovo lice i zadovoljstvo.**“ (El-

(Buhari)

SVJEDOČENJE MUHAMEDU-R- RESULULLAH – MUHAMMED JE ALLAHOV POSLANIK

Međutim u kaburu biva iskušavan i upitan za tri stvari. Ako odgovori – spašen je, a ako ne odgovori – propao je. Jedno od tih pitanja je: Ko je tvoj vjerovjesnik? Na njega će odgovoriti samo onaj koga je Allah na dunjaluku uputio da ispuní uvjete ovoga svjedočenja i koga učvrsti i nadahne u njegovom kaburu. To svjedočenje će mu koristiti na budućem svijetu na Dan kada od koristi ne budu ni imetak ni sinovi. Ti uvjeti su sljedeći:

1 POKORNOST VJEROVJESNIKU, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) **U ONOME ŠTO NAREĐUJE:** Uzvišeni Allah naredio nam je da mu se pokoravamo, rekavši: **Ko se pokorava Poslaniku, pokorava se i Allahu.** I kaže: **Ako Allaha volite, mene slijedite, pa će i Allah vas zavoljeti.** Općenit ulazak u Džennet vezan je za općenitu pokornost njemu. Poslanik, sallallhu 'alejhi ve sellem, kaže: „**Svi pripadnici mogu ummeta ući će u Džennet osim onoga ko odbije.**“ **Rekli su:** „**Allahov Poslaniče, a ko to odbija?**“ **Reče:** „**Ko mi se pokorava, ući će u Džennet, a ko mi se ne pokorava, on je odbio.**“ (El-Buhari) Ko voli Vjerovjesnika, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*), neophodno je da mu se pokori, jer je pokornost plod i praktični dokaz ljubavi.

2 VJEROVANJE I POTVRDA ONOGA O ČEMU NAS OBAVJEŠTAVA: Ko porekne nešto što je vjerodostojno preneseno od Vjerovjesnika, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*), zbog poriva i svojih strasti, taj utjeruje Allaha i Njegovog Poslanika u laž, jer je Vjerovjesnik,

(*sallallahu 'alejbi ve sellem*) sačuvan od svake vrste greške i laži: ***On ne govori po biru svome.***

3 IZBJEGAVANJE ONOGA ŠTO ZABRANJUJE: Počevši od najvećeg grijeha, a to je širk, preko velikih grijeha i onih koji čovjeka vode u Vatru, do ostavljanja malih grijeha i pokuđenih djela. Shodno veličini ljubavi muslimana prema svome Vjerovjesniku, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) povećava se njegov iman. Kada mu se poveća iman, Allah mu dadne da zavoli dobra djela, a omrzne mu nevjerstvo, grijšešnje i nepokornost.

4 ALLAH SE OBOŽAVA SAMO NA NAČIN KAKO JE TO ODREDIO

POSLANIK: Osnova koja važi za sve ibadete je zabrana uvođenja novih stvari u vjeru. Nije dozvoljeno da se Allah obožava osim onako kako je to došlo od Poslanika, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*). Poslanik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) rekao je: „***Ko uradi kakvo djelo koje nije od naše vjere, to mu se odbacuje.***” (Muslim)

Korist: Znaj da je obavezno iskazivati ljubav prema Vjerovjesniku, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) i onome s čime je došao. Ko bude mrzio nešto od onoga s čime je došao Poslanik, pa makar to i prakticirao, postao je nevjernik. Nije dovoljno samo voljeti, već je potrebno da Poslanik bude draži od svega, pa čak i od samoga sebe, jer onaj ko nešto zavoli, dadne mu prednost. Istinoljubivi čovjek u pogledu ljubavi prema Vjerovjesniku, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*), je onaj na kome se znakovi toga manifestiraju kroz njegovo slijedeњe, praktikovanje njegovog sunneta, bez obzira da li se radilo o riječima ili djelima, zatim kroz pokornost njegovim naredbama, izbjegavanje njegovih zabrana, oponašanje njegovih lijepih manira u lagodnosti i teškoći. Pokornost i slijedeњe su plod ljubavi i bez njih ljubav nije iskrena.

Ljubav prema Vjerovjesniku, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*), ima mnoštvo znakova, a neki su: Njegovo često spominjanje donošenjem salavata na njega. Onaj ko nešto zavoli, to mnogo i spominje. Zatim, čežnja za susretom sa njim, jer svakoko voli čezne za susretom svog voljenog, respektiranje i uvažavanje (*sallallahu 'alejbi ve sellem*), prilikom njegovog spomena. Ishak, Allah mu se smilovao, rekao je: „Poslije Vjerovjesnikove, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*), smrti, ashabi ga ne bi spomenuli, a da ne bi ostali skrušeni, naježenih koža, plačući.”

Također, znakovi ove ljubavi su i: mržnja prema onome ko ga mrzi, neprijateljstvo prema onome ko mu je neprijatelj, izbjegavanje onih koji se suprotstavljaju njegovom sunnetu i unose u njegovu vjeru nove stvari – a to su pobornici novotarija i munafici, zatim ljubav prema onome koga Vjerovjesnik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*), voli kao što je njegova porodica, njegove supruge, ashabi – muhadžiri i ensarije, a zatim neprijateljstvo prema onome ko prema njima iskazuje neprijateljstvo, mržnja prema onome ko njih mrzi, ili ih vrijeda, slijedeњe njega u njegovim plemenitim karakternim osobinama, jer je on bio najplemenitiji čovjek, sa najljepšim ponašenjem, tako da je Aiša rekla: „**Ahlak Allahovog Poslanika,** (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) **je bio Kur'an.**”, tj. on se obavezao da ne čini ništa osim onoga što mu je naređeno u Kur'anu.

Vjerovjesnikove, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) osobine: bio je najhrabriji od svih ljudi i najhrabriji u žestini borbe. Bio je najplemenitiji i najdarežljiviji od svih ljudi, a najdarežljiviji je bio u ramazanu. Bio je najbolji savjetodavac svim stvorenjima, najblaži i nikada se nije svetio radi sebe. Bio je najžešći kada se radilo o sprovođenju Allahove naredbe. Bio je najskromniji i najstidljiviji, stidljiviji od djevojke u njenoj odaji. Bio je najbolji prema svojoj porodici i najmilostiviji čovjek prema ostalim ljudima i još mnogo toga.

TAHARET – ČISTOĆA

Namaz je drugi temelj islama, a ispravan je samo ukoliko se obavi sa propisanom čistoćom. Čišćenje biva isključivo vodom ili zemljom.

Vrste vode:

- 1. Čista voda (tahir)** – to je voda koja je čista sama po sebi i kojom se može vršiti čišćenje, koja otklanja apstraktnu nečistoću (hades) i fizičku nečistoću (nedžes).
- 2. Nečista voda** – to je voda koja, ako je u malim količinama postaje nečista samim dodirivanjem nečisti – nedžaseta (serijatom definisane nečistoće), a ako je u velikim količinama onda postaje nečista ako se pomiješa sa nečistoćom i promijeni svoj ukus, boju ili miris zbog te nečistoće.

Napomena: Voda u velikoj količini ne biva nečistom osim ukoliko nečistpromijeni jednu od njenih osobina: boju, ukus ili miris. Mala količina vode postaje nečista samim dodirivanjem nečisti. Vodom u velikim količinama smatra se zapremina veća od dva kulleta, a to je otpilike 210 litara.

Posude: Svaki sud je čist, dozvoljeno ga je uzimati i koristiti, osim posuđa od zlata i srebra. Uzimanje abdesta ili tejemmuma koje se izvrši iz posuda od zlata ili srebra je ispravno, ali čovjek ima grijeh. Dozvoljeno je koristiti posuđe i odjeću nevjernika, osim ako znamo da su nečisti.

Koža uginule životinje je apsolutno nečista. Uginule životinje su dvovrsne:

- 1.** one čije je meso u osnovi haram;
- 2.** one čije je meso u osnovi halal, ali nisu zaklane.

Ukoliko se uštavi koža životinja koje je u osnovi halal jesti, a nisu zaklane, dozvoljeno ju je koristiti za suhu, ali ne i za vlažnu upotrebu.

Čišćenje poslige nužde: Uklanjanje onoga što izađe sprjeda ili straga. Ako se čišćenje poslige nužde obavlja vodom, to se naziva *istindža'*, a ako se radi kamenom, papirom i sl., naziva se *istidžmar*. Da bi *istidžmar* bio validan, potrebno je da ono čime se čini *istidžmar* bude čisto samo po sebi, dozvoljeno (da nije ukradeno), čisteće, i da ne spada u hranu (ljudi, džina ili životinja). Koristi se tri i više kamena. Istindža' ili istidžmar su obavezni za sve što izađe na ove otvore.

Zabranjeno je – haram onome koji obavlja nuždu da ostane u takvom položaju više nego što je potrebno. Zabranjeno je vršiti veliku i malu nuždu na izvorima vode, na putevima, u hladovima, ispod drveća na kome ima plodova, kao i okretanje prema Kibli kada je na otvorenom i ne vrši nuždu unutar neke građevine.

Pokuđenoje – mekruh onome koji obavlja nuždu da ulazi u nužnik sa nečim na čemu je napisano Allahovo ime, pokuđeno je govoriti tokom obavljanja nužde, mokriti u kakvu rupu na zemlji, dodirivati polni organ desnom rukom, okretati se prema Kibli ako vrši nuždu unutar neke građevine. Sve prethodno rečeno dozvoljeno je ukoliko postoji posebna potreba za tim.

Pohvalno je – mustehabbda se onaj koji obavi nuždu opere ili obriše neparan broj puta, te upotrijebi i vodu i potiranje (kamenom ili papirom).

Misvak: Sunnet je čistiti zube tankim štapićem, kao npr. drvetom *erak*. Ovaj propis je pritvrđeniji prije namaza, učenja Kur'an-a, prilikom abdesta prije ispiranja usta, nakon buđenja iz sna, prije ulaska u mesdžid, kuću, kada se osjeti da se promijenio miris iz usta i sl. Pohvalno je početi sa desnom stranom usta prilikom korištenja

misvaka i čišćenja, a koristiti lijevu ruku prilikom otklanjanja onoga što nije pohvalno.

Abdest

Ruknovi – stubovi abdesta 1. pranje lica sa ispiranjem usta i nosa; 2. pranje ruku od vrha prstiju do iza lakata; 3. potiranje cijele glave sa ušima; 4. pranje nogu do iznad nožnih članaka; 5. poštivanje redoslijeda; 6. činiti abdestne radnje jednu iza druge, bez velikih vremenskih razmaka.

Obaveze – vadžibi abdesta 1. izgovoriti bismillu prije, 2. pranje ruku za onoga ko se probudio iz noćnog sna tri puta prije nego što ih zamoći u posudu s vodom.

Sunneti abdesta 1. koristiti misvak, 2. oprati šake na početku, 3. izaprati usta inos prije pranja lica, 4. nastojati što više isprati usta i nos za onoga ko ne posti, 5. proći vlažnim prstima kroz gustu bradu, 6. provući prste kroz prste, 7. početi s desnom stranom, 8. prati određene organe dva i tri puta, 9. ušmrkavati vodu iz desne ruke, a izbaciti vodu uz pomoć lijeve ruke, 10. trljati tjelesne udove, 11. lijepo i potpuno uzimati abdest, 12. proučiti dovu koja se navodi poslije uzetog abdesta.

Pokuđenosti: uzimati abdest previše hladnom ili vrućom vodom, prati više od tri puta jedan tjelesni organ, otresti vodusu organa, prati unutrašnjost očiju, a sušenje tjelesnih udova poslije abdesta je dozvoljeno.

Napomena: *madmada* (ispiranje usta) neophodno podrazumijeva da voda pod pritiskom kruži unutar usta (da se mučka u ustima). *Istinšak* podrazumijeva da se voda ušmrče u nos udisanjem, a ne samo da se ubaci rukom. Isto se odnosi na *istinsar* (izbacivanje vode poslije ušmrkavanja). Ispravni su samo ako su u skladu sa ovim opisom.

Opis abdesta: Nijjet srcem, potom se prouči bismilla i operu šake. Zatim se isperu usta i nos, a potom se opere lice (granice lica su od mjesta gdje po običaju raste kosa do brade (zukn) po dužini, i od uha do uha po širini), potom se operu ruke sa podlakticama i laktovima. Potom se potare sva površina glave od granice lica do potiljka, kao i bjelina koja se nalazi iznad ušiju. Kažiprst će staviti u unutrašnjost ušiju, a palcima će potratiti vanjsku površinu ušiju. Potom se operu noge do iznad nožnih članaka.

Napomena: Ukoliko je brada rijetka obaveza je oprati kožu ispod nje, a ukoliko je gusta opere se samo njen vanjski dio.

Potiranje po mestvama:

Mestve su vrsta obuće od kože i sl., a ako su od vune i sl., onda se nazivaju čarapom. Mesh po njima dozvoljen je isključivo za abdest (a ne i za gusul).

Dozvoljeno je činiti mesh pod nekoliko uvjeta:

1. obući mestve pri punoj čistoći (nakon završetka uzimanja abdesta); 2. da se prilikom potiranja po mestvama koristi voda, tj. da se pokvase šake i njima pređe po mestvama; 3. da pokrivaju površinu nogu koju je obaveza pokriti; 4. da budu dozvoljene (da nisu ukrane, usurpirane i tome slično), 5. da budu same po sebi čiste.

Dozvoljeno je činiti mesh po turbanu pod sljedećim uvjetima:

1. da turban bude za muškarca; 2. da prekrije uobičajenu površinu glave; 3. da se uzima mesh za mali hades, tj. za uzimanje abdesta. 4. da se prilikom činjenja mesha po turbanu koristi voda, tj. da se pokvase šake vodom i njima pređe po turbanu.

Dozvoljeno je ženama učiniti mesh i po mahrami pod sljedećim uvjetima:

1. da bude namijenjena za ženu; 2. da se spušta sa glave prema vratu i da ga obuhvata;

3.da bude za mali hades, tj. za uzimanje abdesta, **4.**da se za mesh koristi voda; **5.**da se njome pokriva uobičajeni dio ženske glave.

Trajanje mesha za onoga ko boravi u svome mjestu je jedan dan i jednu noć (tj. 24. sahata), a za onoga ko je na putovanju (razdaljina koja dozvoljava kraćenje namaza je 85 km) tri dana i tri noći (tj. 72 sahata).

Početak mesha: Vrijeme potiranja počinje od momenta kada čovjek izgubi abdest do istog trenutka sljedećeg dana.

Površina koja se potire prilikom uzimanja mesha po mestvama: od vrha nožnih prstiju do početka potkoljenice. Mesh se uzima rastavljenim prstima ruku.

Korist: Ko uzme mesh na putovanju, a zatim dođe u mjesto boravka, ili bude u mjestu boravka, pa kreće na putovanje, ili bude sumnjao u početak svoga mesha, njegov mesh je poput mesha onoga koji boravi kod svoje kuće (tj. 24 sahata).

Gips, zavoj i laneta su učvršćivači za kosti i sl. Dozvoljeno je po njima uzeti mesh pod sljedećim uvjetima: **1.** da čovjek bude u potrebi za njima; **2.** da ne prelaze mjesto potrebe njihovog stavljanja; **3.** da potiranje po njima bude u kontinuitetu sa pranjem ostalih organa prilikom uzimanja abdesta.

Ukoliko gips, zavoj ili laneta prelaze granice mjeseta koje je potrebno prekriti, obaveza je skinuti taj višak. Ukoliko se boji da će mu to skidanje našteti, potiranje po njima bit će validno.

Koristi: ★najbolje je potrati obje mestve istovremeno, bez davanja prednosti desnoj nozi; ★nije propisano da se čini mesh po donjem dijelu mestvi, niti po petama; ★pokuđeno je prati mestve umjesto njihovog potiranja, kao i ponavljati mesh; ★potrebno je potrati većinu turbana ili mahrame.

Stvari koje kvare abdest: **1.**sve što izade na jedan od dva otvora kojima se vrši velika ili mala nužda, a čisto je, poput vjetra, sperme, ili je nečisto poput mokraće i mezja, tj. sluzave tekućine koja izlazi prilikom nadražā spolnog organa, a nije sperma; **2.**gubitak razuma, snom ili nesvjesticom, osim ukoliko se malo zaspi u sjedećem ili stojećem položaju; **3.**izlazak mokraće ili izmeta iz mesta iz kojih inače ne izlaze; **4.**izlazak neke nečistoće (mimo mokraće i izmeta) iz tijela i to u velikim količinama, poput krvi; **5.**jedenje devinog mesa; **6.**dodirnuti spolni organ direktno rukom, bez zastora (u vidu odjeće i sl.); **7.**da muškarac sa strašću dodirne ženu ili žena muškarca direktno, bez zastora (poput odjeće i slično tome).**8.** otpadništvo od vjere.

Ko bude siguran da je uzeo abdest, a posumnja da ga je izgubio ili obrnuto, primijenit će ono u što je siguran.

Kupanje (gusul) Okolnosti kada je gusul obavezan:

1.izlazak sperme uz slast ukoliko se radi o budnoj osobi, ili izlazak sa slašću ili bez slasti za onoga ko je u snu; **2.**da vrh muškog spolnog organa u potpunosti uđe u ženski spolni organ, pa makar bilo i bez ejakulacije; **3.**prelazak kafira na islam, pa makar i otpadnika; **4.**završetak menstruacije (hajza); **5.**završetak postporođajnog perioda (nifasa),**6.**smrt muslimana.

Ruknovi gusula: Dovoljno je da voda dospije na čitavo rtijelo sa nijetom kupanja uključujući unutrašnjost usta i nosa.

Potpuni gusul podrazumijeva devet stvari:

1. nijjet; 2. izgovaranje bismille; 3. oprati ruke prije nego što se stave u posudu; 4. oprati spolni organ i ono što je zaprljano; 5. uzeti abdest; 6. posuti vodu tri puta po glavi; 7. posuti vodu na ostali dio tijela, 8. trljati tijelo rukama; 9. počinjati s desne strane.

Zabranjeno je onome ko je u malom hadesu (bez abdesta) sljedeće:

1. dodirivati mushaf; 2. obavljati namaz; 3. činiti tavaf.

Zabranjeno je onome ko je u velikom hadesu (džunupluku), uz ovo što je prethodno spomenuto: 4. učenje Kur'ana; 5. zadržavanje u mesdžidu bez abdesta.

Pokuđeno je da džunup spava bez abdesta, te da rasipa vodu prilikom kupanja.

Tejemnum

Uvjeti: 1. nemogućnost korišćenja vode;

2. da se uzme čistom i dozvoljenom zemljom sa zemljanim prašinom, koja nije izgorjela.

Ruknovi: potrati cijelo lice i šake do zglobova, slijediti redoslijed, te da ove dvije radnje bude jedna iza druge u kontinuitetu.

Tejemnum se kvari: 1. svime onim čime se kvari abdest;

2. dolaskom vode ukoliko se tejemmum uzima zbog njenog nepostojanja;

3. prestankom povoda koji dozvoljava tejemmum, kao što je izlječenje od bolesti.

Sunneti: 1. poštivanje redoslijeda i kontinuiteta radnji tejemmuma za džunupluk;

2. odgađanje tejemmuma do zadnjeg vremena;

3. proučiti zikr poslije uzetog tejemmuma koji se inače uči poslije abdesta.

Mekruhi: više puta dodirivati zemlju s ciljem potiranja lica i šaka.

Opis tejemmuma: da čovjek zanijjeti srcem, izgovori bismillu, rukama udari po zemlji jedanput, a zatim prvo potare lice tako što pređe unutrašnjim dijelom šaka preko lica i brade, a potom potare šake. Vanjski dio desne šake unutrašnjim dijelom lijeve i obrnuto.

Uklanjanje nečisti Dvije su vrste nečisti:

1. tvar koja je sama po sebi nečista, poput svinje koja koliko god se prala, ostaje nečista.
2. ono što ima propis nečisti (prava nečistoća), a to je materija koja se sama po sebi čista, poput odjeće, zemlje, ali na nju padne nečist.

(Objašnjenje na drugi način)

Materije	Njihov propis
Živa bića	Nečiste Pas, svinja i sve ono čije se meso u osnovi nije dozvoljeno jesti iz reda ptica i stoke koje su rastom veće od mački. Svi njihovi dijelovi su nečisti, kao i sve izlučevine: mokraća, izmet, pljuvačka, znoj, sperma, mlijeko, sluz, i ono što se povrati su nečisti.
	Čiste <ol style="list-style-type: none"> 1) Čovjek – sperma, znoj, pljuvačka, mlijeko, sline, vлага ženskog spolnog organa su čisti. Mokraća, izmet, mezj (izlučevina koja izlazi prije sperme), vedj (izlučevina u vidu sperme koja izlazi bez strastiprilikom obavljanja nužde), i krv su nečisti. 2) Sve životinje čije meso je u osnovi halal jesti – njihova mokraća, balega, sperma, mlijeko, znoj, pljuvačka, ono što se povrati i mezj su čisti; 3) Ono od čega se je teško sačuvati, kao što su magarac i mačka, i životinje manje od mačke poput miša. Samo su pljuvačka i znoj ovih životinja čisti.
Strvine	Sve lešine su nečiste, osim čovjeka, ribe i skakavaca, te životinja čija krv

	ne teče, kao što su škorpija, mrvav, komarac.
Nežive stvari	Neživa priroda je sva čista, kao što je zemlja, kamenje i sl. Iz toga se izuzimaju sve nežive tvari koje su proizašle i nastale iz prethodno spomenutih materija.

Koristi:

* Krv, gnoj i sukrvica su nečisti. U namazu i drugim ibadetima toleriše se mala količina ukoliko se radi o živom biću koje je u osnovi čisto.

* **dviјe vrste krvi su čiste:** 1.krv ribe; 2.krva koja ostane u mesu i krvnim sudovima nakon klanja.

* Ono što je otkinuto od životinje koja se inače jede, a živa je, te zametak i embrij takvih životinja su nečisti.

* Prilikom otklanjanja nečisti nema potrebe za donošenjem nijjeta, pa kada bi nečisti nestalo pod utjecajem kiše, tada bi postalo čisto ono što je dotad imao propis nečisti.

* Dodirivanje nečisti rukom, ili hodanje preko nečisti ne kvari abdest, već je obaveza ukloniti nečist, te ukloniti sve ono na čemu se nađe, poput tijela i odjeće.

* Nečistse uklanja uz određene uslove:

1. pranjem čistom vodom;
2. da se predmet koji se oprao iscijedi van vode, ukoliko spada u ono što se cijedi;
3. da se nečist ukloni grebanjem i sl., ukoliko nije dovoljno pranje;
4. da se opere sedam i osmi put zemljom, ili sapunom, ako se radi o nečisti psa.

Napomene:

* Ukoliko se nađe nečistoća na zemlji, poput mokraće, dovoljno je da se polije vodom i tako se ukloni, da nestane njene boje i mirisa. Ukoliko je u čvrstom stanju, kao što je izmet, neophodno ga je ukloniti i ukloniti tragove ove nečisti.

* Ukoliko nije moguće ukloniti nečist osim vodom, obaveza je koristiti vodu.

* Ukoliko se ne zna tačno mjesto nečisti, oprat će se (cijeli dotični predmet) tako da se bude sigurno da je nečist uklonjena.

* Ko uzme abdest za obavljanje nafile, dozvoljeno mu je da s tim abdesom klanja farz-namaz.

* Onaj ko zaspi ili iz njega izade vjetar, nije dužan čistiti se, jer taj vjetar nije nečist, već je dužan uzeti abdest ukoliko želi klanjati i sl.

PROPISI VEZANI ZA ŽENU PROPISI PRIRODNE KRVI PROPISI O HAJZU I ISTIHAZI

PITANJE	PROPIS
Najmanji i najveći broj godina u kojima žena može dobivati menstruaciju?	Najmanje sa devet godina, a ukoliko se pojavi prije devet godina, onda je to istihaza. Nema gornje granice kada je u pitanju menstruacija.
Koliko najmanje traje jedna menstruacija?	Jedan noć i jedan dan (24 sata), a ako bude manje od toga, onda je istihaza.
Koliko najviše traje jedna menstruacija?	Petnaest. Ako krv bude izlazila veći broj dana od ovoga, onda je to istihaza.
Čistoća između dvije menstruacije?	Trinaest dana. Ukoliko se krv pojavi prije nego što se ovaj rok završi, onda je to istihaza. ¹
Koliko pretežno menstruacija traje?	Šest ili sedam dana.
Koliko pretežno čistoća kod žena traje?	Dvadeset tri ili dvadeset četiri dana.
Da li se krv koja se pojavi tokom trudnoće smatra hajzom?	Ono što izade iz trudne žene u vidu krvii, kudre ² , ili sufre ³ , smatra se istihazom.
Kada žena zna da se očistila od menstruacije, tj. da je menstruacija prestala?	U ovom pitanju su žene dvovrsne: 1)ukoliko se vidi tzv. el -kassa el-bejda (bijeli iscijedak). ⁴ 2)ukoliko prestane izlaziti krv, pojava kudre ili sufre, ukoliko se inače ne ukazuje bijeli iscijedak.
Ono što izade iz ženskog spolnog organa tokom čistoće u vidu tekućina?	Ukoliko bude providno ili bijelo i sluzavo, čisto je. Ukoliko bude krv, kudra ili sufra, onda je nečisto. Sve ovo kvari abdest. Ukoliko izlazak potraje, onda je to istihaza.
Kudra i Sufra iz spolnog organa?	Ukoliko je spojena menstruacijom,tj. prethodi menstruaciji i spoji se sa njomili se nastavi poslije menstruacije spojeno sa njom, onda ima status menstruacije. Ako je odvojeno, onda je istihaza.
Ona koja je imala određene dane menstruacije, pa se očistila prije nego što se napunio broj tih dana?	Ukoliko se prekine oticanje krvi i vidi znakove čistoće, onda je čista, pa makar se i ne ispunio broj dana njene menstruacije u kojima je obično vidjela izlazak krvi.
Ako menstruacija dođe prije ili se pojavi poslije uobičajenog vremena?	Ukoliko krv ima osobine menstrualne krvi, onda je to menstruacija, bez obzira u kojem vremenu bude, pod uvjetom da između dva krvarenja bude više od trinaest dana (najmanja čistoća između dvije menstruacije), a u suprotnom to je istihaza.
Ukoliko menstruacija duže ili kraće potraje od uobičajene?	To se također smatra menstruacijom, pod uvjetom da ne bude duže od najdužeg hajza (15 dana).
Ukoliko žena bude imala stalno	<p>U ovom slučaju postoji nekoliko okolnosti:</p> <p>1. da zna vrijeme u kojem kod nje uobičajeno nastupa menstruacija u svakom mjesecu i da zna koliko dana inače traje njena menstruacija. Ona će taj period i</p>

¹ Hajz (menstruacija), mjesечно krvarenje žene, je prirodno urođeno otjecanje krvi u stanju zdravlja, bez povoda rađanja. Istihaza je otjecanje krvi u neuobičajenom vremenu povodom bolesti ili poremećaja. **Razlika između hajza i istihaze je u sljedećem:** **1.** menstrualna krv je tamnocrvena i teži crnilu, dok je krv istihaze svijetlocrvena, poput krvi koja poteče iz nosa; **2.** menstrualna krv je gusta i često popraćena (zgrušanim) komadićima, dok je krv istihaze rijetka i otice poput krvi sa rane; **3.** menstrualna krv ima neugodan miris u većini slučajeva, dok je miris krvi istihaze poput mirisa obične krvi.

U hajzu su zabranjene sljedeće stvari: direktno spolno općenje, talak (puštanje žene iz braka), namaz, post, tavar, učenje Kur'ana, dodirivanje Mushafa, zadržavanje u mesdžidu.

² Kudra je krv koja izlazi iz spolnog organa, a boja joj je tamnosmeđa.

³ Sufra je krv koja izlazi iz spolnog organa žene i nagnje žutoj boji.

⁴ El-Kassa el-bejda je bijela tekućina koja izlazi iz spolnog organa žene nakon nastupanja čistoće. Ovaj iscijedak je čist, ali kvari abdest.

krvarenje duži period, npr. cijeli mjesec ili više?	sada uzeti kao hajz, svejedno da li se krv raspoznavala ili ne. 2. Ona koja zna uobičajeno vrijeme hajza kod nje u toku mjeseca, ali ne zna broj njegovih dana, ona će čekati šest ili sedam dana (koliko iznosi hajz u većini slučajeva), počevši od vremena nastupanja hajza kojeg poznaje. 3. Ona koja zna broj dana menstruacije, ali ne zna kada će doći u toku mjeseca. Ona će sačekati taj broj dana koji je poznat, i to na početku svakog hidžretskega mjeseca.
--	--

PROPISI NIFASA – POSTPORODAJNOG ČIŠĆENJA ŽENE

PITANJE	PROPIST
Kada žena rodi, a ne vidi oticanje krv?	Ne smatra se ženom u nifasu, nije obaveza da se okupa, niti prekida svoj post.
Ukoliko vidi predznače porođanja?	Ono što vidi od krvi i vode, uz bol koju osjeća prije porođaja na određeno vrijeme, ne smatra se nifasom, već istihazom.
Krv koja izlazi iz žene tokom poroda?	Ovo je krv nifasa, pa makar dijete ne izašlo, ili izašao samo dio njega. Nije obaveza naklanjati namaz koji je žena izostavila u ovom vremenu.
Kada počinje brojanje dana nifasa?	Nakon što dijete izađe iz utrobe majke u potpunosti.
Najmanji broj dana nifasa?	Nema donje granice, pa ako bi žena rodila, a onda u potpunosti odmah nestalo krv, dužnost joj je da se okupa, klanja i neće čekati da upotpuni četrdeset dana.
Koliko nifas najduže traje?	Četrdeset dana. Ako se produži (isticanje krvi), na njega se neće obazirati. Obaveza joj je da se okupa i da klanja, osim ukoliko se (to vrijeme) podudari sa vremenom kada je inače dobijala menstruaciju prije porođaja. U tom slučaju će se ta krv računati menstruacijom.
Ona koja rodi dvojke i više?	Njen nifas počinje od rađanja prvog djeteta.
Krv nakon pobačaja?	Ukoliko pobačeno dijete bude imalo osamdeset dana i manje, krv se smatra istihazom. Ukoliko bude imalo više od devedeset dana, krv se računa nifasom. Ukoliko bude između osamdeset i devedeset dana, propis se veže za stepen oblikovanosti organa. Ukoliko se budu prepoznivali ljudski udovi, onda je to krv nifasa, a ukoliko ne, onda je to istihaza.
Ukoliko se žena očisti od nifasa u toku četrdeset dana, a zatim joj se povrati krv prije nego što se upotpuni četrdeset dana?	Ukoliko žena primijeti da je u toku četrdeset dana prestalo krvarenje, onda se to smatra čistoćom, okupat će se i klanjati, a ukoliko joj se krv ponovo vrati u toku četrdeset dana, za to će važiti opet propis nifasa, sve tako dok ne prođe četrdeset dana.

Napomene: * Žena u istihazi dužna je klanjati, ali uzima abdest za svaki namaz.

* Ukoliko se žena očisti od hajza i nifasa prije nego što Sunce zađe, dužnost joj je da klanja podne i ikindiju toga dana. Ako se očisti poslije pojave zore, klanjat će akšam i jaciju od te noći. * Ako nastupi namasko vrijeme, a žena u njemu dobije hajz ili nifas prije nego što je klanjala namaz, nije ga obavezna klanjati. * Žena je dužna da rasplete svoju kosu kada se kupa od hajza i nifasa, a nije to obavezna učiniti prilikom kupanja od džunupluka (spolnog odnosa). * Pokuđeno je imati direktni spolni odnos sa ženom u istihazi, a dozvoljeno je ako muž ima potrebu za odnosom. * Obaveza je ženi kojoj prestane hajz, a ima istihazu, da uzima abdest za svaki namaz, sve dok joj krv ne prestane. * Dozvoljeno je ženi da uzme lijekove kojima privremeno prekida menstruaciju, radi obavljanja obreda hadždža i umre, ili upotpunjena posta ramazana pod uvjetom da bude sigurna od štetnosti tih lijekova.

Žena u islamu

Žena u islamu ima istu nagradu i vrijednost kao i muškarac za svoje vjerovanje i djelovanje.

Rekao je Allahov Poslanik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*): „**Žene su sestre muškaracima.**“ (Ebu Davud)

Ona može da traži svoja prava i da zahtijeva da joj se ukloni nepravda koja joj je učinjena.

Svi islamski tekstovi (ajeti i hadisi) su upućeni zajedno i muškarcima i ženama, osim u slučajevima gdje se tekstrom specificira jedna skupina. Takvih tekstova koji specificiraju jedne ili druge je u poređenju sa ostalim vjerskim propisima, veoma malo.

Šerijat vodi brigu o posebnostima muškaraca i žena sa strane njihove fizičke konstrukcije i mogućnosti.

Rekao je Allah Uzvišeni: *A kako i ne bi znao Onaj koji stvara, Onaj koji sve potanko zna, koji je o svemu obaviješten.*

Žena ima svoju zadaću koja je posebno određena za nju, a tako i muškarac i kada god jedno pokuša da radi obaveze drugoga, nastaje poremećaj u životu.

Žena koja je u kući ima istu nagradu kao i muškarac.

Prenosi se da je Esma b. Jezid jedne prilike došla kod Poslanika, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) dok je on bio među svojim ashabima, i kazala: „Draži si mi i do oca i od majke, ja sam došla ispred svih žena kao predstavnica, i uvjerena sam da sve žene, i one koje znaju da sam došla, a i one koje ne znaju, gdje god da su, na istoku ili zapadu, misle kao i ja. Allah te je poslao sa istinom i muškarcima i ženama, pa smo povjerovali i u tebe, a i u Boga koji te je poslao. Mi žene smo ograničene, uskraćene za mnogo čega, sjedimo u kućama i udovoljavamo vašim potrebama, nosimo vašu djecu, dok ste vi, skupino muškaraca odlikovani sa džumom, namazima u džematu, posjetama bolesnicima, prisustvovanjem dženazama, redovnim obavljanjem hadždža, a odlikovani ste i sa djelom koje je bolje od svih ovih, džihadom. Kada muškarci odu na hadždž, umru ili u rat, mi čuvamo vaše imetke, krojimo vašu odjeću, odgajamo djecu, pa zašto onda nemamo nagradu kao i vi?“ Tada se Poslanik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) okrenuo licem prema ashabima i kazao:

„Da li ste ikada čuli od jedne žene nešto ljepše po pitanju njene vjere?“ Ashabi rekoše: „Nikad nismo mislili da žena može ovako nešto kazati.“ Tada se Poslanik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) okrenuo prema njoj i kazao: „**O ženo, idi i kaži svim ženama da je poštivanje prava muža i lijepo ophodenje prema njemu, ulaganje truda da se zadobije njegovo zadovoljstvo i postupanje po onome što njemu odgovara, ravno svim ovim spomenutim ibadetima.**“ Tada se ženaokrenula iotišla sva srećna, učeći tekbiре i izgovarajući kelime šahadet. (El-Bejheki)

Neke žene su došle Poslaniku, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) i kazale: „O Poslaniče, muškarci uzešte sve sevape džihada, pa zar i za nas nije određeno neko djelo kojima možemo stignuti borce na Allahovom putu?“ Tada Poslanik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) reče: **„Žena svojim poslom u kući dostiže borce na Allahovom putu.“** (El-Bejheki)

Islam je propisao veliku nagradu za dobročinstvo prema bližoj ženskoj rodbini. Rekao je Poslanik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*): „**Ko opskrbi dvije kćerke, ili dvije sestre ili dvije bliske ženske osobe, želeteći time da im pomogne, dok im Allah ne udjeli iz obilja svoga, one će mu biti zaštita od vatre.**“ (Ahmed i Taberani)

Neki propisi vezani za žene

*Zabranjeno je muškarcu da se osamljuje sa ženom ukoliko joj nije mahrem, tj. osoba sa kojom nikad ne može ući u brak, poput oca, djeda i ostalih u uzlaznoj lozi, te sina, unuka i ostalih u silaznoj lozi, brata i njegovih sinova, sinova sestre, zatim poput amidže, daidže, svekra i ostalih u ulaznoj lozi (ako postoje), sina od muža i ostalih u silaznoj lozi, oca, sina ili brata po mljeku, zeta, očuha.

Poslanik, (سَلَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) kaže: „**Neka se nijedan muškarac ne osamljuje sa nekom ženom ako tu nije mahrem.**“ (Muttefekun ‘alejhi)

*Ženi je dozvoljeno da ide u džamiju radi namaza, ali ako postoji bojazan od iskušenja, biva joj pokuđeno. Aiša, (رضي الله عنها) veli: „**Da je Poslanik, (سَلَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) doživio i video šta su sve žene uvele, zabranio biim odlazak u džamiju, kao što je to bilo zabranjeno i ženama sinova Israilovih.**“ (Muttefekun ‘alejhi)

Isto kao što namaz muškarca ima veću vrijednost kada ga klanja u džamiji, tako i namaz žene ima veću vrijednost kada ga klanja kod kuće.

Neka je žena došla Poslaniku, (سَلَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) i kazala: „**O Božiji Poslaniče, želim da obavljam namaz sa tobom.**“ A on reče: „**Već znam da više voliš obavljati namaz sa mnom, međutim, bolje ti je da klanjaš u svojoj posebnoj odaji nego da klanjaš u sobi koja je bliža ulazu od nje, a namaz kojeg obaviš u sobi bližoj ulazu je vrijedniji od namaza kojeg obavljaš u sobi do ulaza, a namaz koji obaviš u toj sobi bolji je nego da ga obavljaš u džamiji tvoga naroda, a namaz koji obavljaš u džamiji svoga naroda vrijedniji ti je od namaza koji bi obavila u mojoj džamiji.**“ (Ahmed)

Također je kazao: „**Najbolje džamije za žene su njihove kuće.**“ (Ahmed)

*Ženi nisu obavezni hadždž i umra ukoliko ne nađe mahrema koji će joj praviti društvo, niti joj jedozvoljeno da krene na putovanje bez mahrema, jer Poslanik, (سَلَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) veli: „**Žena ne smije da putuje na putovanje koje traje više od tri noći (pješačenjem), ako sa njom nije mahrem.**“ (Muttefekun ‘alejhi)

*Ženi je zabranjeno da posjećuje kaburove i da slijedi dženazu, jer Poslanik, (سَلَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) veli: „**Allah je prokleo one žene koje (mnogo) posjećuju kaburove.**“ Ummu Atijje, radijallahu 'anha veli: „**Zabranjeno nam je da pratimo dženazu, ali ta zabrana nije bilastroga.**“ (Muslim)

*Ženi je dozvoljeno da oboji kosi bilo kojom bojom, a bojenje kose u crno je pokuđeno, osim ako se tim činom ne želi prevariti prosac. U tom slučaju biva zabranjeno.

*Obavezno je ženi dati imetka koje ostaje od nasljedstva i to onoliko koliko je to propisano i zabranjeno joj je taj imetak uskratiti. Prenosi se da je Poslanik, (سَلَّمَ اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) kazao: „**Ko nasljedniku uskrati njegov dio i njemu će biti uskraćeno od Dženneta na Sudnjem danu.**“ (Ibn Madžeh)

*Mužu je obavezno da brine o svojoj ženi kada je u pitanju davanje imetka i svega onoga što je potrebno, poput hrane, pića, odjeće i stana, i to sve umjereni, onoliko koliko je potrebno za normalan život.

Allah Uzvišeni veli: **Neka imućni prema bogatsvu svome udjeljuje, a onaj koji je u oskudici, neka udijeli prematome koliko mu je Allah dao.**

Ako ona ne bude imala muža, onda je obaveza njenom ocu, ili bratu ili sinu da se o njoj brinu, a ako ne bude imala nekog da se brine o njoj, onda je pohvalno

ostalim ljudima da to učine, jer Poslanik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) veli: „**Onaj ko se brine o udovici i nevoljniku je kao borac na Allahov putu ili kao onaj ko noću klanja, a danju posti.**“ (Muttefekun ‘alejhi)

* Žena ima najveće pravo da se brine o malodobnom djetetu, sve dok se ne uda, a ocu djeteta je obaveza da se brine o majci djeteta sve dok je dijete kod nje.

* Nije pohvalno prvi ženi nazivati selam, posebno ako je mlada i postoji strah od fitne i iskušenja.

* Pohvalno je svake džume brijati stidno mjesto, uklanjati dlake ispod pazuha, sjeći nokte, a pokuđeno je da prođe više od četvrdeset dana, a da se to nije uradilo.

Zabranjeno je uklanjanje dlaka sa lica, i skraćivanje obrva, jer Poslanik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) veli: „**Allah je prokleo one koje čupaju i one kojima se čupaju obrve.**“ (Ebu Davud)

* El-Ihdad ili žaljenje

Zabranjeno je ženi da bude u žalosti više od tri dana za nekim ko je umro, osim za svojim mužem, jer Poslanik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) veli: „**Nije dozvoljeno ženi koja vjeruje u Allaha i Sudnji dan da žali za umrlim više od tri dana, osim ako se radi o njenom mužu.**“ (Muslim)

Dakle, obaveza joj je da čeka četiri mjeseca i deset dana. U tom periodu joj je zabranjeno da se ukrašava i da se miriše, makar se radilo i o prstenu. Također joj je zabranjeno da oblači ukrasnu odjeću u boji, poput žute ili crvene. Zabranjeno joj je i da se ukrašava kanomi bojama, surmom i raznim mirisnim kremama.

Dozvoljeno joj je da siječe nokte, uklanja dlake, da se kupa. Nije joj obaveza da oblači posebno samojednu odjeću, određene boje, kao npr. crnu.

Obaveza joj je da provede iddet (priček) u kući u kojoj je živjela sa mužem i zabranjuje joj se priček u drugom mjestu i kretanje iz te kuće osim ako za tim postoji potreba i to danju.

* Zabranjeno je ženi da brije glavu osim ako je to nužde, a dozvoljeno joj je da je kratki, pod uslovom da time ne oponaša muškarce, jer Poslanik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) je prokleo žene koje oponašaju muškarce. (Tirmizi)

Ili da time oponaša nevjernike, jer Poslanik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) kaže: „**Ko oponaša jedan narod, on mu i pripada.**“ (Ebu Davud)

Obaveza je ženi da prekrije svoje tijelo kada izlazi iz kuće, a to se ostvaruje uz sljedeće uslove: 1. prekrivanje cijelog tijela, 2. da odjeća nije sama po sebi ukras, 3. da nije providna, 4. da nije tjesna, 5. da nije namirisana, 6. da ne nalikuje odjeći muškarca, 7. da ne nalikuje odjeći nevjernika, 8. da ne bude odjeća koja je prepoznatljiva.

Zabranjeno je oblačiti odjeću koja na sebi ima lik čovjeka ili životinje, njenovo vješanje, prekrivanje zida njome, te njena prodaja.

Postoje tri stanja kada je u pitanju avret žene u odnosu na druge osobe:

1. Žena se pred mužem smije cijela otkriti.

2. Žena pred mahremima i drugim ženama smije otkriti ono što se inače otkriva, poput lica, kose, vrata, ruku, stopala i sl.

3. Žena pred ostalim muškarcima ne smije otkriti ništa, osim ako za tim postoji potreba, poput upoznavanja pred brak, liječenja i sl.

Privlačnost žene je u njenom licu. Fatima b. Munzir veli: „*Pred muškarcima smo prekrivali naša lica.*“ (Hakim) Aiša, radijallahu ‘anha veli: „*Konjanici su prolazili pored nas dok smo bile sa Poslanikom,* (‘alejhi ve sellem,) *u hadžskim obredima, pa kada bi se približili, mi bismo spuštale svoje prekrivače na lice, a kada bi se odmakli, mi bismo ponovo otkrivale lice.*“ Ebu Davud

* Iddet ili priček

1. Ženi koja je trudna priček nakon razvoda ili smrti muža traje sve dok ne rodi dijete.
2. Ženi kojoj umre muž priček traje četiri mjeseca i deset dana.
3. Ženi koja se razvede u toku menstruacije priček traje dok ne prođu tri mjesecna ciklusa (hajza) i ne postane čista nakon trećeg pranja.
4. Ženi koja nema menstruacije priček traje tri mjeseca.

Ženi koja je razvedena razvodom nakon kojeg se može vratiti svome mužu je obaveza da ostane sa mužem i on može da gleda šta god želi od nje i da se osamostaljuje sa njom sve dok ne istekne priček, jer na takav način se može desiti pomirenje među njima.

Zadovoljstvo žene nije uslov da je muž vrati, ako se radi o razvodu nakon kojeg mu se može vratiti, a vraćanje žene biva ili riječima ili spolnim odnosom.

* Žena ne može sama sebe da uda, jer Poslanik, (‘alejbi ve sellem,) veli: „*Neispravan je brak žene koja se uda bez dozvole staratelja.*“ (Ebu Davud)

* Zabranjeno je uplitanje kose i tetoviranje i ova dva postupka predstavljaju velike grijehe, jer Poslanik, (‘alejbi ve sellem,) veli: „*Allah je prokleo ženu koja upleta tude kose i onu koja traži da se upleta tuda kosa i ženu koja tetovira i onu koja traži da se tetovira.*“ (Muttefekun ‘alejhi)

* Zabranjeno je ženi da traži razvod ukoliko za to nema opravdan razlog, jer Poslanik, (‘alejbi ve sellem,) veli: „*Žena koja bespotrebno traži razvod neće osjetiti miris Dženneta.*“ (Ebu Davud)

* Obaveza ježeni da se pokori mužu u svemu što što nije grijeh, a posebno kada je riječ o spolnom odnosu, jer Poslanik, (‘alejbi ve sellem,) veli: „*Kada muž pozove svoju ženu u postelju, i ona ga odbije, a on zanoći srdit na nju, meleki je proklinju svedok ne osvane.*“ (muttefekun ‘alejhi)

* Zabranjeno je ženi da se miriše ukoliko zna da će putem kojim ide prolaziti muškarci koji joj nisu bliža rodbina, jer Poslanik, (‘alejbi ve sellem,) kaže: „*Ako se žena namiriše i prođe pored muškaraca kako bi oni osjetili njen miris, ona je takva i takva, tj. bludnica.*“ (Ebu Davud)

NAMAZ

Ezan i ikamet su fardi-kifaje (kolektivna obaveza) u mjestima boravka, i to muškarcima, a sunnet su onome ko namaz obavlja pojedinačno ili je na putovanju. Mekruh je da ih uče žene. Nije ispravno da se prouči prije nastupanja namaskog vremena, osim ukoliko se radi o sabah-namazu. Ispravno je proučiti prvi sabahski ezan nakon prolaska polovine noći.

Uvjjeti namaza: 1.islam; 2.razum; 3.razaznavanje – razboritost; 4.čistoća od prljavština, prema mogućnostima; 5.nastupanje vremena.

Vrijeme podnenamaza je od trenutka izlaska Sunca iz zenita (skretanja sa polovine neba) do trenutka kada sjena određene stvari postane ista kao ta stvar.

Vrijeme ikindije namaza iz kojeg se ne smije odlagati bez opravdanog razloga je od kada sjena svake stvari postane koliko ona sama sve dok ne postane duplo veća, a vrijeme do kojeg se smije odložiti ikindija namaz s opravdanim razlogom jeste od kad sjena svake stvari postane duplo veća pa sve do zalaska Sunca.

Vrijeme akšam namaza je od zalaska Sunca do nestanka crvenila na horizontu.

Vrijeme jacijenamaza iz kojeg se ne smije odlagati bez opravdanog razloga je do polovine noći, a vrijeme do kojeg se smije odložiti jacija namaz s opravdanim razlogom jeste do nastupanja zore.

Vrijeme sabahnamaza je od zore do izlaska Sunca.

6.Pokrivanje stidnih mjesta.⁵ **7.Uklanjanje nečisti sa tijela, odjeće i mjesta obavljanja namaza prema mogućnostima;** **8.prema mogućnosti okrenuti se prema Kibli;** **9.nijjet (namjera obavljanja namaza).**

Ruknovi (temelji) obavljanja namaza

Postoji četrnaest ruknova namaza: **1.kijam** – stajanje u farz-namazu, prema mogućnosti; **2.početni tekbir;** **3.učenje Fatihе;** **4.ruku'** (pregibanje) na svakom rekuću; **5.podizanje sa rukua;** **6.uspravno stajati nakon rukua;** **7.činiti sedždu na sedam tjelesnih organa;** **8.sjediti između dvije sedžde;** **9.učenje zadnjeg tešehhuda;** **10.sjedenje na zadnjem tešehhudu;** **11.salavat na Vjerovjesnika,** (*sallallahu alejbi ve selləm*)⁶ **pri zadnjem tešehhudu;** **12.predati prvi selam;** **13.polahko i smireno obavljanje ovih temelja sa propisanim zadržavanjem na njima;** **14.pravilan slijed ovih ruknova (temelja).**

Namaz neće biti ispravan bez ovih temelja. Jedan rekat biva pokvaren ukoliko se izostavi bilo koji rukn, namjerno ili nemjamjerno.

Obaveze (vadžibi) namaza

Postoji osam obaveza namaza: **1.svi tekbiri, osim početnog tekbira;** **2.izgovoriti *sem'i allahu limen hamideh*, za imama i onoga koji klanja pojedinačno;** **3.izgovoriti *rabbenāve lekel-hamd* prilikom podizanja sa rukua;** **4. izgovoriti *subhāne rabbijel-az̄īm* na ruku'u jedanput;** **5.izgovoriti *subhāne rabbijel-e'alāna* sedždi jedanput;** **6.izgovoriti *rabbigfirli* između dvije sedžde;** **7.učenje tešehhuda na prvom sjedenju;**

⁵Stidno mjesto je dio tijela koji se pokriva i kojeg se čovjek stidi otkriti. Stidno mjesto onoga ko je napunio sedam godina je samo spolni organ i stražnjica. Stidno mjesto onoga ko napuni deset godina je od pupka do koljena. Slobodna žena koja je ušla u pubertet je sva avret u namazu osim njenog lica. Pokuđeno joj je da pokriva lice u namazu, osim ako su prisutni muškarci koji joj nisu mahremi, jer tada joj biva obaveza pokriti lice. Ukoliko klanja ili tafavi, a nešto od tijela joj je otkriveno, poput podlaktice, ibadet joj je pokvaren. Polni organ i stražnjicu je obaveza pokriti i van namaza, a pokuđeno ih je otkrivati, ako za tim nema potrebe, pa makar bilo i u samoći i po mraku.

8.sjedenje pri tešehhudu.

Ukoliko se izostavi neki od ovih vadžiba namjerno, namaz je neispravan, a ukoliko se izostave nenamjerno, onda se čini sehvi-sedžda.

Namaski sunneti podrazumijevaju **govor i radnje**. Namaz neće biti pokvaren ukoliko se nešto od njih izostavi, pa makar i namjerno. Sunnet je izgovarati: početnu dovu (subhāneke), e'ūzubilui bismillu, riječi *āmīn* poslije proučene Fatihe sa glasnim izgovaranjem u namazima u kojima se uči naglas, poslije Fatihe proučiti nešto od Kur'ana, da imam glasno uči (onome ko klanja za imamom to je zabranjeno, a pojedincu koji klanja sam se daje na izbor), izgovarati *hamden kesīren tajīben mubāreken fīhi...*, poslije izgovaranja *rabbənārē lekel-hamd*, sunnet je sve što se više od jednog puta izgovori tesbiha na ruku'u i na sedždi, te između sedždi što se izgovori više od jedanput *rabbigfīrlī*, i proučiti dovu prije predaje selama.

Sunneti namaskih radnji:

podići ruke prilikom uvodnog tekbira, ruku'a, vraćanja sa ruku'a i prilikom podizanja sa prvog tešehhuda;

staviti desnu po lijevoj ruci ispod prsa za vrijeme stajanja (kijama);

gledanje u mjesto sedžde;

rastaviti stopala na stajanju;

prilikom odlaska na sedždu prvo staviti koljena, pa ruke, pa čelo i nos;

udaljiti nadlaktice od bokova, stomak od butina i butine od potkoljenica;

rastaviti koljena na sedždi;

rastaviti stopala na sedždi, a nožne prste presaviti prema Kibli;

staviti ruke pri sedždi naspram ramena, raširene, ali skupljenih prstiju;

sa sedžde ustajati oslanjajući se na vrhove stopala, a koljena držati rukama, oslanjajući se na njih;

iftiraš između sedždi i na prvom tešehhudu (tj. sjesti na lijevu potkoljenicu tako da stopalo bude opruženo po zemljji);

teverruk na drugom tešehhudu (tj. sjesti na oslonivši se na lijevu butinu i dio kuka, a lijevu potkoljenicu protnuti ispod desne potkoljenice i stopalo desne noge ostaviti uspravnim sa podavijenim prstima prema Kibli);

staviti ruke na natkoljenice raširivši ih, ali skupljenih prstiju između dvije sedžde, a isto i na tešehhudima, osim što se savije mali i domali prst, a palac i srednji prst se sastave u vidu halke, a kažiprstom se pokazuje (prema Kibli) prilikom spomena Allaha i upućivanja dove, čime se aludira na Njegovu jednoću;

okrenuti se lijevo i desno prilikom predaje selama, okrenuti se prvo prema desnoj strani.

Sehvi-sedžda je sunnet ukoliko se iz zaborava izgovori nešto što je inače utemeljeno, ali ne na odgovarajućem mjestu, kao što je učenje Kur'ana na sedždi, a dozvoljena je ukoliko se izostavi nešto što je sunnet.

Obavezna je ukoliko se doda ruku', sedžda, stajanje, sjedenje ili pred selam prije završetka namaza, ili pogrešno uči tako da se mijenja značenje, ili se izostavi neki od vadžiba, ili klanjač posumnja da je nešto dodao namazu u vrijeme dok ga klanja.

Namaz biva neispravan ako se namjerno izostavi obavezna sehvi-sedžda.

Ukoliko čovjek želi, obavit će dvije sehvi-sedžde prije ili poslije selama. Ukoliko zaboravi sehvi-sedždu tako da prođe duži vremenski razmak, onda ona njemu prestaje biti obaveza.

Opis namaza: Kada stane na namaz okrenut će se prema Kibli i reći će *Allahu ekber*. Imam će naglas izgovarati ovaj i ostale tekibre da bi ga čuli oni iza njega, a ostali će izgovarati u sebi. Podići će ruke prilikom početnog tekbira naspram ramena, a zatim će ih staviti tako što stavi desnu na lijevu i položi ih ispod prsa. Pogled će usmjeriti ka mjestu sedžde. Potom će otpočeti namaz učenjem nekih od dova koje se navode u sunnetu, kao što je: *Subhānek-allāhumme ve bi hamdike ve tebārek esmuke ve te'ālādžedduke ve lālāhe gajruke*. Potom će proučiti e'ūzubilu, a onda bismillu, a nakon toga Fatihu. Pohvalno je da muktedija (onaj ko klanja za imamom) prouči Fatihu kada imam zastane između ajeta i tamo gdje se ne uči glasno, ako se radi o namazu u kojem se uči naglas.

Obaveza je da se Fatiha prouči i u namazu u kojem se uči u sebi. Potom će proučiti nešto od Kur'ana. Pohvalno je da na sabah-namazu prouči neku od sura iz Tival-mufessala, tj. neku suru od Kafdo Amme. Na akšamu je pohvalno učiti neku od sura iz skupine Kisaru-l-mufessal, tj. od Ed-Duha do kraja Kur'ana, a na ostalim namazima neku od sura iz skupine Evsātu-l-mufessal, tj. neku suru od Amme do Ed-Duha. Imam će glasno učiti na sabahu i na prva dva rekata akšama i jacije. Na ostalim rekatima mimo ovih učit će u sebi.

Potom će donijeti tekbir i, dižući ruke kao pri početnom tekbiru, otici na ruku'. Staviti će ruke na koljena, rastaviti svoje prste, ispraviti leđa, a glavu poravnati sa njima, a potom reći: *Subhāne rabbijel-'azīm/ neka je slava mome Gospodaru Velikom*, tri puta.

Potom će podići glavu i ispraviti segovoreći: *Semi'allāhu limen hamideh/Odazvao se Allab onome ko Mu žahvaljuje*, pa će podići ruke kao što ih je podizao pri početnom tekbiru. Potom će se uspraviti, a onda reći: *Rabbenāve lekel-hamdu hamden kesiren tajjiben mubāreken fīhi mil'es-semāvāti ve mil'el erdi ve mil'e mā šīte min šej'in b'ad/Gospodaru naš, Tebi pripada žahvala, mnogobrojna, blagoslovljena i lijepa hvala, onoliko koliko su ispunjena nebesa i ispunjena Zemlja, koliko je ispunjeno ono što Ti želiš poslije toga.*

Potom će ničice pasti na sedždu donoseći tekbir. Odvojiti će nadlaktice od bokova i stomak od butina. Ruke (dlanove) će staviti naspram ramena. Svoje nožne prste će saviti, pa će i oni i prsti ruku biti usmjereni ka Kibli. Potom će reći: *Subhāne rabbijel-e'alā/ neka je slavljen moj Uzvišeni Gospodar*, tri puta. Može to ponoviti više puta, prema predajama koje se prenose, ili učiti dovu koju želi.

Potom će podići svoju glavu učeći tekbir, a svoju lijevu nogu položiti tako da stopalo bude opruženo po zemlji i na nju sjesti, a stopalo desne noge ostaviti uspravnim sa savijenim prstima prema Kibli, ili će oba stopala ispraviti i prste savijene usmjeriti prema Kibli, te sjesti na svoje pete, izgovarajući: *rabbigīrlī/Gospodaru, oprosti*, dva puta, a može i dodati: *Verhamnī vedžburnī verfe'anī verzuknī vensurnī vehdini ve 'afinī va'fu 'annī/Smiluj mi se, ojačaj me, uzdigni me, oskrbi me, pomoži me, uputi me, učini me zdravim, oprosti mi*.

Potom će učiniti drugi put sedždu kao i prvi put, a zatim podići glavu donoseći tekbir. Ustat će i stajati na svojim stopalima, klanjat će drugi rekat kao i prvi. Kada

ga završi, sjest će da prouči tešehhud, položivši lijevu nogu i na nju sjesti, a stopalo desne ostaviti uspravnim sa savijenim prstima prema Kibli –iftiraš. Stavit će desnu ruku na desnu natkoljenicu, a lijevu ruku na lijevu. Savit će mali i domali prst, a palac i srednji prst načiniti u obliku halke, te pokazivati kažiprstom izgovarajući: *Ettehijātu lillahi ves-salevatū vettajjibatū es-selāmu alekje ejjuhen-nebjiju ve rahmetullahi ve berekātuhu, es-selāmu 'alejnā ve 'alā ibādillāhi-s-salihīn. Eshedu en lā ilāhe illallāh ve eshedu enne Muhammeden 'abduhu ve resuluhu/Pozdravi i blagoslovi i sva dobrota pripadaju Allahu, neka je selam na tebe, Vjerovjesniče, Allahova milost i Njegov bereket. Neka je selam na sve nas i na Allahove dobre robe. Svjedočim da nema drugog boga osim Allaha i da je Muhammed Njegov rob i poslanik.* Potom će u trorekatnim i četverorekatnim namazima ustati donoseći tekbir i podižući ruke.

Ostale rekate će isto klanjati, ali na njima neće glasno učiti. Proučit će samo Fatihu. Zatim će sjesti na zadnji tešehhud na način *teverruk*– tako što će lijevo stopalo opruženo protnuti ispod desne potkoljenice, a ispraviti prste desnog stopala okrenuvši ih prema kibli, i na lijevoj butini sjesti na zemlju.

Potom će izgovoriti zadnji tešehhud, tj. ettehijātu a onda reći: *Allahumme salli 'alā Muhammedin ve 'alā'ali Muhammedin kemā sallaje 'alā Ibrāhīme ve 'alā'ali Ibrāhīme inneke hamīdun medžid. Allahumme bārik 'alā Muhammedin ve 'alā'ali Muhammedin kemā bārekte 'alā Ibrāhīme ve 'alā'ali Ibrāhīme inneke hamīdun medžidid/ Allahu, blagoslovi Muhammeda i porodicu Muhammedovu kao što si blagoslovio Ibrahima i porodicu Ibrahimovu, Ti si uistinu hvale i slave dostojan. Allahu, podari blagodati Muhammedu i Muhammedovoj porodici kao što si ih podario Ibrahimu i Ibrahimovoj porodici, Ti si uistinu hvale i slave dostojan.* Sunnet je da još kaže: *E'uzu billahi min 'azābin-nāri ve 'azābil-kabri ve fitnetil-mahjā vel-memāti ve fitneti Mesihid-Dedždžāl/Utječem se Allahu od patnje u Vatri i patnje u kaburu, smutnji života i poslije smrti, te smutnje Dedždžala,* te može proučiti ostale dove koje se navode u Sunnetu.

Zatim će predati selam okrećući se prvo na desnu stranu i govoreći: *Es-selamu alejkum ve rahmetullahi*, a onda na lijevu. Sunnet je poslije namaza izgovoriti dove koje se navode od Poslanika, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*).⁶

⁶ Poslije namaza treba izgovoriti *estaghfirullah* tri puta, a zatim: *Allahumme entes-Selāmu ve minkes-selāmu tebarekte jā zel-dželāli vel-ikram. Lā ilāhe illallāhu vahdehu lā šerike lehu, lehu-l-mulku ve lehu-l-hamdu ve huve 'alā kulli šej'in kadīr, lā harle ve lā kuvete illā billahi; lā ilāhe illallāhu, ve lā na'budu illā ijjāhu, lehu-n-ni'metu ve lehu-l-fadlu ve lehu-s-senā'u-l-hasenu. lā ilāhe illallāhu muhlisine lehu-d-dīne ve leu keribe-l-kafirūn. Allahumme lā manī'a li mā e'atajte ve lā mu'tije li mā mena'te, ve lā jenfe'u ze-l-džeddi minke-l-džeddu/* Allah za oprost molim (3 puta); Allahu, Ti si Mir i Ti ga daješ, blagodaran si Ti, Posjedovatelju veličine i plamenitosti. Nema Boga osim Allaha Jedinoga, Koji druga nema. Njemu pripada sva vlast i sva zahvalnost. On nad svacim ima moć. Nema pomoći niti moći nad Allahovom pomoći i moći. Nema Boga osim Allaha i nikoga mimo Njega ne obozavamo. Njemu pripada blagodat, poštovanje i sjećanje. Nema boga osim Allaha. Njemu iskreno vjeru ispovijedamo, makar to bilo mrsko nerjernicima. Allahu, niko ne može spriječiti ono što si Ti dao, a niti dati ono što Ti uskratiš. Nikome ne koristi njegova snaga pored Tvoje snage. Poslije sabah namaza i akšama će, pored navedenog, reći: *Lā ilāhe illallāhu vahdehu lā šerike lehu, lehu-l-mulku ve lehu-l-hamdu, juhji ve jumitu ve huve 'alā kulli šej'in kadīr /* Nema boga osim Allaha, Jedinog, Koji druga nema. Njemu sva vlast i zahvalnost pripada. On oživljava i usmručuje, i On nad svim ima moć. (10 puta) Potom će reći: *subhanallah*, trideset tri puta, *elhamdulillah* trideset tri puta i *Allahu ekber* trideset tri puta. Stoti put će reći: *lā ilāhe illallāhu vahdehu lā šerike lehu, lehu-l-mulku ve lehu-l-hamdu ve huve 'alā kulli šej'in kadīr*. Potom će proučiti Ajetu-l-Kursiju, Kulhuvallahu ehad, Kul e'uzu bi rabbi-l-felek, Kul e'uzu bi rabbi-n-nas. Ihlas, Felek i Nas će poslije sabaha i akšama proučiti po tri puta.

Namaz bolesnika

Ukoliko stajanje u namazu povećava bolest ili uopće ne može da se stoji, klanjat će se sjedeći. Ako ni to ne može, onda na boku, ako ni to, onda na leđima. Ako ne može učiniti ruku' i sedždu, onda će ih činiti blagim pokretom glave. Dužan je naklanjati propuštene namaze. Ako je bolesniku teško da obavi svaki namaz u njegovom vremenu, spojiti će podne i ikindiju, akšam i jaciju u jednom od njihovih vremena.

Namaz putnika

Ako je razdaljina putovanja od mjesta boravka veća od 80 km otprilike, te putovanje bude sa dozvoljenim povodima, ima pravo skratiti četverorekatni namaz na dva rekata. Ako ima namjeru da ostane na određenom mjestu tokom putovanja više od četiri dana (dvadeset farz-namaza) od samoga dolaska upotpunjavat će namaze i neće ih skraćivati. Ukoliko putnik klanja za onim koji boravi u svome mjestu, ili je zaboravio klanjati namaz dok je bio u mjestu boravka pa ga se sjeti na putovanju i obrnuto, dužan je u potpunosti klanjati sve spomenute namaze. Putnik može upotpunjivati namaz, a skraćivanje je bolje.

Džuma-namaz

Džuma je vrijednija od podne-namaza. To je zasebni namaz, a ne skraćeno podne, pa je zato nije dozvoljeno klanjati četiri rekata, niti će biti validna ukoliko se klanja sa nijetom podne-namaza. Nije dozvoljeno ni u kom slučaju da se spoji sa ikindijom, pa makar postojao povod spajanja.

Vitr-namaz

Vitr namaz je sunnet, a njegovo vrijeme počinje od klanjanja jacije-namaza do pojave zore. Najmanji broj rekata vitra je jedan, a najviše jedanaest. Minimalna potpunost ovog namaza ostvaruje se sa tri rekata uz predavanje selama dva puta. Sunnet je da se na prvom rekatu uči sura El-E'ala, na drugom El-Kafirun, a na trećem El-Ihlas. Pohvalno je učiti kunut dovu nakon rukua, sa podignutim rukama i pohvalno je učiti naglasmakar čovjek klanjao sam.

Dženaza-namaz

Kupanje umrlog muslimana, umotavanje u kefine, klanjanje dženaze, nošenje i ukop su fard kifaje (kolektivna obaveza), a ovako se neće postupiti u slučaju kada je čovjek poginuo direktno u borbi (šehid) jer se šehid ne kupa, niti se umotava u kefine, a dozvoljeno mu je klanjati dženazu. Ukopava se u stanju u kojem je umro. Muškarac se umotava u tri bijela kefina, a žensko u pet – donji dio (izar), pokrivač (himar), košulja i dva umotača. Sunnet je da imam ili onaj ko zasebno klanja dženazu stane naspram prsa muškarca, ili prema sredini žene. Donijet će četiri tekbiра i podizati ruke sa svakim tekbirom. Donijet će prvi, proučiti e'uzubilu, bismillu i Fatihu u sebi. Poslije drugog će donijeti salavat na Vjerovjesnika, (*sallallahu 'alejhi ve sellem*) a poslije trećeg će uputiti dovu za mejita. Nakon četvrtog tekbiра će malo zastati, a zatim predati selam na desnu stranu. Zabranjeno je podizati kabur više od jednog pedlja iznad zemlje, popločavati ga, gipsirati, ljubiti, mirisati, pisati na njemu, sjediti na njemu ili hodati preko njega. Zabranjeno je osvjetljavati kabure, činiti tavaf oko njih, graditi džamije na njima ili ukopavati mrtve u džamijama. Obaveza je porušiti turbeta koja se nalaze iznad kabura.

* Riječi kojima se izražava ta'zija (saučešće) nisu ograničene. Onaj koji izražava saučešće (mu'azzi) može da kaže: *E'ażamallāhu edžreke ve ahsene ażā'ke ve gaſere li mejjitike*/Neka ti Allah uveća nagradu, neka te lijepo utješi i oprosti tvoome mrtvome. Ukoliko muslimanu umre neko od rodbine ko je bio nevjernik, reći će se: *E'ażamallabu edžreke ve ahsene ażā'ke*/Neka ti Allah uveća nagradu, i neka te lijepo utješi. Zabranjeno je izraziti saučešće nevjerniku, pa makar mu preselio nekood rodbine ko je musliman.

* Obaveza je onome ko zna da će njegova porodica za njim naricati kada umre, da im oporuči da to ne čine, a u suprotnom će biti kažnjen zbog njihovog plača i naricanja.

* Imam Eš-Šafijaveli: „Pokuđeno je sjediti i okupljati se radi izražavanja saučešća.“ To znači da se ukućani skupe u određenoj kući kako bi im dolazili oni koji će izražavati saučešće. Zapravo, potrebno je da se okrenu svojim svakodnevnim potrebama, bilo da se radi o muškarcima ili ženama.

* Sunnet je napraviti hranu za porodicu umrlog, a pokuđeno je jesti njihovu hranu ili pripravljati hranu za one koji se okupljaju kod njih.

* Sunnet je posjetiti kabur muslimana bez poduzimanja putovanja. Dozvoljeno je posjetiti kabur nevjernika, a nevjerniku ne treba zabranjivati da posjeti kabur muslimana.

* Sunnet je onome koji uđe u mezarje da kaže: *Es-selāmu 'aljikum dāre kavmi-l-mu'minīn, (ili: Ehle-d-dijāri mine-l-mu'minīn)* ve innā inšā'allāhu bikum lāhikūn, jerhammullāhu-l-mustakdimīne minnā ve-l-mustē'birīn, nes'elullāhe lenā ve lekumu-l-'afīje. Allāhumma lā tabrīmīnā edžrehūm ve lā testīnā b'adēhūm vagfir lenā ve lebūm/Neka je Allahov mir na vas stanovnici ovih staništa iz reda vjernika, i mi ćemo vam se, ako Bog da, priklučiti. Neka se Allah smiliće onima koji prije ili kasnije od nas umru. Molimo Allaha za spas i oprost za nas i vas. Allahu, nemoj nas lišiti njihove nagrade, nemoj nas poslije njih iskušati i oprosti i njima i nama.

Bajram-namazi

Oni su fardi kifaje (kolektivna obaveza). Vrijeme njihovog obavljanja je kao i vrijeme duha-namaza. Ukoliko se sazna da je Bajram nastupio nakon što se bude ušlo u vrijeme podne-namaza, klanjat će se sljedeći dan, kao vid naklanjanja. Uvjeti ovog namaza su poput uvjeta džume, osim kada je u pitanju hutba. Pokuđeno je klanjati nafile prije i poslije na mjestu obavljanja namaza.

Opis bajram-namaza: Sastoji se od dva rekata. Na prvom rekatu, poslije uvodnog tekbiра, a prije učenja e'ūzubile, donosi se šest tekbiра. Na drugom rekatu, prije učenja, donesi se pet tekbiра, sa svakim tekbirom se podižu ruke. Potom se prouči e'ūzubila, a zatim naglas Fatiha. Na prvom rekatu se (nakon Fatihe) uči sura El-E'ala, a na drugom rekatu sura El-Gašije. Kada preda selam, imam će održati dvije hutbe, kao što su džumanske hutbe. Sunnet je da na njima što više donosi tekbiре. Ukoliko bi klanjao bajram poput obične nafile, bio bi ispravan, jer su dodatni tekbiри samo sunnet.

Namaz prilikom pomračenja Sunca i Mjeseca

Ovaj namaz jesunnet, a njegovo vrijeme je od početka pomračenja Sunca ili Mjeseca pa do prestanka ove pojave. Neće se naklanjavati ukoliko nestane povoda za taj namaz. Sastoji se od dva rekata. Na prvom rekatu se glasno uči Fatiha i duža sura, a zatim se dugo čini prvi ruku'. Nakon toga se podigne i izgovori *semi'allahu limen hamideh i rabbenāve lekel-hamd*, pa se ne čini sedžda, već se uči Fatiha i duža sura. Potom ponovno učini duži ruku', a zatim se podigne sa njega i onda učine dvije duge

sedžde. Zatim će klanjati drugi rekakao prvi, a potom proučiti tešehhud i predati selam. Ako muktedija dođe poslije prvoga ruku'a, nije stigao na taj rekakao.

Namaz za traženje kiše

Sunnet je ovaj namaz klanjati ukoliko zemlja postane suha i bude malo padavina. Vrijeme, opis i propisi ovog namaza su poput bajram-namaza, osim što se održi jedna hutba poslije namaza. Sunnet je izvrnuti ogrtač tako da lijeva strana bude na desnoj a desna na lijevoj, nakon obavljenog namaza, u nadi da se promijeni stanje.

Dobrovoljni namazi

Potvrđeno je predajama da je Poslanik, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*) tokom dana, mimo obaveznih namaza, klanjao dvanaest rekata nafile: dva rekata sabahskog sunneta, četiri rekata prije podnevnog farza i dva rekata poslije, dva rekata poslije akšamskog farza i dva rekata poslije jacijskog farza. Također se prenosi i da je klanjao druge dobrovrijedne namaze.

Vrijeme kada je zabranjeno klanjati

Zabranjeno je klanjati dobrovrijedne namaze u vrijeme za koje se navode predaje o zabrani namaza, a to je: **1.** Nakon sabaha, pa do izlaska Sunca i to dok se Sunce ne podigne za jedno koplje, tj. petnaest minuta nakon izlaska Sunca, otprilike. **2.** Kada je Sunce na pola neba, pa sve dok se ne pomjeri prema zapadu. **3.** nakon klanjanja ikindije, pa do zalaska Sunca.

Namaze koji imaju svoj povod i razlog dozvoljeno je klanjati u ovim vremenima, poput dva rekata tehijjetu-l-mesdžida, dva rekata nakon tavafa, nafile vezane za sabah, dženaze, dva rekata nakon abdesta, sedžde tilaveta, sedžde zahvalnosti.

Propisi vezani za džamije

Obaveza je shodno mogućnostima graditi džamije, jer su džamije Allahu najdraža mjesta. U njima je zabranjeno pjevanje i pljeskanje, te korištenje muzičkih instrumenata i citiranje zabranjenih stihova. Također je u njima zabranjeno miješanje žena i muškaraca, spolni odnos, kupoprodaja. Sunnet je da se onome ko prodaje u džamiji kaže: *Da Bogda ti trgovina ne uspjela*. Zabranjeno je u džamijama oglašavati izgubljenu stvar, a sunnet je onome ko čuje da neko traži izgubljenu stvar, kazati: *Da Bogda ti je Allah ne vratio*.

Dozvoljeno je u džamijama podučavati djecu od koje nema štete, zaključivati bračne ugovore, obavljati sudske parnice, citirati lijepu poeziju, spavati, bez obzira da li se radilo o čovjeku koji je u itikafu ili ne. Također je dozvoljeno da u džamiji prenoće putnik, bolesnik i da se u njoj odspava *kajlula*, tj. spavanje između podne i ikindije.

Sunnet je da se džamija čuva od bespotrebnog govora, rasprava, podizanja glasova. Kroz džamiju ne treba praviti prolaz, osim ako za tim ima potrebe.

Pokuđeno je udžamiji punopričati o pitanjima vezanim za ovaj svijet i ne treba koristiti džamijske sedžade, sijalice ili struju za potrebe svadbi i izražavanja saučešća.

Zekat

Dužnost je dati zekat za četiri kategorije: stoku na ispaši, ono što izlazi iz zemlje, vrijednosti (zlato, srebro, novac), trgovačku robu.

Uvjeti obaveznosti

Zekat postaje obavezan ako se ispunii pet uvjeta:
1. islam; **2.** sloboda;
3. dostizanje nisaba (minimalne kvote); **4.** potpuno posjedovanje imetak;
5. prolazak godine, osim ako se radi o usjevima i onome što se vadi zemlje.

Zekat na stoku Tri su vrste stoke na koju se daje zekat: deve, krave, ovce i koze.

Da bi zekat na njih postao obaveza, postoje dva uvjeta:

1. da se čuvaju na ispaši godinu ili većinu dana u godini.

2. da se koriste za mužu i rasplodnju, a ne za rad. Ukoliko se drže radi trgovine, onda se na njih daje zekat kao na trgovačku robu.

Zekat na deve

Broj	1 - 4	5-9	10-14	15-19	20-24	25-35	36-45	46-60	61-75	76-90	91-120
Zekat	Ne daje se	1 ovca	2 ovce	3 ovce	4 ovce	Jednogodišnja deva ¹	Dvogodišnja deva ²	Trogodišnja deva	Četverogodišnja deva ³	2 dvogodišnje deve ⁴	2 trogodišnje deve ⁵

Ako bude više od 120 deva, za svakih 50 daje se trogodišnja deva, a za svakih 40 daje se dvogodišnja deva.²

Zekat na krave

Broj	1-29	30 - 39	40 - 59
Zekat	Ne daje se	Jednogodišnje tele ³	June od 2 pune godine

Kada ih bude 60 i više, na svakih 30 daje se jednogodišnje tele, a na svakih 40 daje se dvogodišnje june.⁴

Zekat na ovce i koze

Broj	1 - 39	40 - 120	121 - 200	201 - 399
Zekat	Ne daje se	Jedna ovca	Dvije ovce	Tri ovce

Kada ih bude 400 i više, na svakih 100 daje se po jedna ovca.⁵ U zekat se ne uzima odrasli jarac, niti

¹Obaveza je da bude ženskog roda. (op. rev.)

²Tj. gledaju se brojevi u deseticama nakon 120, poput 130, 140 itd. Svaki od tih brojeva se može podijeliti na grupacije od 40 i 50. Tako se broj od 130 deva može podijeliti na dvije skupine od 40 i jednu skupinu od 50 deva ($40+40+50=130$). To znači da se na 130 deva kao zekat daju dvije dvogodišnje deve (po jedna na 40) i jedna trogodišnja (jedna na 50). Zatim, broj od 140 deva je sastavljen od $50+50+40=150$, tako da na taj broj deva kao zekat se daju dvije trogodišnje i jedna dvogodišnja deva. I tako se računa za 160 ($40+40+40+40$), za 170 ($40+40+40+50$), za 180 ($50+50+40+40$) i tako dalje. (op. rev.)

³Bilo muško ili žensko. (op. rev.)

⁴Tj. gledaju se brojevi u deseticama nakon 50, poput 60, 70, 80, 90, itd. Svaki od tih brojeva se može podijeliti na grupacije od 30 i 40. Tako se broj od 60 krava sastoji od $30+30$, i kao zekat se daju dva jednogodišnja teleta. Broj od 70 krava se sastoji od $30+40$, pa se kao zekat daju jedno jednogodišnje tele i jedno dvogodišnje june. Broj od 80 krava se sastoji od $40+40$, pa se kao zekat daju dva dvogodišnja juneta. I tako dalje. (op. rev.)

⁵Tj. na 400 se daje četiri ovce, na 500 pet ovaca i tako dalje. (op. rev.)

Zekat na poljoprivredne usjeveina ono što se vadi iz zemlje

oronula ovca, niti čorava, niti ona koja doji mladunče, niti ona koja je vrijedna. Pod ovcom se misli da se može dati ili ovca od šest mjeseci.

Obaveza je dati zekat na žitarice i plodove pod tri uvjeta:

1. da spadaju u ono što semjeri količinski (zapreminske)⁶ išto se pohranjuje (na duže vrijeme), kao što su pšenica i ječam od žitarica, te (suho) grožđe i hurme od plodova. Na ono što se ne mjeri zapreminske i ne pohranjuje (na duže vrijeme), kao što su zeleno povrće i mahunarke, ne daje se zekat;

2. dostići nisab, a on je 653 kg pa naviše;

3. da usjev bude u posjedu u vrijeme kada zekat postaje obaveza, a to vrijeme nastupa kada se ukaže ispravnost plodova, tako što pocrvene ili požute, a kod žitarica da se zrna uvećaju i osuše.

Daje se desetina (**10%**) na ono što se zalijeva bez napora, tj. zalijeva se kišama i rijekama. Polovina desetine (**5%**) daje se na ono što se zalijeva sa ulaganjem truda, kao npr. vodom iz bunareva i sl. Ukoliko se ulaže napor za zalijevanje u dijelu godine, a drugi dio godine se ne ulaže, onda se gleda šta više preovladava. Račun će se gledati s obzirom na broj dana u kojima se ulaže napor za zalijevanje ili ne ulaže.

Zekat na vrijednosti

Vrijednosti su u osnovi dvije:

1. zlato, na njega se ne daje zekat dok se ne ispunji nisab od 85 gr;

2. srebro, zekat se daje na njega kada dostigne 595 gr.

Ne daje se zekat na novac i papirne valute sve dok njihova vrijednost ne postigne nisab u vrijeme davanja zekata nisab za zlato ili srebro, gledajući pritom koji od ta dva nisaba je niži. Iznos zekata na vrijednosti je 2,5%.

Ne daje se zekat na dozvoljeni nakit koji je pripremljen za upotrebu, a obaveza je dati zekat na onaj koji je pripremljen za iznajmljivanje ili pohranjivanje.

Dozvoljeno je ženama, prema običaju, da nose nakit od zlata i srebra. Dozvoljeno je staviti neznatnu količinu srebra na posuđe.⁷ Dozvoljeno je muškarcima da nose malu količinu srebra, kao što su prsten, naočare i sl. Zabranjeno je staviti bilo šta od zlata na posuđe. Dozvoljeno je muškarcima staviti malu količinu zlata tako da bude prateći dio nečega drugoga kao što je dugme na odjeći, ili ono što veže Zub, ali pod uvjetom da se time ne oponašaju žene.

Ko bude imao imetak koji se stalno povećava i smanjuje, pa mu je teško da dadne zekat za svaki od tih iznosa tokom godine, davat će zekat tako što će odrediti jedan dan u godini. Pogledat će koliko iznosa ima toga dana i izdvojiti 2,5%, čak iako dio njegovog imetka ne bude doživio starost od jedne godine. Onaj koji ima redovnu platu ili izdaje pod kiriju kuću, zemlju, ukoliko od toga ništa ne ostavlja, ne štedi, neće dati zekat makar toga bilo mnogo. Ako nešto od toga pohranjuje, štedi, dat će zekat na to kada prođe jedna godina. Ukoliko mu bude teško sve obračunavati, odredit će jedan dan za davanje zekata kao što je prethodno pojašnjeno.

⁶Tj. što se za vrijeme Allahovog Poslanika, (صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) mjerilo po zapremini, a ne po težini. (op. rev.)

⁷Tj. da posude sadrže malu količinu srebra. (op. rev.)

Zekat na dug

Kome bude dužan neko ko je bogat ili ko ima imetak koji može povratiti, dužan je dati zekat na njega kada ga dobije u ruke, i to za sve godine koje su prošle, makar ih bilo mnogo.¹ Ukoliko povratak tog duga bude nemoguć, kao kada mu je dužan neko ko je bankrotirao, onda se neće davati zekat jer se čovjek tim novcem nije mogao koristiti.

Zekat na trgovačku robu

Daje se kada se ispune četiri uvjeta:

1. da posjeduje robu;
2. da njome ima namjeru trgovati;
3. da vrijednost dostigne nisab, to je najmanja vrijednost nisaba zlata ili srebra;
4. da prođe jedna godina.

Kada se ispune ovi uvjeti davat će se zekat na vrijednost. Ukoliko kod sebe bude imao zlata, srebra ili novaca, sabrat će njihovu vrijednost sa vrijednošću trgovačke robe kako bi se upotpunio nisab. Ako trgovačku robu namijeni za upotrebu, kao što su odjeća, kuća, auto i sl., onda neće davati zekat. Ako poslije toga ponovo bude imao namjeru trgovati ovom robom, otpočet će ponovno obračunavanje jedne godine.²

Sadekatul-fitir

Obaveza je svakom muslimanu koji ima viška imetka u vidu hrane za sebe i svoju porodicu noć ili dan prije ramazanskog bajrama da izdvoji sadekatul-fitir. Njegova vrijednost je 2 kg i 250 gr. Daje se od hrane koja se koristi u određenom podneblju za jednu osobu, bilo muško ili žensko. Onaj koji je dužan dati sadekatul-fitir također se zadužuje davanjem sadekatul-fitra i na ime onih koje on skrbí. Obavezno počinje odzalaska Sunca prije ramazanskog bajrama,³ ukoliko tada posjeduje zekatul-fitir. Pohvalno ga je izdvojiti prvi dan ramazanskog bajrama prije klanjanja bajram-namaza. Nije dozvoljeno njegovo odgađanje poslije klanjanja bajram-namaza, a dozvoljeno ga je dati dan ili dva prije bajrama. Dozvoljeno je jednoj osobi dati sadekatul-fitir jedne skupine, ili rasporediti na skupinu ljudi ono što se daje jednu osobu od sadekatul-fitra.

Izdvajanje zekata

Obaveza je izdvojiti zekat odmah (kada se ispune uvjeti). Obavezno je da staratelj izdvoji za maloljetnog, nerazumnog.⁴ Sunnet je da se objavi davanje zekata zekata i da ga njegov vlasnik sam raspodijeli. Uvjet je da onaj ko je obavezan zekatom ima nijjet kada ga daje, a neće biti validan ukoliko vlasnik bude imao nijjet dati običnu sadaku, pa makar razdijelio čitav imetak. Najbolje je dati zekat iz čitavoga imetka za sirotinju iz obližnjeg grada ili okruženja u kome se živi.

¹Tj. zato što je on mogao uzeti taj novac nazad od dužnika i koristiti se njime da je htio, pa je taj novac sličan novcu koji je pohranjen kod njega. (op. rev.)

²Nisab za trgovačku robu je u vrijednosti 85 gr zlata ili 595 gr srebra. Vidjet će koji je od ta dva iznosa manji i njega će smatrati nisabom kada vrijeme davanja zekata.

³Tj. zalaskom Sunca zadnjeg dana ramazana. (op. rev.)

⁴Tj. iz njihovog imetka, ukoliko imaju toliko imetka koliko dostiže nisab. (op. rev.)

Dozvoljeno je da se prenese u drugo područje radi potrebe. Bit će ispravno ako se ubrza davanje zekata do dvije godine, ukoliko je nisab upotpunjena.

Kategorije koje primaju zekat

Ima osam kategorija:

- 1.fukare;
- 2.miskini;
3. oni koji ga ubiru;
4. oni čija srca treba pridobiti;
5. za otkup iz ropstva;
6. prezaduženi;
7. na Allahovom putu;
8. putniku.

Svima se daje iz zekata prema njihovim potrebama, osim onome koji ga ubire. Njemu se daje shodno naknadi, makar bio bogat. Bit će ispravno¹ ukoliko se zekat izdvoji haridžijama i buntovnicima kada preuzmu vlast. Ispravan je i validan ukoliko ga vladar uzme prisilno, ili dobrovoljno, bio pravedan ili nepravedan pri tome.

Neće biti ispravno² davanje zekata nevjerniku, robovima, bogatašima, te onima koje smo dužni izdržavati, kao i Benu Hašimu.

Ukoliko ga, ne znajući, isplati onome ko ga ne zaslužuje, a potom sazna za to, neće mu biti ispravan, osim ako ga isplati onome koga smatra siromahom, pa se ispostavi da je bogat.

Dobrovoljna sadaka

Allahov Poslanik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*)je kazao: „*Vjerniku će stići nagrada za njegova djela i dobre postupke poslije smrti: za znanje kojim je druge podučavao i širio ga, ili za dobro dijete koje je iza sebe ostavio, ili mushaf koji je ostavio iza sebe, ili mesdžid koji je izgradio, ili kuću za putnike koju je napravio, ili izvor koji je doveo, ili sadaku koju je udijelio iz svoga imetka dok je bio zdrav i živ. Sve ovo će mu koristiti poslije njegove smrti.*” (Ibn Madže)

---

¹ Ispravan u smislu da ga čovjek u tom slučaju nije dužan ponovo dati, već mu se taj zekat računa kao validan. (op. rev.)

² Tj. ako bi ih čovjek dao ovim kategorijama, to mu se ne računa kao zekat i sa njega nije spala obavenost davanja zekata za tu godinu. (op. rev.)

Post

Obaveza je postiti ramazan svakom razumnost, punoljetnom i za post sposobnom muslimanu. Neće ga postiti žena u hajzu i nifasu. Djetetu se naređuje post ako ga može podnijeti, kako bi se naviklo na njega. Nastupanje početka ramazana konstatiše se sa jednom od dvije stvari:

1. viđenjem mlađaka uz svjedočenje pravednog muslimana zaduženog propisima islama, pa makar bila žena;

2. upotpunjnjem trideset dana mjeseca ša'bana.

Obaveza posta otpočinje nastupanjem zore i traje do zalaska Sunca. Neophodno je imati namjeru postiti (odlučiti postiti) obavezni post prije nastupanja zore.

Post se kvari:

1.direktnim spolnim općenjem. Ko to učini dužan je napostiti i platiti iskup otpuštanjem roba. Ako nema, postit će dva mjeseca uzastopno, a ako ni to ne može, nahranit će šezdeset siromaha. Ako ni to ne može, onda se nije dužan iskupiti;

2.ejakulacijom uzrokovanim ljubljenjem, dodirivanjem ili masturbacijom. Onaj ko doživi ejakulaciju u snu neće imati nikakvih posljedica za post;

3.namjerno jesti i piti. Ako se desi u zaboravu, post je ispravan;

4.puštanje krvi hidžamom ili dobrovoljnim davanjem. Ako se dadne mala količina radi analize, ili izade nešto krvi bez htijenja postača, poput rane, krvi iz nosa i sl., post neće biti pokvaren;

5. namjerno povraćanje.

Ako u grlo uđe prašina, ili bude ispirao usta i nos, pa voda uđe u grlo, ili bude strastveno razmišljao pa (nenamjerno) ejakulira,¹ ili u snu ejakulira, ili izade krv ili povrati nenamjerno, post neće biti pokvaren. Ko bude jeo misleći da je nastupila noć, pa se uspostavi da je dan, dužan je napostiti. Ko bude jeo noću sumnjajući da je nastupila zora, post mu nije pokvaren. Ako bude jeo danju sumnjajući da je Sunce zašlo, dužan je napostiti.

Propisi za one koji ne poste

Zabranjeno je nepostiti ramazan onome ko nema opravdanja. Ženi u hajzu i nifasu obaveza je prekinuti post, kao i onome koji je u potrebi kako bi spasio nekoga iz propasti (smrti). Sunnet je putniku, kojem je dozvoljeno da skraćuje namaz, da ne posti, ukoliko mu post predstavlja veliku poteškoću, kao i bolesnome koji se pribjava pogoršanja bolesti. Dozvoljeno je onome ko je došao sa putovanja tokom dana da ne posti, kao i trudnici i dojilji koje se plaše za sebe ili za dijete. Sve ove kategorije dužne su samo napostiti. Trudnica i dojilja će nahraniti i po jednog siromaha za svaki dan ukoliko su se isključivo pribjavale za dijete.

Ko nije u mogućnosti postiti zbog starosti ili bolesti i ne postoji nada za njegove izlječenje, za svaki propušteni dan nahranit će siromaha, a nije dužan napostiti.

Ko odgodi napaštanje ramazana opravdano, pa dođe drugi ramazan, dužan je samo napostiti propušteno. Ukoliko je odgađanje napaštanja bude neopravdano

---

¹Tj. bez da je tim razmišljanjem imao za cilj ejakulirati. (op. rev.)

nahranić će siromahe za svaki dan uz napaštanje. Ukoliko ne napostiti opravdano, pa umre, nije ništa dužan. Ukoliko neopravdano ne napostiti, nahranić će se za njega za svaki dan jedan siromah.

Sunnet je da njegov bližnji napostiti propuštene dane ramazana, kao i post na koji se zavjetovao, a izvršenje svakog zavjeta je pokornost koja se izvršava za njega. Ko prekine post s opravdanjem, a potom prestane povod opravdanja u toku dana ramazana, dužnost mu je da se suzdrži od jela i pića. Ako nevjernik pređe na islam, žena se očisti od hajza, bolesnik izlijeci, putnik dođe sa putovanja, maloljetni uđe u punoljetstvo i nerazumnici dođe pameti tokom dana posta, a nisu u postu, obaveza im je napostiti pa makar preostali dio dana postili. Onaj kome je dozvoljeno da ne posti u ramazanu, nema pravo u tim danima postiti neki drugi post.

Dobrovoljni post

Najbolje je postiti svaki drugi dan, a zatim po vrijednosti slijedi post ponедјelјkom i četvrtkom, zatim post tri dana svakoga mjeseca, a najbolja tri dana za post su 13., 14. i 15. dan svakog hidžretskog mjeseca. Sunnet je postiti većinu mjeseca ša'bana i muharrema, dan Ašure, dan Arefata i šest dana mjeseca ševvala. Pokuđeno je odrediti mjesec redžeb isključivo za post, kao i petak i subotu. Pokuđeno je postiti sumnjivi dan, a to je trideseti dan mjeseca ša'bana, ukoliko je nebo vedro. Zabranjeno je postiti prvi dan Ramazanskog i Kurbanskog bajrama, te drugi, treći i četvrti dan Kurbanskog bajrama, osim onome ko obavlja temettu' ili kiran hadždž, pa mora prinijeti žrtvu.

Napomene:

- * Ko je u velikom hadesu, kao što su džunupluk, hajz i nifas, pa se očisti prije nastupanja zore, dozvoljeno mu je odgoditi kupanje poslije sabahskog ezana, a dati prednost sehuru. Ovakav post je važeći.
- * Dozvoljeno je ženi da uzme lijek kojim odgađa menstruaciju u ramazanu s ciljem učešća sa muslimanima u pokornosti, ukoliko postoji sigurnosti od štetnosti tog lijeka.
- * Dozvoljeno je postaću da guta pljuvačku ili šlajm, ako su unutra.
- * Vjerovjesnik, (*sallallahu alejbi ve sellem*) je kazao: „**Moj ummet će biti u dobru sve dok žuri sa iftaom, a odgađa sebur do posljednjeg vremena.**” (Ahmed); Također kaže: „**Vjera će biti prepoznatljiva sve dok ljudi ubrzavaju prekidanje posta, jer kršćani i židovi ga odgađaju.**” (Ebu Davud)
- * Pohvalno je prilikom prekidanja posta proučiti dovu. Poslanik, (*sallallahu alejbi ve sellem*) je rekao: „**Postaću se prilikom prekidanja posta ne odbija dova.**” (Ibn Madžed) Od dova koje se navode prilikom prekidanja posta jesu riječi Poslanika, (*sallallahu alejbi ve sellem*): *Zehbe-z-zame'u rebtelleti-l-urūku ve sebetel-edžru insāllah/Žed je otišla, krvni sudovi su se natopili i nagrada je potvrđena, ako Bog da.* (Ebu Davud)
- * Sunnet je iftariti se svježim hurmama, a ako nema, onda običnim, ako nema ni njih, onda vodom.

* Postač treba izbjegavati surmu, kapi za oči ili uši tokom posta, čime izlazi iz razilaženja među učenjacima. Ukoliko ima posebnu potrebu za tim, kao što je liječenje, onda nema smetnje za to, pa makar lijek dospio u njegovo grlo. Njegov post je tada ispravan.

* Sunnet je koristiti misvak, bez pokušenosti, prema ispravnom mišljenju, tokom cijelog posta.

* Postač je dužan izbjegavati ogovaranje, prenošenje tuđih riječi, laž i sl. Ako ga bude neko provocirao ili vrijedao, neka kaže: "Ja postim."

Čuvanjem svoga jezika i ostalih organa od grijeha čuva i svoj post. Od Poslanika, (*sallallahu alejbi ve sellem*) prenosi se da je rekao: „**Ko ne ostavi lažni govor i postupanje po njemu, Allahu nije potrebno da takav ostavi svoju branu i piće.**” (El-Buhari)

* Sunnet je onome ko bude pozvan na gozbu, a bude postio, da uputi dovu za onoga ko ga je pozvao. Ako ne bude postio, jest će.

* Noć kadra je najbolja noć u godini. Nalazi se u deset zadnjih dana mjeseca ramazana, a najvjerovaljnije je to dvadeset sedme noći. Dobro djelo u njoj bolje je od dobrih djela hiljadu mjeseci. Prepoznaje se po nekim znakovima, a od njih su da Sunce ujutro poslije nje izađe sasvim čisto, bez zraka i sa lijepim vremenskim prilikama. Musliman možda dobije nagradu u njoj, a da i ne zna koja je to noć. Od njega se traži da uloži trud u ibadetu tokom ramazana, a posebno u posljednjih deset dana. Nastojat će da ne izostavi nijednu noć bez noćnoga namaza. Kada teraviju klanja u džematu, neće otici sve dok imam ne završi teraviju u potpunosti kako bi mu bilo upisano klanjanje cijele noći.

* Ko zapostí dobrovoljni post, sunnet mu je da ga upotpuni, ali nije obavezan. Ukoliko bude htio namjerno da ga prekine, nema smetnje, a nije dužan ni da ga nadoknadi.

I'tikaf

On znači da se razuman musliman pridržava boravka u mesdžidu s ciljem pokornosti. Uvjet je da mu'tekif bude čist od velike nečistoće. Neće izlaziti iz mesdžida osim u prijekoj potrebi, radi hrane, obavljanja nužde i obavezognog kupanja. I'tikaf mu je pokvaren ukoliko izađe bez potrebe, kao i spolnim općenjem. Sunnet je u svakom vremenu, a pritvrđen je u ramazanu, a još pritvrđeniji u deset zadnjih dana ramazana. Najmanje trajanje i'tikafa je sat, a pohvalno je da ne bude manje od dana i noći. Žena će činiti i'tikaf samo uz dozvolu muža. Sunnet je da se mu'tekif posveti ibadetu i pokornosti i da ne čini druge dozvoljene bespotrebne stvari, te da izbjegava ono što ga se ne tiče.

HADŽDŽ I UMRA

Hadždž i umru obavezno je obaviti jedanput u životu.

Uvjeti obaveznosti su: 1. islam; 2. razum; 3. punoljetstvo; 4. sloboda;

5. materijalna sposobnost, koja označava da čovjek ima opskrbu i prijevoz.

Onaj ko zapostavi obavezu hadždža iz nemara, izdvojit će se nakon njegove smrti imetak za obavljanje hadždža i umre. Nije ispravno ako ga obavi nevjernik ili luđak, a ispravno je ako ga obavi dijete, rob, ali se njima ne računa da su obavili hadždž koji su dužni obaviti. Ukoliko onaj ko nije u mogućnosti, inače, obavi hadždž, kao što je siromah koji posudi novac, hadždž mu je valjan. Ko obavi hadždž za drugoga, a za sebe prije nije obavio obavezni hadždž, taj hadždž će isključivo vrijediti za njega.

Ihram Sunnet je onome ko želi obuci ihrame da se okupa, očisti, namiriše i da izbjegava šivenu odjeću. Obuci će donji i gornji čisti bijeli ihram, a zatim će reći: *Lebbejkellabumme umreten ev hadždžen ev hadždžden ve umreten.* (*Odaživam Ti se, Allahu, umrom ili hadžom, ili umrom i hadžom.*) Ako se bude bojao, može uvjetovati riječima: *Fein habeseni habis fe mehili hajsu habesteni!* / *Ako me nešto spriječi, mjesto gdje skidam ihrame mi je gdje sime Ti spriječio.*

Hadžiji se daje izbor između tri vrste obreda: temetu'a, ifrada i kirana. Najbolji je temetu'u, a on znači da čovjek uđe u ihrame sa nijetom obavljanja umre u mjesecima hadždža, a zatim završi sa umrom, skine ihrame, a potom uđe u ihrame sa nijetom hadždža u istoj godini. Ifrad označava da uđe u ihrame jedino s nijetom hadždža, a kiran da uđe s oboje, ili da uđe u umru, a zatim joj doda naknadno nijet hadždža prije nego što učini umranski tavar. Kada se onaj koji želi obaviti hadždž popne na svoje prijevozno sredstvo, izgovarat će telbiju: *Lebbejk-Allâbumme lebbejk, lebbejke lašerike leke lebbejk, innel-hamde ven-ni'amete leke vel-mulku lašerike leke/Odaživam Ti se, Ti sudruga nemaš, odaživam Ti se, zahvala, blagodat i vlast Tebi pripadaju, Ti sudruga nemaš.* Pohvalno je što više izgovarati telbiju i podizati glas prilikom njenog izgovora, osim ženama.

Ihramske zabrane

Postoji devet ihmamskih zabrana: 1. brijanje kose; 2. sjećanje noktiju; 3. oblačenje šivena odjeće za muškarce, osim ako ne nađe donjeg ogrtača, da obuče donje gaće (šarvale), ili ako ne nađe papuče da obuče bilo koju vrstu obuće, ali je odsijeće tako da bude ispod nožnih članaka. Takav neće davati iskup; 4. da muškarac pokrije glavu; 5. mirisati tijelo i odjeću; 6. loviti životinje, a to podrazumijeva dozvoljenu divljač; 7. vjenčani ugovor – zabranjen je, ali nema iskupa za njega; 8. strastveno naslađivanje, mimo spolnog organa, za koje je iskup ovca, ili postiti tri dana, ili nahraniti šest siromaha; 9. direktno spolno općenje – ukoliko je prije prvoga izlaska iz ihmamskih stega, hadždž biva pokvaren, dužnost mu je upotpuniti ga do kraja a zatim ga ponovo obaviti sljedeće godine, uz klanje deve koja se podijeli siromasima Mekke. Ukoliko bude nakon prvoga izlaska iz stega ihmrama, hadždž neće biti pokvaren, ali mu je obaveza zaklati devu. Ukoliko bude direktno spolno općio na umri, pokvario ju je, dužan je ovcu zaklati i dužan je nadoknaditi umru. Hadždž i umra neće biti pokvareni ukoliko ne bude spolnog općenja. Žena i muškarac su u propisima hadždža i umre isti, osim što žena može oblačiti šivenu odjeću i neće oblačiti nikab, burku i rukavice.¹

¹Tj. ne oblači nikab ili burku jer su šiveni za pokrivanje lica, dok može pokriti lice nečim drugim da je ne bi vidjeli muškarci koji joj nisu mahremi, kao što može pokriti i ruke nečim drugim mimo rukavica. (op. rev.)

Fidje – otkup Dvije su vrste:

1. Otkup u kojem se ima pravo izbora između više opcija

To je otkup za brijanje, mirisanje, sjećenje noktiju, pokrivanje glave ili oblačenje šivenе odjeće za muškarce. Daje se odabir između posta tri dana i hranjenja šest siromaha, tako da jednom siromahu da pola sa'a (1,25 kg) hrane, ili da zakolje ovcu. Naknada za lov u ihramima je da se žrtvuje slična domaća životinja ukoliko postoji, a ukoliko ne postoji, podijelit će se sadaka u njenoj vrijednosti;

2. Otkup u kojem se nema pravo izbora između više opcija, već je obavezan redoslijed

Iskop za onoga ko obavlja temetu i kiran je ovca. Iskop za spolni odnos je deva, a ako nema, postit će tri dana na hadždžu i sedam dana kada se vratи kući. Žrtva koja se dovede (hedj) i nahranjivanje sirotinje dodjeljuje se isključivo siromasima u Mekki.

Ulazak u Mekku

Kada hadžija uđe u Mesdžidul-haram, izgovorit će propisani zikr. Potom će početi umranski tavaf ako čini temetu' hadždž, ili tavafu-l-kudum ako čini ifrad ili kiran. Istaknut će desnu mišicu tako što će gornji ihram provući ispod pazuha desne ruke, a njegove krajeve prebaciti preko lijevog ramena. Počet će od Hadžeru-l-esveda (Crnog kamena), dodirnuti ga i poljubiti ili pokazati na njega govoreći: *Bismillahi, Allahu ekber*. To će raditi prilikom svakog kruga. Kaba će mu biti s lijeve strane dok je obilazi sedam puta, ubrzavače hod i skraćivati korak u prva tri kruga, prema mogućnosti, a preostale krugove će obilaziti hodajući normalno. Kada god prođe pored jemenskog čoška, dodirnut će ga ukoliko može, a između jemenskog čoška i Crnog kamena će govoriti: *Rabbenaatina fiddunja haseneten ve fil abireti haseneten vekinā 'azaben-nar*. U preostalom dijelu kruga upućivat će dove koje želi. Potom će klanjati dva rekata iza Mekami-Irahima ukoliko može. Proučit će sure El-Kafirun i El-Ihlas. Potom će se napiti zemzem-vode što više i vratiti se do Crnog kamena da ga dodirne, ako je moguće. Uputit će dovu kod Multezema (između Crnog kamena i vrata Ka'be), a potom izaći na Safu, na nju se popeti i reći: *Ebde'u bimā bedeallahu bibi*, i proučit će riječi Uzvišenog:

إِنَّ الصَّفَا وَالْمَرْوَةَ مِنْ شَعَائِرِ اللَّهِ فَمَنْ حَجَّ أُنِيْتَ أَوْ اعْتَمَرَ فَلَا جُنَاحَ عَلَيْهِ أَنْ يَطَّوَّقَ بِهَا وَمَنْ تَطَّوَّقَ خَيْرًا فَإِنَّ اللَّهَ شَاكِرٌ عَلَيْهِ.

Safa i Merva su Allahova časna mjesta, zato onaj koji Kabu hodočasti ili umru obavi ne čini nikakav prijestup ako krene oko njih. A onaj koji drage volje učini kakvo dobro djelo - pa, Allah je doista blagodaran i sve zna.

Veličat će Allaha tekbirima i izgovarat će kelime šehadet. Okrenut će se prema Kibli, podići svoje ruke i moliti. Potom će se spustiti ići do zelene označke, a zatim ubrzati trčeći do druge zelene označke. Potom će doći do Merve i učiniti ono što je činio na Safi, osim učenja ajeta, a potom sići i učiniti ono što je činio prilikom prvog kruga dok ne upotpuni sedam krugova – od Safe do Merve je jedan krug, od Merve do Safe drugi i sve tako. Potom će skratiti kosu ili je obrijati, jer je brijanje bolje osim za onoga ko čini temetu' hadždž, jer će obaviti hadždž poslije umre. Što se tiče onih koji obavljaju kiran i ifrad, nije im dozvoljeno poslije tavaful-kuduma da se riješe ihramskih stega sve dok ne bace kamenčice prvog dana Bajrama na Džemretul-akabe. Propisi hadždža za ženu isti su kao i propisi za muškarca, osim što žena ne ubrzava hod u tavafu oko Kabe, niti trči između Safe i Merve.

Opis hadždža

Kada dođe osmi dan (jevmut-tervije) obući će i hrami i zanijetiti ukoliko to čini iz svog smještaja u Mekki i krenuti ka Mini da na njoj proveđe devetu noć zulhidždžeta. Kada izade Sunce devetog dana, krenut će na Arefat, a kada Sunce pređe zenit, klanjat će podne i ikindiju sastavljeni i skraćeno. Čitav Arefat je mjesto za boravak osim doline Urene. Izgovarat će često riječi *lāilāhe illallahu ve hdehu lāšerike leh lehul-mulkū ve lehul-hamdu ve huve 'alākulli šej'in kādir*. Trudit će se da što više upućuje dove, da se kaje i preda Allahu. Kada zade Sunce, krenut će ka Muzdelifi, smireno i dostojanstveno, učeći telbiju i spominjući Allaha. Kada dođe do Muzdelife, klanjat će akšam i jaciju, spojeno i skraćeno, a zatim će proboraviti noć na njoj. Klanjat će sabah u prvom vremenu i ostati upućivati dove na Muzdelifi sve dok se dobro ne razdani. Krenut će prije izlaska Sunca. Kada dođe do doline Muhaṣira, ubrzat će, ukoliko može, sve dok ne dođe na Minu, i počne gađati Džemretul-akabe sa sedam kamenčića veličine košpice ili lješnjaka. Učit će tekbir sa bacanjem svakog kamenčića. Podizat će ruku prilikom bacanja kamenčića. Uvjet je da kamenčić padne u korito, makar i ne udario u stup. Telbija se prekida sa otpočinjanjem bacanja kamenčića. Potom će zaklati svoj hedj, a zatim obrijati kosu ili je skratiti, a brijanje je bolje. Bacanje kamenčića i brijanje su povod za dozvolu svih iheramskih zabrana osim spolnog općenja. Ovo se naziva prvo razrješenje od iherama. Potom će se uputiti ka Mekki i obaviti tavaful-ifade. Ovaj tavaf je obavezan i njime se upotpunjaje hadždž. Potom će kružiti od Safe do Merve, ako obavlja temettu'u, ili ako nije učinio sa'j sa tavaful-kudumom. Kada to učini, dozvoljeno mu je sve, pa čak i spolno općenje. Ovo je drugo razrješenje od iherama. Zatim će se vratiti na Minu i obavezno na njoj prenoći. Bacat će kamenčice na džemreta poslije podne-namaza u tim danima, svako džemre sa sedam kamenčića. Gađat će prvo, a zatim malo istupiti i stati moleći Allaha. Zatim će gađati srednje i poslije njega uputiti dovu, pa veliko, ali nakon velikog neće zastajati čineći dovu. Isto će činiti sljedećeg dana. Ako želi da požuri, izaći će sa Mine prije zalaska Sunca. Ukoliko Sunce zađe dvanaestog dana zulhidždžeta, a on je na Mini, obaveza mu je prenoći na Mini i bacati kamenčice sutradan, osim da bude u velikoj gužvi, a ima namjeru da izade. Onda nema smetnje da izade, pa makar i poslije zalaska Sunca. Za onoga koji čini kiran važe isti propisi kao i za onoga koji čini ifrad, osim što mu je obaveza da zakolje kurban hedj kao onaj koji obavlja temettu'u. Ukoliko želi da putuje neće krenuti sve dok se ne oprosti od Kabe tavafom kao zadnjim boravkom kod Kabe. Žene u hajzu i nifasu neće činiti oprosni tavaf jer sa njih spada obaveza tavaful-veda'a. Ukoliko poslije ovog tavafa počne trgovati u Mekki, ponovit će ga. Ko krene prije oprosnog tavafa, vratit će se ako je bio blizu, a ako nije, dužan je zaklati kurban.

Četiri su temelja (rukna) hadždža:

- 1.ihram, a označava nijjet za ulazak u obred; **2.** boravak na Arefatu; **3.** tavafu-l-ifada
- 4.** sa'j između Safe i Merve.

Sedam je vadžiba hadždža:

- 1.zanijetiti ulazak u obrede od mikata; **2.**boraviti na Arefatu do početka noći;
- 3.**boraviti na Muzdelifi do iza polovine noći; **4.**boraviti na Mini u noćima tešrika;

5.gađanje džemreta; **6.**brijanje ili skraćivanje kose; **7.**tavaful-veda' (oprosni tavaf).

Tri su rukna umre:

1.zanijetiti ulazak u obrede; **2.**tavaf oko Kabe; **3.**sa'j između Safe i Merve.

Dva su vadžiba umre:

1.zanijetiti ulazak u obrede od mikata; **2.**brijanje ili skraćivanje kose.

Ko izostavi neki rukn, obred hadždža neće se upotpuniti osim sa njegovim izvršenjem. Ko izostavi vadžib, dužan je zaklati kurban, a ko izostavi sunnet, nema nikakvih sankcija.

Uvjeti ispravnosti tavafa oko Kabe

Postoji trinaest uvjeta ispravnosti tavafa:

1.islam; **2.**razum; **3.**dotični nijjet (za taj ibadet); **4.**nastupanje vremena tavafa; **5.**pokruti stidno mjesto onome ko je u mogućnosti; **6.**biti čist od nečistoće (dijete to nije obavezno); **7.**upotpuniti sedam krugova; **8.**da Kaba prilikom kruženja bude s lijeve strane i ponoviti krug ako je pogrešno napravljen.**9.**ne vraćati se u hodu; **10.**ko je u mogućnosti, mora hodati; **11.**obavljati krugove uzastopno jedan iza drugoga; **12.**da bude unutar El-Mesdžidul-harama; **13.**da se tavaf otpočne od Crnog kamenja.

Sunneti tavafa su: dodirnuti i poljubiti Crni kamen, domijeti tekbir kod njega, dodirnuti Jemenski čošak, pokazivati desnu mišicu, ubrzavati i hodati na mjestima gdje je to propisano, upućivati dove i činiti zikr tokom tavafa, približiti se Ka'bi, klanjati dva rekata poslije tavafa iza Mekami-Ibrahima.

Uvjeti sa'ja između Safe i Merve su:

1.islam; **2.**razum; **3.**nijjet; **4.**uzastopno obavljanje krugova; **5.**ko je u mogućnosti, mora hodati; **6.**upotpuniti sedam krugova; **7.**obuhvatiti obilaskom prostor polazeći sa Safe i vraćajući se na Safu; **8.**da bude poslije ispravnog tavafa oko Kabe; **9.**otpočeti brojanje neparno od Safe, a parno od Merve.

Sunnet sa'ja između Safe i Merve:

1.imati abdest i biti čist od nečisti – nedžaseta; **2.**pokrivanje stidnih mjeseta; **3.**zikr i dova tokom sa'ja; **4.**ubrzavanje i normalno hodanje na propisanim mjestima, **5.**popeti se na Safu i Mervu, **6.**da se obavi sa'j odmah nakon tavafa.

Napomena: Najbolje je bacati kamenčiće istoga dana (kada je i propisano), a kada bi se odgodilo bacanje kamenčića nekog dana za sutrašnji dan, ili sve za posljednji dan tešrika, bilo bi ispravno.

Kurban je pritvrđeni sunnet. Kada nastupi mjesec zul-hidždže, onome ko želi klati kurban zabranjeno je u prvihi deset dana skraćivati išta od svojih dlaka, kose, noktiju ili kože, sve dok ne zakolje kurban.

Akika je sunnet. Za muško dijete kolju se dvije ovce, a za žensko jedna. Kolje se sedmi dan po rođenju. Sunnet je sedmog dana obrijati glavu dječaka i dati sadaku u vrijednost težine kose koja se računa na osnovu vrijednosti srebra.Tog dana će mu se nadjenuti ime. Najdraža imena Allahu su Abdullah i Abdurrahman. Zabranjeno je nadijevati ime čije će značenje biti da je dijete rob nekog drugog mimo Allaha, kao što je Abdu-n-nebijj (rob vjerovjesnika), Abdu-r-resul (rob poslanika). Ukoliko vrijeme akike padne u vrijeme klanja kurbana, dovoljno je zaklati samo jedno od to dvoje.

Korist: Ko dođe u Poslanikovu, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*,) džamiju, treba da klanja dva rekata tehijjetu-l-mesdžida. Nakon toga lijepo je da ode do Poslanikovog kabura, okrenut licem prema njemu, a leđima prema kibli. Ponašat će se tom prilikom s poštovanjem kao da vidi Poslanika, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*,) i kazat će: Es-selamu 'alejke ja Resulallah/Mir neka je na tebe, Allahov Poslaniče. Ako se i doda nešto na ove riječi, to je lijepo. Zatim se treba pomjeriti desno i kazati: Es-Selamu alejke ja Eba Bekre Es-Siddik/Mir neka je na tebe, o Ebu Bekre, i: Es-selamu alejke ja Umer El-Faruk/Mir neka je na tebe, o Omere. Allāhume-džzhima 'an-nebjijhima ve 'ani-l-islami hajren/Allahu, nagradi ih svakim dobrom njihovo služenje njihovom Vjerovjesniku i islamu. Nakon toga se treba okrenuti prema Kibli, tako da soba dođe na lijevoj strani i učiti dovu.

U nastavku skraćeno spominjemo obrede hadždža:

Obredi	Temetu'	Kiran	Ifrad
Početak: Ihram i telbija	Lebbejke 'umreten mutemetti'an biha ilel-hadždž.	Lebbejke 'umreten ve hadždžen	Lebbejke hadždžen
Zatim	Tavaf za umru.	Tavaful-kudum	Tavaful-kudum
Zatim	Sa'j za umru	Sa'j hadždža	Sa'j hadždža
Zatim	Šišanje ili brijanje kose ¹	Ostaje u ihamima	Ostaje u ihamima
8. dan zul-hidždže prije podne	Nijjeti se hadždž iz Mekke i ide na Minu	Odlazak na Minu	Odlazak na Minu
Jutro 9. dana nakon izlaska Sunca	Odlazi se na Arefat i tamo se skraćeno i spojeno klanaju podne i ikindija u podnevsko vrijeme. Nakon toga se čine dove sve do zalaska Sunca.		
Nakon zalaska Sunca	Kreće se prema Muzdelifi i tamo se klanaju akšam i jacija skraćeno. Poslije toga se treba prenoći na Muzdelifi najmanje do pola noći, a sunnet je ostati do poslije zore.		
10. dan (1. dan bajrama) pred izlazak Sunca	Ide se na Minu i bacaju se kameničići na džemretul-akabe Brije se ili skraćuje kosa, zatim se obavlja tavafu-l-ifada. ² Sa'j hadždža	Klanje kurbanu	Klanje kurbanu
11., 12., 13. dan	Bacaju se kameničići na malo, srednje i veliko džemre nakon što Sunce pređe zenit.	= = = = =	= = = = =
Pri odlasku	Oproštajni tavaf (nije obavezan za ženu u hajzu ili nifasu).		

¹Time se potpuno izlazi iz obreda umre i skidaju se ihami.

²Ukoliko se urade bilo koje dvije stvari od spomenute tri, nastaje prvo oslobođenje od ihamama, a kada se uradi i treća stvar, nastaje i drugo oslobođenje.

RAZNE KORISTI

★ Loše djelo se briše i iskupljuje s nekoliko stvari, a neke od njih su: iskreno pokajanje, traženje oprosta, činjenje dobrih djela, iskušenja nedaćama, sadaka, dova za druge. Ukoliko nešto preostane, a Allah ne oprosti, bit će za to kažnjen u kaburu, ili na Sudnjem danu, ili u vatri Džehennema, sve dok ga Allah od tih grijeha ne očisti. Potom će ući u Džennet ako je umro isповijedajući ispravnu vjeru. Ako je umro u kufru, širku, nifaku, vječno će biti u vatri Džehennema. Nepokornosti i grijesi imaju mnogobrojne posljedice po čovjeka.

Djeluju na srce, tj. čovjeku donose osjećaj usamljenosti i tame, poniženja, bolesti, te mu postaju prepreka na putu ka Allahu.

Utjecaj grijeha na vjeru: Grijesi donose i prizivaju slične grijeha, sprečavaju čovjeka da čini pokornost i lišavaju ga dove Poslanika, (*sallallahu alejbi ve sellam*) meleka i vjernika.

Utjecaj grijeha na opskrbu: sprečavaju opskrbu, uklanjuju blagodati i poništavaju bereket imetka.

Utjecaj na pojedinca: poništavaju bereket života, donose tegoban život i komplikaciju stvari.

Utjecaj na djela: sprečavaju njihovo primanje kod Allaha.

Utjecaj na društvo: uklanjuju blagodat sigurnosti i donoseteško stanje, vladavinu nepravednih vladara i neprijatelja, sprečavaju kišu i sl.

★ Humum- brige

Smirenost, radost i prestanak briga srca je cilj svake osobe. Time život postaje lijep, a da bi se to ostvarilo postoje vjerska, prirodna i praktičnasredstva koji se mogu objediti samo kod vjernika, a to su:

1. vjerovanje u Allaha;
2. činjenje naredbi i izbjegavanje zabrana;
3. dobročinstvo prema stvorenjima govorom, djelom i ostalim vrstama dobročinstva,
4. posvetiti se djelima ili korisnim vjerskim ili ovosvjetskim naukama;
5. ne razmišljati o prošlim ili budućim poslovima, već se posvetiti onim trenutnim;
6. mnogo spominjati Allaha;
7. pričati o Allahovim vidljivim i nevidljivim blagodatima;
8. gledati u one koji su na manjem stepenu od nas, a ne gledati u one koji imaju više dunjaluka od nas;
9. nastojati otkloniti povode koji donose brige i zadobiti povode koji donose sreću;
10. tražiti utočište kod Allaha dovama za otklanjanje brige.

Korist:

Ibrahim el-Havvas kaže: „Srce se ljeći sa pet stvari: učenjem Kur'ana uz razmišljanje, praznim stomakom, noćnim namazom, poniznim upućivanjem dove na izmaku noći i druženjem sa dobrima.”

★ Brak

Sunnet je oženiti se onome ko ima veliku strast, ali se ne boji bluda. Dozvoljeno je onome ko nema strasti, a obaveza je onome ko se pribjjava zinaluka. Ženidbi se daje prednost u odnosu na obavezni hadždž. Zabranjeno je gledati u bilo kakvu ženu (koja nije bliža rodbina)

Uvjeti ženidbe:

1. Odrediti supružnike, jer nije ispravno da staratelj kaže: Ženim te jednom od svojih kćerki, a on ih ima više;
2. zadovoljstvo razboritog i šerijatskim tekstovima obavezanog supruga, te zadovoljstvo slobodne i razumne žene;
3. staratelj (veliji), jer nije ispravno da se žena sama uda, niti da je uda neko ko joj nije staratelj, osim ako staratelj bude sprečavao da se uda za muža koji joj dolikuje. Najpreči da je uda je njen otac, zatim njen djed,³ i ako ima još predaka uzlaznom lozom, a zatim njen sin, zatim njen unuk, i tako silaznom linijom. Zatim brat po ocu i majci, zatim brat po ocu, zatim sin njenog brata, itd.;
4. svjedočenje. Neophodno je da posvjedoče dvojica šerijatski punoljetnih, razumnih i pravednih muškaraca;
5. da nema zapreka za brak među njima, kao što su srodstvo po mlijeku, krvi i tazbinstvu.

Žene s kojima je zabranjeno stupiti u brak

Prva skupina: Žene sa kojim je zauvijek zabranjeno stupiti u brak:

1. Po krvi: majka, nena i sve ostale uzlaznom linijom; kćerka, unuka i sve ostale silaznom linijom; sestra, sestrina čerka ili sestrina unuka, bratova čerka ili unuka, i tako dalje po silaznoj lozi; te tetka po ocu i majci i sve uzlaznom lozom.
2. Rodbinske veze po mlijeku: Dojenje biva razlog formiranja rodbinskih odnosa kao i po krvi, pa čak i formiranje tazbinstva.
3. Rodbinske veze po tazbinstvu, a one su: punica i ženine nene, sve žene po uzlaznoj lozi, ženine kćerke i sve iza njih silaznom lozom.

Druga skupina: Privremeno zabranjene, a one su dvovrsne:

1. povodom sastavljanja, kao što je sastavljanje dvije sestre u jednom braku, te žene i njene tetke po ocu ili majci;
2. privremenim povodom koji može prestati, kao da žena bude supruga nekog drugog.

Korist: Roditelji nemaju pravo prisiliti sina da se oženi onom koju ne želi. Nije mu obaveza da im se u tome pokorava. Time se ne ubraja u neposlušne.

*** Razvod braka**

Razvod braka zabranjen je za vrijeme hajza i nifasa žene ili čistoće u kojoj je muškarac sa njom imao spolni odnos, ali ipak ako se desi takav talak on je pravosnažan. Razvod braka je pokuđen ako nema nikakvog razloga za njim, a dozvoljen je ako postoje opravdani razlozi, a pohvalan je onome kome brak šteti. Nije obaveza pokoravati se roditeljima u pogledu talaka. Ko želi razvesti ženu, zabranjeno mu je da je odjedanput razvede izgovaranjem riječi talaka više puta, već samo jedanput. Obaveza je da razvod bude tokom čistoće u kojoj nije imao spolni odnos sa njom. Razvest će je jedanput bez ponovnog izgovaranja riječi talaka sve dok njen priček ne istekne. Onoj koja je razvedena prvi i drugi put (povratni razvod) zabranjeno je otići iz kuće, i zabranjeno je da je njen muž izbací iz kuće prije nego što istekne priček. Razvod biva pravosnažan samo ukoliko se izgovori riječima, a nije validan ukoliko samo ima namjeru.

---

³Ovaj raspored znači da ako nema oca, ili joj je otac nevjernik i tome slično, starateljstvo za brak se prebacuje na sljedećeg. (op. rev.)

★ Zakletve

Da bi iskup za zakletvu bio obavezan, potrebno je ispuniti četiri uvjeta:

- 1.** Namjera zaklinjanja. Neće se uzimati u obzir ako zakletvu izgovori bez namjere da se zakune, i ovo se naziva *lagr*, kao da kaže: Nije, tako mi Allaha, ili: Jest, tako mi Allaha, izgovarajući riječi, ali bez namjere zaklinjanja.
- 2.** Da se zakletva odnosi na nešto što se u budućnosti može desiti. Neće biti pravosnažna⁴ za nešto iz prošlosti za što ne zna ili misli da govori istinu. Neće biti pravosnažno ni ako se čovjek zakune znajući laže ita zakletva se naziva *gamus* i jedan je od velikih grijeha. Neće biti pravosnažno ni ako se zakune na nešto u budućnosti misleći da istinu govori, pa se ispostavi suprotno tome.
- 3.** Da onaj koji se zaklinje bude slobodan i to čini bez prisile.
- 4.** Da zakletvu prekrši tako da učini ono na što se zakleo da će ostaviti, ili da ostavi ono na što se zakleo da će uraditi.

Onome ko se zakune, pa nakon toga kaže: Ako Allah da, nije obavezno dati iskup, ali pod dva uvjeta:

- 1.** da riječi: Ako Allah da, budu izgovorene zajedno sa zakletvom;
- 2.** da ima namjeru izvršenje zakletve učiniti ovisnim o izuzeću, kao kada kaže: Tako mi Allaha, inšallah.

Ko se zakune na nešto i vidi da je korisnije uraditi suprotno, sunnet mu je da se iskupi za svoju zakletvu i učini ono što je bolje.

Iskup za zakletvu:

Nahraniti deset siromaha, za svakog siromaha pola sa'a (1,250 kg) hrane ili ih obući, ili osloboditi roba. Ko to ne može, dužan je postiti tri dana uzastopno. Ko bude postio, a bude mogao nahraniti ili obući siromahe, nije se riješio iskupa. Dozvoljeno je iskupiti se prije nego što se prekrši zakletva ili poslije. Ko se više puta zakune na jednu stvar, bit će mu dovoljan jedan iskup. Ukoliko bude veći broj stvari na koje se zakleo, također je veći i broj iskupa.

★ Zavjet

Vrste:

- 1.** Opći zavjet, kao da kaže: Allahu se zavjetujem ako budem izlječen, i ušuti i nije zanijetio određeni zavjet. Tada je dužan iskup za zakletvu ukoliko bude izlječen.
- 2.** Zavjet u svađi i srdžbi, a označava da se zavjet veže za neki uvjet s namjerom sprečavanja činjenja nečega ili podsticaja na određeno djelo, kao kada kaže: Ako budem govorio s tobom, postit ću godinu. Propis glasi: daje mu se odabir ili da uradi ono čime se obavezao ili da se iskupi za zakletvu kada progovori.
- 3.** Dozvoljeni zavjet, npr.:Allahu se zavjetujem da ću obući ovu odjeću. Propis: daje mu se na odabir da obuče odjeću ili da se iskupi za zakletvu.
- 4.** Pokuđeni zavjet, npr.:Zavjetujem se Allahu da ću razvesti svoju ženu. Propis: sunnet mu je da se iskupi za zakletvu i da ne učini ono na što se zavjetovao, a ako sprovede svoj zavjet, neće se iskupljivati.

---

⁴Tj. neće morati izvršiti iskup (keffaret) za tu zakletvu. (op. rev.)

5. Zavjet nepokornosti, kao npr.:Zavjetujem se Allahu da će krasti. Propis: zabranjeno ga je izvršiti, a iskupljuje se iskupom za zakletvu. Ako ga učini – grješan je, ali neće plaćati iskupninu.

6. Zavjet pokornosti, npr.:Allahu se zavjetujem da će klanjati toliko i toliko. s ciljem približavanja Allahu. Ako ovaj zavjet veže za kakav uvjet kao što je izlječenje od bolesti, dužan ga je izvršiti, ako se uvjet ispunji, a ako ga ne veže za uvjet, apsolutno ga je obaveza izvršiti.

★ Dojenje

Sve što je zabranjeno po krvi, zabranjeno je i po mljeku, pod tri uslova:

- 1.**Da je mljeko koje se doji izašlo zbog rađanja.
- 2.** Da dojenje bude u toku dvije godine od dana rođenja.
- 3.** Da broj dojenja bude sigurno pet puta ili više.

Pod dojenjem se podrazumijeva dojenje dojke sve dok je dijete samo ne ostavi, a nije uslov da se najede.

Iz dojenja ne proizilazi obaveza opskrblivanja i naslijedivanja.

★ Oporuka: Obaveza je čovjeku oporučiti da se vrati pravo onome ko kod njega ima neko pravo, a nema dokaz za to pravo.⁵ Oporuka je sunnet onome ko ostavi mnogo imetka, pa je pohvalno da oporuči da se podijeli petina bližnjem siromahu koji ne spada u njegove nasljednike. Ako nema, onda nevoljniku, alimu ili dobrom čovjeku. Pokuđeno je da oporučuje siromah koji ima nasljednike, osim ako su ti nasljednici bogati, onda je dozvoljeno. Zabranjeno je oporučiti više od trećine onome ko nije nasljednik, a zabranjeno je oporučiti nasljednikubilo šta, makar taj iznos bio malen, osim ako ostali nasljednici to dozvole poslije njegove smrti. Oporuka prestaje važiti kada oporučilac kaže: Povraćam odluku, poništavam, mijenjam i sl.

Pohvalno je da u uvodu oporuke napiše: U ime Allaha, Svemilosnog, Milostivog. Ovo oporučuje (taj i taj) koji svjedočeći da nema drugog boga osim Allaha, Koji sudruga nema, i da je Muhammed Njegov rob i poslanik, da je Džennet istina i da je Džehennem istina, da će Sudnji čas doći bez imalo sumnje, da će Allah proživjeti ljude iz njihovih grobova. Oporučujem porodicu koju ostavljam iza sebe da se boje Allaha i da poprave međusobne odnose svoje, da se pokoravaju Allahu i Njegovom Poslaniku, ako su vjernici. Oporučujem im ono što su Ibrahim i Jakub oporučili svojim sinovima:

O sinovi, Allah je vama odabrao vjeru pa umirite samo kao muslimani.

★ Pohvalno je kada se donese salavat na Vjerovjesnika, (*sallallahu alejbi ve sellem*) da se donese i selam, te da se ne zadržava na jednom od to dvoje. Na druge ljude mimo vjerovjesnika primarno se ne donosi salavat, kao npr. da se kaže: Ebu Bekr, (*sallallahu alejbi ve sellem*) ili 'alejhisa-salatu ves-selam', jer ovo je pokuđeno. Prema konsenzusu, dozvoljeno je da se nakon salavata i selama na vjerovjesnike spomenu i drugi, npr.: Allāhumme salli 'alā Muhammedin ve 'alāli Muhammed ve ashabihi ve ezzadžihi ve zurrijetihu (Allahu,

---

⁵Poput onoga ko je oporučiocu pozajmio novac, a nema dokaza da mu je pozajmio novac. U tom slučaju je oporučiocu obavezno oporučiti nasljednicima da se vrati novac onome od kog je posudio taj novac, da ne bi taj čovjek ostao uskraćen za to svoje pravo. To je značenje riječi: **a nema dokaz za to pravo**, tj. za to znaju samo on i oporučioc, bez svjedoka, i tada je ostavljanje oporuke od strane dužnika jedino osiguranje vraćanja tog prava, zbog čega ta oporuka biva obaveznom. (op. rev.)

blagoslovi Muhammeda i njegovu porodicu i njegove ashabe i njegove supruge i njegovo potomstvo). Pohvalno je prizvati Allahovu milost i zadovoljstvo na ashabe i tabīne, te učenjake pobožnjake i ostale odabranike poslije njih. Tako se kaže: Ebu Hanife, Malik, Eš-Šafī, Ahmed, *(radjal-lahu anhu)* (neka je Allah s njima zadovoljan), ili rahimehumullah (Allah im se smilovao).

★ Klanje

Obaveza je zaklati životinju da bi njen meso bilo dozvoljeno jesti. Sljedeći su uvjeti za životinju koja se mora zaklati da bi njen meso bilo halal:

1. da ju je dozvoljeno jesti;
2. da se ima u posjedu,
3. da bude kopnena životinja.⁶

Klanje ima četiri uvjeta:

1. da onaj koji kolje bude razuman;
2. da predmet kojim se kolje ne bude zubast, jer to nije dozvoljeno upotrebljavati;
3. presjeći grkljan i dušnik ili barem jednu od dvije vratne arterije;
4. reći bismillahi kada počnemo nožem prelaziti preko vrata. Ukoliko se zaboravi izgovoriti, obaveza spada. Dovoljno će biti ako se izgovori na nekom drugom jeziku mimo arapskog, a prilikom izgovaranja bismille sunnet je izgovoriti i tekbir.

★ Lov

Uvjeti za životinju koju želimo uloviti⁷ su sljedeći:

1. da spada u životinje koje je dozvoljeno jesti;
2. da bude po prirodi divljač;
3. da se do te životinje ne može doći osim lovom.⁸

Propis lova: Dozvoljen je ako postoji potreba, a zabranjen ukoliko se radi o igri i zabavi. Ukoliko lovac bude uz nemiravao ljude prateći i ganjajući životinje, onda mu je to zabranjeno.

Dozvoljeno je loviti pod četiri uvjeta:

1. da lovac bude onaj od koga je inače dozvoljeno jesti zaklanu životinju.
2. da predmetom kojim gađa bude dozvoljeno priklati životinju, tako da bude oštar poput koplja, strijеле i sl. Ako lov bude uz pomoć kakve životinje, kao što su orao ili pas, uvjet je da bude podučena lovom;
3. namjeravati loviti, a to znači kada se gađa predmetom da se cilja ulov, a ukoliko predmet pogodi životinju bez namjere lova, nije je dozvoljeno jesti;
4. reći bismillahi prilikom gađanja. Izgovaranje bismillahi ne spada kao obaveza pa makar se i zaboravila. Zabranjeno je jesti meso bez izgovorene bismile.

★ Hrana je sve ono što se jede i piće

U osnovi je dozvoljena svaka vrsta hrane pod tri uvjeta:

1. da bude čista;

⁶Tj. vodene životinje nije potrebno klati jer su halal i bez klanja. (op. rev.)

⁷Tj. osnova je da je životinja halal samo ako se ubije klanjem, a ne ranjavanjem na nekom drugom dijelu tijela, a da bi bilo njen meso halal nakon što bude ubijena ranjavanjem (tj. lovljenjem) umjesto klasičnim klanjem, potrebno je ispuniti ove uslove. (op. rev.)

⁸Tj. da se ne može se uhvatiti i zaklati kao domaće životinje. (op. rev.)

2. da ne šteti;
3. da se ne smatra ono što je ljudskoj prirodi odvratno.

Zabranjeno je jesti svaku vrstu nečiste hrane kao što je krv i strvina, ono što šteti poput otrova, ili ono što se smatra odvratnim kao što su balegai mokraća životinja čije je meso halal,⁹ vaške, kukci i sl.

Od kopnenih životinja zabranjeni su: domaći magarci, sve što svojim očnjacima razdire ulov poput lava, tigra, pantera, geparda, vuka, psa, svinje, majmuna, mačke, makar bila divlja, lisice, vjeverica, osim hijene.

Od ptica su zabranjene one koje love svojim kandžama, kao što su: kobac, soko, orao, sova i sl., te ono što jede strvinu, kao što su: orao, strvinari, roda.

Zatim, sve što Arapi smatraju prljavim u svojim podnebljima, poput slijepog miša, miša, osa, pčela, mušica, leptirova, hudhuda, ježa, zmiјe, bodljikavog praseta, te insekata poput crva, zatim pacova, balegara, guštera.

Zabranjeno je sve ono što šerijat naređuje da se ubije kao što su škorpioni, ili zabranjuje da se ubija poput mrava, te što se rodi spajanjem životinje koja se jede i ne jede, poput sim'a, a to je mladunče hijene kojem je otac vuk.

Nije zabranjeno jesti ono što se rodi od dvije različite vrste koje su dozvoljene, kao mazga nastala od divljeg magarca i konja. Osim ovoga, dozvoljene su ostale životinje kao što su domaća stoka (krave, ovce, koze, deve i konji), te divlja stoka kao što su žirafe, zečevi, kunići, pustinjski skočimiši, zatim bodljorepi gušteri, gazele, zatim ptice poput nojeva, kokoši, pauna, papagaja, golubova, vrabaca, patki, guski.

Vodene životinje su sve dozvoljene, kao i morske, osim žaba, zmija i krokodila.

Dozvoljeno je jesti životinje koje su napajane ili hranjene prljavim materijama u vidu žitarica, plodova, osim ako se u ukusu osjeti ta nečistoća ili miris, pa su tada zabranjene.

Pokuđeno je jesti drveni ugalj, zemlju, blato kao i crveni i bijeli luk, osim kada se skuhaju. Ako čovjek u gladi bude prisiljen pojesti nešto od zabranjenog, pojest će samo onoliko koliko može utoliti glad.

★ Zabranjeno je čestitati nevjernicima njihove praznike ili njima prisustvovati. Zabranjeno im je nazivati selam, a ako nam prvi nazovu, obaveza je odgovoriti sa *ve alejkum*. Zabranjeno je ustajati pred njima i pred novotarima. Pokuđeno je rukovati se s njima, a izražavanje saučešća i obilazak je zabranjeno, osim radi šerijatske koristi.

---

⁹Tj. balega i mokraća životinja čije je meso halal ne smatraju se nedžasetom – nečistim, ali se njihovo konzumiranje smatra odvratnim. (op. rev.)

Rukja u islamu

Ko razmisli o Allahovim zakonima, zna da je iskušenje jedan od Njegovih stalnih prirodnih zakona. Uzvišeni kaže: *Mi ćemo vas sigurno iskušavati strahom, gladu, nedostatkom imetaka, života i plodova, a ti obraduj strpljive.* Griješi onaj ko misli da su dobri ljudi sačuvani od nedaća. Zapravo, nedaće su pokazatelji imana. Poslanik, (*sallallahu alejbi ve sellem*) upitan je: „*Koji ljudi imaju najveća iskušenja?*“ Rekao je: „*Vjerovjesnici, a potom dobri ljudi, a zatim oni koji su nabliži ovima. Čovjek biva iskušan shodno svojoj vjeri. Ako u njegovoj vjeri bude čvrstine, iskušenje mu se poveća, a ako u njegovoj vjeri bude slabosti, onda su mu iskušenja manja.*” (Ibn Madže) Iskušenje je jedan od znakova da Allah voli roba. Poslanik, (*sallallahu alejbi ve sellem*) je kazao: „*Kada Allah zavoli određene ljude, iskuša ih.*” (Ahmed) Iskušenje je dokaz ili znak da Allah Svome robu želi dobro. Poslanik, (*sallallahu alejbi ve sellem*) veli: „*Kada Allah želi Svome robu dobro, ubrza mu kaznu na dunjaluku, a kada mu želi зло, ostavi ga s njegovim grijehom sve dok ga ne kazni za njega na Sudnjem danu.*” (Et-Tirmizi) Nedaća je iskup za grijeha, makar i maleni bili. Poslanik, (*sallallahu alejbi ve sellem*) kaže: „*Svakom muslimanu koga zadesi ubod trna, i sve što je veće od toga, Allah će pobrisati loša djela kao što sa drveta spada lišće.*” (Muttefekun ‘alejhi) Stoga će iskušanom muslimanu, ukoliko je dobar, to biti povod za oprost grijeha koje je počinio, ili za podizanje stepena. A ako je bio nepokoran, time će mu se grijesi pobrisati i to će mu biti opomena na njihovu opasnost. O opasnosti grijeha Uzvišeni kaže: *Pojavio se nered na kopnu i moru zbog onoga što ljudi čine.*

Vrste iskušenja: Iskušenje dobrim, kao što je povećanje imetka, i iskušenje zlim, kao što su strah, glad, nedostatak imetka. Uzvišeni kaže: *Mi vas dobrim i zlim iskušavamo.* Uto spada i iskušenje bolešću i smrću čiji je najčešći povod urok i sihr koji su proizašli iz pakosti. Poslanik, (*sallallahu alejbi ve sellem*) kaže: „*Najveći razlog umiranja u mome umetu, nakon Allahove odredbe, je urok.*” (Et-Tajalisi)

Zaštita od uroka i sihra

Zaštita je bolja od liječenja, pa smo zatodužni da se nastojimo zaštiti, a najvažniji oblici zaštite su:

- ★ Jačanje vjerovanja da Allah upravlja kosmosom, te što više činiti dobra djela.
- ★ Lijepo mišljenje o Allahu i oslanjanje na Njega. Osoba ne treba da misli da pojavi svakog simptoma znači bolest ili urok, jer je takvo razmišljanje samo po sebi bolest.¹ bolest.
- ★ Ako je određena osoba poznata po uroku ili da je sihirbaz, treba je izbjegavati, kao vid zaštite, a ne iz straha.
- ★ Spominjanje Allaha, prizivanje Allahove blagodati kada čovjek vidi ono što ga zadivljuje ili što mu se sviđa. Poslanik, (*sallallahu alejbi ve sellem*) rekao je: „*Kada neko od vas kod sebe, u svome imetku, ili kod svoga brata, vidi ono što mu se sviđa, neka kaže: 'Barekallahu leke' (neka te Allah blagoslovi), jer je urok istina.*” (El-Hakim)

¹ Ljekari i stručnjaci spominju da dvije trećine organskih bolesti nastaju psihološkim povodima povodima tako što čovjek pogriješno misli da ima bolest, a te bolesti u osnovi nema.

* Jedan od načina zaštite od sihra jeste da se ujutro natašte uzme sedam medinskih hurmi (adžva).

* Traženje utočišta kod Allaha, oslanjanje na Njega, lijepo mišljenje o Njem, traženje utočišta od uroka i sihra, redovno učenje zikrova i zaštita svakoga dana, jutrom i večeri.¹ Ovi zikrovi imaju utjecaj koji se povećava i smanjuje Allahovom voljom, iz dva razloga:

1. vjerovanje da je ono što se u njima navodi istina i istinito, i da koristi sa Allahovom dozvolom;

2. da ih izgovara jezikom, pomno sluša ušima i srcem, jer su ti zikrovi dove, a dova neće biti uslišana od nemarna i nesmotrena srca, kao što se vjerodostojno prenosi od Allahovog Poslanika, *(sallallahu 'alejbi ve sellem)*.

Vrijeme učenja zikrova i zaštita

Jutarnji zikrovi uče se poslije sabahnamaza, a večernji poslije ikindijske namaza. Ako musliman zaboravi da ih prouči, neka ih prouči kada ih se sjeti.

Znakovi po kojima se prepoznaje da je osoba urečena (opsihrena i dr.)

Nema kontradiktornosti između medicine i šerijatskog liječenja rukjom. U Kur'anu je lijek za fizičke i duševne bolesti. Ukoliko čovjek ne boluje od fizičkih bolesti, u većini slučajeva simptomi su glavobolja koja se premješta po različitim mjestima glave (migrena), žutilo lica, veliko znojenje i mokrenje, slab apetit, svrabež, osjećaj vrućine ili hladnoće u ekstremitetima, lupanje srca, bol koja se premješta po donjem dijelu leđa i plećama, tuga, tjeskoba u prsima, noćne nesanice, snažni emotivni potresi u vidu straha i neprirodne srdžbe, mnoštvo podrigivanja, ukočenost, želja za osamljivanjem, opuštenost i lijenost, želja za snom, drugi zdravstveni problemi koji nemaju medicinskih povoda. Ovi znakovi, ili dio njih, mogu se naći kod nekih ljudi shodno jačini ili slabosti bolesti.

Neophodno je da musliman bude jakog vjerovanja i srca, da na njega ne utiču šejtanska došaptavanja smutnje, te da sebi ne umišlja da ga je zadesila određena bolest samim osjećajem nekih od ovih simptoma, jer se lažna sugestijanajteže liječi. Neki od ovih znakova mogu se nalaziti kod nekih ljudi, a oni su zdravi, a neki mogu biti uzrokovani fizičkombolešću. Nekada su povodi za to slabost imana, kao što su tjeskoba u prsima, tuga, tromost. Takvoj osobi dužnost je da sagleda svoj odnos prema Allahu.

Ukoliko bolest bude zbog uroka², liječenje Allahovom dozvolom biva s jednom od dvije stvari:

¹ **Pogledaj:** Jutarnji i večernji zikr, poglavljje o dovi.

² Urok je džinsko uznemiravanje koje se dešava, Allahovom dozvolom, čovjeku koji je urečen, a čemu je uzrok zadivljenost onoga ko urekne, i kome dolaze šejtani, a on se nije zaštitio (u vidu zikra, namaza i sl.). Tome svjedoči hadis: „**Urok je istina.**“ (El-Buhari) U drugoj predaji stoji: „**Prisustvuju mu šejtan i pakost sina Ademovog.**“ (Ahmed) Ova bolest nazvana je urokom oka, jer je oko organ kojim se prenosi urok, a ne zato što oko nanosi štetu, a dokaz za to je da slijepi može ureći drugoga, a ne vidi ga.

1. Ukoliko se poznaje onaj ko uriče, naredit će mu se da se okupa i uzet će se voda kojom se okupao, ili će se uzeti neki od njegovih tragova¹, a zatim se okupati njime i piti dio te vode.

2. Ako ne zna ko ga je urekao, onda liječenje biva putem rukje, dove i hidžame.

Ukoliko je bolest sihr², onda liječenje, Alahovom dozvolom, biva sa jednom od sljedećih stvari:

1. Da zna mjesto sihra, pa kada ga nađe, rasplest će njegove čvorove učeći El-Felek, En-Nas, a potom ga spaliti.

2. Šerijatsko učenje rukje kur'anskim ajetima, a posebno surama El-Felek i En-Nas, El-Bekara, dovama, a to će kasnije biti preciznije spomenuto.

3. Otklanjanje sihra je dvovrsno:

a) zabranjeno: otklanjanje sihra sihrom ili odlazak sihirbazima radi njegovog razbijanja;
 b) dozvoljeno, a jedan od vidova je uzeti sedam listova lotosa, isitniti ih i smrviti u prah. Potom proučiti na to tri puta suru El-Kafirun, El-Ihlas, El-Felek i En-Nas, a potom staviti u vodu, a onda tu vodu piti i okupati se njome. Ovo treba ponavljati sve do izlječenja, Allahovom voljom. (Prenosi Abdurrezzak u svome Musannefu)

4. Izbacivanje sihra povraćanjem, ili sredstvima za proljev ukoliko je u stomaku, ili hidžamom³ ako je u nekim drugim dijelovima tijela.

Rukja – uvjeti:

1. da bude učenjem kur'anskih ajeta ili utemeljenih dova;

2. da bude na arapskom jeziku, a dozvoljeno je učiti dove na drugim jezicima;

3. uvjerenje da rukja ne koristi sama po sebi, nego da je lijek od Allaha.

Da bi rukja što više utjecala, potrebno je učiti Kur'an s nijetom izlječenja i upute⁴ ljudi i džinna. Kur'an je objavljen kao uputa i lijek. Neće se učiti s nijetom ubijanja džinna, osim ukoliko je nemoguće da izađe putem prethodno spomenutog.

Uvjeti za onoga koji uči rukju:

1. da bude musliman, dobar i bogobojazan, jer što je bogobojazniji, utjecaj je veći;

2. da se s iskrenošću pred Allahu tokom učenja rukje, tako da se srce i jezik podudare. Najbolje je da čovjek sam sebi uči rukju, jer su srca drugih većinom okupirana drugim stvarima i zato što niko drugi kao on ne osjeća svoju nuždu i potrebu. Onima koji se nalaze u teškom stanju, Allah je obećao da će se odazvati.

¹ Trag je sve što uroklijivac dodirne, kao što su ostaci iza njegovog pića, jela ili dodira. To se uzme ili potare maramicom i sl., a zatim se na to doda voda i njome se polije urečeni, a dio se i popije.

² Sihr označava čvorove, talismane i govor koji se opetuje, ili se učini nešto što utječe na tijelo opsihrenog, njegovo srce ili razum direktno. Sihr je stvaran, neke vrste sihra ubijaju, neke donose bolest, a nekima se sprečava da muškarac ima odnos sa ženom, nekima se rastavlja muž od žene, neke vrste sihra su širk i kufr, a neke su na stepenu velikog grijeha.

³ Poslanik, (*sallallahu alejbi ve sellem*) rekao je: „**Najbolje čime se možete lijeciti je hidžama.**“ Allah njome liječi fizičke bolesti, ili bolesti uzrokovane urokom, sihrom, kao što je karcinom, što je potvrđeno istinitim događajima.

⁴ Nijet upute označava poziv u Allahovu vjeru onima koji čuju Kur'an, činjenje dobra i sustezanje od zla. Ovakav nijet ima veoma veliki utjecaj, kao što se pokazalo u praksi. Džinni padaju pod utjecaj Kur'ana i sustežu se od nanošenja zla bolesnom u veoma kratkom periodu, u većini slučajeva, za razliku kada se ima nijet ubijanja koji uzrokuje još veći inat, oholost, štetu za onoga koji uči rukju, a i za bolesnog. Poslanik, (*sallallahu alejbi ve sellem*) rekao je: „**Allah je blag, voli blagost i daje putem blagosti ono što ne daje putem nasilja.**“ (Muslim)

Uvjeti za onoga kome se uči rukja:

1.lijepo je da bude dobar vjernik, a shodno vjerovanju povećava se i utjecaj rukje. Uzvišeni kaže: *Mi od Kur'ana objavljujemo ono što je lijek i milost za vjernike, a nasilnicima će povećati samo propast;*

2.da se preda iskreno Allahu da ga izlječi;

3.da ne smatra da izlječenje sporo dolazi, jer je rukja dova. Ako bude tražio ubrzavanje uslišavanja dove, može se desiti da ne bude uslišana. Poslanik, (sallallabu 'alejbi ve sellem) kaže: „*Jednom od vas uslišava se dova sve dok ne ubrza govoreći: 'Molio sam, pa mi se nije uslišala.'*” (Muttefekun 'alejhi)

Rukja se uči na više načina:

1. učenje rukje uz pljuckanje; 2. učenje bez pljuckanja; 3. staviti pljuvačku na prst, a zatim je pomiješati sa zemljanim prašinom i potrati mjesto boli; 4. učiti rukju uz potiranje mjesta boli.

Ajeti i hadisi kojima se rukjom liječi bolesni: sura El-Fatiha, Ajetul-Kursijja, zadnja dva ajeta sure El-Bekare, sura El-Kafirun, El-Ihlas, El-Felek i En-Nas.

أَللّٰهُمَّ إِلَّا هُوَ الْقَيُومُ لَا تَأْخُذْنَا سِنَةً وَلَا نَوْمًا مَّا فَيْدُنَّ
 ابْدِيهِمْ وَمَا خَلَفُهُمْ وَلَا يُعِظُّنُّ شَيْئًا وَمِنْ عِلْمِهِ إِلَّا يَمْسَأَءُهُ وَسَعْيُهُمْ كُلُّهُ لِرَبِّهِمْ حَفْظُهُمْ كَوْنُهُمْ¹
 إِمَانَ رَسُولٍ بِمَا أُنْزِلَ إِلَيْهِ مِنْ رَّبِّهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلُّهُمْ أَمَنَ بِاللهِ وَمَلِكِهِ وَكَبِيْرٌ وَرَسُولٌ لَا تَنْفِقْ بِهِنَّ أَحَدٌ مِّنْ رَّسُولِهِ
 وَقَاتُلُوا سَيِّئَاتٍ وَأَطْعَنُوا غُفرانًا كَرَبَّا وَإِلَيْكُمُ الْحِسْبَرُ² لَا يُكْفِرُ اللَّهُ نَفْسًا إِلَّا وَسَعَهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ وَعَيْنَاهَا مَا
 أَكَسَبَتْ رَبِّنَا لَا تَوَاجَدَنَا إِنْ نَسِيَّنَا وَأَخْطَأْنَا رَبِّنَا وَلَا تَحْمِلَنَا إِنْ صَرَّا كَمَا حَمَلْنَا عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا
 تَحْمِلْنَا مَا الْأَطْفَافُ لَنَا بِهِ وَلَا حَمِلْنَا أَنْتَ مُوَلِّنَا فَانْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِينَ³
 وَنُزِّلَ مِنَ الْقُرْآنِ مَا هُوَ شَفَاءٌ وَرَحْمَةٌ لِلْمُؤْمِنِينَ وَلَا يَزِيدُ الظَّالِمِينَ إِلَّا خَسَارًا⁴
 أَمْ حَسِدُونَ النَّاسَ عَلَى مَا أَتَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ⁵ وَيُشَفِّعُ صُدُورُ قَوْمٍ مُّؤْمِنِينَ
 لَوْأَزَّنَا هَذَا الْقُرْآنَ عَلَى جَبَلٍ لَرَأَيْتَهُ خَشِعًا مُّتَصَدِّعًا مِنْ حَشْيَةِ اللَّهِ⁶ وَإِذَا مَرَضَتْ فَهُوَ شَفِيفٌ⁷
 وَإِنْ يَكُادُ الَّذِينَ كَفَرُوا إِلَيْلُقُونَكَ بِأَبْصَرِهِمْ لَمَّا سَمِعُوا أَذْكُرَ وَيَقُولُونَ إِنَّهُ مُجْنَونٌ⁸

¹Allah je, nema boga osim Njega, Živi i Samoopstojeci Održavatelj! Ne obuzjima Ga ni drijemež ni san! Njegovo je ono što je na nebesima i na Zemlji! Ko se može pred Njim zauzimati bez Njegovog dopuštenja?! On zna šta je bilo prije i što će biti poslije njih i oni ne mogu obuhvatiti od Njegovog znanja osim koliko On želi! Njegov Kursijj obuhvaća i nebesa i Zemlju, i Njemu nije teško održavati ih! On je Sverišnji i Veličanstveni! [2:255]

²Poslanik vjeruje u ono što mu se objavljuje od Gospodara njegova, i vjernici, svaki od njih vjeruje u Allaha, i meleke Njegove, i Knjige Njegove, i poslanike Njegove: 'Mi među poslanicima Njegovim ne pravimo podjelu!' I govorje: 'Cijemo i pokoravamo se. Molimo Te za oprost, Gospodaru naš, i Tebi se vraćamo!' Allah ni jednu osobu ne optereće preko mogućnosti njene; njoj u korist je ono dobro koje je stekla, a na njenu štetu je ono zlo koje je stekla! Gospodaru naš, ne uzmi nam u grijeh ako zaboravimo ili nehotice pogriješimo! Gospodaru naš, ne tovari na nas breme kao što si ga natovario na one prije nas! Gospodaru naš, ne opterećuj nas onim za što nemamo snage! Ti preko grijeha nam prijedi, oprosti nam i smiluj nam se! Ti si Gospodar naš, pa pomoži nas protiv naroda koji ne vjeruje!' [2:285-286]

³Mi objavljujemo u Kur'anu ono što je lijek i milost vjernicima, a nevjernicima on samo povećava propast. (El-Isra, 82);

⁴...ili ljudima zavide na onome što im je Allah dao iz obilja Svoga?! (En-Nisa, 54);

⁵...i grudi vjernika zalićeći. (Et-Teuba, 14);

⁶Da ovaj Kur'an kakvom brdu objavimo, ti bi vidio kako je strahopštovanja puno i kako bi se od straha pred Allahom raspalo. (El-Hašr, 21);

⁷...i Koji me, kad se razbolim, liječi. (Eš-Šuara, 80);

وَأَوْحَيْنَا إِلَىٰ مُوسَىٰ أَنَّ الَّتِي عَصَاكَ فَإِذَا هِيَ تَلْقَفُ مَا يَأْفِكُونَ ١١٨ فَوْقَ الْحَقِّ وَبَطَلَ مَا كَانُوا يَعْمَلُونَ ١١٩
 فَعَلَوْا هُنَالِكَ وَأَنْقَلُوا صَغِيرَيْنَ ٢ فَسَيَكْفِيكَهُمُ اللَّهُ وَهُوَ أَسْمَعُ الْعَكَلَيْمَ ٣
 قَالَ الْوَالِيَّمُوسَىٰ إِمَّا أَنْ تَلْقَى وَإِمَّا أَنْ تَكُونَ أَوَّلَ مَنَ الْقَى ٤ قَالَ بَلْ أَلْقَوْا فَادَجَاهُمْ وَعَصَبُهُمْ يُخْلِلُ اللَّهَ مِنْ سُحْرِهِ
 أَنْهَا سَعَى ٥ فَأَوْجَسَ فِي نَفْسِهِ خِفْفَةً مُوسَىٰ ٦ قَلْنَالَا تَخْفِ إِنَّكَ أَنْتَ الْأَعْلَى ٧ وَالَّتِي مَا فِي مِينَكَ تَلْقَفُ مَا صَنَعُوا
 إِنَّمَا صَنَعُوكَ دُسْرٌ وَلَا يَقْلِعُ السَّاحِرُ حِثُّ أَقِ ٨
 ثُمَّ أَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ وَعَلَىٰ الْمُؤْمِنِينَ ٩ فَأَرْجِعِ الْبَصَرَ هَلْ تَرَىٰ مِنْ قُطُورٍ ١٠
 فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَيْهِ وَأَيْسَدَهُ بِجُنُودِهِ لَمْ تَرُوهَا ١١ قُلْ هُوَ لِلَّذِينَ آمَنُوا هُدًىٰ وَشَفَاءٌ ١٢
 يَنْقُومُ مِنْ أَجْبَوْا دَعِيَ اللَّهُوَ امْتُوْبِهِ يَغْفِرُ لَكُمْ مِنْ ذُنُوبِكُمْ وَيُجْزِمُكُمْ مِنْ عَذَابِ الْيَمِينِ ١٣
 فَأَنْزَلَ اللَّهُ سَكِينَتَهُ عَلَىٰ رَسُولِهِ وَعَلَىٰ الْمُؤْمِنِينَ وَالْمَهْمَهْ كَلْمَةُ الْنَّقْرَىٰ ١٤
 لَقَدْ رَضِيَ اللَّهُ عَنِ الْمُؤْمِنِينَ إِذَا يَأْتُونَكَ مَعَتِ الشَّجَرَةِ فَعَلِمَ مَا فِي قُلُوبِهِمْ فَأَنْزَلَ السَّكِينَةَ عَلَيْهِمْ وَأَثْبَتَهُمْ فَتَحَاقِيَ بِهَا ١٥
 هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ السَّكِينَةَ فِي قُلُوبِ الْمُؤْمِنِينَ لِيَذَادُوا إِيمَنَّا مَعَ إِيمَنِهِمْ ١٦

Hadisi koji se uče u toku lijecenja

أَسْأَلُ اللَّهَ الْعَظِيمَ، رَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ أَنْ يَسْفِيَكَ

Es'elullahel-Azime Rabbel-aršil-azimi en ješfijek.

Molim Allaha Velikog, Gospodara Arša velikog da te izlječi! (Proučiti sedam puta)

أَعِيدُكَ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّةِ مِنْ كُلِّ شَيْطَانٍ وَهَامَّةٍ، وَمِنْ كُلِّ عَيْنٍ لَامَّةٍ

Uřuke bi kelimatillahit-tāmmeh min kulli šejtānin ve hāmmeh ve min kulli 'ajnin lāmmeh.

Stavljam te pod okrilje Allahovih savršenih riječi od zla svakog šejtana, gmižavaca i oka urokljivog!
 (Proučiti tri puta)

اللَّهُمَّ رَبَّ الْثَّالِثِ، أَدْهِبِ الْبَاسَ، وَأَشْفِ أَنْتَ الشَّافِ، لَا شِفَاءَ إِلَّا شِفَاؤُكَ، شِفَاءٌ لَا يُغَادِرُ سَقَماً

Allāhumme Rabbe-n-nas, ezhibi-l-be'se vešfi ente-š-šāfi, lāšifāe illā ſifāukšifaen lājugādiru sekama.

¹ Gotovo da te nevjernici pogledima svojim obore kad Opomenu slušaju, govoreći: 'On je, uistinu, luda! (El-Kalem, 51);

² I Mi naredisimo Musan: Baci štap svoj, i on odjednom proguta sve ono čime su oni bili obmanu izveli. I tako istina na vidjelo izbi i pokaza se da je bilo lažno ono što su oni priredili, i tu oni bijahu pobijedeni i ostadoše poniženi. (El-Earaf, 117-119)

³ ...i Allah će te sigurno od njih zaštiti, jer On sve čuje i sve zna. (El-Bekara, 137);

⁴ O Musa, rekoše oni, hoćeš li ti ili čemo najprije mi baciti? Bacite vil!, reče on, i odjednom mu se pričini da se konopi njihovi i štapovi njihovi, zbog vratžbine njihove krecu, i Musa u sebi osjeti zebnju. Ne boj se!, rekosmo Mi, ti ćeš, doista, pobijediti! Samo baci to što ti je u desnoj ruci, progutat će ono što su oni napravili, jer je ono što su oni napravili samo varka čarobnjaka, a čarobnjak neće, ma gdje došao, uspjeti. (Ta-Ha, 65-69)

⁵ Zatim je Allah na Poslanika Svoga i na vjernike smiraj Svoju pustio... (Et-Teuba, 26);

⁶ ...pa ponovo pogledaj vidis li ikakav nedostatak. (El-Mulk, 3);

⁷ Allah je sputio smiraj Svoj na njega i pomogao ga vojskama koje niste vidjeli... (Et-Teuba, 26);

⁸ Reci: On je vjernicima upuštro i lječ. (Fussilet, 44);

⁹ O narode naš, odazovite se Allahovom glasniku i vjerujte u Allahu, On će vam neke grijehe važe oprostiti i ras od patnje neizdržljive zaštiti. (El-Ahkaf, 31);

¹⁰ "Allah je sputio smiraj Svoj na Poslanika Svoga i na vjernike i obavezao ih na Riječ bogobojsnosti..." (El-Feth, 26);

¹¹ Allah jezudovoljan onim vjernicima koji su ti se pod drvetom na vjernost zakleli. On je znao što je u srcima njihovim, pa je sputio smiraj na njih, i nagradit će ih skorom pobjom. (El-Feth, 18);

¹² On je Onaj Koji je smiraj u srca vjernika sputio da bi vjerovanje na vjerovanje svoje povećali... (El-Feth, 4).

Moj Allahu, Gospodaru ljudi, otkloni nedaću i izlječi, jer Ti, uistinu, liječiš, nema izlječenja dok ti ne izlječiš, izlječenjem koje će otkloniti bolest.(Proučiti tri puta)

اللَّهُمَّ أَذْهِبْ عَنْهُ حَرَّهَا، وَبَرِّدْهَا، وَوَصِّبْهَا

Allāhumma ehib 'anhu barreha ve berdeha ve vesabeha.

Moj Allahu, otkloni od njega njenu vrelinu, njenu studen i njenu trajnost (Proučiti jednom)

حَسْبِيَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوْكِيدٌ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمُ

Hasbijallāhu lāilāhe illā huve, 'alejbi tevekkeltu ve huve Rabbul-'arṣil-'azim.

Dovoljan mi je Allah, nema boga osim Njega, na Njega se oslanjam, On je Gospodar Arša velikog!” (Proučiti sedam puta)

بِسْمِ اللَّهِ أَرْقِيكَ، مِنْ كُلِّ دَاءٍ يُؤْذِيكَ، وَمَنْ شَرَّ كُلَّ نَفْسٍ أَوْعَنْ حَاسِدٍ، اللَّهُ يَشْفِيكَ، بِسْمِ اللَّهِ أَرْقِيكَ

Bismillahi erkik Allābu ješfik min kulli dā'in ju'zik ve min kulli nefsin ev 'ajnin basidin · Allābu ješfike bismillāhi erkik.

U ime Allaha te lijećim od svega što ti neprijatnost čini, od zla svake duše i oka zavidnog, neka te Allah izlječi, u ime Allaha te lijećim.” (Proučiti tri puta)

Zatim treba staviti ruku na bolno mjesto i tri puta reći: **بِسْمِ اللَّهِ أَعُوذُ بِعَزَّةِ اللَّهِ وَقُدْرَتِهِ مِنْ شَرِّ مَا أَجِدُ وَأَخَافِرُ**

Eū'zu bi izzetillāhi ve kudretibi min šerri mā edžidu ve ubāzir.

Tražim utočište Allahovim dostojanstvom i Njegovom moći od zla onoga što osjećam i čega se bojim!” (Proučiti sedam puta)

Napomene:

- ① Nije dozvoljeno vjerovati u izmišljotine vezane za urokljivca, kao što je pijenje njegove mokraće, te da njegov utjecaj neće koristiti ako bude prepoznat.
- ② Nije dozvoljeno stavljati zapise u vidu kože, narukvica i ogrlica na onoga za koga postoji bojazan da će biti urečen. Poslanik, (sallallahu 'alejbi ve sellēm) kaže: „**Ko nešto okači, tome će biti i prepušten.**” (Et-Tirmizi) Ako je zapis od Kur'ana, onda postoji razilaženje među učenjacima, ali je izbjegavanje takvih zapisa bolje.
- ③ Ispisati “mašallah” i “tebarekallah”, nacrtati sablju, nož, oko, staviti Kur'an u auto i staviti levhe s ispisanim ajetima u kuću – ništa od toga ne može odbiti urok, već se može svrstati u zabranjene zapise.
- ④ Bolesni je dužan biti ubijeden da će mu se Allah odazvati i ne treba smatrati da izlječenje dolazi sporo. Kada bi mu bilo rečeno da će se liječiti lijekovima tokom cijelog života, ne bi očajavao, već očajavao ako mu se rukja odulji, iako ima dobro djelo za svaki proučeni harf, a za dobro djelo deset njemu sličnih. Dužan je da upućuje dovu, traži oprosta, što više daje sadaku, jer i sadakom se može izlječiti.
- ⑤ Učenje grupi bolesnih suprotstavlja se sunnetu, a utjecaj takve rukje je slab i isto se odnosi na puštanje Kur'ana preko kasetofona, jer se nijet tako ne ostvaruje, a on je uvjet za onoga ko uči rukju, iako u takvom slušanju ima hajra. Sunnet je ponavljati rukju sve dok se ne izlječi, osim ako izaziva kod njega zamor, tada će smanjiti broj učenja kako mu ne bi dosadilo. Ponavljanje ajeta i dova sa određenim brojem učenja nije ispravno, osim ako postoji dokaz.
- ⑥ Postoje znakovi kojima se dokazujeda učać rukje upotrebljava sihr, a ne Kur'an. Neka te ne obmanjuje kada takav pokaže nešto od vjere. Možda svoje učenje otpočne Kur'anom, a onda začas to promijeni. Možda bude od onih koji dolaze

redovno u mesdžide kako bi ljude zaveo. Vidiš ga kako pred tobom mnogo Allaha spominje, pa zato neka te ne obmane, budi na oprezu.

Neki od znakova sihirbaza i varalica su: ★da bolesnoga pita o njegovom imenu i imenu njegove majke, jer poznavanje i nepoznavanje imena ne donosi nikakve promjene pri liječenju; ★da zatraži nešto od odjeće bolesnog, kao što je košulja, majica i sl.; ★može zatražiti od bolesnog životinju s određenim osobinama da bi je prinio kao žrtvu džinnima, a možda njenom krvlju namaže bolesnog; ★pisanje ili učenje talismana koji se ne razumiju i nemaju značenje; ★davanje bolesnom papira, a to se naziva zapisima, na kome su kvadratići, a unutar njih slova i brojevi; ★naređivanje bolesnom da se osami od ljudi u tamnoj odaji, a to se naziva "el-hadžbe"; ★naređivanje bolesnom da ne dodiruje vodu određeni period; ★davanje bolesnome nečega što će ukopati u zemlju, ili lista koji će spaliti i njime se nakaditi; ★da obavijesti bolesnog o nekim njegovim intimnostima koje ne zna niko drugi, ili da ga obavijesti kako se zove, gdje stanuje i njegovoj bolesti prije nego što progovori; ★davanje dijagnoze bolesti pri samom ulasku kod sihirbaza ili telefonom, poštom i sl.

7 Ehlisunnetski pravac zastupa mišljenje da džinn može uči u čovjeka. Dokaz su riječi Uzvišenog: *Oni koji jedu kamatu ustati će kao onaj koji ustaje šejtanskim dodirom izbezumljen*. Komentatori Kur'ana (mufessiri) jednoglasni su da se pod dodirom u ovom ajetu misli na šejtansko ludilo koje snalazi čovjeka zbog ulaska džinna u njega.

Dodatak o sihru:

Sihr je stvarna pojava na šta ukazuju dokazi iz Kur'ana i sunneta, te predstavlja jedan od velikih grijeha, jer Poslanik, (sallallahu 'alejbi ve sellem) kaže: „**Čuvajte se sedam ubitačnih grijeha.**“ Ashabi rekoše: „**A koji su to grijesi, Allahov Poslaniče?**“ On reče: „**Pripisivane Allahu druga, sibr...**“ (Muttefekun 'alejhi)

Uzvišeni veli: *A znali su da onaj ko tom vještom vlada neće nikakve sreće na onom svijetu imati.*

Postoje dvije vrste sihra:

1. Posebne radnje i učenja kojima sihirbaz ostvaruje pomoć šejtana, te tako nanosi štetu onome kome želi.
2. Tvari koje utiču na čovjekovo tijelo, razum, želje, stremljenja. U ovo ulazi i tzv.*sarf* (razdvajanje bračnih drugova) i *atf* (spajanje).

Ovaj sihr utiče da se čovjeku pričinjavaju stvari, da se prikazuju onakvima kakve one nisu i sl.

Prva vrsta sihra predstavlja vid širka, jer se šejtani neće staviti na uslugu čovjeku, sve dok ne učini djelo nevjernstva, dok je druga vrsta veliki grijeh.

A ni jedna ni druga vrsta sihra se ne može dogoditi ako to Allah nije odredio

Dova

Sva stvorenja su ovisna o Allahu i potrebno im je ono što je kod Njega, a On je neovisan o njima i nema potrebe za njima.

Uzvišeni Allah obavezao je Svoje robe dove, pa kaže: *Molite Me, Ja ču vam se odazvati. Oni koji iz obole neće da Mi ibadet čine – u Džehennem će ući ponizeni*, tj. koji se obole nad upućivanjem dove Meni. Poslanik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) kaže: „**Ko ne moli Allaha, On će se rasrditi na njega.**” (Ibn Madže) Pored ovoga, Allah se raduje kada Ga Njegovi robovi mole i voli one koji ustrajavaju u dovi i Sebi ih približava.

Ashabi Allahovog Poslanika, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) su bili potpuno svjesni ovoga, pa niko od njih ne bi ništa smatrao previše mizernom da bi za nju zamolio Allaha. Nikoga ne bi pitali od stvorenja, a to je zato što su bili vezani samo za svoga Gospodara, bliski Njemu, sprovodeći Njegove riječi i vjerujući u njih: *A kada te Moji robovi pitaju o Meni, Ja sam blizu*...Dova ima veliki stepen kod Allaha, ona je najčasnija stvar kod Njega i njome se odvarača ono što je Allah odredio. Svako ko moli Allaha, On će mu se odazvati, ukoliko postoje povodi i prestaju zapreke. Onaj ko moli Allaha, dobit će jednu od stvari, kao što spominje Vjerovjesnik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) u svojim riječima: „**Svakom muslimanu koji bude uputio dovu u kojoj nema grijeba, niti prekidanja rodbinskih odnosa, Allah će dati jedno od troje: ili će mu ubrzati uslišavanje dove, ili će mu je odgoditi za budući svijet, ili će od njega isto toliko zla odvratiti.**“ Rekoše: „Hoćemo li onda mnogo doviti?“ Reče: „Allah još više primadove.“ (Ahmed)

Vrste dove

Dvije su vrste dove: 1.dova ibadeta, kao što su namaz i post; 2.dova traženja.

Djela se razlikuju po vrijednosti: Da li je bolje učenje Kur'ana ili zikr, ili dova i traženje? Učenje Kur'ana je apsolutno najbolje, a zatim zikr i iznošenje pohvale Allahu, a zatim dova i traženje. Ovako je kada se gleda općenito. Međutim, u određenim situacijama ono što je inače manje vrijedno može postati vrijednije od onoga što je inače više vrijedno. Dova na dan Arefata vrijednija je od učenja Kur'ana. Posvetiti se zikrovima koji se navode u sunnetu poslije propisanih namaza preće je od učenja Kur'ana.

Razlozi uslišavanja dove

Postoje očiti i skriveni razlozi:

- Očiti razlozi: Činjenje dobrih djela, kao što su sadaka, abdest, namaz, okretanje ka Kibli, dizanje ruku, iznošenje pohvale Allaha Uzvišenog koje je dostojan, upotreba Allahovih imena i svojstava koji su u saglasnosti sa predmetom dove. Ukoliko se dovom traži Džennet, onda se ponizno moli Njegovo obilje i milost. Kada se donosi dova protiv nepravednog, onda se u dovi neće spominjati Allahovo ime Er-Rahman ili El-Kerim, već će se spominjati ime El-Džebbar ili El-Kahhar. Također od razloga uslišavanja dove su: salavat na Vjerovjesnika, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*) na početku, sredini i kraju dove, priznavanje grijeha, zahvala Allahu na blagodatima, korištenje pohvalnih vremena za koja se navodi dokaz da u njima postoji velika mogućnost za primanje dove. Ona su mnogobrojna, a evo nekih: *u toku dana i noći: zadnja trećina noći kada Allah silazi na ovodunjalučko nebo, između ezana i ikameta, poslije uzimanja abdesta, na sedždi, prije predaje selama u namazu, nakon namaza, prilikom završavanja hatme Kur'ana, kada se čuje glas pijetla, na putovanju, dova onoga kome je učinjena nepravda, dova onoga koji je u nevoljnika, dova roditelja za dijete, dova za brata muslimana kada je odsutan, pri susretu s

neprijateljem u ratu; ***u toku sedmice:** petkom, a posebno u posljednjim časovima petka; ***u mjesecima:** mjesecu ramazanu prilikom iftara i sehura, u Noći kadra i na dan Arefata; ***na časnim mjestima:** u džamijama općenito, kod Kabe, a posebno kod Multezema¹, kod Mekami-Ibrahima 'alejhis-selam, na Safi i Mervi, na Arefatu, Muzdelifi, Mini u danima hadždža, prilikom pijenja zemzem-vode i dr.

② Skriveni razlozi Prije dove: učiniti iskreno pokajanje, vratiti nepravedno oduzeto, da hrana, piće, odjeća i mjesto stanovanja budu od halal zarade, mnogo činiti pokornosti, izbjegavati zabranjeno, čuvati se sumnji i strasti. Tokom dove: prisustvom srca, pouzdanjem u Allaha, jakom nadom, utjecanjem Njemu, poniznom molbom, ustrajnošću u dovi, prepuštanjem odluke Njemu, neobaziranjem na nešto mimo Njega, ubjedjenjem da će dova biti primljena.

Zapreke uslišavanja dove

Nekada čovjek moli, ali mu se dova ne uslišava, ili se uslišavanje odgodi. Za to postoje mnogobrojni razlozi, a od njih su: ***pored Allaha upućivati dovu i nekom drugom;** ***spominjanje** (previše) pojedinosti u dovi, kao što je traženje utočišta od vrućine Džehennema, njegove tjeskobe, tame... iako je dovoljno da se zatraži samo utočište od vatre; ***da musliman moli protiv sebe ili nepravedno protiv drugoga;** ***upućivati dovu u kojoj je grijeh i prekidanje rodbinskih veza;** ***dovu učiniti ovisnom o volji Allahovo;** riječima: Allahu, oprosti mi ako želiš (inšallah) i sl.; ***ubrzavati uslišavanje riječima:** Molio sam, ali mi se ne uslišava; ***klonulost,** tj. ostaviti upućivanje dove iz umora ili dosade; ***upućivati dovu nemarna i zaokupirana srca drugim stvarima;** ***neučtivoponašanje pred Allahom:** Vjerovjesnik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem,*) čuo jene koga čovjek kakoupućujedovuuusvomenamazu, anijedoniosalavatna Vjerovjesnika, (*sallallahu 'alejbi ve sellem,*) pamujere kao: "Ovajubrzava." Zatim ga pozvao, panjemu u line komedrugomer e kao: "Kadanekoodvasklanja,

nekapočnezahvalomAllahu i iznošenjemNjegovihpohvalnihosobina. Potom neka donese salavat na Vjerovjesnika, (*sallallahu 'alejbi ve sellem,*) a onda neka upućuje dovu putem onoga što želi." (Et-Tirmizi); ***upućivati dovu za ono što je već prošlo i završeno, kao npr. da upućuje dovu da ostane vječno na dunjaluku;** ***nastojanje da se dova izvještačeno rimuje.** Uzvišeni kaže: "**Molite svoga Gospodara ponizno i tiho. On ne voli one koji prelaze granice.**" Ibn Abbas kaže: "Sagledaj rimovanje u dovi, pa ga izbjegavaj, jer sam bio sa Allahovim Poslanikom, (*sallallahu 'alejbi ve sellem,*), i ashabima koji nisu činili ništa osim toga", tj. to su izbjegavali (El-Buhari); ***pretjerano podizanje glasa u dovi.** Uzvišeni kaže: "**U svome namazu ne podiži glasa, niti ga previše utišavaj, već između toga sredinu traži.**" Aiša, radijallahu anha, rekla je: "Ovo je objavljeno u pogledu dove."

Pohvalno je da onaj koji upućuje dovu napravi sljedeći raspored u dovi:

prvo, zahvala i pohvala; **drugo**, salavat na Vjerovjesnika, (*sallallahu 'alejbi ve sellem,*); **treće**, pokajanje i priznanje grijeha; **četvrto**, zahvala Allahu na blagodatima; **peto**, otpočinjanje učenja dove i nastojanje da bude jezgrovita, te da se uči ono što je vjerodostojno preneseno od Vjerovjesnika, (*sallallahu 'alejbi ve sellem,*), i ispravnih prethodnika; **šesto**, završavanje dove salavatom na Vjerovjesnika, (*sallallahu 'alejbi ve sellem,*).

¹ Prostor između Crnog kamena i vrata Kabe.

Važne dove koje treba upamtiti

Povod dove	Dova - Rekao je Poslanik, (<small>sallallahu 'alejhi ve sellam.</small>):
Prije i poslije sna	<i>Bismike-llāhumme emūtu ve ahjā.¹ A kada se probudi: El-hamdu li-llahi-llezi ahjāna ba'de mā emātenā ve ilejhin-nušūru.²</i>
Ko se iz svog sna probudi preplašen	<i>E'ūzu bi kelimāti-llāhi-t-tāmmāti min gadabihī ve 'ikābihī ve šerri 'ibādīhi ve min hemezātiš-šejātīni ve en jahdurūn.³</i>
Kada se usni kakav san	"Ko od vas usnije kakav san koji mu se svđa, onda je on od Allaha, pa neka zahvali Allahu na njemu i neka ga priča. A ko usnije ono što prezire, onda je to od šejtana, pa neka zatraži od Allaha utočište od tog sna i neka ga nikome ne spominje, pa mu neće naškoditi."
Izlazak iz kuće	<i>Allāhumme innī 'ūzu bike en edille ev udalle ev ezille ev uzelleev azlime ev uzleme ev edžhele ev judžhele alejje.⁴</i> <i>Bismillāh, tevekkeltu 'allāh, ve lāhavle ve lākuvvete illa billāhi.⁵</i>
Ulazak u mesdžid	Kada se ulazi u mesdžid, daje se prednost desnoj nozi i kaže: <i>Bismillāh, ves-salātu ves-selāmu 'alā Resulillāh. Allāhummegfir lī zunūbi vefrah lī ebvābe rahmetike.⁶</i>
Izlazak iz mesdžida	Kada se izlazi iz mesdžida, daje se prednost lijevoj nozi i kaže: <i>Bismillāhi ves-salātu ves-selāmu 'alā Resulillāhi, Allāhummegfir lī zunūbi vefrah lī ebvābe fadlike.⁷</i>
Dova za mladoženju	<i>Barekellāhu leke ve bāreke 'alejke ve džeme'a bejnekumā fī hajrin.⁸</i>
Ko čuje glas pjetla ili magarca	Kada čujete revanje magarca, proučite: <i>E'ūzu billāhi</i> , jer magarac je spazio šejtana! Kada čujete pjetla da kukuriče, molite Allaha za dobro, jer pjetao je video meleka. Kada čujete zavijanje pasa i revanje magarca noću, proučite: <i>E'ūzu billāhi</i> .
Ko ti kaže da te voli u ime Allaha	Od Enesa se prenosi da je neki čovjek došao Vjerovjesniku, (<small>sallallahu 'alejhi ve sellam.</small>) pa je drugi prošao, a on reče: „Allahov Poslaniče, ja ovoga volim.“ Vjerovjesnik, (<small>sallallahu 'alejhi ve sellam.</small>) reče: „Obavijesti ga o tome.“ Reče: „Neću.“ Poslanik mu ponovi: „Obavijesti ga.“ Sustigao ga je i rekao: „Ja te volim u ime Allaha.“ Ovaj odgovori: <i>'Ebābekellezi abbebteni lebu/Neka te zavoli Onaj u ime Koga si me zavolio.</i>
Kada kihne tvoj brat musliman	Kada neko od vas kihne, neka kaže: <i>El-hamdulillabi/Hvala Allahu</i> . Tada ćete mu uzvratići: <i>Jerhamukellābu/Allah ti se smilovao</i> . A onaj ko je kihnuo će kazati: <i>Jehdikumullābu ve juslibu bālekum/Allah vas uputio i stanje vam popravio</i> . Kada kafir kihne, i zahvali se Allahu, kaže se: <i>Jehdikumullābu/Allah te uputio, a ne treba reći: Jerhamukellah/Allah ti se smilovao</i> .
Dova u potištenosti	<i>La ilāhe illallāhu-l-azīmu-l-halimu, lāilāhe illallāhu Rabbu-l-Arši-l-'azīmi, lāilāhe illallāhu Rabbu-s-semāvāti ve Rabbu-l-erdi ve Rabbu-l-'Arši-l-kerūm.⁹</i>

¹S Tvojim imenom, Allahu moj, umirem i živim.

²Hvala Allahu, Koji nas oživi nakon što nas usmrti, i Njemu se konačno, sve vraća'.

³Zaštitu tražim Allahovim savršenim riječima od srdžbe Njegove i kazne Njegove, od zla robova Njegovih, te od šejtanskih nagovaranja na zlo i njihova prisustva.

⁴Allahu, utječem Ti se da ne zalutam ili da nekoga u zabludu ne odvedem, ili da ne pogriješim, ili da nekoga ne navedem na grijeh, ili da nekome nasilje ne u činim, ili daneko prema meni nasilje ne učini, ili da prema nekome nerazumno postupim, ili da neko prema meni nerazumnopostupi.

⁵U ime Allaha, u Allaha se pouzdavam, nema pomoći niti moći bez (mimo) Allahove pomoći i moći.

⁶U ime Allaha, i spas i mir Njegovom Poslaniku. Allahu moj, oprosti mi grijehe i otvori mi vrata milosti Svoje!

⁷U ime Allaha, mir i spas Allahovom Poslaniku; Allahu moj, molim Ti se da mi grijehe oprostиш i da mi otvorиш vrata Svoje dobrote.

⁸Allah te blagoslovio i svaku ti blagodat dao! Allah vas sjedinio u dobru!

⁹Nema boga osim Allaha, Velikog i Blagog. Nema boga osim Allaha, Gospodara Prijestolja velikog. Nema boga osim Allaha, Gospodara nebesa i Gospodara Zemlje, Gospodara Prijestolja poštovanog.

	<i>Allahu, Allahu Rabbi, lāušriku bihi šej'en.¹ Ja Hajju, ja Kajjumu, bi rahmetike estegisu.²</i>
Dova protiv neprijatelja	<i>Allāhumme munzilel-Kitabi, ve mudžrije'-s-sehāb, seri'a-l-hisābi ihzimil-ahzābe! Allāhumme, ihzimhum ve zelzilhum.³</i>
Dova kada se prene iza sna	Ko, probudivši se noću, kaže: <i>lāilāhe illallāhu vahdehu lāšerīke leh, lehul-Mulku ve lehul-Hamdu ve huve 'alā kulli šej'inkadīr. El hamdu lillāhi ve Subhānallāhi ve lāilāhe illallāhu vallāhu ekber velā havle ve lākuvvete illā billāh.⁴</i>
Kada se nešto zakomplikuje (postane teško)	<i>Allāhumme lāsehle illā mā dže'altehu sehlen ve Ente tedž'alul-hazne, izā ši'te sehlen.⁵</i>
Dova za vraćanje duga	<i>Allāhumme innī 'uzu bike mine-l-hemmi ve-l-hazeni vel-'adžzi vel-keselivel-džubni vel-buhli ve dale'i-d-dejni ve galebeti-r-ridžāli.⁶</i>
Prije ulaska u toalet	Kada bi pošao u toalet, rekao bi: <i>Bismillāhi Allāhumme innī 'uzu bike mine-l-hubusi ve-l-habā'isi.⁷</i> A kada bi izašao, rekao bi: <i>Gufraneke.⁸</i>
Smetnje u namazu	To je šejtan po imenu Hanzeb. Kada ga osjetiš, prouči: E'uzu billahi..., okreni se malkice u lijevu stranu i triput pljucni.
Na sedždi se uči	<i>Allāhumme-gfir lī zenbī kullehu, dikkahu ve džillehu, ve evvelehu ve ahirehu ve 'alānijjetehu ve sirrehu.⁹</i> <i>Subhāneke Rabbi, ve bi hamdike-llahumme-gfir lī.¹⁰</i> <i>Allāhumme innī 'uzu bi ridāke min sehatike, ve bi mu'āfatike min ukūbetike, ve e'uzu bike minke, lāuhst̄ senā'en 'alejke. Ente kemā esnejte 'alā nefsike.¹¹</i>
Tilavetska sedžda	<i>Allāhumme leke sedžedtu ve bike āmentu, ve leke eslemtu. Sedžede vedžī li-l-lezi halekahu ve savverehu ve šekka sem'ahu ve besarehu. Tebarekellāhu ahsenu-l-hālikīne.¹²</i>
Otpočinjanje namaza	<i>Allāhumme bā'id bejnī ve bejne hatājāje kemā bā'adte bejne-l-mešriki ve-l-magribi. Allāhumme nekkini min hatājāje kemā junekka-s-sevbu-l-ebjedu mine-d-denesi. Allāhummagsilnī min hatājāje bi-s-seldži ve-l-mā'i ve-l-beredi.¹³</i>
Na kraju namaza	<i>Allāhumme innī zalem tu nefst̄ zulmen kesīren ve lājagfiru-z-zunūbe illā Ente, fa-gfir lī magfireten min'indike, ve-rhamnī inneke Ente-l-gafiru-r-rahīm.¹⁴</i>

¹ Allah, Allah je Gospodar moj, Kome ja ne pripisujem kao druga ništa.

² O Ti, Živi, Postojani, molim Te za obilatu milost Tvoju!

³ Allahu, Dostavitelju Knjige, Ti Koji daješ da se oblasti kreću, Koji brzo svidaš račune, porazi protivnike! Allahu, porazi ih sve i uzdrmaj ih!

⁴ Samoje Allah bog, On nema druga i Njemu pripada vlast i zahvala, On je nad svimmoćan. Slava i zahvala pripada Allahu, samo je Allah bog, Allah je Najveći, nema moći i snage, osim u Allaha, a potom kaže: Allahu, oprosti mi ili uputi dovu, bit će mu uslišano. Ukoliko, pak, ustane i uzmeabdest, a potom klanja namaz, taj namaz će mu biti primljen.

⁵ Allahu moj, nema lahkče osim ako Ti ne olakšaš. Ti, ako hoćeš, i teško učiniš lahkim.

⁶ Allahu, zaštitu od Tebe tražim od brige i žalosti, od iznemoglosti i lijenosti, škrrosti i uspaničenosti, te pred teretom dugovanja i ljudske nadmoći.

⁷ U ime Allaha, Allahu moj, prizivam Te protiv zla šejtana i šejtanica.

⁸ Za oprost Te molim!

⁹ Allahu moj, oprosti mi svaki moj grijeh; mali i veliki, prošli i budući, javni i tajni.

¹⁰ Neka si slavljen, Gospodaru moj, Tebi pripada hvala, pa mi oprosti.

¹¹ Allahu moj, sklanjam se pod Tvoje zadovoljstvo pred srdžbom Tvojom, pod oproštaj Tvoj pred kaznom Tvojom, od Tebe tražim zaštitu pred Tobom. Nisam u stanju ispoljiti Tebi zahvalu. Ti si Onakav kako si o Sebi izrekao.

¹² Allahu moj, Tebi sedždu činim i u Tebe vjerujem; Tebi sam se potpuno predao. Lice moje na sedždu pada Onome Koji ga stvorili i ubličili, te Koji je, na njemu, osjetila za sluh i vid otvorio. Blagodaran je Allah, najlepši Stvaratelj.

¹³ Allahu moj, udalji me od grijeha na razdaljinu kolika je od istoka do zapada. Moj Allahu, očisti me od grijeha kao što se čisti bijela od prljavštine. Gospodaru moj, očisti me od grijeha snijegom, kišom, i ledom.

¹⁴ Allahu, doista sam sebi počinio nasilje mnogo, a grijehe ne oprasťa nikо drugi do Ti. Zato, oprost mi Svoj pokloni i smiluj mi se! Doista, jedino si Ti Oprostitelj Milostivi.

Poslije namaza	<i>Allāhumme e'innī 'ala zikrike ve šukrike ve husni 'ibādetike.¹ Allāhumme innī 'ūzu bike mine-l-kufri ve-l-fekri ve 'azābi-l-kabri.²</i>
Kome se učini dobro	Onaj kome bude učinjeno dobro, neka kaže dobročinitelju: <i>Džezakellāhu hajren/Allah te nagradio dobrim (i time će se zahvaliti). A drugi će odgovoriti: Ve džezāke ili Ve ijjāke.</i>
Kada se vidi kiša	<i>Allāhumme sajjiben nafi'an.³(dva ili tri puta). Mutirna bi fadillāhi ve rahmetihu.⁴ – uputit će dovu koju želi, jer je dova prilikom spuštanja kiše uslišana.</i>
Kada zapušu vjetrovi	<i>Allāhumme innī 'eluke hajreha ve hajre mā fīhā ve hajre mā ursilet bihi, ve e'ūzu bike min šerriha ve šerri mā fīhā ve šerri mā ursilet bihi.⁵</i>
Kada se vidi mladak	<i>Allāhumme ehillehu 'alejna bi-l-jumni ve-l-īmāni ves-selāmeti v-el-islāmi,hilālu hajrin ve rušdin! Rabbi ve Rabbukellahu.⁶</i>
Ko ispraća musafira	<i>Estevdī'u-llāhe dīneke, ve emāneteke ve havātīme 'amelike.⁷ a onaj koji odlazi kaže:<i>Estevdī'ukumullahe-llezi lātadī'u vedā'i'u hu.⁸</i></i>
Putna dova	<i>Allāhu ekber, Allāhu ekber, Allāhu ekber. Subhānellažī sehhare lenā hāzā ve mā kunnā lehu mukrīnīne, ve innā ilā Rabbīnā le munkalibūn. Allāhumme innā nes'eluke fī seferinā hāzā el-birre, ve-t-takvā ve mine-l-'ameli ma terdā. Allāhumme hevvīn 'alejnā seferenā hāzā vatvi' 'annā bu'dehu. Allāhumme Ente-s-Sāhibu fī-s-seferi v-l-halīfetu fi-l-ehli. Allāhumme innī 'ūzu bike min va'sā'i-s-seferi ve ke'ābeti-l-menzari ve sū'i-l-munkalebi fi-l-māli ve-l-ehli.⁹ a poslije povratka bi dodao:<i>Ājibūne, tā'ibūne, ābidūne, li rabbinā hāmidūne.¹⁰</i></i>
Istihare-dova	<i>Allāhumme innī testehīruke bi 'ilmīke, ve estakdiruke bi kudretike vees'eluke min fadlike-l-'azīmī, fe inneke takdiru ve lākdiru, ve ta'lemu lā e'alemu, ve Ente 'Allāmul-gujūbi. Allāhumme in kunte ta'lemu enne hazel-emre (imenovati o čemu se radi) hajrun lī fī dīnī ve me'āšī ve 'ākibetiemrī (fi 'adžili emri ev adžilihi), fa-kdurhu lī ve jessirhu lī, summe bārik lī fīhi, ve in kunte ta'lemuenne hāze-l-emre šerrun lī fī dīnī ve me'āšī ve 'ākibeti emrī,(fi 'adžili emri ev adžilihi), fa-srifhu 'annī,va-srifnī anhu vakdur lije-l-hajre hajsu kāne, summe raddinī bihi.¹¹</i>

¹Allahu, pomozi mi da istrajem u sjećanju na Tebe, i u zahvalnosti prema Tebi, te u pokornosti prema Tebi.

²Allahu, Tebi se utječem od nevjernstva, siromaštva i patnje u kaburu.

³Allahu, za kišu korisnu molim Te!

⁴Kiša nam je podarena dobrotom Allahovom i Njegovom milošću

⁵Allahu, molim za njihovo dobro i utječem Ti se od njihova zla, zla koje nose u sebi i zla s kojim su poslani.

⁶Allahu, učini nam njegovu pojavu u sigurnosti i imanu, miru i islamu, mlađak dobra i upute. Moj Gospodar i tvoj Gospodar (mjeseče) jeste Allah.

⁷Allahu povjeravam vjeru tvoju, amanet / polog tvoj i završetke djela tvojih,

⁸Ostavljam vas u amanet Allahu, čiji se amanet ne može izgubiti!

⁹Allah je najveći, Allah je najveći, Allah je najveći. Neka je slavljen Onaj Koji nam je omogućio ovo putovanje, a mi ga ne bismo bili sposobni obaviti sami. Mi se, doista, Gospodaru našem vraćamo. Allahu, molimo Te da nas prati dobro na putu našem i odanost Tebi, a od naših djela samo ona kojima si Ti zadovoljan! Allahu, olakšaj nam ovo putovanje, a razdaljinu njegovu podnošljivom! Allahu, Ti si Gospodar na putu i Čuvar u porodici, zato – zaštitи me od zamora i nesreća na putu, te tuge koja bi me mogla zadesiti u imovini i porodicu!

¹⁰a, kada se vrati kući s puta, prouči se ista dova i još doda: Vraćamo se i trajno kajemo, Allahu svome pobožni i zahvalni!

¹¹Ako neko od vas odluči da učini nešto neka klanja dva rekata istihare (neobavezognog namaza), zatim prouči ovu dovu: Allahu, Tebe pitam za rješenje pomoću Tvojeg znanja, i od Tebe pomoći tražim; Molim Te za Tvoju veliku dobrotu, jer Ti to možeš, a ja ne mogu, i jer Ti to znaš, a ja ne znam. Ti si Jedini znalač tajnog. Allahu, (ako je u Tvojem znanju) ovo dobro za mene, moju vjeru i moj život, i moju smrt (imenovati o čemu se radi), ili reći: za ono što će odmah ili kasnije doživjeti, omogući da se dogodi, i olakšaj mi, zatim me blagoslovi tim. A ako će u ovome (djelu) biti zlo za mene, vjeru

Dova prije spavanja	<p>★ Allāhumme eslemtu nefsī ilejke ve fevvadtu emrī ilejke ve eldže'tu zahrī ilejke rahbeten ve ragbeten ilejke, lāmēlēzē'e ve lāmendžā minke illā ilejke. Āmentu bi Kitābike-l-lezī enzelte ve bi Nebijjike-l-lezī erselte.¹</p> <p>★ El-hamdu lillāhi-llezī at'amenā ve sekānā ve kefānā ve āvānā, fe kem mimmen lākāfije lehu ve lāmu'vī.²</p> <p>★ Allāhumme kinī 'azābek jevme teb'asu ibādek.³</p> <p>★ Subhānek Allāhumme rabbi bike veda'tu dženbi ve bike erfe'uhu, in emsekte nefsī fagfir lehā ve in erseltehā fahfazha bimā tahfezu bihi ibādeke-s-sālihīne.⁴</p> <p>★ Puhnuo bi u svoje ruke, a onda proučio Felek i Nas, a zatim potrao svoje tijelo.</p> <p>★ Ne bi zaspao dok svake noći ne bi proučio: Elif-lam-mim (suru Sedžde) i Tebareke (El-Mulk).</p>
Odlazak u	Allāhumme-dž'al fī kalbi nūren, ve fī lisāni nūren, ve fī sem'īnūren, ve fī besarīnūren, ve min fevkīnūren, ve min tahtīnūren, ve 'an jemīnūren, ve 'an šimāli nūren, ve min emāmīnūren, ve min halfīnūren, vedž'al fī nefsīnūren, ve e'azīm līnūren, ve 'azzim līnūren, vedž'al līnūren, vedž'a'līnūren, Allāhumme e'atīni nūren, vedž'a'l fī 'asabīnūren, ve fī lahmīnūren, ve fī demīnūren, ve fī ša'rīnūren, ve fī bešerīnūren'. ⁵
Uklanjanie	Allāhumme innī 'abduke ve-bnu 'abdike ve-bnu emetike nāsijeti bijedike mādin fijje hukmuke 'adlun fijje kadā'uke es'eluke bikulli ismin huve leke semmejte bihi nefseke ev 'allemtehu ehaden min halkike ev enzeltehu fī kitābike ev iste'serte bihī fī ilmil-gajbi indeke en tedž'ale-l-Kur'āne rebī'a kalbī ve nūre sadrī vedželāe huznī ve zehābe hemmī. ⁶
Dova za umrli osobu	Allāhumma-gfir lehu ve-rhamhu ve' 'āfihi va'fu 'anhu ve ekrim nuzulehu ve vessi' mudhalehu vagsilhu bi-l-mā'i ve-s-seldži ve-l-beredi ve neqqihi mine-l-hatājā kemā neqqajte-s-sevbe-l-ebjeda mined-denes ve ebdilhu daren hajren min darihi ve ehlen hajren min ehlihi ve zevdžen hajren min zevdžihi ve edhilhu-l-džennete ve e'izhu min 'azābi-l-kabri (ve min 'azābi-n-nari) ⁷

moju, i život i smrt moju, otkloni ga od mene i mene sačuvaj od njega. Odredi mi ono što je dobro ma gdje ono bilo, a zatim me učini zadovoljnim s tim.

¹Allahu, Tebi se predajem i prepustam svoj slučaj Tebi i na Tebe se u potpunosti oslanjam, žudeći za Tobom i strahujući od Tebe, jer su i utočište i spas samo kod Tebe. Vjerujem u Tvoju Knjigu, koju si objavio i Tvog Vjerovjesnika, koga si poslao.

²Hvala Allahu, Koji nas je nahranio i napojio, zaštitio i opskrbio. Koliko je samo onih koji nemaju ni zaštitnika ni utočišta.

³Allahu, sačuvaj me od kazne Svoje na Dan kada budeš oživio Svoje robeve.

⁴Slavljen si allahu, s Tvojim imenom sam legao na (desnu)stranu, a s Tvojim imenom ču i ustati. Ako za držiš moju dušu, smiluj joj se, a ako je povratiš (u moje tijelo), sačuvaj je (od grijesnja) kao što čuvaš dobre od Tvojih robova (Tvoje dobre robeve)

⁵Allahu, daj mi mome srcu svjetlo i na mom jeziku svjetlo i u mome sluhu svjetlo i u mome vidu svjetlo, i iznad mene svjetlo, i ispod mene svjetlo, s moje desne strane svjetlo, s moje lijeve strane svjetlo, ispred mene svjetlo, iza mene svjetlo. Daj svjetlo u duši mojoj, uvećaj mi svjetlo, povećaj mi svjetlo, daj mi svjetlo, učini me svjetлом. Allahu, daj mi svjetlo, daj svjetlo u mojim tetivama, u mome mesu svjetlo, u mojoj krvi svjetlo, mojoj kosti svjetlo, i u na mojoj koži (vanjski)svjetlo.

⁶Allahu moj, ja sam Tvoj rob i sin Tvoga roba i robinje, moja sudbina je u Tvojim rukama i podložna Tvojoj mudrosti. Pravedan si sudac. Molim Te svim Tvojim imenima, kojima Si Se nazvao, ili podučio imenima nekog od Svojih robova, ili objavio u Svojoj Knjizi ili ga ostavio tajnim i skrivenim od Svojih robova, da Kur'an učiniš proljećem moga srca, nurom mojih prsa, glačalom moje brige i onim što će otjerati moju tugu i potištenost.

⁷Allahu, oprosti mu i smiluj se, grijehu mu pobriši i sačuvaj ga, počasnim ga mjestom blagodari i širokim učini ulazak u kabur, očisti ga vodom, snijegom i gradom, očisti ga od grijeha kao što bijelu odjeću čistiš od prljavštine. Udjeli mu kuću (ahiretsku) bolju od njegove dunjaluke i porodicu bolju od dunjaluke i suprugu bolju od njegovedenjaluke. U Džennet ga uvedi i zaštići ga kaburske kazne i od vatre džehenemske.

UNOSNA TRGOVINA

Allah je odlikovao čovjeka nad ostalim stvorenjima i posebno mu dao blagodat govora. Jezik je učinio aparatom govora, a to je blagodat koja se koristi u dobru i u zlu. Ko ga koristi za dobro, donijet će mu sreću dunjaluka i uzvišena staništa u Džennetu. Ko ovu blagodat upotrijebi u nečemu drugom osim toga, odvest će ga u propast na oba svijeta. Najbolje za što se vrijeme može iskoristiti, poslije učenja Kur'ana, jeste zikrullah (spominjanje Allaha).

Vrijednost zikrullah

O tome se navode mnogobrojni hadisi, a neki od njih su:

Poslanik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*)je rekao: „*Hoćete li da vas obavijestim o vašim najboljim i najčistijim djelima kod vašeg Vladara, te koja vam donose najviše stepene? Bolja su vam nego da dijelite srebro i zlato, bolja su vam nego da se sukobite s vašim neprijateljem, pa ih ubijate, a i oni vas ubijaju.*“ Rekoše: „*Svakako.*“ On reče: „*To djelo je spominjanje Allaha.*“ (Et-Tirmizi)

Također kaže: „Primjer onoga koji spominje svoga Gospodara i onoga koji Ga ne spominje je kao primjer živoga i mrtvoga.“ (Muttefekun 'alejhi)

Uzvišeni Allah u hadisi-kudsiju kaže: „*Ja se prema Svome robu odnosim onako kako on o Meni misli. Ja sam sa njim kada Me spominje. Kada Me spomene u sebi, i Ja ga spomenem u Sebi, kada Me spomene u društvu, Ja ga spomenem u društvu boljem od njegovog. Ako Mi se približi za jedan pedalj, Ja mu se približim za podlakticu.*“ (El-Buhari)

Poslanik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*)također je rekao: „*Pretekli su (otišli su naprijed) muferriduni.*“ Rekoše: „*A ko su muferriduni, Allahov Poslaniče?*“ Reče: „*Oni koji mnogo Allaha spominju i one koje mnogo Allaha spominju.*“ (Muslim)

Poslanik, (*sallallahu 'alejbi ve sellem*)svjetujući jednog svog ashaba, je rekao: „*Neka tvoj jezik neprestano bude vlažan od spominjanja Allaha.*“ (Et-Tirmizi)

Ima još mnogo hadisa koji govore o ovome.

Uvećavanje nagrada Nagrada za dobra djela se umnogostručava kao što se povećavaju nagrade za učenje Kur'ana. To je srazmerno sa dvije stvari:

Prvo: srazmerno imanu, iskrenosti i ljubavi prema Allahu u srcu, i ostalog što prati spomenuto.

Drugo: shodno razmišljanju srca o zikru i posvećenosti njemu, jer se zikr ne uči samo jezikom. Ukoliko to upotpuni, Allah će mu obrisati sva loša djela i dati potpunu nagradu, a i umanjivanje biva shodno ovome.

Koristi zikra.

Šejhul-islam kaže: „Zikr za srce je poput vode za ribu. U kakvom će stanju biti riba kada napusti vodu?“

* Donosi ljubav prema Allahu, blizinu Njemu, Njegovo zadovoljstvo, svijest o Njegovom nadzoru, strahopoštovanje, pokajanje, vraćanje Njemu i pomaže u pokornosti Njemu.

* Otklanja brigu i potištenost od srca i donosi radost. Donosi srcu život, snagu i čistotu.

- ✿ U srcu postoji praznina i otuđenost koji se mogu popuniti samo spominjanjem Allaha. Okrutnost se može razbiti ili omekšati samo spominjanjem Allaha.
- ✿ Liječenje srca, njegovo jačanje i slast kojoj nema ravne. Nemar je bolest srca.
- ✿ Malo zikra je dokaz nifaka, a mnogo zikra dokaz je jačine imana, iskrene ljubavi prema Allahu, jer onaj koji nešto zavoli, mnogo Ga i spominje.
- ✿ Kada rob spozna Allaha spominjući Ga u obilju, On će znati za njega i u nedaći, a posebno prilikom smrti i smrtne agonije.
- ✿ Zikr je razlog spasa od Allahove kazne, te spuštanja Njegovog spokoja, prekrivanja milošću i traženja oprosta od strane meleka.
- ✿ Zikrom se jezik okupira od besmislica i prenošenja tuđih riječi, ogovaranja, laži i drugih pokuđenih i zabranjenih svojstava.
- ✿ Zikr je najlakši ibadet, a ujedno najvredniji i najbolji. Njime se sade sadnice u Džennetu.
- ✿ Onaj koji spominje Allaha, bit će zaodjenut u odoru strahopoštovanja, ljepote i svjetlosti lica. Zikr je svjetlo na dunjaluku, u kaburu i na Ahiretu.
- ✿ Zikrom se ostvaruje blagoslov od Allaha i Njegovih meleka. Uzvišeni Allah ponosi se onima koji Ga spominju pred Svojim melekima.
- ✿ Najbolji djelatnici su oni koji mnogo spominju Allaha. Najbolji postači su oni koji najviše spominju Allaha tokom svoga posta.
- ✿ Zikr olakšava ono što je teško i neprebrodivo. Umanjuje tegobe, donosi opskrbu i ojačava tijelo.
- ✿ Prakticiranjem zikra, šeđtan biva otjeran, ponižen i prezren.

JUTARNJI I VEČERNJI ZIKR (VIRD)

Br	Dnevni vird	Broj i vrijeme	Vrijednost
1	Ajetul-Kursijja ¹	Ujutro, naveče, prije spavanja, poslije obaveznih namaza	Šejtan se ne približava; povod ulaska u Džennet
2	Dva zadnja ajeta iz sure El-Bekare ²	Jedanput naveče; uči se u kući u bilo koje vrijeme	Dovoljna zaštita od svakog zla
3	Sure El-Ihlas, El-Felek i En-Nas	3 puta ujutro i 3 puta naveče	Dovoljna zaštita od svakog zla
4	بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ تَعَذُّرٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ <i>Bismillāhillezī lājedurru me'a-smihi šej'un fi-l-erdi velāfi-s-semā'i ve Huve-s-semī'ul-'alīm.</i> ³	3 puta ujutro i 3 puta naveče	Neće ga iznenada snaći nedaća niti će mu išta našteti
5	أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَاتِ مِنْ شَرِّ مَا حَلَّ <i>E'uzu bi kelimāti-llāhi-t-tāmmāti min šerri mā halek.</i> ⁴	3 puta ujutro i tri naveče; kada se dođe na određeno mjesto	Zaštita na svakom mjestu od kakve štete
6	حَسْنُ اللَّهِ لَا إِلَهَ إِلَّا هُوَ عَلَيْهِ تَوْكِيدٌ وَهُوَ رَبُّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ <i>Hasbijallāhu lāilāhe illā Huve. 'Alejhi tevekkelu ve Huve Rabbu-l-'Aršíl-'azīm.</i> ⁵	7 puta ujutro i sedam naveče	Allah će mu biti dovoljan za brige dunjaluka i ahireta
7	رَضِيَتْ بِاللَّهِ رَبِّهِ وَبِالْإِسْلَامِ دِينِهِ وَبِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَبِيًّا <i>Radūtu billāhi Rabben ve bi-l-islāmi dīnen ve bi Muhammedin (sallallabu 'alejhi ve sellem) nebijen.</i> ⁶	3 puta ujutro i 3 naveče	Allahova je obaveza da mu udovolji
8	اللَّهُمَّ بِكَ أَصْبَحْنَا، وَبِكَ أَمْسَيْنَا، وَبِكَ نَحْيَ، وَبِكَ نُمُوتُ، وَإِلَيْكَ النُّشُورُ Ujutro: <i>Allāhumme bike asbhahnā ve bike emsejnā, ve bike nahjā ve bike nemūtu ve ilejke-n-nušūru.</i> ⁷	Ujutro i naveče	Podstiče se na učenje ove dove

¹ Allah je, nema boga osim Njega, Živi i Samoopstojeći Održavatelj! Ne obuzima Ga ni drijemež ni san! Njegovo je ono što je na nebesima i na Zemlji! Ko se može pred Njim zauzimati bez Njegovog dopuštenja?! On zna što je bilo prije i što će biti poslije njih i oni ne mogu obuhvatiti od Njegovog znanja osim koliko On želi! Njegov Kursij obuhvaća i nebesa i Zemlju, i Njemu nije teško održavati ih! On je Svevišnji i Veličanstveni!

اللَّهُ إِلَّا هُوَ الْحَقُّ الْقَوْمُ لَا تَأْخُذُهُ سِنَةٌ وَلَا فَوْمٌ كُلُّ مَا فِي السَّمَاوَاتِ وَمَا فِي الْأَرْضِ إِلَّا يَشْفَعُ عِنْهُ إِلَّا بِإِذْنِهِ فَعَمِّلْ مَا يَشَاءُ
أَلَّا يَحْفَظُهُمْ وَمَا حَلَّفُهُمْ وَلَا يُجْطِعُونَ بِشَيْءٍ وَمَنْ عَلِمَهُ إِلَّا بِمَا شَاءَهُ وَسِعَ كُرْسِيُّهُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَلَا يَغُوْهُهُ حَفَظُهُمْ أَهُوَ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ

² Poslanik vjeruje u ono što mu se objavljuje od Gospodara njegova, i vjernici, svaki od njih vjeruje u Allaha, i meleke Njegove, i Knjige Njegove, i poslanike Njegove: 'Mi među poslanicima Njegovim ne pravimo podjelu!' I govore: 'Cujemo i pokoravamo se. Molimo Te za oprost, Gospodaru naš, i Tebi se vraćamo!' Allah ni jednu osobu ne opterećuje preko mogućnosti njene; njoj u korist je ono dobro koje je stekla, a na njenu štetu je ono зло koje je stekla! 'Gospodaru naš, ne uzmi nam u grijeh ako zaboravimo ili nehotice pogriješimo! Gospodaru naš, ne tovari na nas breme kao što si ga natovario na one prije nas! Gospodaru naš, ne opterećuj nas onim za što nemamo snage! Ti preko grijeha nam prijeđi, oprosti nam i smiluj nam se! Ti si Gospodar naš, pa pomozi nas protiv naroda koji ne vjeruje!

أَمَّنَ الرَّسُولُ بِمَا أَنْزَلَ إِلَيْهِ وَالْمُؤْمِنُونَ كُلُّ أَمَانٍ بِاللَّهِ وَمَلَكِهِ وَكَفِيهِ وَوَسِيلِهِ لَا تَرْفِقَ بَيْنَ أَحَدٍ مِّنْ رُسُلِهِ وَقَاتِلُوا سَعْيَهَا
وَلَطَعْنَاهُ غَرَّاتِكَ رَبَّكَ وَلَيْلَكَ الْمَصِيرُ (١٠) لَا يَكْفِيَ اللَّهُ أَنْ تَقْسِمَ إِلَّا وُسْعُهَا لَهَا مَا كَسَبَتْ رَبَّنَا لَا تُؤْخَذُنَا إِنْ سَيَّنا أَوْ أَخْطَأْنَا رَبَّنَا وَلَا تَحْمِلْنَا إِصْرًا كَمَا حَمَلْنَا عَلَى الَّذِينَ مِنْ قَبْلِنَا رَبَّنَا وَلَا تُحْكِمْنَا مَا لَأْ طَافَةً لَنَا بِهِ وَأَعْفُ عَنَّا وَأَغْفِرْ لَنَا وَأَرْحَمْنَا أَنْتَ مَوْلَانَا فَأَنْصُرْنَا عَلَى الْقَوْمِ الْكَافِرِ

³ S imenom Allaha; kada se Njegovo ime spomene, nikakvo зло na Zemlji i na nebesima ne može našteti. On sve čuje i zna.

⁴ Zaštitu tražim pomoću Allahovih savršenih riječi od zla onog što je stvorio.

⁵ Allah mi je samo dovoljan, nema boga osim Njega. Na Njega se oslanjam, i On je Gospodar Arša velikog.

⁶ Zadovoljan sam da mi je Allah Gospodar, vjera islam, Muhammed, (sallallahu 'alejhi ve sellem,) vjerovjesnik.

	اللَّهُمَّ يَكُ أَمْسِيَّنَا، وَبِكَ أَصْبَحْنَا، وَبِكَ نَحْيَا، وَبِكَ نَمُوتُ، وَإِلَيْكَ الْحَصِيرُ Naveče: Allāhumme bike emsejnā ve bike asbahnā ve bike nahjā ve bike nemūtu ve ilejkel-masīru. ⁸		
9	أَصْبَحْنَا عَلَىٰ فِطْرَةِ الْإِسْلَامِ، وَكِلَّمَةِ الْأَخْلَاقِ، وَدِينِ نَبِيِّنَا مُحَمَّدَ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ، وَمَلِئَةِ ابْنِي إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا، مُسْلِمًا وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ Asbahna 'alā fitretil-islāmi ve kelimetil-ihlāsi ve dīni nebijinā Muhammedin, (<small>sallallahu 'alejhi ve sellēm</small>) ve milleti ebīnā Ibrāhīme hanīfen muslimen ve mā kāne mine-l-mušrikīn. ⁹	Ujutro	Poslanik, (<small>sallallahu 'alejhi ve sellēm</small>) upućivao je ovu dovu
10	اللَّهُمَّ مَا أَصْبَحَ بِي مِنْ نَعْمَةٍ أُوْبِدُ مِنْ خَلْقَكَ، فَسُنْكَ وَحْدَكَ لَا شَرِيكَ لَكَ، فَلَكَ الْحَمْدُ وَلَكَ الشُّكْرُ Allāhumme mā asbeha (naveče: māemsā) bī min ni'metin ev bi ehadin min halkike, fe minke vahdeke lāšerike leke fe leke-l-hamdu ve leke-š-šukru. ¹⁰	Ujutro i naveče	Ispunio je obavezu zahvale tog dana i noći
11	اللَّهُمَّ إِنِّي أَصْبَحْتُ أَشْهُدُكَ وَأَشْهَدُ حَمْلَةَ عَرْشِكَ وَمَلَائِكَتَكَ وَأَنْبِيَائِكَ، وَجَمِيعَ خَلْقِكَ بِأَنَّكَ أَنْتَ اللَّهُ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ وَأَنْ مُحَمَّدًا عَبْدُكَ وَرَسُولُكَ Allāhume inni'ashabatu (navečer: emsejtu) ušhiduke ve ušhidu hamelete 'aršike ve melā'iketeke ve enbijā'ike ve džem'a halkike bi enneke entellāhu lāilāhe illā ente ve enne Muhammeden 'ābduke ve resūluke. ¹¹	4 puta ujutro i naveče	Ko ih izgovori četiri puta, Allah će ga sačuvati Vatre
12	اللَّهُمَّ فَاطِرُ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ، عَالَمُ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ، رَبُّ كُلِّ شَيْءٍ وَمِلْكُهُ أَشْهَدُ أَنَّ لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ نَفْسِي وَمِنْ شَرِّ الشَّيْطَانِ وَشَرِّكِهِ، وَأَنْ أَقْرَفَ عَلَىٰ نَفْسِي سُوءًا وَأَجْرُهُ إِلَيْ مُسْلِمٍ Allāhumme fātire-s-semāvāti ve-l-erdi, Ālime-l-gajbi ve-š-šeħādeti, Rabbe kulli šej'in ve melīkehu. Ešhedu en lāilāhe illā Ente, e'uzu bike min šerri nefsī ve min šeri-š-šejtāni ve širkīhi, ve en akterife 'alā nefsī sū'en evedžurrehu 'alā muslimin. ¹²	Ujutro i naveče; prije spavanja	Čuva ga od šejtanskih nagovaranja na zlo
13	اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْهَمَّ وَالْحَزَنِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْعَذَابِ وَالْكَسْلِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُنُونِ وَالْبَخْلِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ عَلَيْهِ التَّدْبِينِ، وَقَهْرِ الرِّجَالِ Allāhumme inni'ē'uzu bike mene-l-hemmi vel-hazeni, ve e'uzu bike mine-l-adžzi vel-kesel, ve e'uzu bike mine-l-džubnī vel-buhl, ve e'uzu bike min galebit-d-dejni ve kahri-r-ridžāl. ¹³	1 put ujutro i naveče	Nestat će njegovih briga, potištenosti i vratit će dug
14	اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبُّ إِلَهٖ إِلَّا أَنْتَ حَلَقْتَنِي، وَأَنَا عَبْدُكَ، وَأَنَا عَلَىٰ عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ Allāhumme anta rabbu ilah-e ilā anta ḥalqtanī, wa anā abdūk, wa anā 'ala 'ahdak wa wā'udak	Poglavar	Ko ih danju izgovori

⁷ Allahu, Tvojom voljom jutro dočekasmo i Tvojom voljom u noć ulazimo. Tvojom voljom živimo, po Tvojoj volji umiremo i po Tvojoj volji bivamo ponovo proživljeni.

⁸ Allahu, Tvojom voljom u noć ulazimo i jutro dočekujemo, Tvojom voljom živimo i umiremo i Tebi se vraćamo.

⁹ Jutro smo dočekali u čistoj prirodnoj vjeri islamu, na principima šehadeta (riječi: lāilāhe illāllāh), u vjeri Vjerovjesnika našeg, Muhammeda, (sallallahu 'alejhi ve sellēm) i u vjeri praoca našeg Ibrahima, iskrenog monoteiste, muslimana, koji nije bio idolopoklonik.

¹⁰ Allahu, one blagodati koje jutrom zateknem (naveče: koje navečer zateknem) kod sebe ili koje se nađu kod nekoga od Tvojih stvorenja, jedino Tebi Koji nemaš sudruga, pripadaju i neka ti je za sve to velika hvala i zahvala.

¹¹ Allahu, ja osvanuh (navečer: omrknuh) pozivajući za svjedoke Tebe i Tvoje nosače Prijestolja, i meleke i vjerovjesnike, i sva stvorenja, da si Ti Jedan, Koji sudruga nemaš, i da je Muhammed tvoj rob i poslanik.

¹² Allahu, Tvorče nebesa i Zemlje, Poznavaoče skrivenog i pojavnog (svijeta), Gospodaru svega i njegov Vlasniče: svjedočim da nema boga osim Tebe, Tebi se sklanjam pred zlom moje duše, i pred zlom šejtana i njegovog širka, te da me sačuvaš od činjenja zla prema sebi ili prema drugom muslimanu.

¹³ Allahu, utječem Ti se od brige i tuge, utječem Ti se od nemoći i lijnosti, utječem Ti se od kukavičluka i šrtosti, utječem Ti se od opterećenosti dugom i nadmoći ljudi.

	ما اسْتَطَعْتُ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرٍّ مَا صَنَعْتُ، أَبُوءُ لَكَ بِنَعْمَتِكَ عَلَيَّ، وَأَبُوءُ لَكَ بِذَنْنِي فَاغْفِرْ لِي، إِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبُ إِلَّا أَنْتَ. <i>Allāhumme Ente Rabbi, lāilāhe illā Ente, halaktenī ve ene 'abduke ve, ene 'ala 'ahdike ve va'dike mesteta'tu e'ūzu bike min šerri ma sana'tu, ebū'u leke bi ni'metike 'alejje, ve ebū'u leke bi zenbī, fagfir lī, fe innehū lājagfiru-z-zunūbe illā Ente.</i> ¹⁴	svih istigfara; Ujutro i naveče	iz ubjedenja, pa umre noću, ili noću pa umre danju, bit će stanovnik Dženneta
15	يَا حَيْ يَا قَيُومَ بِرَحْمَتِكَ اسْتَغْفِثُ أَصْلَحْ لِي شَانِي كَمَهْ، وَلَا تَكْلِفِنِي ظَرْفَةً عَنِ <i>Ja Hajju, ja Kajjūmu bi rahmetike estegīsu, aslih lī še'nī kullehu ve lātekilnī ilā nefsī tarfete 'ajnin.</i> ¹⁵	Ujutro i naveče	Ovo je Poslanik, (<i>sallallahu 'alejhi ve sellem,</i>) preporučio Fatimi da uči
16	اللَّهُمَّ عَافِنِي فِي بَدْنِي الَّهُمَّ عَافِنِي فِي سَمْعِي الَّهُمَّ عَافِنِي فِي صَرْبِي الَّهُمَّ افِي اعْذُ بِكَ مِنَ الْكُفْرِ وَالْفَقْرِ، الَّهُمَّ ابْرِي اعْوَدُ بِكَ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ <i>Allāhumme 'āfinī fī bedenī, Allāhumme 'āfinī fī sem'ī, Allāhumme 'āfinī fī besarī, Allāhumme innī 'ūzu bike mine-l-kufri ve-l-fakri, Allāhumme innī 'ūzu bike min 'azābi-l-kabri, lāilāhe illā Ente.</i> ¹⁶	3 puta ujutro 3 puta naveče	Navodi se da je Poslanik, (<i>sallallahu 'alejhi ve sellem,</i>) učio ovu dovu
17	اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ العَافِيَةَ فِي دِينِي وَذَنْبِي وَأَهْلِي وَمَالِي. الَّهُمَّ اسْتَرْعُوْتَنِي، وَأَمِنْ رَؤُوْتَنِي، اللَّهُمَّ اخْفَظْنِي مِنْ بَيْنِ يَدِي وَمِنْ خَلْفِي، وَعَنْ يَمِينِي وَعَنْ شَمَائِيلِي، وَمِنْ فَوْقِي وَأَعُوذُ بِعَظَمَتِكَ أَنْ أَغْتَالَ مِنْ تَحْتِي <i>Allāhumme innī 'es'luk-e-l-'afve vel-'āfijecte fī dīnī ve dunjāje ve ehlītī ve mālītī. Allāhumme-stur 'avrāti ve āmin rev'āti. Allāhumme-hfaznī min bejni jedejje ve min halftī ve 'an jemīnī ve 'an šimāltī ve minfevkītī ve e'ūzu bi 'azametike en ugtāle min tahtī.</i> ¹⁷	Ujutro i naveče	Poslanik , (<i>sallallahu 'alejhi ve sellem,</i>) ne bi izostavlja ove riječi kada bi osvanuo ili omrknuo
18	سُبْحَانَ اللَّهِ وَبِحَمْدِهِ، عَدَدَ حَلْقِهِ وَرَضَا نَفْسِهِ وَزَنَةَ عَرْشِهِ وَمَدَادَ كَلْمَاتِهِ <i>Subhanallāhi ve bi hamdihi 'adede halkihi ve ridā nefsīhi ve zinete 'aršīhi ve midāde kelimātihi.</i> ¹⁸	3puta ujutro	Bolje je ove riječi proučiti nego sjediti radi zikra od nastupanja zore do jutra

¹⁴ Allahu ,Ti si Gospodar moj, nema boga osim Tebe, stvorio si me i ja sam rob Tvoj, ja sam na tragu zavjeta Tebi datog, i obećanja Tvoja u granicama svojim. Tebi se sklanjam pred zlom koje sam počinio, Tebi se vraćam s pomoću blagodati Tvoje prema meni, Tebi priznajem grijeha svoje. Stoga, oprosti mi, jer osim Tebe niko drugi grijeha ne opraća.

¹⁵ O Ti, Živi, Postojani, molim Te za obilatu milost Tvoju – popravi stanje moje svako i ne prepusti me sebi samom ni jednog trena!

¹⁶ Allahu, daj mi zdravlje tijela, zdravlje sluha i zdravlje vida. Allahu, utječem Ti se od nevjerstva i siromaštva i od patnje u kaburu. Nema drugog boga osim Tebe. `

¹⁷ Allahu, molim oprost i zaštitu Tvoju u porodici i imovini mojoj. Allahu, pokrij moja sramna djela, a umiri moju strah. Allahu, sačuvaj me s moje prednje strane, te od svega što me može zadesiti s leđa, s desne ili lijeve strane i odozgo. Utječem se Tvojoj Veličini da ne budem ščepan odozdo.

¹⁸ Neka je slavljen i hvaljen Allah u razmjerama brojnosti Njegovih stvorenja, u razmjeri zadovoljstva koje je sam Sebi odredio, u razmjeri težine Njegova prijestolja i količine mastila kojim se mogu ispisati Njegove riječi.

IZREKE I DJELA ZA KOJE SE SPOMINJU VELIKE NAGRADE

	Dobro djelo ili izreka	Nagrada u sunnetu. Poslanik, (<i>sallallabu aleibi ve sellem.</i>) kaže:
1	La ilāhe illā lābu vahdehu lāšerike lebu lebul-mulkū ve lebul-hamdu ve huve 'ala kulli šeji'n kadīr!	Ko kaže: <i>lāilāhe illā lābu vahdehu lāšerike lebu lebul-mulkū ve lebul-hamdu ve huve 'ala kulli šeji'n kadīr</i> u jednom danu stotinu puta, kao da je oslobođio deset robova, upiše mu se stotinu dobrih djela i pobriše stotinu loših. Bit će mu zaštita od šejtana toga dana sve dok ne omrkne. Niko neće učiniti bolje od onoga što je on uradio, osim onoga ko to više puta izgovori.
2	Subhānallāhi-l-azīm ve bi hamdībi	Ko kaže: <i>Subhanallāhi-l-azīm ve bi hamdībi</i> , biće mu zasađena palma u Džennetu.
3	Subbanallāhi ve bi hamdībi, subbanallāhi-l-azīm!	Ko kaže subbanallāhi ve bi hamdībi stotinu puta , pobrisat će mu se grijesi makar ih bilo poput morske pjene. Niko neće doći na Sudnjii dan sa nečim boljim osim onoga ko isto kaže ili još više. Dvije su riječi lahke na jeziku, a teške na Vagi, a mile Milostivome: <i>Subbanallāhi ve bi hamdībi, subbanallābil-'Azīm</i>
4	Lā havle ve lākuvvete illā billāhi!	Hoćeš li da te uputim na jednu od džennetskih riznica? Rekoh: Svakako. Reče: <i>lāhavle ve lākuvvete illā billāhi</i> .
5	Molba Allahu za Džennet i spas od Vatre	Ko tri puta zamoli Allaha da mu podati Džennet, on kaže: Allahu, uvedi ga u mene, a ko tri puta zamoli Allaha dag a spasi Vatre, ona kaže: Allahu, spasi ga od mene.
6	Otkup za greške tokom sijela	Ko na sijelu bude govorio bespotrebno neka prije nego što ustane prouči: Subhānekellāhumme ve bi hamdike, ešhedu en lāilāhe illā ente, estagfiruke ve etūbu ilejke. Ovo će mu biti otkup.
7	Učenje napamet ajeta iz sure Kehf	Ko nauči napamet deset prvih ajeta sure Kehf, biće mu zaštita od Dedžala.
8	Salavat na Vjerovjesnika, (<i>sallallabu aleibi ve sellem.</i>)	„Ko na mene donese jedan salavat (blagoslov), Allah će na njega donijeti deset blagoslova, oprostit će mu se deset grijeha i podići deset stepena.“
9	Učenje nekih ajeta iz Kur'ani-kerima	„Ko u jednom danu i noći prouči pedeset ajeta, neće biti upisan među nemarne. Ko prouči stotinu ajeta, bit će upisan među Allahu predane. Ko prouči dvije stotine ajeta, Kur'an se neće parničiti protiv njega na Sudnjem danu. Ko prouči pet stotina ajeta, bit će mu upisana nagrada u vrijednosti kintara.“ ★ Sura El-Ihlas ima vrijednost trećine Kur'ana.
10	Nagrada mujezinima	„Neće čuti glas mujezina džinn, čovjek ili bilo šta drugo, a da mu neće svjedočiti na Sudnjem danu.“ „Mujezini će biti najdužih vratova na Sudnjem danu.“
11	Ponavljanje riječi za mujezinom prilikom ezana i dova poslije proučenog ezana	„Ko kaže nakon što čuje ezan: 'Allahu, Gospodaru ovog savršenog poziva i nastupajućeg namaza, daj Muhammedu vesilet i veliko dobro, proživi ga na pohvalnoj poziciji (mekamil-mahmudu) koju si mu obećao', bit će mu dozvoljeno moje zalaganje na Sudnjem danu.“
12	Potpuno uzimanje abdesta	„Ko bude uzimao abdest, pa to lijepo učini, izaći će grijesi iz njegovog tijela, pa čak i ispod njegovih noktiju.“
13	Dova poslije abdesta	„Svakom od vas ko se abdesti, pa lijepo uzme abdest, pa onda kaže: 'Ešhedu en lāilāhe illāh ve enne Muhammeden 'abduhu ve resuluhu', bit će otvoreno osam džennetska vrata i ući će na koja želi.“
14	Dva rekata poslije abdesta	„Svakome ko uzme abdest na lijep način, a zatim ustane i klanja dva rekata, predajući se u njima svojim srcem i licem, obavezan je Džennet.“
15	Mnogo koraka ka džamijama	„Ko krene u džamiju gdje se obavlja zajednički namaz, jednim korakom će mu se brisati loše djelo, a drugim će mu se upisivati

		dobro, i kada dolazi i kada se vraća.“
16	Pripremanje i ranjenje na džuma-namaz	„Ko se lijepo okupa petkom, a zatim porani idući koracima i ne vozeći se prijevoznim sredstvom, te se približi imamu i bude slušao, a ne bude bespotrebno govorio, za svaki korak koji učini imat će nagradu kao da je jednu godinu postio i namaz obavljaо.“ „Neće se čovjek petkom okupati i očistiti se koliko može, namazati se uljem ili namirisati se mirisom koji ima u kući, a potom krenuti (u džamiju) ne rastavljajući dvojicu, a potom klanjati koliko mu je propisano i pomno slušati kada imam govor, a da mu neće biti oprošteni gr̄ijesi između te i sljedeće džume.“
17	Pristizanje na početni tekbir	„Ko radi Allaha klanja četrdeset dana u džematu tako da prispije na početni tekbir, bit će mu upisana dva oslobođenja: oslobođenje od Vatre i oslobođenje od nifaka.“
18	Farz-namaz u džematu	„Namaz u džematu bolji je od pojedinačnog namaza za dvadeset sedam stepeni.“
19	Jacija i sabah u džematu	„Ko klanja jaciju u džematu kao da je klanjao pola noći, a ko klanja sabah u džematu kao da je klanjao cijelu noc.“
20	Namaz u prvom saffu	„Da ljudi znaju koliko je nagrada u ezanu i prvom saffu, a zatim ne nađu drugog rješenja, osim da izvlače, učinili bi to.“
21	Redovno obavljanje sunneta	„Ko klanja u jednom danu i noći dvanaest rekata, bit će mu sagrađena kuća u Džennetu“ – četiri rekata prije podne, dva rekata poslije, dva rekata poslije akšama, dva rekata poslije jacije i dva rekata prije sabahskog farza.
22	Obavljanje dobrovoljnih namaza tajno	„Što više čini sedždu Allahu. Nećeš učiniti jednu sedždu Allahu a dati Allah njome neće podići jedan stepen i pobrisati jedan gr̄ijeh.“ Dobrovoljni namaz u tajnosti je kao dvadeset pet namaza među ljudima.
23	Sumeti prije sabahskog farza i sabahski farz	„Dva rekata sabahskog sunneta bolja su od dunjaluka i svega što je na njemu. Ko klanja sabah, on je u Allahovoj zaštiti.“
24	Duha-namaz	„Svakog dana na svaku kost ima sadaka. Svaki tesbih u riječima (<i>subhanallāh</i>) je sadaka, svaki tahmid (<i>elhamdulillah</i>) je sadaka, svaki tehlil (<i>la ilāhe illāllāh</i>) je sadaka, svaki tekbir (<i>Allahu ekber</i>) je sadaka. Naredivanje dobra je sadaka i zabrana zla je sadaka. Za sve to dovoljno je klanjati dva rekata duha-namaza.“
25	Ko ostane sjediti na mjestu gdje je klanjao spominjući Allaha	„Meleki donose blagoslov na jednog od vas dok je na mjestu klanjanja sve dok ne progovori. Oni govore: 'Allahu, oprosti mi, Allahu, smiluj mi se.'“
26	Spominjanje Allaha poslije sabah-namaza u džematu sve dok ne izađe Sunce, a zatim klanjanje dva rekata	„Ko klanja sabah u džematu, a zatim sjedne spominjući Allaha sve dok ne izađe Sunce, a potom klanja dva rekata, imat će nagradu poput nagrade za hadždž i umru – potpunu, potpunu, potpunu.“
27	Ko se probudi da klanja noću i probudi svoju suprugu	„Ko se probudi noću, pa probudi svoju suprugu da klanjaju dva rekata zajedno, bit će upisani među one koji mnogo Allaha spominju i one (žene) koje mnogo Allaha spominju.“
28	Ko bude imao namjeru klanjati noću, ali ga san nadvlada	„Svakom čovjeku koji inače klanja noću, pa ga san nadvlada, Allah će upisati nagradu za njegov namaz, a san će mu biti sadaka.“
29	Dova za onoga ko dođe na pijacu	La ilāhe illellahu vahdeu lāšerīke leh, lehu-l-mulkū ve lehu-l-hamdu juhji ve jumitu ve huve hajju lājemetu bi jedihi-l-hajru ve huve 'alākulli šej'in kadīr. Ko tom prilikom prouči ove riječi, Allah će mu upisati milion sevapa, izbrisat će mu milion gr̄ijeha i podići će mu status za milion stepeni.
30	Subhanallāhi vel-hamdu lillahi vallahu ekber (33 puta) i završavanje	„Ko izgovori 'subhanallāhi' poslije svakoga namaza 33 puta, i 'elhamdulillahi' 33 puta i 'Allahu ekber' 33 puta – to je 99, a stoti put rekne 'lāilāhe illāllāhu vahdehu lāšerīke lehu, lehul-mulkū ve

	riječima lāilāhe illāllāhu vahdehu...	lehul-hamdu ve huve ‘alākulli šej’in kadīr – bit će mu oprošteni grijesi makar ih bilo poput morske pjene.”
31	Učenje Ajetul-Kursijje nakon svakog obaveznog namaza	„Ko prouči Ajetul-Kursiju nakon svakog propisanog namaza, od Džennata ga razdvaja samo smrt.”
32	Obilazak bolesnog	„Svakog muslimana koji posjeti bolesnikajutrom, blagoslovit će sedamdeset hiljada meleka sve dok ne omrkne, ako ga obide navečer, blagoslovit će ga sedamdeset hiljada meleka sve dok ne osvane i imat će bašču u Džennetu.”
33	Dova prilikom nedaće	„Ko vidi nekog ko je pogoden nedaćom pa prouči ovu dovu neće ga zadesiti ta nedaća. Ova dova glasi: Elhamdulillāh illezi ̄afāni mimmā ibtelāke bihi ve faddalenī ‘alākesirin mimmen haleka tefdilen.”
34	Izražavanje saučešća onome ko je pogoden nedaćom	„Ko izrazi saučešće onome koga je pogodila nedaće, ima istu nagradu kao i on.“ ★ „Koji god vjernik izrazi saučešće svome bratu, Allah će ga odjenuti ukrasima počasti.“
35	Klanjanje dženaze-namaza, te slijedjenje dženaze do mezara sve dok mrtvi ne bude ukopan	„Ko bude prisustvovao dženazi dok se ona klanja, njemu pripada jedan kirat. Ko bude prisustvovao sve dok se ne ukopa mejit, pripadaju mu dva kirata.“ Rečeno je: „Šta su dva kirata?“ Reče: „Poput dva velika brda.“ Ibn Omer reče: „Nemarni smo bili prema mnogim kiratima.“
36	Izgradnja džamija radi Allaha Uzvišenog	„Ko izgradi džamiju radi Allaha, pa makar bila poput ptičijeg gnijezda, Allah će mu sagraditi kuću u Džennetu.“
37	Udjeljivanje	„Svakoga dana kada robovi osvanu, spuste se dva meleka i jedan od njih kaže: 'Allahu, povećaj onome ko udjeljuje.', a drugi kaže: 'Allahu, uskrati onome ko ne udjeljuje.'“
38	Sadaka	„Jedan dirhem je pretekao stotinu hiljada dirhema.“ Rekoše: „Allahov Poslaniče, kako?“ Reče: „Čovjek je imao dva dirhema, pa jedan zadržao, a jedan udjelio kao sadaku, a drugi čovjek je imao mnogo imetka, pa je uzeo iz njegovog mnoštva stotinu hiljada pa podijelio ga kao sadaku.“ „Koji god musliman posada sadnicu pa sam je jede ptica, čovjek ili životinja imaće za to sadaku.“
39	Posudba bez interesa	„Svaki musliman koji drugom muslimanu posudi dva puta, kao da mu je jedanput udjelio sadaku.“
40	Čekanje onoga ko je u teškoći da vrati dug	„Ko sačeka onoga ko mu je dužan do određenog roka, ima sevap kao da je udjelio sadake onoliko koliko mu je dužan, a ako bude čekao i nakon što prođe rok, imat će sevap kao da je udjelio sadake dva puta onoliko koliko mu je dužan.“
41	Postiti jedan dan na Allahovom putu	„Ko bude postio jedan dan na Allahovom putu, Allah će njegovo lice udaljiti od Vatre sedamdeset godina.“
42	Postiti tri dana u svakom mjesecu, dan Arefata i Ašure	„Postiti tri dana u svakom mjesecu isto je kao postiti cijelu godinu.“ Upitan je o postu na dan Arefata, pa je rekao: „Briše grjehe iz prošle i naredne godine.“ Upitan je o postu na dan Ašure, pa je rekao: „Briše grjehe iz prošle godine.“
43	Postiti šest dana ševvala	„Ko ispusti ramazan, a zatim ga poprati sa postom šest dana ševvala, kao da je postio cijelu godinu.“
44	Teravih-namaz sa imamom sve dok ne završi	„Kada čovjek klanja za imamom sve dok imam ne ode, upisano mu je klanjanje cijele noći.“
45	Umra u ramazanu	„Umra u ramazanu ima vrijednost hadždža ili hadždža zajedno sa mnom. Ko oko kabe obide sedam puta, a nakon toga klanja dva rekata, kao da je roba oslobođio.“
46	Primljen hadždž	„Ko obavi hadždž, a nije spolno općio ili ružno govorio, vratit će se (bez grijeha) kao u danu kada ga je majka rodila.“ „Za primljen hadždž nema druge nagrade osim Dženneta.“
47	Dobra djela	„Nema dana u kojima je djelo draže Allahu od ovih dana“ – mislio je na deset

	u deset prvih dana mjeseca zul-hidždžeta	dana zul-hidždžeta. Rekoše: „Allahov Poslaniče, pa čak i od džihada na Allahovom putu?” Reče: „Pa čak i od džihada na Allahovom putu, osim čovjeka koji ode u borbu sa svojim imetkom, pa se ni sa čim ne vrati.”
48	Nagrada i vrijednost alima	„Prednost alima nad pobožnjakom je kao moja prednost nad vašim najnižim od vas.” Potom je Poslanik, (<i>sallallahu aleibi ve sellemu</i>) rekao: „Uistinu Allah, Njegovi meleki, stanovnici nebesa i Zemlje, pa čak i mrav u mravinjaku, pa i riba, donose blagoslov na onoga ko ljude podučava dobru.”
49	Zamoliti iskreno Allaha za nagradu šehida	„Ko Allaha istinski zamoli da bude šehid, Allah će ga staviti na stepene šehida pa makar umro u svojoj postelji.”
50	Plać iz bojazni od Allaha i stražarenje na Njegovome putu	„Dva oka neće dodirivati vatra: oko koje bude plakalo iz bojazni od Allaha i oko koje zanoći stražareći na Allahovom putu.”
51	Oslanjanje na Allaha, kauterizacija, traženje učenja rukje i sujevjerje	Vjerovjesniku, (<i>sallallahu aleibi ve sellemu</i>) prikazani su narodi u snu i vidi je svoj ummet, a među njima je bilo sedamdeset hiljada koji će ući u Džennet bez polaganja računa ili kazne, a oni su: oni koji ne spaljuju rane (kauterizacija), ne traže da im se uči rukja i nisu sujevjeri, a na svoga Gospodara se oslanaju.
52	Nagrada za one kojima su umrla maloljetna djeca	„Svakog muslimana kome umre troje djece koja nisu dostigla punoljetstvo, Allah će uvesti u Džennet iz Svoje obilne milosti prema njima.”
53	Gubitak vida i strpljenje u tome	Allah kaže: „Kada Svoga roba iskušam gubitkom dva mu draga oka, pa se on strpi, Ja ču mu kao naknadu za njih dati Džennet.”
54	Ostaviti nešto iz bogobojaznosti	„Nećeš nešto ostaviti bojeći se Allaha, azze ve dželle, a da ti Allah neće dati bolje od toga.”
55	Čuvanje spolnog organa i jezika	„Ko mi garantuje za ono što je između dvije vilice i između dvije noge, ja mu garantujem Džennet” (tj. jezik i spolni organ). Ko bude šutio, spasio se.
56	Učenje bismille prilikom ulaska u kuću i prilikom jela	„Kada čovjek uđe u svoju kuću spominjući Allaha pri ulasku i pri uzimanju hrane, šejtan rekne: 'Vi nemate ni prenoćišta ni večere!' A kada uđe i pri ulasku ne spomene Allaha, šejtan rekne: 'Dobili ste prenoćište', a kada ne spomene Allaha prilikom uzimanja hrane, kaže: 'Dobili ste prenoćište i večeru.'”
57	Zahvala Allahu poslije jela i pića, te oblačenje nove odjeće	„Ko bude jeo hranu pa kaže: 'Hvala Allahu Koji me je nahrario ovim i opskrbio me bez moje moći i snage', bit će mu oprošteni prethodni grijesi.” Ko kada obuče novu odjeću kaže: „ Hvala Allahu Koji me je obukao ovim. ”, biće mu oprošteni prethodni grijesi.
58	Ko želi da mu Allah olakša tegobe njegovoga posla	Fatima je upitala Vjerovjesnika, (<i>sallallahu aleibi ve sellemu</i>) da joj pribavi slugu, pa je njoj i Aliju rekao: „Hoćete li da vam ukažem na ono što je bolje od toga što ste me pitali? Kada legnete u postelju, recite ' Allahu ekber ' 34 puta, ' 'subhanallahi' 33 puta i ' 'elhamdulillahi' 33 puta. To vam je bolje od sluga.”
59	Dova prije spolnog odnosa	„Kada neko od vas želi da priđe svojoj supruzi, pa kaže: ' Bismillahi, Allāhumme dženibneš-šejetne ve džennibis-šejetane ma rezaktena ', pa ukoliko im bude suđeno da tada dobiju dijete, šejtan mu neće nikako moći nauditi.”
60	Da žena udovolji mužu	„Kada žena klanja pet obaveznih namaza, posti mjesec ramazan, sačuva svoj spolni organ od bluda i bude se pokoravala mužu, bit će joj rečeno: 'Uđi u Džennet na koja god džennetska vrata želiš.'” „Koja god žena umre, a suprug bude njome zadovoljan, ući će u Džennet.”
61	Dobročinstvo prema roditeljima i održavanje rodbinskih veza	Allahovo zadovoljstvo je u zadovoljstvu roditelja. „Koga raduje da mu se opskrba dadne u obilju i da se zadugo o njemu govori, neka održava rodbinske veze.”
62	Skrbljenje o jetimu	„Ja i skrblnik jetima bit će u Džennetu kao ova dva.”, pa je sastavio kažiprst i srednji prst.

63	Lijepo ponašanje	„Vjernik putem lijepog ponašanja može dostići stepen postača i klanjača.” „Ja garantujem kuću u najuzvišenijem dijelu Dženneta onome ko ima lijep ahlak.”
64	Samilost i brižnost prema stvorenjima	„Allah će se od Svojih robova smilovati milostivima.“ „Smilujte se onima na Zemlji, smilovat će vam se Onaj Koji je na nebesima.”
65	Željeti dobro muslimanima	„Neće od vas niko potpuno vjerovati sve dok svome bratu ne bude želio ono što želi samome sebi.”
66	Stid	„Stid donosi samo dobro.” „Stid je dio imana.” „Četiri su stvari običaji poslanika: stid, mirisanje, čišćenje zuba misvakom i brak.”
67	Nazivanje selama	„Neki čovjek došao je Vjerovjesniku, (<i>sallallahu 'alejhi ve sellem</i>) i rekao: <i>‘Es-selamu alejkum’</i> ” Vjerovjesnik je rekao: “Deset.” Potom je došao drugi i rekao: <i>‘Es-selamu alejkum ve rahmetullah’</i> , pa je Vjerovjesnik, (<i>sallallahu 'alejhi ve sellem</i>) rekao: “Dvadeset.” Potom je došao sljedeći i rekao: <i>‘Es-selamu alejkum ve rahmetullahu ve berekatubu.’</i> Poslanik, (<i>sallallahu 'alejhi ve sellem</i>) rekao je: “Trideset”, tj. dobrih djela.
68	Rukovanje pri susretu	„Svakoj dvojici muslimana koja se suretnu pa se rukuju, Allah će oprostiti prije nego se rastanu.”
69	Odbojna časti muslimana	„Ko bude branio čast svoga brata, Allah će sačuvati njegovo lice od Vatre na Sudnjem danu.”
70	Ljubav i druženje sa dobrima	„Ti ćeš biti sa onim koga voliš.” Enes je rekao: „Ashabi se nisu ničemu više obradovali kao što su se obradovali ovom hadisu.”
71	Oni koji se vole u ime Allaha	Allah, azze ve dželle, kaže: „Onima koji su voljeli u ime Moje Uzvišenosti pripadaju minberi od nura. Na tome će im zavidjeti i vjerovjesnici i šehidi.”
72	Ko bude uputio dovu za brata muslimana	„Ko bude uputio dovu za svoga brata kada je on odsutan, zaduženi melek kaže: 'Amin, i tebi isto pripada.'”
73	Traženje oprosta za vjernike i vjernice	„Ko bude tražio oprosta za vjernike i vjernice, Allah će mu za svakog vjernika i vjernicu upisati jedno dobro djelo.”
74	Uklanjanje smetnje sa puta	„Vidio sam čovjeka kako hoda po različitim predjelima Dženneta radi drveta koje je posjekao sa puta, jer je smetalo ljudima.”
75	Ostavljanje rasprave i laži	„Ja garantujem kuću u podnožju Dženneta onome ko ostavi raspravu pa makar bio u pravu, i kuću u sredini Dženneta onome ko ostavi laž, pa makar se i šalio.”
76	Obuzdavanje srdžbe	„Ko obuzda srdžbu kada može da je sproveđe, Allah će ga na Sudnjem danu pozvati pred svim stvorenjima i dat će mu da odabere koju huriju želi.”
77	Spomen po dobru ili zlu	„Koga pohvalite po dobru, obavezani mu je Džennet, a koga budete spominjali po zlu, obavezani mu je Džehennem. Vi ste Allahovi svjedoci na Zemlji.”
78	Olakšati muslimanu i sakriti njegove mahane	„Ko otkloni od vjernika kakvu ovodunjalučku tegobu, Allah će od njega otkloniti jednu od tegoba na Sudnjem danu.” „Ko olakša čovjeku koji je u poteškoći, Allah će mu olakšati i na dunjaluku i na ahiretu. Ko prikrije grjehe muslimana, Allah će prikriti njemu i na dunjaluku i na Ahiretu. Allah pomaže Svome robu sve dok on pomaže svome bratu.”
79	Davanje prednosti ahiretu	„Kome Ahiret bude glavni interes, Allah će mu dati bogatstvo u srcu, objediniti njegovu snagu i dunjaluk će mu doći ponizno.”
80	Pravedan vladar, mladić koji se veže za džamiju, ljubav u ime Allaha	„Sedmericu će Allah staviti u Svoj hlad na dan kada ne bude drugog hlađa osim Njegovog: pravednog vladara, mladića koji je odrastao u ibadetu svome Gospodaru, čovjeka čije je srce vezano za džamiju, dvojicu ljudi koji su se zavoljeli u ime Allaha, radi Njega su se sastajali i rastajali, čovjeka koga neka ugledna i lijepa žena pozove na blud, a on kaže: 'Ja se bojim Allaha!', čovjeka koji dadne sadaku pa je sakrije tako da njegova ljevica ne zna šta je dala desnica, i čovjeka koji u osami spomene Allaha, pa mu oči zasuze.”
81	Traženje oprosta	„Ko bude stalno tražio oprost, Allah će mu iz svake tegobe naći izlaz, svaku brigu će mu olakšati, i opskrbiće ga odakle se i ne nada.”

DJELA KOJA SU ZABRANJENA

Br	Zabranjena stvar	Allahov Poslanik, (<i>sallallahu alejbi ve sellem</i>) rekao je:
1	Činjenje djela radi ljudi	Uzvišeni Allah u hadis kudsijju veli: „Ja nemam nikakve potrebe da Mi se drugi pripisuju ravnim, pa ko bude uradio djelo i u njemu Mi pridruži još nekoga, ostavljam njega i njegovo djelo (sirk).“
2	Ispravnost forme, a pokvarenost suštine	„Doći će ljudi iz mog ummeta na Sudnji dan sa dobrim djelima poput brda Tihame, pa će im Allah sve to u prah pretvoriti.“, a Sevban reče: „Opiši nam ih, Allahov poslaniče, bojimo se da i mi ne budemo od njih.“, a Poslanik, (<i>sallallahu alejbi ve sellem</i>) reče: „Oni su od vas, klanaju kao što i vi klanjate, poste kao što i vi postite, čak imaju udjela i u noćnom namazu, ali kada se osame sa Allahovim zabranama, prekrše ih.“
3	Oholost	„Neće u Džennet ući onaj u čijem srcu bude trunčica oholosti.“, „Oholost je: odbacivanje istine i potcenjivanje ljudi.“
4	Spuštanje odjeće	„Ko iz oholosti spusti odjeću, kao što su ogrtač, košulja ili saruk, Allah ga neće pogledati na Sudnjemdanu.“
5	Zavidnost	„Čuvajte se zavisti jer ona uništava dobra djela kao što vatra uništava drva.“
6	Kamata	Allahov Poslanik, (<i>sallallahu alejbi ve sellem</i>) prokleo je onoga ko uzima kamatu i onoga ko je daje. „Dirhem od kamate koji čovjek svjesno pojede teži je nego trideset i šest puta počiniti blud.“
7	Pijenje alkohola	„U Džennet neće ući hronični alkoholičar, onaj ko vjeruje u sihr i onaj ko prekida rodbinske veze.“ „Četrdeset dana neće biti primljen namaz onome ko pije alkohol.“
8	Laž	„Teško onome koji priča laži kako bi nasmijao ljudi. Teško njemu! Teško njemu!“
9	Špijuniranje	„Ko bude prisluškivao govor ljudi, a oni ga preziru, na Sudnjem danu će se sipati zagrijano olovo u njegovo uho.“
10	Slikanje	„Najgori ljudi po kazni na Sudnjem danu bit će oni koji su slikali.“, „Meleki ne ulaze u kuću u kojoj se nalazi pas ili slika.“
11	Prenošenje tudihi riječi	„Neće u Džennet ući nemmam – prenosilac tudihi riječi.“ Nemimet znači prenositi tude riječi s ciljem pravljenja nereda.
12	Ogovaranje	„Znate li šta je ogovaranje?“ Rekli su: „Allah i Njegov Poslanik najbolje znaju.“ Reče: „Da spomeneš svoga brata po onome što prezire.“ Rečeno je, „A šta ako o svome bratu rekнем ono što je istina?“ Reče: „Ako o njemu rekneš istinu, onda si ga ogovorio, a ako o njemu rekneš ono što nije istina, onda si ga potvorio.“
13	Proklinjanje	„Proklinjanje vjernika je kao njegovo ubistvo.“ „Nemoj proklinjati vjetar jer on samo izršava naredbu. Onaj ko prokune nekog ko to ne zaslužuje, kletva će se vratiti na njega.“
14	Otkrivanje tajne	„Najgori čovjek po svojoj poziciji na Sudnjem danu je onaj koji povjeri svojoj ženi određene stvari, a i ona njemu, a zatim on obznani njenu tajnu.“
15	Prostakluk	„Najgori ljudi na Sudnjem danu će biti oni koje ljudi napuste zbog njihovog prostakluka.“ „Najviše grešaka čovjek čini svojim jezikom.“
16	Optužiti muslimana za kufr	„Koji god čovjek kaže svome bratu: 'Nevjerniče', jedan od njih je na sebe navukao nevjernstvo. Bit će onako kako je rekao, a u suprotnom će se na njega vratiti.“

17	Pripisivanje nekom drugom ocu	„Ko se bude pripisivao drugom ocu mimo svoga, znajući to, Džennet mu je zabranjen.“ „Ne odričite se svojih očeva, jer onaj ko se odrekne svoga oca, to je nevjerstvo.“
18	Zastršivanje muslimana	„Nije dozvoljeno muslimanu da zastraši muslimana.“ „Ko bude uperio prema svome bratu oštar predmet, meleki ga proklinju sve dok ga ne spusti.“
19	Ubiti osobu kojoj je ugovorom garantovana sigurnost u islamskoj državi	„Ko ubije nekoga ko je pod ugovorom, neće osjetiti miris Dženneta, iako se njegov miris osjeti na razdaljini od godinu dana hoda.“
20	Ispoljavanje neprijateljstva prema Allahovim evlijima	Allah Uzvišeni kaže u hadisi kudsiju: „Ko bude neprijatelj Mom evlji, Ja mu najavljujem rat.“
21	Nazivanje munafika i grijesnika gospodom	„Nemojte govoriti munafiku da je gospodin, ako je on gospodin, onda ste vi izazvali srdžbu svoga Gospodara.“
22	Varanje podanika	„Svakom robu kome Allah dadne na povjerenje podanike, pa on jednog dana umre varajući ih, Allah mu je zabranio ulazak u Džennet.“
23	Davanje fetvi bez znanja	„Ko bude davao fetve bez znanja, snosit će grijeh za onoga kome je dao fetvu.“
24	Izostavljanje džume ili ikindije	„Ko izostavi džumu tri puta iz nemara, Allah će mu zapečatiti srce.“ „Ko propusti ikindiju namaz, poništena su mu djela.“
25	Nemarnost prema namazu	„Ugovor koji je između nas i njih je namaz, pa ko ga ostavi, počinio je nevjerstvo.“ „Između čovjeka i širka i kufra je ostavljanje namaza.“
26	Prolazak ispred klanjača	„Da zna onaj koji prolazi ispred klanjača koliki grijeh snosi, bilo bi mu bolje da stoji četrdeset nego da prođe ispred njega.“
27	Uznemiravanje klanjača	„Ko pojede crni ili bijeli luk, ili prasu, neka se ne približava našem mesdžidu, jer meleki osjećaju neugodnost od onoga od čega neugodnost osjećaju i ljudi.“
28	Uzurpiranje tuđe zemlje	„Ko otudi nepravedno pedalj tuđe zemlje, Allah će ga natovariti na Sudnjem danu sa sedam zemalja.“
29	Govor koji srdi Allaha	„Rob izgovori neku riječ iz srdžbe, ne razmišljajući o njoj, pa se zbog nje strovali u Džehennem sedamdeset godina.“
30	Mnogovo govoriti ne spominjući Allaha	„Nemojte mnogo pričati ne spominjući Allaha. Mnoštvo govora bez spomena Allaha čini srce krutim.“
31	Izvještačeno pričanje	„Najmrži i najjudaljeniji od mene na Sudnjem danu bit će izvještačeni brbljivci, oni koji pričaju punih usta da istaknu svoju retoričnost i oni koji bespotrebno naširoko pričaju razvlačeći ustima.“
32	Nemarnost prema zikru	„Koja god skupina ljudi se okupi na nekom skupu, pa na njemu ne spomenu Allahovo ime i ne donesu salavat na svoga Poslanika, od Allaha će srdžbu izazvati. Ako bude htio kaznit će ih, a ako bude htio oprostit će im.“
33	Neispoljavanje redovanja nedaći muslimana	„Nemoj se radovati nedaći muslimana, jer se može desiti da se njemu Allah smiluje, a da tebe iskuša.“ „Ko osramoti svoga brata zbog grijeha kojeg je počinio, neće umrijeti sve dok taj grijeh ne učini.“
34	Međusobno izbjegavanje muslimana	„Nije dozvoljeno vjerniku da izbjegava svoga brata više od tri dana.“ „Ko izbjegava svoga brata više od tri dana, i umre, ući će u Vatru.“

35	Javno ispoljavanje grijeha	„Svima će biti oprošteno, osim onima koji javno čine grijehu.“
36	Ružno ponašanje	„Ružno ponašanje uništava dobra djela kao što kiselina uništava med.“
37	Tražiti povrat poklona	„Onaj ko traži povrat svoga poklona nalik je psu koji povrati, a zatim počne jesti ono što je povratio.“ „Nije dozvoljeno čovjeku da dadne nešto ili pokloni, pa da to ponovo traži da mu se vrati.“
38	Nepravda prema komšiji	„Učiniti blud sa deset žena blaže je nego učiniti blud sa komšijinom ženom, a ukrasti iz deset kuća je blaže nego ukrasti iz komšijine kuće.“
39	Gledati u zabranjeno	„Sinu Ademovom propisan je njegov udio u zinaluku i on će to neizostavno postići. Blud očiju je pogled, blud ušiju je slušanje, blud jezika je govor, blud ruke je dodirivanje, blud noge je koračanje, srce teži i priželjuje, spolni organ potvrđuje ili poriče.“
40	Dodirivanje žene kojoj nije mahrem	„Da čovjek sebi zabode željeznu iglu u glavu bolje mu je nego da dodirne ženu kojoj nije mahrem.“ „Ja se ne rukujem sa ženama.“
41	Vjenčanje zvano "šigar"	„Zabranio je Poslanik, (<i>sallallahu aleibi ve sellem</i>) brak šigar.“ Šigar znači da čovjek uđa svoju kćer za nekog pod uvjetom da taj drugi uđa svoju kćer za njega, obostrano bez vjenčanog dara.
42	Naricanje	„Za kime se bude naricalo bit će kažnjen zbog tog naricanja na Sudnjem danu.“ „Mrtvi se kažnjava u svome kaburu zbog naricanja za njim.“
43	Zaklinjati se drugima mimo Allaha	„Ko se zakune nekim drugim mimo Allaha počinio je kufr ili širk.“ „Ko se zaklinje, neka se zaklinje Allahom ili neka šuti.“ „Nije od nas onaj ko se zaklinje emanetom.“
44	Lažna zakletva	„Ko se zakune zakletvom kojom otuđuje dio imetka muslimana, grijesno u toj zakletvi ustrajavajući, susrest će Allaha, a On će na njega biti srdit.“
45	Zaklinjanje pri prodaji	„Čuvajte se mnogog zaklinjanja u prodaji zato što se njome proda, a zatim se poništi (bereket).“ „Zakletva kojom se proda roba poništava bereket.“
46	Oponašanje nevjernika	„Ko oponaša jedan narod, on je njihov.“ „Nije od nas ko oponaša druge.“
47	Izgradnja džamija na kaburima	Poslanik, (<i>sallallahu aleibi ve sellem</i>) zabranio je da se gipsa (popločava) kabur, da se na njemu sjedi ili da se na njemu pravi građevina.
48	Prevara i obmana	„Kada Allah na Sudnjem danu sabere prve i potonje, svakom varalici će se podići zastava, pa će se reći: 'Ovo je prevara tog i tog.'“
49	Sjediti na kaburu	„Da neko od vas sjedne na žeravicu, pa mu ona spali odjeću i oprži njegovu kožu, bolje mu je nego da sjedne na kabur.“
50	Ko voli da mu se ustaje na noge	„Ko voli da mu se ustaje na noge, neka sebi pripremi mjesto u Vatri.“
51	Prositibez potrebe	„Neće rob otvoriti vrata prosjačenja a da mu Allah neće otvoriti vrata siromaštva.“ „Ko prosi od ljudi da bi se obogatio, zaista on prosi žeravicu, pa nek prosi malo ili nek prosi puno.“
52	Nadmetanje u trgovini bez namjere kupovine	„Neće građanin prodavati nomadu, nemojte se nadmetati u trgovini, i nije dozvoljeno da se prodaje na prodaju svoga brata.“

53	Objaviti nestanak izgubljene svari u džamiji	„Ko čuje čovjeka koji objavljuje u džamiji da je izgubio određenu stvar, neka kaže: 'Allah ti je ne vratio', jer džamije nisu građene radi toga.“
54	Vrijeđanje šejtana	„Nemojte vrijeđati šejtana, nego tražite utočište kod Allaha od njegovog zla.“ Jedan od ashaba je kazao: „Jahao sam iza Vjerovjesnika, (<i>sallallahu 'alejbi ve sellem</i>) na sapima. Životinja posrnu, a ja rekoh: 'Strada šeitan!' Poslanik kaza: 'Ne govori tako! Kada tako kažeš, šeitan se počne uvećavati te postane poput kuće, i kaže: 'Ovo se desilo mojom moći.' Nego reci: 'S Allahovim imenom.' Kada tako kažeš, šeitan se počne manjivati, dok ne postane poput mušice.”
55	Vrijeđanje groznice	„Nemojte vrijeđati (psovati) groznicu jer ona briše grijeha kao što kovački mijeh uklanja pravštinu sa gvožđa.“
56	Poziv u zabludu i grijeha	„Ko bude pozivao u zabludu, snosit će grijeha poput grijeha onih koji ga budu slijedili. Time se njihovi grijesi neće ništa umanjiti.“
57	Zabrane prilikom pijenja	Allahov Poslanik, (<i>sallallahu 'alejbi ve sellem</i>) zabranio je da se piye direktno iz mješine. Vjerovjesnik, (<i>'aleibi ve sellem</i>) zabranjivao je pijenje stojeći. Zabranio je puhanje u piće.
58	Piti iz zlatnog i srebrenog posuđa	„Nemojte piti iz zlatnog i srebrnog posuđe, nemojte oblačiti svilu, jer to njima (nevjernicima) pripada na dunjaluku, a vama na Ahiretu.“
59	Piti lijevom rukom	„Neka niko od vas ne jede lijevom rukom, niti njome piye, jer šeitan jede i piye lijevom rukom.“
60	Prekidanje rodbinskih veza	„U Džennet neće ući onaj koji prekida rodbinske veze.“
61	Izostavljanje salavata na Poslanika, (<i>sallallahu 'alejbi ve sellem</i>)	„Neka je ponižen čovjek u čijem prisustvu budem spomenut a on ne donese salavat na mene.“ „Škrtač je onaj u čijem prisustvu budem spomenut pa ne donese salavat na mene.“
62	Držanje pasa	„Ko bude držao psa, osim lovačkog ili onoga koji čuva stoku, svaki dan mu se od nagrade umanjuju dva kirata.“
63	Kažnjavanje životinja	„Jedna žena je kažnjena zbog mačke koju je zatvorila sve dok mačka nije nije umrla, pa je zbog nje ušla u Vatru.“ „Ne uzimajte za cilj gađanja (iz igre) ništa što ima dušu.“
64	Vješanja zvona na životinje	„Meleki ne prate skupinu među kojom je pas ili zvono.“ „Zvono je šeitanov instrument.“
65	Kada se griješniku daju blagodati	„Kada vidiš da je Allah griješniku dao ono što želi od dunjaluka, znaj da je to samo postepeno odvođenje u propast.“ Zatim je proučio ajet: <i>I kada bi zaboravili ono čime su opominjani, Mi bismo im kapije svega otvorili; a kad bi se onome što im je dato obradovali, iznenada bismo ih kaznili i oni bi odjednom svaku nadu izgubili.</i>
66	Davanje prednosti dunjaluku	„Kome dunjaluk bude interes, Allah će mu siromaštvo dati u očima, njegovu snagu rastročiti, a doći će mu dunjaluka samo onoliko koliko mu je određeno.“

NAŠE VJEĆNO PUTOVANJE U DŽENNET ILI U VATRU

Allah, dželle šanuhu, rekao je: *O vjernici, bojte se Allaha i neka svako gleda što je za sutra pripremio.*

Kabur

Kabur je prva stanica budućeg svijeta, džehennemska provalja za nevjernika i licemjera, a džennetska bašča za vjernika. U autentičnim hadisima stoji da će ljudi u kaburu biti kažnjeni za određene grijeha, poput nečuvanja odmokraće,¹⁹ prenošenja tuđih riječi, tajenja ratnog plijena, laganja, prespavljivanja namaza, zapostavljanja Kur'ana, homoseksualizma, kamate, nevraćanja duga...

Od kaburske patnje štiti sljedeće: dobro djelo učinjeno isključivo Allaha radi, utjecanje od patnje u njemu, učenje sure El-Mulk i neke druge stvari.

Od kaburske patnje poštovanici su: šehid, stražar na Allahovom putu, osoba koja umre petkom, osoba koja umre od stomačne bolesti i još neke kategorije ljudi.

Puhanje u rog

Sur je veliki rog. Drži ga melek Israfil i čeka da mu se naredi puhanje u njega. Prvo će puhanje biti radi usmrćivanja. Svevišnji Allah rekao je: *A na Dan kad se u rog pubne pa se smrtno prestrave i oni na nebesima i oni na Zemlji, izuzev onih koje Allah poštodi...,* i tada će cijeli kosmos biti uništen. Četrdeset vremenskih perioda poslije toga slijedi drugo puhanje radi oživljavanja. S tim u vezi Allah, dželle šanuhu, rekao je: *...poslije će se u rog drugi put pubnuti i oni će, odjednom, ustati i gledati.*

Oživljavanje

Poslije toga će Allah, dželle šanuhu, poslati kišu od koje će izrasti tijela (iz repnjače). To će biti potpuno nova bića koja neće umirati, bit će goli i bosi, vidjet će meleke i džine, biti će oživljeni sa svojim djelima.

Iskupljanje na mahšeru

Allah, dželle šanuhu, sakupit će stvorena zbog obračuna. Bit će izbezumljena od straha, izgledat će kao pijana, u danu koji će trajati pedeset hiljada godina. Činit će im se da je ovaj svijet trajao samo jedan čas. Sunce će se spustiti na visinu od jedne milje, a ljudi će se, shodno svojim djelima, gušiti u znoju. Na Kijametskome će se danu prepričati podanici sa oholim vladarima, nevjernici s onima ko ih je slijedio, šeđtanom i članovima svoje porodice, jedni će druge proklinjati. Zulumčari će grist ruke. Džehennem će biti donesen i zauzdan sa sedamdeset hiljada uzda, a svaku će uzdu držati sedamdeset hiljada meleka. Kada ga ugleda, nevjernik će poželjeti da se iskupi ili da postane zemlja. Kada je riječ o grešnicima koji nisu davali zekat, njihov će imetak biti izliven u ploče i u njima će biti prženi. Oholi će ljudi biti proživljeni malehni kao mravi. Varalice, kradljivci i otmičari bit će osramoćeni. Kradljivac će donijeti ono što je ukrao. Sve će tajne izaći na vidjelo. Kada je riječ o bogobojaznim ljudima, oni se neće prestrašiti, Sudnji će ih dan proći brzo kao podne-namaz.

Zauzimanje

Veliko zauzimanje jeste privilegija našeg Vjerovjesnika, (*sallallahu alejbi ve sellem*). On će se zauzeti za to da Allah, dželle šanuhu, na Sudnjem danu od stvorenja otkloni nevolje i da im se presudi. Opće će zauzimanje činiti i Vjerovjesnik i drugi ljudi, kao naprimjer, zauzimanje za izlazak vjernika iz Vatre i unapređivanje njihovog mesta u Džennetu.

¹⁹Tj. zbog nečuvanja odjeće od toga da bude uprljana mokraćom prilikom obavljanja nužde ili nakon toga. (op. rev.)

Obračun

Ljudi će dolaziti pred Gospodara u redovima. On će im pokazati njihova djela i pitati ih u vezi s njima samima, u vezi sa životom, imetkom, znanjem, obećanjem, blagodatima: sluhom, vidom, srcem... Nevjernici i licemjeri račun će položiti pred svim stvorenjima radi ukora i uspostave dokaza protiv njih. Protiv njih će svjedočiti ljudi, zemљa, nebesa, dani, noći, imetak, meleki i udovi, sve dok njihovi griješi ne bude potvrđeni i dok ih oni ne priznaju. S vjernikom će Allah, dželle šanuhu, obračun svesti nasamo, pokazat će mu grijehe koje je počinio, i kada pomisli da je propao, reći će mu: „*Sakrio sam ib na onome svijetu, a sada ti ih opraštam.*“ Prvi s kim će se svesti obračun jeste Resulullahov, (*sallallahu alejbi ve sellem*) ummet. Prvo za šta će se polagati račun jeste namaz, a prvo za šta će biti presuđeno jeste prolivena krv.

Podjela listova

Potom će biti podijeljeni listovi, i ljudi će uzeti knjigu koja: ***ni mali ni veliki grijeh nije propustila, sve je nabrojala.*** Vjernici će knjigu svoju uzeti desnom, a nevjernici i licemjeri lijevom rukom i iza leđa.

Vaga

Zatim će djela biti izvagana, da bi ljudi bili adekvatno nagrađeni, odnosno kažnjeni. Vagat će se istinskom i preciznom vagom koja ima dva tasa. Težinu će imati djela koja su u skladu sa Allahovim zakonom i koja su učinjena iskreno u ime Svevišnjeg Allaha. Između ostalih, sljedeća će djela imati veliku težinu na vagi: šehadet lā ilāhe illāllāh, lijepo ponašanje, zahvaljivanje Allahu, dželle šanuhu, izgovaranje zikra *Subhanallāhi ve bi hamdībi subhanallāhibil-azīm*. Ljudi će naplaćivati međusobne račune dobrim i lošim djelima.

Vrelo

Zatim će vjernici doći na vrelo. Ko se iz njega napije, nikada više neće ožednjeti. Svaki će vjerovjesnik imati svoj *hard*,²⁰ a najveći će *hard* biti Resulullahov, (*sallallahu alejbi ve sellem*). Njegova je voda bjelja od mlijeka, slada od meda i mirisnija od mošusa. Posude iz kojih će ljudi piti bit će od zlata i srebra, njihov će broj iznosti koliko iznosi broj zvijezda. Dužina *harda* veća je od razdaljine između Ejele u Jordanu i Adenu u Jemenu. Njegova voda dotječe iz rijeke Kevser.

Ispit za vjernike

Neposredno pred završetak Sudnjeg dana nevjernici će slijediti svoja božanstva koja su obožavali, pa će ih ona odvesti pravo u Vatru, u grupama, poput stada stoke, ići će na nogama ili na licima. Na mahšeru će ostati samo vjernici i licemjeri: ***Tada će Allah doći i obratiti im se: 'Šta čekate?' Odgovorit će: 'Čekamo svog Gospodara.*** Potom će Ga prepoznati po Njegovoj potkoljenici, koju će otkriti, i svi će Mu pasti na sedždu, osim licemjera: ***Na dan kada se Potkoljenica otkrije i kada budu pozvani da licem na tle padnu pa ne budu mogli...*** Nakon toga će Ga slijediti, i On će postaviti sirat-ćupriju i dati im svjetlo, a svjetlo licemjera ugasit će se.

Sirat

Sirat-ćuprija postavljena je iznad Džehennema kako bi vjernici preko nje prešli i ušli u Džennet. U hadisu koji je zabilježio imam Muslim stoji da ju je Vjerovjesnik, (*sallallahu alejbi ve sellem*) okarakterizirao rekavši da je klizava, da su po njoj ispriječene kuke i kandže poput bodlji biljke *sa'dan*, da je tanja od dlake, a oštrija od sablje. Kod nje će vjernicima biti dato svjetlo shodno njihovim djelima. Neće svjetlo bit će poput planine, a najmanje kao vrh nožnog

²⁰Veliki bazen vode. (op. rev.)

palca. Ono će im osvjetljavati put, i preko nje će prelaziti shodno svojim djelima. Neko će je preći brzinom treptaja oka, neko brzinom munje, neko brzinom vjetra, neko brzinom ptice, neko brzinom najbržeg konja ili deve... Bit će onih koji će proći bez ogrebotine, onih koji su izgrebani i onih koji će biti gurnuti u Džehennem. Kada je riječ o licemjerima, oni neće imati svjetlosti. Vratit će se, pa će između njih i vjernika biti postavljen zid. Zatim će poželjeti da pređu preko čuprije, ali će svi propast u Vatru.

Vatra

U Vatru će ući nevjernici, a potom vjernici grešnici i licemjeri. Od svakih hiljadu ljudi u nju će ući devet stotina devedeset i devet. Džehennem ima sedmera vrata. Od vatre na ovom svijetu vrelija je za sedamdeset stupnjeva. Nevjernici će u njoj biti ogromni kako bi što više iskusili patnju. Između ramena nevjernika bit će razdaljina od tri dana hoda. Kutnjak će mu biti poput planine Uhud. Njegova će koža biti debela i mijenjat će se kako bi iskusio patnju. Njihovo će piće biti ključala voda. Ona će potrgati njihovu utrobu. Jest će plodove drveta Zekkum, pomije i kapljevinu. Najblažu će kaznu imati čovjek ispod čijih će nogu biti stavljene dvije žeravice, od kojih će ključati njegov mozak. Kao kaznu Allah, dželle šanuhu, dat će da se kože nevjernika stalno zamjenjuju novim kožama, bit će kažnjavani topljenjem, prženjem, tegljenjem, lancima i okovima. Njeno je dno jako duboko. Ako bi u nju bilo bačeno novorođenče, napunilo bi sedamdeset godina kad bi palo na dno. Njeno su gorivo nevjernici i kamenje. Njen je zrak vreo, a hladovina – dim čađavi. Odjeća u njoj skrojena je od vatre. Sve sagorijeva i ništa ne ostavlja i ne pošteđuje. Ključa i huči. Spaljuje kože i stiže do kosti i srca.

Kantara

Imam El-Buhari zabilježio je hadis u kojem stoji da je Poslanik, (*sallallahu 'aleibi ve sellem*) rekao:
„Vjernici će se spasiti Vatre pa će biti zaustavljeni na prijelazu između Dženneta i Džehennema, i tu će izmiriti međusobne nepravde koje su počinili na ovom svijetu. A kada budu potpuno očišćeni, bit će im dopušteno da uđu u Džennet. Tako mi Onoga u Čijoj je ruci Muhammedov život, svako će od njih lakše prepoznati svoje mjesto u Džennetu nego što prepozna svoju kuću na ovom svijetu.”

Džennet

Džennet je boravište vjernika. Njegova je građevina od srebra i zlata, a malter od miska. Njegov su pjesak biseri i dragulji, a tlo šafran. Ima osmera vrata. Širina svakih vrata jeste tri dana hoda, ali će na njima ipak biti gužve. U Džennetu postoji stotinu stupnjeva, između svaka dva stupnja razdaljina je kao između nebesa i Zemlje. Firdevs je najuzvišeniji dio Dženneta. Iz njega izviru džennetske rijeke. Njegov je krov Arš Milostivog. Njegove su rijeke od meda, mlijeka, vina i vode. Teku bez korita. Vjernik će ih razvoditi kuda bude želio. Džennetskih plodova ima uvijek, nisko su, nadohvat ruke. U njemu su šatori od bisera čija je širina šezdeset milja. U svakom su čošku smještene porodice dženetlija. Dženetlije neće imati dlaka, bit će golobradi, a njihove će oči biti podvučene surmom. Njihova mladost i odjeća nikada neće proći. U njemu neće biti obavljanja fiziološke potrebe ni prljavštine. Njihovi su češljevi od zlata. Znoj mirisa miska. Njihove su žene lijepе, nevine, ljupke i godina istih. Prvi ko će u Džennetu ući jeste Muhammed, (*sallallahu 'aleibi ve sellem*) i vjerovjesnici. Najniži stupanj u Džennetu jeste stupanj onoga čovjeka koji će poželjeti, pa će mu biti dato deseterostruko više. Džennetska su posluga vječno mladi dječaci, poput rasutog bisera. Najveći užitak u Džennetu jeste gledanje u Allaha, Njegovo zadovoljstvo i vječnost.

Način uzimanja abdesta

* Uzeti abdest dozvoljeno je samo čistom vodom; a to je voda koja je zadržala svoje prvobitno stanje; ili voda čiji su miris, okus ili boja (malo) promijenjeni nečim čistim; kao što je voda koja se promijenila uslijed dugog stajanja.

* Pokuđeno je uzimati abdest hladnom ili vrelom vodom i pokuđeno je pričati za vrijeme uzimanja abdesta. * Mala količina vode postaje onečišćena samim miješanjem sa nečistoćom, za razliku od velike količine vode (210 litara otprilike) koja ne biva onečišćena osim promjenom boje, mirisa ili okusa.

Uzimanje abdesta treba otpočeti bismillom. Lijepo je oprati ruke prilikom svakog uzimanja abdesta, a pranje šaka tri puta je pritvrđeno za onoga ko ustane poslije noćnog sna. * Ako se zaboravi proučiti bismila, abdest je ispravan, a ako se sjeti u toku uzimanja abdesta proučit će s tim što pranje udova koje je već oprao neće ponavljati; * Pokuđeno je udove prati više od tri puta.

Zatim se ispiru usta, jednom. Vodu u ustima neophodno je promučkati. Ovo je lijepo uraditi tri puta. * Ispiranje usta nije validno osim na prethodno spomenut način; * Nije pokuđeno progutati vodu nakon ispiranja usta; * Lijepo je u toku uzimanja abdesta zube očistiti misvakom; * Također, lijepo je ispiranje usta i nosa izvršiti jednim zahvatom, od čega će dio vode biti za usta a drugi dio za nos.

Slijedi ispiranje nosa, jednom. Neophodno je vodu ušmrkivanjem uvući u nozdrve. Ovo je lijepo učiniti tri puta. * Ispiranje nosa validno je samo ako se učini na prethodno spomenut način; * Lijepo je vodu ušmrkivati iz desne ruke, a išmrkivati je uz pomoć lijeve ruke; * Za onoga ko ne posti lijepo je da temeljito ispere nos.

Zatim se pere lice; od uha do uha – po širini i od mjesta gdje kosa obično niče do brade – po dužini. * Obaveza je prstima pročešljati bradu ukoliko je rijetka, a lijepo je to učiniti ako je gusta; * Potiranje lica u zamjenu za njegovo pranje nije dovoljno; * Lijepo je dati prednost ispiranju usta i nosa nad pranjem lica; * Pokuđeno je uz pranje lica prati unutrašnjost očiju; * Lijepo je kod pranja lica zahvatiti veću količinu vode, ali bez preterivanja u tome.

Slijedi pranje ruku; od vrhova prstiju pa sve do laktova (mora oprati i laktove). * Lijepo je dati prednost desnoj ruci nad lijevom, i u toku pranja ih trljati; * Pranje ruku na početku uzimanja abdesta je lijepo, a ovdje je obavezno; * Lijepo je protrljati između prstiju.

Zatim se potire gornji dio glave; od prednjeg dijela sve do potiljka, a zatim od potiljka do prednjeg dijela. Od potiranja ne treba izostaviti ni jedan dio glave, tj. od granice s licem pa sve do potiljka. Potom će svoje kažiprste staviti u ušne školjke a palčevima potrati njihov vanjski dio. Kako god da potare, dovoljno je. * Nije obaveza potirati kosu koja je duga i prelazi preko spomenutog dijela; * Ako nema kose, potrt će se po koži glave; * Neophodno je potrti bjelinu između kose i ušiju jer i to potпадa pod ono što se zove glava;

* Pokuđeno je potiranje ponavljati više od jednom; * Također, pokuđeno je umjesto potiranja kosu prati, ali je abdest u tom slučaju validan..

Na kraju će oprati noge do članaka (mora oprati i članke).

* Lijepo je dati prednost desnoj nozi nad lijevom i trljati ih u toku pranja; * Također, lijepo je protrljati između prstiju.

Uvjjet za valjanost abdesta jeste da bude uzet po redoslijedu, i to: ispiranje usta i nosa, pranje lica, pranje ruku, potiranje po glavi i pranje nogu.

Također, uslov za valjanost abdesta je uzastopnost u pranju dijelova tijela, tako da se pranje jednog od njih ne odgodi toliko da se prethodno oprani osuće.

Oprane je dijelove dopušteno posušiti iako je bolje ostaviti ih. Otresati vodu sa opranih dijelova, pokuđeno je. * Pranjem svih dijelova odjednom abdest nije ispravan, npr. da se zaroni u bazen i to naumi kao abdest. * Sunnet je da čovjek poslije abdesta kaže **Ešbedu en la ilabe illallah wahdehu la Šerike leb ve ešbedu enne Muhammeden abdubu ve resulubu** i da poslije njega klanja dva rekata.

NAČIN OBAVLJANJA NAMAZA

Kada htjedne obaviti namaz, čovjek će ovaj ibadet otpočeti riječima *Allabu ekber*, (imam izgovara ovaj i ostale tekibre naglas kako bi ga čule muktedije, a oni izgovaraju usebi) i podići ruke skupljenih prstiju u visini ramena prilikom početka donošenja tekbira. Muktedija donosi tekbir poslije imama.

* Obaveza je da se klanjač potpuno ispravi prilikom početnog tekbira, i tekbir nije ispravan ako se donese u pogetom stavu ili sjedeći, osim ako se radi o čovjeku koji ne može stajati; * Lijepo je da klanjač ispred sebe stavi perdu i primakne joj se. Perda imama dovoljna je onima koji za njim pristaju; * Nijet se donosi u srcu i nije ga obaveza izgovoriti; * Prilikom dizanja ruku to treba činiti umjereno. Kada se radi o riječima koje su rukn ili vadžib, obaveza je podići glas u toj mjeri da čovjek čuje sam sebe, čak i u namazu u kojem se ne uči naglas, jer je minimalna visina glasa da čovjek čuje sam sebe; * Pokuđene su sljedeće stvari: okretanje, dizanje pogleda, zatvaranje očiju, stajanje podbočen, bespotrebno stajanje na jednoj nozi, potpuno sastavljanje nogu i njihovo prekomjerno širenje.

Desnom rukom obuhvata šaku ili podlakticu lijeve ruke i stavlja ih ispod grudi. Pogled usmjerava u mjesto na kojem će učiniti sedždu. Zatim usebi uči jednu od početnih dova koje su prenesene u autentičnim hadisima, euzu pa bismillu. Potom uči suru El-Fatiha, a poslije nje odlomak iz Kur'ana. (Imam uči naglas na sabah-namazu, kao i na prva dva rekata akšamskog i jacijskog namaza, dočim na ostalim rekatima uči usebi). * Pokuđeno je na jednom rekatu dva puta proučiti suru El-Fatiha i u prva dva rekata ograničiti se na učenje El-Fatihe; * Muktedija nije obavezan učiti dok imam uči naglas, to za njega čini imam, ali je lijepo da prouči El-Fatihi dok imam šuti; Nije pokuđeno da se uči jedna sura na dva rekata niti da se njeno učinje podjeli na dva rekata, niti da se uči više sura na jednom rekatu. Nije pokuđeno ni da se uči s kraja sure ili njene sredine, a nije pokuđeno ni da se uči stalno jedan sura, ali pod uslovom da se ima uvjerenje da je i druge sure dozvoljeno učiti.* Lijepo je Kur'an učiti po redoslijedu koji je utvrđen u Mushafu, a pokuđeno je odstupanje od tog redoslijeda. Zabranjeno je mijenjanje poretku riječi ili ajeta u jednoj suri.

Zatim donosi tekbir dižući ruke i čini ruku obuhvatajući koljena šakama, raširivši pritom prste i izravnавši leđa i glavu s ledima. U tom položaju izgovara zikr: *Subhāne Rabbijel-āzīm*, što u prijevodu znači: neka je slavljen Gospodar moj veliki. Pokuđeno je ovaj zikr izgovoriti samo jednom, a potpunost se postiže njegovim izgovaranjem tri puta.* Izgovaranje tekbira (na mjestima gdje su predviđeni)

i riječi: *Sem'i'allahu limen hamideb* obavezno je u toku tog pokreta, i neispravno je ako se učini poslije ili prije njega, jer je to mjesto predviđeno za drugi zikr; * Minimalno čime se zadovoljava ruku' jeste da rukama može dodirnuti koljena, a kada je riječ o ruku'u, ne treba ni pretjerivati ni podbacivati,* Ako čovjek stigne na namaz dok je imam na ruku'u, broji mu se kao da je taj rekak klanja za imamom (i neće ga nadoknađivati nakon imamovog selama) pod uvjetom da ruku' učini s imamom, tj. prije nego što se imam podigne s tog rukna; *Kada čovjek uđe u džāmuju s namjerom obavljanja namaza i zatekne imama da se vratio s rukua, lijepo je da stupi u namaz s njim i da ga slijedi, a da kasnije nadoknadi propušteni rekak.*Pokuđeno je učenje Kur'ana na rukuu i na sedždi, osim ako se recitiranjem određenih ajeta ima za cilj učenje dove, tada ne smeta, kao naprimjer, učenje ajeta: „**Rabbənātina fid-dunjā haseneten ve fil-āhireti haseneten**” kao dove.

Zatim se, dižući ruke i izgovarajući: *Sem'i'allahu limen hamideb*, a to u prijevodu znači: Allah se odaziva onome ko Ga hvali, diže s rukua. Kada se uspravi izgovara: *Rabbənā lekel-hamdu bəmədən kəsirənta jibben mubarekən fəbi, mil'e-s-semāvāti ve mil'e-l-erdi ve mil'e ma ši'te min səj'in ba'd/Naš Gospodaru, Tebibvala - beskonāčnijepahvalaukojojjevelikiblagoslov, onoliko kolika su nebesa i zemlja i onoliko koliko Ti želiš.** Riječi: *Rabbənā ve lekel-hamd* ne treba izgovarati sve dok se potpuno ne ispravi poslije rukua, jer se te riječi izgovaraju u stajaćem položaju; * U tom položaju kada se nakon ruku'a ispravi može da ispruži ruke niz tijelo, a može i da ih sveže kao na stajaju.* U autentičnim hadisima prenose se četiri forme zikra poslije ruka: *Rabbənā ve lekel-hamd*; *Rabbənā lekel-hamd*; *Allāhumme Rabbənā ve lekel-hamd*; *Allāhumme Rabbənā lekel-hamd*, i lijepo ih je kombinirati.

Zatim čini sedždu izgovarajući tekbir. Na sedždu ruke odvaja od bokova, stomak od bedara, bedra od potkoljenica, šake stavlja u širini ramena, oslanja se na nožne prste, okrenuvši i njih i prste ruku prema kibli. U tom položaju izgovara: *Subhāne Rabbijel-e'alā*, a to u prijevodu znači: slavljen neka je Gospodar moj Svevišnji! Sunnet je ovaj zirk izgovori tri puta, a može i više od toga, a može učiti i neku od dova prenesenih u autentičnim predanjima. * Pokuđeno je na sedždu spustiti laktove na tlo (kako čine zvijeri). * Lijepo je raširiti laktove ustranu, pod uvjetom da se time ne uzneniravaju drugi klanjači. Ako odulji sa sedždom, nije problem u tome da se čovjek laktovima osloni na bedra; *Obaveza je učiniti sedždu na sedam dijelova tijela, a ti dijelovi su sljedeći: vrhovi nožnih prstiju, koljena, dlanovi, čelo sa nosem. Namaz je pokvaren ako se bilo koji od spomenutih dijelova tijela svjesno podigne sa zemlje.

Zatim se, izgovarajući tekbir, podiže sa sedžde i sjeda. Postoje dva ispravna načina sjedenja **između dvije sedžde**: prvo, da opruži lijevo stopalo po zemlji i sjedne na lijevu nogu, a desno stopalo uspravi i podavije, a njegove prste okrene prema kibli; i, drugo, da uspravi obje stopala s prstima podavijenim prema kibli i sjedne na obje pete. Dok sjedi, tri puta izgovara: *Rabbigfir li*, a to znači: Moj Gospodaru, oprosti mi! Ako želi, na to može dodati iovo: *Verhamni vedžburni verfa'ni verzukni vensurni veħedini ve 'afni vafu 'anni*, što ima značenje: smiluj mi se, učini me zadovoljnim, uzdigni me, opskrbi me, pomozi me, uputi me, sačuvaj me i oprosti mi. Potom čini drugu sedždu na isti način kao i prvu. Zatim se, izgovarajući tekbir, podiže sa sedžde i ustaje na kijam. Zatim klanja drugi rekat. * Pokuđeno je sjediti između dvije sedžde mimo dva načina prikazana, jer samo je to preneseno u autentičnim hadisima; * Dopušteno je sjesti odmora radi prije ustajanja na sljedeći rekat na isti način kao što se sjedi između dvije sedžde, stim što ovo sjedenje traje kraće i poslije njega se ustaje. Ako se sjeda odmora radi (dželsetul-istiraha), tada se tekbir donosi za sjedanje (kada se ispravlja sa sedžde) i neće se ponovo donositi prilikom ustajanja; * Učenje El-Fatihe treba početi nakon potpunog uspravljanja, jer je predviđeno da se uči na stajanju, ako se desi da je prouči prije nego što se potpuno ispravi, mora je opet proučiti, i to u stajaćem položaju, u protivnom, namaz je pokvaren.

Kada klanja dva rekata, sjeda na prvi tešehud ispruživši gornji dio stopala po tlu, lijevu ruku stavљa na lijevu natkoljenicu, a desnu na desnu natkoljenicu. Skuplja mali i domali prst, od srednjaka i palca pravi halku, a kažiprstom pokazuje u pravcu kible. U tom položaju uči tešehud: *Et-tehijatu lillahi res-salavatu ret-tajjibat...*, a zatim, u trorekatnog i četverorekatnog namaza, izgovara tekbir, dižući ruke i ustaje na treći rekat. Preostali rekat, odnosno dva rekata klanja na već opisan način, stim što ne uči naglas, a uči samo suru El-Fatiha.

* Lijepo je na tešehudu pogled usmjeriti u desni kažiprst, koji je pohvalno lagano skupljati i pružati. Također je lijepo na ovom tešehudu ne sjediti duže od učenja Et-Tehijatu.

Nakon što klanja preostali dio namaza, podvija noge i sjeda na tlo, na drugi (posljednji) tešehud. A postoje tri ispravna načina sjedenja na ovom tešehudu, i tako sjedi samo na posljednjem tešehudu, naravno, kada se radi o namazima koji imaju dva tešehuda. Kada prouči Et-Tehijatu, donosi salavate: *Allahumme salli 'ala Muhammedin ve 'ala ali Muhammed...*, a poslije toga može proučiti dovu koju želi.

* Načini sjedenja na posljednjem tešehudu: prvo, da opruži lijevo stopalo i izbaci ga ispod desne potkoljenice, a desno stopalo uspravlja i sjedi na stražnjici; drugo, da učini isto kao kod prvog načina osim što će opružiti i desnu nogu; i, treće, da učini isto kao kod prvog načina osim što će lijevu nogu staviti između desne potkoljenice i natkoljenice; * Lijepo je na sjedenju proučiti neku od autentičnih dova, kao naprimjer: *E'uzu billahi min 'azabin-nāri ve 'azabil-kabri ve fitnetil-mahja rel-memati refitnetil-mesihib-dedždžal*, a to znači: utječem se Allahu od patnje u vatri, kaburske kazne, od ovosvjetskih i onosvjetskih kušnji i od kušnji mesiha Dedžala, odnosno dovu: *Allahumme inni zalem tu nefsi zulmen kesireni ve la jagfiruz-zunube illa ente fagir li magfireten min 'indike verhamni inneke entel-gafurur-rabim*, a to u prijevodu znači: moj Allahu, doista sam sebi veliku nepravdu učinio, a grijehe ne opršta niko drugi osim Tebe, zato mi oprosti i smiluj mi se, doista si Ti Oprostitelj, Milostivi;

* Pokuđeno je bespotrebno oslanjanje na ruke u toku sjedenja.

Zatim predaje selam okrenuvši se na desnu i izgovarajući: *Es-selāmu 'alejkum ve rabmetullāb*, što u prijevodu znači: neka je s vama mir i Allahova milost. Isto to čini i na lijevu stranu. A nakon što predaje selam, izgovara preneseni zikr ostavši sjediti na mjestu na kojem je klanjao.

* Lijepo je okrenuti glavu prilikom predavanja selama i selam prvo predati na desnu, a zatim na lijevu stranu, a pokuđeno je dati prednost lijevoj strani.

* Pokuđeno je rukom pokazivati desno i lijevo, odnosno podići ih i spustiti prilikom predavanja selama.

Znanje bez djela pokuđeno je kod Allaha, Njegovog Poslanika i vjernika. Allah, dželle šanuhu, kaže: **O vjernici, zašto govorite ono što ne činite? Veoma je prezreno kod Allaha da govorite ono što ne činite!**

Ebu Hurejre, radijallahu anhu, jednom je prilikom rekao: „Primjer znanja prema kojem se ne postupa jeste kao primjer blaga koje se ne troši na Allabovom putu.“

El-Fudajl, rahimehullah, govorio je: „Učenjak će biti neznačica u onome što zna sve dok ne bude postupao prema znanju.“

Malik b. Dinar, rahimehullah, rekao je: „Možda ćeš sresti čovjeka koji ne grieši ni u jednom slovu, a sva su njegova djela pogrešna.“

Podudarnost riječi i djela

Brate muslimanu, sestro muslimanko! Ostalo je još da se vidi plod tvog čitanja, a to je postupanje prema pročitanom.

- Pročitali smo komentar određenih kur'anskih sura, pa se trudimo da postupamo prema značenjima ajeta i porukama koje smo pročitali. Ashabi su običavali od Poslanika, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*), usvojiti po deset ajeta i ne bi učili sljedećih deset sve dok prve ne bi primjenili. Govorili su: “Naučili smo znanje i postupanje prema znanju.” Na to nas podstiče Šerijat. Komentirajući riječi Uzvišenog: ...*pa je čitaju istinito i ispravno...*, Ibn Abbas, radijallahu anhu, rekao je: „Primjenjuju ga onako kako ga treba primjeniti.” El-Fudajl, rahimehullah, kaže: „Uistinu je Kur'an objavljen da se postupa prema njemu, a ljudi su se posvetili učenju zanemarivši postupanje prema znanju.”
- Pročitali smo neke stvari koje je Vjerovjesnik, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*), prakticirao, pa požurimo se **odazvati i primjeniti ih**, jer dobri sinovi ovog ummeta nisu ništa naučili, a da se nisu natjecali u njegovoj primjeni i pozivanju u njega, izvršavajući Poslanikovu, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*), naredbu: „**Ono što vam naredim učinite koliko god možete, a klonite se onoga što vam zabranim.**” (El-Buhari i Muslim), i iz bojazni od bolne kazne naviješćene u ajetu: **Neka se pripaze oni koji postupaju suprotno naređenju Njegovom, da ih iskušenje kakvo ne stigne ili da ih patnja bolna ne snađe.**

Spomenut ćemo i neke primjere za dosljedno slijedenje Resulullaha,

(*sallallabu 'alejbi ve sellem*):

- Majka pravovjernih Ummu Habiba, radijallahu anha, prenosi sljedeći hadis: „**Onome ko u toku dana i noći klanja dvanaest rekata, zbog toga će biti sagrađena kuća u Džennetu.**” (Muslim) Ummu Habiba kasnije je govorila: „Otkad sam čula ove Resulullahove, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*), riječi, nisam propustila tih dvanaest rekata.”
- Ibn Omer, radijallahu anhu, prenosi da je Poslanik, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*), rekao: „**Nezamislivo je da musliman koji ima nešto za oporučiti zanoći tri noći, a da ne napiše oporuku.**” (Muslim) Ibn Omer, radijallahu anhu, govorio je: „Otkad sam čuo ove Resulullahove, (*sallallabu 'alejbi ve sellem*), riječi nisam zanočio nijednu noć, a da kod mene nije bila oporuka.”